

2274

C 27

Einband nach
altem Original

Angefertigt in der
Kunstmalerwerkstatt
von
CARL SCHULTZE
Düsseldorf.

1919

C 27 Libri. vi. seu Distinctiones
Dialogorum Casarij Heisterbacensis
qui per totum concordant cum
impresso Colonia. 1599.

LANDES-
UND-STADT
BIBLIOTHEK
DESSELDORF

C 27

2274

Nunciat prologus in libros dy
alogorum domni Cesarii.

Diligite frag-
 menta ne pe-
 reant. Cum
 ex debito iu-
 te sollicitudis
 aliqua ex hys
 que in ordine
 nostro nostris
 tempib; mira-

culose gesta sunt. et cotidie fiunt. recu-
 rarem nouicijs: rogatus sum a quibus-
 dam cu instanciam multa. eade scripto p-
 petuare. Dicebant eni irrecupabile fo-
 re dampnu: si ea periret p obliuione q-
 posteris esse poterant ad edificacione.
 Cum ad hoc minus essem patius. tum
 ppter latinu sermonis inopiam. tum
 ppter inuidor: detractione: accessit ab
 latis mei imperu. necno et albis loci
 scie marie consiliu. quib; contradice li-
 citu no est. Memor ead p dicitte sentencie
 saluatoris: alius panes integros tur-
 bis frangentib; id est fortes scripturaz
 questiones exponetib;: ego micas de-
 dentes colligens ppter inopis. no gra
 sed literatura: duodecim ex eis sporel-
 las impleui. Tondem eni distinctioib;
 omne opus diuisi. **Prima** distinctio
 agit de conuersione. **Secunda** de contricioe.
Tercia de confessione. **Quarta** de tep-
 tacione. **Quinta** de demonib;. **Sexta**
 de uirtute simplicitatis. **Septima** de
 beata uirgine maria. **Octaua** de
 diuisis uisionib;. **Nona** de sacrame-
 to corpus et sanguis xpi. **Decima** de
 miraculis. **Undecima** de morientib;. **Duodecima**
 de pena necno et gla mor-
 tuoru. Ut autem competencius exempla
 ordinare: more dyalogi duas intro-

duci psonas. nouiciu uidelicet interroga-
 tis. et monachi respondentis: qa dum
 dictantis nome pagina supmit: de
 trahentis lingua acus defiat et arelat.
 Namq; qui nome ei scire desiderat:
 pma distinctionu elemeta copingat.
 Plurima ead inserui. que extra ordi-
 ne contigerut: eo qd esset edificatoria
 et a uiris religiosis sicut et reliqua in-
 reatata. Testis est in dñs: nec unu qd
 caplin in hoc dyalogo me finisse. **Q**uod
 si aliqua forte aliter sunt gesta qm a
 me scripta: magis uideb; hys iputan-
 du a quib; michi sunt relata. Et quia
 continencia hui dyalogi satis miraci-
 losa est: nome ei indat dyalogus mi-
 raculoru. **E**t ratio quare distinc-
 tiones sic sunt ordinate. **Q**uia conu-
 ti quis potest extius sine contricione.
 pma distinctio loquit de conuersione.
 Item qa conuersio inutilis est sine contri-
 cione i peccore: scdm locu tenet distinc-
 tio contricionis. Item qa contricio in se
 arelat nisi subsequat cofessio oris: rre
 ei subiugit distinctio cofessionis. **I**te
 qa cofessio raro sufficit ad delendum
 peccati pena: bene ei cotinuat satisfactio-
 nis distinctio: qui teptacione ee plauu.
Ite qd demones teptacionu auctores st
 siue incentores: sequens de eis distinctio
 subiugit. **I**te qa simplicitas magnu e
 antidotu cont teptacione: distinctio
 demonu. distinctio subnectit simplici-
 tatis. **S**ex iste distinctoes prinet ad
 meritum: relique sex ad pmiu. **U**t autem
 sic ordinent: ead raris numeri requir-
 unt. **S**icut unitas radix est omni numero:
 ita et conuersio signu est omni iustifica-
 tionu. **B**inario congruit contricio. q

LAPID-
 IUM STANT
 IN HOC
 MONASTERO

Duplex est: cordis p colore: a corpis p afflictione. Ternario confessio q triplex est: laudis. fidei. ciminis. Quaternario temptaco: qa quatuor snt q nos temptant. deus. dyabolus. mundus. caro.

Quinarus congruit dyabolo: eo qd numerus sit apostaticus. Senarius q pfectus est simplicitati: que totu corp luadu reddit. In pncipis uo distinctio nu tam de istis qm de ceteris que secunt distinctionib: ratio ordinacoim plen assignata est. Quia xpi bndictione collecta fragmeta in tm multiplicata st ut panib: integris in qntitate coparet: ad instar duodecim panu pposicionu. i duob: codicib: illa posui: sex distinctioib: in uno. i sex in alio ordinatis.

Explicat plogus in libris dyalogoru. i.

De institutione ordiis asteracensis. **ii.**

Quid sit conuersio. unde dicat. et de spebi et. **iii.** De pioze clareuallis q conu. sus ut aliqd vaper mirabiliter mutatus e. **iiii.**

De flouiao in hemmenrode conu. de quo sais dauid dixit. no est omnib: datum. **v.**

Quib: orationib: hoines conu. cant. **vi.**

De Canonico leodiense ad pdicacoem sa bernar di conu. et de anglo que in spe mochi uidit co

De geuardo alle q dnis **vii.** **C**sa uolentis. euerhardus plebanus sa iacobi in colonia an

De conu. sione mascelini **viii.** conu. sione uid. clerici epi mogunae. **ix.** **D**e conu. sione magistri stephani de uitreio. **x.**

De conu. sione gozwinu sacerdotis. qui de pla. aone cu furtu fugit. **xi.** **D**e Canonico quod coloniense qui anq indueret habitu resiliuit.

Item de alio iuene qui de placoe gra **xii.** soluendoy debitoz extractus. no est reuersus.

De conu. sione henrici allaris. **xiii.** **xiiii.**

De miserabili morte leony apostorantis **xv.**

Ite de horrenda morte lenneconis nouici. **xvi.** a q n liceat nouicijs redire ad scim p uoti. **xvii.**

De conu. sione henrici cotracti de clarualle. **xviii.**

De conu. sione auctoris hui opusculi. **xix.**

De glaco de dinghe occasioe aucta smois conu. sio.

De conu. sione henrici germani regis francie. **xx.**

De conu. sione aucta qui alteri ante hostiu por **xxi.** te nocte apparuit in speie infantis. **xxii.**

De theoderico a bnaudo mochis q obuisione. uni uenie in sepultra mortui ceperunt conu. sione.

De conu. sione domi adolphi epi olinbgeles. **xxiii.**

De conu. sione henrici camerarij. **xxiiii.**

De conu. sione gerlaa sacerdotis. **xxv.**

De lodewico milite p uoti conu. sione sanato. **xxvi.**

De eo q ds aliqui distat pacie p penitencia

De errore lodewica **xxvii.** et ereplu de czechia. languij et de pdestinaco. **xxviii.** **Q**uidam

duerant p paupertate. **xxix.** **D**e canonico

ob erutescencia aucta furti conuerso. **xxx.**

De adolecete cui samonialis ab ipso ipreg. nata causa fuit conu. sione. **xxxi.**

De nobili uirto q gra conu. sione capitali sententia subduet e.

De conu. sione abbis moximudis q mor **xxxii.** tuus fuit et reuixit. **xxxiii.**

De clerico ni gromatico mortuo q uiueta socia apparer sua

lit ordine intrare. **xxxiiii.** **I**te de clerico q ppter penas lodewica languij qd uidit ad ordi.

De conu. sione godefridi mochi **xxxv.** que uenit. uilarielis i de reuelacoib: ei **xxxvi.**

De mo et forma conu. sione **xxxvii.** **D**e conu. sione wa

lewani militis q armatus ad ordine uerit **xxxviii.**

De humili conu. sione philippi ablati **xxxix.**

De eo qd quida in conu. sione sua ordies sacros celantes ppter humilitate conu. sione fiant. **xl.**

De mirabili conu. sione be hildegundis uigis. q se uiru simulauit. **xli.** **D**e uidua coloniensi

q in cappa uisi egressa est de ciuitate. **xlii.**

De conu. sione metulb magre in füllinich. **xliiii.**

De conu. sione helswindis abbisse de porceto.

Caplin p̄mū.
De institucōe
ordinis Cister
gensis. **D**istictō
p̄. de cōuersioē.
incipiens loqui
de cōuisione.
illius gram̄ i
uoco qui loq̄
pace in plebe

suam. ⁊ sup̄ suos suos. et in eos qui cō
uertunt ad cor. Cuius est scribenda in syn
rare. calamū gubernacō. mercedē labo
ris recōpensacō. Ab ip̄o enī salutaris est
cōuisione. q̄ quos potēt cōuirit. Ab hīs
misericōdīe iram suā auertit. **Novius.**

Uidetur in necessariū. ut prius qm̄ tractē
de uirtute cōuisionis. simatim p̄stringā.
quo in loco. a quibz p̄sonis. q̄ necessitate.
ordo n̄ sit institutus. ut sic posito funda
mento. si p̄ edifices parietes sp̄iales ex
lapidibz uiuis. politis. p̄aolis. qui uolū
tur sup̄ terā. **Caplin p̄mū.**

In ep̄atu Lingonensi sitū est cenobiū
noīe molism̄. fama celeberrimū. re
ligione p̄spiciū. uiris illustribz no
bilitariū. possessionibz amplū. uirtuti
bz clarū. Et q̄ diuicys uirtutibz diuina
nō p̄t esse societas. uiri nimirū sapiē
tes. et uirtuti amatores alcius intelli
gentes. licet honeste in p̄fato cenobio
uuerēt. minus tamē ip̄am qm̄ p̄fessi
fuerāt reglām q̄a obseruaret cōsiderā
tes. habito inter se cōmuni cōsilio. ui
ginti et unus monachi. una cū patre
suo rupto. unanimi assensu.

eadem sp̄ū uenerūt in locū horrois
et uaste solitudis nomīe cisterciū. ibi
uiuē cupientes de ope manūū suar. scdm̄

regule p̄ceptū. **A**nno igit̄ domice
incarnacōis millesimo nonagesimo
octauo. uenerabilis hugonis lingonē
sis ecclie ep̄i. ⁊ tūc sedis ap̄lice legati ar
q̄ religiosi uiri waltheri cabilonēsis
antistitis. necnō et clarissimi p̄ncipis
Odonis ducis burgundie. freti cōsilio
auctoritate roborati. in p̄dco loco ad
laciā constrūē cepunt. Et q̄ cenobiū
de quo exierūt constructū fuerat i ho
nore b̄te dei genitricis marie. tā ip̄i q̄
eorū successores de eodē nouo monasterio
p̄gati. omēs suas ecclias in honore ei
dem glōse uirginis marie censuerūt eē
dedicandas. Non multo post cū instan
cia monachis molismēsi bz. abtēni suū
requerentibz. iussu sedi uilani cōsensu
waltheri cabilonēsis ep̄i reducat. ⁊ Al
lericus uir sc̄is ac religiosus et loco s̄
stituit. Cui sollicitudine dei gr̄. coope
rante nō mediocrit̄ uallis illa claruit.
et in rebz necessarijs creuit. Quo defūc
to. stephanus uir eque sc̄is natione ang
licus successit. Et cū ad huc esset pauca
numero. p̄sonis secularibz uenerantibz
in eis uite sc̄itatē. s̄ abhorrentibz auste
ritatē. sc̄is Bernardus anno quito deca
mo cū triginta ferme socijs aduenit. ⁊
suauis iugo xp̄i ibidē collū submitit. Et
tunc cepit uinea illa dñi saluath̄ cresce
ac dilatari. atq̄ palmites suos exten
dē a mari usq̄ ad mare. et ipleta ē tra
p̄missione ei. **P**me ei p̄pagines. firmi
tas. pontiniatū. Claruallis. morimū
dis. Istaz quatuor domoz ables tante auc
toritatis sunt. ut altēni cisterciensem
uisitent simul. et singillarim ab eo uisa
uice uisitent. **Novius.** Qd̄ est uisitacō.
Monachus. Discipline obseruatio.

Duo enim primitivi pres instituerunt ad
 uiciorum correctionem et caritatis conserua
 cione. uidelicet generale capitulum et singulis
 annis uisitaciones domorum. **A**nno igitur
 domini millesimo ceterlesimo xv. fundata est
 domus claruallis. cuius primus abbas erat
 sanctus Bernardus. Claustralibus uero mil
 lesimo ceterlesimo tricesimo quarto. Demum
 anno millesimo ceterlesimo octogesimo
 octauo. sexto decimo kalendas Aprilis. conuen
 tus noster exiit de clauistro cum abbatibus suis
 hermanno. et undecimo kalendas eiusdem mensis
 uenit super montem Stromberg. Quarto an
 no descendit in uallem. que nunc dicitur
 uallis sancti Petri. **M**o. Cum ex hijs que
 audiui ordo nigrorum et noster eiusdem sint
 regule. miror cur tam disparis sit dis
 cipline. **M**o. Noueris cluniacenses et
 Cistercienses unum quidem esse regule.
 sed dissimiles obseruacione. Auunt enim ri
 gorem regule a quibusdam sanctis patribus esse
 temperatum. ut multi in ordine possint sal
 uari. De habitu uero in quo maxima
 uidetur esse diuinitas. audi quod dicitur. De
 colore autem grossitudine non cauentur mo
 chi. sed quales inueniri possunt in puri
 tate qua habitant. aut quod uilius comparari
 potest. Hec de hijs dicta sufficiant. Hoc au
 tem fixum teneas. ordinis nostri auctorem
 esse spiritum sanctum. institutorem sanctum bene
 dictum. innovatorem uero uenerabilem
 abbatem Rupertum. **Quid sit conuersio.**
unde dicatur. et de speciebus eius. Cap.

Considerans in prefacione tua. ii.
 ordine postre narracionis. mi
 ror contricionem ante positam gratiam conuersi
 onis. cum uideatur prorsus superfluum ut quis
 conuertatur nisi prius de peccatis suis
 conueratur. **M**o. Contricio aliquando pre

dit conuersionem. aliquando sequitur. **Noniam.**
 Vellem in hoc exemplo plari. Prius
 tamen audire delectat quod sit conuersionis.
 unde dicatur. quod sunt eius species. seu quibus
 occasionibus quis conuertatur. **Monach.**
 Conuersionis est cordis uersio. uel de malo in
 bonum. uel de bono in melius. uel de meli
 ori in optimum. De hac uersione per salo
 monem dicitur. uerte impium et non erit. sub
 audis peccator quod prius fuit. Prima uersio
 est ad cor. scilicet in corde. tertia de corde.
 Prima contricionis. scilicet deuocionis. terna
 contemplacionis. Conuersionis ad cor. est redi
 re de culpa ad gratiam. de peccato ad iusticiam.
 de uicio ad uirtutem. De hac per psalmistam dicitur.
 Quariatores redite ad cor. Conuersionis in
 corde. est proficere in caritate. ire de uirtute in
 uirtute. donec uideatur deus deorum in syon.
 id est in contemplacione. De hac per psalmistam
 dicitur. ascensiones in corde suo dispo
 suit. et cetera. Conuersio de corde. est me
 tis excessus in contemplacione. Hac uisus est
 celestia illa animalia. que uolant et reuolunt
 uolant. Itant de corde ad deum. per contem
 placionem ascendendo. reuertebantur ad
 actionem rursum descendendo. Contemplacio
 super cor est. unde excessus mentis in scrip
 turis dicitur. Dicitur autem conuersionis. quasi si
 mul uersio. id est totalis. Secundum hoc qui
 unum uicium deserit et ab alio non recedit.
 se quidem uertit sed non conuertit. Unde psalmi
 ista orat. conuerte nos deus saluta
 ris noster. et cetera. Est et alia species conuersi
 onis. cum quis locum et habitum mutat zelo
 aliam religionis. Talis conuersio sepe
 fit sine contricione. Neque magnam est co
 ram deo peccatorem mutare locum et non
 uicium. mutare uestem et non mentem.
 Monstruosa res est sub uestitu ouium.

cor gerere lupinū. **Mo.** Nūq̄ et hoc
contingē solet. **Etiam. Exemplum. Mo.**

De p̄ore clarauallis q̄ conuersus ut aliq̄ rapet.

Retulit michi mirabiliter mutatus ē. **iii.**
frater godefridus monachus n̄r.
quidam canonicus s̄i Andree in colonia
cū essemus simul in p̄lacione. rem dig-
nam memoria. Asserebat sibi a quoda
monacho clarauallis bene noto relatu.
quenda clericū actu trutanū. q̄les p̄ diu-
sas uagari solent puincias. uenisse ad
clarauallē. nō quidē zelo ordiis. s̄ ut
aliq̄d mōsterio rapet sub pallio religio-
nis. Factus itaq̄ nouicius. cū p̄ totū anū
p̄lacionis sue insidiaret ornamenti et
delie. et p̄r diligentē custodia satisfacē
nequiss. cordis sui malicie. hec intra se
cogitabat. Cū fr̄is suo mōchus et licet
rit m̄strare. sine nota et labore ip̄s ca-
lucēs subtrahā. sic q̄ recedā. Ecce tali i-
tencione legit p̄fessionē. p̄misit obedi-
enciā. induit cucullā. Sed pius d̄ns q̄
nō uult mortē peccōris s̄ ut conuertat et
uiuat. p̄uersā uoluntatē mirabiliter
mutauit. et uenenu in antidotū miseri-
ter conuertit. Induto enī habitu mō-
chi. contritus et conuersus. adeo p̄fecit
in s̄a religione. ut nō multo p̄r p̄pter
meritū uite ad dignitatē p̄oratus ascē-
deret i claraualle. Et ut iam dicit. p̄a
eius culpa alijs s̄a est mediana. Nam
postea sepius ista reatate solutus erat
nouicijs. et plurimū in eis edificati s̄t.
Mo. Vellem nosse unde ei talis ac tāta
fuerit mutatio. **Mo.** Ut estimo p̄ncipa-
liter ex misericordia dei. s̄cario ex uir-
te et benedictōne mōchali. Ut aut q̄dā
s̄cōr patrū. habitū monachi uirtutē h̄t
baptismi. Nouerūt multi henricū cō-

uersū de clauastro hēmenrode. m̄gr̄m
in grangia que uocat hart. qui testat
est sp̄m s̄cōm in specie colūte sup caput
cuidam nouicij descendisse. cū in mona-
chiū benedict̄ ab albe. **Mo.** Audio i
isto q̄d letificat. s̄ q̄dā occurrit memo-
rie q̄d multū me terret. Quosdā intel-
leri uenisse ad ordinē bona intencōne.
et adolēscētes magne innocēcie. qui p̄
cessu tempis respexerūt retro et p̄ierūt.
Mo. Frequēter audiui talia. Dicit sol-
tus erat dōnus Johes arep̄c treueresi.
uir prudens. et cui satis erant nota or-
dinis n̄ri secreta. rarū esse q̄d pueri
ul' iuuenes ad ordinē uenientes. q̄i
cōsciēcias pondus p̄cī nō grauat. fer-
uentes sint. ymo q̄d miserabile ē. ul'
in ordine tepide et minus bene uiuūt.
ul' ab ordine p̄sus recediūt. Quia nō ē
in eis timor accusatricis cōsciēcie. de
uirtutibz suis p̄sumūt. sic q̄ s̄ortis tep-
tationibz minus resistunt. Nostī fr̄em
qui infra hunc mēse de grangia uici-
na deceptus a muliere recessit. **Mo.**
Optime. Mo. De isto michi cōstabat
q̄d corpe uirgo fuit. iuuenis discipli-
natus. ita q̄d neminē int̄ conuersos
n̄ros estimatū eo meliorē. **Mo.** Iserē
ut dicit p̄pha. d̄ns terribilis in cōsilijs
sup filios hōim. **Mo.** Dicā tibi et aliud
q̄d tempibz senior n̄r̄bz cōtigit i clau-
stro matre n̄rā hēmenrode. sicut illorū
relacione cognoui. **De flouuo i hem-
menrode conuerso de quo s̄c̄is dauid dicit.**

Uent illuc nō ē onūbz d̄m̄. **C. iij.**
Quidā adolēscētulus. multū de-
uote et humiliter petens ingressum.
Susceptus autē. sine querela conuersa-
tus est. Hunc uero uenerabilis sac̄dos

David. de cuius sacrate mira dicunt. specialiter amabat. Cui iuuenis idē se quecūq; et quecūq; dulcia cantica de domina nrā uersa uice recitauit. Eodē anno flante aquilone a quo pandit omne malum. cepit isdem nouicius fluctuare. et q̄ periculosē temptaret scō uiro indicare. A quo multis simonib; confortatus. cū temptacō nō cessaret. tandē de p̄seuerancia despons. ait. Ecce iam recedo. diuicius q̄ pacior sustinere nō ualeo. Et sc̄is. Expecta me inq̄r. donec uadam ad eccliam ⁊ orē. Et p̄misit. festinate uiro dei ad oratorium. ille conato cursu rediit ad seculū. timēs eius sc̄is orōnib; retineri. Reuersus uenabilis sacerdos ab orōne cū nō inuenisset. que reliquerat in placatione. gemens ait. Non est omnib; datum. sc̄is ut p̄seueret in ordine. **No.** Stupenda sunt q̄ audio. Prior de quo sup̄dictū est clarauallis in sua et a sua puerione conuertit. adolescēs iste i sua iulione p̄uit. Quid tibi de hys senendū uideat edicere. **No.** Dico sicut dixit sc̄is. nō est omnib; datum. In illo manifesta dei misericordia p̄dicat. in isto occultū dei iudiciū formidet. Misereor autem aut misereor. et misericordiā p̄stato aut misereor. Nō enī uolentis neq; arretis. s; misericordis est dei. **No.** Procede g. q̄ expediri uolo quo instinctu. q̄bue occasionib; hoīes seculares conuertant ad ordinem. **Quib; occasionib; homines conuertantur.** Caplin quintū. **Q**uote cause sūt conuersiois. Q̄dā conuerti uidentur sola uocacōne siue inspiracōne dei. alij solo instinctu sp̄s maligni. nō nulli quadā

leuitate animi. Plurimi etiā p̄ misteriiu aliorū conuertunt. uidel; uerbo exhortacōis. uirtute orōnis. exemplo religionis. Sunt et in numeri q̄s trahit ad ordinē multiplex necessitas. id est infirmitas. paupertas. erulescencia aliarū aīte. p̄uulium uite. timor ul' experimentū gehennalis. desiderū patrie celestis. Talib; cōgruit illd eūageliā. cōpelle intrare. **No.** Licet hec uideant p̄labilia. minus tamē sufficiant nisi annexa fuerit exempla. **No.** Q̄d quidā conuertant sola dei uocacōne. ex hoc q̄ nūc subiūgam potis exemplo dinoscere. **De canoico leodiense ad p̄dicacōne sc̄i Bernardi cōfiso. et de aglo que in spē mochi uidit cōfisi uolentis. C. vi.**

Tempib; Conradi regis romanorū cū sc̄is Bernardus p̄dicaret crucē in Leodio. quidā Canonic maioris ecclie p̄stratus in orōne an q̄dā altare uocē huiusmodi celitus demissam audiuit. Exi et audi. eūageliū reuertit. Qui mox ab orōne surgēs exiit. ⁊ uix sc̄is crucē cont' saracenos p̄dicante inuenit. Alios quidē signalat. alios ad ordinē suscipiebat. Qui cōpunctus. ⁊ sp̄s sc̄i unctione int' instructus. crucem suscepit. nō tamē trāsmarine illi expedicōis. s; ordis. salubrius iudicās longam crucē imprimē menti. qm breuē zonam ad temp' assumere uesti. Legat saluatore dicente. Qui nō tollit crucē suā cotidie et sequit' me. nō est me dignus. Non dicit uno ano ul' duob; s; cotidie. Multi post pegrinacōes deteriores fiūt. et pristinis uicijs amplius se inuoluūt. Hij similes sunt canib; reuertentib; ad uomitū. et subus loti

penit

in uolutabro luti sui. Monachorum
uita regularit̄ uiuētiū tota crux est.
eo qđ in singlis eos obediētia crucifi-
gat. **No.** Uideris in p̄ferre ordinem
p̄grinaconi. **Mona.** Non mea s̄ aucto-
ritate ecclie p̄fertur. h̄t ordo cysterca-
ensis a sede sibi ap̄lica indultū: ut cru-
ce signatus. ul' uoto cui libz alteri p̄-
grinaconi obligatus: si transire uolu-
erit ad ordinē. corā deo et facie ecclie sit
absolutus. Qđ si iste due cruce. ordi-
uidet: et p̄grinaconi. eque esset salu-
bres: indifferent fieret cōmutacō alii
in alium. Mōchus ordinē deserens. i cruce
suscipiens. ul' qđ tollerabilis est.
sine p̄cepto et licētia ordi- eide p̄-
grinaconi se mancipans. nō xpi p̄grinus.
s̄ apostata iudicat. Nouit successor
petri cui specialit̄ cōmisit sūt clauēs
regni celoz. multo fore salubrius int̄
semp̄ dimicare contra inuentua uia
orū: qm̄ foris ad rēpus aduersus aces
sarracēnoz. Quibusdā tamē cōuerti
uolentibz. scis bernardus nō cōsensit.
s̄ cruce signari p̄cepit. **No.** Nō me
penitet hanc mouisse questionē. qđ
multū me delectat talē audiuisse so-
lucōne. **Mo.** Scartus est iā fatus
clericus s̄m̄ bernardū cū socio suo
walthero. ad clarauallē. sc̄qz sūt ibidē
ambo mōchi. Contigit p̄ idem t̄p̄c ut
conuent' a claraualle mittendus in al-
na mōsteriū firm̄ regulariū: eo qđ idem
fr̄s reddē se ordini cōsensisset. Hābe-
bat autē sepe d̄is leodicēsis magnū
desideriū eundi cū fr̄ibz ad ip̄m locum.
s̄ timuit dicē p̄i. uerens ne forte depu-
taret leuitatū. Cōuulsus qz ad dñm. o-
rauit q̄ren sibi reuelaret qđ facē dēter.

Et facta ē uox ad eū. **Pete** qđ uis: et
fiet t̄. Tūc accedes ad altē suū audac-
ter: dixit. **Pater** si esset uoluntā uicā
lilent̄ irem cū fr̄ibz istis. **Et** respōdit.
Uade cū eis in noīe dñi. **Missus** est t̄
ip̄e qm̄ walther' cū nouo cōuentu i al-
na. Nō multo p̄r factus est p̄or i eodem
loco. Die quadā cū ei uir mōchor' de cō-
fessioē signū faceret: ille eo qđ sextā dñe
nē p̄sallet. inuit ei ut modicū expec-
taret. Interim pullata ē sexta: et int̄uit
chorū uterqz. Stante p̄ore in stallō suo:
angl̄s dñi ut p̄ea patuit in figā et habi-
tu etulcē mōchi q̄si factur' cōfessionē ad
p̄oris se pedes p̄strauit: quē cū lenare
uelleret disparuit. **Et** reuisus in se p̄or in-
tellerit angl̄m fuisse mōchi confitī uo-
lentis: et cōfessiois repullā sibi qđā
modo iyperantis. **No.** Hilde miror qđ
angl̄s scis dñi sic hūilit̄ se pedibz hoīs
p̄sternē dignat' est. **Mo.** Cū nobis a
platis nr̄is negat' qđ saluti nr̄e impen-
dē tenent': maxime qđ ab angl̄is nobi
deputatis utiliter suggerit': q̄si ip̄is in
hoc resistit. Angl̄s uero homi tamq̄ ce-
lū terre. tamq̄ aurū luto se p̄strauit:
ut ex ip̄o sc̄o illi negligēcie expr̄aret.
et timore paulsū. de ceto cauaore efficiet.
Hinc est qđ saluator in euāgelio dicit.
De qui scandalizat unū ex pusillis istis.
Et post pauca. Angl̄i eoz semp̄ uident
faciem p̄ris mei qui in celis est. Exple-
ta hora canonica. p̄or uocato ad se mō-
cho: dixit ei. **Modo** fac cōfessionē tuā.
Cui cū ille respondet. bñ expectabo dñe
usqz in crastinū. in hec uerba pr̄rupit.
Hodie nō gustabo: nisi audia cōfessio-
nē tuā. Erat enī hora pr̄andij. Et ad-
quieuit ille. Ex illa hora p̄or deo p̄mi

sit. quia nulla eius occupatio. nulla occasio. non inceptio psalmi. nec cursus genitricis dei marie ab audiendis confessionibus abstraheret. cum signum confessionis uideret. factis uero gressibus. cum propter corporis debilitatem ad portum non sufficeret. labore marthe commutauit in quietem marie. Nouit enim deo ut singulis diebus psalterium ex integro decantaret. sic quod uirtutibus plenus. migrauit ad dominum. coniunctus ceteris sanctis angelorum.

Waltherus compatriota eius qui hec que dicta sunt domino henrico abbi nostro recitauit et ipse in. cum aperit dissolutus et esse cum christo. dicebat cotidie in oratione. quando ueniam et appareto ante faciem dei. uox illi diuina respondit. Regem in decore suo uidebit oculi tui. Qui cum moreretur. stella lucida die clara super locum migrationis eius apparuit. ita ut in tota illa parua uideretur. **Mo.** Sans credible est quod uisio stelle illius radiantis. meritum designauit anime egrediens. **Mo.** Recte moueris. hoc autem scias. quod rarissime contingit ut sole existente in supero emisso. stella aliqua uideatur. Ad uos super morientem stella uisa est. signum fuit quod sancta illa anima in magna uirtutum claritate christo soli iusticie iuncta est. **Mo.** Non miror si deus eos quos tam euidentem ad conversionem uocat. tam excellentem in morte glorificat. **Mo.** Dicam tibi adhuc conversionem unius monachi. in qua pendere potis quia ibi sola operata sit uocatio siue inspiratio spiritus sancti. **De genardo alle que dñs euerhardus plebanus scti iacobi i**

In ecclesia colonia ante diuisionem uidetur. C. vii. scilicet marie ad gradus in colonia. erat quidam canonicus nomine genardus.

etate ad huc floridus. et mundi uanitatibus satis deditus. In quadam solitudine cum frater esset ad eandem ecclesiam secundum consuetudinem. affuit dominus euerhardus sancti iacobi plebanus uir iustus atque religiosus. et propter suam sanctitatem omni ciuitati reuerendus. Qui cum uenisset ante ostium chori et intrasset. contempletus est eundem genardum in tonsura et habitu monachi cisterciensis inter canonicos suos stantem. et miratus ualde dicebat intra se. Quis frater genardus monachus. Et cum intellexisset postea uisionem fuisse. hoc de illo in corde suo iudicauit. quod postea rei euentum comprobauit. Et quia consilium diuine dispositionis mutari non potest. omnimodis in illo impleri necesse fuit. quod de eo deus postmodum modico elapso tempore. idem uuenis non sine multorum admiratione ualedicens seculo. conuersus in claustrum. factus est monachus in eodem cenobio. Ad cuius cognouisset predictus sanctus hemenrode uenit. genardum uisitauit. et quod de eo uidit omnibus nouicijs recitauit. hec in deca sunt a nonno frederico monacho. qui tunc prior fuit. cum uir sanctus ista precorauit. Idem genardus tamen profectus. ut domino humano primo uallis sancti petri abbati succederet. et non modicum pro eum locus ipse tam in religione quam in possessionibus proficeret. Ad si tibi minus suffecerit hec noua exempla. referat etiam de uerbis sancti bernardi testimonia satis uera. **Nouicius** Que nondum legi. audire delectat. **De consilio ne mafelini clerici epi mogunae.**

Qum ingressus fuisset cap. viii. aliquam regnum germanie sanctus bernardus abbas. pacem reformaturus inter lutharum regem romanorum. et predecessoris eius henrici nepotes. moguntinorum episcopi allertum

noie. clericū suū Maszelmū sic ei nomen
erat. obuiā ei misit. Qd̄ cū se missū di
ceret a dño suo ad seruendū ei paulisp
cū intuit̄ uir dei dixit. Alius dñs te mi
sit ad seruendū sibi. Et cū ille ad uita
sā expanesceret. asserēs se ab ep̄o missū.
respondit b̄s Bernardus. Fallis. maior
dñs misit te xp̄e. Tūc primū intelligēs
quorsū simonē uibraret ait. Putas me
monachū uelle fieri. Absit a me. nec co
gitauī. n̄ ascēder in cor meū. Nichilomi
n̄ illo rēnuente. famis dei affirmabat
omino fī delē. nō qd̄ ip̄e de se cogitauerit.
s̄ qd̄ d̄s de illo disposuit. Q̄ in eodē uisus
mūe. ualedicēs seculo fais ē mōchus ī
claraualle. Ecce. ubi in isto uoluntas
cōuertēdi. ī quo sola op̄ata ē uoluntas
sp̄e s̄c̄i. **Mo.** Placet qd̄ dicas. s̄ dic̄ q̄s
exemplū de hoc qd̄ quidā exūso cōuer
tant̄ solo instinctu sp̄e maligni. **Mo.**
Exemplum p̄sto est. **De conuersione**

magri Stephani de uitreio. C. ix.

Egitur in uita iā dā p̄is. tēp̄e
quodā uenisse ad clarauallē

magrū Stephani de uitreio uirū mag
ne sciencie. ut putabat̄ gr̄a cōuersioni.
De cui' aduētū cū tota uallis exultaret
aduētū tantū uiri cōsiderās. b̄s ber
nardus in hec uita p̄rupit. Diabolus
eū adduxit. Solus uenit. solus reuer
tetur. Ad hoc enī uenerat. ut q̄sdā noui
cios q̄s in l̄itura ip̄e informauat. ad
seculū reducēt. Ne sc̄is p̄ scandalizar̄
pusillamines hoīem recepit. quē n̄ p̄
seueratūri sc̄iebat. ut nouicius fieret
cōsensit. At sp̄e malignus cū toto illo
anno p̄ os sui mancipij in aure noui
ciōz sibilaret. nec p̄ficet. q̄ ad illorū
ruinā adduxat. solū sc̄dm̄ p̄ph̄iā uiri

dei cum multa confusione rediit. Iudi
et aliud exemplum de uicino. **De cōuer
sione gorwini sacerdotis. q̄ de placōe cū**

Aenerūt ad nos furtu fugit. **C. x.**
Duo sacerdotes girouagi. ingrel
sum petentes. De quorū p̄seuerancia cum
pene nulla esset spes. negatū est eis qd̄ pol
tulabant. Uno discedente. alter cui no
men erat gorwinus ip̄ortunitate sua ut
reciperetur obtinuit. Qui uir p̄ sex ebdo
madas in placōe stetit. et nocte q̄dā
infra matutinas ei mandatis qui cum
adduxat obediens. cum furto recessit. **No**
forte simplia intencōe uenit. **Mo.** Ne
quaq̄. Cū ad huc cū loco suo esset in hol
picio. et patetur difficultatē in recipiē
do. dicebat alter ad alē. **Sine.** Hec m̄
nobis sint graues. tamen eos decipiem.
Hoc quidā conuorsū uirō. illis ignoran
tibz̄ audiuit. Nō nullos cōuerti ex q̄dā
leuitate animi. sepius sum exptus.

De canoico quod coloniēse q̄ a n̄c̄ȳ iduēt

Aenit ad nos habitū resiliuit. **C. xi.**
Adolestēns quidā canonicius in co
lonia. magis ut postea rei exitus plau
er quādā leuitate mētis q̄ deuocōne cō
uersionis. Qui suū nobis ap̄ens p̄posi
tum. iuuenibz̄ maxime nr̄is nō p̄uū fe
cit gaudiū. Dñm̄ genardus abbas nr̄
intelligens solam in causa esse leuitatē.
eo qd̄ delusi s̄t uestimēta sua. sola q̄pe
tunica indutus uenit. cū tamē satis ro
garetur suscipere iuuenē nō consensit. Q̄
mor eadē uia qua uenat̄ rediit. nec ali
quī postea alicui cōuersionis mencione
fecit. **Itē de alio iuuenē q̄ de placōe gr̄a**

soluēdoz̄ debitoz̄ exitus. n̄ ē reus. xij.

Alius quidam iuuenis adolestēns
lene natus et diuitū fili ad nos

parentibus ignorantibus uenit: et ut reaper-
tur facile obtinuit. Nolo enim notia tam
huius quam superius exprime. Spans ad huc
eos reuersuros: ne forte ex hoc praean-
tione. factis itaque nouicia. uir tribus ul-
trius diebus elapsis uenerunt amica ei dole-
tes: et ut reuertere ad scilicet. pluribus ex-
hortantes uerbis. Nouerat enim quanda sum-
mam pecunie perdidisse nescio quo modo.
et magis ex dolore quam deuotione uisum.
Et cum non proficerent: suaserunt ut debita
sua solueret. et statim rediret. Sicque non
in se dolo ab amicis extractus. non est re-
uersus. et cum sollempne uotum fecisset
inter manus domini albatris: et propter hoc
coram clero ab eo tractus fuisse in cam-
pulis legati. aliisque modis quibus potu-
it se defendit. asserens se uisum ex quanda
leuitate et turbatione animi. Quod si
uerum non esset. exemplum domini henrici
albatris nostri imitatus fuisse. **Mo.** Hoc
quod sit audire delectat. **De conuersioe
henrici ablatris. Caplin. xiiij.**

In ecclesia Sunnensi idem henricus ca-
nonicus fuit: plures habens redditus.
Inspirante deo fallax scilicet occulte dese-
ruit: et desiderio ordinis cisterciensis ac-
census ad domum nostram conuisionis gra-
uenit. Cum ad huc esset in hospicio. duo
milites fratres eius. fugam eius intellige-
tes. et sicut homines seculares. carnalia
spiritualibus et temporalia eternis pone-
tes: unde gaude debuerunt turbati sunt.
Et tanto gradu ueniens promiserunt pue-
rum qui ei quasi ex parte matris loqueretur:
ut tali occasione a conuentu abstraheret.
Quem cum in locum insidiarum idem puer
duxisset: accurretes milites in equo in-
iectum nolentem et reluctantem. cum dolore

totius conuentus reducerent. **N**ondum
enim habitum induerat. **P** aliquo tempore cum
eis comoratus. cum iam securi essent de eo
iterum fugit: indutoque habitu spem totius
reuisionis exclusit eis. Non iste fecit si-
cut duo superiores: quia non leuitatis uicium
sed uirtus constantiae in conuisione fuit. **H**oc
exemplum et alia quedam que hic edificatio-
nis causa scripturus sum. in omelibus mo-
ralibus de infancia saluatoris posuisse me
memini. **Mo.** Puto graue esse peccatum: no-
uicium redire ad seculum. **Mo.** Quanta sit
culpa: facile pendit ex pena. **De misere-
rabili morte leonis apostotatis. C. xiiij.**

Prius quam uenirem ad ordinem
in ecclesia sancte marie ad gradus in
colonia Canonicus quidam fuit: qui uale-
dicens seculo. religionis habitum in he-
menrode suscepit. Nomen iuueni leo-
nius: et erat michi bene notus. habebat
hic fratres. milites in seculo satis pote-
ntes. Qui cognita eius conuisione tur-
bati sunt: ueniensque ad claustrum. multa
uerbis suaserunt ut rediret ad seculum. ordi-
nis austeritatem ei proponentes. Et quia obli-
gatus erat debitis: aiebant hoc esse ratio-
nabile ut rediret debita solueret: sicque si-
ne querela reuictus. domino seruiret. Et pro-
miserunt quod eum reducerent. Quorum uerbis
miser seductus. exire consensit: inimica
laqueos non obseruans. **Q**uid uidens dom-
inus hmanni ablatris ingemuit: et cum multo
cordis dolore militibus dixit. Hodie fratrem
uestrum eiacentes de paradiso: deponitis in
inferno. Reuersus ad splendorem suam deterior
factus est quam prius: magis operam dans exple-
dis uicijs quam soluendis debitis. Post
annos aliquot grauit infirmatus: iusto
dei iudicio ex nimietate infirmitatis in

furore uersus est. Quae cum sui moneretur
de confessione et de sacra comunione: uer-
ba salutis non attendit: sed quidam muli-
erculas cum quibus sanus peccauit propriis
nomibus crebris uocauit. Salsis etiam
catulis carnes illorum calidas: quasi pro reme-
dio capiti eius nudo ipsuerunt: sed nichil
ei profuerunt. Non enim potuit carnes ra-
bide sanare pena apostasie. Audi et
aliud exemplum: de alio nouicio. **Itē de**

horrenda morte benneconis nouicij. et qd

nō liceat nouicijs redire ad seclm p uot.

rv.

Benes quidam benneconis nomine de uil-
la palmisdorf oriundus: mecum in pla-
cone nouicius fuit. Vir quidem grande
uius: sed circa propositum religionis minu-
deuotus. Multis modis temptatus. et
in temptacione uictus: cum non acciperet
consilio fratrum: sicut canis ad uomitum
sic miser conuersus est ad seclm. Sed uice
id attitans. pueniens infirmitate in do-
mo propria in habitu seculari die clausit
extremum: nullum penitencie demonstras
indiciam. Qui cum moreretur. tantus fuit
circa domum flatus uentorum: tanta super
tectum multitudo coruorum: ut excepta una
uetula omnes de domo territi fugerent et
morientem desererent. Ecce quali morte
moriuntur: qui a deo recedunt. **No** Puto
quia flatus ille uentorum et turba croca-
tancum coruorum euidentis fuit signum peni-
cie demoniorum. **No** Plane ita est. Aut
enim saluator. Nemo mittens manum
ad aratrum. et respiciens retro: aptus est
regno dei. Miles iste quod per apostasiam
retro respexit: de culpa non penitendo. mi-
nistris gehenne gaudium fecit. **No** Si
tanta est culpa nouicio redire ad seclm:
quod est quod sanctus benedictus precipit. ut p

lecta regula nouicio. in hec uita dicat.

**Ecce lex sub qua militare uis. Si po-
tes obseruare ingredere: si non potes li-
ber discede. Mo.** Mauult sanctus pater
inter duo nouicia discedere tempore placuit.
quod iam monachus post die professionis. In-
de eum liberum iudicat a loco. non a uoto.
Ut enim taceam de hijs qui iam habitum
religionis induerunt: qui semel ac scilicet
in facie capli stabilitate suam promiserunt.
secularibus personis qui solo uero uotum fe-
cerunt. inter manus abbatis. nequaquam licitum
est uitam secularem sectari. uel matrimo-
nio ligari. Circa nouicia in necessita-
te dominus papa dispensat. ut ad ordinem
transierit minor: sed non permittit ut ad uitam
redeat secularem. Ecce ex hijs que dicta sunt
dimoscere potis quosdam diuina sola uocacio-
ne dei: alios solo instinctu spiritus maligni.
nonnullos quada leuitate animi.
Ad autem quidam conuincantur per ministerium
aliorum certum est: quia sicut olim intal-
nacio dei cortina traxit cortina: ita ho-
die in ecclesia dei frater trahit fratrem: et hoc
tribus modis. Sermonem uidelicet: ordine.
exemplo religionis. Ecce funiculus tri-
plex qui difficile rumpitur. **No** De hijs
exempla requiro. **No** De conuersione
henrici contracti de claraualle. Ca. xvij.
Claraualle ante hos undecim annos
monachus quidam henric nomine defunctus
est: uir grandeuus et sanctus. Corpore quidem
contractus et costrictus: sed corde multum
diffusus ac dilatatus. Multas hic ha-
bebat a deo consolaciones: plurimas reue-
laciones. spiritu pollens prophetie: nullius
expers spualis gratie. Venerabile hunc
uirum tempore generalis capli ables frequen-
talant: quos plurimum suis sermoibus

edificabat. Quic familiaris erat
 donus genardus abbas nr. cui int
 cetera narrauit totū ordinē pūsiō
 nis sue. Cum scīs bernardus pdica
 ret crucē in dyocesi cōstanciēsi. Ingit
 eundē henricū intesse sermōni. Qui
 cū esset homo diues et potēs multa
 habens castra. et cū diuitijs īfinita
 crimina. sermōne uiri dei xpūctus.
 ait ad ipm. Dnē. si me nō terret illa
 cōsuetudo qm̄ intellexi esse in ordine
 uestro. salz qd̄ uenientes ad uos in
 different ad diuisas emictatis regio
 nes. ego me uobis reddem̄ ī continētī.
 Cui uir scīs respōdit. Ego sub pdicō
 ne te nō recipiā. s; hoc tibi pmitto.
 qā si in clarualle mōchus fuis. ibi
 moreris. Audito hoc uerbo mox se
 reddidit. fuis q̄ est int̄ pres abbatī.
 eo qd̄ multū lingua. gallica uidelz. et
 theuthonica multū foret expedit. Uides
 hoc quidā balistari seruus eius. homo
 crudelis et pius ad fundendū sanguinē.
 nimis de conuisione dñi turlatus. telum
 baliste. inposuit. ut sc̄m abbatē feriret.
 Statimq; ab anglo dñi percussus. retro
 sum cecidit. expirauit. De cui' tā repe
 tina morte henric' teruitus. et marie
 de pdicōne aie cōtristatus. sc̄ens abbas
 sc̄itate et insignis potēciam. cecidit ad
 pedes eius. humili' et cū multa istan
 cia supplicās. q̄ten' miserū de facie īfer
 ni suscitādo liberaret. Cōpassus uir le
 atus tā unius dolori qm̄ alteri pdicōi.
 flexis genibz deū cū lacrimis exorauit.
 et mortuū celerius suscitauit. Q' susci
 tatus. ad suscitātis pedes corruit. et
 ut se in cōuersū suscipet. cū multis sus
 pirijs petiuit. Cui uir scīs respōdit.

Sao qd̄ naturalit̄ pteruis sis ac dis
 tortus. nec expedit ut sis int̄ religio
 sos. s; uolo ut crucē suscipias. mare m̄
 seas. ut cū sarracenis p̄figēdo cū fini
 aris. Et fecit sic. Crucē accepit. mare
 transiuit. cū inimicis crucis dimicauit.
 et in cōflictu necatus. ad deū migiuit.
 Eodē tempe mulier quedā palitica cla
 mauit post hōmē dei. sanitate ab eo
 postulans. Et cū sequi nō ualēt. tā enī
 p̄cessat. miserus illius hericus lenauit
 eā in equū suū. quā scō p̄ntans b̄ndicōe
 p̄cepta deposuit. Que sana fr̄a stetit.
 et ipis pedibz gaudēs ad ppria remeāt.
 Hec ab ore dñi genardi audiui. Iste est
 henricus qui tempe quodā ab eodē scō
 p̄re in ptes remotiores missus. glacie
 sub pedibz ei' fracta. longius s; unda
 tractus. mirabil' est illius b̄ndicōne re
 ductus. Ecce iste simone cōuisus ē. Sed
 qd̄ quero exempla de remoto. cū hoc
 qd̄ de alijs reato. impletū gaudeā ī me
 ipso. *De cōuersione auctoris hui' opusculi.*

Hodem tpe quo rex *Caplm. xvij.*
 philippus p̄mo uastauit dyoce
 sim coloniensē. contigit me cū dōno ge
 uardo abbe. de mōte scē walpurgis ire
 coloniā. Et cū me ī uia cū multa istan
 cia hortaret ad p̄uisionē nec p̄ficēt. retu
 lit ī uisionē illā glōsā claruallis. in
 qua legit qd̄ quodā tempe messis cū cō
 uentus in ualle meteret. b̄tā dei geni
 trix uirgo maria. et scā anna mater eiu.
 ac scā maria magdalena. de mōte uen
 entes. quodā uiro scō qui stabat ex ad
 uerso aspiciēte in ualle eandē ī magna
 claritate descenderūt. mōchoy sudores
 terferūt. flabellis manicar' suar' uē
 tum ad mouerūt. et reliqua q̄ ibidem

posita sunt. **S**ermone huius uisionis in tantum motus fuit. ut abbatem permittere rem me non uenturum nisi ad eius domum gratia conuersionis. si tamen deus in inspiraret uoluntate. **A**strictus tunc fuerat uoto peregrinationis ad sanctam mariam rupis amatoris. quod maxime me retinuit. **Q**uod post menses tres expleta. nullo amicorum meorum sciente. sola dei misericordia me proueniente et prouocante. ad ualle sancti petri ueni. et quod sermone de cepam nouitius factis opere ostendi. Simile pene contigit fratri gerlaco de dunge. monacho nostro. **M**o. Non erit in utile hijs qui adhuc in seculo sunt. exempli gratia talia audire. **M**o. **De gerlaco de dunge occasio**

Ante hos tres annos domini henricus qui nunc est abbas noster dum uice abbatibus de Claraualle uisitaret in frislandia. contigit eum hospitari in castro quidam militis nomine suederi. In quo cum multum deuote susceptus esset. ut ei consuetudinis e-retractauit ibi quedam miracula que in ordine nostro contigerunt. Et cum adesset predictus gerlacus filius fratris eiusdem militis. canonicus maioris ecclesie in trauecto. sicut terra bona semen ubi in agro cordis sui suscepit. et non multo post fructum ex eo multiplici fecit. Qui sicut in postea implacatione retulit. ex illa hora propter conuersionem cepit fluctuare. et qualiter conceptum ardorem extinguere. diligencius cogitare. **N**acta igitur occasione. ne notaret quasi ad studium parisiense preerat. ubi cum modicum tempus stetit. ad nos conuenit. Et hijs duobus exemplis patet quidam conuerti. ut impleat illud apocalypsis. qui audit dicat ueni. Qui audit uo-

cem domini se uocantis per internam aspirationem. iustum est ut et alios uocare studeret. per sermonis exhortationem. **N**ouitius. fateor in ista suffice de sermone. nunc procedas obsecro de oratione. **M**o. Sicut multos conuenit exhortatione sermonis. ita plimos ad ordinem trahit iustus orationis. **U**nde apostolus iacobus dicit. Orate pro inuicem ut saluemini. **Q**uod uultum enim ualeat deprecatione iusti assidua. **C**uius efficaciam per exempla subiecta plenius agnosces. **De conuersione**

Accidit heria germani regis francie. **E**rit. **A**ccidit quodam ut henricus germanus regis francie ueniret in claraualle. locuturus beato bernardo super quodam seculari negotio. **T**otum etiam conuentum uisitans. illius se orationibus comedauit. **C**ui ueniabilis abbas inter cetera uite salutaris monita respondit. **C**onfido in domino te non moriturum in eo in quo nunc es statum. sed uelociter experimento probabis. quantum istis profuerit orationes quas expeperisti. **Q**uod eodem die placuit non sine multorum admiratione. de tanti iuuenis exultantes conuersione. **S**ui cum lugerent. et tamquam mortuum cernerent. ita in consolabili euulabant. **N**o. **N**on miror si cito potuit conuerti. qui se habilem exhibuerat uisioni. **M**ona. **Q**uod si illius conuersionem magis asseribis eius meritis quam orationibus iustorum. **A**udi quod hec actum sit. **C**um socij ac tota familia henrici ut iam dixi deplangerent. andreas quidam parisiensis ex nimia impaencia doloris quasi in furore uersus dominum suum ebrium. insanum. metisq; impotenter uociferabatur. neque conuicias neque blasphemias parcens. **E**t cum henricus uirtu sancti deprecaretur. ut per illius conuersionem operam daret. respondit. **N**e sis per illo sollicitus.

anima eius modo in amaritudine est: ni-
us est ille. Et cum repereret audiente an-
drea hoc uerbum: ille sanctam religionem
plurimum abhorrens: talia in corde suo ta-
citus uoluebat. sicut postea confessus est.
In hoc te nunc falsum esse prophetam: de hoc
enim certus sum quod locutus es uerbum et non
fieri. Hoc est coram rege et principibus in celebri
conuentu imperato: ut falsitas tua omnibus
innotescat. Et cum aliam die recederet mala
omnia monasterio impetrans. et ualle fundit
subriti desiderans: in ipsa nocte uictus
et quasi uinctus. timentem se gratiam et uim fa-
ciens spiritu dei uix diem expectare po-
tuit: et ad monasterium reuertens. cunctis
mirantibus. alterum se saulem exultando.
utro se reddidit. Ubi queso in isto
fuit conuertendi uoluntas: siue conuer-
sionis habitus. Ecce andreas iste qui
tunc in ipso fuit a gratia se auertit: si in
orationis secretis ausum potenter uirtutem. **Mo.**
Nua sunt hec et stupenda: et in uisio
iustorum oratione peccatoribus est appetenda.
Mo. De conuersione cuiusdam qui aliam annu ostium
porte nocte apparuit in specie infantis.
A domo nostra quidam monachus **Capitulum xx.**
nachus est: qui ad ordinem uentus. germanum
suum quem unicum habuit. ad huc con-
sioni minus habilem propter etatem in se-
culo reliquit. Timens enim seculi impedimen-
turi. eiusque propter hoc conuersione impedi:
cotidie dominum exorauit. maxime tamen eius
genitricem. ut illius suis precibus accelera-
re dignaretur conuisione: cui in seculo pri-
uolam esse confidauit habitationem.
Nouit pueros a suo proposito facile pos-
se auerti. Attendens pius dominus pius mo-
nachi circa germanum studium: cordi
albis imisit ut puerum susciperet: quem

infra annos sine officii sui periculo suscipere
non potuit. La nocte qua habitum in-
duit: quidam ex sacerdotibus huiusmodi uisi-
one de illo uidit. Uidebat enim quod matris
pulcherrima ante ostium monasterii staret:
et puerum pulchrum in brachijs teneret.
A quo interrogata. cui esset puer ille:
respondit. filius illi mochi est. fratrem eius
nomine designans: simulque nomine no-
uici intransiens exprimens. Et sicut ipse
intellerit qui hanc uisionem uidit: ipsa
matrona pulcherrima beata dei genitrix
fuit. Secundum apostolum qui alium uerbo l' ex-
emplo ad bene uiuendum informat: hunc
perfecto tamquam proprium filium christo geniat.
Ad autem eundem nouiciu uenabilis uirgo
maria ad ostium monasterii quasi mater filium
dignata est presentare. dedit patenter intel-
lige eius conuisione per diem mochi suis
orationibus pro eius magna merita obtinuisse.
Mo. Satis ex his cognosco uirtutem or-
nis: superest ut cognoscam et uirtutem que
est in exemplo religionis. **Mo.** Hoc
scias quod multa cotidie sine exhortatione
sermonis. uillis spiritualibus adiuti or-
nibus pro sola exempla religionis ad or-
dinem trahunt: et pro quibus signa deu-
conis discipline. uel scitatis que uidet
conuertuntur. **De theodico et Suardo mo-
chis qui ob uisione uniuersie uenie in seplia mortui**
Rat. Theoderic. ceperit uisione. xxj.
mochus noster cum ad huc adolescens
esset in seculo. sacerdote quendam cognatum
suum iam nouiciu uisitare uent: si non ut
conuertetur uenit. Contigit interim frater
mortuum sepeliri. Quo sepulto: cum con-
uentus deus antiphona. clemetissime domine.
arca sepulchrum hinc inde cum multa hui-
litate ueniam peteret. diceret. domine miserere

sup pccore: ita est puctus. ita ad conuersione est accensus: ut qui prius a dno geuardo abte amonit: conuerti noluerat: ab illa hora ut suscipet uir multis pccatibz obtinet. Talem modum sue uisiois sepius in recitauit. tempe sue placois. Recitauit in et fr bernardus mochos noster. in uul ario mosterio ad uisione similis uenie pmi uoluntate ducedi se coepisse. **No** Muro: qd res ta modica. tam magna salute opatur i aia. **Mo.** Qd de hoc miraris? Qntu ad massa multu modica e pillula: s qntu ad eficaia: uicus illius maxima. Omnes corpus uenas parit: humores solu et ciat: infirmu ad sanitate ducit. Si tanta uicus consistit i pceptone uni corpalis pillule: qre mirari debes maiore esse. et ideo maiore q spualem. i uisione uni uenie. Audi et aliud. **De uisioe dmi Adolphi epi Olinburgensis. Ca. xxj.**

Nobilis adolescens dnm Adolphu nunc epi Olinburgensis: canonic fuerat maioris ecclie in colonia. Hic cum tempe quoda ad Campu domu ordinis nri uenisset: et post missas ad oratione in oratorio staret: uidit qm mochi ta senes qm iuuenes ad diuisa currentes altaria. ad discipulas suscipiendas nudabant dorsa sua cofitente humilitate pccata sua. Que uisio sicut in quida eius familiaris narrauit. tñ bonu opata e in corde adolescentis. ut abire no possz: s; seculi pompa stepne. et totu se ad deu conuertens. ibidem manens sacru religiois habitum suscipet. In quo tñ pfect: ut no multo post. tu ppter nobilitate. tu ppter religio sitate. in pdca etia apice dsceder epale.

De conuersione henrici camerarii. C. xxij.

Nosti henrici camerarii nri: huius conuersione talis fuit. Cu esset clericus et maioris ecclie in treueri Canonius. atq; multas alijs ecclasticis stipendijs onerat: tempe quoda infirmus est. Spe igit reapande sanitatis: accepta seculi pecunia colonia descende nauigio posuit: ut phisicos quoz illuc copia est consulere: et ex ipa aeris mutacone aliqt remediū paper. Venies q; cont mosteriu nri: loca nome requisit et agnouit. Dicen se uelle hospitari in mosterio: pueros suos ad altem p equis quibz ascendet pmisit. et accepit. Eade nocte nescio qd uidit. ul quo instinctu conuersus fuit: mane familia sua stente cu naue remisit: et habitum regularit indues. nobiscu p mansit. **De conuersione gerlaci sacer**

Rat gerlacus sacerdos dotis. C. xxij. et mochos nri ppter signa uni deuocis qm in quoda mocho nro uidit: sicut in cofessus est. primu amoe conuersionis accepit. Die quada cu mochos ille que lene nosti missa in cuius procha celebraret: tanta scdm consuetudine gram lacrimar: ut glaci q ppter misteriu ex late stabat. eandem considerans gram. amiras dnm glificat. Ex illa hora cepit ordine dilige: ut n quietet. donec unus ex ordis psonis fiet. Multa r adhuc dice posse de hys qui exemplo alior: uisi snt. s; breuitati studendu est. **Mo.** Ex hys q iam audiu: certu est alios diti p sermoes exhortacois: alios p uirtute ordnis: non nullos solo exemplo religiois. **Mo.** Dictu est supius. adhuc alias et cas

multiplices. que multis occasioes sūt cōu-
sionis: scilicet infirmitatē. paupertatē. cap-
tuitatē. notā alicui infamie: piclā
pūas uite: timorē gehennalis pene:
solū desiderii celestis patrie. *No. De*
hys pōt ut exēpla subiūgas. No. Qd
quosdā cōpellat infirmitas. dicit. cōti-
die uidemus. De loderwico milite ppter

ante hoc uoti cōuisionis sanato. xxiii.

Ante hoc uoti cōuisionis sanato. xxiii.
triennii miles quidā loderwic
noīe de castro are. in agris laborabat:
et uocatus est domnū albas ut infirmū
militaret. In ardescēte infirmitate cū
iam miles idē omīno esset despatus.
monitus ē ab albe ut se ordini redderet:
et uoti cōuersionis ut mos ē ubi exp-
meret. Qui cōsilio acquiescēs. mox ut
ex cōsensu uxoris in manus albas
se reddidit. facies eius cepit imitari.
et qdāmodo itari: ita ut pallor uicē
in candore. et color liuidus pferret i ru-
borem: cūctis qui aderāt stupentibus.
et dei donū in moribundo mu:itab. Et
ut plus dñs ad huc manifesti ostēde-
ret. qd ppter uotū ordis infirmū distu-
lisset: cepit idē miles sine sudore. sine
sangne. sine sternutacōe. et infirmi-
tatis naturā cōualescē. *No. nō ingtus*
bñficijs diuinis deportari se fecit ad
monasteriū nr̄m: in quo factus nō
uicatus et mōchus. n̄ multo p̄ migra-
uit ad dñm. No. Sicut ex ubiis tuis
colligo: opinio tua est infirmū p pe-
nitēciā et orōnes dies suos posse plon-
gare. De eo qd deus aliqñ dicit p̄dē
ppter penitēciā. et exemplū de ezechia. xv.

Non hoc dico: qā nō credo quāpiā
posse tēminū sibi a deo cōstitu-
tum extendē: s; mortē quāq; iminētē

euadē. **Q**uod si uerū n̄ esset: ecclesia
supflue p infirmitatib; oraret. Cū orō
sancta mortuos suscitet ad uitā: cur
nō qd minus est. morituris obtineat
sanitatē? *Ezechie penitēti et flenti. p*
ysaiam a dño dicit. Audiuī oracionē
tuā: et uidi lacrimas tuas. Ecce ego ad
iaā sup dies tuos quidē annos. Super
quē locū haymo sic dicit. Sciendū uero
qd sicut pthoplasto q̄si sub cōdicōne
dātū est. ut imortalis esset. si diuine ius-
sioni obediret: ita in p̄destinacōe dei hū-
quosq; āni dātū sūt. illi si innocentē uiuet.
et nūme supbiret. N̄ uō ppter supbiam
obtrachi sūt: ppter humilitatē restituti
sunt. No. Uelle in ista qd p̄funda sūt
ex scripturay: testimonijs apaus plari:
qā nodus diuine p̄destinacōis multis
uita fuit erroris. No. Nodus diuine
p̄destinacōis in prorsus insolublis ē. Qs
enī nouit sensū dñi: aut qd cōsiliariū
eius sūt: Actamē que supius posita
sūt: scripturay auctoritate referantur.
Sais iob de hoīs mutabilitate loquēs:
dicit deo. Constitui tēminos ei: q̄ p̄iri
nō poterūt. Ecce in hoc loco hēs homī
tēminū uiuēdi a deo cōstitutū. et qd
idē tēminū int̄gressibilis sit. Ad uero
eundē tēminū quāq; qd male uiuendo
potit p̄anticipare: testis ē psalmista
qui ait. Uiri sanguī et dolosi n̄ dimi-
diabūt dies suos. Si nō p̄cedit eis dies
quib; uiuē poterūt dimidiare: certū
est illos longe ante tēminū cōstitutū
desicē. Similit̄ boni lene uiuēdo quāq;
merent̄ tēminū suū p̄uenire: sicut de
uno bono in oīm bonoz: p̄sona dicit.
Raptus est ne malicia mutaret itel-
lectū illi: et ne fictio deaper aiām illi.

Desinat ergo hoies stulti. stulti dice:
 stulti crede. q̄a hodie sūt pauca prin
 cipes. paucaq̄ nobiles. qui dies suos
 impleant. et ad etate senile pueniant.
Ex hoc. Nimirū q̄a paupes depre
 dant. et paupm lacrimis ante tēp̄ suf
 focant. **His** ne audire exemplū de q̄da
 tyrano. qui q̄a dies suos curtae peccā
 do n̄ credidit libertus peccauit. **Novia.**
Uolo et desidero. Mo. De errore lodewi
giantguy et de p̄destinacōe. Cap. xxvi.
Ex relacōne aūda uiri religiosi
 cognoui lodewigū lantguyū
 patre h̄māni lantguy qui aū hos du
 os ānos defunctus est. in errore piculo
 sū nō solū p̄re aīe s̄ et subditōz sub
 stancie deadiisse. Qui cū esset p̄cedo ac
 tyranni maximi. duras et plimas i s̄
 cōmissū p̄lm̄ faciēs exactiōēs. mltas
 eccliar̄ sibi usurpās possessiōēs. i p̄t
 hoc alia q̄ plurima mala a uiris reli
 giosis corripet. qui ei p̄ponēbat i cōfel
 sione penā maloz et glām electoz. ū
 bum miserabile respondit. Si p̄desti
 natus sū inq̄t nulla peccā poterūt in
 regnū celoz auferre. si p̄satus nulla
 bona in illis ualebūt cōferre. Et sicut
 in dice solit̄ ē non Conradus senex
 inochus n̄ de turingie p̄tibz oriund. ū
 uisualū illū psalmiste. celū celi dno.
 terrā autē dedit filiis hominū. loco
 p̄tibz ad suā excusacionē arguētibz
 se p̄ponēbat. Erat siquidē literat. et
 ob hoc amplī induratus. Et cū ei di
 cerent uiri timorati. Dne pate aīe
 ur̄e. desinite peccare. ne d̄s pecc̄s ur̄is
 puocatus. peccōre in pacis occidat. ut
 r̄ū respondit. Cū uenerit dies mortis
 mee moriar. nō illū pro lene uiuē

do extendē. neq̄ male uiuēdo puenire.
 Volens illū pius d̄ns a tanto errore
 misericorditer reuocare et reducere ad mētē.
 infirmitate piculosa cepit eū flagella
 re. Vocatus est medicus eius uir lon
 et discretus. et nō solū in physica. sed
 etiā in theologia nō mediocrit̄ litat.
 Cui p̄nceps dixit. Ist uides infirmus
 sū ualde. adhibe curā ut possim cōua
 lesce. Memor medicus erroris illius.
 respondit. Dne. si uenit dies mortis
 ur̄e. nō uos poterit cura mea morti sub
 trahē. Si uero moritur nō estis de in
 firmitate ista supflua erit mediana
 mea. Et ille. Quomō sic respondes. Si
 michi nō fuit adhibita cura diligēcia.
 et dieta p̄p̄ta. potō tā a meip̄o quā
 ab alijs ipeitis negligi. et ante tēp̄
 mori. Audito hoc uerbo physicus. m̄
 tū hylaris effcūs. data occasione res
 pondit. Dne si creditis uitā uestrā pos
 se p̄telari uirtute medicane. q̄e hoc ar
 de reuocatis de penitēcia i opibz iustie.
 que sūt antidota aīe. Si ne hys aīa
 morit. sine hys ad sanitatē q̄ est in
 fitā uitā nemo puenit. Consideras
 lantguyus pondus iuloz. et q̄ rōna
 bil̄ porassi. dixit ei. De celo medicus
 esto aīe mee. q̄ p̄ tuā linguā media
 nale deus literauit me a maxio errore.
Ho. Nūq̄ n̄ lene uir̄it postea. prin
 ceps iste. **Ho.** Minime. Pmisit
 uerbis. qd̄ nō impleuit fr̄is. Quali
 etus finis fuit. cū quita sarcina
 peccōz obierit. pena tormētōz illius
 in leḡtibz te docebit. Reintam igit̄ ad
 p̄cedēcia. q̄ longā hāc euagacionē
 fecit interrogacō tua. **Quod quidā cō**
uertant̄ p̄pter paupertatem. Cap. xxvii.

Sicut multos trahit ad ordinem
mediana infirmitatis: ita plu-
mos inire compellit cuminum paupertas.
Sepe uidi et cotidie uidemus. persona
aliquam in seculo diuites et honestas. ut sit
militis et auis cogente inopia uenire
ad ordinem: magis ex necessitate uolente
diuiti deo seruire: quam inter cognatos
et notos egestatis confusione sustinere.
Cum quidam uir honestus exponeret mi-
confusionis sue ordinem: adiecit. Certe si
in rebus meis habuisset prosperitatem: nunquam
uenisset ad ordinem. Noui quendam. qui pa-
tribus sine fratribus diuitibus diuiti reuertit:
et cum consumpisset omnia sibi dimissa tunc
primam uenerunt necessitate pallio deuo-
tionis palliantes: uel potius de ipsa ne-
cessitate uirtute facientes. **Mo.** Non est ne-
cesse de talibus exempla querere: cum uideam
tali occasione plures marie conuulsos ad
ordinem uenire. Sed leati sunt illi qui diui-
cias habuerunt: et per christum illas contempserunt.
Mo. Non ideo leati quod diuitiarum posses-
siones: sed ideo beati quod diuitiarum contemptores.
Plus placuerunt deo duo minuta uidue:
quam multe diuitum elemosine. Scias etiam
quosdam diuiti propter crudelitatem aliam cul-
pe: sine nota qualiscumque infamie. **De**
Canonico ob crudelitatem quidam furti
uuenis quidam in domo **uiso. Ca. xxviii.**
uiri nouicius fuit: que occasio huiusmo-
di ad ordinem traxit. fuerat siquidem cano-
nicus quidam ecclie in colonia. Qui cum fe-
cisset domino suo clerico honesto. cui tunc
temporis comensalis erat. furtum licet
paruum. et a seruis illius deprehensus fu-
isset. in tantum erubuit ut de seculo fugiens.
monasterium nostrum peteret: atque nouicius
fieret. Maluit deo seruire: quam tantam

confusione inter suos conferens sustine-
re. Ego eodem tempore in ecclesia positus cum
sane conuersionis eius ut iam dictum est intel-
lexi: et quia stabilis non esset talis uisio.
satis timui. **De adolescente cui scimonias**
ab ipso impregnata causa fuit con-
uersionis. Ca. xxx.

Alius quidam adole-
scens scimonias quidam
impregnauit: et confusione urgente
simulque timore. eo quod femina nobilis
foret: conuersus est in ordine nostro. Et
quoniam dyaboli ei impauerat in ruinam: per occa-
sione facta est illi in salutem. Iuuenis super-
dico iusto dei iudicio ordinem deserente: iste
adhuc perseverat. dei misericordia se conserua-
te. **Mo.** Iste uideo non est uolentis neque
curantis: sed miserentis dei. **Mo.** Ita est.
Ad quidam etiam conuertuntur ob multam uite
temporalis: hoc exemplo docentur. **De no-**
bili uiro qui gratia conuersionis capitali

Ho tempore quod rex **Italia subductus est xxx.**
Otto perfectus est romam coronari
in imperatore. imperium super moellam fratri
suo henrico palatino regendum dimisit.
Hic nobilem quendam uirum perdone. per iudi-
cium capitali sententia dampnauit. Aduertit
daniel abbas scouante: suisque patribus a-
pud palatinum obtinuit. ut ei liceret ui-
uere. et deo pro peccatis suis in ordine cisterciensis
satisfacere. Sic homo pro suis sceleribus mor-
ti addictus: pro gratia conuersionis euasit
sententiam dampnationis. Frequenter huic si-
milis audiui. sicut ut homines flagitiosi
pro suis criminibus uariis supplicis deputa-
ti beneficiis ordinis sunt liberati. **Mo.** Licet
hec sit minima. non tamen sit perpendenda: eo quod
sit edificatoria. **Mo.** Quibus huiusmodi uidebunt mi-
nima: audiant de hijs quos timor pene gene-
ralis conuertit magna atque terribilia.

A

De conuersione alluuii morumūdi q̄ mor-
tuus fuit et reuirit. Cap. xxxij.

Ante hos annos uiginti quatuor
ablas quidā in morumūdo fuit: quē
talis necessitas ad ordinē traxit. Que
de illo dicturus sū ex relacōne dōni
hūmāni abbas loca scē marie agnouit:
qui eundē ablatē uidit: loquente au-
diuit: atq; gestus illi diligēcius utro-
te q̄ mortuus fuit et reuirit cōsidauit.
Cū esset iuuenis cū ceteris scolarib; stu-
debat parisijs. Qui cū esset duri inge-
nij. labilisq; memorie. ita ut pene ni-
hil possit capere ul' retinere: ab omib; ir-
ridelatur: ab omib; ydiota iudicatur.
Unde cepit turbari: multisq; dolorib;
cor eius affligi. Contigit ut die q̄dā
infirmaret: et ecce sathan affuit qui
dicit ei. Vis in facie hominū: et ego
tibi dabo scienciā om̄iū litterarū. Iudices
hec iuuenis expauit: et dyabolo talia
suggenti respondit. Redit post me satha-
nas: q̄ nūq̄ eris dñs meus: neq; ego
homo tuus. Et cū ei nō acquiesceret. ma-
nū illius q̄ uolentē aperuit: lapidēq;
ipones dicit. Quā diu clusū tenuis
lapidē istū in manu tua: scies om̄ia.
Recedete inimico iuuenis surxerit:
scolas intrauit: questiones posuit: oēs
q̄ disputādo superauit. Mirati sūt om̄s
unde ydiote tanta sciencia: tāta faci-
dia: nouitas tā inusitata. Ille uero ne-
gociū celatū habuit: nec alicui hōim
causā tante scie exponere uoluit. Non
multo post infirmari cepit usq; ad mor-
tem: uocatus est sacerdos qui ei audi-
ret cōfessionē. Qui etiā inter cetera cōfec-
sus est. quomō a dyabolo recepisset lapi-
dem: et cum lapidē scienciā. Respondit

sacerdos. Dico miser artē dyaboli ne ex-
pers fias sciencie dei. Termitus ille lapi-
dem quē ad huc manu tenebat picat:
et cū lapidē fallacē sciāam deposuit. Ad
plura. Defunctus ē clericus: et corpus
eius positū in ecclia. ordinatis cōa fere-
trū scolarib; qui more xpiano psalmo
decantaret. Demones animā tollētes.
et ad uallem pfundā terribilē. fumiūq;
sulphureū euaporantē illā portātes:
ordinatū se ex utroq; pte uallis. Et q̄
stabant ex una pte aiām miserā ad
similitudinē ludi pile picētes: alij ex
p̄te altā p̄ aera uolantē manib; susci-
pielant. Quorū unguēs ita erāt aci-
tissimi: ut acis exacuatās. om̄eq; aci-
men ferri in yabilitē superēt. In quib;
ita torq̄bat. sicut postea dicebat cū eū
iactarent ul' exaperent: ut illi tormēto
nullū genus tormēti posset equipari.
Misertus illius dñs. misit nescio quā
celestē psonā uirū magne reuerencie:
q̄ demonib; tale nūciū deferelat. Au-
dite: p̄cipit uobis altissimū. ut animā
a uobis deceptā dimittatis. Mor om̄s
inclinatēs simul. animā dimiserūt: n̄
eā amplius tange p̄sumpserūt. Que
reueria ad corpus. mēbra exanimata
uiuificauit: uiuificata erexit: scola-
res arcūsedentes in fugā uertit. Descē-
densq; de feretro dicebat se uiuē: et qd
uiderit. qd uē audierit magis ope q̄
sermone manifestauit. Nam statim
cōuersus in ordie cisterciensi. tā rigidus
fuit sibi. tā durus castigato: corpus
sui: ut omib; qui eū uide p̄terant. pa-
tentē daret intelligi qd penas senserit
purgatorij ut p̄ocaus inferni. Nouē.
Expediri uellem utrū locus ille i quo

tormentabat. infra metas fuit inferni.
sive purgatorij. **Mo.** Si uallis illa p
tinetur ad gehennā: constat ei cōfessi
onē fuisse sine cōtricione. Ad satis ex
hoc placitur. eo qd maxime penā illā
teste celesti nūcio sustinuerit p̄t cōsen
sum retenti lapidis. **Ho.** Nūq̄ dīcēd
est demoni cōsensisse. **Mo.** Non ut
ei faceret hominū cōsensit: s; in tm̄ cō
sensit. qd nō statim lapidē de manu
iactauit: s; ad usū sacēae diligētissime
reseruauit. Circa quē eadē tanto affi
ciēbat amore. ut nec quidē in infirmi
tate deponēt: s; cū dolore ad imperiū
sacerdotis p̄cēt. Si eum dixerō fuisse
impurgatoris suspecta est in absentia
scōrū angelor. et p̄nā demonior. q̄
animā egressā suscipiāt: susceptā de
ducelant: deductā tam crudeliter extor
quelant. Dicebat magist̄ rodolphu
scolasticus colonieſis. in cui⁹ scolis ego
frequēns erā. qd demōēs aiām elcām
de corpis ergastulo egredientē nūq̄
tangerēt: s; b̄cī angli ad loca purga
torij. si tamē purgatorio digna esset
deportarēt. Tali enī exemplo utela
tur. Nō decet ait ut carbonari purg
aurū. Postea ū p̄pter meritū uitte su
citatus. factus est abbas i monimūdo.
i una de quatuor p̄mis domibz: uir
sais et iustus. De quo cū interro
gassē p̄dām hmannū ablatē. si uide
rit illū aliqn̄ ridentē. qd de resurgētibz
dicat qd ridē nō soleant: respondit.
Scias me hoc ipm̄ in illo cōsiderasse.
nec potui dephendē i gestibz ei nutū
quidē leuitatis: tante erat grauitati.
tante longanimitatis. Nūq̄ illum
uidi nec quidē subridētē: neq̄ uerba

leuitatis p̄ferentē. **Ho.** **M**iror si ali
qd dixerit de forma et uirtute aiē. **Mo.**
Laam. Asserebat aiām suā fuisse tāq̄
uas uitreū et sphericū. oculatā ante et
retro. plurimū habuisse scē: uidisse
uniūsa. Nam scolaribz circa feretru
sedentibz: quecūq; accitauerāt maifest
tauit. Vos inq̄ tesseribz lusistis: uos
iūce capillis uos traxistis: uos dilige
ter psallebatis. **Ho.** Valde me letificat
qd uir iste qui corpe exutus tanta ipe
nis uidit: tāta audiuit: cetis religio
sis ordinibz omissis: ordine nr̄m int̄
re uoluit. **Mo.** Merito letificare te debz:
s; aliud tibi dica. qd eandē tuā leticiā
geminet. *De clerico nigromātico mortuo
qui uiuētī socio apparēs suastit ordie: int̄re. c.*

Quo iuuenes sicut didia lōne. **xxxij.**
nō relacōne: apud toletū stu
delant in nigromācia. Accidit ut un
illor usq; ad mortē infirmaret. Qui
cū moriturus esset. rogauit eū alt̄ ut
infra uiginti dies sibi apparēt. Et p̄mi
sit: si tamē sibi cōcederet. Sedente eo
die quadā in ecclā corā ymagiē beate
uiginis marie. et psalmos p̄ aiā illi
legente: affuit miser ille: miserimē
gemitibz sua indicās tormentā. Quē
cū interrogass̄ ubi esset. ul̄ quomō haret.
respondit. Ne m̄: qā eternalē dāpnatū
sum. p̄pter artē qm̄ didia dyabolicam.
qā reuā mors aiē est. sicut titulus ei
ostendit. Cōsulo autē tibi sicut socio
meo unico. ut ab hac execrabilī sacēad
recedas. et uitā religiosā sectādo. deo
p̄ pacis tuis satisfacias. Quē cū iuu
rogass̄ ut tuā ore sibi uia uiuēdi ol
tender: iterū respondit. Nō est uia secu
rior: quā ordo asteracēsis: neq; int̄ oē

genus hominum paucares descendit ad inferos. quoniam persone religionis illi. Retulit et alia plura que causa breuitatis omittere: eo quod in libro visionum clareuall scripta sunt. Iuuenis uero mor renouans nigromantiae: factus est nouicius ac deinde monachus in ordine asteracensi.

Mo. Fateor in hoc facto leticia cordis mei geminata. **Mo.** Quia in ore duorum aut trium testium stabit omne uerbum: uide audire de tuo clerico pene simili modo dicto. **Mo.** Volo ac plurimum desidero.

Itē de clerico q̄ p̄t̄ pena ludeuicia languij q̄s uidit ad ordi nē uēit. xxxij.

Narrantante in sepius sene monacho nostro conrado. qui pene centenarius est. cuius super secula memoracione didici quod refertur quidem de turingia fuit natus. et in armis ante conuersionem exercitatus. multa nouit de actibus ludeuicia languij. de quo super capitulo uicesimo septimo longa terui narracione. Hic cum moreret. duos filios reliquit heredes. ludeuiciam scilicet. qui in prima expeditione iherosolimitana defunctus est. et hermannum qui eadem in principatu successit. qui nuper obiit. ludeuicius uero qui satis erat tractabilis et humanus. et ut uerius dicam ceteris tyrannis minus malus. tale edictum posuit. Si nemo alius esset inquit qui ueris iudicijs uera de anima pris mei dicere in possit. bona curiam a me reciperet. Iudicabat hec miles quidam pauper. qui fratrem habebat clericum in nigromantia quoniam satis expeditum. Cui cum uerba principis iudicasset. respondit ille. Bone frater dyabolum aliquem per carmina uocare consueui. scilicet satabar ab illo que uolui. dum est quod ei colloquar. artibusque renouaui. Instante milite

opportune inopportune ad memoriam ei rediens propria paupertate. promissumque honorem. pater eius tandem clericus uictus demones uocauit. uocat quod uellet inuisiuit. Respondit clericus. Penitet me tanto tempore recessisse a te. Iudica mi obsecro. ubi sit anima domini mei languij. At demones. Si uis mecum pergere. ego tibi illum ostendam. Et ille. Libenter illum uidere. si sine periculo uite mee illum uide possem. Cui dyaboli. Juro tibi per altissimum et per tremendum eius iudicium. quia si fidei mee te commiseris. incolumem te illuc ducam. hucque reducam. Pones clericus pro fratre animam suam in manibus suis. collum demonis ascendit. que infra breue tempus ante portam inferi deposuit. Introspectus clericus. contemplantus est loca nimis horrenda. penarumque diuisa genera. et demones quedam aspectu terribilem super optum puteum residentem. Clericus ut hec uidit. totus contremuit. Et clamauit demon ille ad demones baulum. Quis est ille que tenes in collo. Adduc eum huc. Cui respondit. Amicum nostrum est. et iuravi ei per uirtutes tuas magnas. quia eum non lederem. si animam languij domini sui ostendem. sanumque reducem. ut omnibus tua imensa predicet uirtute. Ille uero statim opaculum igneum cui insedit amouit. et tula enea puteo imissa. tam ualide bucanauit ut uidet clericus totus timere mundus. Post horam ut ei uidebat nimis longam puteo eructuante flamas sulphureas. languius inter scintillas ascendentes simul ascendit. et uidendum se clericum collotum prebuit. Ad que ait. Ecce presbiteri sui miser ille languius. quidam dominus tuus. et utinam nunquam natus. Cui clericus. Missus sum a filio ue-

tro. ut ei renūciare possim de statu uro.
et si in aliquo potestis iuuari michi di-
cere delectis. Respondit ille. Statū meū
lene uides. Hoc tamē scias qd si filij mei
restituere uellent tales possessiones ta-
liū eccliarū pprijs noibz eas exprimes.
quas m̄ iniuste usurpau. et sub titulo
hēditario ipis reliqui. magnū aīe cō-
ferrent remediū. Cui aī clericus dicit.
dñe nō credent m̄. respondit. Ego dicā
tibi signū. qd nemo nouit p̄ter me ⁊
filios meos. Accepto signo. ⁊ langu-
uio eo uidente puto imerso. p̄ demo-
nē reductū est. Qui licet uitā n̄ pdi-
derit. ita tamē pallidus ⁊ languidū
redijt. ut uix agnosceret. Uerba p̄ris
filijs retulit. signa ostendit. s; mo-
dici illi p̄fuit. Nō in hoc cōsentire
uoluerūt. ut possessionēs restituerent.
Respondit tamē ludewic languiuus
clerico. Signa cognosco. p̄m̄ meū
te uidisse nō dubito. p̄positū t̄ p̄m̄ū
dare nō rennuo. Ad quē ille. Dñe aur-
tis uestra uobis maneat. ego cogita-
bo qd aīe mee expediat. Relictisq; om-
nibz fr̄is est monachus i ordine cister-
ciensi. cōtempnēs omnē labore sus-
tinē tempalem. dūmodo penā euade-
ret etnā. Ecce halet tria exempla. qd
quidā conuertant timore ul uisione pe-
ne gehennalis. Possem t̄ de hys ad
huc plura dicē. s; in alijs distinctioibz
illa tibi p̄pono disserē. **No.** Si talia
homies uidē possent. puto qd tā libe-
nō peccarēt. **no.** Ita est ut dicas. Au-
di ad huc qd sup̄ est exemplū. uidelz
qd quosdā conuerti cogat nō mortuus
conscie. s; amor cōseruandē innocēcie ⁊
desideriū celestis patrie. **De cōuersione**

godofridi mochy uilariensis ⁊ de reuelacōi
monasterio s̄ci bus eius. Capit. xxxv.
panchaleonis in colonia qd est nigri
ordinis mochoy. uiuentis quidā fuit go-
defridus noīe puritatis criminis. inter-
fr̄es suos sine querela cōuersatus. scdm̄
disciplinā ordinis illius. Et qd scriptū
est. iustus iustificet ad huc. et s̄cis s̄ci-
ficet ad huc. desiderio sup̄ne uite acce-
sus idem godofridus. et qd scdm̄ cōsue-
tudine regle uiuē nō possi cōsiderans.
uenit ad nos hūilit̄ et instancē suppli-
cans ut collegio iungi meret.
Timens. **o** altas n̄ magis i causa
esse leuitatē qm̄ deuocōne. cū heu su-
ape nō acquieuit. Passus a nobis re-
pulsam uilariū uenit. et qd petiuit a-
cius obtinuit. Qui quāte fuit religio-
sitatis. quāte s̄catis. qm̄ ferues in or-
dine. p̄ sacras ei reliquias usq; hodie
dñs nō cessat ostendē. **T**empe quodam
donus karolus altas uilariensis q̄ fue-
rat p̄or n̄. ueniēs ad nos duxit secum
eundē uirū uenerable. et sicut m̄ dix-
erūt qui uiderūt. tantā grām deuocōnis
ei dñs in missa cōtulit. ut stilladria la-
rimarū ex ei oculis sup̄ altare ul̄ pet̄
eius stillaret. **Q**uē aī interrogaret.
nōnus theoderic de lūreke tūc nouia
quidā canonic bonnensis. quomō orare
deberet. respondit. Nichil delectis i ordi-
ne dicē. s; tū cogitare de saluatoris
nri natiuitate. passione. resurrectōe.
et alijs que uobis nota sūt. **N**ō ipse
frequent̄ in usu habuit. hoc et alios
docē studuit. **H**alebat et spm̄ p̄phete.
ita ut quāq; mochy reptacōes futuris
pdiceret. et ut corda sua p̄ paciēciā p̄a-
rent amonēt. **A**ntas habuit cōsola-

aciones: quoniam mirificas uisiones: solus
ille nouit. qui auctor illarum fuit. Dicam
tibi quod mihi reuoluit nicholus quidam religi-
osus uilariensis de illo. Cum esset tempore quo
di ebdomadarius coquine. et saluo se-
cundum consuetudinem lauaret pedes mo-
chorum: dicto completorio cum clausisset
oratorium. erat enim sacrista: apparuit
ei saluator. lintheos pinctus: et pelum
in manu tenens. et ait ad godefridum. Se-
de ut laue pedes tuos. eo quod dudum laue-
ris pedes meos. Ad cuius terrorem renueret.
coegit eum. flexisque genibus pedes eius lauit.
sicque disparuit. Sola feria post palmas
stans in choro. cum psalmi eructant cor-
meum deuote a conuentu decantaret: ecce
glosa dei genitricis maria de presbiterio
descendens. et chorum more abbis curans.
nicholus benedixit: sicque inter abbas et por-
tallum exiens. quasi ad chorum dis-
peraret. Erunt ille post eam ut uideret
quo iret: sed eam uide non potuit. Statim
nescio utrum prima uel tertia die infir-
mari cepit. Et cum laboraret in acutis. uel
post pascha in conuentu perseverans. dorsumque
castigatores lacerans. atque sacros pan-
nos cum cetis lauans: tandem infirmitate
depressus in infirmitorio depositus est. Quod
cum iam agonizaret et esset tempus comedendi.
dixit ei minister suus. Inuitus uado co-
medere. timens ne interim moriamini. Va-
de inquit securus. ante uidebo te. Qui cum
in mensa sederet. godefridus ostium refectorij
aperuit: nicholum respexit et benedixit: sicque
uersus oratorium tetendit. Territus ille.
putabat illum miraculose ualuisse. Sta-
timque posita est tabula ad eius exitum.
et recordatus est infirmarius quod hoc ei
promiserat. Audato eius corpore ad lauam

dum: ita inuenerunt dorsum eius plagis
uirgarum liuidum ut omnes mirarentur.
Supra per reuelationem leuata sunt ossa eius
et in sacario posita: reseruante quod per re-
liquis. Ipsi gloria qui sic ad se conuersos
magnificat: cui cum patre et spiritu sancto honor
et imperium per omnia secula seculorum amen.
Multa alia de eo referunt: que studio
breuitatis supprimo. **De modo et forma**

Satisfactum conuersionis. **C. xxxv.**
mihi fateor de causis siue occa-
sionibus conuersionis. nunc de modo et for-
ma eiusdem aliquid delectat.

Quod ad conuersionem uenire uidemus cum
quodam gloriola et ostensione seculari. ali-
os cum exhibitione multe humilitatis. **No.**

Quid horum est melius. **Mo.** Humilem
conuersionem deo placere nemo dubitat:
ostensio autem alicuius glorie secularis se-
cundum intentionem se uertentis iudicatur.

Quidam conuerti desiderantes. de nouo se
uestiunt: cum cognatis uel amicis ad mo-
nasterium ueniunt: ne quasi uagi et pau-
peres repulsa paciantur.

Qui uero cum di-
uites sunt paupertatis habitum assumunt:
ut ex humilitate conuersionis amplius
mereantur. De quibus tibi exempla sub-
iungam.

**De uisione walewani militis
qui armatus ad ordinem uenit. C. xxxvi.**

Wales quidam walewan nomine
conuerti desiderans. cum dextrario
et armis suis militaribus in hemerode
uenit: armatus claustrum intrauit:
et sicut in reuoluit seniores nostri qui
tunc patres fuerunt. portarium illo duce-
te. per medium chorum uadens. conuentum
inspiciente. et nouam formam conuersio-
nis mirante: supra altare beate uirginis
marie se obtulit: armisque depositis

in eadē domo religionis habitū suscepit. Nilum est ei congruū ibi militia deponē seclāre. ubi assūmē pōnebat militia spūalem. Ad huc uiuit. uir bonus ac religiosus p̄us inter mōchos nouicius. postea ob humilitatē fr̄is est cōuersus.

*De humili cōuisione philippi
albas philippus abbas. c. xxxviii.*

Albas philippus abbas. c. xxxviii. de osterburgh contrariū fecit. sicut in retulit canonicū quidā traiectus. qui tūc t̄p̄is p̄sens fuit. hic cū esset de honesta parentela natus. et maiorē ecclie in colonia canonicus. rudulsi eidē ecclie scolasticū parisiens legentē audiuit. Diuina inspirate gr̄a. magr̄o suo ignoratē scolas deseruit. et cū esset adulescēs delicatus. lonisq; uestib; induit. paup̄i scolari sibi occurrēt̄ illas dedit. et uilia uestimēta illius induens. ad domū quidā ordinis nr̄i que bona ual̄is dicitur ueniēs. se in nouiciū suscipi humilit̄ petiuit. Uidentes illū fr̄es. cap̄a trita atq; uetusta indutū. estimātes eū scolare paup̄em et uagū. suscipere renuerūt. Considerās morā repul̄se esse p̄uolosa. ingressūq; sibi negari. nouissimē dixit. Si nō susceptis me forte uos penitebit. et cū facē uoluit. esse nō poterit. Tūc demū suscept̄ est. Cognita eius cōuisione magister rudulsi. dolens cū socijs quibusdā. ad monasteriū uenit. s; fundamentū sup̄petrā positū mouē nō potuit. Et quia idem philippus se in cōuisione humili auit. in tantū deus illū exaltauit. ut nō multo post eidē domui abbas p̄ficet.

De eo qd̄ quidā i cōuisione sua ordines sacros celātes p̄p̄ hūilitatē cōuisi fuit.

Quanta est uirtus humilitatis. ut.

eius amore sepe ad ordinē ueniētes clerici laicos se simulauerūt. malētes p̄cora pascē. quā libros legē. sanctius ducētes deo in hūilitate seruire. qm̄ p̄ sacros ordines ul' litteraturā ceteris p̄esse. Hoc q̄a sepius in ordine cōgrit. ita ut de cōuersis fierēt mōchi. ante hos q̄tuor annos diffinitū est in cap̄lo gnali. ut tali nō cōuersi manerēt int̄ comiso. Eodē anno quidā ueniēs ut puto diaconus. laici se simulans. in cōuersū susceptus est. Cui abbas cū postea nescio quo p̄dente ordines intellexit. in sequenti cap̄lo casū eundē p̄posuit. Et q̄ uiris discretus uidebat omnino absurdū. ut q̄s in tali sublimi ordine positus foret sine caractē corone et sine sacror̄ ordinū erecucōne. sententiā mutauerūt.

No. Non miror si aliqui celant suos ordines in cōuisione. cū legam̄ p̄sca t̄p̄ib; feminas ut fuit b̄ra eugenia. et beata eufrosina et sc̄a marina serum uirilē simulasse. *No.* Ad hoc miraris sc̄m t̄p̄ib; p̄sas. cū rec̄cōri t̄p̄ simile in ordine nr̄o cōgrisse sc̄amus.

No. Hoc omnib; modis sc̄re desidero. uidel; a qua p̄sona. ubi ul' quomō. tā mirabilis f̄ra sit cōuisione. *No.* Femina de qua dicitur sc̄a. que fuit. ul' quomō ad ordinē uenit. sicut nobis retulit mōchus quidā qui cū ea nouicius fuit in p̄lacōne. fida tibi pandā relacōne.

De mirabili cōuisione b̄re hildegūdis uigis.

In ciuitate que se uirū simulauat. c. xl. Misia que q̄nq; miliaris distat a colonia ciuitate magna. cuius quidā habitauit. filia halens formosa. ac dilectam nomine hildegundā. Quā uxore defuncta. cū adhuc esset in etate tenera

orōnis grā scāi iherosolymā duxit. In re-
ditu uō infirmatus: apert tyriū diem
clausit extremū. Moriens autē: filiā ⁊
omīa que habuit. ministri sui fidei cō-
mēdauit. Si fidē nō seruās seruus dñs.
neq; misericordiam exhibens defuncto. cum
ess; impius et auarus. puella nocte in
domo relicta. clam nauigauit: multis
illam miseris exponēs. Que mane sur-
gens. cū intellexiss; tutorē infidū cū p̄i-
sui substācia nauigasse. uehementē do-
luit: et quid agēt. ul' quo se uertēt peni-
tus ignorauit. Non intelligēs ydionia
terre fame cepit talestē: mendicādo tñ
scolas in eadē ciuitate anno uno freq̄-
tauit. Post hec pegrinis de alemānia
aduentantib; calamitatē suā exposuit.
et ut sui miserent; lacrimabiliter exora-
uit. Ex quib; unus cetis diacon; uir bon-
et noblis. consolans desolatā. assumēs
q; in nauū suā delictā: dāns necessarijs
ad patriā rediit pegrinā. Eodē tpe
cū orta fuiss; trouisia in ecclia treuerēsi
int; duos elcos. uolmariū scilicet eiusdē ec-
clesie archidiaconū. et rodulfi maio-
rem ppositū: dñs papa lucaus p̄on faue-
bat: p̄rem alterius frederici impator
defensabat. Et q̄a nulli erat tutū apice
ad apliaū qui tūc tempis apud ueronā
morabat deferre. p̄t insidias ipatorū.
ecclia coloniēsis cū uni p̄cū faueret.
et ab hoc lras ad iam dcm̄ papā destina-
ret: latulus earūde uite sue timēs p̄fa-
tam puellā p̄pter tonsurā ⁊ habitū sco-
lescentē estimans: p̄ce simul et p̄ao eo
qđ minor suspicōnis nota foret i pedite
qm̄ inequite. clausas in bacio lras ut
portaret obtinuit. Que cū iuxta augu-
tam deueniss; fure offendit. Rogata

ab eo ut locus ei ess; itinis nichil mali
suspiciens lrens anuit. Cūq; paululū
p̄cessisset. et qđ sonū p̄sequētiū fur ex-
cepiss; onus cū furto penes puellā repo-
suerat: ip̄e uō ad secessū se ire simulans.
infra frutecta se abscondit. Ad moxer:
Illa a p̄sequētib; p̄phendit: cū sacco
ad iudiciū trahit: ⁊ p̄ sentēciā laqo ad
iudicat. Que cū ob furti p̄senciā nul-
lam sibi p̄desse cernēt allegacionē: nul-
lā excusacionē: sacerdotē petiit et ob-
tinuit. Cui excessus suos cōfites. satis
simphat; exposuit p̄ ordinē. uie sue
causā. et furis nequiciā: et ut sacdoti
uerbor; fidē astrueret. harundinē lras
pontificales cōtinentē ostēdit. Et adie-
cit. Si fuit fur questus: dāns iueiet.
Mox ad cōsiliū sacerdotis nem; recitū
et canib; ambit: fur q̄situs p̄phendit.
ad iudiciū utq; trahit. Cū miser ille
ad criminis cōfessionē aruatib; cō-
pelleret. ait. Iniuste cōpello: cōfiteri qđ
nō feci. iste cū furto dephensus scdm̄
ius ciuile dāpnandus est. E cont; cū
puella dicit sibi onus dolose fuisse cō-
missū. et restitūe uellet depositū respō-
dit ille: onus istud meū esse nego.
Uox unius testimoniū ē nullius. Ad
hec uirgo obmutuit. Tūc accedēs sa-
cerdos p̄ ip̄ā allegauit: et qđ ess; ino-
cens dolo q; hominis arauēta satis
affirmauit. Et si minus inq̄t uerbi-
meis credit: examine ferri cādētis.
quis reus sit qđ innocens facile cōpla-
bit. Ad cū omib; placuiss; manus
furis exusta est. puelle uō manus
illeca apparuit. Tūc fure celerius sus-
penso: confessor et liberator iugis gau-
dens. illam in domū suā recepit. Et

ecce dyablo instigante qui saluti uigis inuidit. cognaco furis innocua ⁊ dei iudico liberata. de domo sacerdotis extracta: reoq; deposito loco eius illa suspendit. **M**ox anglis dñi affuit: qui et uirginē ne laquei sentiret angustias sustentauit: et mirifico uultus sui odore refecit. Et cū nichil sentiret doloris. ymo maximis se putaret intesse delicias: in ipā nocte tā suauē audiuit melodiam. symphoniam tā diuisā tam iocundā: ut nullus chorus siue corporalis siue instrumentalis. tante dulcedini posset copari. **S**atisfacante ea qd hoc esset: respondit anglis. **A**nima sororis tue agnetis cū hoc cōcentu anglico i celū defertur: et tu post bienniu felicit sequi. **S**ic leata illa p biduu pendete: pastores i uicino pascentes. misericordia moti cōdixerūt ut corpus deponeret. atq; sepulture cōmendarēt. **I**naso uo laqo n̄ ut s̄uetudo ē cadauerū cū pondē cecidit: sed paulatim anglo sustentante ad terrā dimissa stetit. **Q**uo uiso: truci pastores fugerūt. **D**ixitq; ei anglis dñi. **E**cce liba es: uade quo libet. **R**espondit illa. **D**ñe mi ueronā ire posui. **S**tatimq; i momēto trāslata est ueronā. **E**t ait anglis. **U**eronā hinc distat t̄bz miliaris. **I**nter augustā uero ⁊ ueronā septē diece numerat. **N**o **V**ident in hac puella antiq; iustorū miracula renouata: uidelz: s̄i b̄ndicti albis. et albauc p̄phie. **E**x quibz cū p̄or absens esset uidit germane siue scolastice aiāz in spē columbe celi secreta penetrare. **A**lt uero p̄pha salz de iudea i momēto i lābyloniā trāslatus ē. **M**o. **V**erū dias nec minus miror qd audire meruit.

animā sororis cū cōcentu anglico tanto loco: spacio intposito deferri in celū: qm qd b̄ris seuerinus colonie positus aiāz s̄i martini cū simili cōcentu ascende cognouit ad dñm. **A**d huc alia duo magne glē b̄nficia sūt ex hibita: salz qd angelo sustentate caulei dolores nō sensit: ⁊ qd sine suū tā longe ante p̄saut. **P**̄se uero apud ueronā negocio pacto. cū rediens dyocelīm intrass̄ wormacensē: nō ingta diuine misericordie. p̄ce et op̄e cui dā uenerabilis incluse obtinuit. ut a dōno thobaldo alle s̄onauie in nouiciū susciper. **E**st autē s̄onauia locus amenissim̄ nomen trahens a re. **P**utans eā idē allas esse adolescentulū. p̄ tergū suū i eodem equo sedē iussit. **Q**ue cū loqueret uoce feminea et gracili. dixit ei ablas. **f**rat ioseph nūdū mutasti uocē tuā. **R**espondit illa. **D**ñe nūq; illā mutabo. **A**dolescentē se simulans. nomē s̄i ioseph sibi ip̄suerat: et eū quē ualidas tēptacoēs uicisse nouerat. cōt̄ duplicē hostē pugnatū. carnē salz et dyablim memorie sue arāus ip̄imēt. ⁊ p̄ auxiliū plenius sentiret. et uidet̄ in ea illud salomois impletū. **M**ulierē forte q̄s inueniet. **N**on est inuentū simile in ordine nr̄o. et ideo sine exemplo. **M**ulierē inq; ex omnibz nō inueni. **I**ngressa placōne: manū suā misit ad forcia. **I**nter uiros dormiuit: cū uiris comedit et bibit: uiris ad disciplinas dorsū suū nudauit. **E**t cū esset i uicēcula milite guttans. t̄n ne serus eius notaret. q̄nq; suis locis in placōne signa aliq; ostendit leuitatis. **N**am absente magistro mochi qui hec nobis retulit hermanū noie tūc puerū quatuordecim annorū: ad aphū

octuagesimo octavo

sui duces. ait. Considerem in hoc uino
 quis nr̄m sit formosior. et cū relucētes
 in eo facies intenderūt iterū aiebat. **Hec**
mane. quomō placet t̄ facies mea.
Respondit ille. Videtur in mentū tuū
 dispositū. sicut mentū mulieris. Tunc
 illa q̄si indignādo recessit. Postea p̄neg
 lecto silencio. ambo uapulabant. **No.**
Miror si aliq̄s in ordine habuerit tēp
 taciones. **No.** De eius tēptacoibz nich
 il audiui. s; qd̄ alijs fuit causa tēptaci
 onis satis intellexi. Cū appinquaret
 tēpus resolucois eius. cepit infirmari.
 Et cū p̄ nimia debilitate ad lectū suū por
 tare. mōchus quidā eā intuens. iuxta
 se stantibz clara uoce dicebat. Homo iste
 ul̄ femina ē ul̄ dyabls. Nūq̄ illū respu
 cere potui sine temptacōne. Et satis p̄
 batur ex hoc loco. qd̄ fortis sit uis natē.
Hocansq; porē. cū ei p̄cā quedā leuia cō
 fiteret. et ille interrogaret si umq̄ aliquā
 cognouisset mulierē. respondit illa. Nū
 q̄ dñe rea fui aliau' mulieris siue uiri.
Hoc adiacens p̄p̄ sexum. Deinde recita
 uit ei p̄ ordine eo mō quo p̄dictū ē uni
 uersa q̄ circa se acta sūt. tacito serui. Pri
 ore stupente ac dicēte. fiat que loq̄ris
 fidē excedē uident. et quo argumēto p̄
 bare potō illa esse uera. Respondit puel
 la. Hodie bienniu' effluxit ex quo ange
 lus dñi p̄denti in diē resolucois mee p̄
 dixit. **S**ao cui credidi. fidē seruauit. cur
 sum cōsumauit. de reliquo repōta ē in
 corona iusticie. Si ea feria qua p̄dixi
 añ obitū meū nō deposuero officiu' ling
 ue. uix spacio unius misse legēde. nō
 michi credatis. Et adiecit. Cū defuncta
 suo apparebit in me unde stupeatis. et
 diuine uirtuti grās merito refatis. **H**is

dictis q̄ta feria ebdomade paschalis
 xij. kl. maij. anno dñi. m. c. lxxxvij. **o**
 sole tendere ad occasū. scā illa aīa de
 corpe uigineo egressa migravit ad do
 minū. **P**oussa tabula. cū tā altus qm̄
 ceti frēs ad eius exequias cōuolasset.
 et corpe exportato ad lauādū detectū
 fuisse. serus femineus apparuit. Tunc
 om̄ibz in stuporē uis miraci nouitate
 nūciatū est sacerdoti cōmendacōes legē
 ti. **Q**ui cognito serui textū mutauit.
 et p̄ monacho monachā et p̄ fr̄e sorore
 noīauit. **P**ostea cū breuia p̄ ea scribēda
 esset. et nomē ei ignoraret. s; tali for
 ma scripta sūt. xij. kl. maij. obijt an
 alla xpi in sconawia. **E**lapsis aliq̄
 diebz cū frēs nomē illi' br̄e scire deside
 rarent. miserūt in uicinā colonie un
 de se oriundā dixerat. et cū studiose ar
 cūquaq; de eius cognacōne iuestiga
 rent. nutu diuino iuenta est quedā
 anus que se ei cognatā fuisse dicet. ac
 serens eā hildegundā uocatā. Cū añ
 hos ānos cōsecraret nouū oratoriū
 in sconawia. ex diuisis p̄uicis ad de
 dicacone ppli cōfluentes. et
 br̄e hildegundis uirtutes audietes. tu
 mulū eius frequētauerūt marie. sc̄s
 et orōnibz se cōmēdantes. deu sup̄ tān
 mirabilibz glificātes. **E**t nos frēs cū il
 lis grās referamus saluatori nr̄o. qui
 hec fieri uoluit nr̄is tempibz i ordine
 nr̄o ad glām suā et edificacōne nr̄am.
Qui uiuit et regnat deus i sc̄a sc̄oꝝ. **Am.**
Om̄is homo miret. homo qd̄ fecit. **vs.**
 iste. **H**ec aut' fossa. anēs iclusit. et ossa.
Hiuens mas parit. mores s; femina
 claret. **H**ita fefellit. morsq; refellit.
 rem simulatā. **H**ildegunt dicta uite

est in codice scripta. Maij bissexis. e
 hec defuncta kalendis. **No.** Tanta e
 fortitudo metis in quibusda feminis.
 ut merito laudet. **De uidua coloniensi**
que in capta conuersa egressa e de ciuitate.

Honesta quedam. **Mo.** Caplin. xli.
 matrona de colonia diuicijs
 pollens et etate flores. ai post mariti
 morte xpo milie uellet. timore amicor
 a quibz ei desideriu impediatur. habito
 consilio dni karoli uilariensis abbatis
 capta conuasi induit. sicqz p illu de ci
 uitate educta i monte sce walpurgis
 monialis est effecta. **No.** De conuersi
 one uiduaru seu maritar. que de fece
 lecti gustauerit no multu miror. uigi
 nu uero cont parentu uoluntate se co
 uerteneu constancia satis amiror. **Mo.**

Quasda p hys in exemplu t ponam.
De conuersione metildis magre i fuisse

Omnia metildis nich. **Ca. xlii.**
 magra hodie in fussenich. ai
 haleret paretes durissimos et ad secti
 uipias nutrirer. ad huc i etate tena
 constituta. se solo xpo uelle desponsari
 moialitqz fieri. cotidie prestatata est.
 Cuiqz blandicijs siue minis no possit
 auri. die quadam uestibz purpureis
 cont uoluntate induta matri rindit.
Ca. si feceris me aurea. no potius
mutare positu meu. Tandem tedio af
fecti paretes eius. ai ea locare uellet
in pdicto mosterio sce walpurgis n
esse possit. eo qd copletus fuisse statu
tus numerus soror. in uisenich couisa
est. Ubi adeo pfectat. ut no mlto pr
licet ad huc adulescentula magra effi
ceret. Qua post anos paucos alcidis
soror eius carnalis marito uiduata.

et ipa ad huc adulescentula secuta. i eode
 cenobio fra est porissa. Quaz exeplo
 quedam ear. cognata. timore parentu de
 dyocesi traiectesi in habitu uirili egres
 sa. apd san thoma que est domi ordini
 nri et in epatu treueresi pita se couitit.
 Hanc ai soror imitari uellet. a parentibz
 capta e. et uiro tradita. Spero aute qd
 deus ta feruente uisionis uoluntate
 no relinquat irremunata. **De conuersi**
one helswindis abbatisse de porceto.

Audabilem pmo satis **Ca. xliii.**
 mirabilem done helswindis ab
 batisse de porceto conuisione. t replicabo.

Hec ai est ad huc arnoldi sculteti filia.
 Aquensis uiri potens. diuitisqz ciuis. sic
 ab ineunte etate feruebat zelo uisionis.
 ut matri frequenter diceret. **Mater fac me**
moniale. Solita eni erat ai matre ascē
 de monte sa saluatoris. in quo tuc ma
 nelat couentus soror de porceto. Die q
 dam p fenestra coquine latent intrans.
 dormitoriu ascendit. et puella cuiusda
 ciuilla induens. ai ceris chozu intuit.
Ad ai matri abire uolenti p abbatissa
innotuiss. illa putans iocum esse. res
pondit. Uocare pueru. oportet nos ire.
Uenit illa intrinsecus ad fenestra dices.
Monialis sum. no ilo teai. Mater uero
times maritu. respondit. Modo tantu
uenias meai. et ego patre tuu rogabo
ut te faciat monialem. Sicqz exiuit.
matre uero tacete stigit ut itiu monte
ascenderet filia dormiente. Que ai surer
isset matre in ecclia quesita et no inue
ta. in monte esse suspicatis. ea secuta est
sola. et p pdcaim fenestra ingressa. rur
sum habitu induit. matri qz roganti
ut exiret respondit. Ammodo me non

admirabilis in unum?

decepti. es. uia sibi pmissa replicas. Ma-
 tre u. ai multo timore recedere. par-
 ai sibi furibundus ascendit. fores effre-
 git. filia uociferante eduxit. cognati
 qui ea auerteret comisit. Quibus illa
 nodu ut puco noue annox ta sapiet
 respodit. ut mirarent. Quid plura.
 Epd leodiensi patre et eos a quibz educ-
 ta suat excomunicate. loco restituta e.
 et post annos paucos ibide in albissima
 electa est. Hec conuersione dicta sint.
 Multa huimodi xpc in suis opat elis.
 ad glam sui nominis. cui ai pre a spu
 sco honoz sit et imperiu. p infinita se-
 cula seculoz. Amen. **Explicit prima
 distinctio de Conuersione.**

Incipiunt capla secunde distinctionis

De conuersione. Caplin. I.
 De conuersione. qd sit. unde di-
 catur. q. sint ei spes. qs fructu.

De monacho apostata q in bello .ij.
 cofessus. et in cofessioe contrit. elegit duo
 milia annoru in purgatorio. .iij.

Item de mocho apostata qui in miraclo
 sa Bernardi contritus extra ordine mor-
 tuus. et in dicali habitu sepult' effossus
 in tonsura et habitu mochi apparuit. .iiij.

De sacerdote qui dixit. si peccata sunt peccata.
 nuq saluabit' anima mea. .v.

De luxurioso sacdote cui columba i die
 natalis dnu tribz uicibz sacramentu alta-
 ris tulit. et p conuersione restituit. .vi.

De hildebrado latrone ipenitete. et pe-
 na eius post mortem. .vii.

De godeschalco usurario qui sede ignea
 sibi in penis ppatam uidit. .viii.

Qua graue peccatu sit usura. .ix.

De pabla lotoldi wormaensis epi. .x.

De scolari parisiensi qui ob nimia cotri-

cione confiteri no potuit. cui peccata incedula
 scripta diuinitus sunt deleta. .xi.

De muliere que de filio concepit qua ino-
 cencius p ob pccam conuersione a pccati pena
 iudicauit absolutam. .xii.

De conuersione nobilis iuuenis q xpm nega-
 uit. et p intercessionem be Marie uigis gre re-

Quid augustini sen .xiii. stituit est.
 de sera penitencia. .xiiii.

De henrico conuiso q peccata distulit usq
 ad mortem. .xv.

De canoico parisiensi .xvi. ad mortem.
 qui sacramentis in fine pccans. i pe mor-
 tem cuida appuit dices se ob non ueram
 conuersione dampnatum esse. .xvii.

De milite remense qui in pscencia sa
 Bernardi comunicas contritus decessit. .xviii.

De conuersione philippi comitis flammensis.
 De conuersione orone conuictus de he .xix.

De conuersione orone conuictus de he .xix.
 menrode. q tempore salmans cor frederici
 impatoris mutauit. .xx.

De religiosa feina que ter in ebdoma obti-
 nuit mocho lacrimas infra matutina. .xxi.

Item de femia que dono walthero albi
 uilariensi impetuit a dno gra lacrimarum.

Item de monacho qui eidem wal-
 thero eandem gratiam obtinuit. .xxii.

De mocho ad cui lacrimas dyabli res-
 perit. ai cor ei i ani gla extolletur. .xxiii.

De clerico qui puella iudea stupuerat.
 que ai iudei accusae uellet in ecclesia. ia
 contritum. obmutuerunt. .xxiiii.

Item de uigie hebreica a qda ipregnata.
 qm ai pentes pccata credent messia pepit

Item de puella iudea apud .xxv. filiam
 louania baptizata. .xxvi.

De puella in Linse baptizata. .xxvii.

De clerico q dixit epos alemanie n posse
 De mocho clareuallis .xxviii. saluari.
 qui no acieuit recipere episcopatu. .xxix.

De ep̄o lonlardiē qui ostēdit xp̄iano ep̄o
mogūtinēsi noīa s̄ cōmissor̄ i cartula scripta.

Uisio auidā de sc̄sinate romani .xxx.
imperi. de calamitate dyocelis coloniēsis.
de terra sc̄a. et aduentu antixpi. .xxxij.

De cōtencōne sc̄orum anglor̄. cū demōi
bus p̄ aīa auidā usurarij contriti. .xxxij.

De cōtencōne usurarij que buffones ex
elemosinis suis or̄te deuorauerūt. .xxxij.

De cōtencōne theobaldi usurarij parisiēsis.

De p̄cunia usurarij que p̄ .xxxiiij.
annia iurta posita consumpsit. .xxxv.

De contricōne auidā nobilis ab henrico
duce saxonum excecato. De Contricōne
quid sit. unde dicatur. q̄ sint eius sp̄
cies. quis fructus. Caplin primum.

Contricio dicitur in superiori distinctioe
declaratu est conu
sione aliqui p̄cedē
contricōne. aliqui
sequi. et exemplis
plurim. Nūc uō
de ip̄a contricōne
put dñs donare dignabit dice p̄pono.
atq; eadem que dicitur sum exempli
cōfirmabo. Et hoc scire debes. qd̄ cōtri
cō sit magnū bonū. et p̄fctm̄ q̄nq; dei
donū. desursū descendēs a p̄e luminū.
in quo nō est t̄nsmutacō neq; uicissi
tudinis obumbracō. Nūq; addidit
p̄fctōni. q̄ minima contricō maxima
delet culpā. p̄fctā uero. culpā siml̄ tol
lit et penā. **No.** Est plenius itelli
gē ualeā contricōis uirtutē. p̄mum
michi debes exponē qd̄ sit cōtencō. un̄
dicatur. utrū gratis infundat̄ seu
ab hoīe mereatur. quot sint ei sp̄s.
ul̄ quid op̄etur in p̄cōre. **Monachus**
Contricō est cordis penitudo. scilz

dolor de p̄cōis. p̄m̄ surgēs ex timo
re gehenne. p̄m̄ ex amore celesti
patre. **No.** Est ne aliq̄ disse rēcia int̄
penitūdine et penitencā. **No.** Cū
penitudo dolor ē interior. tollēs cul
pam. penitencia satisfactō extior p̄cō
delens penā. **No.** Que ē differēcia int̄
culpi et penā. **No.** Culpa est ipsū
p̄cōm. pena p̄m̄iū p̄cō. Si culpa ē mor
talis. delet̄ et p̄ p̄m̄io pena eterna.
Hanc deus p̄ cordis penitūdine i penā
conicit̄ tempale. Hanc si insufficiens
fuit cōtencō. delet̄ exterior satisfactō.
Hec est penitencia. q̄si penā tenēs dca.
No. Unde dicit̄ contricō. **No.** Cō
tricio dca est q̄si siml̄ tricio. cōponit̄
autē a con qd̄ est simul. et tricio. eo qd̄
de om̄ib; p̄cōis cor siml̄ teri delet̄ p̄ do
lorem. Qui de p̄cō uno dolet et non
de altero. nequaq; concedit̄ qd̄ in corde
hūc sit contricō. Non delet̄ p̄cōi diui
dere culpā. quia deus nō diuidit indul
genciā. Siml̄ enī totū dimittit̄ debitū.
No. Si simul conterendū est de om̄ib;
quid est qd̄ psalmista dicit. lauabo p̄
singlās noctes lectū meū. lectū sicut
nobis exponē soles appellat cōscēciā.
singlās noctes singlā p̄cō. Si p̄ singlā
deflet ut sic interpolatim abluant̄. q̄
modo p̄ om̄ib; simul cōterit̄. **Monach.**
Una delet̄ esse gnialis contricō que de
leat culpā. deinde singlis si fieri poss;
dieb; lacrimādū est cū thāide ad ab
luendā penam. Unde ezechias dicit.
Recogitabo tibi omēs annos meos.
i amaritudie aīe mee. **No.** Un̄ orit̄
cōtencō. Infundit̄ ne gratis. ul̄ mēt̄
ab homine. **No.** Dicā tibi qd̄ maio
res de hoc sentiant. In iustificacōe p̄c

creatoris dicitur quatuor concurrere: gratie
 infusione: motu surgente ex gratia
 et libero arbitrio: contritione: et peccati
 remissio. Quatuor ista appellantur quatuor
 iustificationes. Prima non meremur quia
 gratis infunditur: nec meremur quia
 ex gratia et libero arbitrio motus quidam
 excitatur. Motus istum licet non mereamur tamen
 eo meremur tertia iustificatione id est con-
 tritione. Hanc iustificationem memur:
 et ea memur quarta iustificatione scilicet
 remissione peccatorum. Ob hoc dictum est ma-
 rie. Dimissa sunt ei peccata multa quia dilexit
 te multum. Contritio esse non potest sine di-
 lectione. Ecce habes quia contritio
 meretur. Et hoc scire debes quod una iusti-
 ficatio alteram non praecedat tempore sed natura.
Ho. Vellem in ista plenius exponi. Sed
 aliqua similitudine. **Mo.** Aduerte que
 dico. Pluuia terre infunditur et ex utroque
 herba gignit. Deinde ex herba fructus
 producit. Quid pluuia nisi gratia quod terra
 nisi liberum arbitrium. Ex pluuia et tra-
 gramine gignit et ex gratia et libero arbitrio
 ut donum est motus contritionis oritur.
Mo. Jam pendo quod maxima virtus sit con-
 tritio. **Mo.** Tanta est eius virtus ut
 sine illa in adultis qui actuale addide-
 runt originali in fructuosus sit baptis-
 mus. Sterilis confessio. inutilis satisfac-
 tio. Baptismo igitur contritionis baptiza-
 tus est latro in cruce: maria magda-
 lena ad pedes saluatoris. Ad culpam
 quolibet magna sit delectat contritio sub-
 iecto docebis exemplo. **De mocho apos-
 tata qui in bello confessus. et in confessione contritus.**
elegit duo milia annorum in purgatorio.
 uenientis quidam nobilis **Caplin. ij**
 confessus est in quadam domo ordinis nri.

Alebat autem episcopi quendam cognatum
 a quo unice amabat. Qui cognita eius
 confessione ad monasterium uenit: et ut re-
 daret ad seclum uerbis quibus potuit suaserit.
 sed persuadere non potuit. Anno placidis ex-
 ploro factus est monachus. et non multo post
 gradatim ascendens in sacerdotem est ordi-
 natus. Qui suadente dyabolo. a quo pri-
 mus homo creatus est de paradiso. obli-
 uoti. oblitus sacerdotum. et quod primum est
 creatoris sui ordinem deseruit. et quia ad
 parietes redire erubuit. proinde quorum
 multitudo ricta uocatur se conuertit.
 Qui ita datus est in reprobum sensum: ut qui
 prius bonus erat melior: postea etiam
 malis fieret deterior. Accidit ut in ob-
 sidione cuiusdam castris telo percussus et pro-
 fossus. ad extrema deueniret. Depor-
 tatus est a sociis in quidam uillam adhibi-
 tis quibusdam qui ei ministrarent. Et cum nulla
 spes esset euadendi mortem temporalem hor-
 talantur eum ad confessionem: ut salutem illi
 beneficium mortem euadet eternam. Quibus
 respondit. Quod in peccatis possit confessio.
 qui tanta et tam innumera commisit
 scelera. Ad haec illi. Maior est dei misericordia:
 quam sit iniquitas tua. Uix tandem impo-
 runitate illorum uictus ait. Vocate sa-
 cerdotem. Qui cum uocatus adesset. et coram
 infirmo sederet: pius dominus qui potes
 est auferre cor lapideum et dare cor car-
 neum. tanta cordi eius contulit contritio-
 nem: ut sepe confessionem inciperet. et propter
 singultus et lacrimas uocans in uoce de-
 ficeret. Tandem collecto spiritu in huiusmodi
 uerba prorupit. Domine peccavi super harenam
 maris: monachus fui astrictus: et in or-
 dine sacerdos factus. Ordinem peccatis me-
 is exigentibus deserui: et non mihi sufficit

quod apostauit. Et et peccatis me commiseri.
 quos omnes in crudelitate superauit. **Q**
 bus illi tollebant substantiam. ego
 abstuli uitam. Nemini precebat oculus
 meus. Si illi precebat quicquid humana
 ducti misericordie. ego cordis mei impel-
 lente malicia. nemini quantum in me fuit
 peccati potui. Multorum uxoribus et filiis ui-
 olauit. incendijs etiam plurima uastauit.
Enumerabat et alia quanta plima. quodam
 modo natura humana excedentia. **T**a-
 libi sacerdos auditis. peccatorum eius enor-
 mitate territus. sicut stultus fuit. ita
 et stulte respondit. **M**aior est inquit ini-
 quitas uestra. quam ut ueniam mereamini.
Respondit ille. **D**omine litteratus sum.
Sepius audiui et legi. quod nulla sit co-
 pias humane malicie ad diuinam bo-
 nitatem. **A**ut enim per prophetam ezechielem.
In quacumque hora peccator ingemuerit.
 saluus erit. **I**tem. **N**olo mortem peccatoris.
 sed ut conuertatur et uiuat. **R**ogo uos
 igitur intuitu diuine misericordie.
 ut aliquem michi dignemini penitentiam
 iniungere. **E**t sacerdos. **N**escio quod tibi
 iniungere. quod homo perditus es. **R**espondit
 monachus. **D**omine ex quo non sum dignus
 a uobis recipere penitentiam. ego in ipsi
 penitentiam iniungam. **L**igo enim duo
 milia annorum in purgatorio. ut post
 illos misericordiam inuentam coram deo.
Postquam siquidem fuerat inter duas mo-
 las. timore uidelicet gehenne. et spem
 glorie. **N**o. **I**st quod tam plura termini-
 ni elegit. **N**o. **Q**uia et magnitu-
 dine peccatorum suorum considerauit. et pe-
 nam temporalem respectu eterne pene quasi
 si momentani reputauit. **D**icebat utique
 sacerdoti. **E**x quo negastis mihi medica-

nam satisfactionis. peto ut non frau-
 dens me a uatico sacre communionis.
Respondit ei stolidus sacerdos. **S**i ti-
 bi ausus non fuit iniungere penitentiam.
 quomodo tibi presumam dare corpus christi
 et sanguinem. **E**t cum ad neutrum acqui-
 esceret. unicum tantam rogauit petitionem
 dicens. **S**tatum meum in cedula scribere
 uolo. et deferre uos eam detetis tali
 episcopo cognato meo. ex nomine eam desig-
 nans. spero quia orabit pro me. **E**t permisit
 sacerdos. **M**ortuus est monachus.
 et ad purgatorium deportatus. **E**t ue-
 nit sacerdos ad episcopum. defuncti ei literas
 deferens. **Q**uas cum legisset. amarissi-
 me fleuit. dixitque sacerdoti. **N**umquam
 tantum dilexi hominem. dolui de eius con-
 uersione. dolui de apostasia. doleo
 de morte. **D**ilexi uiuum. diligam et mor-
 tuum. **Q**uia uiuari potest et contritus obire.
 orationibus eterne mee non carebit. **E**t conuo-
 cans presbiteros episcopus sui. alios. salices.
 decanos. presbiteros. pastores ecclesiarum. uel
 quibus dimissa fuerat cura animarum. et hoc
 ipsum demandans monasterijs mona-
 chium. rogans cum multa humilitate et
 instancia uia uoce presbiteros. literas ab-
 sentes. ut omnes spirituales orationes quas
 ipse iniungeret illo anno anime iam dei
 defuncti impenderet. tam in missis quam in
 psalmis. **I**psa uero propter missas et
 elemosinas ac orationes preuiales quas
 pro eo fecit. singulis diebus. hostiam saluta-
 rem pro absolutione anime eius imolauit.
Quod si forte in maxima necessitate
 uel infirmitate hoc pro se ipsum facere non
 potuit. alter defectum illum suppleuit.
Anno completo in fine missae pro altari-
 re stans defunctus. apparuit episcopo pal-

ludus. exilis. macilentus. in ueste
pallida. uultu habitusq; statū suū
lene declarans. Quē cū interrogas-
set. quomō habet. ul' unde ueniret?
respondit. In penis sum. et de penis
uenio. s; grās ago caritati tue. qā
annus iste ppter elemosinas tuas
et orōnes atq; beneficia ecclie tue m
exhibita. abstulit m̄ mille annorū
penas. q̄s sustinē habetā in purgato-
rio. Ad si ad huc uno anno simile
m̄ impendis opem. om̄ino liberabor.
Audiens hec ep̄c. letus effectus. deo
grās egit. missisq; lris ad ecclias si-
ue monasteria uisione om̄ib; expo-
suit. et ut ad huc uno anno iuncta
seruaret orōnes obtinuit. Ep̄c uō
annū sequentē pcedenti cōtinuauit.
tanto in exhibitiōe feruētior. q̄nto
iam deliteratiōe securior. Expleto
anno cum ep̄c missam p̄ eo celebra-
ret. iterū affuit ille in ciuilla ninea.
et facie serenata. dices sibi om̄ia op-
tata succede. Et ait ep̄c. Remuneret
deus om̄p̄ caritate tuā sc̄issime p̄.
qā ppter tuā sollicitudinē ereptus de
penis. iam ingredior gaudiū dñi mei.
Et ecce isti duo anni reputati sunt
m̄ p̄ duob; milib; annor. Et nō ui-
dit eum amplius. **No.** Valde leti-
ficant me ista. s; duo michi occurrūt
amiracōne digna. Primum est uirtus
contritiōis. p̄ quā merito dāpnand.
dignus effectus ē uita eterna. Scdm̄
est uirtus orationū. p̄ quā celeriter
luteratus est a pena purgatoria. **Mo.**
Licet magna uirtus sit in utroq;. a-
plior tamen inuenitur in cōtritiōne.
Orōnes enī ecclie siue elemosine.

non sunt de substantia meriti. Valent
quidē defuncto minuire penā. s; nō pos-
sunt augē glām. **No.** Miror etiā qd
homo apostata in habitu seclari mor-
tuus et sepultus. in ciuilla apparuit.
Mo. Contritiō de apostata mōchū fe-
cit. et uestē seclare in ciuilla cōuer-
tit. **No.** Vellem in hoc euidentiori ex-
emplo plari. **Mo.** Exemplū ad ma-
num est. **Itē de mōcho apostata q̄ i mi-
raclo s̄i bernardi cōtritiōe ex̄ ordinē mor-
tuus. i clicalitū septi. effossus i rōsu-
eatus ra et habitu mōchi apparuit. C.**

Bernardus sicut in quidā sa-
cerdos retulit religiosus. monachū
quendā habuit. in quo hoc qd queris
p̄ uirtutē contritiōis deus manifestus
ostendit. Multa ad huc a ueteranis q̄
eū uiderunt quor. ad huc in domo nra
sup̄ sunt narrari solent. que nō sūt
scripto mandata. Monachus idē de
quo sermo cepit. suadente inimico ha-
bitū deposuit. ī prochnā qndā eodem
uopante regendā suscepit. Erat quip-
pe sacerdos. Et q̄ sepe p̄cā p̄cō pu-
nitur. desertor ordinis inuicū labit
libidinis. Conuicina sicut multis cō-
suetudis est. ad sibi cohabitandū ac-
cepit. de qua et liberos genuit. Accidit
ut post annos plurimos miserante
deo qui neminē uult perire. sc̄is alias
p̄ uillā in qua monachus habitauit
transiret. et ad domū illius hospitadi-
grā diuerteret. Quē ille lene cognos-
cens. et q̄m̄ p̄p̄tū patre cū multa reue-
renā examens. deuote m̄strauit. et
tam ip̄m qm̄ socijs ac iumentis necessa-
ria copiose parauit. nō tamē recog-
nitus est ab abtē. Mane cū uir sc̄is

dictis matutinis patris est ad eundem.
 nec posset loqui sacerdoti. eo quod matu-
 rus surgens isset ad ecclesiam. aut filio ip-
 sius sacerdotis. **V**ade defer nuntium istud
 domino tuo. **E**rat autem puer mutus a nati-
 uitate. **Q**ui precepto obediens. et patri-
 tis uirtute in se sentiens. ad patrem cuc-
 rit. et sancti patris uerba ualde absolu-
 te expressit dicens. **H**ec et hec mandat
 tibi abbas. **P**ater prima uoce filij audi-
 ens. et per gaudium lacrimas. ut scilicet ac-
 tergo eadem uerba repetere amonuit.
 et quod sibi abbas fecit diligenter inquisit.
Cui ille. **N**ichil aliud mihi fecit. sed solummodo
 dixit mihi. **V**ade dic domino tuo. uerba hec.
Non tam euidenter miraculum sacerdos xpianus
 festinans ad sanctum uirum uenit. sed
 cum lacrimis ad pedes illius prostravit.
Domine pater inquit monachus uester talis
 ac talis fui. et tali tempore a monasterio
 recessi. **R**ogo igitur paternitatem uestram
 ut liceat mihi redire uobiscum ad monas-
 terium. quia deus in aduentu uestro uisita-
 uit cor meum. **C**ui sanctus. **E**xpecta me hic.
 et ego pacto negotio ocius reuertens
 ducam te mecum. **T**imens ille mortem
 quam pater non timebat. respondit. **D**omine
 timeo interim mori. **A**d hec ille. **H**oc
 inquit pro certo scias. quia si in tali contri-
 cione ac proposito mortuus fuisset. coram
 deo monachus inuenieris. **R**ecessit. rediit.
 illumque recens mortuum ac sepulchrum au-
 diens. sepulchrum aperire precepit. **D**ice-
 tibus qui aderant quod facere uellet. respondit.
Volo uide utrum in sepulchro iaceat mo-
 nachus an clericus. **C**lericum inquit
 in habitu clericali sepelium. **R**eiecta
 terra non inueste qua sepultus fuit. sed
 in tonsura et habitu monachi cunctis

apparuit. **E**t magnificatus est ab omnibus
 deus qui uoluntate pro fratre reputat. **E**cce
 in isto habes manifeste quod uia contritio
 coram deo restituat. quidquid tollit uitium
 apostasie. **H**oc tamen scias quod tempus
 apostasie totum infructuosum fuit. **Mo.**
Bene ex hijs que iam dicta sunt recognos-
 co uirtute contritionis. sed amplius am-
 rore ineffabile misericordiam nostri salua-
 toris. **H**omo iste apostata fuit. fornicator
 fuit. et quod amplius pondero. coti-
 die sacrosanta christi mysteria tractare pol-
 luitis manibus non potuit. **Mo.** **I**uste
 moueris ubi contemptus est maior. ubi
 et culpa grauior. **A**it enim apostolus. **N**amque
 manducat panem et bibit calicem domini in-
 digne. reus erit corporis et sanguinis domini.
Super que loci dicit glossa. **M**ortis christi
 penas dabit. ac si christum occidit puniet.
Si christi crucifixorum in pena similis erit.
 qui indignus hoc est in mortali quolibet
 existens accesserit. quod de illo sciendum est
 qui in multis et assiduis mortalibus ma-
 nens non solum non manducat. sed etiam
 sacrosantas manibus conficit et tractat. **A**udi
 quid mihi dixit nonnus cesarius monachus
 noster. quidam abbas primum. **D**e sacer-
 dote qui dixit. **S**i peccata sunt peccata nunquam salua-
 ro quante me **beata anima mea. iij.**
Ait tempore quodam cum quodam sacer-
 dote de peccatis. ille non confitendo. sed peccata
 primum. respondit. **S**i peccata sicut hoies
 dicunt sunt peccata. et tam graua. nunquam
 saluari poterit anima mea. **Q**uare inquit.
Quia in hac nocte dormiui cum legitima
 uida. et hodie celebraui tres missas.
 erat autem in eadem nocte duplex festiui-
 tas. scilicet dominice diei. et sancti laurencij
 martiris. **Mo.** **S**tupenda sunt que audio.

sed mirū ualde. qđ deus tm̄ in se cōtep-
tum p̄t sustine. **Mo.** Si deus i peccis
statim occidēt peccatores: nō hodie tā in-
numeros habet p̄fessores. **Uis** ḡ audi-
re rem horrendam de sacerdote huimōi.
in quo et mirari potis ineffabilem paciē-
tia dei. **Mo.** Uolo et desidero. q̄a diuina pa-
ciētia p̄ maxime nobis necessaria est.
De luxurioso sacerdote cui columba i die nat̄
dn̄i t̄b̄ uiabz sacramētū altaris tulit. i p̄

Onis Conradus **rationē restituit. v.**
quondā ep̄c hallerstedin. āno
p̄terito retulit nobis hystoriā sat̄ mi-
rabilem. quā contigisse dicebat an̄ pau-
cos annos in regno francie. Erat ibi
sacerdos quidā qui in ip̄a nocte natalis
dn̄i transire debebat p̄ breuē campū. de
una uilla ad aliam. ut ibi scđm̄ cōsue-
tudinē matutinas dicēt. missas q̄ cele-
braret. **Opere dyaboli** ut credit. iuxta
uillam soli sola mulier occurrit. et q̄a
sine teste fuit. solus cū sola peccauit. **P**
petrata culpa tā nefaria. nō cum retrar-
it a maiori cōtemptu accusari cōsa-
ciētia. s̄ magis timens humanā uere-
cundia qm̄ diuinā uindictā eccliam in-
trauit. **Dicitis** q̄ matutinis missam de
nocte in p̄mo gallicantu scđm̄ morem
sollemniter inchoauit. **Transsubstā-**
ciōne fr̄a. panis uidelicet in corpus i
uinū in sanguē xp̄i. columba niuea
ip̄o sacerdote aspiciente sup̄ altare d̄scē-
dit. totūq̄ ebibens qđ erat in calice
rostro suo hostiā tulit et auolauit.
Uidens ista sacerdos. satis et si nō salu-
biter est teritus. et quid faceret n̄ parū
plexus. canone p̄pter ip̄m arcūstan-
tem q̄ntū ad uerba et signa cōpleuit.
s̄ fructu canonis caruit. **Post missā**

decanatis laudibz cū missā de mane
dicet. eo qđ nō haberet qui uicē suā sup-
pleret. eadē columba hora qua p̄us
iterū uenit. sacramētū abstulit et
recessit. **Mo.** Quare exemplo abrahe
p̄iarche nō alegit eam. **Mo.** Talis
columba nō fuit. que repelli aut tene-
ri possit. **Puto** eā simile fuisse illi co-
lumbe q̄ in iordane uidente ioh̄e sup̄
uertice ih̄u resedit. **Mo.** Qđ senāedū
est de illa columba. **Erāt** ne sp̄c sc̄s.
Mo. Nequaquā. sed indiaū p̄sencie
sp̄c sc̄i. **Pacto** enī ministerio ad qđ
a sp̄i sc̄o creata fuit. in p̄iacentē ma-
teriā est redacta. **Natura** diuinitat̄
nō p̄t oculis corp̄alibz uideri. nō auri-
bz audiri. nō manibz tangi. **In** sub-
iecta creatura ut est ignis. i columba.
sepe uisus est. **Mo.** Quid postea egit
sacerdos. **Mo.** Non cessauit a p̄e-
sumptōe sua. s̄ teras accedēs ad al-
tare celebratur missā de die. p̄ eandē
columbā eo mō quo p̄mo i sc̄o ei pu-
er natus sacramētū corp̄is i sanḡ-
nis sui s̄traxit. **Tandē** in se miser re-
uersus. et de culpa licet indignus. de-
tante gr̄a cōpunctus. uenit ad quēdā
allem ord̄is ur̄i. cōfessionē ei facies
tanti pecc̄. **Exposuit** ei omnē ordinē
rei cū multis lacrimis. uidet qm̄ in-
digne t̄o repulsus sit a diuinis sa-
cramētis. **Atas** uero sicut uir pru-
dens et discretus. cōtritū eū ex toto
corde cōsiderās. uirtute q̄ cōtriciōis p̄-
bare uolens. dandā penitēciā suspen-
dit. et ut oaus iret celebrare missā
p̄cepit. **Ite** uero q̄i deo obediēs cōfel-
sori suo cū multo timore et lacrimis
ad altare missā celebratur. accessit.

quē pius dñs qui nichil horū odit q̄
fecit. s̄ dissimulat peccā hominū p̄
penitentiā mirabiliter letificauit. In
hora suspensionis columba redies. tres
hostias q̄s singulatim tulat. simul i
rostris deferens. corporali iposuit. et
trium missarū liquorē de gutture suo
calia inmisit ac recessit. Videns hec p̄
biter. gaudio repletus ē maximo. grās
agens deo qui facit mirabilia magna
solus. Reuersusq̄ ad altē. diuinā
ei consolacionē recitauit. et ut ab eo i
nichū receperet humiliter supplicauit.
Cui respondit altas. Non te hoc t̄
suspensio. s̄ uolo ut mare t̄seas. i p̄
peccā tuo tribz ānis in hospitali iſr
mantibz seruias. Si tūc reuſus fuſ.
nullā a me repulſā patieris. Uole
bat enī ut p̄ labore tantū itineris et
p̄icula maris. penā peccā deleter. i pau
pes infirmos q̄ p̄pter opa misericordie sibi
intercessores faceret. Fecit ille qd̄ ab
altas p̄cepit. et p̄ tres annos reuerſes
habitū religionis in ei domo suscepit.
Mo. Felix peccā cui occasione tantus
peccā ad tantū puenit bonū. **Mo.**
Licet mortalis noxa in se ualde sit ma
la. aliquā tamē p̄ occasione quibusdā
efficit bona id est utilis. Timore uni
peccā. quāq̄ homo a multis ymo omnibz
peccā liberat. Dū enī penā iminentē ti
met. confitetur et dolet. et p̄ penitentiā
totū delet. **Mo.** Bene hoc qd̄ dicitis cōce
do. q̄ si unā deformā maculā i ueste
mea uidero. occasione illius totā uel
tem lauo. **Mo.** hoc tamē scire debes.
qd̄ quāq̄ deus peccā dimittit mortalia
et nō quedā uenialia. s̄ nō dimittit a
liqd̄ ueniale. n̄ simul dimittat qd̄libz

mortale. **Mo.** Quomō hoc sit nō intel
ligo. **Mo.** Quedā sūt uenialia ut est
nimius affectus parentū cōa liberos.
de quibz nō p̄nt dolere nec ea p̄nt di
mittē. et id ardo eis in p̄nti nō remit
tunt. s̄ qd̄q̄ de uenialibz fiat. hō pru
dens de mortalibz caueat. q̄ cū p̄ se p̄
sit cadē. nō tū p̄ se ualet resurgē. Q̄s
sūt si deus lapidē dignet porrigē manū
subleuantē. hoc ē grām illuminantē.
Quidā cadit ut iudas i nō resurgit.
alij ut petrus cadit et foras resurgit.
Dicā tibi de hys testimoia uerissima.
et tanto tibi esse detent grāora. quāto s̄
retrahora. **De hildebrando laque i peccā.**

Recitauit in et pena ei p̄ morte. **vj.**
fiat bernardus nichus n̄ de
quodā hoſe diuitis quidā uillico q̄ gra
uiter satis cecidit. et p̄ lapsū surgere
nō uoluit. Et ideo forte nō uoluit. q̄a
nō potuit. Reuera nō potuit. q̄a donū
contricionis i corde n̄ fuit. Nōmē hoſis
hildebrand. habitas in uilla quadam
dyocesis traiectēsis. q̄ dicit holchom.
Die quadā cū filia cū alio quodā cōa
ue suo intrauit. quē suadete dyablo.
cū soli essent occidit. Fuerat aliq̄ in
eos inimicie. s̄ tūc tempis penit̄ erat
sopite. Reuſo hildebrando i uillā. inter
rogabat eū amici occisi ubi eēt. Qui
respondit nescio. Expectantibz illi die
illo et altero. cū nō rediret. q̄a iā redi
re nō potuit. suspectū halentes iam
dictū hildebrandū p̄t antiq̄s inimia
cias. corā iudice in causā traxerūt. ar
menq̄ homicidij iposuerūt. Q̄o timi
de negante. cepit ipā facies eū p̄dē. et
cum instantibz illis iā negare n̄ poss̄.
cōfessus est q̄a hominē occidisset.

Statum data sup eū sententia. ro-
tali adiudicatus ē. Cūq; duceret
ad mortē. sacdos eiusdē uille noīe B-
tolfus. cū alio sacerdote. q̄ uocabat
iohēs gmano fr̄s sup dā bernardi.
et aduocato uille utpote uirū hōet-
tum traxerūt in ptē. satis diligēter
monētes eū de confessione atq; cōtri-
one cordis. Et q̄a miser homo p se
surge nō potuit. nec manū se suble-
uante sensit. miserabilr̄ respondit.
Qd̄ m̄ posset ista pdesse. Homo enī
dāpnatus sū. Reuera r̄ndit sicut hō
indurat. et despatus. similis illi q̄ di-
celat. maior est iniquitas mea. qm̄ ut
uentā mear. Et ait illi sacdos. Adiu-
ro te p̄ patrē. et filiū. et sp̄m̄ sc̄m̄. ut
infra hos dies triginta m̄ appareas.
et sine omni p̄culo uite mee. de sta-
tu tuo me certifices. Respōdit. Si
m̄ hauerit libent̄ hoc faciā. Sic q; ro-
tali pena pleris. de tormētō corpis
trāsuit ad tormētū eterne dāpnati-
onis. Nocte quadā infra statutū tēp-
bertolfo dormiente in stratu suo. tan-
tus cepisse circa domū fragor arborū.
tam uehemēs flatus uentorū. ut ip̄a
aialia stuperet. et uir suis lous inf-
claustra stabuli retineri posset. Ex-
p̄gefr̄is bertolfus respexit ad ostiū
domus. et ecce igne q̄ ui uetorū. i-
pulle ap̄tebant. uiditq; hildebran-
dū in camino ardēte residentē. sibi
q; celerius p̄pinq̄tē. Territus autē
sup̄ modū se signauit. et ut staret
sub inuocacōe diuini noīs p̄cepit.
Ecce hic sum sicut p̄misi inq̄t. Sal-
tante illo de statu suo r̄ndit. Eter-
nalit̄ dāpnatus sū. eternis q; in-

cediis p̄pter despacionē maxime de-
putatus. Si scdm̄ tuū consiliū egisse
penitentiā. p̄ penā tempalem euasif-
sem eternā. Non enī p̄nit d̄s bis i-
idipm̄. Hoc autē sc̄to q̄a si nō fuisse
uiuus a te adiuratus. ne t̄ mortui
nocere. malo tuo huc aduenisse. Co-
sulo tibi ut uitā tuā emendes. ne p̄
hanc uitā simulē penā recipias. Erat
autē idem bertolfus sacdos noīe. nō
re. Nā usq; ad illud tēpus sine ordi-
ne p̄sbiterij celebrauerat. Q̄ cū ad
huc miserū amplius interrogare
ueller. respondit. Non licet m̄ hic di-
ucius morari. q; multi demones fo-
ris ante hostiū p̄stolant̄ reditū meū.
Hoc dicto. statim ipulsus et expul-
sus cū stridore et ululatu maximo.
ab eo discessit. trāsiensq; secus stabu-
lum aialia sicut pus in stupore et cō-
macionē p̄itit. Bertolfus uero ti-
more tā horrendē uisionis seclm̄ de-
seruit. et in domo quadā ordis nr̄i
que uocat̄ hersechulin religionis
habitū suscepit. Alias loca illius
eo qd̄ intellexit eū uirū esse littera-
tum et eloquentē. ut ei ad ordines
liceret accēdē. satis apud dnm̄ papā
Innocentiū laborauit. s̄ obtinē nō
potuit. Ante hoc bienniū sicut m̄
retulit p̄ior de Campo. in manu qm̄
extenderat teniē ad archā dei. morbo
qui antrax dicit̄. punitus ē. Que cū
ei q̄st̄ p̄ remedio. eo qd̄ morbi serpens
sit abscedēt. nichil illi p̄fuit. ymo do-
lori dolor additus. mortē eius pot̄
accelerauit. Uoluit eū d̄s ut sero
punire imp̄sentī. ne puniret i fūto.
Ecce iste uillanus cecidit et nō surrexit.

In nō credidit: nequaquā dampnat
fuit. **Mo.** Ex hui' pena pendo quā
periculosum sit immortalē manē peccō.

Mo. Scias nō solū eē periculosū: s; et dampnosū. Periculosum ē: qā sicut febris acuta se habet ad mortē. ita mortale peccātū ad gehennā. Dampnosū autē: qā quāq; interim peccō bonū facit totū perdit.

Mo. Quero eqā utrū casus sit ex culpa hoīs peccātis. ut ex occasione grē recedētis. **Mo.** Nequāq; hoī subtrahit grā. nisi pius peccat culpa: alioquin merito refundet peccātū in auctore grē deū.

Mo. Placet qd dicit. **Mo.** Delectat te audire ad huc de alio quodā misero. q; ppter suā culpā penā sibi ī gehenna parā vidit: atq; ab inferis rediēs penitē cōtempnit.

Mo. Laam. **Mo.** De gode schalco usurario qui sedē igneā s in

Hoc tempore penā parā vidit. vii. Quo magister iohes xantēsis scolasticus et magist' oliuerus scolastic' coloniēsis. crucē cont' serrace nos p'dicauerūt ī dyocesi traiectēsi. sicut m̄ retulit sup'dic'us lernardus: qui tūc t'p'is collega fuit eiusdē oliueri. et cooperator in p'dicacōe: erat ibi quidā rusticus si bene meminero noīe godescalco: ope usurari'. Iste cū certis n̄ ex deuocōe ut postea patuit: s; ex arcūstanāū īportuna ammonitōe crucē suscepit. Cū dispensatores ex mādato Innocēti pape pecuniā redemptōis colligerēt a senib; paupib; et infirmis: idē usurarius se pauperem menās quidā dispensatori arcā sumā quāq; talentorū dedit: tali q; dolo sacerdotē arcūuenit.

Testati sūt postea uiani ei qd dedisse potuiss; quadraginta marcas: nec tū exhereditass; ueros suos. qd ipse p'tendat. Deus autē qui falli n̄ potuit: eius fallacie postea tribuit cōclusit. Sedebat miser in talernis deū p'uoans: ei q; pegrinis exprans ī hūc modū. Hos stolidi mare trāsibitis. substantiā urām expendetis: uitam q; urām militis periculis exponetis. Ego uero cū uxorē et libis domi residens: ppter quāq; marcas q; redemi cruce meā: simile uobis habeto mercedē. Sed iustus dñs ut palā ostendet qd tū ei placet labor et expense pegrināciū. et qd tū ei oculis displicet dolus ac blasphemia detrahentis: hominē miserimū tōdidit sathane: ut discat n̄ blasphemare. Nocte quadā dormiēte eo cū uxorē suā: in p'prio molendino domui sue cōtiguō. motū qd rote molentis audiuit. Clamas q; puer: dixit ei. Qs admisit molendinū. Hade uide qs ibi sit. Iuit puer et rediit: nimio enī horrore paulsus peccē nō potuit. Cui dñs. Dic qs est ibi. Respondit. Tantus horroz ad ostiū molendini inuasit me: ut cōpellerer redire. Et ille. Quā si dyabls ibi sit: ego uadā et uidebo. Iniecta q; toga scarpulis eo qd nudus ess; ad molendinū uenit: ostiū apuit itrosperit: ī quo horrendā uisionē uidit. Scabat ibi duo equi nigerimi: et uir quidē deformis eiusdē coloris iurta equos. Qui dicebat ad rusticū. Festina ascēde equū istū: q; ppter te adductus ē. Expalluit ille et cōtremuit: q; uultus uocē minus libent' audiuit. Cūq;

ad talem obediencia impatus esset: utato clamat dyabls. **Q**uod tardas. **D**ice uestem et ueni. Erat autē crux quā suscepit eadē uesti assuta. **Q**uid plura? **I**stū tūc dyabolice uocis p̄ des p̄tione in corde suo sentiens. et iam resistē nō ualens. uestem reiecit. et mole dūm int̄iuit. equū immo dyablin ascendit. Ascendit et dyabls equū alterū: et sub multa celeritate. simul ducti sūt ad diuisa loca penar. **I**n quibz homo miser patre et matre miserabiliter uidit. aliosq; plurimos q̄s defūctos ignorauit. **U**idit etiā ibi quendam honestū milite nup mortuū helyam noīe de rininge. burgūm in castro hūst. uacare furenti in sedente aduerso corpe ita ut dorsū haberet ad cornua uacae. **Q**ue huc illucq; discurrebat. et crebris ictibz dorsum militis cruenta bat. **C**ui cū usurarius dicit. dñe quare sustinetis tantā penā? respondit. **I**stā cam istam rapui sine misericordia cui dam uidue? et ideo sine miā oportet me ab illa penā hanc sustinē. **O**stēsa est ei in eisdem locis ignea sedes? in q̄ nulla potat esse quies. s̄ sessio penali? et pena intermiabilis. **D**ictū q̄ est ei. **M**odo reueris in domū tuā? post tres dies exuto corpe reuertis in locū tuū et mercedē tuā accipies in sede ista. **M**ox a demone reductus. et in molendino depositus? pene exanimis relictus est. **I**nuētus ibi ab uxorē et familia. atq; in lectū deportatus? cū requireret ubi esset ul' unde ueniret r̄ndit. **A**d loca infernalīa ductus fuit? et hec atq; hec ibidē uidit. **O**stendit m̄ in eisdem locis ductor n̄s sedē unā? et dixit q̄ m̄ foret

grata. et q̄a post tres dies recepturus esse mercedē meā in ea. **H**ocatus est sub celeritate sacerdos? rogatus ab uxorē ut pusillanimitē confortaret des patū erigeret? et ad ea que salutis esset hortaretur. **Q**uē cū sacerdos moneret. ut cōtricione haberet de peccis suis? et ut purā faceret cōfessionē. dicens neminē delē de dei misericordia despare. respondit. **Q**uod plunt uerba ista? **N**on possum conteri? superflū iudico cōfiteri. **Q**uod de me dispositū est? necesse est impleri. **S**edes mea parata est? post terciū diem illuc ueniam. et scdm qd̄ gessi in ea recipiā. **S**icq; sine cōtricione. sine cōfessione. sine uiatico. et sacra unctioe t̄o die defunctus? i inferno sepultus est. **S**acerdos uō cū ecclīasticā ei negaret sepulturā. ab uxorē ei corruptus i amitorio positus est. **P**ter qd̄ postea in synodo traie c̄tēst accusat est. pena nescio qua multat est. **U**ix sūt tres anni elapsi? ex quo ista contrigerūt. **E**cce iste sicut superior cecidit? et minime surrexit. **N**o. **U**idet m̄ aliq; habere significacōis. qd̄ in uacca inq̄eta penā suā miles recepit? usurarius uō in sede que signū est quietis et stabilitatis. **M**o. **D**eus scdm qualitē et modū pecc̄i ipm̄ punit pecc̄m. **M**iles iste q̄a uacca rapuit? in uacca pecc̄m luit. **H**ec de q̄litate. **U**acca p̄t pasua p̄ diuisa prata. discurre? et assidua p̄tione rearsētia gramina depascit. **U**acca ip̄a sua i quietudine et depastione nobles et aduocatos tēpis n̄ri designat? qui domos et agros subditor hospitādo depascit? et p̄ assiduas exactiones quas i illos faciūt

in substantia recrescere non sinit. Ita
peditibus in penis simulabunt. et sicut
modo alios agitant. ita ipsi cum predicto
militate exagitantur. Hec de modo dic-
ta sunt. Usurarius uero quia domi quiete
residens prauitiam suam ad usuram dedit.
in inferno sedem igneam recepit. Bene
autem eadem sedes ignea fuit. quia sicut
ignis stipulam. ita usura pauperum sunt
stram.

Qua graue peccatum sit usu-
rarius. **Capitulum viii. No.**

Usura peccatum est multum graue.

et ad emendandum difficile. **No.** Iuste

moneris. Non est aliquid peccatum nisi quicquid

quiescat. usura uero nunquam a peccato ces-

sat. Dormiente domino suo ipsa non dor-

mit. sed semper crescat et ascendit. Diffici-

lus est ad emendandum. quia deus non dimittit

peccatum. nisi restituat ablatum. For-

nicator. adulter. homicida. parricidus.

blasphemus. moriturus ut de peccatis suis conte-

runt. indulgentiam a deo consequuntur.

Usurarius uero licet de peccatis suis do-

leat. tamen quoniam diu usuram tenet cum pos-

sit restituere. nihil sequitur indulgentie. **No.**

Quod si iam usuram consumpsit. uel liberis

siuis distribuit. nihil habet propter posses-

siones iustas. **No.** Illas tenet uen-

dere. et rapinam reddere. **No.** Quia episcopi

qui sunt ecclesiarum prelati. et speculatores

usurarius communicant. et ad sepulturam

christianam recipiunt. idcirco multi sunt

hodie. **No.** Si solummodo uicia sibi con-

missorum dissimularerent. et non eis similia

facerent. tolerabile esset. Quidam episcoporum

tam greges in plebem sibi subiectam ho-

die faciunt exactiones. sicut persone se-

culares. Ita sunt facis male. male ual-

de. Valde timendum est talibus. ne sibi

cathedras parent iuxta sedem usurarii
in inferno. quia usura et exactiones ui-

olente. nihil aliud sunt quam rapine. **No.**
Quomodo ualeat possidere membra. ubi tanta

infirma sunt capita. **No.** Occasione
huius sedis recordor. quidam pater a

quodam episcopo dicitur. **De patola lololdi in**
Normannia ante macensis episcopi. C.

paucos annos quidam episcopus fuit. **ix.**
nomen lupoldus. solo quidem nomine episcopus.

opere autem tyrannus. Hic cum esset uanissi-

mus. nihil in se habens pietatis. nihil re-

ligiositatis. dicebat ei quodam tempore

germanus suus uir nobilis. Domine episcopus.

multum scandalizatis nos laycos. uirum

exemplo. Ante quam essetis episcopus. aliquid

deum timebatis. nunc nihil plus de illo

curatis. Cui ille respondit. Fratrem duo

uicini erant. ex quibus unus exemplo

altius peccauit. Mortuus est ambo. et

deducti in infernum. Cui esset in tormentis.

unus alteri dicebat. Ne tibi quia tuus ex-

emplo puocat ad peccatum. merui

hunc locum. Cui alter. Bone uicini. si

placet tibi amplius sedes mea. trade mihi illam.

et ego tibi dabo meam. Sic dico uobis fratres.

quoniam uerum ad inferos. si uidebit uos

bis sedes mea horabilior ascendite eam.

et ego uestram. Respondit ille. Mala

De contritione.

aris. Qui cum esset puatus ab officio. et beneficio ab Innocentio papa propter inactionem iam dei episcopus. auxilio philippi fretus. collecto exercitu profectus est in italiam ipsum papam debellare. Que etiam in diuisis locis quod dictu horribile est ardentibus candelis excommunicauit. Preterea uero in odium imperatoris ottonis. officio et beneficio restitutus est. Vir iste sepe et ualde ut iam dicitur e cadit. nescio ut surserit in fine per contritionem. Hoc scio quod legatum in qua hominem deposuit. in te dissensionis seminariu fuit. **No.** Sepe quidam uidi cadere. et per penitentiam resurgere. si quod quidam fortius resurgat. per uiam uelle exemplis. **De scolari parisiensi** qui ob nimiam contritionem officii non potuit. cui peccata in cedula scripta diuinitus sunt deleta.

Annus noster est uicessimus nono. **Ca. x.** scilicet plus nec minus eo tempore quam ad ordinem ueni qui fuit ab incarnatione domini. **ca. c. xxix.** in quo tale quid a uiri religiosi et uirtutis. ut sicut albatres. et scolastica parisius contigisse ueraciter intellexi. Erat ibi iuuenis quidam in studio qui suggerere humani generis inimicis. talia quedam peccata commiserat. que obstate crudelitate nulli hominum confiteri potuit. Cogitans tamen que malis peccata sunt tormenta gehenne. et que bonis abscondita sunt gaudia paradisi uitae. timens etiam cotidie iudicium dei super se. intus torquetur morsu conscientiae. et foris taliscebatur in corpore. Quod plura. Tandem miserante deo in adolescentem. timor ille seruilis uerecundia uiat. que sicut seta filium caritatem inducere consuevit. Veniens ad sanctum uictorem. priorem uocauit. et quod confiteri gratia uenisset indicauit. Ille patus ad

tale officium sicut omnes sunt fratres eiusdem monasterii. statim uenit. in loco ad hoc deputato sedit. premissa quoque exhortatione iuuenem confitenti uolentem expectauit. Murares. Tanta hora eadem pius dominus cuius natura bonitas est. cui uoluntas potestas est. cui opus misericordia est. cordi eius intulit contritionem. ut quocumque confessione inaper. rogens singultibus intercepta uox deficeret. In oculis lacrimae. suspiria in pectore. singultus erat in gutture. Hec ut uidit prior. dicebat scolari. Vade sarile peccata tua in cedula. et defer ad me. Placuit consilium iuueni. abiit scripsit. die altera rediit. et si confitenti potestatem temptauit. ut prius defecit. Et cum nihil proficeret. cedula per portam porrexit. Legit prior et obstupuit. dixitque iuueni. Non sufficis tibi solus dare consilium. His ut ostendat abbi. Et licet auit ei. Venit prior ad altarem et porrexit cedula legendam. rem ei per ordinem exponens. Quod inde gestum sit audiat priores et consolentur. desperant et recreant. Mor enim ut altus cedula ad legendam aperuit. totam eius continentiam deletam inuenit. Impletumque est in eo quod dominus per ysaiam dicit. Deleui ut nulle iniquitatem tuam. et ut nebulam peccata tua. Et ait altus priori. Quid legam in cedula. Nichil in ea scriptum est. Hec ut prior audiuit. cedula cum altare simul respexit. Dixitque ad illum. Sciat per certo paternitas uera supradictam iuuenem in hac cedula scripsisse peccata sua. et cum a me fuisset loca. uobis etiam donauit legendam. Sed ut uideo misericors deus. qui maximam iuuenis contritionem adtendit. culpam iam sufficientem punitionem. iuste deleuit. Deleat siquidem

toans scripti. abolitione significat tota delicti. Et uocantes scolares ostenderunt cedula. dicentes ei peccata diuinitus esse deleta. Quia cum prosperis et ex signis bene cognouisset. in tantum cor eius ex magnitudine gaudij dilatatum. in quantum prius ex magnitudine tristitiae fuerat angustatum. Et nullam ei iniungentes satisfactionem. monuerunt quatenus deo de preceptis beneficijs gratias ageret. atque de cetero caueus uiueret. **Ecce** iuuenis iste ut satis uidetur a ruina ipsius fuit cecidit et profectus surrexit. **No.** In quo fuit profectus? **No.** In caritate. **Ho.** Que est profectio caritatis? **No.** Quia dum mens non est sibi conscia alicui peccati mortalis siue uenialis. libera non solum a culpa. sed etiam a pena. Et puto si sepe deus clericus decessisset in tali statu minime sensisset penam purgatoriam. quia profectio caritatis consumit plumbum et stipulam. culpam et penam. Hec est opinio multorum. Alij dicunt etiam uiros profectissimos. secum trahere fenum et stipulam. **No.** Miror que non fuerit peccata ei deleta. anquam potius essent ostensa. **No.** Ne superflua uideretur confessio. sine cuius desiderio nulla fit remissio. Ipsi etiam confessio propter erubescencia maxima pars est satisfactoria. Nam in primo contritionis puncto. dimissa fuerit ei culpa. deinde contritione in ardore et confessione accedente deleta est pena. **No.** Non miror contritione huius hominis quam marie. cui tantum lacrimari et nihil dicenti uoce saluatoris deum est. dimissa sunt ei peccata multa. quia dilexit multum. **No.** Ex quo mentione fecisti marie magdalene. dicam tibi de mira contritione. cuiusdam

mulieris luxuriose. in qua nostris temporibus christe non minora ostendit gratie sue miracula. quam olim in maria. **De muliere que de filio concepta. quam innocens papa ob profectam contritionem a peccati pena iudicauit absolutam.**

In diuisis locis a diuisis personis Ca. xi. hoc quod dicitur sibi audiui. Ante hoc quod drigenium eodem si bene meminero anno quo defunctus est innocens papa. mulier quaedam igne libidinis succensa propter adauit filium. de quo concepta et peperit alium filium. Terrore tamen nefarie commirationis paulsa. quolibet momento timens se tradi sathane. uel morte subitanea interire. deo miserante de satisfactorie amari cepit. **Phabito** prius consilio sacerdotis sui. infantulum secum tolles. ita in eum dictum fuisse puto. roma uenit. et cum multa inopinitate domini innocenti papae oculis se ingessit. cum tantis lacrimis et clamoribus cunctis audientibus. facies confessionem. ut omnes uerteret in stuporem. **Bestauit** in brachijs infantem. commissi facinorosi testem. **Uides** dominus papa in muliere tantam contritionem. et quia uere esset penitens. misericordia motus super eam. sicut prudens medicus uolens infernam plene et cito sanare. medianam etiam contritionis plare. precepit ut in tali ueste ibi appareret. in quali uenaret ad filium cum peccaret. **Illa** confusione eterna temporalis antipones. morer eruit. uestes deposuit. in camisia rediit. et quia patissima foret ad omnem satisfactionem. in tali obedientia satis ostendens. **Consideras** uir litteratissimum tali obedientie tali uecandie. tali penitentie nulli peccati pena posse resistere. coram omnibus dixit. ad mulierem. **Dimissum** est peccatum tuum. **Uade** in pace. **Et** nil am

plius iniuriet ei. Audiuistis hec quida ex
cardinalibus: et cum phariseo contra papa
murmuras. iudicium ei reprehendit. dicens
ad tanta culpa ta breuē penitētia min
sufficiēte. Cui ille respondit. Si ego ini
te egi cum muliere ista. et insufficientes est ei
corā deo penitētia. potestatem habeat dy
abolus ingrediendi corp meū. et corā oī
bus me ueret. Si uō tu iniuste me repre
hendis. simile t fiat. Statim dyabls
cardinalem eundē uerare cepit. p au
ueracionē p̄fctam mulieris penitētia
deus palā ostendit. Tandē omniū orōne
purgatus cardinalis. didicit i sua uera
cione diuine misericordie de cetero n̄ oblatre.
Ecce mulier ista sicut sup̄dcais clericus
firma cecidit. et sanissima surrexit.
Mo. Magna dei clemētia. qd tā mag
nū peccatū aut penitētia delet quidecim an
noꝝ. tā breuis delet cōtricio. **Mo.** Delet
peccata multa maiora. **Mo.** Que sūt illa.
Mo. Idolatria. hēsis. abnegacō crea
toris. Ista sūt ex insania dyabolica.
peccata uero carnalia ex infirmitate huā
na. Unde ad mitigandā uā diuinā. in
cōmendacōe defunctorū dicit. Licet tibi
peccauit. nō tamen te negauit. **Mo.**
Rogo si nosti aliquē qui deū ab negā
to credit. et p cōtricionē surrexit. exem
pli causa manifestes. **De contricione no
blis iuuenis qui xpm̄ negauit. et p̄fctē
sionē lē marie ugis. grē restitutus ē.**
Nā hoc quinquennū iuxta **Mo. Ca. xij.**
floreffiā cenobiū ordis p̄monstrēsis
in dyocesi leodiēsi. adolescēs quida no
bilis habitauit. cui pater morēs utro
te uir magnus et potens. multas diui
nas reliquit. factus miles idē iuuenis.
ut glām sibi cōquiret temporelem. in

breui ad magna deductus ē paupertate.
Causa enī laudis huāne tornamētis
totus deditus erat. histrionibus sua
larga manu tribuebat. Et q̄a ad ta
les effusiones redditus annui minus
sufficiēbat. hēditatē paternā uendē cō
pellebat. Erat autē in primo manēs
miles quida diues. et honest. m̄steri
alis tamē. Huic iuuenis tā dcais allo
dia siue feoda sua partim uendebat. et
partē in uadimonio exponebat. Et cū
iam nō haberet qd uendēt ul exponēt. cō
gitalat exulare. tolerabilius iudicās
int̄ ceteros mendicāe. qm̄ inter notoꝝ
et affines egestatis cōfusione sustine.
Habebat autē uillicū hominē quidē
malignū. noīe nō re xpianū. et demo
nū i m̄sterio totū mancipatū. Videns
hic dnm̄ suū tristē. et tristitiae n̄ igno
rans causa. dicebat ei. Dne uultis di
ues fieri. Respondit. Libentē diues fie
rem. dū nō ip̄e diuitie eē possēt cū deo.
Et uillicus. Nolite timē. Sequimini
tantū me. et bene uobis erit. Statim
secutus est miserū. tamq̄ serpentis
uocē eua. q̄si sibi lū auaripis auicla.
in laqueū dyabli celerius deponēdu.
Et duxit eū in ip̄a nocte p qdā nemū.
in locū palustrē. et cepit q̄si cū aliquo
habē sermonē. Cui iuuenis. Cū quo
loqueris. Respondit dno suo uillicus
ille iiquitatis. Tacete tantū uos. nec
sit uobis cura cū quo loquar. Cumq̄
scdō loqueret. et iuueis iterato sasata
ret. respondit. Cum dyabolo. Et cepit
iuuenis nimis horrē. Que n̄ cōante
ret horror tali loco. in tali hora. et de
tali sermone. Dicebatq̄ uillicus dy
abolo. Dne ecce utrū huic nobilem

domini mei. adduri gratie uere. maiesta-
 ti uere supplicans. ut uero auxilio p[ro]sti-
 tus honoribus atque diuitiis restitui
 meatur. Ad que[m] dyab[ol]us. Si in uolu-
 erit esse deuotus ac fidelis. dabo ei di-
 uicias magnas. insuper addam gloria[m]
 et honores. quales non habuerunt patres
 eius. Libent[er] uobis obsequiosus erit
 et fidelis. si talia fuerit consecutus. Et
 ille. Si uoluit a me ista consequi. ab-
 renu[n]ciare in instanti debet altissimo.
Ad cui iuuenis audiret. et facie remu-
 eret. dicebat ei homo ille predicantis. **Ad**
 timetis proferre uerbum unum. **Dicit.**
Abrenu[n]cio. Tandem miser iuuenis
 a uillico persuasus. creatorem suum ore
 negauit. manu e[st] festucauit. dyab-
 lolo hominum faciens. Hoc scelus per-
 to. dyab[ol]us adiecit. Adhuc opus imp-
 lectum est. **Et** iam abrenu[n]ciare debet.
 matri altissimi. illa est enim que[m] mari-
 mum nobis infert dampnum. Quis filius
 pro iusticia[m] abiicit. mater que[m] nimis mi-
 sericors est. ad indulgentiam reducit.
Sibilauit item serpens in aure adoles-
 centis. ut discederet in hoc obediens.
 ut sicut filium ita et matrem abne-
 garet. Ad quod uerbum iuuenis nimis
 expauit. turbatusque super modum res-
 pondit. Hoc nunc faciam. **Quare** inquit.
Facitis quod maius est. facite nunc quod
 minus est. Maior est creator. quia cre-
 atura. **Et** ille. Numquam eam negabo.
 etiam si me oportuerit ostentari mendic-
 care pro omnibus diebus uite mee. **Et** non ac-
 quieuit. Sicque ipso negotio ambo
 reuersi sunt. nichilque honoris conse-
 cuti. sed maximo pro[]p[ri]o pondere grauati.
 uillicus suadendo. iuuenis conse[n]-

ciendo. **Pro**phetes uero simul uenerunt ad
 quendam ecclesiam. cuius ianuam campa-
 narius exiens reliquit semiclausam.
Mox iuuenis desiliens de equo. commi-
 sit eum uillico dicens. **Expecta** me hic. do-
 nec reuertar ad te. **Et** intrans etiam
 ante ortum aurore prostravit se ante altare.
 et ex intimo corde ipsam matrem misericordie
 cepit inuocare. **Erant** autem super idem altare
 ymago ipsius uirginis et matris marie.
 puerum ihesum in sinu tenens. **Et** ecce nuntius
 ipsius preclarissime stelle maris. uerus lu-
 cifer ortum cepit in corde sepelendi adolesce-
 ntis. **Tanta** ei dominus propter honorem matris
 quam non negauerat. contritione donari
 dignatus est. ut pro fletu rugiret. et pro
 planctu nimis clamoribus ecclesiam reple-
 ret. **Eadem** hora superdatis miles quomodo ei
 bona haberet. diuino ut credit nuntio
 ad eandem ecclesiam diuit. et cum uidet apertam
 putans ibi diuina celebrari. maxime
 propter clamores intrinsecus. solus intra-
 uit. **Iuuenis** que[m] coram altari iuuenis sibi
 bene notum lacrimantem. et putans que[m] suam
 solummodo defleret calamitatem. retro quando
 colupnam latentem secessit. rei exitum expec-
 tans. **Cumque** terribilem illam maiestatem
 quam negauerat. no[n] uideat. et inuocare non
 auderet. sed tantum piissimam eius genitri-
 cem lacrimosis uocibus pulsaret. utroque
 audiente pro os ymaginis sue beate et singula-
 ris christiano[rum] aduocata. filio loqueretur
 in hec uerba. **Dulcissime** fili misere huic
 homini. **Puer** uero matri nil respondit.
 facie ab ea avertens. **Cumque** itum rogaret
 hominem seductum asserens. matri dor-
 sum uertit. dicens. **Homo** iste negauit
 me. quod ei faciam. **Post** hec uerba yma-
 go surrexit. puerum super altare posuit.

eiusque pedibus se pena prostravit. Et ait. Ho-
 go fili: ut propter me dimittas ei peccatum h.
 Mo. Infans matrem eleuas. respondit illi.
 Mater nunquam aliqui tibi negare potui: ecce
 propter te totum dimitto. Prius dimiserat
 culpam propter contritionem: deinde penam
 propter matris intercessionem. **Mo.**
 Quare tam durus tam dulcis matri fuit?
Mo. Ut iuueni ostenderet quantum in se pec-
 casset: et ut pro dolore cordis amplius in
 se peccatum ipsum puniret. Surgens autem
 iuuenis exiit de ecclesia: tristis quidem de
 culpa: sed hilaris de indulgentia. Exiit
 post eum septuaginta milites latentes: et quasi re-
 ignoraret quesivit. Que tam humidos o-
 culos haberet et tam tumidos. Respondit.
 De uento est. Et ille. Domine non me later
 causa tristitiae uestrae? habeo enim unicum fi-
 lium: si uultis illam ducere uxorem. omnia uia
 uobis cum illa restitua: insuper et diuitiarum
 mearum heredem uos institua. Ad hec iu-
 uenis letus effectus. respondit. Si hoc face-
 dignaremini: plurimum mihi placeat. Reuer-
 sus miles ad uxorem suam. rem ei pro ordine
 retulit: consentit illa: nuptiae celebrat.
 iuueni sub nocte dormis omnia sua restitui-
 unt. Ad huc ut puto uiuit: uiuit et
 sociari: post quorum mortem eorum hereditas ad
 ipsum reuertit. **Mo.** Multum iuuenis iste
 reuerentiam tenetur bene uirgini: quia per
 ipsam meruit remissionem peccatorum. insuper
 et consolationem temporalium honorum. **Mo.**
 Verum dicas: quod ipsa intercedere. dominus cordi
 eius infudit contritionem. pro quam peccatum me-
 ruit remissionem. Penam etiam peccati ipsa
 intercedere. iuueni audiente dimissa est.
 Ecce homo iste quissime cecidit: sed certis
 de quibus suspensum est. celerius surrexit.
 Cecidit in tempesta nocte: surrexit in

mane. **Mo.** Quid tibi uidetur de his qui
 in fine conterunt? **Mo.** Audi de hoc
 non mea sed beati augustini sententiam. Ait
 enim sic augustinus. **Quid augustinus sen-
 tiat de sera penitentia. Caplin. xiiij.**

Si quis positus in ultima neces-
 sitate uoluit accipere penitentiam et
 accipit. et mox recedat. et hic uadit.
 fateor uobis non illi negamus quod petit: sed
 non presumimus quod bene hinc erit. Si securus
 hinc exierit: ego nescio. penitentiam dare
 possumus: securitatem uero non. Numquam dico
 dampnabitur: sed nec dico liberabitur. His
 ergo a dubio liberari. Age penitentiam dum
 sanus es. Si sic agis dico tibi quod securus es.
 quia penitentiam egisti. quando peccare potuisti.
 Si uis agere penitentiam. quando iam peccare non
 potes: peccatum te dimiserit: non tu illa. **Itē.**
 Due res sunt: aut ignoscat tibi. aut non
 ignoscat. Ad hoc tibi sic futurum nescio.
 Ergo tene certum: dimitte in certum. **De
 henrico conuerso qui peccatum distulit usque**

Dicam tibi quod ad mortem. **Ca. xiiij.**
 Ante paucos annos. contigit in do-
 mo nostra. Conuersus quidam henricus nomine
 homo senex et sedem ingressum pro omnium
 conuersorum. peccatum quoddam commiserat. quod
 nunquam alibi. neque pro. neque alicui confes-
 sus fuerat. Septius tamen solitus erat confi-
 teri: et uidebat nobis omnibus quod uir sanctus
 esset. et multum religiosus. Cum iam in extre-
 mis laboraret: idem peccatum domino danieli
 tunc pro nostro confessus est. Et sicut nobis
 postea retulit ut nos cautos redderet:
 tam graue erat peccatum. quod omnino damp-
 natus fuisset. si traussisset. **Mo.** Ad sen-
 tis de saluacione huius hominis. **Mo.** Sicut
 augustinum lego sensisse. Si contritio ei
 fuit in caritate. saluatus est. sin autem

dampnatus. Qui sero penitet: oportet
 nō solū timere iudicē. s; dilige. **No.**
 Meruit g̃ uigilando. ieiunādo. labo
 rando. obediendo. alijsq; opib; iustie.
 qm̃ diu i illo mortali fuit. **No.** Neq; q̃
 opa extra caritate fr̃a. mortua s̃t.
 Ne ergo illis qui cotidie in dei serui
 cio mortificant: et nichil inde merce
 dis in uita eterna consecunt. Multi
 ista ignorant. de finali penitētia plu
 rumū p̃sumētes: nesciētes penitētia
 que in fine agitur ut sup̃dem est tā
 incertā esse. Dicā tibi tamen exēpla
 de duob;: ex quib; unus in fine fictā.
 alter uerā egit penitētia. **De canoni
 co parisiensi q̃ sacramētis i fine parisi
 ensis i p̃ morte audā apparuit dices se
 n̄ ob uerā ditionē dampnat̃ eē. Crv**

Parsius in ecclia sc̃e dei genitri
 cis marie. canonicus quidē nup̃ obiit.
 qui multa habens stipendia delicatū
 sime uixerat. Et q̃a ex delicijs marie
 ex hys que ad gulā p̃tinēt libido naf
 citur. nata nutritur. et cotidianis ei
 inuitamētis augmētāt. idē inuenis
 ualde tunicā carnis sue maculauit.
 et tam illo qm̃ alijs suis p̃ccis uā dei
 in se puocauit. Tandem p̃ infirmita
 tem tactus. timore mortis cōfessionē
 fecit. p̃ccā defleuit. emendationē p̃mi
 sit. uaticū accepit. unctus ē. hoīez
 deposuit. Cui corpus utpote uiri no
 bilis diuitib; cū magna pompa sc̃la
 ris gl̃e tumulatū est. Et erat in illa
 die tanta serenitas: ut ip̃e aer ei ex
 quijs famulari uideretur. Dixerūt q̃
 hoīes ad inuicē. Multa bona p̃stitit
 deus hoīni isti. Nichil ei defuit horū
 que homo xp̃ianus habē debuit. Dn̄i

as sacramētis munit̃ est. aer i ei mor
 te serenatus ē. cū multa gl̃a sepultus
 est. **S;** homo uidet in facie. deus autē
 intuetur cor. Post paucos dies audā
 ualde sibi familiari appares. Dicebat
 se eē dampnatū. Cumq; miraret̃ ille
 et expauescet. penitētia ei i cōfessionē.
 sacra eā cōmunionē i iunctionē cō
 memorās. respondit defunctus. Unū
 bonū michi defuit. sine quo nullum
 horū q̃ enumerata sūt in p̃desse potu
 it. Qd̃ est illud inq̃r. Respondit mor
 tuus. Vera cōtricio. Licet enī deo p̃mi
 serim cōsilio cōfessoris mei cōtriciō
 siue alia q̃ salutis sūt. tamē dicebat
 in cōsuetudine. q̃ si cōualius. obseruare
 nō potis. Et q̃a cor magis declinabat
 ad transgressionē qm̃ ad uoti obserua
 tionē. nulli p̃ccā merui remissionē. Ds
 requir̃ firū p̃positū penitēdi. Ecce hoīs
 hui' penitētia serā fuit et ficta. nec ta
 men fuisse serā. si fuisse uerā. **No.** Nō
 mirabor̃ amodo penitētia serā uir eē
 ueram. **No.** Plures sūt in sc̃clō q̃s
 ego bene noui. qui tempe infirmita
 tis cū timerēt mori. se inter manus
 ab̃bis reddiderūt. et cū cōualuisset̃
 transgressores uoti facti sūt. nno
 p̃terito ap̃d bonnā uicā dyocesis co
 loniensis. uagus clericus quidā s̃y
 colaus notē. que uocat archypoetam.
 in acutis grauit̃ laborauit. et cū ti
 meret mori. tam p̃ se ip̃m qm̃ p̃ cano
 nicos eiusdē ecclie. ut in ordine suscip
 tur. apud ablatē nr̃m obtinuit. Qd̃
 plura. Cū multa ut nob̃ uidebatur
 contriciōne tunicā induit. quā fr̃a chy
 si celerius eruit. et cū quadā ir̃isioē
 p̃ciens aufugit. **No.** Multi sunt

patres qui contricione habere non possunt:
et de hoc ipso dolent. Quid ergo sciendum
est de tali dolore? **Mo.** Talis dolor
meritorius non est. quia sine caritate. pa-
vat tamen aliquam viam caritati. Cari-
tas et peccandi voluntas simul inesse
non possunt. Ad de tali dolore sanctus Ber-
nardus senserit. ubi et exemplis il-
lius doceris. **De milite remense qui in
presencia sancti Bernardi communiis. vtriusque deest**

Retulit mihi Godofridus sic. Ca. xvj.
Rufochus noster quidam scolasticus sancti
andree in colonia. cui in superiori distric-
tione caplo suo mentione facta. tale quod
contigisse in ciuitate remensi. Eo inquit tpe
quo remis fui in studio cum domino philip-
po preta coloniensi archiepiscopo. cui magister
et pedagogus erat. contigit ibidem militem
quendam infirmari usque ad mortem.
Instinctu dyaboli idem miles si bene
memini. habebat auunculum suum filiam co-
cubina. Cui tantum conglutinatam fuerat
amore. ut non amonicoe. non excommuni-
caco. nec aliquam uerecundiam humana
posset. uel uellet ab ea separari. Timore au-
tem mortis uocauit sacerdotem. satis
pura et cum lacrimis de omnibus suis peccatis
illi faciens confessionem. Que cum sacerdos
monebat. ut tam illicitam abiureret con-
iunctionem. ipsamque personam cognatam su-
am. respondit. Domine non possui. Et ille.
Si in tali uoluntate mortuus fueris.
gaudio celestis uite pualeris. et eterna
tormenta te suscipient. Milite in sua
obstinacione pseuerante. recessit sacerdos.
cum corpore domini. quod secum detulerat ad con-
municandum infirmum. Nutu diuino
extra domum sacerdoti occurrit sanctus ber-
nardus abbas clarauallis. Que cum

interrogasset. que infirmum non communicasset
causa quae nota erat omnibus intellexit.
isset. ait sacerdoti. Reuertere mecum ad in-
firmum. Reuersi autem cum sanctis uir mi-
liti iam morturo qui salutis erat sua
deret. et ille propter illam solam rem iam
dictam in omnibus obedienciam sponderet.
nouissime subiit. Numquid non doles. quod
non potes habere uoluntatem recedendi
ab ea? Respondit. Domine ualde doleo.
de hoc me non posse dolere. Audito huius-
uerbo abbas. mox dixit sacerdoti. ut
corpus domini daret infirmo. Mox res.
Sciatim ut saluator intrauit. facta est
salus huic domui. Ab illa enim hora
tam profectus mutata est uoluntas eius puer-
sa. ut amplius odiret quam illucite a-
mauerat. ita ut sancto uiro cum multis
lacrimis diceret. Gratias deo qui me
liberauit. quia modo libencius uideret huius-
fome quam illam. Sic quae in bona confessione
et perfecta contricione migruerit ad dominum.
Mo. Illud utrum contricione illa me-
ruerit peccati dolore. siue dominica corporis
participatione. **Mo.** Episcopus in suo sacra-
mento ad iudicium intrat. nisi gratia eius
precedat. Puto enim propter ordines uiri-
tatis. gratiam christi abyssum cordis eius illumi-
nasse. dolore sterilem fecundasse. ne
et uir beatus iudicaret de presumptione.
et mortis pena cresceret in sua
damnacione. Ecce hominis huius contrico-
siue penitencia multum fuit sera et pene
mori contigua. uera tamen teste sancto
alio. per cuius meritum illam credit ha-
buisse. **Mo.** Reuera iustorum presencia
mouentibus multum est necessaria. **Mo.**
Hoc sanctus gregorius manifestat in quodam
omelia. loquens de quodam puero iuue

ne qui se deuorandū draconi clama-
 bat: quē fratru arcūstancū orō
 fugauit. et cōtriciōis grām infirmo
 obtinuit. Audi ad huc de quodā uiro
 seculari cui cōtriciō finalis tā uera
 ymmo tam uerissima fuit: ut p eā
 nō solū mereret remissionē peccatū.
 ymo etiā glām miraculorum. **De cō-**
triciōne philippi comitis flamucēsis.

Ante hoc triennū **Cap. xvij.**
 defunctus est philippus Co-
 mes flamucēsis. uir potens et nobli:
 filius baldeuini comitis flandrie.
 Ante qm̄ moreret. tantā ei contulit
 dñs in infirmitate cōtriciōne: ut tñs
 cōtriciō nō esset uisa i aliquo hominē
 nr̄is tempibz. Quatuor ablatibus
 ordiis nr̄i. simul et sepe cōfessione su-
 am facē cōstueuit: in tantū se accusa:
 in tantū planges. ut omēs ad lacri-
 mas p̄uocaret. Nec ei ista sufficie-
 bant: quin laqueū collo suo uiceret.
 rogaret q̄ cōfessores suos ut se tra-
 herent i plateā dices. Sicut canis
 uiri: dignū est ut moriar sicut canis.
 Filias fratris sui baldeuini comitis.
 qui fr̄is suat rex grecie. tradiderat
 regi francie: cui filiā duxit uxorē.
 Quidā dixerūt q̄ uēdiderit eas. De
 quo fr̄o plurimū dolebat. Deportari
 se fecerat i paup̄imā domū ciuitatis
 sue: in qua paup̄ spū migravit ad do-
 minū. Nolens autē pius dñs tantā
 remunerāe cōtriciōne: miraculis
 eū glificāe dignatus ē tamq̄ dilectū
 cōfessore. Sepultus i ecclia s̄i Albani
 nr̄is in qua ip̄e instituerat cōuentū
 canonicor. de suis iustis redditibus.
 eis stipendia ad huc sanus ordinās:

tantis usq̄ hodie signis choruscant. ut
 de remotis regionibz infirmi ueniret
 ad eius tumbam sanitatē recipiant.
 ipam q̄ terrā circa sepulchrū effodiē-
 tes secū p bñdictione deportat. **Mo.**
 Miror utrū grām tantā meruit con-
 uersacōe ul' finali cōtriciōne. **Mo.** San-
 puto qd̄ caritatē habuit. ante suā in-
 firmitatē. q̄ satis erat mansuetus et
 hūilis: s̄ uir aliqs est qui nouit eius
 uitā. et extremā penitentiā. qm̄ magi
 hanc glām miraculor asscribat extre-
 me q̄ maxima fuit cōtriciōni. qm̄ p̄sta-
 ne cōsuetudini. **Mo.** Hides in qd̄ m̄m̄
 apud deū ualeant lacrimae cōtriciōis.
Mo. Quanta sūt apd̄ deū ualens.
 qm̄ ue pondis: subiecto t̄ exemplo de-
 monstrabo. **De contritiōe orōe cōuet̄ de**
hemerode q̄ temp̄e scismatis cor̄ f̄ede-

ria imperatoris mutauit. Caplin
Temp̄e scismatis qd̄ fuit int̄ xvij.
 alexandri et calixti sub frederico ip̄a-
 tore qui eiusdē scismatis auctor erat
 et defensor: cōpellebant omēs ecclie p
 uniuersū orbem romanū lris ip̄alibz
 iurare fidelitatē. et obedienciā calixto.
 quē ip̄e papa creauerat. Resistētes uō
 iussi sūt exulare. Cū hūimōi lre erhi-
 bite fuissent cōuentū de hemerode.
 fr̄es unanimi cōsilio dicerēt se neq̄
 uelle recedē ab unitate: p̄ceptū est ei
 ut celerius de romano exiret impio.
 Hiri illi uitatis diuini timorē minus
 regis anp̄netes. cū iā res suas et uel-
 timenta sua saranasset. ordinati q̄
 fuisset in diuisas domos regni francor.
 dicebat unus eor̄ uenerabili sacdoti
 dauid. mōcho ibidem. **Pat̄ ignora-**
q̄ omēs migrabim̄ de loco isto. Ita

enī intentus erat celestibz: ut qd in exterioribz ager profus ignoraret. Cui cū miranti et interroganti causa ille negotiū totū explicaret: maximā ī dno habens fiducia uir bñs respondit. Confortamū frēs: nō enī deseret dñs sperantes in se. Antiphonā que in nocte dicit sup magnificat. fortiter et cū lacrimis cantate: et dñs consolabit uos. Erat autem dnica ante aduentū in qua antiphona est sup magnificat. qui celoz cōtines thro nos. et abyssos intueris. terrā palmo concludis. exaudi nos ī gemitibz nrīs. Ipse uero scīs intrans oratoriū effudit animā suā in orōne: cū multis lacrimis diuinā interpellas clemenciā. Accētes eius cōsilio frēs: eandē antiphonā tanto intencius cantabat. qnto forcius cantātes angustia p̄melat et ad cantandū incantabat. Flerus pius dñs lacrimis seruoꝝ suoz. impatoris cor immutauit: et misse sūt lre sub festina cōne ut manerēt oraret qz p imperio. Ex hys poteris colligē: qm̄ efficaces sūt in auribz dei lacrimae contricois.

No Potest quis alteri tales obtinē lacrimas meritis sue p̄ci. **Mo** Ad alij alijs huimoi grām obtinē possit a deo nr̄tis: habes supius caplo fac. ubi apostata mōchus nr̄tis p̄is et hospitis sui scī bernardi p lacrimas contricois iustificat est. Aliud habes exemplū in caplo. xvj. ubi miles apud remis ī eius p̄sencia cōmunicas. m̄tis ipiūs. p donū contricois cū in maximis eēt p̄cis meruit illuiri.

Pro nullo hor dicit orasse. Item qd quidā alijs lacrimas cōtricois quibz p̄ca sua diluant impet̄re ualeant. di

uersis tibi ostendā exemplis **De religiosa feia q̄ ter in ebdomada obtinuit mōcho**

Retulit lacrimas. **isa** matutinas. **xx.** nobis hoc āno dñus walthereus abbas uilariensis. te teste qd mōchus quidā cū mitteret ab abbate suo: ad cenobiū qdā moialū ordinis nr̄. rogauerit: unā ex eis quā āplioris meriti apd̄ deū sperat p se orae: respondit illa. Quid uultis ut orē p uobis. Et monachus. **N**olo ut obtineatis a dño ter in ebdomada ad sollempnes uigilias. hoc ē feria scda. fia q̄nta. et salto. q̄ndo longiores sūt uigilie. specialem grām lacrimaz. et deuocois. Cui illa constantē pmisit: qz ei hoc obtineret. Reuerſus mōchus ad claustrū suū grām pmittā stans ad uigilias expectauit. et in eisdē noctibus p orōnes illius mulieris a dño copiose pcepit. Illa p̄ spm̄ intelligēs se exaudita. eidem monacho p quēdā clericū familiare mandauit: et qz iā grāā pcepiss̄ pmittā intimauit. Cum uero abbas eiusdē domus iam dcaū grām p edificacoē clericū recitaret. subruit ille. dices se eo multo melius scire. ut pote qui ab ipā audi erit. que talem grām impet̄re potuit. Recitauit nobis et simile huic idē abbas. in sua scā iocunditate dicens. **N**os nō estis scā: ego aliqd referam uobis de scitate mea. sic incipiens.

Itē de femia que dño walthero abbe uilla

Oriensi ip̄tuit a dño grām lacrimaz. **xx.** Cum intellexissē sup̄dicū mōchū grāā illā lacrimaz pcepisse a femina tali religiosa: rogauī abbatē meū. tūc recēnt fr̄is monachū.

ut liceret in tales uisitare feminas: et
coaccessit in statim. Venies itaque ad do-
mum cuiusdam honeste matrone ualacae
hospitandi gratia: cum intellexisset deside-
rium meum. dixit michi in ioco. Ad quam
uide istas legginas? Multis ego osten-
dam uobis mulierem bonam: que quodquid
uult obtinet a deo. Respondi. Tale mu-
lierem uide desidero. Et statim ad uerbum
eius mulier quedam de cubiculo suo egi-
ssa: ueniens ad me cepit mecum loqui. In
cuius aduentu cum in sententiam gratiam adesse.
rogavi eam ut oraret pro me. Que cum dice-
ret. quod uultis ut orem pro uobis? respondi.
ut possim desistere peccata mea. Et illa. Numquid
non estis monachus? Quod peccata sua non potest desiste-
re? monachus non est. Et cum instaret quatenus
in gratiam hanc obtineret? respondit. Ite
habundant habebitis. Prima nocte
orans ante lectum meum. cum de peccatis meis
cogitare. nec tamen mulieris promissum
minus attendere. cepi ita habundant
et super more solito flere pene usque ad me-
diam noctem: ut tandem timens capiti meo
uix me cohibere possem a fletu. Que cum
in mandasset quod tali nocte gratiam illam
lacrimarum in ipetrasset. iterum reuersus sum
ad illam et salutatatus sum ab ea dicens. Di-
cite mihi in caritate: qualiter in obtinueri-
tis gratiam illam. Que respondit mihi sub his
uerbis. Primum quidem dominum durum inueni.
sed dixi ei. Domine non euades manus meas.
nisi monachus ille habeat gratiam lacrimarum.
Et statim concessit tibi. Adiecit et tertium
exemplum de simili materia. **Itē de gono-
nacho q̄ eidē walthero eandē grām ob-**
Alio inquit tempore tenuit. **Ca. xxj.**
rogavi unum ex monachis nostris
lone opinionis uirum. ut rogaret deum pro

me. Qui cum in daret optionem quod in uel-
lem a deo impetiri: uolens simonis eius
fiduciam plene. respondi ei. Nolo ut ob-
tineas michi post missam gratiam lacrimarum.
quibus peccata mea deplangam. Et promisit
mihi multum confidenter. Sequenti die cum post
missas moram facere ante quoddam altare: et
essem solus in oratione: tanta mihi affuit ha-
bundantia lacrimarum ut mirarer. Preterea
cum uidisset me super dantis monachus. corpe quod
dem iuuenis. sed moribus ualde maturus.
cepit mihi signare si bene esset mecum: gratiam
notans mihi collatam. Ego signum eius non intel-
ligens. et ante portam illum duces. quasi
quod signaret. Qui dixit mihi. Numquid non co-
piose hodie habuistis lacrimas. Que
cum interrogasset si uidisset me lacrimantem.
respondit. Estis uos tam stultus quod puta-
tis me uidisse. Ego minui sanguinem. nec
hauit mihi dantis missis morari in oratorio.
Tunc interrogatus a me quomodo in gratiam
eandem obtinuisset? respondit pene sicut su-
per dantis mulier. Dominum inquit primo durum in-
ueni? sed dixi illi. Ecce domine non dimittam
te: nisi facias quod rogo. Huius uerbis placatus.
exaudivit me. **Mo.** Miror uoluntatem
dei. quod cogi potest et uult a seruis suis
et ancillis: quomodo potest dulcissimum cogi so-
let. a filiis et filiabus dilectissimis ab eo
nutritis. **Mo.** Qui eum profere diligunt
nullam ab ipso in orationibus suis peccata re-
pulsam. si tamen salutem contra non fue-
rint que petunt. **40.** Si dominus confert ali-
cui in oratione lacrimas. uel aliam bonam sig-
na contritionis. et uult illa ab alijs uideri.
est ne ei prauosus? **Mo.** Secundum intentionem
orantis. pendet solutio huius questionis.
Si ei placet ut alij lacrimas eius uideant.
quatenus pro eas edificent. ipse tamen humilita-

tem in corde custodiat. meret. Sin autē:
demeretur. **De nicho ad cui lacrimas
dyabls respexit ai cor ei iani gla extollēt. rry.**

Monachus quidā magne opini
onis reculit in quōdo nouicius
sui de quodā monacho. qd die quadā ai
iaceret in orōne an quōdā altare. et dñs ei
tantā cōtulit grām lacrimar. ut eā
irugaret terrā. et imissione dyaboli
ut postea patuit. cordi eius suborta ē
inanis gloria. ita ut dicit intra se. Un
nā uideret aliq̄s mō istā grām. Mor
his q̄ imisit affuit. et ad lacrimas eiu
stans a latē diligentissime respexit. Enī
gurauat eū se in specie nigri monachi.
Leuans oculos nicho. tā ex horrore
mēns qm̄ ex nigredine uestis demonē
totius supbie esse auctore dephendit.
et que p uicū inanis glē iuitauerat. p
uirtutē et signū scē crucis fugauit. Ob
huiusmodi picula uident a dño oraturi
intrare cubicū et claudē hostiū sup se.
hoc est uitare laudē humanā. **No. Si
nōsti ad huc aliq̄ de contricione exēpla.
m̄ ut edisseras obsecro. No. Cogitā
michi de cōtricone. Alia atq̄ alia occur
runt exēpla. in quibz xp̄c totius titu
tis auctor glorificet. et penitēs omnis
consoletur. De dico q̄ puellā iudeā stup
uerat. que ai iudei accusare uellēt i emā
iā struū. Obmutuerūt. Caplin. rry.**
Nauitate quadā anglic puella qdā
habitauit. iudei cuiusdā filia. et scdm
genus suū satis speciosa. Hanc iue
nis quidā clericus ep̄i eiusdē ciuitatē
cognatus. et ecclie maioris canonici.
ut uidit cōcupiuit. et uerbis amato
rys ad cōsensū sue libidinis ai multo
labore inclinauit. Ad cui amplexus

dum aspiraret et nimis incendijs estu
ans. eam cotidie ad cōmirationē solli
citaret. respondit illa. Patri meo milia
sū dilecta. qui in tantū custodit me. ut
neq̄ ego ad te. neq̄ tu potis uenire ad
me. nisi in nocte sexte ferie que pascha
uestri p̄cedit. Tunc eū iudei laborare
dicunt quadā infirmitate. q̄ fluxus sag
uinis dicit. arca quā occupati. alijs
tunc minus intendē possit. Iuueis hec
audiens. et ob amoris nimietatē. pene
ratione careret. oblitus xp̄iane religi
onis. imemor dñice passionis. nocte
eadem ad uirginē uenit. et usq̄ matu
tinū ai illa dormiuit. Iudeus uō pater
puelle ante lucē ai lumine cubiculū in
trans. uenit ad lectū filie. uolens uidē
quomō iacet. ut si forte opiri necesse
habet. Uidentē ad latus eius iā dem
iuuenē cubantē. expauit et infremuit.
utriq̄ occidē cogitans. Cognoscens
tamen qd̄ esset ep̄i cognatus. timore il
lius manū cohibuit. et ai multa ira
exclamauit. **Qd̄ facis hic o male xp̄i
ane. Ubi ē fides tua. ubi ē religio tua.
Traditus es iusto dei iudicio in manus
meas. Si nō timere dñm meū ep̄m. m̄
occidē te. Ille times et ueniā postu
lans. ai maxima cōfusione eictus ē.
Die eadē ai ep̄e sollempne officii ad no
nā esset celebraturus. et iuuenis idem
utpote ebdomadarius eplam lairus.
timuit ai tam immūda cōsciencia ad
sacrū mīsteriū accedē. timuit ppter
notam alteri uicem die tali cōmittē.
timuit tam turpe pacm̄ tā recentē p cō
fessionē alicui apire. Et ai nictus eru
lesticia sacris uestibz indutus coram
ep̄o staret in loco suo sup̄dais iudeus**

multitudine iudeorum stupatus cum magno strepitu intrauit ecclesiam: episcopus de cognato suo facere uolens sermonem. Que ut inuenis uidit. et tunc intelligeret ad quid uenisset. cepit timere. palle. tremere. et dicere deo in corde suo. Domine deus libera me in hac hora et ego tibi promitto quod de cetero te non offendam. immo de hoc peccato tibi satisfaciam. Creator pulcherrimus qui odit culpam et diligit naturam. mox ut hominem contritum uidit. confusione quia timuit in caput infidelium conuertit. Mirante episcopo quod quereretur iudei in ecclesia. maxime tali die quando christiani domini sui representant passionem. annuit ut starent. Illi apostolice ei presentie ingerentibus. statim ut ora ad clerici accusationem aperuerunt. prout suis uocibus omnes obmutuerunt. Uides episcopus ora iudeorum contra se hiancia et nulla uerba ex eis resonancia. putans quia ad hoc uenisset ut diuinis misteris illuderent. cum indignatione omnes de atrio ecclesie expelli precepit. Clericus uero diuinam in se expertus clementiam. statim completo officio. accessit ad pontificem. confessus est culpam. suscepit penitentiam. Episcopus misericordia domini ammirans et glorificans. tum pro magnitudine miraculi. tum propter penitentiam cognati. idem suauiter ac persuasit ut puellam a se defloratam per baptismi gratiam renouatam legitime duceret. malens illum sicut uir pius et iustus ecclesiasticas carere beneficiis. quia illam multis expositam periculis in paternis manibus delictis. Clericus non ingratus diuini beneficii satisfacere cupiens deo pro peccato commisso. conuictus est postea in ordine uirgo. similiter et ei instinctu puella. Hec in sepius recitauit quidam religiosus atlas ordinis

uiri. **E**cce uides quantum boni operata sit in hoc homine contritio. **L**apsu erexit. in deos elingues fecit. puellam infidelis ad fidem perxit. **N**o. Bene uideo. amirans et gaudeo. dei quod bonitatem circa nos in multis considero. **M**o. Na sermo est de iudeis. uis ad huc aliam audire hystoriam. huic ex parte simile. ad honorem fidei nostre atque christianorum confusionem iudeorum. **N**o. Anima mea sicut talia audire. **M**ona. **D**e uirgine hebreica a quodam impregnata. quam cum pueri putuam crederet messiam. peperit. **A**uuitate ut opinor filiam. **C**a. xxvii. **w**ormacia iudeus quidam manebat. filiam habens formosam. hanc iuuenis quidam clericus in uicino habitans ad amauit. deuirginauit. et impregnauit. Erant enim domus illorum satis contigue. et poterat ille clericus sine nota frequenter intrare. et prohibita loqui cum uirgine. Illa intelligens se concepisse. dixit iuueni. **C**ocepti. **Q**uid faciam. **S**i cognouerit pater meus. interficiet me. **R**espondit clericus. **N**oli timere. **B**ene liberabo te. **S**i dixerit tibi pater tuus uel mater. **Q**uid est filia. uenter tuus intumescat. uideris nobis concepisse. respondebis. **S**i cocepti nescio. hoc scio quia uirgo sum. et nondum uirum cognoui. **E**go bene agam cum illis ut tene credant tibi. **I**lle diligentissime cogitans qualiter puellam liberaret. huiusmodi tropham inuenit. **T**ollens harundinem in silencio noctis ad fenestram camere. iuxta quam illos dormire nouerat accessit. et uerba huiusmodi per immissam fistulam sibilauit. **D**iusti et deo dilecti. propriis uocibus eos exprimens. gaudeat. ecce filia uestra uirgo concepit filium. et ipse liberator erit populi uiri israel. **S**tatim paululum retraxit fistulam.

Ad hanc uocē iudeus expgetus. ex
citauit uxore suā dicens ei. Nūq̄ nō
audisti. qđ nobis locuta sit uox celica.
Respondit mulier. Non. Et ille. Orem
ut et tu audire mearis. Orantibus eis.
clericus ad fenestrā stans. et diligenter
qđ loqueret̄ auscultas. et post morulā
eadem uerba q̄ sup̄ repetiuit atq; adie
cit. Magnū debetis filie ur̄e honorē ex
hibē. magnā curā adhibē. et cū multa
diligentia seruare puerū. de eī uirgine
o corpore uasaturū. ip̄ enim est messyas
quē expectatis. Illi exultantes et de reue
lacione p̄ repetitionē fā cerciores. uir
diem expectare potuerit. Puellā cōside
rantes intumescēte aliquantū utero cōce
pisse. dixerūt ad illā. Dic nobis filia.
de quo concepis. R̄bi illa. sicut edocta
fuit. respondit. Et uir p̄ gaudio se se
capientes. nō potuerit se continē qm̄ fa
miliaribus suis diceret. qđ ab anglo au
dierunt. Illi alijs recitantes. fama di
latante diuulgatū est. p̄ ciuitates et
castra. qđ talis uirgo messyam p̄turi
ret. Instante tempore parendi multi ad
domū puellae cōfluxerūt iudei. cupie
tes noua natiuitate diu desiderati leti
ficari. Sed iustus deus uanā spem uir̄
cōuertit in fabulā. gaudii intristia.
expectacionē in cōfusione. Et merito.
Quorū p̄s olim cū herode de natiuita
te salutaris filij dei turlati sūt. decuit
ut istis temporibus tali illudent̄ fantas
mate. Quid plura. Affuit hora ut
paret̄ misera. et ecce scđm̄ cōsuetudi
nē mulierū. dolor. gemitus et clamor.
Tandē enixa est infantem. nō tamen
messyam s̄ filiam. Quo cognito. ual
de cōfusi. et turlati sunt iudei. Ex q̄b̄

unus cū multa indignacōne puulū p̄
de apprehendens. allisit ad parietē. **No.**
Qđ post hec actū est de puella. **Mo.** Pa
ter eius cōfusione suā grauit̄ ferens af
fuit eam. et cū tormētis extorsit ab il
la cōfessionē totius doli. **No.** Miserable
fuit qđ uirgo infidelis ab hoīe fidei se
ducta ac corrupta. nō est ad baptisimi
grām ut sup̄ dca puella p̄ducta. **Mo.**
Forte clericus hoc efficē non potuit. uel
potius nō curauit. magis gaudēs de iu
deorū cōfusione. qm̄ de puellae illūinacō
ne. Si ut dicit̄ miserable est nō bap
tizatā nō illūinari p̄ baptisimū. multo mi
serabilis est qđ hodie ab ep̄o cōpellit̄ lap
tizata redire ad iudaismū. **No.** Casum
istū audire desidero. **Mo.** **Itē de puella
iudea ap̄ louaniā baptizata. C. xxv.**

Dup̄ cuiusdā iudei louaniensis
filia. tali ordine conuulsa ē ad fidē.
Clericus quidā reuerus noīe. capellan
duas louanie. solitus erat intrare do
mū iudei eiusdē ciuitatis. et disputare
cū eo de fide xp̄iana. Habetat autē filiā
puellā. que ualde diligētē intendebat
disputacōni. scđm̄ capacitatē itellais
sui. ponderās tam uerba cleri opponē
tis qm̄ uerba iudei respondētis. Sic qđ sensu
p̄ diuinā disposicionē imbuebat̄ ad fidē
catholicā. Suasa etiā a clerico secreta
tamē contrita est. in tantū ut diceret
se uelle baptizari. Adhibita ē ei mulier
que sine nota puellā de domo p̄s edu
ceret. Quā clericus iam dcais baptizari
fecit. eamq; i monastio ordis cisterciē
sis. qđ parus dicit̄ locauit. Cognita
eius conuisione p̄ infidelis doluit. mi
tamq; pecuniā offerens dua. quaten
sibi restitueret filia. quā furtim cōque

lar fuisse sublatā. Dur uō ai uellet pū
 restitue filiā: iudeo salū xpianā restitit
 et waltherus clericus dicens. Dñe si h
 scelus comiseris cont' deū et sponsā ei:
 nūq̄ saluabit' aīa uā. Restitit ei r dñm
 waltherus attas uilariēsis. Iudeus iude
 se frustratū spē quā habuit erga ducē:
 corrupisse dicitur dñm hugonē ep̄m
 lodicēse. Qui iudeo in tantū fauebat:
 ut cōuentui sāmōnialiū de parco lris
 suis mādaret: q̄tenus illi filiā restitue
 rent. Veniente uero iudeo ad iā fatū
 cenobiū. ai amīas et cognatis suis:
 uirgo infra cōstituta ai illoꝝ. de. adue
 tu p̄orsus nil sciret: sentire cepit fetō
 rem magnū. ita ut palam diceret. Nescio
 unde sit: fetu iudaicus me grauat. In
 terim iudeis pulsantib; ad fenestrā. ai
 puelle diceret abbissa ut puto. filia ka
 therina. sic enī uocata fuit i baptismo.
 parētes tui uolūt te uide: respōdit illa.
 Ecce iste est fetor quē sensi. Nō uideto
 illos. Et nō acquieuit exire. Anno p̄ti
 to accusatus fuit idem ep̄c leodicēsis
 p eadē causa. corā dñō engilberto arch
 ep̄o colonie. in synodo eius: et p̄ceptū
 fuit ei ne de cetero molestaret sup̄dictū
 cenobiū p puella baptizata. Tūc q̄cē
 conticuit s; nō olediuit. Postea uero
 lris suis puellā citauit leodii. sub pena
 excomūicacōnis: p̄i suo responsurā su
 p̄ obiectis. Venit katherina: sub lona
 tamē custodia. Allegatū est p iudeo qd
 infra annos raptā fuiss;: et uiolenter
 baptizata. Et dixerūt quidā puelle.
 Katherina. dictum est nobis qd uident
 redires ad patrē tuū si pmittēris. Res
 pondit puella. Quis hoc dicit? Respō
 derūt illi. Pater tuus. Tunc illa clara

uoce tale ptulit uerbū. Pater meus
 recte mentitus est p mediū bartā suā.
 Cumq; ad huc instaret aduocatus iudei:
 cōmotus waltherus attas uilariēsis. ait
 illi. Magister uos loquimī cont' deum. r
 contra honorē uestrū. sciat' p certo si
 ad huc unū ūbū loquutus fuistis cont'
 puellā. ego laborato apd dñm papā ut
 p̄tū uobis in omībz causis iponar si
 lenaū. Tunc ille timens: secreta respōdit
 attati. Dōne attas. qd nocet uobis si po
 tero pecuniā extorāre a iudeo. Ego nich
 il loquar qd obesse poterit puelle. Qui
 mor ut salariū suū accepit: dixit iudeo.
 Non audeo de cetero loqui de hac causa. In
 no p̄terito q̄ndo dōnus gwido attas cla
 riuallis uisitauit in ep̄atu leodicēsi. eūdē
 ep̄m cōuenit. monuit. et rogauit. q̄ten'
 intuitu dei et honoris sui cessaret a uera
 cione puelle iam xpō dicente. Cui ep̄c res
 pondit. Bone dōne attas. qd ad uos de
 causa ista. Respondit attas. Bene ad
 me: duplia ex causa. P̄mo. q̄ homo sū
 xpianus: scundario. q̄a dōnus illa in
 qua deget de linea clareuallis ē. Et adie
 cit. Puellā et causā eius sub p̄tectōne
 dōni pape cōstituo: et sup lris cont' illā
 a uobis datas appello. Tēp̄e capli ge
 neralis lris a dōno papa cont' ep̄m ip̄
 tratas p allēm nr̄m misit p̄ori de parco.
 ut si forte ep̄c ad huc cōuentū uerare
 p̄pter puellam acceptaret. eisdem se lris
 defenderet. **No** Sicut paulo ante i ep̄i
 anglie edificatus sū misericōdia: ita i hūc
 ep̄i scandalizatus sū auaricia. **No** De
 fensores eius dicit eū nō esse p̄nace. i
 hoc negoāo amore pecunie: s; zelo ius
 tiae. Quib; minime credit. q̄ si agita
 retur stimulis iusticie: nequaq; cogēt

puella baptizata uirgine xpo cōsigna
ta et in religione xpiana. etiā sup̄ etate
feruentē ad iudaicā p̄fidia redire. **No.**
Hoc et in uidet. **Mo.** Occurrit in huic
exemplo aliud ex pte simile. de quodā
militē seculari. ita ut ex ip̄o suo fr̄o. sepe
dco p̄tifica. exp̄biari uideat. sentētia ul
la p̄phetica. Erubescite sydon ait mare.

De puella in linsē baptizata. Ca. xxvij

Nulla nobis uiana. que linsē dicit.
infra hoc triennū quēdā puella iudei
cuiusdā filia. baptisimi desiderio diuinit
accensa. ad quandā feminā eiusdē uille
uenit. et q̄ baptizari uellet satis sim
pliciter intimauit. Cui suasi est a muli
ere ut conradū militē adiret. uolunta
temq̄ suam exponet. Quod cū fecisset.
ille gauisus ualde. pollicatus ē. q̄ ei cō
silio. auxilio. ul' tempali subsidio nulla
tenus deesset. Die q̄ndo baptizanda erat.
dixit ad militē. Dne pauate ne uideat
me pater meus infra hoc tridū. q̄a si
ab eo uisa fuero tanta sit qd̄ iterū opor
tebit me redire ad iudaismū. Posite s̄
militē pauate circa amiterū hoīes
armati. qui et iudeū uetarent intrare.
et puella secure posset intrare. siue ex
ire. sine illius cōtemplacōne. Pausi
te deo baptizata est uirgo. et uocata ē
elizabeth. Pauas dieb; elapsis post
baptisimū. occurrit mater infidelis. et
ait. Bona filia reuertē ad iudaismū.
Respondit illa. nō possum. q̄ xpiana
sum effecta. Tunc mater ait. Ego bene
tibi auferā baptisimū. Uolens puella
plare qd̄ mater dice uellet. Respondit.
Quomō hoc faceres. Ego inquit iu
dea trib; uicib; de sursum traham per
foramen latrine. sic q̄ remanebit ibi

uirtus baptisimi tui. **Ad** uerbū puel
la audiens et creans cont̄ matrem
spuit. fugiens ab illa. **P**dictus miles
cū sit etate iuuenis. nec tamē multū
diues uirginē loco filie nutrit. uolēs
illā tradē uiro. ul' in aliquo locare mo
nasterio. **No.** Quid dicitur est ep̄c
leodicensis in die iudicij. cū uidit hūc
militē de uirginis hui' cōuersioē glari.
Mo. Non est nr̄m ep̄s iudicare. cū
sepe a multis multū sine causa etiā
quodq̄ iudicent. **De clerico q̄ dixit
ep̄s alemannie n̄ posse saluari. xxvij**

Clericus quidā parisius an̄ pau
cos annos uerbū terribile cōt̄
ep̄s locutus est dicens. Omnia cre
dere possū. s; nō possū credē qd̄ unq̄
aliquis ep̄c alemannie possit saluari.
No. Quare magis iudicauit ep̄s
alemannie. qm̄ ep̄s gallie. anglie.
longobardie ul' tuscie. **Mo.** Na pe
ne omnes ep̄i alemannie utrūq̄ habēt
gladiū sp̄ialem uidel; et materialē.
et q̄a de sanguine iudicāt et bella exer
cent. magis eos sollicitate esse oportet
de stipendijs militū qm̄ de salute aīa
rū sibi cōmissay. Inuenim; tamē ex
ip̄is coloniensib; qui pontifices siml
fuerūt et duces. aliquos fuisse scōs.
br̄m uidelicet huionē. sc̄m heribertū.
et sc̄m annonē. **O**ccasione uerbi iā
dicti clerici. recordor et alteri quidā ubi
ad huc terribili a quodā defuncto p̄
ep̄s molati. **De mōcho claruallis
qui n̄ accieuit reape ep̄atū. C. xxvij.**

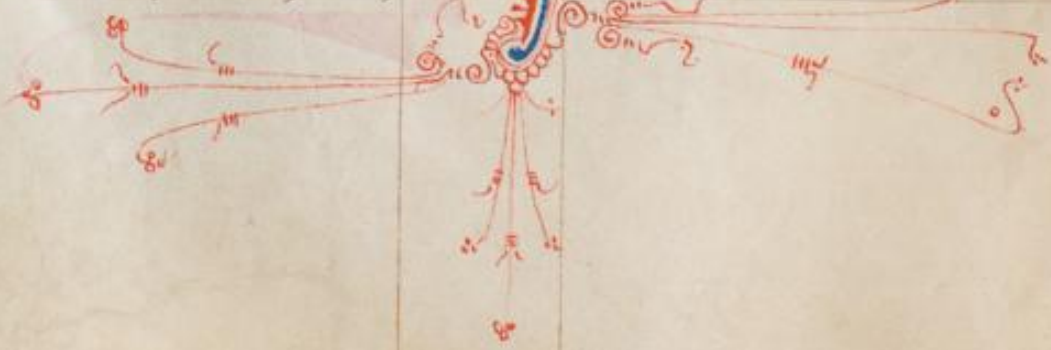
M clarualle nr̄is temp̄ib; mōchus
quidā in ep̄m electus est. Quē cū elcō
res requireret. et ille gnus suscipere rē
nueret. imperiū abbas eius accessit.

si impetrantibus non acquirit. Et cessatum est ab eo: atque non multo post defunctus. Qui quidam sibi familiari manifeste apparens post mortem: requisitus de statu suo. et si aliquid timeret de illa in obediencia. Respondit. Non. Et adiecit. Si obediens fuisset. et episcopatum illum suscepisset: damnatus essem eternally. Subiunxit uerbum ualde terribile. Ad hoc inquit iam deuenit status ecclesie: ut non sit digna regi nisi reprobis placatis. **Mo.** Sancti wilhelmum episcopum qui ante paucos annos defunctus est: esse de numero electorum crebra eius testantur miracula. **Mo.** Puto illum uerbum tam horribile contra episcopos proferendo. respexisse ad multitudinem malorum. et ad raritatem bonorum: et quod eandem raritatem erigat malicia subditorum. sicut testatur sacra scriptura dicens. Qui regnare facit hypocritam. propter peccata populi. **Mo.** Relinquat ergo horum oratio: quia ea que residua sunt de contricione audire desidero. **Mo.** Quod dictum est de puellis baptizatis. et de episcopis. ad contricionem pertinent: quia in adultis sine contricione nichil saluus operatur baptismus. et episcopus est mederi contritis corde. confessiones illorum recipiendo. et penitentiam iniungendo. Unde quia pauca nri temporis episcopi in tali physica studeat. et practica eius minus exercent: iuste aliquando a subiectis et infirmis iudicantur. **De episcopo lilla: die quod ostendit xano episcopo moguntinensi notitia sibi commissorum in cartula conscripta. xxx.**

Atempe frederica imperatoris aui huius frederica qui nunc regnat. sedente xpiano episcopo moguntiae iuxta quendam episcopum lombardie: requisitus est ab illo si nosset omnes episcopos sui ho-

mines. Subidente episcopo ac respondente: puto episcopatum meum non minorem esse totam lombardiam. expauit bonus ac sollicitus episcopus ille: considerans periculum eius in reddenda ratione. **Mo.** Et merito. Quo modo ergo unus homo tot animas regere posset sine periculo? **Mo.** Huiusmodi quedam satis terribilis memoria occurrit: que et superdixis respondet et nris temporibus uidetur esse impleta. Cui tenor talis est. **Huiusmodi quidam de schismate romani ipsius de calamitate diocesis colonienensis. de tra scia. ad**

Athanasius symon cum esset uetus christi- in oratione ante altare sancte dei genitricis marie: audiuit uocem dicentem sibi. Mone pastorem tuum superiorem: et dic ei. Oues tue fundent sanguinem. Et prope ei. ne semet et eas interficiat ueneno. Nam et posuit cor suum in uentres luporum late hiancium. Membra mea incipient commoueri. a crudeli bestia. quod homo facta est. Et clamans undique magna dei omnipotentis offensam: et dicit. Nisi conueri nri et emendemini occidemini: et in ignem eternum mittemini. Inimici mei iudicabunt iniurias meas. Post hec apparuerunt oues quinque pinguissime: ac deinde boues tres macilentas. Pro quibus dum querebat quod significaret: responsum est. Quinque oues anni sunt quas magne habundantie: et boues tres anni famis ualide. Et iterum. Falsi romani excitabunt crudeles rumores: et iniquo consilio suo diuidet potestatem romanam. Et iterum. Iherusalem capietur et destruetur: et inimici mei iudicabunt uiam meam: quia polluerunt uias meas in quibus ego ipse ambulauit. fame maxima ardebuntur. Celi et terra tremet

nt. Sed homo nō uult tremere a
 crudeli bestia. Postea sol conuertetur
 in tenebras. Deinde ueniet dies habēs
 longitudinē dierū duorū. Post obum
 brationē autē solis. facietur qđ crudeli
 bestia ostentabitur decem tribubz.
 que clausę sunt. Unusquisq; felix. scilicet
 membrorū meorū sanguinē funder. qm̄
 tūc psecutiones antiq; aperient. Pōtō
 unusquisq; pparet se. ita ut recte uiuat.
 in hac breui uita. Post hec frater sy
 mon uidit demonem loricatorū et gale
 atorū. halentē squamas tāq; piscis
 qui uocatur carpo. Dupille oculorū
 eius terre et ardentes tāq; facula.
 que a uento agitat. De ore et naribz
 eius pcedebat flamma sulphurea.
 Dentes eius partim albi. et partim
 sulphurei. Post hec frā est uox. Post
 cōtenebrationē solis suscitabit crude
 lis bestia arte mala quosdā iudeos
 tāq; a mortuis. qui tamē nō erūt
 iudei s; falsi nūcij. dicētes se a mortu
 is resurrexisse. ueris iudeis sp̄e uanā
 pmittētes. et i infidelitate sua et i er
 rore iudeos fouētes. et multos decipi
 entes. Et adiecit. **D** colonia de plo
 ra calamitates tuas que ueniet tibi.
 qm̄ nō solū ex culpa solius ep̄i. s; etiā
 ex cōmuni pccō ueniet mala sup̄dā.
 Verū tamē ip̄e ep̄e plurimū debet
 dolere. qm̄ ip̄e om̄ibz alijs ē p̄latus.
 Hanc uisionē cōuentus n̄r missus su
 p̄ montē Stromberg. ibidē reperit. Eodē
 anno capta est ihrlm̄ et terra sancta.
 qđ in eadē uisione fuit p̄dā. **No**
 Interpretacionē huius reuelacionis nosse
 desidero. Partim michi tractare ui
 detur de hys que n̄ris tempibz cōti

gerūt in ep̄atu coloniensi. prim de
 aduentu antecipi. **No**. Quod autē
 frā sit hec reuelacō in ep̄atu coloniē
 si. et ad eadē dyocesis ep̄m̄ ex fine et
 collige. s; quis fuit idē symon penitu
 ignoro. Pastore hunc sup̄iore adol
 phum ep̄m̄ intelligo. qui post mortē
 henrici impatoris. quasi uenale im
 periu habens. ueneno auaricie sep
 sū infect. plurimosq; interfecit. Nec
 mirū. Posuit etiā cor suū. id ē cōsiliū
 suū in uentres luporū. ad thesauros
 richardi regis anglie late hianciū.
 quorū cōsilio. ottonē saxonē filiū so
 roris eius in regē romanorū elegit.
 Et tunc crudelis illa bestia. scilicet aua
 ricia frā est homo. id est homibz ita
 sociabilis et cara. ut ei zelo xp̄iane
 potestates a iusticia et fide moti neg
 ligerent iuramenta. puiria pompe
 dentes. Missus ē eodē tempore cardina
 lus colonia. qui ottonis electionē con
 firmaret. p̄ncipes q; a iuramēto qđ
 frederico qui nūc regnat fecerāt absol
 ueret. qđ magis ut rei exitus plauit.
 imperij fuit diuisio q; cōfirmacō. Ab
 illo tempore p̄uincie incendijs uastan
 tur. et ecclesie depredant. sanguis
 multus funditur. adolphus deponit.
 colonia obsidet. Tūc impleta est pars
 extrema huius uisionis. o colonia de
 plora calamitates tuas. **v c.** In p̄nci
 pio ep̄atus eiusdē adolphi. cū p̄cessis
 sent anni magne habundacie tres
 fuerūt anni tante sterilitatis. ut i p̄
 mo ano modius siliginis uendētur
 marca argenti. Reliq; huius uisionis
 nimis sūt obscura. nec patent meo i
 tellectui. **No**. Tempore diuisionis ro

mani imperij. dñs Innocentia papa
a multis iudicabatur. ita ut eū dicerent
eiusdē saluatis auctore. pmo ptem
ottonis nimis fouendo. postea eundē
amplius psequēdo. **Mo.** Pter hoc
cū idem beate memorie innocē die
quadā sermone rome edificatorū fa
ceret in p̄lo. iohes capocius. q̄ ottoni
fauebat. eius sermone interrupit dices.
**Os tuū os dei est. s; opa tua opa sunt
dyabli. No.** Pter ut nuic reuertaris
ad cōtritiōē. a qua occasione quor
dam uitor sans digressū est. **Mo.** Tan
ta est uirtus cōtritiōis. ut nullū ei ob
stare possit peccū. nō p̄iuria. nō hoīa
dia. n̄ furta. nec usure quidē. **De con
tencōe scōr anglōr cū demōib; paia aūd**
Retulit in senex **usurarij p̄ti. xxxj.**
quidā sacerdos et mochtus ni
gri ordinis natione saxo. rem memo
rie dignissimā de quodā usurario. Nec
cōstat michi si scripta sit. Dicit que
dā fuisse usurariū diuite nimis. qui
diuisariū eccliaꝝ thesauros loco pigno
ris tenebat. Cui ai est inexplēbli
auaricie. paullus est pemptoria infir
mitate. Tunc p̄mū in se reuēsus licet
sero. cōsiderare cepit p̄odus usure. tor
mēta gehenne. difficultate penitēcie.
Et uocans ad se quendā nigri ordis
abbatē sibi familiarē. dixit ei. Dñe ḡ
uiter infirmor. nō possū aliqd de reb;
meis ordinare. nec; usuras receptas
restituē. si uolueris de aīa mea deo red
dere racionē. peccōr meor in p̄mitte ab
soluatiōē. omnia bona mea tā mobilia
qm̄ imobilia potestati ur̄e subiciā. ita
ut de illis qd̄ nobis uisū fuit faciatis.
Ternens atq; hominē contritū. et

uere penitente. respondit. Ego delite
rato. festinas q; ad ep̄m. ubi usurarij
ei exposuit. et qd̄ cōsuet̄ inq̄sunt. Res
pondit ep̄c. Bonū in uidet ut p̄ aīa
eius spondeas. ut substantiā suscipias.
diūtaxat ut ecclie mee thesaurū michi
restituas. **Mo.** atq; ad egrū rediens.
ait. Ego deliteravi. ut bona tua susci
piā. et p̄ peccōr tuis deo spondeā. Respo
dit infirmus. Nunc cōsiliū meū ē. ut
allatis curib; omnia mea pus efferas.
et me nouissime tollens. nullū pane
ris impedimētū in efferendo. **Haletat**
enī duas archas plenas auri et argen
ti. pignora etiā plurima in uasis libri
uarijsq; ornamentis. frumētū uinū. et
supleclitē multā. pecora q; infinita.
Tunc atq; pus omib; p̄missis. nouis
sime in gestatorio ponēs infirmū. pe
rauit ad monasteriū. **S; mox ut ille**
mōsteriū intrauit. sp̄m exalauit. Ab
bas nero nō inemor sponsiōis. inq̄ntū
potuit usuras restituit. plurimas p̄
illius anima largiens elemosinas.
Residū in usus frat̄ū comittit. Po
sitū est corpus in oratorio. chous psal
lencū circa illud ordinatis. In ip̄a noc
te cū fr̄s attenans psalleret. quatuor
tetri sp̄c aparētes ferentū a pte sinist̄
arcūstabant. Quib; uisus. tertū fr̄s
omēs. excepto uno seniore fingerunt.
Et ecce toridē angli sc̄i cont̄ q̄tuor de
mones a pte dext̄a se ordinalat. **Mo**
q; is qui primus inter demones uide
batur. in illud dauidicū erupit. Dicit
insipiens ut delinquat i semetip̄o. nō
est timor dei ante oculos ei. **Hoc i isto**
homine impletū est. **Alter dixit. Am**
dolose egit in cōspectu eius. ut iueiat

iniquitas eius ad odium. Cui ter
 aus subiicit. Verba eius iniquitas
 et dolus: noluit intelligere ut bene a
 geret. Quartus dicit. Iniquitatem
 meditatus est in cubili suo: astetit
 omni uie male: malicia autem non odi
 uit. Tunc simul omnes dixerunt. Si deus
 iustus est. et uerba eius uera. homo is
 te noster est: quia omnium horum reus est. Res
 ponderunt sancti angeli. Si contra eum car
 men dauidicum perferis procedite. Dixerunt
 demones. Ista nobis sufficit. ad ei
 dampnationem. Ad quod angeli responde
 runt. Ex quo uos tacetis nos incep
 ti psalmi residua proferemus. At itaque pri
 mus. Domine in celo misericordia tua. et ue
 ritas tua usque ad nubes. Cui sedes ad
 iecit. Iustitia tua sicut montes dei: iu
 dicia tua abyssus multa. Tercius
 uero. Homines et iumenta saluabis
 domine quemadmodum multiplicasti miseri
 cordiam tuam deus. Cumque quartus
 subiunxisset. filii autem hominum integri
 ne altarum tuarum stabunt: simul in hac
 uoce eruperunt. Quia deus iustus est
 et scriptura solui non potest. filius hic
 hominis noster est. ad dominum confugit:
 ad dominum ibit: quia sub tegmine altarum
 illius stabunt. Inebriabitur ab ubertate
 domus eius. qui se lacrimis contri
 tionis inebriauit: et torrente uolup
 tatis sue potabit eum. Quoniam apud ipsum
 est fons uite: et in lumine eius uidebit
 lumen. Ad hanc uocem demonibus confu
 sis et obmutescens: celestes nuncij
 animam contriti peccatoris tollentes. il
 lus locauerunt de quibus saluator in
 euangelio dicit. gaudium est in celo an
 gelis dei super uno peccatore penitentiam

agente. **Mo.** Quid amplius profu
 it huic usurario? elemosine an contri
 tio? **Mo.** Hoc secrete dico: quia si contri
 tio defuisset: modicum illi elemosina pro
 fuisset. Uis audire quantum deus accep
 tet elemosinas usurarij? **Mo.** Uolo
 et desidero. **Mo.** De contritione usurarij que
 buffones ex elemosinis suis ore deuora
Multorum ore uerit. **Cap. xxxij.**
 celebratur ad huc colonie:
 factum cuiusdam usurarij in ecclesia sancti gere
 onis sepulti. Qui cum esset diues et aua
 rus. tandem diuina misericordia compunctus.
 sacerdote adiut: confessionem fecit: et ut
 deum de suis peccatis placaret pollicatus est
 quia omnia sua pro illius nomine pauperibus ero
 garet. Cui sacerdos respondit. Inade
 de pauperibus tuis elemosinas: ita ut casta
 ex eis impleas: claudesque illam. Qui cum
 die altera eandem archam aperuisset. quot
 ibi posuerat elemosinas: tot in ea re
 pit buffones. Cui cum sacerdos diceret.
 uides nunc quantum deo placeant elemo
 sine de usura? Terentius ille respondit.
 Domine quid faciam? Si uis inquit sal
 uus fieri: hac nocte inter uermes il
 tos nudus iaceas. Mira contritio. Ille
 licet tale stratum nimis abhorreret:
 uermibus tamen mortuorum immortale
 proponens. tunc timore gehenne. tunc amo
 re celestis patrie nudus se super uermes
 iactauit: sacerdos uero ipsam archam
 clausit. et abiit. Quam die postea cum
 aperuisset: nichil preter ossa hominis
 ibidem inuenit. Que in porticu preda
 mris sepulta. dicuntur tante esse uir
 tutis: ut usque hodie nullus buffo
 timinos eiusdem uiuus possit intrare. **Mo.**
 Si elemosine usurarij uertunt in

buftones: reliqua eorum substantia
 quales ex se gignet uermes. **No.**
Vermes infernales uermes imor-
 tales: de quibus per ysaiam in persona ta-
 lium dicitur. Vermis eorum non morie-
 tur. et ignis eorum non extinguitur: et erit
 usque ad saecula uisionis omni car-
 ni. Subtus eos sternetur tinea: cor-
 pora eorum comedent immortales uer-
 mes gehenne: animas semper rodet
 uermis consuetudinis. **No.** Potuit ne
 ergo allas ille de quo superius dictum est
 ex pecuniis usurarij fructuosas pro
 anima eius facere elemosinas? **No.**
 Prius sicut me meministi dixisse. usi-
 ras per possibilitate restituit: de reliquis
 elemosinas fecit. Hoc in isto factum non
 est. Ad autem hoc liceat quod sequitur ex-
 emplo docebit. **De contritione theobaldi**

Tempore usurarij parisiensis xxxij.
Philippi regis francorum. qui ho-
 die regnat. erat in ciuitate parisiensi
 usurarius quidam ditissimus: theobaldus
 nomine. Hic cum haberet possessiones
 plurimas. infinitasque pecunias ex
 usuris congregatas: diuinitus con-
 punctus. ad magistrum mauricium ei-
 dem ciuitatis episcopum uenit: eiusque con-
 silio se commisit. Ille uero cum in edifi-
 catione ecclesie beate dei genitricis ma-
 rie nimis feruens esset: consuluit ei
 quatenus pecunias suas ad structuram
 inchoati operis contraderet. Qui huius-
 modi consilio aliquantulum sibi suspecto:
 adijt magistrum petrum cantorem uerba
 episcopi ei insinuans. Cui ille respondit.
 Non dedit tibi bonum consilium hac
 uice: sed uade et fac clamari per ciui-
 tatem sub uoce premonis. quia pateris sis

restituere omnibus a quibus aliquid super so-
 rem accepisti. factumque est ita. Deinde
 rediens ad magistrum ait. Omnibus
 ad me uenientibus. teste conscientia omnia
 restitui ablata: et adhuc superstiti plu-
 ma. Tunc ille. Modico magis potius ele-
 mosinam dare secure. Reuertit in domum
 daniel allas sonante. quod ad consilium
 eiusdem cantoris per plateas ciuitatis
 nudus in suis femoralibus incesserit:
 seruo cum uirga se impellente et dicente.
 Ecce iste est ille quem per suas pecunias
 principatus honorabat: qui filios
 nobilium obsides tenebat. **No.** Et huius
 duobus usurarijs plene agnosco uir-
 tute contritionis: quod ut confido de cuius
 corde fons eius scaturit: nullus labor.
 nullus horror. nullus pudor uenas
 illius obstruere ualebit. **No.** Uerum
 dicas: quod contritio que timore pene pe-
 nitentiae exercit. fontem non habet un-
 de fluat. **No.** Esidetur in usura esse
 multum defectiue nature: quia raro ad
 tertiam siue quartam illam durare uidemus
 generationem. **No.** Non solum defecti-
 ue. sed et dissipatiue nature est. quod ut
 dicas in se celerius deficiat. et non nunquam
 sibi amicta siue coniuncta consumit.
No. Da exemplum. **No.** Hec quod dictu-
 rus sum a quibusdam alibi ordinis nostri
 audiui: sed nomen non retinui loco in
 quo contigit. **De peccata usurarij**

Peccata iuxta postquam consumpsit xxxij.
Usurarius quidam. auidam ordi-
 nis nostri cellerario quendam pecunie sue sum-
 mam commisit reseruanda. Quam ille
 signatam in loco tuto iuxta pecuniam
 monasterij reposuit. Postea cum usuri-
 arius depositum repeteret. cellerarius

archam referans. neq; illa neq; sua
inuenit. Qui ai uidiss; arce seras i
tactas et signacula saculor; salua?
ita ut nulla ess; de furto suspicō? cog
nouit qd; pecunia usurarij deuorass;
pecunia mōsterij. Ex quo colligitur
qd; p elemosinā usure. monasterij sō
stantia nō auge. tur. s; defia. t. **No.**
Magna sūt que dca sunt de cōtriciōe?
s; quero si is qui oculos n̄ habz cōtri
cionē hāte nō possit. **Mō.** Contricō
nō est in lacrimis. s; in motu cordis.
cuius signa lacrimae sunt oculor;. ai
et cor lacrimas suas hāteat. **De cō
triciōe cuiusdā nobilis ab herico duce**

Dux saxonū excecato. **Cap. xxxv.**
henricus saxo. pater ottonis
impatoris. tempore quodā uirū quidā
nobilem p suo scelē exoculauit. Ds
uero ex sua misericordia excecacionis pe
nam. uiro cōuertens i medicinā. tan
tā cordi eius cōtulit cōtriciōne. ut iu
giter peccā cōmissa desideret. et p desi
derio patrie celestis semp suspiraret.
Non recedebat de ecclesia beate dei geni
trias marie in hildensheim. orōnibz
et ieiunijs uacans. Casu cōtigit ut
stultus quidā uerbū stultū eo audi
ente pferret dicens. Qui hic oculos
nō hāte. nec in futuro oculos hāte
bit. quibz deū uideat. De quo uir t
latus nimis dū cotidie gemet. nec
uerox cōsolacionē recipet. a multis
culpatus. respondit. Nisi michi ex scō
pturaz auctoritate pletur. cōsolari
nō potero. Ad ei facile plari potuit
a uiris literatis. quoz in eadē auita
te copia fuit. **No.** Quomō autē pla
tur. **No.** Saluator dicit electis.

Capillus de capite urō nō pibit. Sup
quē locū dicit augustinus. Perit ca
pit. ubi nō perit capillus. Ubi nō
perit palpebra. perit oculus. Quasi
dicit. non. Omnes mortui integra
liter resurgēt. Mali ut in omibz suis
mēbris puniantur. boni ut in omi
bz remunerent. Hoc secrete dico et
credo. qd; omnis homo siue iustus
sit. siue peccō. si in cōtriciōne eadē mi
nima decesserit. deū uisurus sit. Ad
quā uisionē nos pducē dignetur do
minus n̄r ihc. splendor glē. qui cum
patre et spū scō uiuit et regnat ds.
p infinita secula seculorū. Amen. **J. in**

Explicat secūda distinctō de cōtriciōe.
Inapitū capla t̄ie dist. de cōfessioe. i.

Quid sit confessio. qualis esse debeat.
que eius sit uirtus. q̄s fructus. **ij.**

De clerico qui stupuerat uxore
militis. que post cōfessionē dyabls in stabulo
dixit esse iustificatum. **iii.**

Item de seruo alterius militis qui ai uxore
dñi sui peccans. et in nemore idem peccā rasti
co cōfiteus. a dyabolo p̄di nō potuit. **iiii.**

De sacerdote qui p illusionē nocturna. p̄sal
mū in cōfessione iniuctū negligēs. in locis geni
talibus punitus est. **v.**

De clerico p̄monstratē. qui sine cōfessione
cuiusdā uenialis peccā cōmissi ad oblectū exiēs
a demone notatus est. **vi.**

De uirgine quā demon in specie uiri p̄calat.
item de uiro cui idem demon peccā fide cōfessa
obiecit. et de puella cui deignacōez p̄didit.

Exemplū de miraculis s̄i Bernardi. **vii.**
allatis. qui maubū demonē a muliere fugauit.

De filia arnoldi sacerdotis quā **viii.**
demon corrupit. **ix.**

Item de muliere in Buseke. que moriens

confessa est se sex annis cum demone iuncto peccasse.
De Johanne scolastico punito qui cum .x.
demone fertur concubuisse. .xj.
De henrico que susacie. qui a demone in
specie mulieris raptus et in pasulo depositus
amens effectus est. .xij.
Exemplum de huius et de merlino et quod in
filiis inanimato sit ueritas humane nature.
De aleyde simoniali in lancetwaden. .xij.
que per confessionem a uisibili infestatione demonis
De sacerdote a dyabolo .xij. literata est.
per prophetiam mortis decepto et per confessionem liberato.
De clerico artrebatense eius sorore .xv.
que de incendio per confessionem literata est. cum
argentarium interfecissent. .xvi.
De hereticis apud cameracum per candens ferre
examinatis et combustis. ex quibus unus bene
ficio confessionis saluatus est. .xviij.
Item de decem hereticis apud spuream examinatis
et combustis. quorum unus dum esset per confessionem
sanatus ac liberatus. per mulierem deceptus
rediuuio incendio dampnatus est. .xviij.
De milite qui ob meritum confessionis coram
henrico imperatore triumphauit. .xix.
De fure qui colonie beneficio confessionis
mortem euasit. .xx.
Item de fure qui ab episcopo leodicensi ob uisum
psalmi. ceterisimi. v. sententiam mortis accepit.
De pegrinis qui peccata unius hominis .xxj.
in mari periclitati. eiusdem confessione sunt liberati.
De quodam episcopo anglie qui mones .xxij.
propter exemplum noluit confiteri. .xxij.
De quodam monacho nostro qui iam moriens
primo plenaria fecit confessionem. .xxiiij.
De confessore qui cum adulescere peccauit
atque post mortem ad confessionem eandem horta
De nouicio qui alibi cum .xxv. latuit
fessus est in sompnis. .xxvj.
De confessione cuiusdam demonis

De eo quod non sufficiat scripto cum .xxvii.
fiteri. nisi in necessitate. .xxviii.
Quod confitenti non liceat perdere personam.
peccati consortem. et exemplum de clerico et simoniali.
De clerico susacense qui confessus est .xxix.
sacerdoti se peccasse cum concubina sua. .xxx.
De abbate qui persecutus est monachum eo quod ex
confessione cuiusdam intellexisset illi scire sua uicia.
Quod liceat in aliquo casu confitenti .xxxi.
perdere personam alterius. et exemplum de adultero.
De monacho qui sine ordinibus cele .xxxiiij.
brauit. et quod ex sententia Innocentii pape liceat
confessori talem peccatum si noluerit confiteri.
Darriaco longa et utilis de summo .xxxiiij.
ne conuerso de alina. eiusque prophetis. .xxxiiij.
De eo quod confessio que fit cum uoluntate
iterum peccandi sit inutilis. .xxxv.
De confessore qui nunquam peccat iterum
confitens et penitere uolentis. .xxxviij.
De alio sancti panthaleonis in colonia qui
fratri carnali pecuniam ecclesie sue tribuens de
De duobus merca .xxxvii. **E**xpugnauit.
toribus in colonia. quibus in confessione consul
tum est ne iurarent et mentirentur. et facti sunt dicere.
De muliere uicanda que propter .xxxix.
confessionem sancti malachie sancti spiritus meruit
mansuetudinis. .xl.
Qualis debeat esse confessor. .xli.
De auaricia et luxuria sacerdotum. .xli.
De matrona que pupillo a se nutrito et
in sacerdote puero peccata sua confessata est. et
ab illo perditam. .xliij.
De matrona que confessore suum ad libidinem
De indolente sacerdote .xliij. iurauit.
qui sibi confitentibus iniungere solebat peniten
tiam anni preteriti. .xliij.
Item de plebano qui plurimis confiteri uo
lentibus qualem predicans confessionem. omnibus
eandem iniungit penitentiam. .xliij.

De muliere i confessione se iustificante. an prudens confessi ostendit plura moralia peccata habere. *xlviij.*

Quod confessi non delect de ignotis peccatis inuestigare. et exemplum de uirgine in hanc scandalizata.

De allate qui alium aliam suo. *xlviij.* exemplo puocant ad confessionem. *xlviij.*

Ite de allate qui cum monachis suis in uase ex industria carnes comedens. eodem ad confessionem suo puocant exemplo. *l.*

De peccatore qui de modica penitencia gradum ascendit ad maiorem. *li.*

De allate gisillerto. qui uacandis in caplo peccans ad satisfactionem aplorem puo

De plebano qui usurarium. *li.* cauit. et hominada dulcibus uerbis i confessione ad satisfactionem puerit. *liij.*

De monacho claruallis. qui fratrum adiutus oronibus. priori conscientiam suam reuelauit. **Inapit tertia distinctio de Confessione.** *Ad sit confessio. quis esse debeat. que ei sit uirtus. quis fructus. Capit. i.*

Que sit uirtus. quis fructus. *Capit. i.*

Sine desiderio confessio nis qua infructuosa e omnis contritio. uide

delemus quod sit confessio. qualis esse debeat. que sit eius uirtus. quis

fructus. **Mo.** Si sine proposito confessiois informis est contritio. necessarium e scire ista. nouicijs maxime. qui mox post

conuersionem sua omnia peccata que commiserunt. tenent alibi suo confiteri. sicut

sum a te edoctus. et in memetipso experius. **Mo.** Confessio tantum bonum est.

ut solo eius desiderio etiam si necessitas actum excludat. peccata dimittantur. Unde

psalmista dicit. Dixi confitebor aduersum me iniustitias meas domino. et tu remi

ssi impietate peccati mei. Dixi. id est deliteravi. **Mo.** Ad est confessio. **Mon.**

Scire debes triplicem esse confessionem. laudis fidei. et criminis. De confessione laudis saluator in euangelio dicit. Confiteor

tibi domine pater celi et terre. De confessione fidei. dicit aplos. Corde creditur ad iustitiam. ore autem confessio fit ad salutem.

De confessione uero criminis. ait aplos iacobus. Confitemini alteri peccata uestra. ut saluemini. Inicium enim iusticie.

confessio peccatorum est. Unde scriptum est in libro machabeorum. Judas pcedet uos in bellum. id est confessio. Confessio

criminis est. per quam latens anime morbus aperit. sicut uenie consequere. Hec multiplex esse debet. Voluntaria. festinata.

debita. uerecunda. generalis. specialis. indiuidualis. nuda. integra. discreta.

accusatoria. amara. sollicita. mentuosa uera estimatiua. hilaris. propria. pluralis. frequens. Breuiter ista tri

curro. nec ad plenum studio breuitatis eluado. quod ad empla festino. **Mon.**

Habet ne auctoritate confessio a ueteri testamento. **Mo.** Confessio sacramentum esse dicitur ueteris testameti.

figuris manifestis in illo declarata. uerbis mandata. et exemplis confirmata. Leprosus ad arbitrium sacerdotis mundus uel in mundus iudicat. Unde

saluator cuidam leproso a se sanato dixit. Uade ostende te sacerdoti. In quatuor uerbis huius clausule. quatuor michi uidentur esse consideranda. que maxime in confessione sunt obseruanda. Videlicet

ut sit festinata. ut sit nuda. ut sit integra. ut sit debita. id est ut fiat proprio pastor. Ac si dicat dominus. Uade. ut co

Oltre

fessio tua sit cita. ul' festinata: ut sit
 nuda: ut sit integra: sacerdoti. ut
 sit debita. **Quē** grā ihu xpi mundat
 intus p contritionē: ut foris mundus
 iudicetur. ostendē se debet sacerdoti p
 cōfessionē. **Unde** sponsus uoce cōfessō
 nis in cantibus canticorū loquitur ad con
 tritū peccōrem. **Ostende** in faciē tuā
 p cordis contritionē: sonet uox tua
 in aurib; meis. p oris cōfessionē. **Ad**
 manifestius hac figura: **Ad** uerbis
 madata sit. testis est ppha dauid qui
 dicit. **Confitemi** dno qm bonus. **Itē.**
Reuela dno uiam tuā: subaudis p
 cōfessionē. **Et** in psalms. **Dic** tu ini
 quitates tuas. ut iustificeris. **Ad**
 autē exemplis sit cōfirmata: exem
 plū est nobis ipse dauid. qui sup peccō
 ter salē. uenienti ad se nathan. res
 pondit dicens. **Peccavi** dno. **Non**
Muor utriū maior uirtus sit in cōtri
 tione. siue in cōfessionē. **Non** nō ni
 si p cōtritionē peccōri culpa dimittit
 et hoc sub quadā condicione. scilicet. ut
 cōfessio subsequatur. **Ad** si necessitas
 illam excluserit: defectū illū sumus
 sacerdos supplebit. **Est** tamē cōfessio
 signū contritionis. **Cui** uirtutē et
 fructū magis tibi exemplis quā scō
 turarū testimonijs ostendē possit. **De**
clerico qui stuprauerat uxorē mi
litis quē p cōfessionē drablis i stabulo

Miles quidā dixit se iustificatū. **U.**
 in uilla quadā habitauit: cui
 uxorē eiusdē uille sacerdos p adulte
 riū maculauit. **Dicitū** est militi: qā
 sacerdos rem habet cū uxorē sua. **Ille**
 cū uir prudens esset. nec uerbis facile
 crederet: nullā de hoc menationē facē

uoluit uxorē siue sacerdoti: ueritate
 uerius uolens expiri. **Non** tamen
 sine suspitione fuit. **Contigit** ut in
 quadā uilla nō multū a militis uilla
 remota. quidā obsessus esset: in quo de
 moniū tam nequū erat. ut corā astan
 tibi iheraret peccā que cōfessionē uera
 nō fuissent tecta. **Ad** cū miles ex mi
 torū didicisset relacione: rogauit sus
 pectū sibi sacerdotē ut ad colloquū
 quōdam secū ire nō recusaret. **Et** acci
 euit sacerdos. **Cum** uenisset simul
 in uillam ubi erat obsessus. cōfessus
 ipse sibi sacerdos. suspectū cepit habere
 militē: qā nō latebat qd obsessus a tā
 nequū demone in eadē uilla habitaret.
Timensq; uite sue. si a demone pderet:
 necessitate nature simulans. intrauit
 in stabulū ad seruū militis: pedibus
 qd eius pstratus. ait. **Rogo** te ppter
 dnm: ut audias cōfessionē meam.
Quē seruus expauesces lenauit: au
 diens que ab illo dicebant. **Facta** uō
 cōfessionē. cū sibi sacerdos iniūgi pe
 teret penitentiā: seruus satis prude
 ter respondit illi dicens. **Quantū** alii
 sacerdoti p tali crimine iniūgetis: h
 sit satisfactio uirā. **Sic** qd exiens iam
 securior: cum milite ad eccliam uenit.
In qua demoniosū offendentes: requi
 situs est a milite in hec uerba. **Post**
 aliquid de me: **Hoc** enī ex industria
 factū est. ut iam dicto sacerdoti toller
 suspitionē. **Cui** cū demon nescio qd
 responderet: adiecit. **Quid** tibi uider
 de dono isto. **Respondit** ille. **Nichil**
 de eo scio. **Et** cum hec dixisset lingua
 theutonica: latine mox subiunxit.
In stabulo iustificatus ē. **Nullus**

tunc aderat clericor. **No** Satis pu-
to qd no sponte sua illa hora latinista
fuis sit dyabls. **Mon** Non est pmissu
loqui theutonice. ne miles uerbu. et ex
uerbo factu intelliget. nec tamen tace-
luit. ut uirtute confessionis sacerdoti
ostendet. **No** Magna est uirtus con-
fessionis. que et crimen adulterij a me-
moria dyabli deleuit. et homine abi-
minenti periculo liberauit. **No** Audi
et fructum hui' confessionis. Sacerdos
no imemor collati sibi beneficii scdm
deseruit. et in quoda cenobio ordini
nostri michum se fecit. Ad huc uiue
putat. sicut didici a quoda alio ordi-
ni scilicet asteracensis. **No** Phoca hui'
pterui demonis. causa ei existit mag-
ne salutis. **Mon** Narrauit m. et aliud
pene simile huic. **Itē de seruo altius**
militis qm uxorē dñi sui peccas et i
uore idē peccm cultum. scilicet a dyablo
Quisda prodi uo potuit. ca. iii.
militis uxor p. priu seruu admi-
serat. libidinis igne succensa. Cū quo-
cū p tempus aliqd occulte peccas. nec
iam latere posset. ad aures mariti p-
uenit. Ille uero de uerbo dolens. nec
tamen de uerbis ad plenu credens. ta-
cut. sciens se inuestigante rem tā ne-
faria diu no posse occultari. Quia uir
erat diues et honestus. uxoris q. fa-
ma tam inops et inhonesta. malu-
it rem expta p silenciu ad temp. dete-
ge. qm se et uxorē genus q. tā suū qm
illius p suspiciones de honestate. Inte-
rim ubiq. diuulgatu est in tali uilla
obscuū quenda esse. nescio tamē si idē
fuerit de quo supius dcm est qui ne-
mini pceret. s. p. n. t. b. p. c. a. o. c. u. l. t. a.

obicet. et imperaret. Ad cū audis
miles. sperans p illū rei ueritate dil-
ce. assumpto secū seruo. cepit illuc pge.
ue causa seruo penitus ignorante.
Uenientib. eis ad nemus qdā. cū dō-
nus declinaret in quanda semita. q.
ad demoniosi tendebat uilla. cepit ser-
uus nimis pauē. sciens p certo se ul-
tū uie nō posse. si crimen adulterij p-
retur a demone. Positus in tanto ti-
more. dū in cogitacōib. suis fluctu-
aret. homine in eodē nemore ligna
incidentē audiuit. Inmisitq. dñs mē-
ti eius que eadē hora satis diligent-
inuoauerat. qd cont. imminēs pi-
culū cōfessio firmū foret remediū.
Et diuertens a dñō quasi ad satisfac-
iendū nature. uenit ad rusticū. con-
fessus est peccm. suscepit penitentiā.
Statim reuersus ad militē. de tali ope-
nichil suspicantē. uenit ad demone.
Qui cū seruu adulterū. p. mmo de ad-
ulterio iam iustificatū. diligēcius in-
tuitus fuisset. ait miles. Dic. si aliqd
nosti de illo. Respondit demon. Ql-
ta de eo noui. que modo ignoro. Sic
q. p uirtute confessionis. seruus li-
beratus est a morte. et dñs a suspi-
cione. Uides qntū ualeat uera con-
fessio. **Uou** Que est uera cōfessio.
Mon In qua firmū positū est satis-
faciendi. **Uou** Ad si ipsa satisfactō
iniucta negligitur. **Mon** Si ipsa
negligencia nō fuerit ex infirmita-
te. siue ex necessitate. s. iniucta pe-
nitencia ut sepe contingit p. uen-
ditur et cōtempnit. peccm iā dimis-
sum reuertit. Cū si peccm fuit ue-
nitale. et penitencia p obliuionē neg-

ligatur: non dico quod pena illius peccati
 per illam oblivionem deleatur. *de sacerdote
 qui per illusionem nocturnam psalmum in confessione
 tantum negligens in genitalibus peccavit. c. iii.*

Sacerdos quidam in domo sua. si-
 cut ab eius ore audiui. die quadam
 confessionem fecit de illusionem nocturna.
 Inuictus est ei psalmus unus per satisf-
 factionem. Que cum per oblivionem negli-
 geret. eadem die circa loca genitalia
 tantum cepit pruritum et ardorem sentire.
 ac si carni eius ardentes urticae esset
 apposite. Qui cum terribus tactu explo-
 raret quod esset. et nichil ibidem inueniret.
 recordatus est psalmi inuicti. et neg-
 lecti. Imputansque inmissam penam eadem
 transgressionem. psalmum dixit. et dolor con-
 quieuit. Confitens fugam debet obli-
 uionem. Audi aliud exemplum. *de dicitur
 per monstrat esse quod sine confessione cum da-
 uida peccati dimissi ad obsessum eris a*

Canonicius quidam deone notat. v.
 in streynfekt ordinis per monstrat
 tensis sicut in reulit canonicius quidam
 monasteriensis ualde laudabilis ui-
 ue fuit: que quasi ad fugandum demo-
 nem de obsessio. prior ad ostium monasterij
 secum eduxit. Quo uiso. mor dyaboli
 per os hominis clamauit. Ego quidam
 de eo scio. propter que eum non timeo. Non
 tamen permissus est eadem publicane eo
 quod minima esset. ne uiro sancto uere-
 cundiam inferret. Ille uerbum intelli-
 gens remordente conscientia intuit.
 culpa confessus rediit. et si demon ad-
 huc aliquid sciret inquisiuit. Respon-
 dit demon. Adhuc aliqua culpe uesti-
 gia apparent in te. eo quod non sit sub-
 secutus stimulus plagam uirgarum

intelligens. Iterum intrauit iuuenis.
 inuictam accepit disciplinam. reuersus
 quod si sciret aliquid interrogauit. Respon-
 dente dyabolo. per iudicium meum nil mo-
 noui de te. sacris edificium sunt factus. *No
 Non modicum me turbat quod inimicus
 in sancto uiro post confessionem factam. aliquid
 deprehendere potuit signum peccati. No hoc
 deus permisit ad eius bonum. Quanto quis
 perfectior. tanto per sua culpa delenda esse
 debet sollicitior. Disciplinam inuictam
 quam mor accipere potuit. maxime ut
 dyabolum pugnaturus differere non de-
 buit. Nam insipientis duobus. sacerdo-
 te sacri et seruo militis. quorum confessio
 neque debita fuit. neque aliqua ad huc
 exterior penitencia subsequuta. dy-
 abolus nulla peccati uestigia deprehendere
 potuit. No Placet quod dicas. quod neces-
 sitas in causa fuit. Sed nosse uellem
 differentiam inter ueram falsamque confes-
 sionem. Non Quam ponderis confessio
 sit uera. et quam inefficax confessio sit
 ficta. per subiecta dimoscet exempla.
 De uirgine quam demon in specie uiri perabat
 ut de uiro cui uerum demon peccata ficta con-
 fessa adiecit. et de puella cui de floribus*

Tempe illo quo perdidit. cap. vi.
 scolasticus coloniensis oliue-
 rus crucem predicauit in partibus bracham-
 ae. sicut in narrauit bernardus mo-
 chus noster. tunc eius collega in predicacione.
 fuit ibi puella quedam religiosa. et no-
 to uirginitatis gloriosa. orta de ni-
 uella. Inuidens dyaboli tante uirtu-
 ti. in specie uiri ad modum pulchri sa-
 tisq. decenter uestiti apprensus uirgini
 cepit illam uerbis amatorijs sollicita-
 re. ctenodia offerre. laudare conu-

gy fecunditate. uirginitatis uitu
pare sterilitate. Cui uirgo nesciens
quis esset: respondit. Iurū ducē non
pono: xpi amore impias carnales
postpono et cōtempno. Cūq; lasci
uus ille spē nimis esset ei iportunus.
induisis locis ad illā ueniens: laēs
puella multas eē uirgines se pulchrio
res. nobiliores. atq; diuiores. cepit a
marore fantastici hale suspectū: ita
ut ei diceret. Bone dne. quis ul' unde
estis: qd tanto in desiderio copulari
affectatis. Cūq; ille iuitus se pderet.
et uirgo tanto p̄pensius instaret: tam
dem demon necessitate cōpulsus cōfe
sus est dicens. Ego sū dyablis. Ad qd
uerbū illa expanescēs: respondit. Ut
qd ergo exigis carnale cōiugū. qd
nature tue dinoscāt contrariū. At
ille. Tu tantū in cōsenti. nichil aliud
a te nisi copule cōsensū requiro. Ad
qd puella respondit. Modo omīno ti
bi contradico: fugans illū scē crucis
signaculo. Ueniensq; ad sacerdotē re
uelauit illi demonis insidias. a quo
satis edocta. ne maligno cōsentiuret.
reusa est in domū suā. Demon ū post
cōfessionē eā omīno nō deserēs. de re
moto tamen alloquēs: in tantū illā
uerauit. ut q̄libz imundicias in eui
sui tellā mictēt cū manducaret. Unde
et mulier custodie ei adhibite sunt.
In quacūq; domo illa fuit: illic demō
responsa dedit. Ab omībz quidē audie
latur. s; a sola puella uidelur. Eratq;
tam neqm idē spē. ut p̄ncipiū peccā dete
geret: crimina iyperaret. nec aliqd
peccā eū lateret. nisi qd uera cōfessio
tegeret. Ostendit ei et alia signa ne

quiae sue. Stercora ollas q; cōfracta
fimo plenas sup cōfluētes sp̄getur.
Dixerūt ei quidā. Nosti o dyabole do
minicā oracionē. Respondēte illo op
time scio: rogatus ē illam dicē. Et ait.
Pater nr qui est i celū. nomē tuū. fiat
uoluntas et in terra. pane nr̄m cōti
dianes da nobis hodie. s; libā nos a
malo. Et cū plures in eadē orōne fecis
set saltus atq; iurbarismos. cachinādo
subiūxit. Ex sic uos laici dicē solet
oracionē nr̄m. Requistus eā de sym
bolo. dixit se bene et optime scire. sic
incipiens. Credo deū patre om̄ipoten
tem. Cui cū quidā dicerēt. dicē deles cre
do in deū. ille q; subiūxit. credo deo: uiri
literati qui tūc erant p̄ntes dyaboli
uerbū notantes. et uim accusatiui in
telligentes. institerūt ut diceret. credo i
deum. Et nō poterāt eū ad hoc inducē.
Ad Uellem et ego scire qd sit credē in
deum. **Mo** Credē in deum est p̄ dilec
tionē ire in deum. Unde saluator ait.
Om̄nis qui uiuit et credit i me: habz
uitā eternā. Demon sicut iacobz apls
dicit credit et cōtremiscit: s; n̄ diligit.
Credat deū esse: credit uerū et uā esse:
s; nō credit in eū. q; nō diligit eū. Sa
lutacionē uero angelicā idē demon
inire nō potuit: cum tamē se illā scire
p̄fiteretur. **Ad** Cum dignior sit orō
dominica salutacōe angelica: miror
cur p̄missus sit dicē illā i nō istā. **Mo**
Uoluit hoc fieri dñs. tum p̄pter horē
matris. tū p̄pter emineciā sacramēti
sue incarnationis.
Quante uirtutis sit eadē salutacio. p̄
quā iniuriata est humani genis re
demptō: ex sequentibz plenius ag

nosces. Interrogatus idē demon cur
ita rauca habet uocē? respondit. q̄
semp ardeo. Dicebat eadem puella.
q̄a quocies ueniebat ad me? cauit ne
cum uidē possem a dorso. **No** Miror
q̄re hoc fecerit. **No** Demones sicut
intelleri ex alia quadā uisione? poste-
riora nō habet. Inde quidā demon
puelle audam apparens. frequēcius
cū ab ea diuertens semp retrocedet?
interrogatus cur hoc faceret respondit.
Licet corpi humana nobis assumam.
dorsā tamen nō habemus. **No** Expe-
to exemplū. p̄ qd̄ fite uereq; confessio-
nis differētia cognoscā. **No** Hoc ī
promptu est. **I**nterrogatus uir q̄
dam qui sup̄dictū demonē audire ni-
mis desiderans. p̄pter turpia quedā q̄
comiserat peccā. appropinquare nō audebat.
timens sibi illa corā om̄ib; iurare.
Et ueniens ad sacerdotē confessus ē
uniuersa. uoluntate tamē peccandi
retenta. factus q̄ ex eadē confessioe
securior. ad domū uenit. **M**ura res.
Mor ut limen attingit et introspec-
it. demon in aere clamauit. Amice-
ueni huc. ueni. certe te bene deallat-
ti. Et statim corā om̄ib; om̄ia eius
peccā turpia licet confessā pdidit. in-
tantū illum confundens. ut eadē hora
esse uoluisset in ortu solis. Tristis ef-
fectus et cōsciencia accusante ī se re-
uersus ad sacerdotē rediit. que gesta
sūt retulit. cōfessionē iterauit. et q̄
de reliquis emendatus uiuē uellet
de corde pollicitus est deo et sacerdoti.
Tunc sacerdos. **M**odo inq̄t reuertē
securus. nō te confundet amplius.
Et fecit sic. **I**ntrante eo domū. qdā

ex circūsedentib; demoni dixerūt. Ec-
ce amicus tuus iterū uenit. Quib;
ille respondit. Quis est? **I**lli inqui-
unt. cū paulo ante tam turpia peccā
iurasti. Respondit demon. Ego nich-
il illi iurasti. neq; aliqd̄ de eo noui
mali. Et estimati sūt demonē men-
tum fuisse. h; qui hoīs ignorauerūt
cōfessionē. **S**icq; p̄ uirtutē cōfessionis.
ille euasit notā maxime cōfusionis.
In eadē domo matrona quedā cū cete-
ris sedebat. filiā iuuenulā sicut mos
est matrib; sub pallio tenens. Que cū
demonē nescio in quo puocasset. cla-
mauit ille. **P**utas filiā tuā sub tuo
mantello sedentē uirginē esse? **N**e ē.
male eā custodisti. Dicente muliere
mētiris. respondit ille. **N**equaq; mē-
cor. **S**i nō credis. interroga petronillā.
illa bene dicet tibi ueritatem. **E**rat e-
nim eadem petronilla mulier quedā
stupri puelle cōstia. **H**is uerbis au-
ditis mater. filiā a se repulit cū idig-
nacione dicens. **R**ecede a me imunda.
nūq̄m aliq; tibi boni cōtinget ex pte
mea. **I**lla bene sibi cōstia simulatis la-
crimis egressa est euilans. demonē
mentitū fuisse affirmans. **I**nspirata
q; a deo ad uiciniū currit sacerdotē.
commissū peccā cōfessa est. et q̄ nūq̄m
de cetero carnē suā illiate coinquinaret
pmisit. **T**unc a sacerdote suasa. et qd̄
dicē deberet diligentē edocta. reuer-
sa est ad matrē. que nondū recesserat a
loco. **D**ixitq; illi. **V**ere mater multū
peccastis. sine causa tam grauit̄ me
confundendo. et tā imisericordit̄ re-
pellendo p̄pter uita demonis hui; qui
totus mendax est. et pater ei. **C**epitq;

lacrimari. **C**omota mater tã ex uer-
bis qm̄ ex lacrimis filie: dixit ad de-
monē. **D**ic inique. **I**st qd̄ tale crimē
iposuiti filie mee: **R**espondit ille. **N**o
enī mali locutus sum de filia tua. **B**o-
na ē et munda: nichil de ea mali no-
ui ul' dixi. **S**icq; puella sicut uir sup-
dais p̄ beneficia confessionis liberata
a suspicōne fornicacōnis: ad matri-
graciã reducta est. **N**oū **N**o est qd̄
dyabls̄ puelle stupri ante confessioē
nouit: i petronillam stupri coltam
noīauit: uirū uero stupri auctorem
nō expressit. **N**o **S**ans p̄tō de pctō
illū egisse penitentiã: p̄ qm̄ dyabolo
culpe subtraxerat noticiã. **N**o **P**la-
cet qd̄ dicit. **S**i recordor ad huc sup̄ dce
uirgīs de niuella: et nō desino mirari
qd̄ demon cū sp̄c sit copulã carnalē
cont̄ suã naturã coāpiscat i req̄rat.
No **N**on est mirū qd̄ demones fei-
nas p̄antur: s̄ qd̄ illis cōmiserentur
mirabile est ualde. **N**oū **M**eministi
hec unq; cōtigisse. **N**oū **E**t memini
et legi: et ut femine caute redant̄ q̄
forte hec que diciturus sū legent ul' au-
dient: diuersa que nr̄is cōtingerūt rē-
p̄ub; exempla replicabo. **Q**ue ut
maiorē habeant firmitatē: p̄us unū
qd̄ in miraculis sc̄i bernardi legitur
breuiter p̄mittam. **D**e miraculis
sc̄i bernardi q̄ mirabū dōne a muli-
Mulier q̄dã **e**re fugauit. **cap. vii.**
Min regione maneri a quodã pe-
culante demone sex annis habito ei
consensu incredibili libidine uerata
est. **A**paruerat ei in specie ualde pl̄cipi-
milis: et sepe abutebat̄ ea inuisibi-
liter: marito ei in eodē lecto cubante

lasciuus ille sp̄c. **Q**ue anno septio
timore correpta. ueniente in p̄dām
ciuitatē sc̄o bernardo alle clareuall'
miseri mulier ad pedes eius cor-
ruit. passione horribilem. et ludifi-
cacionē dyabolica cū multis lacrimis
cōfessa succurri sibi flagitauit. **A**
quo consolata. et quid facē deberet
edocta. post cōfessionē dyabolus ad
illam accēdē nō potuit. s̄ tamē ubi
eam tenuit. et q̄ post albis discessū
ad eius supplicia reuertēret. aceri-
me minabatur: ita ut qui fuerat
amator: crudelissimus p̄secutor fie-
ret. **H**ec cū sc̄o indicasset: prima
die dominica cū duob; ep̄is. acēsis
candelis cū oīm fidelū qui erant in
ecclia subscripcōne anathematiza-
uit fornicatōrē sp̄m. auctoritate rē-
tam ad illam qm̄ ad omnes mulie-
res. ei demiceps interdicens accessum.
Extinctis uero illis sacramentalib;
luminarib;. tota uirtus demonis
extincta est: et mulier p̄t̄ generalē
cōfessionē pctōr; suor; cōmunicans
plene liberata est. **H**ec nr̄is tempib;
contigerūt. **N**o **S**tupenda sūt ista.
Noū **A**udi ad huc alia exempla huj'
p̄ne similia. multo tamen recentiora.
De filia arnoldi sacerdotis qm̄ demō
Bonne in **corrupt. cap. viii.**
Brochia sc̄i Remigij ante
paucos annos. sacerdos quidã fuit
arnoldus noīe: filiam habens speci-
osam. **Q**uam nimis diligens: q̄
pulchra erat p̄pter iuuenes i mar-
ime canonicos bonnenses. ei custo-
diam tantã adhibuit. ut quocies
de domo exiret: in solario eã clau-

deret. Die quadam apparens ei dyabolus in specie uiri. cepit animū eius in amorem suū intus suggestione latenti. foris locutione blandimentis inclinare. Quid plura? Psiusa misera et corrupta. sepius postea demoni ad suā p̄uicem consensit. Una die erū sacerdos solarium ascendens. filiā gementē flentēq; inuenit. A qua causam doloris uir errorque potuit. Confessa est patri qđ delusa esset a demone et oppressa. ideo qđ se merito dolere. Que etiā ita dementata est. et a sensu alienata. tum ex dolore. tum ex dyabolica opatione. ut uermiculos qđ de sinu colligebat. in os mitteret et masticaret. Tristis effectus pater misit illam transueni sperans eā ex mutatione aeris aliqđ posse meliorari. et ob fluminis interpositionē ab incubo demone liberari. Transmissa puella apparuit demoni sacerdoti. aptis ei uocabis dicens. Male sacerdos. quare abstulisti in uxorē meā. Malo tuo hoc fecisti. Et mox trussit eū in pectore tā ualide. ut sanguine uomens. tertia die moreret. Huius rei testis ē allanus noster. testis etiā gerardus mōchus n̄r. Aliqñ bonnēsis scolasticus. q̄bus res bene innotuit. *Itē de muliere i briseke q̄ moriens confessa ē se sex annis cū dēo*
Nulla briseke incubo peccasse. ca. ix.
 que uiana ē castro rinecke sicut in narrauit arnoldus mōchus n̄r. qui tūc tempus rem gestā intellexit. ante hos annos duodecim mulier quedā fuit. quā demon qđā eo quo p̄dictū est modo corrupit. Sedente ea die quadā in taberna. cordis ce-

pit defectū sentire. Timens qđ adesse mortē. uocari sibi celerius petiuit sacerdotem. Cui cū demonis ludificatione et horrendā illā qua septē annis laborauerat comixione dixisset. lingua deficiente in ipā confessione sp̄m et flauit. Que cū incredibili libidine a libidinis auctore ueraretur. nūquā alicui dicē uoluit. ul' potius ausa nō fuit. ul' qđ credibilis est i illius amore delectatur. *Mo.* Si demones talia cū eis p̄missū fuit. face possunt. ualde cauendū est femis ne eis occasione p̄leant ul' aliquo consensu posse tribuant. *Mo.* Non solum i hys cauendū est mulieribz. s; et uiris. qđ sicut demones p̄ formas uirorum ut dān est feminas ludificāt et corumpunt. ita p̄ spes feminarū uiros seducunt et decipiunt. Lege uitas patrum et iuuenies ibi quosdā uiros p̄fectos p̄ fantasinata mulierū delusos. confictos et directos. Dicā tibi et aliq̄ exempla. quibz cognosces uiros a demonibz in specie mulierū ludificatos. *De iohē scolastico p̄uicē q̄ cū dēo fertur cōcubuisse. cap. x.*
Prius scolasticus quidā fuit iohēs noīe. uir quidē satis literatus. s; leuis et lubricus. Iste sicut de eo dicebatur. et sicut ab allate eiusdem monasterij audiuī. femina qđā p̄miserat. qđ tali nocte ad eū uerit. Nocte cōdicta. illa quidē nō uenit. s; in eius spē cōsimiliq; uoce dyabolus clerica lectū ascendit. Quē putans feminā. bene sibi notā esse. cognouit eū. Mane surgens cū demonem quā feminā esse putauit. egre-

di compelleret: respondit ille. Cui quo
 putas te hac nocte iacuisse? Cuius
 ille dicitur cum tali femina. respondit
 demon. Nequaquam. sed cum dyabolo. Ad
 quod uerbum iohannes sicut mirabilis fuit
 ita mirabile uerbum quod dicit uerecun-
 de respondit. dyabolum irridens. et
 de ore nil curans. **de herico cui suscipit**
se a dione i spe mltis rapti i pasclo
in ciuitate depouit ames effecti. xi.
 suscipia cuius quidam erat henricus
 nomine. cognomine gemma. huius
 officij fuit. uinum in tabernis uende-
 re. habebat autem tabernam aliquantulum a
 domo sua remotam. Qui cum nocte quadam
 secundum consuetudinem. tarde de taberna re-
 diens. et pecuniam de uino collectam
 secum portans. domum festinaret. ui-
 dit quandam speciem muliebrem in alba
 ueste et linea stantem. in loco quodam
 ubi aues solent placitare. Nichil ma-
 li de ea suspiciens. cum ad locum uenisset.
 illa puestem hominem traxit et ait.
 O amice diu te hic expectaui. ama-
 re me debes. Ille uestem de manu ei
 excruciente ac dicente. sine me. luru-
 rie tue non consciam. sed uadam ad ur-
 gem meam. illa fortiter insistit. ad
 comixtionem eum inuitans. Que cum
 uerbis non proficeret. inter brachia
 sua utrumque tollens. et multum comprimes
 in aera leuauit. atque ultra monaste-
 rium sancti patroci quod satis altum est illum
 trahens in pasculo deposuit. Qui
 dimissus. extra mentem factus. cum
 post horam resumptis utribus respi-
 rasset. surrexit. et ad domum suam
 claustrum uicinam manibus pedibus
 quod reptando cum labore ueniens. ad

ostium pulsauit. Surgente familia ut
 lumen accenderet. clamauit ille. Noli
 te lumen accendere. non enim in expedit il-
 lud uidere. Et reclinauerunt eum in lectu-
 lo suo. quod debilis erat ualde. tam in se-
 su quam in corpore. Tribus noctibus continu-
 e in tempesta nocte idem demonium pul-
 sauit ad ostium. henrico clamita-
 te. scio quod propter me uenit. scio quod pro-
 me pulsas. Postea superuenit annus.
 debilis et infatuatus. Hec mi retulit mo-
 chus noster theodericus suscipiens. dices
 celebre est ualde in eadem ciuitate. cuius
 frater ad huc uiuit in ecclesia sancti patroci
 canonicus. **Noli** Si demones hominibus
 in assumptis corporibus commiscant. sicut
 diuersis iam exemplis ostensum est. mi-
 ror si de feminis possint generare. si-
 ue de uiris concipere et parere. **Noli** De
 hac questione soluenda nichil noui
 scio. sed quod in antiquis historiis legi-
 tur. **Hec replico. De humis et de merlino**
et quod i filijs iacobum sic ueritas huius
Quum gens ue nature. cap. xij.
 gothorum de asia migraret in
 europam. sicut in eius gestis legitur.
 habebant mulieres deformes in suo co-
 mitatu. creant illas. timens ne liberos
 nimis deformes genuerent. sic quod no-
 bilitate gothorum deformaret. Que
 de castris extruse cum erraret in nemo-
 re. Accesserunt ad illas incubi demones.
 genueruntque ex eis filios et filias. Ex
 quibus processit fortissima gens huno-
 rum. Legitur etiam merlinus propheta
 britannorum ex incubi demone et samo-
 tiali femina generatus. Nam et re-
 ges qui usque hodie regnant in eadem
 britannia que nunc anglia dicitur

de matre fantastica descendisse refe-
runtur. Merlinus uero homo raci-
onalis et xpianus fuit: multa fu-
tura p̄dixit que cotidie implentur.

ex

Mo. Si homines utriusq; parentis
semine concipiunt tm̄ et nascuntur:
quomodo dicendi sunt hoies qui p̄tim
ex homine. p̄tim ex demone carnis
sue trahunt originē? Nūquid resur-
get iudicio? qd̄ nō est de ueritate
humane nature. **Mo.** Dicā tibi qd̄
audiui a quodā literato uiro de
hac questione. At enī. Crementū
humanū qd̄ contra naturā fundit
demonēs colligunt: et ex eo sibi cor-
pa in quib; tangi uideriq; ab hoib;
possint assumūt. De masculino ue-
ro masculina: et de feminino femi-
nina. Sicq; dicunt magistri in hys
que de eis nascuntur ueritatē esse
humane nature: eosq; in iudicio ut
uere homines resurgē. Hec de hys
sufficiant. Nunc reuertamur ad cō-
fessionē: de qua occasione interro-
gacionis tue aliquantulū digressum
est exempli causa. **De alceide sc̄mōi
ali i lauckwade q̄ p̄ confessionē a ui-
sibili tēptacōe dēonis libata ē. xiii.**

Bonne ciuitate dyocesis colo-
niensis. sacerdos quidā fuit
nomine petrus: eiusdē ecclesie uica-
rius. Iste nescio quo dei iudicio: in ca-
mere sue ostio se suspendit. Cuius
cōarbina alceidis noiē. tam horren-
da eius morte territa. seclm̄ deseruit:
et in cenobio quodā sanctimoniali
um qd̄ lancwade dicit religionis
habitū suscepit. Die quada cū stas
in dormitorio de fenestra p̄spiceret: cō-

templata est iuuenē p̄mimo in iuue-
ne demone stantē iuxta puteū. mu-
ro dormitorij contigui: qui ea uide-
te unū pedem sup lignū quo ambie-
latur puteus posuit: et altero se q̄si
uolitando ad ipam in fenestrā deposu-
it. Quā cū extensa manu p̄ caput ca-
pere conaretur. territa retrorsū cecidit.
et clamauit: p̄ne exanimis fr̄.
Auditō eius clamore. acurrerūt sor-
res: in lectū suū illam reclinātes. Re-
cedentib; illis cū paululū respuass;
sola iaceret. demon iterū affuit: et
uerbis quibusdā amatoris eā sol-
licitare cepit. Cui cū confidit. itel-
ligens eū sp̄m̄ malignū eē. respōdit
ale. Bona alceidis noli sic dice. conse-
ti m̄. et ego te hale faciam uirū hoel-
tum. p̄bum. nobilem. diuitem q;. **Quare fame te crucias. in hoc pau-
re loco: uigilijs alysq; multis incom-
modis. ante tempus te interficiēdo?
Reuertē ad sc̄m. et utere delicias qd̄
deus homini creauit: nichil tibi me-
duce de esse poterit. Tunc illa. Doleo
qd̄ tam diu te secuta sū. recede. q̄a
nō acquiescā tibi. Post hec uerba
demon nasum mūgens cont̄ eam
ipam imundiciā ad parietē lecti tā
fortiter preat. ut pars aliqua resili-
ens uestimēto eius adhereret: sic q;
disparuit. Eratq; emūcio ipā sicut
pur nigerima. et tanti fetoris. ut
tolerari nō posset. Deinde cū sp̄c̄ ille
nequissimus die noctuq; esset ei in-
festissim;: suaserūt quedā ex sororib;
ut aquā benedictā semp̄ parā hale-
ret. qua uenientē aspigeret. alie uō
ut eundem si aquā nō timeret. thu-**

rificaret. Omnia quidem hec rep-
tauit. s; modicum ei profuit. **N**am quo-
dens contra se signum crucis
fieri uidit. aspersione etiam siue thuri-
ficatione. ad modicum quidem cessit.
s; mor rediit. Tunc una ceteris so-
roribus etate maturior atque pruden-
tior suaserit ei. quatenus demone prius
accede sineet. et tunc alta uoce saluta-
tione angelica in eius facie iacula-
ret. **A**d eum fecisset. dyabols ac si sa-
gitta esset percussus uel turbine impul-
sus aufugit. nec unquam prius ei ex
illa hora accedere presumpserit. **N**o. Har-
tenus non mirabor quod dyabolus an-
gelicam salutationem dice uel inape-
re non potuit. sicut te dixisse recolo su-
perius capitulo sexto. **M**o. Huius loci ibi-
dem recordatus sum. Sanctimonialis
uero tali iaculo munita demone
ab illa hora uidit sine terrore. et au-
diuit sine timore. **D**ie quadam de hy-
loquens cum uiro quodam religioso sua-
sit illi ei dicens. fac priori tuo confes-
sione generalem. pure. plene. ac de-
uote. inquit occurrit memorie. et
literaleris omnino a demonis huius in-
festatione. **C**ui cum consilium tale pla-
cuisset. mor accedens ad priorem roga-
uit sibi prescribi locum et horam audien-
de confessionis. Mane dictis matuti-
nis illa se parans. festinauit ad lo-
cum prescriptum capellam salis monasterio ad-
herentem. ubi prior expectabat. **E**t ecce
demon occurrens in uia festinanti.
dixit. Aleidis. quo uadis. quo ipe-
ras. **E**t illa. Vado confundere me et-
te. Tunc demon. O Aleidis noli. no-
li. reuertere. reuertere. **R**espondit illa.

Sepius confundisti me. ego modo con-
fundam te. Non reuertar. Quam cum
non posset blandicijs siue minus ret-
here. sequebatur eam usque ad locum con-
fessionis. sicut miluus in aere. super ip-
sam uolitans. **Q**ue mor ut genua
coram ipse flectens ad confessionem os
aperuit. ille clamans et euilans eua-
nuit. nec unquam ab illa hora ab ea
uisus uel auditus est. **E**cce hic habes
manifestum exemplum. quatenus uirtus sit
pura confessio. **H**ec in relata sunt a
domino hermano abbate loci sancte ma-
rie. **C**um talia fama diuulgante
cognouisset de prefata femina. s; cum esset
bonne canonicus. optime nota. ad
locum per se ipsum accessit. et eo ordine
quo dicta sunt ab illius ore cuncta
audiuit. **N**o. **S**i confessio tanti pon-
deris non esset. nequaquam demones tam
grauiter turbaret. **M**o. **O**ccurrit
aliud exemplum. in quo satis agnos-
ces quam grauissime exacerantur
cum peccata nostra confitemur. **H**ec que
dicturus sum post conuersionem meam
facta sunt. et a domino karolo in re-
lata. aliquando ipse noster tunc abbate
uilarientis. s; nomine persone siue loci
satis doleo me non retinuisse. **I**t enim
sic. **D**e sacerdote a dyabolo per prophetiam
inornis decepto et per rōfō; libato. **R**im.
Erat quidam sacerdos et adhuc
est admodum religiosus et ob-
uite meritum multis dilectus. in p-
bi nris prochia regens. **I**nuides gre-
eius mille artifex dyabols. nolebat
eum aptis temptacionibus molestare.
sperans illum sub spece boni ad suum
consilium efficacius inclinare. **I**n an-

gelum lucas se transfigurans minister ille tenebrarum: ostendit se sacerdoti. et ait. Amice dei missus sum ad te nunciare que uentura sunt tibi. **Prepara te: quia hoc anno morieris.** Sacerdos uero nullam habens de angelo malo suspicionem: sed ita credens esse futurum ut prodicerat: cepit se diligentem quasi ad mortem parare: conscientiam per confessionem mundare: corpus uigiliis assiduissimisque orationibus castigare: annuam suam cum suppellectilibus egentibus erogare. Cumque multi ab eo quererent: cur tam indiscrete sua distraheret: uni tamen illorum sub typo confessionis causam aperuit dicens. Angelus domini reuelauit mihi quod hoc anno morturus sum. **Iste uero cum hoc minime celare possit: alteri cui dam sibi familiari dixit: sicque per eum ad noticiam totius prochie uenit.** Anno expleto sacerdos non est mortuus: et inuictus est falsis propheta dyabolus. **Et quia electis omnia cooperantur in bonum: in eo in quo uir sanctus uidebatur a diabolo deceptus est per mortem.** **Nimis enim de tam dolosa circumuentione erulesces propter homines ad quos uerbum peruenerat: nec habens unde uiueret: secum cum prochia deseruit: et in quadam domo ordinis nostri cui nomen exadit: se conuertit.** Facto eo nouicio: iterum diabolus affuit: et huiusmodi uerbis prodam dolum exprobaliquit. **Ne tuleris inquit homo dei: quod mortuus non es ut prodiri: quia deus sua prouidentia uitam tuam distulit: ad multorum edificationem.** Missus sum ab illo ut tibi assistam: instrua et custo-

diam. **Et credidit et ille.** Circa quem diabolus frequenter uersabat: et semper sicut postea notauit: ad ea que ad commodum sunt eum hortabatur. **Cum eum feruor quinquaginta impelleret amplius orare: uigilare: siue manibus lateralibus: arguit eum ille dicens: Discreto magister uirtutum est. Diu ad huc potis uiuere: et ideo tibi debes parcere: ut possis deo diu seruire.** Quando lapidem leuare uolebat maiorem: iterum dicebat. **Nimis magnus est: leua istum.** Cum factus esset monachus: ait illi. **Roga potest ut concedat tibi ire ad singulares labores: quatenus liberius uti possis meo colloquio: et ego tuo.** Et licentiauit ei prior: ut causam cognouit. **Nocte quadam uolens dyabolus dolum diu tractatum producere ad effectum: in repentina nocte ad lectum monachi accessit: exortans eum et dicens: Surge dominus uult remunerare labores tuos magnos. Uade ad cameram priuata: et intali trale zona suspendas te: ut sic martirem recipiat te.** **Audito hoc uerbo monachus exprobaluit: et contra diabolum crebrius speruens clamauit: Recede inique a me: recede: modo noui quis sis. Et signans se: fugauit illum.** **Uides quanta sit arca nos clementia diuina: bene promissit ut seruum suum dyabolus in bono licet insidiosum: subtiliori positione exeretaret: noluit tamen ut grossa assumptione sub inferret: ne simplex deceptus: conclusionem eterne mortis incurret.** **Statim surgens ad lectum prius accessit: et dormientem exortauit: signum ei faciens confessionis.** **Ilo inueniente ut expectaret usque mane:**

ai nō acq̄scent. surrexit. atq; cū eo
 caplm̄ intrauit. **M**ox se mōchus
 p̄sternēs ad pedes prius. cōfessus
 est qualiter a diabolo sibi angeli specie
 sit multo tempore deceptus. et p̄ consi-
 liū suspendij a se dephensus. **C**ōfessus
 est et alia peccata sua. Cui ai p̄or ali-
 qm̄ penitentiā iniunxiss. et ut de ce-
 tero cauacō foret monuisset. ad lect-
 suū redijt. **M**onachus uero ob ne-
 cessitatē nature priuatam ascen-
 dens. dū in una sedium sederet. de-
 monē p̄ cōfessionē exacerbatū cū
 arca extento sagitta q̄ ip̄osita cont-
 se uidit stantē. et clara uoce dicentē.
Malo tuo cōfidisti me. ecce nūc oc-
 cidā te. Cui ai ille respondet. uade
 maledicte iam nō timeo te. ad sig-
 nū crucis euauit. sic q; p̄ uirtutē
 cōfessionis liberatus. amplius de-
 monē non uidit. **N**on. Quid ē qd̄
 huic sacerdoti dyabolus nocē non
 potuit. Arnoldū uero plebanū sc̄i
 remigij. de quo sup̄d̄m̄ est tam cru-
 deliter occidit. **N**o. Sicut dicit psal-
 mista. Custodit dñs omēs diligētē
 se. et omēs peccātes disp̄det. **I**nde
 et eiusdē plebani filiam corrupit.
 uirguē uero de uiuella ledē nō po-
 tuit. **N**on sine causa dyabolus tan-
 tam potestātē accepit in utroq; pa-
 trem sc̄i et filiā. **N**o. Si demonē
 tm̄ turbant. ai peccā nra confitemi.
 p̄nto eos plurimū exhilarari. cum
 eadem p̄ silentiū tegimus. **N**on.
Hoc certissimū est. hoc plenius ag-
 nosces in distinctōne septima caplō
 decimo. ubi gr̄a dei genitricis q̄bus-
 dam ad cōfitendū lingua reuerata ē.

Ipsi enī gloriose uirgini marie eadē
 distinctio assignabit. **N**o. **E**x hys
 que dicta sunt satis itelligo cōfessi-
 onē aīe esse medianā. nūc nosse uel-
 lem si aliqd̄ salutis p̄ eā corpus rea-
 piat. **N**o. **U**irtus omnis medicina
 est. Nam sicut aīam peccōris liberat
 a pena gehennali. sic nō nūqm̄ corp̄
 liberat a pena tempali. **N**o. **U**idetur
 in utile nimis de hys exempla audi-
 re. q̄a multi sunt si scirent fructū
 corporalem esse in cōfessionē. maiores
 essent in illius excauacione. **N**o. **N**ūq̄
 nō memor es. qualia ul' q̄nta donis
 waltherus alius uilariensis nobis
 dixerit. de cōfessionē. ueniēs de sollep̄
 ni curia franckenfort. in qua filius
 friderici regis romanorū electus est
 in regem. **N**o. **B**ene quidē recor-
 dor. sed q̄a mens hominis labilis est
 memorie. placet semel audita. mar-
 ime que saluti sunt necessaria sepi-
 us audire. **N**o. **C**um essem inquit
 franckenfort. et loquerer ai magrō
 conrado decano spirensē. inter cetā
 dixi illi. Quedā noui de cōfessionē.
 que uos p̄dicatores scire deberetis.
Predicabat enī crucē. et rogauit
 me illa replicare. **Q**uare tenor tal-
 est. **D**e dīo arthabarese et h̄ sorore
 q̄ de itendo per cōfessionē liberata
Aput ciuitatē est. capl. xv.
 arthabatensem. ante annos
 paucos. iuuenis quidā clericus ex-
 titit de eadem ciuitate natus. delica-
 cius ibidem ab infancia educatus.
 et inter honestos clericos cōuersat.
Qui ai nō haberet aliquod stipen-
 diū ecclesiasticū. et mater eius cepit

ser egere: puduit eū manē cū illa.
Inflatusque spū diabolico: ad domū
 cuiusdā diuitis argentarij uenit cū
 dolo. Cui dixit. Mercator quidā diuē
 uenit in domū meā: uolens cōpare
 afos argēteos. calices etiā et alia
 quedā uascula siue ornamenta de
 auro siue argento fabrefacta. Si qd
 de tali ope uendē uolueris. i sacello
 pone. et tali hora solus quia secre
 tū uult eē. uenias ad domū meam.
Argentarius de clerico lene sibi no
 to nullā habens suspiciōne. ut ius
 serat fecit. tamen quo iturus esset
 familie sue notificauit. **Q**uē cū cle
 ricus solū ueniētē aspiciet. post of
 tium se abscondit: intrantibz cere
 brū securi diuisit et occidit. Dein
 de cū sorore uirgine hominē mēbra
 tim diuidentes: in cloacam piecerūt.
Familia uero aurificas. cū redire tar
 daret. ad domū clerici uenit: ubi
 nā dñs suus est: inquisiuit. clerico
 cū sorore respondentibz. nō uenit huc.
Quorū uerba suspecta habentes. i o
 culis arcūspiciētes. uestigia fusi sag
 uinis repererūt. **Q**uibz crimē mor
 honuadij iponētes. Ascatis iudicibz
 ai iam negare non posset. tū p fusi
 aruoris ostensione. tum p thesauri
 repaone. sententia data est. ut am
 bō mitterent in ignē. **S**imilis casu
 colonie cōtingit quidā monetario
 tēporibz meis. **A**d plura. **C**ū du
 cerentur ad penam: dicebat puel
 la germano. **F**rater ppter te nō
 ducor ad mortē. neq; ob aliā cau
 sam coopata sum tibi in hoc ho
 miadio. nisi ut crimē tuū celare.

Actamen qā euadē nō possumus
 mortē iminētē. consiliū meū est
 ut de cōmisso faciamus cōfessionē:
 ut saltē penā euadam eternā. **A**d
 hec uerba clericus indignatus q
 despatus: respondit. **N**on faciam.
Quid enī m pdesse posset cōfessio
 tam tarda. **I**llo indurato puella
 petiuit sacerdotem: cui cū multa
 cōtriciōne cōfessa est crimen. **D**ein
 de ambo ligati sunt in stipite uno.
 igne copioso supposito. **M**ira uir
 tus cōfessionis: mira clemēcia sal
 uatoris. **C**lericū despatū flamma
 deuorauit: puellā uero ignis nō
 tetigit neq; cōtristauit: nec aliqđ
 molestie intulit. **L**incula tantū
 eius sicut legitur de tribz pueris
 cōbussit. ita ut libere deambulāe
 posset: nec aliter sensit flāmarū
 ardorem. quā uentū rous flantē.
Illo tanto miraculo iudices pu
 ellam innocentē putātes. iussert
 ut exiret: sic q; p cōfessionē incen
 dij illius euasit ardore. **N**o. **Q**uid
 iudicas de clerico. **M**o. **H**oc qđ in
 supiori distinctiōne caplo sexto
 de se iudicauit hildebrandus. de
 peratus latro. **E**ternaliter inq;
 dampnatus sum: eternisq; ince
 dijs ppter despatōne maxime de
 putatus. **S**i egissem penitēciā cō
 fitendo culpā: p penā tempalem.
 euasissem eternā. **R**etulit nobis
 idem albas aliud miracū. i quo
 adhuc amplius manifesta ē uir
 tus cōfessionis. i hūc modū. **D**e
 heretic apđ cameracū p cādes ferrū
 examinatis et cōbustis. cap. xvi.

In cameracho ciuitate ep̄ali infra
hoc quinquēniū. plures hēta cōpre
hensi sunt. qui omēs timore mortis
suā p̄fidiam negauerūt. **M**issus est
ab ep̄o clericus. qui negātes p̄can
dens ferrū examinaret. aduſtos hē
ticos sententiaret. **E**xaminati sūt
omnes et cōbusti. **Q**ui cū traherēt
ad penā? unus ex eis uir nobilis
sanguine. reseruatur a clerico ad
uitam. si forte illū quoquomodo redu
cere posset ad penitentiā. **C**ui sic
dicit. **H**omo nobilis es. misereor
tū et cōpacior anime tue? rogo et
moneo ut ad huc de tanta p̄fidia
resipiscas. de errore ad ueritatē re
deas. ne p̄ mortē temporalem. mortē
incurras eternā. **A**d hec ille r̄ndit.
Experimento didici me errasse. si se
ra penitentiā mi p̄desse posset. non
rennuerē cōfiteri. **C**ui cū ille dicit.
penitentiā uerā nūquā esse seram?
uocauit sacerdotē. **C**onfessus ē ho
mo suū errorem ex toto corde deo pro
mittens. si uita concederet satisfac
tione. **U**t autē pius dñs uim oste
deret confessionis? mox ut penitēs
cepit pacā suā cōfiteri? cepit et ip̄a
cōbustura in manu cōfidentis pau
latim minui. **Q**ue in tantū eo al
piciente decreuit. in quātū confessio
p̄feat. **M**edietate cōfessionis pacta.
media pars plage ē sanata. **U**t au
tem cōfessionē totā cōpleuit. et uir
tus ip̄a cōfessionis omnē cōbustu
ram tam in dolore quā in colore de
leuit. et manus pristinā sanitatē
recepit. **U**ocatus est uir a iudice
ad ignē. **A**d quē clericus. **Q**uare

eum uocatis? **U**t ardeat inquit. eo
quod in examine cōbustus sit. **T**unc
clericus ostendēs manū eius sanā
simā liberauit eū a penis. ceteris igne
cōsumptis. **H**ec cū audisset magister
conradus. respondit altari. **E**t ego
dici uobis simile quod ante paucos
annos apud argentinā recordor cō
tigisse. **D**e hēta apud argentinā con
bustis quorū unū p̄ cōfō. h̄bat. **S**i p̄
m̄lre decipit. itez incendio dāpnat?

Decem hēta in eadem. **r**vij.
ciuitate salz argentina q̄ et
Strazburgh cōprehensi sunt. **Q**ui
cū negarent? p̄ iudiciū candentis
ferrū conuicti. sentētia incendiū sūt
dampnati. **D**ie statuto cū ducerent
ad ignē? quidā ex comitātibz uni
illorū dicebat. **M**iser es dampnat?
age uel nūc penitentiā. pacā tuā cō
fitando? ne post incendiā corpis q̄
momentanea sūt aiām tuā ignis ge
hennalis eternaliter cōburat. **C**ui
cū ille dicit. cōsidero me quidē erras
se. sed timeo penitentiā tante neces
sitaris minus acceptā esse deo. **R**es
pondit. **E**x corde tū cōfite? mise
ricors est deus. et penitentē suscipi
et. **M**ura res. **M**ox enī ut homo cō
fessus est p̄fidiam. manus eius ple
nam recepit sanitatē. **T**ardante eo
in cōfessionē cū a iudice uocaretur
ad penā? cōfessor eius respondit. **N**ō
iustum est ut homo innocens dāpnet
iniuste. **I**n cuius manu dū nullū
uestigiū cōbustionis repiret? di
missus est. **H**abebat idem homo ur
orem nō longe a ciuitate manētē.
horū que dicta sunt. p̄sus ignarā.

Ad quam cum uenisset gaudens dixit
semp benedictus deus qui me libera
uit hodie ab interitu corporis et anime
causam ei exponens: respondit illa.
Quod fecisti o miserime. quid egisti?
Ite quod propter momentaneum dolorem
recessisti a fide tua sana et sancta.
Magis debueras si fieri posset ceceres
corpus tuum incendiis subicere: quam a
tam placata fide semel recedere. **S**: que non
seducit uox serpentina. **I**mmemor
ille beneficii diuinitus sibi collati: **I**
memor tam euidentis miraculi. con
silio uxoris accevit: et errorem pristinum
resumpsit. **D**eus uero non imemor
uindictae: pro tanta ingratitude
manum plagauit utriusque. **R**enouatum
est incendiis in manu heretica: et
quia coniux auctrix extitit. resumpti
erroris. consors facta est rediuiui do
loris. **T**am uehemens erat incendium
ut ossa manuum penetraret: et cum uti
non auderet clamoribus in uilla quos
uis extorsit doloris fugerunt in nemus
uicinum. illuc ut lupi ululantes. **Q**uod
uerbis imorer: **P**oditi sunt in ciuitate
reducti sunt: simulque in ignem
conditi plene extincti missi: et in
cinerem redacti. **N**o. **I**uste actum est cum
istis. **C**onfessione pura pugnares
merent uictoria. dampnandi indul
gentiam. **M**o. **D**e milite qui ob meritum
confessionis coram herico imperatore triumphum

Tempore illo quo henricus imperator
qui nunc regnat nouissime intrauit
lombardiam: accusatus est apud eum
ab eisdem longobardis castellanis
quidam de rapinis. Aliusque insolentis

multis. **A** quibus etiam adductus est pugil
quidam fortissimus gigantee altitudinis.
qui eum monomachia impeteret.
Nolens eis imperator negare iustitiam
militem adesse precepit. **Q**uem cum gigas
ille ad duellum secundum ius civile citaret.
frater eiusdem militis ad pedes imperatoris
se prostravit: et ut sibi pro germano
tenerime dilecto pugnare liceret
multis lacrimis obtinuit. **Q**ui cum se
passet diligentissime pro contritione.
confessione. et oratione. omnem suam
spem in christo posuit: cui signaculum
in ueste quasi in clipeo atque in manu
pugnaturus pro munimento arripuit.
Erat enim uir gracilis nec multum
fortis: cum cum occurrisset pugil. aspectu
horribilis alterum se exhibens go
liath. ictum tam ualide in clipeo eius
dedit ut tonitruum putaret. **M**iles
uero ictum ictum continuans antequam
manum retraheret. cum tanto nisu illum
cussit: ut baculum lapsum leuare non
posset. **D**einde crebris ictibus mactans
pugilem: pro confessionis uirtute uic
at in superabilem. **Q**ui sicut michi
retulit henricus monachus nostrus
qui presens fuit. sicut los mugres.
hec uerba prupit. **N**e michi miserum
quomodo tam turpiter confusus sum
ab hoc homunculo. **S**icut pro fratris
humilem confessione. homo morte
dignus euasit mortem. adeptus est uic
toriam. **Q**uod autem dampnandis confessio
tribuat ueniam. presto est exemplum.
De fure qui colonie beneficio confessionis
circa illa mortem euasit. **xix. Cap.**
Quod tempore quando positus fuit ad
litteras. fur quidam in cippo tenebat.

ante portam martis colonie. Quē
sacerdos quidā satis laudabilis uite
uocē eustachius. eiusdē porte capellā
regens inuisit. confessionē audiuit.
et p elemosinas suas uisitauit. Et si
ait in retulit idem sacerdos sepe ei ex
industria mictelat aphū suū. in quo
pē uile consuevit. Uidebant hoc homi-
nes. et mirabant. Et cū honor a sacerdo-
te tali fure exhibitus. delatus fuisset
ad iudices. hominē innocentē putan-
tes dimiserūt illum. **Ad** Quare nō
consecuntur huiusmodi beneficia omnes
rei p confessionē. **Mon** Non expedit.
qā multis fieret occasio peccandi.
Uult deus aliquā huiusmodi miracula
fieri p confessionē exempli causa. ut
quantū anime cuius medicina ē uale-
at p signa exteriora ostendat. Bene-
uult ut reus post confessionē puniatur
in pnti ne eum in futuro puniat. q
nō punit bis in idipm. De hoc tibi
dicam manifestū exemplū. a quodā
ordinis nrī abbē michi relatum. **Itē**
de fure q ab epō leodi cōf. ob uisum
psalmi. sinam mortis accepit. xx.
In ecclesia leodiensi ep̄c quidā fuit
uir religiosus ac timens deū. Die
quādā cū sederet in capella sua solus.
tempore quadragesimali. et psalteriū
lectitando uenisset ad illū locū psalmi.
c. v. sal. quis loquet potentias dñi.
auditas faciet omnes laudes eius.
ingressus quidā ex officio. orationē
eius interrupit dices. Dñe. quid
uultis de illo criminoso. ut fiat.
Ep̄c misericordia motus. respondit. **Dee**
paupe. ppter sacru tempus qdrage-
sime. Recedente iudice ut reū dimit

teret. ep̄c reflexit oculos ad psalmū
dimissū. statimq̄ occurrit uersicls
beati qui custodiunt iudiciū et faciūt
iusticiā in omni tempore. Quā uoce ter-
ritus. ac diuino responso correptus
esset. et instructus sicut reuera fuit.
iudicē reuocauit dices. Discute cau-
sam hoīs diligentē. et iuste iudica il-
lum. Sicq̄ ad uocē ppheticā. reus ui-
ta priuatus est. Forte iste contritus de-
cessit. et si supuixisset deterior factus
mortē inaurisset eternā. sicut supra
legitur de hērico strazburgēse p con-
fessionē sanato et readi uo. **Regū**
Placet qd dicit. Mon Confessio sumū
remediū est impiū. etiā in mari
longe. **De pegrinis q ob peccā unius**
hoīs i mari perditati et d. s. s. liban. rri.

Peregrini quidā sicut magister
iohēs xantensis p̄lo uentauit
in suis stacionibz cruce p̄dicans. cū
tempore quodā transiret in succursū
terre scē. orta est eis in mari tēpestas
tam ualida. ut nauis ip̄a operiretur
fluctibz. fremebant uenti. exatabant
fluctus turbulenti. nutabant utri
fortissimū. spes omnium nautarū defe-
at. Uidentes ante oculos mortē. cepe-
runt singuli unusquisq̄ sibi uicino
de peccā suis facere confessionē. Et mirō.
Nam ppter unius hominis peccata
dñs eandē exatauerat tēpestatē. Erat
enī in nauī illa homo quidā miseri-
mus. hō fecidissimū. cuius peccā fere
tam graua. tā turpia. tā horrenda.
tā inq̄nitata. qm̄ in qualitate. ut nec
ipm̄ mare pondus illor̄ possit portare.
Cum natura eius sit eicere imundi-
cias quaslibz corporales. quomō equa

nimirum sustinet tantas imundicias
 spirituales. id est peccata creatori suo contra-
 ria. Timens homo ille peccata vite sue
 simul et anime. et propter se omnes alios
 picitari considerans. surrexit et ait. Au-
 dite fratres audite. Si propter peccata tempestas
 hec orta est: ego occasio sum tanti
 piculi. Rogo ut audiatis confessionem
 meam. Tacentibus omnibus cepit uoce
 ualida tantum uenenum peccatorum euomere.
 ut aures humane etiam horreret audire.
Mira clemencia dei. Non ut massam
 iniquitatis per confessionem crearet. ma-
 re furens siluit: et facta est tranquillitas
 magna. ita ut omnes mirarentur.
Miris miranda succedunt. Stetit ut
 nauis ad litus ueniret: audita peccata
 deus de memorijs singulorum deleuit. Be-
 ne permisit ut quia dum erat in nauis
 condusi confundentur in aspectu illorum:
 et ne excentes forte eius peccata pala-
 rent. uel imperarent. induxit obliu-
 ionem eis. Bene retinuerunt se in mare
 fuisse picitatos: hominem aliquid fuisse
 confessum: sed quod dixisset prius ignorauerunt.
 Et hoc ipsum didicit experimento.
Non Valde letificant ista. sed mirum
 uidetur quod ob unius hominis peccata dominus
 tanta turbauit multitudinem. **Non**
 Legimus per inobediencia ioue mare tur-
 bari. et nauitas picitatos: illoque erecto
 mox mare stetit a feruore suo. Nam
 sicut ob unius hominis peccatum aliquando
 dominus multitudinem temporaliter affligit:
 ita per unius iusti merita frequenter
 multis peccata. De hoc plurima habent
 exempla. **Non** Scio nichil fieri sine
 iusto dei iudicio: sed summe iudice cle-
 mencie. quod homo sciens se esse ipsius

mortalibus piculis se audet committere.
Non Quibus nota est medicina confes-
 sionis. ne una die morari debet ipse
 peccatis: neque differre confessionem. nisi ne-
 cessitas excludat confessionem. Audi de
 hoc episcopi cuiusdam uerbum bonum. uerbum
 sanctum. uerbum memoria dignissimum.
De quodam episcopo anglie qui moriens
propter exemplum noluit scire. xxx.
Sicut didici a quodam allate
 super in anglia episcopo quidam defunctus
 est. ordinis premonstratensis. uir bonus
 et magne religionis. Hic cum ageret
 in extremis. nec confessionem requireret:
 dixerunt ei clerici sui. Domine debilis es
 ualde: quare non facias confessionem
 uestram? Respondit episcopus. Non faciam.
 Illis uerbum exhortationis repetentibus:
 adiecit. Putatis stolidi quod usque ad hanc
 horam distulerim confessionem meam.
 Dixerunt ei iterum. Consilijs regis
 interesse soletatis. Quibus rursum
 respondit. Non aliter fuit coram rege:
 quam episcopus coram pilato. Hec quidem dixit
 et fecit episcopus ille scilicet per exemplo. sci-
 ens scriptum. ante mortem confitenti. a
 mortuo quasi nichil perit. Confiteletis
 uiuens. uiuens et sanus confiteletis.
 et laudabis deum et glorificaberis in mi-
 serationibus illius. Cotidie solitus fuit
 mundare conscientiam. nec deferre co-
 fessionem suam de die in diem sicut mi-
 ti faciunt. Qui etiam post mortem mira-
 culis claruit. **Non** Sicut colligo ex
 uerbis episcopi huius: non est peccatorum
 confessionem differre. **Non** Dilatio ista
 confessionis ad memoria reuocat ca-
 sum quendam qui anno prioro apud nos
 contigit. **De quodam monacho uero qui**

mones pmo plerim fecit. scilicet. cap.

Quidam ex senioribus nostris **xxiii.** que nolo nominare habebat hanc consuetudinem sicut ceteri multi sepius renouare confessionem. ita ut abbas putaret quod gnarus esset eo quod a puericia usque ad senectutem peccata sua commemoraret. Ante mortem suam per aliquod tempus debilis: subito defecit et obmutuit. Accursumus omnes: iungentes eum oleo sancto. Die ut puto sequenti. Dominus abbas uenit: in cuius aduentu dei misericordia despecta lingua reseruit. et cepit confiteri peccata quedam mortalia ante conuersionem commissa. que nunquam ei fuerat confessus. Tertius uero abbas requisit si unquam eadem fuisset confessus peccata. Alius inquit abbatibus dixi ea: habuerat ante ipsius tres abbas. Et sicut retulit nobis abbas noster propter hoc dominus qui magnos eius labores respexit. os aperuit: ut esset confessio eius integra. **NO** Quid si aliis abbatibus de quibusdam peccatis mortalibus nouissime confessus abbi. simili modo aliqua ex uerecundia subtraxerat? **NON** Sicut dixi in primo capitulo huius distinctionis. sicut confessio debet esse nuda et debita: ita debet esse integra id est non per plures confessores diuisa. Quid potest ut ait Ieda super lucam. si tota ciuitas custodiat. et unum foramen per quod hostes intrent relinquat? Audi quid dicat osee propheta. de semiplene confidentibus. Colligata est iniquitas effraim. absconditum peccatum eius: dolores parturientis uenient ei. Spero enim aliam abbatum integram fecisse confessionem: quia uir erat prudens. et multas in illo uidimus uirtutes. **NO** Si pecca-

ret confitens cum confessore: posset ei fructuose eadem confiteri peccata. **NO** Talis confessio nulla est. quia nulla ibi erubescencia: neque aliqui ibi denudantur peccata. Dicam tamen per exemplo et ad solutionem tue interrogacionis quedam miserabilem casum qui ante paucos annos contigit: quem Dominus abbas astericiensis omnibus abbatibus in generali capitulo loco sermonis recitauit: monens ut singulum cum suis monachis ad cautelam referrent. **de confessore qui cum adolescente peccauit et post mortem ad confessionem eundem**

NO quodam inquit hortabatur. **cap. xxiiii.** monasterio sacerdos quidam nuper defunctus est cui abbas suus ob meritum uite inuixerat quatenus fratrum suorum confessiones audiret. Nomen uero domus siue persone subtraxit. Erat in eadem domo adolescens quidam qui ad eum confitendi causa frequenter uenit: cui quoque dyabolo instigante et humana fragilitate consentiente. idem confessor semel tantum peccauit. Statim opere peccato. cepit dolere et flere. amarissime dicebatque iuueni. Male fecimus: alius hoc peccatum confiteri ob uerecundiam non possumus: si consulo ut tu mihi confitearis et ego tibi. alterque ab altero suscipiat penitentiam. Quid plura? Placuit iuueni consilium: confessus fuit peccatum inuicem: et tam duram unus ab altero suscepit penitentiam. quale nec abbas siue aliquis confessor illis iniunxit. Paruo post tempore sacerdos idem infirmatus est usque ad mortem: et cum iam in extremis ageret. et ad exitum festinaret: timore gehenne peccatum ut cuius dixit: personam uero peccati consortem non

expressit. Defuncto eo albas uehementer doluit. qđ scire n̄ potuit cū quo peccasset. **A**it tamē intra se. **A**d confessionē tibi ueniet. qđ est ille. **I**nterim mortuus clara die apparuit adolescenti cū esset solus. facie lurida et ueste trita. **A**utē ut ille uidit mortuū agnouit. timuit et exhorruit. **C**ui mortuus. **S**ta ne timeas. qđ ppter te ueni. ut indicē tibi de statu meo. **C**ōfortatus iuuenis uerbis eius et aiatus. cū interrogaret unde ueniret. ul' qđ quere- ret. respondit ille. **I**n maximis penis sum ppter illud tantū qđ tecū comisi peccatū. ignea enī cathena genitalia me a constringit. qua suspensus torquor. **C**onfessio illa quā fecimus inuicem nichil in p̄fuit. qđ nulla fuit. **E**t nisi in extremis quoquō peccatū expressis- set. eternalit̄ dampnatus fuisset. **C**ui cū iuuenis dixisset. est aliqd qđ uobis po- sit p̄desse. respondit ille. **S**i tu pure et plene cōfessus fueris peccatū tuū. mul- tū michi p̄derit. **S**i autē. eterna te pena suscipiet. **S**ic qđ disparuit. **T**er- tius iuuenis recenti uisione. cū facē uellet cōfessionē nec posset ppter alba- tis absentiā interim distulit. **I**nter- cedente uō temporis dilacione. timor con- ceptus cepit depescē. et uicundia cre- scere. intantū qđ est erubescētia uictus. ut cū albas uenisset nichil ei cōfiteretur. **A**lbas uerō nō memoz culpe sibi cōfel- se. cū ad cōfessionē nō ueniret quē cot- tidie expectauit. cogitauit diligentissimē. qualiter male latentē salubrit̄ depre- henderet. **P**cepitq̄ toti cōuentui sacer- dotibz. et ordinis inferioris. sanis. in- firmis. ut omnes nescio in qua sollep-

uitate ad maius altare cōmunicaret. **N**isum est ei qđ nequaquā auderet accedere. reus de culpa illa. **S**edensq̄ cōt̄ altare. respexit ad ora singlorū. **A**dolēscēs uero hoc ppter se fan̄ putans. et si se subhe- ret notari timens. cū ceteris accessit. **Q**ui cū p̄inquasset altari. tātus eum horrore in uasit. tantus timor percussit. ut et p̄suptuosus ueraret p̄cedē. et uocis cōpelleret redire. **V**eniensq̄ ad altare. fecit ei signū cōfessionis. **Q**ui gaudēs et exultans. dicebat intra se. **E**hā. cepi- mus lestram certe. inuenim̄ p̄dam. iste enim est. **E**t surgens. intrauit cū eo ad caplin. **C**ui p̄dibz iuuenis p̄strat. fecit de peccō cōfessionē. retulit uisio- nem. suscepit penitentiā. **S**icq̄ p̄ prudē- tiam media denudatū ac sanatū ē uul- nus scoldi egrorū. **H**ec nobis retulit dōnus genardus. albas n̄ rediēs de caplo generali. **N**o Magnū donū dei est. qđ sic mortui uiuos hortant ad cōfessionē. **N**o Tantū bonū ē cō- fessio. ut etiā eo utant̄ sp̄c mortuorū. **S**epius p̄cepi mortuos uiuis apparui- sse i sompnis. et ob que peccā detinerē- tur in penis cōfessos fuisse. et quibz le- neficijs liberari posset ueracit̄ iudicasse. **Q**đ postea ueracibz signis p̄latū est. **S**imili enī similia congaudent. quia corpus dormientis modicū distat a mortuo. et dum homo exterior quies- cit. interior sepe efficacius uigilat. **N**ō semp sompnia sūt uana. s̄ nō nūq̄ reuelacōnes diuine. sicut habes de io- seph patriarcha. de daniēle. de ioseph sponso scē marie. et de tribz magis. **N**o Uellem in aliquo demonstrari exemplo. qđ sp̄c mortuorū spiritibz

confiteant uiuorū. **Mon.** De nouicio
 q̄ abbi confessus ē i sopnis. **capl. xxv.**
 Uenit quidā in quadā domo ordinis
 nostri susceptus est in nouiciū. Modi-
 cum elapso tempore. idē nouicius quē
 infirmat. ad extrema puenit. Nondū
 enī scdm̄ cōsuetudinē ordinis. cōfessi-
 onē generalē fecerat abbi. q̄a absens
 erat. Quē cū expectaret cū desiderio mig-
 no. et ille nō ueniret. cōfessus est p̄ori
 quecūq̄ cōmiserat. Sicq̄ ante abbi
 aduentū. diem clausit extremū. Eadē
 nocte cū abbas in quadā sua grangia
 dormiret. et de obitu nouicij nichil
 p̄orsus sciret. ante lectū abbi defuncti
 sp̄c se inclinauit. et ut suā dignaret
 audire cōfessionē humilit̄ supplicauit.
 Abbas iste esse dicitur sc̄is hugo abba
 bone uallis. qui iam incipit claresce-
 miraculis. Respondente eo nouicio.
 libent̄ te audiam. ille om̄ia p̄cā sua
 cōfessus est ei. eo ordine et modo q̄ cō-
 fessus fuerat p̄ori. Cuius cōtricio tan-
 ta fuit. ut etiam lacrimę ex oculis no-
 uicij se inclinantis et cōfitentis. eadē
 uiderent̄ sup̄ pectus abbi. Cōfessioē
 cōpleta. hec uerba ptulit. **Modo inq̄**
pater cū benedictione tua uado. quia
saluari nō potui. nisi fecisse tibi con-
fessionē meā. Id qd̄ uerbū abbas eu-
gilans. expuri uolens utrū uisio eēt
uera. ul' sicut sepe euenit fantastica.
cuicullam arca pectus suū palpauit.
quā totā inuenit madidā. lacrimarū
q̄ stilladijs resp̄sam. Tūc satis am-
irans cū domū redisset. et p̄ori sopnū
recitasset. respondit ille. Vera fuit
uisio. et uerissima cōfessio. No. Qd̄
est qd̄ nouicius dixit se nō posse libe-

rari sine tali cōfessione. cū cōfessioē
 debitā nō exclusit cōtemptus. s̄ ne-
 cessitas. Si contritus decessit. iā de
 saluandis erat. sin autē nil ei p̄ mor-
 tem cōfessio p̄fuit. quia a mortuo
 q̄si nō sit p̄rit cōfessio. **Mo. Puto qd̄**
deus tm̄ uerbis ul' actis eius uoluit
ostendē quantū ei placeat debita cōfel-
sio. id est illa que fit p̄o plato. Qd̄
autē ait nō potui saluari. sic dictū i-
telligo. id est tam cito. de purgatorio
sicut modo literari. De huiusmodi lo-
cionib; mortuorū cū uiuis. satis audi-
es in duodecima distinctōne. Nec te
moveat qd̄ sic hoim̄ electorū dixi con-
fessos fuisse. p̄cā sua post mortē. cū
etiā cōfessione criminū suorū. uis fuit
se maligni sp̄c memorentur. Noui.
Corū confessionē audire delector. Mo.
Qd̄ dicturus sum nō legi. s̄ a uiris re-
ligiosis audiri. De cōfessioē cuiusdā
Sacerdos demonis. capl. xxvi.
quidā cum tempore q̄dragesima
li in ecclesia sua sederet. et sibi cōmil-
lorū cōfessiones audiret. alijs rece-
dentib;. atq̄ alijs accedentib; int̄ ex-
pectantes quidam stabat. quantū ad
apparenciā corp̄ uiuentis et robustū.
confitendi tempus expectans. Om̄i-
bus expeditis. ip̄ nouissimus accessit.
corā sacerdote genua flexit. et ad con-
fessionē os aperuit. Qui tanta et tā
enormia cōfessus est crimina. tam
multa homicidia. furta blasphemias.
piuria. discordie seminaria. et
alia hys similia. quorū se auctorem.
incentorem. siue suggestorem esse di-
cebat. ut sacerdos tam̄ horrore qm̄
tedio grauatus. diceret ad illū. Si mil-

le esses auctor. nimis es tam grua et
tam multa te comississe peccata. Ad quod
uerbum ille respondit. Amplius sum quam
mille annorum. Tunc amplius tertius
sacerdos. ait. Quis ergo es? Respondit
ille. Demon ego sum. unus ex hijs qui
cum lucifero ceciderunt. Peccata mea ex mi-
nima parte confessus sum tibi. si uelles au-
dire residua que sunt innumerabilia pa-
tus essem tibi confiteri. Sciens sacerdos di-
aboli peccata fore insanabile. dixit. Ad
tibi commune cum confessione o dyable.
Respondit demon. Stabam ex opposito
tui: uideque peccatores ad te accedere. et uisito
redire. auscultas ualde diligenter. quod il-
li dixerint. quod uel eis responsu sit a te?
et quod post grua peccata promissa sit eis in-
dulgencia. uitaeque eterna. Ego uero de-
sperans consequi. ueni tibi peccata mea
confiteri. Sacerdos uero exemplo sancti
marciani dyabolo fiducialem respondit.
Si uolueris uti consilio meo. et age pe-
nitentiam de peccatis tuis pure sicut hijs
quos hinc exire uidisti. simile indul-
gentiam consequeris. Respondit demon.
Si tollerabilem mihi inueneris satisfacti-
onem. parebo tibi. Ego inquit ualde modici-
cam. et minorem hijs qui ante te confessi
sunt. tibi inuigam penitentiam. Uade et
tribus uicibus in die iacta te in terram. sicut
presertim dicas. Domine deus creator meus
peccavi tibi. ignosce mihi. Hoc solummodo
sit penitentia tua. Cumque dyaboli diceret
non possu hoc facere. nimis est mihi graue.
respondit sacerdos. Quare in tam mo-
dico grauaris? Non possu inquit me in-
tantu humiliare ei. Aliud quodcumque inue-
neris. uilens suscipiam. Tunc indigna-
tus sacerdos. subiunxit. O dyable. si

tanta est cordis tui superbia. ut nec ue-
lis nec possis te in tam modico humilia-
re creatori tuo. recede a me. quia neque hinc
neque in futuro. misericordiam ab illo con-
sequeris. Ad quam uocem mor ille eua-
nit. **Ad.** Miru quod sic se superbus ille
spe humiliare potuit homini. et non cre-
atori. **Ad.** Hoc est quod dauid deo dicit.
Superbia eorum. id est demonum qui te ode-
runt ascendit semper. Unde statim in se-
quenti psalmo subditur. Confitebimur
tibi deus. confitebimur tibi. Quasi dicit. Non
homines confitebimur tibi corde. confitebi-
mur et ore. demones uero impenitentes sunt.
Ad. Cum peccator habeat os et linguam ad
loquendum. sufficiat ei si peccata sua scripto
confiteatur. **De eo quod non sufficiat scriptum**
Confiteri nisi in ueritate. ca. xxviii.
Non uidetur sufficere. quia ore confes-
sio fit ad salutem. Qui si semel peccata sua
confessus ore fuerit. postea scripto se am-
plius confundere poterit. sicut penitentes.
et sicut sanctus augustinus fecisse legitur.
in libro confessionum. **S**colaris parientis
de quo superius est distinctio secunda. capitulo
deamo. quia propter nimiam compunctionem
loqui non poterat. defectum illum scripto sup-
pleuit. **Ad.** Quid est ergo quod in uita
sancti iohannis eleymon legitur mulier quaedam
peccata sua scripsisse. et sigillata eisdem scri-
ptis tradidisse. et sine oris confessione quam
sola prohibuit ueranda indulgentiam hu-
ille consecuta. **Ad.** Simile aliud legi-
tur de karolo impatore. in uita sancti egi-
dij. sed miracula non sunt in exemplum
trahenda. Hoc etiam scias. quod humi-
di scripture. auctoritate non sunt. **Ad.**
Iterum quero si confitens confessioni pre-
debeat personam cui quae peccauit. **Ad.**

Nequaquam: quia penitentialis hoc prohibet.

Non Quare prohibet? **Mo.** propter multa mala que inde euenire possent. Talis forte est confessor qui personam peccatoris iam per penitentiam iustificatam despiciet: uel aliquid propter illius inconstanciam temptaciones incurret. **Et confitenti non liceat pro persona peccatoris forte ex. de dicit et**

Adolescens **simoniah. cap. xxviii** quidam infirmus cum auidam suo canonico nondum sacerdoti compellente necessitate confessus fuisset: quod a quadam illectus simoniali osculatus fuisset eam: interrogatus est si rem haberet cum illa. Respondente eo non: sed illa litent uidisset: satis me uerbis inuitans ad comixtionem. quam etiam personam exprimes: confessor eandem personam ab illo tempore in corde suo desperit: nec potuit eam tantum diligere et uenari ut ante. Sunt ibi adhuc alia pericula. Talem posset confitens pro persona: ut inter ipsum et confessorem odium perpetuum nasceretur. **Mo.** Exerbi causa. **Mo.**

Si dicit confitens: Domine ego peccavi cum sorore: filia: uel concubina uera: puto uir posse fieri: quin ille turbaret. **Mo.** De hoc michi dicas exemplum. **de dicit susa**

uise q. confessus: sacerdoti se peccasse cum co
Sacerdos quidam **culina sua. xxx.** in susanna habuit concubinam: quam adulescens quidam concupiscens cum eadem peccauit. In quadragesima uero ad eundem sacerdotem ueniens: confessus est peccatum simul et personam. Quod cum audisset sacerdos turbatus est ualde: et ab illius amore abstrahere uolens: durius arguit: peccatum aggrauat: penitentiamque duram nimis iniunxit. **Hanc** cor iste sine periculo non fuit. Unde inec

ao tam aspera: penitentia tam dura: non ex palata persona. Hec in retulit theodericus susacensis monachus noster: qui utriusque nouit sacerdotem uidelicet et adulescentem. Non ergo prode debet confiteri personam peccati consortem: cum tamen ea que peccatum aggrauat confiteri teneat. **Mo.** Vellem instrui quomodo dicitur deberet **Mo.** Quomodi forma posset seruare. Domine ego peccavi cum legitima concubina: filia: uel sorore: auidam cognati: affinis: amica: uel inimica mei: solis peccatis meis exigentibus: siue ab illa inductus: et in hunc modum dum de ceteris peccatis siue carnalia sunt: siue spiritualia. In hunc modum et femina dicat. Quaedam tamen peccata sic committuntur ut uir exprimi ualeant: nisi confessor personam intelligat. **Mo.** Inde multum curandum est. **Mo.** Ad si duo contra suum prelatum conspiraret: et unus illorum penitentia ductus: peccatum suum eidem prelati confiteretur: debet alium prode annon. **Mo.** Uideo ex omni parte periculum. Si non prode persona: prelati periculi posset: si uero prode: forte perpetuum odium illi aduersus conspiratorem suscitaret. Audi exemplum ad cautelam satis necessarium. **de abbe q. psecutus e monachum cogit et hoc intellexit: cuiusdam illi sare**

Hllas quidam de sua uicia. **ca. xxx.** claustro in lene noto de quodam uicio notatus fuit. Paruulda monachi sui confessionem: cum intellexisset hoc aliquem quendam sare: diabolo instigante cepit eum occulte persequi: timens ab eo in iustitacione accusari. Et cum illum mittere uellet ad quendam domum remotam: nescio quid pretendens occasionis: ille lene considerans causam persequutionis: respondit abbati.

Donec domū meā nō demerui: si uul-
tis me mittere ad matrem nrām ibo: sin-
autē uisitatoe hic expectabo. Bene-
faciat quia eū illuc non mittet: ne
forte detegeret de quo timebat. Hec in-
relata sunt a quodā seniore domū illi.
in qua cōtigerūt. Si alius iste tā dure
psecutus ē hominē innocentē: quom-
psequi habet cōspiratoe. Cernis quā-
ter uterq; pichatus sit. Abbas pseq-
do: monachus gūissimis teptacoibz
laborando. **No** Licet in aliquo casu cō-
fidenti. psonā pdē alterius. **Mo** De
hoc a me requisitus magr herman-
decanus bōnensis. uir literature mag-
ne: respondit. Si talis psona fuerit.
de qua constet confitēti qd pccm cōmu-
ne confitī noluit: bene eam pdē delet.
ne tacendo pereat. De hoc michi retu-
lit exemplū satis utile. **Et licet in
alio casu. confitēti pdē psonā alii. ex^m**
Qum esse de adulterio. ca. xxxi
Inquit plebanus apd sem pūū
martinū in colonia: quidam ex pro-
chianis meis uir honestus. cū die qdā
cūm dā cōcūis et amica sui domū so-
lus intrasset. et uxorē illius solā in-
gradibz solarij reperiss: amplexibz
atq; osculis ipius ad libidinē inflāma-
tus. cū ea contra ppositū peccauit. Mox
ad me qsi hausto ueneno cur: es. de
fonte cōfessionis bib: it: uenenu ex-
puit: penitēciā suscepit: et adiecit.
Dne ego psonā uobis exprmā: feina
tuepis est: et multos corrūpit: et cer-
tum in est. quia pccm illud minime
cōfitec. Tempe uero quadragelime.
ueniens illa magis ex cōsuetudine.
qm ex aliqua cōtriciōne. pccā quedā

minima ac cotidiana in cōfitec: ad
ulteriū q; omīno subitices. Ego nō ī
memor pccā in cōfessi. cū nollem eā cō-
funde. neq; cōfitecē pdē. Dicit. Domna
ite modo et cras reuertiū. interim q;
dicite tres orōnes dñicas. qten deus
illūiare dignet cor urm. ut digne ac
plene confitī possitis pccā uestra. Illa
uadens et in crastino rediens. nil adie-
cit. s; tm pccā pūc cōfessa replicauit.
Quā cū scdo iussisse abire easde orōes
quas pūc repetē. illa nō sine suspitō-
ne discessit: et sequēti die reuisa. Audi-
ente quodā clerico cognato suo quē-
secū adduxerat. in hec uerba pūpū.
Ecce dñs iste me digito demonstrans
adulteria in ipōit: ego dñs epō cōn-
rar de illo. Cumq; iūbis illius satis et
sem iūriatus nec tamē motus. solū
solū cū multa modestia dicit. Bona
domna qre pccā uestra absconditis. et
quare negatis qd modo dicatis. nūq;
nō cōmisistis adulteriū in tali loco.
et cū tali uiro. Illa intelligens crimē
me nō late. tandē ad se reuersa. satis
humiliter respondit. Dne uerū est
ego cū tali uiro adulteriū cōmisi: p-
ta sum cōfiteri. pata penitēciā susci-
pe. et de cetero caste uiuē. Sic q; factū ē
ut que peccatrix uenerat. plebani in-
dustria iustificata rediret. Si nō fuiss.
a cōfidenti pdita: forte nō ess; iustifi-
cata. **No** Si nō licet cōfidenti psonā
pccā consortē nisi in tali ul' cōsimili ca-
su pdē: quid sentis de cōfessore. Licet
illi in aliquo casu pccā cōfitecū. sine
psonas ipas cōfitecētes pdere. **Mo**
Peccata quidē cōfitecū in multis
casibz pdē pōit. tacatis psonis: ipas

uero psonas pde non debet. nisi i uno
casu que infra hoc quinquenni dñs In
nocentius pp. tali modo determinauit.

**De mocho q sine ordinib; celebravit. et
qd ex sententia Innocentij pp licet confes
si talem pde si noluit confiteri. Cap. xxxij.**

In domo quadam ordiis astercaensis. mocho
quidam sine ordinib; celebravit. Hoc ai
die quadam allati suo retulit. i confessioe
nec tamen cessare uellet a tanta psumpta
one. Allas dolens ac lacrimas ut a bla
phemia tam magna desisteret miseru ro
gavit. monuit et pcepit. s; no pferat.

Ille uero timens notari si cessaret. cele
bravit ut prius. In sequenti caplo gualu
allas idē posuit casum eundē. interro
gans qd faciendū foret confessor. si forte
tale quid in aliq; domo emerget. Cūq;
donus astercaensis siue certi altes sup h
nichil auderent diffinire. casu scripse
runt innocēto pape. Qui conuocans
cardinales uirosq; litteratos casu eis
posuit. et quid de hoc sentiret a singu
lis requisuit. Omnib; pene in hoc co
sentiētib; qd confessio no esset penda.
respondit. Ego dico responsione i rli
articulo esse penda. quia talis confes
sio no est confessio s; blasphemia. nec
debet confessor tantā insaniam celare.
p quā pculū in aile porit toti ecclesie.
Et placuit sentētia omib;. Scripsitq;
sequenti caplo qd a se fuerat determinatū.
et a cardinalib; applatū. Nec debet
dubitāe quin confessores multū torā
antur. ai tale quid audierit. qd soli
portare no possunt.

**De mocho q sui or
dib; celebravit et qd ex sententia Innocentij pp
on est diu licet dñs pde. xxxij.**

Qd mocho quidam pccm gra

uissimū confessus est pccm suo. sed au
fuit genus idem pccm ignoro. Que ai
prior scdm consuetudine remitte uellet.
ad allam. no acquieuit. Prior uero ai
pondus auditu pccm solus portare neq;
ret. et mocho eius consilio minus ac
quiescet. ex nimia animi mestitia cor
pe talesce cepit. Intelligēs hoc p spm
sanctū. frater symon de alna conuulsi
lene michi notus. dixit priori. Dñe
quid haletis. ut qd sic marcellitis.
Respondente illo tristis sum. ait symon.
Nolite turbari. Causam tristitie ure
lene noui. in breui dñs uos consolā
bitur. Accedensq; ad mocho dixit. Qre
no confiteris pccm tuū. Allati tuo.
Deus michi reuelauit illud. et si no
fueris confessus debito mō. ego te pda.
Ille conuulsi scitate no ignorans. mā
gis ex timore quā ex deuotione pccm
allati confessus ē. et prior ab angustia
liberatus est. **Mo** Hides in uir iste
spm hale pphete. **Mo** Reuera spm
habet pphete. si tamen ad huc uiuit.
sicut ex consequentib; cognosces.

Notarius quidam romane curie
ai eundē fratrem symonē ex mi
torum relacōne didicisset spm hale
pphete. desiderio uidendi eū. ab urbe
uenit in alna monasteriū. uolens
illo pntē pccm sua confiteri. sperās ab
eo corrigi si aliqd omitteret animari
si minus plene dicet. Que ai no in
uenit in alna. ductus est in gran
gram eiusdē cenobij. in qua ille ma
gister erat. Que mox ut frater symon
resperit. causā aduentus eius intel
lexit et ait. Dñe expectate me hic. e
go enī ibo p negotio domus mee ad

talem locū. et cū rediero patus uobis
 ero ad omnē uestram uoluntatē. Iuit
 et redijt. et cū a clerico ore didicisset. qd
 tamen nō ignorauit. misit ad mōste
 riu. petens sibi tūmūti cōfessorē discē
 tum. Cui cū p̄sente cōuerso idē cleric
 peccā sua satis deuote confitē. et in diu
 sis locis aliqua p̄ obliuionē tūmūret.
 quedā etiā p̄pter erubescētiā minus in
 te gralit̄ cū suis arāstancys expmēt.
 interrūpens eius cōfessionē. iā dictus
 symon ait. Quare hec et hec peccā sub
 ticeas. Ita in tali etate cōmisisistis. et
 illa et illa tali in loco ex leuitate. nō
 nulla ex necessitate fecistis. ubiq; eū
 corrigens ita ut ualde miraret. et cū
 regina austri media p̄te grē eius nō
 audisse fatetur. Rediens uero ad uirtē
 cū gaudio magno p̄ totā curiā i tan
 tū p̄pham suū magnificauit. ut dñs
 papa innocēcius ad cōaliū suū gnale
 illum uocaret. uocatiōq; de plurib;
 interrogaret. a quo tam ip̄ quā ceti
 cardinales didicerūt expmēto. qd
 spū polleret p̄phico. Hec in retulit
 memorie waltherus de birlach. mō
 chus in hēmenrode. qui ei familiaris
 simus fuit. et plura de illo recitare cō
 sueuit. **Item** **A**lio tempore uidens
 quandā muliercula peccatricē. horta
 batur eā ad cōfessionem. dicens. Con
 fite me audiente. Ad cū fecisset. nō si
 nebat eā aliqd p̄ obliuionē siue peru
 tescentiā sup̄mē. ubiq; eius corrigēs
 cōfessionē. sicut sup̄dcm̄ est de clerico
 romano. ac si illā peccasse uidisset. **No**
Cōsidero in isto uiro q̄uēntē spiritū
 helyser. qui corpe absens. et spū p̄sens.
 peccantē ier̄i corripuit. **No** **N**ō aliū

sp̄c opat̄ iniustus uetus testamētū. atq;
 alius in scās grē. s; idē diuidens singlis
 put uult. **No** **S**i nosti ad huc aliqua
 de hoc cōuerso. p̄cor ut edisseras michi.
 quia magis uidet̄ miraculosū om̄ita
 cordiū nosse. et cogitacionū secreta re
 uelare. qm̄ mortuos suscitare. **Mon**
Uerū quidē dias. quia scire interiora
 hoīs. solius dei est. **Unde** apl̄s. Qs̄ scit
 hominū que sūt hoīs. nisi sp̄c hoīs
 qui in xp̄o est. **S**olus hic excluditur
 sp̄c diuinus. qui ubiq; est et implet
 om̄ia. et cui ip̄se uoluerit reuelare.
Tempore illo quo dñs Conradus nūc
 ep̄c portuēsis cardinalis nouicius fu
 it in uilario. cōngit̄ frēm symonē cū
 walthero mōcho nūc alie uilariense.
 et alijs quibusdā mōchis atq; cōuersis
 ordiis nri in quadā ecclia seclari missā
 audire. **I**ntra canonē uero eiusdē mis
 se. uidit idem symon sp̄m iā dñi Conra
 di corpe satis a se remoti corā se stare.
 et coronā aureā in capite gestare. **U**
 dit et cogitaciones cordis eius in q̄b;
 tunc uersabat̄ in uilario. **F**inita mis
 sa. secreta locutus ē walthero dicens.
Cū uideritis dñm conradū nouiciū
 uilariense. dicite ei ut caueat sibi. q̄
 huiusmodi tēptaciones patietur hoc an
 no. **T**ales enī cogitacionēs taleq; ordi
 nes iam habuit in missa. et scatis q̄
 magna p̄sona erit in ordine. **P**ostea
 cū idem waltherus uidisset nouiciū ce
 pit p̄ambages illū iterrogare. qd̄ infra
 missas soleret orare. qd̄ue cogitare.
Respōdente illo sic et sic orare cōsueuit.
 adiecit. **R**ogo etiā ut dicatis m̄ q̄ sūt
 oratio. q̄lusue cogitacio ur̄a. die illa do
 minica infra missam. **C**ui cū diceret

nouicius. cur tā diligentē iuestigatis
 de cogitacōibz meis. respondit. Diate
 mī qd̄ quero. et ego uobis postea cau-
 sam exponā. Tunc recatis ei nouiciū
 p̄ ordinem qd̄ orauit ul' qd̄ cogitauit
 infra missā illā in magnū eū uertit stu-
 porē. q̄ nec in uno uerbo discrepauit
 a uerbis fr̄is symonis. **M**ox ei insinu-
 ans. qd̄ de illo uidit. siml' et modū tēp-
 tationis. monuit ut cautus esset. ne
 forte sub spee boni a diabolo deciperet.
Aqua res. Cū satis idem nouicius amo-
 nitus sacris p̄munit' esset. nō tamen
 euadē potuit tēptationē p̄dcaim. quin
 satis ab illa anno eodē ueraret. Quā
 sublimis p̄sona fr̄is sit postea nō solū
 in ordine. s̄ et in ecclia. nouimus oēs.
Primo prior fr̄is est i uulario. et deinde
 ibidem electus ē in albatē. postea in
 albatē claraualis. deinde p̄motus in
 albatē astraensē. Nec in illo gradu
 stare potuit. s̄ a dño honorio papa
 uocatus est in cardinalem. **Q**uō ad
 huc de illo futurū sit ignoram. **I**tem
Que quadā cū idē symon in choro
 uulariensi staret int' cetos conuulsos. cō-
 uersus quidā euirgildus noīe. fixat'
 carnalis hē memorie ulrici eiusdem
 domus mōcho. ex opposito eius stans.
 cepit in eo scandalizari et dice i corde
 suo. Non uidetur mī talis eē conuulsus
 iste sicut ab om̄ibz p̄dicat'. nec ea
 que dicit spū p̄dicē p̄phico. s̄ tm̄ cōui-
 nento. et cepit eū despice. **M**ox finita
 hora. assumpto ulrico mōcho. cepit ei
 p̄ ordinē replicare. que ille tractauat.
 in corde suo dice. **M**onete fr̄em ur̄m.
 ne de cetō tam insipient' grām dei in
 alijs iudicet. ne forte ex hoc iudictā

lena ar. **Q**uō cū fecisset. expauit euir-
 gi idus. discēs expimēto qd̄ alijs nar-
 rantibz credē nō potuit de illo. **N**on
 autē que dca sunt. testis ē donus wal-
 therus abbas uulariēsis. cui' sup̄ius
 feci menaone. a cui' ea ore audiui.

No stupenda sunt que dicis. **M**on
Que elapsi sūt anni quatuor. qd̄ dō-
 nus symon abbas fomacēsis. tūc p̄or
 ibidē. locū nr̄m uisitās. eundē uene-
 rabilē conuulsū secū duxit. nec tamē
 ut estimo. ip̄o conuulsū petēte. qm̄ diu
 apud nos fuit. q̄s esset dice noluit.
Cui quedā secreta apud nos correcti-
 one digna. diuinitus sunt reuelata.
 que recedēs ipse. quidā senior m̄or
 indicauit. et ip̄e nobis. q̄ postea uā
 esse cōperimus. **I**tem **E**odē tempe
 ueniens coloniā. cū in monasterio
 scē dei genetricis marie. ad oracōē
 staret. sororesq̄ psallē audiret. i ge-
 miscens ait. **H**eu qd̄ in omni colle-
 gio haz samonialiū. nec una ē de
 adultis. que caritatē habeat. id est
 que sit sine peccō mortali. **H**oc cum
 posse nosse p̄ spū p̄senciae. nō solū
 ex p̄cedentibz. s̄ et ex subsequētibz
 cognosces. **I**tem **D**escendēs cū p̄dca
 symone p̄ore. frater symon ad p̄te
 inferiores. simul uenerūt ad dōmnā
 metaldā de smithusū. matronā ual-
 de honestā ac deuotā. que diu illū
 desiderauat uidere. eo qd̄ multa au-
 disset de eo. **S**edensq̄ iuxta eā. p̄ int'
 pretem cogitacōnes cordis eius ei
 reuelauit. ita ut plurimū intrare
 tur tantā in homine grām. **H**ec ab
 eiusdē matrone ore audiui. **H**ere
 inq̄ dñe. ip̄e michi dixit q̄cūq̄ cogi-
 tavi.

Anno p̄rito cū dñs engilbertus archieps coloniensis. decanū hermannū et godeschalai eius cōcanonicū dixerisset ad curiā romanā p̄ absoluāōe aruas. et inuenisset eundē symonē in quadā grangiā sacratū sūt ab eo de p̄cessu negocij. Sicut eis eueit. ita de eis p̄phāuit. Huncq̄ inq̄t ep̄i. parū in curiā p̄ficiēt. mōchus uero bene negociū suū exp̄dier. Utrūq̄ rei exitus cōplauit. Nā illi in p̄fco negotio reuerſi sūt. mōchus uero n̄r. quē cū eis misit. ibi obtinuit qd uoluit. Sūt alia multa ⁊ magna conuſi hui' opa. que ad meā nōticiā nō p̄uenerūt. Ex quibz tamē quedā audiui. q̄ scribē nolui. eo qd̄ relata minus bene retinueri. Sanc̄ aus duri etiā uera subitē. quā falsa scribē. **No** Miror si uir talis ac tantus. aliquas p̄tulit tēptaciones. **No** Sicut audiui a quodā ei familiare. ita eū uerabat. et forte eū ad huc uerare nō cessat sp̄c fornicacōis per incentiua carnis. ut dice possit cū ap̄lō. Ne magnitudo reuelacionū extollat me. datus ē m̄ stimulus carnis mee angelus sathane. q̄ me colaphizet. Dicit tamen ad huc corpe esse uirgo. A puericia eū i alna nutritus est. pecora eiusdē mōsterij p̄auit. Deinde fr̄s conuersus. Ideo p̄fecit ut cūidā gūgie magister effici ceretur. Qui bene ac fidelit̄ am̄nistrans exteriora. sicut bonus ac fidelis disp̄sator. dona meruit interiora. **No** Estinā haberent omēs cōfessores. cōuersi hui' sp̄m. q̄a tūc cōfiteutes nullū eis sine p̄erulescenciā. siue p̄

ignoranciā. possēt subtrahē p̄ccm. **No** Licet multis cōfessoribz desit sp̄c p̄phete. inest tamē pluribz sp̄c sapientiē atq̄ prudēciē. p̄ quē deficiū ille suppleatur. **No** Dic queso p̄dest aliqd̄ p̄ccā cōfiteri. retēta uoluntate p̄ccandi. **De eo q̄ confessio q̄ fit cū uoluntate iterū p̄ccandi sit inutilis.**

Modici p̄dest. cap. xxxiii. **No** Quia deus nō p̄ciat iniquitatem. nisi homo prius malā p̄ciat uoluntate. Quia p̄ciat. sequit̄ qd̄ dicit nichēas p̄pheta. Deponet omēs iniquitates n̄ras. et p̄ciat in p̄fundū maris om̄ia p̄ccā n̄ra. Iubemur enī p̄ p̄pham ysaiā longe p̄ciē iniquitate nostras. nō iuxta nos ponē. sicut illi faciūt qui ante pascha p̄ccā sua p̄ cōfessione ut eis uideat̄ deponūt. et mox post octauā resumūt. Longe inquit p̄ciatē iniquitates ūras. **No** Est ne melius sic confitī. qm̄ omni nō tacere. **No** Melius. id ē utilius est. cū uoluntate iterū p̄ccandi confitī. quā tacē. **No** Quare. **No** Quia p̄ccōr in cōfessioē a cōfessore p̄ penā que p̄ccō delet. terret. auertur. amonet. et instruit. et sic nō nūq̄ ut tam uibis qm̄ exemplis. ab illo edoctus ad se reuertat. ⁊ de sua p̄uersa uoluntate conteratur. **No** si cōfessor iustus est. ⁊ p̄ cōfite ti orat. deus illū aliquā p̄nitētiā ei illūinat. Uides q̄ntus sit fructus in cōfessione. **No** Uideo et gaudeo. atq̄ de hys exempla requiro. **No** Ad quis a cōfessore teritus p̄ccā di uoluntate deserat. exemplū hōte doceat. **De cōfessore qui nūmū**

proiecit in terga confitens et penitē

Quidam uenies **nolentis, xxxv.**
 ad confessionē quidā sacerdoti dis-
 creto: confessus ē illi peccā quedā crimina-
 lia. Immonitē ab illo ut peccā confessa
 desereret: deserta desleret. et de reliquo e-
 mendacius uiuere. Respondit. Confessi
 possū: s; peccā dimitte nō possū. Sacer-
 dos hoc audito: penitentiā illi intūgere
 recusauit. Oblatus ē ei ab illo nūm?
 Quē quidē sacerdos recepit: s; in rece-
 dentis terga eundē cū clamore precat-
 dicens. Pecunia tua tecū sit in peccatōe.
 Ille uero tam de uerbo qm de frō sui cō-
 fessoris territus. in castro rediit. et cō-
 fessionē iterauit: penitentiā condignā
 suscepit et egit. Undes nūc qntū uale-
 at prudentia confessoris. Si imprudens
 confitens tali mō nō fuisset territus.
 fortassis nec esset iustificatus. Audi a-
 liud exemplū: quantū confitentib; p-
 sit bonū consiliū. **De abbē scti pancha-**
leonis in colonia qui fratri carnali
pecuniā ecclē sue tribus depauperauit.
In monasterio scti panchaleonis **xxxvi.**
 in colonia alias quidā fuit frater ha-
 lens ciuicē ciuitatis ciuē. Quē carna-
 liter diligens: sepe pecuniā monastij
 illi occulte largielatur. Quā ppe sub-
 stancie admiscens. et in ea negocia. s;
 quocūq; pperit. semp cū dampno re-
 duit. Facta q; est ei licet nō aduertetet
 monastij pecunia tamq; ignis: et substā-
 cia ppeia qsi stipula. Et cū esset in mer-
 cationib; satis gnarus: atq; arcū spec-
 tor cetis suis sodalib;: illor pspiratē
 suūq; dispendiū mirari nō sufficelatur.
 Compassus ei infelicitati alias: cum
 semp ei daret et ille nō pfaceret. immo

semp minus haberet: tandē ad paup-
 tē deuenit. Cui alias. **Q**d est frater
 qd agis? Quare tā uilitē cōsumis sub-
 stanciā meā atq; tuā? Respondit ille.
 Valde parce uiuo: mercatū meū dili-
 gentissimē custodio: et qd sit qd circa
 me agitur penitus ignoro. Tandē i-
 se reuersus uenit ad sacerdotē: et om-
 nia circa se gesta aperies p confessionē.
 Cui dixit sacerdos. Hecere cōsilijs me-
 is: et cito diues eris. Pecunia fratri-
 tui furtū est: et ipā substanciā tuā de-
 uorauit. De cetero nichil recipias ab
 eo. et de modico qd ad huc sup ē nego-
 ciare: uidebisq; manū dñi sup te bo-
 nā. Quidq; autē lucratus fuisset. me-
 dietatē frī tuo reddes. de reliquo tu
 uiues: et hoc tam diu facies. donec
 omnē pecuniā mōsterij tibi datam
 illi restituas. **M**ua clemētia dei. Ole-
 diens homo confessoris sui cōsilio. adeo **imbecilli**
 dicatus ē. ut et ipē habundaret. et frī
 recepta restitueret. Cui cū alias di-
 cēt. unde tibi iste diuicie fiat. rōdit.
 Quā diu substanciā fratri tuo re-
 cepi semp paup et miser fui: et tu g-
 uiter peccasti. nō tuā in largiendo:
 ego uero aliena recipiendo. Ex quo
 enī ex hys penitui. et furtū abhorruī.
 bñdicēte dño habundauī. **E**cce qntū
 ualeat cōsiliū bonū in confessione.
 Simile aliqd legit in uitas patrum.
 Dicā tibi ad huc exemplū. qd in re-
 tulit hermanus decanus bonniensis:
 asserens se audisse a sacerdote cui
 contigit. **de duob; incatorib; i colo-**
nia qbz. Multū est i. s; frō me inuaret.

Quē mentirentur. cap. xxxvii.
 Quōd cives colonienses int' cetā

sua peccata. confessi sunt duo peccatorum genera. que quidem in se ualde sunt magna. licet propter usum mercatoribus maxime prouideant. et quasi nulla. mendacium scilicet atque periurium. **D**ominus inquit. pene nichil possumus emere. nichil uendere. nisi oporteat nos mentiri. iurare et sepe periurare. **Q**uibus cum diceret plebanus peccata ista ualde sunt grauia. et a saluatore prohibita. ipse dicens. sic uere est. non non responderit. **N**on possumus hoc preceptum in negociationibus nostris custodire. **A**it sacerdos. **I**stamini consilio meo. et bene cedet uobis. **N**olite metiri. nolite iurare. sicut mercatum urum dare uultis. sic eum laudate. **E**t promiserunt ei. quod temptare uellent uno anno. **H**oc enim periurum. **I**mpedierte eos demone. qui semper salutem humane aduersat. pene nichil anno illo uendere potuerunt. **R**euersoq; anno euoluto ad suum plebanum. dixerunt. **O**bedientia huius anni. multum nobis fuit dampnosa. homines a nobis defluunt. nec aliquid sine iuramento uendere possumus. **T**unc sacerdos. **N**olite timere. quia temptatio est. **F**ixum tenete in corde uestro. quod nulla aduersitas. nulla uos paupertas a tali proposito auerterat. et dominus uobis benediceret. **P**romiseruntque ei domino inspirante. quod custodire uellent eius consilium. diuinum preceptum. per omnes dies uite sue. etiam si oporteat eum mendicare. **M**ira res. **S**tatim dominus immissa cooperuit temptatione. et ceperunt eos homines plus quam ceteros mercatores frequenter. facti que sunt in breui diuites. ita ut mirarentur. **E**t reuersi ad suum confessorem. gratias egerunt. eo quod per eius salubre consilium a tam grauibus

peccatis forent exonerati. et foris iure dicati. **N**o. **H**uiusmodi exempla prouideri deberent in ecclesiis mercatoribus. forte expanescerent. de pecuniis male acquisitis negociari. et in suis uenditionibus iurare ut metiri. **N**o. **U**erum dicitur. **N**o. **N**unc audire delectat. quod quidam peccatores meritis suis confessores iustificauerunt. **D**emulere iracunda que per sancti malachie fratris spiritum meruit mansuetum. **M**uita sancti malachie **dis. ca. xxxviii. Mo.** hiberniensis episcopi qui nostris fuit temporibus. **B**ernardus abbas clareuallis. scribit mulierem quendam ita fuisse iracundam. ut animi eius furore non uicini. non cognati. nec quidem ipsi filij ipsius possent sustinere. **A**d sancti malachiam illam duceres et queremoniam de ea faceres. ut eius miseretur deprecantur. **H**ortatur uir sanctus miseram ad confessionem. parat illa. intulgit penitentiam. orat deum ut iracundiam tribuat pacenciam. **E**t ecce fra est super eam mutatio dextere excelsi. **T**anta ab illa hora pacenciam et tranquillitatem propter confessionis sui merita. dominus illi tribuit. ut que prius omnes exaspere solent fuit. nullis dampnis. siue contumeliis deinceps turbari posset. **I**te quod quidam ex sola dei misericordia in confessione conterantur. dictum est in secunda distinctio. capitulo secundo. de monacho apostata. qui duo milia annorum elegit in purgatorio. **N**o. **Q**uia tam multiplex est fructus confessionis. uidetur in iustis. ut hi qui alios debent mundare. et ipsi sint mundi et sancti. **N**o. **A**usculta. **Q**ualis debet esse confessor. **cap. xxxix.** **C**onfessor ut sit perfectus. debet esse timoratus. prudens et litteratus. **dis**

cretus et misericors. affabilis patris
uolentibus confiteri. Quamtu exinde lo
ni pueniat. si hec habeat. mali uero
si eis careat: exempla uaria te doceat.

Ad Puto qd multu detestet in sacerdo
tibus auaricia dñs. **De auaricia et lux
uria sacerdotum. cap. xl. Mo.**

De hoc no mea. s; ipius dñi sen
tencia audias: pos isemie pphie. Ex
tenda inqt manus meas. sup habita
tores terre: a minimo usq; ad mari
mu omnes student auaricie. et a ppha
usq; ad sacerdotē. omnes faciūt dolum.
Item p ezechielem. ppter pugillu ordi
et fragmen panis uiolabant me ad po
pulu meu: ut interficiat animas q
no moriunt. et uiuisia e q no uiuit.

Ad Sicut audiui quida confessores p
uno gallinacio. et uini sextario mul
toru pena peccoz. ul' relaxant ul' dissi
mulant. **Mo** Idarco eis posee dicit.

Peccā ppli mei comederūt. Et hoc scias.
qd no solum uicau auaricie s; caā uia
um luxurie in sacerdotibus dñs dices p
ppham. **Uacras** bethauen coluerunt
habitatores samarie. **Samarita** intp
tatur custodia. **Habitatores** samarie:
sacerdotes sūt: qui semp in sui et alioz
sibi commissoz custodia manē delent.
Hij uacras bethauen colunt: dū luxu
riose uiuūt. horū domus inutilis est.
qā hoc bethauen interpretatur. **Uacrae**
que animalia sūt lasciuia. luxuria de
signat. siue ipas sacerdotū concubina.
quas heu hodie multi sine timore co
lunt. **Quanta** mala mali sacerdotes
deū non timētes. brarent i confessionibus.
plurimis exemplis tibi possem osten
dere: s; peccandū est ordini: peccandum

serui: peccandū religioni. **Unū** tamē
tibi dicam ex remoto: qd quida michi
sacerdos reatuit. **De matrona q pupil
lo a se nutrita et i sacerdotē puerto peccā
sua confessā ē & ab illo pōta. c. xli.**

Matrona quedā diues & honesta.
peccā quedā comisit tā i honesta:
ut nulli ea confiteri poss; sacerdoti
p uerecundia. **Die** quadā infantē rep
ens destitutu leuauit: et loco filij illū
nutriens lris imbui fecit. atq; in sacer
dotē ordinari. **Tunc** demū fiducia su
mens de exhibita caritate: confessā ē
ei peccā diu latencia. **Quibus** auditis
stultus ille: imemor dei. imemor ipen
si bñficij: ex hoc sumēs audacia. qd si
qd peteret negaret. minaret se ei uicia
debere palare: cepit illam ad consen
su sue libidinis sollicitatē. **Cui** uerba
cū femia iam iustificata abhorret. **U**
ille contradicētē diffamaret: illa fi
ducia habens de confessione: ne apd
noto ppetue subiacet infamie. suffia
enter se expurgans. beneficio confessi
onis liberata ē. et criminatoz de pui
cia eliminatus est. **Ad** Hec michi
sufficiūt de confessozibus malis: nunc
aliqd m dicas de confessozibus timora
tis. **De matrona q confessore suū ad
matrona noblis. cū cap. xlii.**

Qum quedā libidine matrauit.
matrona noblis. cū cap. xlii.
quodā ablate ordinis nrī. sub typo
confessiois de secretis cōsciēcie sue lo
queret: dixit se in eius amore grauit
succesam. **Ille** sicut sacerdos iustus
ac timens deum: cor suū signauit:
male ad se conuersā tibus quibus po
tuit auertit: dices se mochu esse se
nem. pānosū et neglectū. **Et** sicut ipē

duxit audā mōcho qui n̄ retulit: fēia
eadē tam p̄clara fuit et tā potens. ut
si essem inq̄t in seclō sicut aliqui fuit. nū
q̄ illi de tali re. nec i n̄mo uilo facere
auderē mentionē. **F**ernis inq̄t quom̄
nobis tam mortuis seclō dyabls infi
diatur: **F**uerat enī idē albas ante con
uersionē miles in armis. strenuus.
pulcher. satiq; noiatus. et si uis scire:
ip̄s erat domū karolus albas uilariē
sis. **N**o **U**tinā haberēt omnes cōfesso
res timorē dñi: ut uir iste. **N**o **N**on
solū necessarius est eis timor dñi. quo
se a p̄ccō custodiāt. s; etiā prudētia p̄
quā int̄ p̄ccā discernāt: ut cū clauē
potencie in usu habeant clauē sciēcie:
ut sciant differēciā inter scabiē et le
prā. id est inter ueniale et mortale:
item int̄ leprā et nō leprā. id ē inter
mortale et criminale: q̄ p̄ccā p̄ccis
sūt grauora. siue uenialia sint siue
mortalia: et scdm̄ hoc satisfactio de
bet extendi: et de scabiē siue leprā

**De indiscreto sacerdote q̄s cō
fiteb; iūgē solebat p̄māz preteriti**

Quidā sacerdos et **anni. xliii**
plebanus in p̄uincia n̄ā est:
qui in quadragesima uenietib; sibi
ad cōfessionē dicē cōsueuit. **Q**ualis
penitentiā inuicta fuit uobis ab antice
lore meo: talem uobis mō iūgo. **A**lijs
dicebat. **Q**uō uob iūxi anno p̄tito. hoc
et isto āno seruetis: nō attendēs quid
postea peccauerit. ut qualis p̄ p̄ccis sa
tisfecerint. **H**oc nobis recitauit. unus
de prochanis suis. **Itē de pl̄bno q̄ plib;**

confiteri uolētib; quāle p̄dicēs. s̄cōm
alib; eādē p̄māz iūxi. ca. xliiii.
Alius quidā plebanus sicut audiui

ab eius successore. hāc habet cōsuetudi
nē: ut in quadragesima cōsueuit: ad
ecclesiam cōfessionis grā prochanis sui
ip̄s sex ul' octo simul ducet ante altare.
et stola collis eorū ip̄sita. rethorice ge
neralem eis p̄dicet cōfessionē: singla
iūta illis post eū iterantib;. **Q**uibus om̄
ib; simile atq; eandē iūgens penitentiā.
simul abire p̄cepit. **S**ic faceret om̄ib;
nō cōsiderās qd fecerit: q̄s plus. q̄sue
minus peccauerit. **D**efuncto eo cū q̄dā
exprochanis. uir grandem. et i secula
rib; prudens. p̄ successore eius mitteret.
postulans sac̄ā cōmunionē eo qd̄ infir
maret usq; ad mortē: ueniēs sacerdos
dixit. **P**rius delens face cōfessionē. **R**es
pondit ille. **N**os eam in salute. **N**otabat
enī cōsuetudinē sup̄dicam. **C**ūq; sac̄dos
monēdo illū instaret. comotus ille dix
it. **C**erte dñe nūq; in talia fecit p̄dece
sor ur̄. **E**t cū negaret ei cōmunionē. tū
dē in hec uia prupit. **C**onfiteor me pe
casse. in adulterijs. furtis. rapinis. ho
miadijs. piurijs. alijsq; multis criminib;. **T**unc sacerdos. **f**ecisti hec omnia. **R**es
pondit ille. **U**ere dñe nichil horū cōmisi.
Ex antiqua tm̄ cōsuetudinē. sic confitebar.
Et nō poterat eū ad hoc inducē. ut p̄ccā
a se cōmissa cōfiteret. **U**ides quales cō
fessores: q̄les doctores. q̄les atarū rōnes.
Unde tanta negligēcia: unde tā stulta iu
dicia: nisi ex diuine legis ignorācia.
Uis nosse quātū p̄sint cōfitentib; cōfesso
res litterati. **N**o **U**olo et multū desi
dero. **De milie i cōfessōe se iustificare cū**

Hermanus p̄ccā habē. cap. xlv.
decanus bonnēsis. quōdo plebanus
fuit apud s̄m̄ martinū in colonia: ue

nit ad eum mulier quidam tempore quadragesimali peccata sua confiteri. Flectens coram eo genua. quodque se boni meminisset commississe. cepit enumerare. et cum phariseo euangelico iustificatione se dicens. Domine tot ferri feris soleo pro annu in pane et aqua ieiunare. elemosinas meas dare. et ecclesia frequentare. et multa in hunc modum. Cui plebanus dixit. Ad quod domina uenistis. Numquid pro istis operibus uultis penitentiam suscipere. Dixit non dicitis peccata uestra. Respondit illa. Nichil in conscia sum. ait plebanus. Cuius estis officij. Respondit mulier. Ferri uendit soleo. Ad quod ille. Soleus aliqui minores ferri particulas. in ligaturis maioribus intromittere. ut sic totum simul uendatis. Dicite illa soleo. respondit. Ecce hoc mortale peccatum est. quia dolus. Et adiecit. Soleus aliqui mentiri. iurare. piurare. emulis uestris maledicere. Alijs plus uendentibus inuidere. Respondit illa. quia in talibus sepe excedo. Plebanus dixit. Et ista omnia peccata sunt mortalia. et nisi penitentiam egeritis condignam. oculus ibitis in gehennam. Terribita illa in uerbis eius. peccasse se recognouit. et quod de cetero confiteri debet didicit. Bene iste utpote uir prudens et literatus. nouit fodere parietem. et ostendere ydola in corde mulieris depicta. **Ad est fodere parietem. Mo. De peccato eiusque circumstantijs interrogare confitentem. Verba sunt ezechielis. et a sancto gregorio plene et excellenter expostita. Cauere tamen debet confessor. ne sic incaute parietem. id est confitentis consciam per interrogaciones fodiat. ut eum peccare doceat. Confessor non debet de ignotis peccatis inuestigare ex. de uigil in hoc scandalizata. xlii.**

Uirgo quedam religiosa in partibus brachianae. sacerdoti quidam confessionem fecit. Ille sicut imprudens incaute cepit fodere consciam eius. id est de quibusdam peccatis ignotis. quae nunquam fecerat uel audierat interrogare. Que mox de eisdem peccatis cepit temptari. et tantum turbari. ut diceret sacerdoti. Male habeat caput uestrum. quod hodie fecistis horum mentionem. Et sicut alii postea confessi sunt sacerdoti. non sine maximis laboribus. ab eisdem se peccatis continuit. Ita fodendus est paries ne domus eruat sic querenda ydola sub stramentis. ut tabernaculum non euertat. Debet tamen confessor ualde esse sollicitus. de peccatis sibi commissis. ut uerbo quia exemplo. **De abbate qui alium abbatem suo exemplo prouocauit ad**

Abbas quidam confessionem. xlvii. Ordinis nostri scire uolens consciam alterius cuiusdam abbatis filij sui. sicut ab eius ore audiui. generale de suis peccatis fecit confessionem. Dixit postea abbatem. Domine abbas. si uos aliqui uultis dicere. libenter audiam. Verecundatus ille. confessus est ei uersa uice peccata sua contra propositum. prouocatus illius exemplo. magis quam uerbo. Non enim tenebatur ei confiteri. **Non. Ut uideo prudentia confessoribus satis est necessaria. Mo. Hoc amplius in subiecto pleribus exemplo. Ad autem dicturus sum. didici a quodam uenerabili sacerdote. et prore ordinis promonstratis. De abbate qui cum monachis suis in uale ex industria carnes comedens eosdem ad confosin suo prouocauit exemplo. xlviii.**

Abbas quidam nigri ordinis uir bonus et disciplinatus. monachos habebat satis mirabiles ac discipulos.

solutos. Die quadam quidam eis prebent
sibi diuisi generis carnes. et uina delicata.
Quibus cum uita non auderent in aliqua officina
timore altaris. congregati sunt in uas
uinarii maximu. et uacuu. quod uulgo
dicitur rümel. illuc deferentes prebata. Dan
est ablati. quod tales monachi in uase tali
conuiuui celebrarent. Qui statim cum
magno merore animi accurrens. et in
trospectus. conuiuianciu leticia sua presen
cia conuertit in tristitia. Quos cum terri
tos aspiceret. iocunditate simulans int
uit ad illos. et ait. *Gya fratres. uoluisti
sic sine me comedere et bibere. Non hoc
arbitror iustum. Credite mihi. ego uobis
cum prandebis. Lauitque manus. cum illis
comedens et bibens. exemplo tali ter
ritos confortans. Die sequenti prore ta
men premonito. et quod facere deberet instruc
to. monachus illis precibus in caplo coram
illo surgens et ueniam petens cum ultra
humilitate. tremore ac timore simulans.
in hec uerba prorupit. Confiteor uobis
done prior. fratribusque meis uniuersis. quod
uicio gula uictus. ego peccator heri in ab
scondito loco et quasi furtive in uase uinari
o. contra preceptum et regulam patris mei sancti
benedicti. carnes manducaui. Statim
residens cum se inaret prebere ad discipli
nam. priore ne hoc fieret phillente. res
pondit. *Sinite ut uapulem. quod melius
est ut luam quam in futuro. Qui cum ac
cepta disciplina nec non et penitencia.
reuersus fuisset in locum suum. predictum mo
nachi timores ab eo proclamari. si dis
simulareret. ultro surgentes. eundem con
fessi sunt excessum. Quibus altas a
monacho ad hoc deputato dari iussit
bonas disciplinas. durius illos cor**

ripiens. et ne unquam de cetero talia pre
meret. sub infirmatione magne iun
dicte precipiens. Sic quod prudens medicus
quos uerbo minus emendare potuit. ex
emplo correxit. *Ho. Placet quod dicitur.
Ho. Audi nunc exemplum. quod prudentia
confessoris discretionem temperanda sit.*

De peccatore qui de modica penitentia gradati

Peccator ascendit ad maiorem. ca. 1.
Quidam magnus cum pro suis peccatis
nullam condignam suscipere uellet penitentiam.
quia confessor ualde prudens ac discretus
fuit. ait illi. *Potes pro peccatis istis mag
nis. saltem unam orationem dominicam dicere
pro singulis diebus. Respondere illo possi
eandem ei iunxit. Mira clemencia de
ista eadem oratione cepit homini dulces
cere. ut rediens amplius peteret. hoc
tam diu faceret. quo usque ad condignam
penitentiam pueniret. Ad discretionem
confessoris pertinet. ut pro peccatis magnis
magna. et pro paruis quam iungat
penitentiam. et quia omnis penitentia
arbitraria est. secundum qualitatem pro
ne. moderari potest quantitate seu qua
litate pene. Misericordiam semper super
alter iudicio. siue secreta uel manifesta
sit confessio. ut idem ipse consequatur
a deo. *De abbate qui iracundus in caplo
partes ad satisfactorum apud uerum pudum.**

Dominus gisilbertus cap. 11.
Abbas in hemerode. tante
fuit misericordie. ut si aliquis quis
monachorum siue conuersorum coram eo
proclamatus fuisset in caplo. et ille
neglecta uirtute patientie extra se fie
ret. infirmitati illius compassus diceret.
*Bone frater. uade modo sedere. et tuas
eandem culpam recognosce. Quod datus*

inducis. ad tranquillitatem animi re-
ductus. et de comotione uerundat.
in castino rediit. seque peccasse recog-
nosces. diuina penitencia. cum multa pa-
cencia suscepit. **Quantum etiam boni**
conferat penitentibus. confessoris affabi-
litas. sequens declarabit exemplum.
De plebano usurario et hominibus uis-
dualibus in confessione ad satisfactionem pro-
supradictis uerit. capitulum. lii.
Supradictis uerit. capitulum. lii.
Decanus bonifacis. cum tempore quo-
dam quadagesimo sedens in ecclesia sancti
martini. in qua erat plebanus audiret
confessionem quendam uetule. uidit emini-
cont se duos ex prochanis suis in fenest-
ra sedere. et fabulis uacare. Ex quibus unus
fuit usurarius. alter uero homicida. ma-
nifestus. Uetula recedente cum accessisset
ad eum confessionis gratiam idem usurarius. ait
illi plebanus. Amice. ego et tu hodie
lene decipiemus dyabolus. Tu tantum uito-
tenuis confiteri peccata tua. uoluntate peccata
di deposita et accipere consilio meo. et
ego tibi uitam eternam promitto. Sic tibi
tempore penitentiam. ut non fiat tibi onero-
sa. Bene nouit uicium. in quo labora-
bat. Respondit ille. Si hoc quod promit-
tis michi constaret. hilens uterer con-
silio tuo. Et promisit ei. Qui cum confessus
fuit. et abiurata usura penitentiam
suscepisset. loco suo iam dicto hominide
occurrens ait. Hec dulcissimum habe-
mus sacerdotem. Nam pietate uilior suorum
ad penitentiam me adduxit. Cuius exem-
plo ille provocatus. ad confessionem uenit.
et similia circa se pietatis sententias indi-
ca. penitentiam suscepit. et expleuit.
Ad Ex multis que iam dicta sunt consi-
dero. quod confessio multam requirat perfectio-

nem. tam in confitente quam in confessore.

Ad De uno ad huc super est dicendum
per quod omnis confessoris uirtutes consumat.
scilicet ut promptum. et hilarem. confiteri uo-
lentibus se exultat. De hoc habes ex-
emplum in distinctione prima capitulo sex-
to. ubi angelus domini prout de alna in spe-
nichy imperauit. quod eundem monachum
confiteri uolentem. signo suspendat. Si
confessor ad hoc fuerit paratus. quantum deo
placeat. et quantum peccatoribus expediat.
sequens sermo declarabit. **De monacho**
claraual qui fratrem adiutus orationibus
uorum consuetudinem suam reuelauit. capitulum.

An te hoc biennium cum domus huius.
wilhelmus abbas claraualis.
cum ceteris abbatibus. contra galonem
cardinalem perfectus fuisset. romam. quidam
ex monachis eius. audiam ex confessoribus
peccatum quoddam criminale confessus est. Cui
dixit. Bene te audio. lene consilium do.
si absolue te non potero. quia confessio hec
debita non est. consulo et rogo. ut confite-
aris prout qui potestatem habet. Illo re-
pondente hoc nunquam faciam. confessor do-
lens ac fluctuans corde. tacita persona
atque peccato. prout uel confitens domino sigero
prout reuelauit. Qui multum dolens.
et de pietatis salute cogitans. mag-
ni consilii angelum cum lacrimis iuocauit.
Eodem tempore cum conuersus quidam ex
eis perversus multa furaretur. prout dei
iutu nacta occasione in capitulo mona-
chorum uicium furti exprans. hoc adie-
cit. Si forte aliquis est inter nos caute-
riam habens consuetudinem. ita ut non pos-
sit eam suo plato agere. per tali tribus die-
bus tales uobis in uigilo orationes. Omni-
bus orantibus. audiam inueni sacerdoti.

nomine wilhelmo in uigilia om̄i sc̄orū
cū lacrimis oranti: uox diuina respōdit.
Monacho p̄ quo oras cōfessio sua quia
debita nō fuit nichil p̄fuit: s̄ dic̄ priori
ut oras dicta p̄ma post missā ante caplin
ster: ipse enī ad eū ueniet. Sicq̄ factū
est. exhibente se p̄ore corā caplo. ecce
monachus uenit: signūq̄ cōfessionis
priori faciens. cum eo intrauit: et facta
cōfessione cū multo gemitu ac lacri
mis penitentiā condignā recepit.

**Incipiūt recapitulaciones quarte
distinctionis in qua tractatur
de temptatione.**

Capitulum primū.
De eo qd̄ uita religiosorū sit rep̄
tatio. exemplū de rege haro
lo francoꝝ. et de fure a sc̄o bernardo a sus
pendio liberato. **ij.**

De septē uicys p̄ncipalibus. **iii.**

De supbia et filiabus eius. **iiii.**

De conuulso spū supbie temptato: et p̄
anglīm postensa cadauera mortuorū lib̄ato.

De casto monacho quē dyabls̄ **v.**

dicit se nō timē eo qd̄ est supbus. **vi.**

De theotaldo nouicio: qui inuidias
bitendo motus supbie restrinxit. **vii.**

De sc̄o bernardo altē. quē calaos suos i
ungentē supbie sp̄c̄ sublanauit. **viii.**

De monacho montis cassini qui i uigi
lia pasche benedicto cereo trillat̄ ē. **ix.**

De clerias supbe cantantibz. quoz uoces
dyabolus in sacrum misit. **x.**

De sacerdote signato. quē dyabls̄ edito
sermone a quodā p̄dicatore cruas iuast̄.

De uetula q̄ p̄ choreā uerbū **xi.**
cruas a magistro arnoldo plato i pedes
et iridens: infra triduii deficta est. **xii.**

De philippo rege francoꝝ qui nigrum

monachū ob stricta cala amēta rep̄hēdit.

De philippo rege romanoꝝ qui **xiii.**
altē ordis cisterciēsis eadē de cā notauit.

Item de altē qui sedens inequo **xiiii.**
suplo: frederico regi rōnoꝝ p̄pinq̄re nō p̄

De pagano qui apud **xv.** tuit.
actionē. dicebat xp̄ianos p̄pter supbiā
et gulam de terra sancta eictos. **xvi.**

De ua. **xvii.** De eo qui cōserui
p̄pter uerbū contenciosū occidit. **xviii.**

De priore cui xp̄c̄ in cruce nocte p̄uisti
apparuit spinis ligatus. **xix.**

De cellerario. quē crucifirus p̄uisti a
se remouit. q̄a durius respondat p̄ori suo.

De scolare qui tercio die defunctus **xx.**
est: eo qd̄ maledixisset abrahe. **xxi.**

De muliere cui filiū tonitruū occidit. eo
qd̄ ob intempriem aeris i blasphemū p̄p̄

De uigine iracunda quā **xxii.** p̄uisti.
sepultā ignis ab umblico et sup̄ deuorū.

De inuidia et filiabus eius. **xxiii.**

De monacho q̄ ab altō criminal̄ **xxiiii.**
ob inuidiā. i incarcerationē ē. i glōse educt̄.

De puella q̄ inuidet̄ studio cōsbori. **xxv.**

Exemplū cont̄ inuidiā a magis̄ **xxvi.**
rudolpho platini. **xxvii.**

De acidia et filiabus eius. **xxviii.**

De monacho quē acidia nō sinet̄
surgere ad uigilias. **xxix.**

De sacerdote cui in ordōne dormitanti
crucifirus dorsū uertebat. **xxx.**

De reptacionibz atq̄ uisionibz xp̄iani
monachi uallis s̄c̄i petri **xxxi.**

De henrico conuulso uilariēsis q̄ grauit̄
reptatus fuit eo qd̄ n̄ est̄ fili legitimi. **xxxii.**

De serpente quē uidit frater conradus
in dorso conuulsi dormitantis i choro. **xxxiii.**

De conuulso cui cartus uisus est oculos
claudē. cū in choro dormitaret. **xxxiiii.**

De frederico monacho qui in choro dormi-
tanti. dyabli nodu stramineu i oculos ierat.

De mocho arca que in choro **xxxv.**
dormitante pora uidebantur. **xxxvi.**

De dono genardo alle. qui mochos i ca-
plo in sermone dormitantes. p fabulam
arcturi exortauit. **xxxvii.**

De henrico milite apud nos arenam facie-
te. et de lapide in quo dormiebat tpe oronis.

De monacho in choro frequent **xxxviii.**
dormitante. que auaxerus in maxillam
percussit et extinxit. **xxxix.**

De puella reclusa que deu et angelos ee
dubitans de corp egressa. p spm uidit an-
gelos sal et aias. sicq ad corp regressa est.

De samoniali que in fide dubitans **xl.**
et desians. i mosella se precipitauit. **xli.**

De coniso qui ex deshaone i pilana se
precipitauit. **xlii.**

De samoniali que a **xliii.** suffocauit.
quoda maligno coniso dementata in pu-
teum se precipitauit. **xliiii.**

De iuuenula q ex tristitia se suspendit.
ab amasio suo cotempta. **xliiii.**

De adolescente q uestibz suis delusis ex
tristitia se suspendit. **xlv.**

De Balduino mocho. qncq i brunswijch
De scolastico q annu **xlvi.** aduocato.
placosis impleuit i nigro ordine timore si

De plato qui ordine uo **xlvii.** tenaj-
auit temptacionem. **xlviii.**

De milite q ordine uitauit timore pedicor.
De reptacombz godefridi scolastica **xlix.**

sancti Andree in colonia. **l.**

Item de temptacione Keineri successori eide.
De nouias q ano xpleto se uidi i pmit. **li.**

De nouias qui spu blasphemie **lii.**
temptato. i in cotemplacione auaxeri libato.

De nouias temptato i p noctur **liii.**
nam uisionē duar uiaru. reducto ad uia.

Item de gerardo nouico in alna **liiii.**
qui p alleluia i sopnis audito a temp
tacione sua liberatus est. **liii.**

De mocho in orturburch q p usidm
Dyalolus egrediet an pedes ei. a tepta
cione apostasie liberatus est. **liii.**

De samoniali que du nocte uellet ire
ad scdm. et caput ostio illidet. a tempta
cione liberata est. **liiii.**

De auaricia et filiabz eius. **liiii.**

De cesario milite qui canonicas tonne
sibz debita pecunia negauit. i gressu poidit.

De mosterio qd dñs ob fraude **liii.**
cellerarij plagauit. **liii.**

De plaga domus uilariensis. **liii.**

De allite qui cellerarie suo ob doli de
posito. aduersarijs bona p quibz cotende
bant ultro dimisit. et eadem ab eis coact

De ulrico iposito stejn **liii.** recepit.
ueldensi et coniso auaro que amouit.

De alle qui audiuit in orone. **liiii.**
Dedisti hereditate timetibz te. du timeret
albacia a potete edificata susage. **liiii.**

Quid epc philippus dixerit. ai domu
nostram construeret. **liii.**

De largitate paupibz famis tpe a do
mo uallis sa petri exhibita. **liiii.**

Item de humanitate qua domus i heme
rode eode tpe i paupes fecit. et qd multo
plus a deo recepit. **liiii.**

Item de claustro westfalie. cui deus exp
sas paupibz exhibitas duplo restituit.

De claustro ob albis auaricia **liiii.**
de paupato. et ob recepacione duoz fratru
sal. date et dabit rursum ditato. **liiii.**

De femina q hospitalitate albatibz
asterciensis ordis exhibuit. i ditata est
et eadem exclusa paupata. **liiii.**

Quomodo itelligedu sit. date i dabit uob.

De hospitalitate mōchor de laai. **lxxi.**
De i hospitali pposito nigri ordis. **lxxii.**
De gula et filiabus eius. **lxxiii.**
De conrado scolare qui ppter esū **lxxiiii.**
 unius pomi auuiculi sui grā priuatus ē.
De seruo q̄ p̄uide cont̄ p̄cep̄ **lxxv.**
 tum dñi sui ap̄ta? grām eius pdidit.
De uxore militis que tep̄ **lxxvi.**
 tione uicta. paludē a marito phibitā
De milite penitēte **lxxvii.** intrauit.
 que tēptaco artois uerite. extinxit.
 sed non superauit. **lxxviii.**
De tribz granis quibz albas gr̄silbert
 se condire dicebat pulmēta mōchorum.
De sermone mōchi illettari **lxxix.**
 ad henricū cardinalē ahanensē. **lxxx.**
De clerico cui xp̄e panē ordeaceū lateri
 suo intinctum porrexit. **lxxxi.**
De nouicio que dyabls formā dimidiij
 panis offerendo decepit. **lxxxii.**
De Arnoldo mōcho cui in choro dormin
 ti. diabolus carnes obtulit. **lxxxiii.**
Ite de coniso in missa dormitāte. qui
 lignū p̄ caribz rodelat. **lxxxiiii.**
De uirgine abstinentē. cui dyabolus
 anserem obtulit. **lxxxv.**
De cōuerso i cellario comedēte carnes.
De gallina cui uiscera **lxxxvi.**
 uersa sunt in buffonem. **lxxxvii.**
De hermāno incluso. cui dyabls pro
 pisabz obtulit sterora equina. **lxxxviii.**
De steinhardo pditore q̄ p̄ allia cecidit.
De florino pposito cui morsellus **lxxxix.**
 carniū gutturi infusus est. **xc.**
De cellario q̄ post cōpletorū siacens. in
 dinando liberatus est. **xc.**
De henrico cognomento fikere. **xcii.**
De luxuria et filiabus eius. **xciii.**
De milite cōuerso. quem uxor tempore

temptacionis reperuit. **xciiii.**

De graui temptacōne rychwini celle
 rari ob literas sāmōnialis. **xcv.**

De iuvene p uerba hec. Diabole cōfessio
 meus p̄cipit tibi ut cesses me temptare.
 a stimulo carnis liberato. **xcvi.**

De temptacōibz mōchi qui resistendo
 meruit coronam imperialem. **xcvii.**

De Bernardo mōcho temptato. qui se
 in sompnis uidit eunuchizari. **xcviii.**

Vita dñi eihardi pletani s̄i Jacobi. **xcix.**

De clerico in susacia ad accusacionē ad
 ultere combusto. **c.**

De cōiso ad cui p̄des sibi ā calla lecti ferit.

De pposito qui mouens spe con **ci.**

ualefacēte cū femina peccauit. **cii.**

De nobili castellana q̄ stimulu carnis
 in aqua restrinxit. **ciii.**

De sāmōnali in anghia que a suo pui
 fore temptata est. **Jucapit de tēptacōe**

capitulūm

primūm.

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

∞ ∞ ∞

sue p̄ccm̄. desertū monasteriū. Res
 p̄ctu enī multitudis a multis deserit.
 et a pauas in colitur. **E**gyptus iterpa
 tur tenebre ul' tribulacō uel angustia.
 et p̄secucio ul' p̄sequens. **E**t ubi maiore
 tenebre. tribulacōnes. angustie. i p̄se
 quacō. quā in mundo et in p̄ccō. **N**ul
 qm̄. **F**ily isrl' sunt electi quicq̄. qui sta
 tum ut egressi fuerint de seculo p̄ conū

sione. et de peccato per contritionem atque confessionem. uix esse potest quin in monasterio quasi in deserto circa principium marime. multimodam inuenit temptationem. Et congrue uidetur in quibus distinctione tractandum esse de temptatione. quia quatuor narius stabilitatis numerus est. **C**orpus enim quadratum in quacumque parte uergat. stationem naturalem seruat. **C**um peccato ad dominum corpore deserendo secundum. fuit conuersus. corde per peccatis suis contritus. et oris confessione iustificatus. atque confirmatus. tunc ad pugnam temptationis procedit securus. et cum hoste dimicabit efficacius. **I**nde saluator post baptismum non ante permisit se temptari a diabolo. **C**onfessio oris cum contritione cordis. secundus baptismus est. **H**inc est quod apostolus post aduentum spiritus sancti persecutionibus exponitur. in cuius figura mox post penthecosten libri regum leguntur. in quibus bella fidelis populi cum gentibus. id est uirtutum cum uitijs commemorantur. **N**on uidetur is rectus esse ordo iustificationis. ut sicut contritione confessio. ita confessione sequi debet satisfactio. **N**on iuste moueris. sed temptationis uim non intelligis. **N**on apud religiosos et maxime in ordine monastico satisfactio per peccatis sine penitentia sit temptatio. facile tibi ex uerbis bene scriptis id est sancti Job placet. **A**it enim. **M**ulcia est uita hominis super terram. **A**lia translacio hinc. **T**emptatio est uita hominis. **E**t mulcia est. et temptatio. **M**ulcia est propter exercitium. temptatio propter laborem et periculum. **E**t nota. quod non dicitur. temptatio est uita animalis. sed hominis. id est humane et rationabiliter uiuentis. qualis est uita religiosorum.

qui secundum spiritum uiuunt. et carnis desideria non proficiunt. **S**eculares uero atque carnales. qui secundum carnem ambulat. ipse temptari dicuntur. quia mox ut temptamenta sentiant. uel consentiant. uel tepide resistunt. similes equo et mulo quibus non est intellectus. **S**i ergo temptatio est religiosorum uita. qui uigilando. ieiunando. orando. in prosperis et aduersis obediendo. et propter christum nichil in hoc mundo terreni possidendo. semper uicijs et concupiscentijs contradicunt. necesse est ut ipsam temptationem concedas per peccatis illorum satisfactionem. **V**eniens ad ordinem nostrum. etiam si in numerata et grauissima commiserunt peccata. nichil aliud eis inuenitur per satisfactionem. nisi ut ordinem seruent. **H**inc est quod sanctus bernardus cum tempore quodam quendam regem francorum in ordinem recepisset. illi solummodo post fratrum confessionem diuinam orationem inuenit. **Q**uo turbato. putans sibi a sancto illud. respondit. **A**llas leatus. **T**u tanto hanc orationem dicit. et ordinem custodi. et ego per peccatis tuis rationem reddam in die iudicii. **I**tem. **C**um alio tempore idem sanctus transiret. casu ubi homo reus erat suspendendus. et peteret eum sibi dari. iudex quia dicit. **D**ne fur est. et suspendio dignus. respondit **A**llas. **D**a mi eum et ego illum suspendam. ordinis distinctione suspendium appellans. **H**oc indultum est ordini a sede apostolica. ut ei obseruatio per qualibet satisfactione peccatoribus sufficiat. **N**on uero. **S**i religio nostra per peccatis uis est satisfactio. et eadem satisfactio exterior est temptatio. nosse uellem in quibus uel a quibus temptemur. **M**o. **I**n quibus temptamur innumerabilia sunt. a quibus uero temp

tamur quatuor sit: deus sal: caro mundus diabolus. Ad a deo temptam: testis est moyses qui dicit. Teptauit uos dominus deus uester. Deus uero secundum quod apostolus iacobus dicit: i teptator est malorum. Tres residui teptatores sunt hostes: et ideo ut hostes cauendi. Cedendo eis confundimur: resistendo meremur: uincendo coronamur. Quatuor sit i teptatione labor: quintus timor: sextum dispendium: quintum uero meritum: sequentia declarabunt exempla. **De septem uicijs principalibus. capitulum. ii.**

Septem sunt uicia principalia de una uirulenta radice. superbia scilicet pullulancia: ex quibus pene uniuersa procedunt teptamenta. Primum uicium superbie succedens est inanis gloria: secundum iram: tertium inuidia: quartum acedia: uel tristitia: quintum auaricia: sextum gula: uel castri margia: septimum luxuria. Ex his quedam spiritualia sunt ut inanis gloria: uia: inuidia: quedam corporalia: ut gula: luxuria: quedam mixta: ut acedia: auaricia. Acedia ut pertinet ad dolorem cordis: uicium spirituale est: in quantum ad torpore corporis corpale est. Septem iste pestes: septem sunt riuuli: quibus irrigatur terra egypti: id est tenebrosum cor peccatoris. Et sicut nilus ex cuius habundancia diuiduntur septem riuuli: fluit ex paradiso: et diriuatur per egyptum: ita lucifer propter superbiam erectus de celo: per hec septem uicia se diffundit per cor humanum peccatis mortalibus tenebrosi. Septem hec uicia designant septem ille gentes imunde: quas dominus a facie israel de terra promissionis deleuit: designant et per

septem demonia: que saluator de corde marie magdalene eiecit. Ex quatuor rotis huius septenarij: iohel propheta quadraginta construit pharaoni dices. Residuum cruce comedit locusta: residuum locuste comedit bruchus: residuum bruchus comedit rubigo. Per uicium bruchus gregorius notat libidine: per locustam inanem gloriam: per bruchum ingluuiem uentris: per rubiginem uiam. Multa domant libidine: sed inde erigunt insubiam: de superbia ruunt in gluuie: de nimia comestione et ebrietate in iram uertunt. Tres equi curru huius trahencia tria uicia sunt residua: inuidia uidelicet: tristitia: auaricia. Ecce tria et quatuor scelera: quibus diabolus uehit. secundum amos prophetam: in damascum: in gazam: in turum: in edom: in amon: in moab: etiam in iudam et in israel. **No** Cum uicijs istis teptamur: sunt in nobis uel extra nos: **Mo** Post ingressum uirtutum non sunt in nobis per habitum et usum: sed secundum fomitem. Sicut in ingressu filiorum israel: septem ille gentes non sunt omnino delete: sed tributis subacte: sic ingressis uirtutibus in terram cordis nostri: uicia non possumus extinguere: sed restringuntur: et sicut postea filij israel sepius a reliquijs earundem gentium impugnabant: ita per fomitem uiciorum frequenter uirtutes nostre teptantur et exercitantur. **No** Rogo ut de uicibus horum septem uiciorum me expedias: et quam acriter nos teptent: subiunctis exemplis ostendas.

De superbia et filiabus eius. capitulum. iii.

Superbia que primum locum tenet: inter uicia: est singula

ris excellencie sup alios quidā appetitus. Unde dca est supbia: q̄si supbiam id est mensurā se extollēs. Sub hoc uicio in p̄dco septenario a quibusdā inanis glā cōprehenditur. Duo enī genera sūt supbie: unū int̄ est in cordis elacōe: alterū foris est i op̄is ostensione. Primū pp̄rie dicit supbia: alterū iactancia: ut ianis glā. Supbie pagines et uires sūt iolēdie: inconstancia: p̄p̄arisis: cōtencōēs: p̄tinacia: discordia: nouitatu p̄sup̄aciones. Quanti p̄ uiciū supbie: caro mundus et dyabls: nō solū seclares: s̄ et p̄sonas claustrales temptēt sequētia declarabūt. *De conuerso a spiritu supbie temptato et p̄ angelū p̄ ostia cadauerū mortuorū lib̄ato. iii.*

Quēmentōde conuissus quidā fuit natione coloniēsis. noīe liffardus: uir satis humilis ac mansuet̄. Hui⁹ erat officij sues mōsterij custodire. Curā finē uite ei: sicut in reuolūt̄ domn̄ hermannū tūc altas illius: tali ordine temptatus ē a spū supbie. Cū esset senex et diu porcos pauiss̄: talia cepit i cogitacōibz tractare. Quid ē qd̄ ago? homo sum bene natus: s̄ p̄pter hoc uile opus om̄ibz amicis meis despectus. Non ero diuicius i hoc loco subulcus: ad illoz cōfusiōnē. Ex quo michi nō paratur: recedam hinc. Qui cū firū teneret i animo: qd̄ mane recedēt de monasterio: tēptacōēs diuicius nō ualens sustinē: nocte eadē cū in lecto suo sederet et uigilaret: p̄sona quedā reuerēda illi apparuit: et ut se sequer̄ manu signauit. Mox ille surgens calceamēta induit: et p̄cedentē secutus.

ad ostium dormitorij uenit. Quo celitus patefacto: simul ad ianuā accesserūt ecclie: quā eadē potētia cōsiderans aptam: simul ingressi sūt. Ita ei signis erat iportunus: ut nō poss̄ sequi p̄cedentē. Cūq; ducēt p̄ mediū chorū cōuersoz: et corā altari s̄i ioh̄is transiens p̄funde inclinauit: et ordinate iclinauit et ille dices. Bene fecisti: sic p̄funde inclinādo. Venientesq; ad meridionale ostiū ecclie: p̄ qd̄ itur in claustrū uiderūt illud aptū: similē ostiū qd̄ ducit ad amiteriū. Uniuersa ostia hec: noctibz clauibz eadē firmant̄. Hys uisis fiat liffardus miratus ē ualde: nec tamē ausus fuit illum: tu q̄s: ut quo me ducas iterogare. Ingress̄ is eis amiteriū: statim aperta sunt sepulchra mortuorū: et cū conuersū duriss̄ ad hominē recent̄ mortuū: et sepultū dixit illi. Uides hunc hominē? Cito talis eris. Quo ergo uis ire? Quē cū ad huc ducē uellet ad alia corpa putrida: multūq; fetentia: cepit conuersus reniti et clamare. Parce m̄ dn̄e p̄ce: nō enī illa possum uidere. Respondit ductor. Si nō p̄t hoc a te uideri qd̄ ato futurus es: ut qd̄ p̄pter modicā supbiā uis de portu salutis recedē? Si ergo uis ut parca tibi: p̄mitte michi qd̄ nō recedas ab hoc loco. Et p̄misit ei. Quē cū reduceret: mox clausa sūt sepulchra: clausa sunt post eos ostia singla. Et cū trāiret ante altare cōuersoz: ibiq; inclinauit denuo de hoc eū cōmendauit: satis ostendens qd̄ deo placet inclinacō p̄funda. Ingress̄ is eis dormitoriū statim post eos clausū est ostiū. Mox

uero ut conuersus in suū lectū se reclinauit. persona ducētis disparuit. et ab illa hora temptatio immissa cessauit. **NO** Puto angliū dñi fuisse personā illam. que conuersi supbientē. tam horreda uisione erudiret. et ad statū hūilitatē reduceret. **MO** Bene sentis. Tanta ei est clemencia redeptoris. ut licet sinat suos aliqui seruos grauib; temptacionib; pulsari. nō tamē eosdē pmittat temptacionib; cedendo mercede suoz laborū fraudari. **NO** Timeo enī qđ sepe inanis glā religiosoz merita impediatur. **MO** Vana gloria uicibus nimis est inportuna. et de supbia nascit. **De casto monacho que dyabolus dicit se nō timere eo qđ esset superbus.**

O blecti quendā amici sui ca. v. ad quōdā cenobiū ordinis nri spe liberaconis traxerūt. Ad que egreſsus prior. assumpto ſecū mōcho magne opinionis adolescente. que nouerat uirginē corpe. ait demoni. Si pcepti tibi mōchus iste ut creas. quomodo audebis manē. Respondit demon. Non eū timeo. superbus ē enī. **NO** Ex hoc loco satis intelligo qđ ex uirtute corporalis innocēcie in mente hui' mōchi natū sit uiciū inanis glē. **MO** Nec deo placet. nec diabl' timet sine hūilitate uirginitatē. cū tamē deo placeat. et diabolus timeat sine uirginitate hūilitatem. Ecce exemplū. **De nouitio qđ inuidias bibendo motus superbi e restituit. Capitulum sextum.**

A pud nos mōchus quidā fuit theobaldus noie. ante conuersionem lectator ope. uino et tesseriib; deditus totus. et ppter suā scurilitatē

in tota ciuitate coloniensi notissim'. Sepe illū nudū p plateas eiusdē ciuitatis incedē uidi. Tandē de scurilitate sua cōpunctus. ad intercessionē populi coloniensiū. a dño genardo abbte nro susceptus. in domo nra nouicius est effectus. Cum esset in placōne. sparsit deo nichil eē acceptabilius opib; hūilitatis. ut sibi lauare cōcederet. pānicōs cauterioz petiuit et obtinuit. Quod cū fecisset p dies aliquot. temptator affuit. et sagitta supbie cor eius uulnerans hui' modi cogitaciones imisit. Ad agis o stulte. Quid ad te ptinet horū inuidias quoz tu forte natione maior es lauare. Dū hui' modi cogitaciones aliquāto tempore in ei' corde uersarent. a dyabolo illas esse intelligēs. qui rex ē sup omēs filios supbie. Die quadam pānicōs solito diligēcius lauit. et ut dyabolum amplius cōfundet. immissāq; supbiā retunderet. ipam ablucione bibi. Iudicet hec dyabl' et inuidit. et que p spm supbie psterne nō potuit. terrorib; aggressus est. Hec que dñi sunt reuult in dñus henricus altus noster. asserens se ab eius ore audiuisse. sub typo cōfessionis. Ex ipa enī inmundā et fetida potacione. ita in uentre toracionib; fortissimis torq'at. ut oia eius interiora dirūpi uiderent. Nocte quadā cū natura cogente iret ad puatam. duos homiēs in trabe eiusdem camere suspensos uidit. Erant enī corpora nigra. uestimēta lauata. faeces uelate. ut nichil aliud quā fures putarent. Quos ut nouicius ex impulsu cōspexit. ualde territus. et pene extimentē factus. ad dormitoriū recurrit.

et iuxta lectū henrici mōchi postea
maioris cellarij hanelus reledit. Et
sicut in idem henricus recitauit: ita
cōtremuit. ita crebris singultibz per
pulsauit: ut ualde miraret qd haberet
ut qd uidisset. Cui cū signasset ut uer
dormitū eo qd frigus esset. et ille in sola
tunica sederet. nō acquieuit. Tunc scapu
lus eius pte opimenti iniecit: sicqz usqz
signa matutinalia sede pmisit. **Novi**
Mirū qd paries nouus. tā ualide ipul
sus: subsistere potuit. **Mo** Diu nō stetit.
qā crebris tēptacionū ictibz quassatu
tandē sub specie lōni deceptus ē. et deiect.
Factus uero mōchus: ut sibi licet uisi
tare cognatos suos in frāna. qd ante
cōuersionē in uiginti ānis nō uiderat.
nec uide curauit. et illic esse p annū i
quadā domo ordinis nr̄i. ab altate. cū
multa iportunitate extorsit. Iuit et re
dit. ac deinde apostasiā incurrens. ext
ordinē defunctus ē. Retulit nobis qdā
uagus clericus. qui fini eius interfuit.
qd audā seculari fuit cōfessus. et ab eo
inunctus: atqz cōmunicat. sicqz in bo
na cōtricione defunctus ē. **Mo** Ex ni
mis iportuna demonū temptacione?
hoc disco plus eos timuisse. nouicij hu
ius humilitatē: quā supdā monachi
iuguitatē. **Mo** Quā contraria sit illoz
supbie hūilitas uera. ex sequenti caplō
plenius agnosces. Qd dicturus sū de
scō bernardo gestū audiuī: et qā nusqz
scriptū inueni: scripto mādare dignū
duri. **De scō bernardo abbe quē cal
cios suos iungēte supbie sp̄e substan
D**ie quadā hūili **namit. ca. vii.**
tatis causa. sc̄is altas bernar
dus. a ferrario iussit sibi unguentū

dari. et in calefactorio ignē fieri. Qui
sup se ostiū claudēs. ne ex ore despecto.
laudē querē uideret: calceos suos iun
gere cepit. Inuidens tante hūilitati
supbie sp̄e. officinā hūilitatis i forma
honesti hospitis interfuit: et ubi esset
altas clara uoce requisit. Ad quē
cū uir sc̄is oculos leuasset. demon cla
mauit. **Uach.** qualis altas. Certe
magis deceret illius honestatē hospi
tibz occurere. qm̄ ad cōfusione fratrū
suoꝝ in calceis iungēdis occupari. Sta
tim uir sc̄is p sc̄m sp̄m. illū intelligēs
sp̄m esse inmundū. rurū ad opus hu
militatis oculos reflexit. et sp̄e ille
uentosus in aerem resolutus nusqz
cōparuit. **Novi** Si uiri iusti in opibz
despectis timent elacionē. ul' qd minus
est notari ab illa. multū nobis caue
dum ē de uana glā. qm̄ opa exercem?
sc̄a et honesta. **Ad** apellas opa sancta
et honesta. **Mo** Orare. cantare. p̄di
care: hysqz similia. **Mo** Nobis qui
iusti nondū sum. ut dias plurimū ca
uendū est de inani glā: quia orantes
frequent' eadē nolentes extollit ip̄a lacri
marū grā. et deuocō cordis: cantatē
siue psallentes dulcedo ul' sonoritas
uocis: p̄dicantes sepe tēptat et inflat
sciētia. eloquēcia et sublimitas sermo
nis. Alij qd omnino stulticie deputan
dum est. cū nō habeant grām orandi.
ul' uocē cantādi. siue sciēciā facin
diam qz p̄dicandi: quasi de habitis
gloriantur. **Ad** etiam maioris demē
cie est. quidā ad hoc tantū orant. can
tant. et p̄dicant. ut laudē humanā
atqz tempale emolumentū ex eis con
sequantur. De talibz saluator dicit.

Amen dico uobis receperunt mercedem suam. id est hoc quod quaesierunt. laudem scilicet hominum et lucrum. In iam deus operibus sanctis quosdam tantum superbia ad meritum tangit. alios per delectationem angit. plurimos ut hypocritas per consensum et desiderium uictos fortiter perimit. Huius nunc aliqui de talibus audire exempla. **No** Hoc dudum desideravi. **Mo** De extollentia orationis habes exemplum in secunda distinctio. capitulo uicesimo secundo. ubi dyaboli ad mochi lacrimas respexit. cum eum gratia eadem extulisset. Quantum sit periculum in uocis extollentia. exempla te instruant subsequencia. **De monacho montis cassini qui uigilia pasche benedixit cereo trāf**
Sicut didici non latius est. ca. viii. ex lectione. si ex cuiusdam magnam uita quam doctrina uiri relatione. mochi quidam erat in monte cassino uocem habens suauissimam. Hic cum in uigilia pasche inueste leuitica cereum benediceret. et uoce dulcissima. dulcissima eadem benedictionis melodiam resonaret. et uox eius in auribus omnium tamquam musica in conuiuio uini benedicto cereo nusquam comparuit. Et nescit usque in hodiernum diem a quo sit translatus. uel in quem locum depositus. **No** Quid si illum trāf tulit angelus domini. **Mo** Hoc non est uisum fratribus eius. qui uita illi nouerant. Magis timeret. quod causa raptus eius fuit uitam suborte elationis. quam meritum deuotionis. Audi quid augustinus dicat. Quocens plus me delectat inquit cantus. quam res que cantatur. rogens me guttate peccare confiteor. et organum illud sancti spiritus. beatus scilicet papa gregorius. eadem dicit. Cum blanda uox querit. uita sobria

deserit. **Ex exemplum. De clericis sine caritate quorum uoces dyabolus in**
Quoniam quodam sacrum misit. ca. ix. clericis quibusdam in ecclesia quadam seculari. fortiter id est clamose. non deuote clamantibus. si uoces tumultuosas in sublime tollentibus. uidit homo quidam religiosus. qui forte tunc affuit. quendam demonem in loco eminentiori stantem. sacrum magnum et longum in sinistra manu tenentem. qui cantantium uoces dextra lacus extensa capiebat. atque in eundem sacrum mittebat. Illis expleto cantu inter se gloriantibus. tamquam qui bene et fortiter deum laudassent. respondit ille qui uidit uisionem. Bene quidem cantastis. si sacrum plenius cantastis. Quamquam illis. et interrogantibus. cur hoc diceret. uisionem exposuit. Hec in retulit altaris ordinis cisterciensis. uir summe grauitatis. Huius exempli non reprehenditur deuotus clamor. quo deus laudatur in cantu et psalmodia. sed tamen inanis gloria. Memini prophetam dixisse. Curcubo et imolabo in tabernaculo eius hostiam uociferationis. cantabo et psalmum dicam domino. Quantum ei deuoti placeat uocis exaltatio. satis audies in sequenti distinctio. capitulo quinto. **Ibidem inuenies quantum ex hoc demones letent. si sine humilitate in psalmodia uoces exaltent. Audi nunc exemplum satis terribile de superbia et lucratua predicatione. De sacerdote signato quem dyabolus eduxit sermone a quodam predicatore.**
Quo tempore cruce inuasit. cap. x. quo oliuerus scolasticus coloniensis. cuius in secunda distinctio mentionem feci. cruce predicauit inter bruck et gunt. ciuitates flandrie. uenit ad fra

trem bernardū mōchū nr̄m. qui tūc
 erat comes ūbi. et collega eiusdē oliue-
 ri. sacerdos quidā sigerus noīe ī habi-
 tu religioso. capā halens in pectore
 signatā quasi templarij. Erat autē
 facie pulcher. et statura p̄cerus. atq̄
 in suo ydionate satis facundus. Hic
 cū obtulisset iam dicto bernardo gemā
 diuisi coloris. et dixisset se illā attulisse
 de seucia. et tante esse ūtutis. ut uicto-
 riosos efficiēt. qui ea uterent. respondit
 ille. Dōne urā nō recipiā. si potero
 uos apud magistrū rationabilr̄ p̄mouē-
 bene experiemī. Ad hoc uidebatur lato-
 rare. ut habēt auctoritatē ab illo p̄-
 dicandi. Eadē die cōcessū est ei sermo-
 nē facē ad pplm̄. Sequētī die cū p̄fatu-
 bernardus in prima stacōne uerbū ex-
 hortacōnis p̄posuisset turbis. et sigerus
 adesset. finito sermone idē sigerus p̄n-
 interā corruit. et q̄si obsessus sicut re-
 uera fuit. omēs sui corporis gestus forma-
 uit. Mox accurrens magister oliuerus
 cū clericas hominē signauit. et ī ecclia
 tractū corā altari deposuit. ubi multa
 blasphemias. et uerba quedā horribi-
 lia. miser ille in deū. et in eundē oliue-
 rū euomuit. Tunc corio ligatus. cur-
 rugē ip̄positus. ad notos suos deportat-
 est. Quē ut aiunt demon quita die. p̄-
 ut ei p̄miserat extinxit. Ex cui uerac-
 one seu morte. satis datū est intelligi.
 qd̄ eius p̄dicacō nō fuit deuocōnis. s̄
 magis ambicōnis. Dicit̄ et apostata
 fuisse. et a dño papa litteras ut eū p̄u-
 cia toleraret obtinuisse. Alij dicebāt.
 qd̄ etiā fuerit in naue illa excomūca-
 ta. que saracenis arma bellica uēdi-
 derat in seucia. **No** Illud q̄re dñs

in isto huiusmodi cōtemptus tā acriter
 iudicauit. cū tales sint plurimi sacer-
 dotes xp̄i sacrosā mīsteria indignis-
 sime tractātes. et tūc p̄ occasione illū
 p̄dicātes. **No**. Ad terrore arbitror
 aliorū sacerdotū. tū ne fermētaret illā
 purissimā p̄dicacōne crucis que tūc
 fiebat ad honore xp̄i. tū p̄pter merita
 iam dñi oliueri. Quā dure xp̄c tūc tē-
 pis uindicauit dolos et iurias sibi ī
 predicatoribz irrogatas. habes exem-
 plū in distinctioe scdā. caplō sexto. de
 godeschalco usurario q̄ dispēsatoie do-
 lose circūuenit. habebis et aliud ī ca-
 plō sequētī. de supra uetula. que magis-
 trū arnoldū p̄dci oliueri disciplinā p̄-
 dicantē subsannauit. **De uetula q̄ p̄-
 choreā uerbū crucis a magro arnoldo
 placū ip̄editēs et rudes infra triduiū**
Qum esset idem defuncta. **ca. xi.**
 Arnoldus pastor in burgende
 que est uilla duencie. et in die ap̄loy
 petri et pauli. eius prochiani quendā
 ludū annuū in choreis et musicas in-
 strumētis recolerent. ip̄e iā habens
 p̄dicandi auctoritatē. cum cruce ad
 choream accessit. et ut a ludo dyaboli
 recederēt. omēs monuit. rogauit et
 p̄cepit. Qui cū in eodē loco p̄dicare
 cepisset. quidā oledietes ad p̄dicacōez
 eius uenerūt. Alij cū indignacōne
 recedentes cōtra choreā steterūt. non
 nulli in sua p̄tinacia p̄miserūt. In
 quos erat uetula una stulta. ac sup-
 ta. que quocēs ad sacerdotē dñi in
 chorea circūuēdo uenisset. contra eū
 respiciens cātando subsannauit. Que
 infra triduiū defuncta est. subito dñm
 ut scīs sic defleuit. ac si manibus

suus illam certis. **P**uicium superbie multos dyaboli temptat. Unde studendum est omnibus maxime religiosi et claustralibus. ut sic se in uerbis. in gestis. in uestibus. et in ceteris omnibus. que ad usum exterioris pertinent exhibeant. ne apud seculares in uicio superbie notabiles fiant.

De philippo rege francorum qui uirum monachum ob stricta calceamenta reprehendit.

Nobilis quidam monasterii dicitur. **dm. ca. xij.** **A**rium quoddam in francia spoliatum. Erat enim de ordine nigrorum. Placuit allati et fratribus ut unus ex monachis ad regem philippum qui tunc regnabat mitteretur. propter quem ei uolentia militum exponeretur. Missus est iuuenis. sanguine nobilis. tamquam qui apud regem propter cognatos aliquid amplius possit impetrare. quam ceteri. Veniens ad regem ait. Domine. uir ille nobilis multum indubitate monasterium nostrum dampnis et iniuriis uexat. sepe fratres ac familiam nostram iniurias ac contumeliis molestat. rogat maiestatem uestram. humilis conuenit ne quatenus intuitu diuine remuneracionis eundem nobilem ab iniuriis tantum compescatis. et ad satisfactionem condignam de ablatis compellatis. Considerans rex gestus. et habitum monachi. ait. Domine. quis uir unde estis. Cui cum iuuenis diceret. Domine. filius sum illius patris sui nominans. respondit rex. Bene nobilis estis. Cumque rex post hec nescio quid diceret. monachus subiunxit. Vere domine. omnia que habentem rapit. et iam pene nichil nobis dimisit. Ad quod respondit rex. Vere domine. hoc bene appareat in calcibus uestris. Si aliquid dimisisset uobis coram. non esset tam

stricti. **Q**uanto estis ceteris nobiliores. tanto esse debetis humiliores. Tunc uoles post correptionem illum placare. adiecit. Non uos gnare debet correptione mea. quia ad bonum uestrum factum est. Reuertimini ad claustrum uestrum. et de cetero non molestabit uos nobilis ille. **De philippo rege romanorum qui abbebat ordinis cisterciensis eadem de causa**

Philippus rex notauit. **xvii.** **R**omanorum simile uerbum nescio si habuit a iam dicto rege francorum. in quendam abbatem ordinis nostri iaculauit. Ad quem cum abbas in equo accessisset de necessitate domus sue cum illo locuturus. rex eius calceamenta nimis erant stricta considerauit. Que cum interrogasset unde esset. respondit ille. Domine. de paupere domo. Et rex bene appareat in calcibus uestris. quod domus uestra pauper sit. Nam corium ibi curru est. De quo uirum ualde confusus est abbas. **No. Merito superbia confunditur. Itaque de abbate qui sedens in equo**

superbo friderico regi romanorum non
anno potuit appropinquare. xviii.
Abbate quidam in ordine nostro. bene notus michi. cum occurreret friderico regi romanorum. qui auunculo suo philippo successit in imperio. habens cum illo loqui aliquid. incepit equus eius hinnire. lasciuire. et in saltus se dare. ut regi in equo satis mansueto sedenti. nullo nisi posset propinquare. **No. Quid posset tantus princeps cogitare. No. Puto illum non modice fuisse scandalizatum. Nam simile ei in equo eodem contigit mecum. et ego scandalizatus fui in eo**

propter equū. Recedens uō a rege cum
 multa erubescētia! equo illo effreni
 uti noluit de cetero. **N**obis iste homo
 erat senex. simplex. satisq; huūilis.
 ac disciplinatus. licet ī equitatura
 hac. minus fuisset arcū spectus. **N**o
 ad iuste in religiosis secularib; dis
 plicet: deo placere nō pōt. **N**o **I**erū
 dias: quia deo delemus cōsciētiā.
 famā hominib;. **O**mib; xpianis dicit
 a xpō. **D**iscite a me. q; mitis sū & hu
 milis corde. **I**st enī taceā de scandalo
 seculariū in supbia religiosorū. cum
 iudei et pagani. supbiā ul' signa sup
 bie uident in xpianis. religionē xpī
 anam horrent: et blasphemāt nomē
 xpī p eos. **D**e hoc tibi referā uerba cui
 dam sarzaci: memoria ualde dignis
 sima. **D**e pagano q; apud achonē dice
 bat xpianos ppe sēuā et gulam de
Hater terra scā crectos. ca. xv.
 wilhelmus aliquādo camerariū
 noster anī cōuersionē canonicus fuit.
 apud traiectū infans. **H**ic tempore adolef
 centie sue cruce signatus: grā dñia se
 pulchri trāsierat. **A**n̄te quā nauis in
 qua erant portū achonis attingisset: ig
 nem facularū ante ortū aurore. circa
 ciuitatē in diuisis locis. tā ip̄e qm̄ ceteri
 uiderūt. **Q**ui cū interrogasset nautas
 causā ignis: responderūt. **T**empus est
 estiuū: et aues ppter calorem tentoria
 sua ob refrigeriū circa ciuitatē metati
 sūt. **H**oc ita esse putātes. in portū ach
 onis deuenerūt: et tūc primū qā sarza
 ceni obtinuisset ciuitatē cognouerūt.
Eodem tempore pccis nr̄is erigentibus.
 data fuit terra scā in manus salatini
 regis syrie: regnāte frederico romāno:

impatore. **N**oradinū autē filius salatini.
 uir naturalit̄ pius et bñficius: tūc erat
 in ciuitate. **H**ic cū nauē xpianā in por
 tu uidisset. et eū causa aduent̄ ei' eo qd
 esset sola. nō lateret: misertus xpianorū.
 quendā nobilem uirū paganū. in ling
 ua gallica satis expeditū. ad nauē cū
 galea misit: p quē ne timerēt mā
 dauit. **I**stq; ad illā horam fuerāt ī sus
 penso positi: ignorates utrū esset occi
 dendū ul' capiendū. **I**nterim nobilis qdā
 xpianus de alimania oriundus. ī ex
 tremis laborās. omnia sua arma decen
 tia ualde. cū trib; dextrarijs p eundem
 paganū noradino misit. p uita fratru
 illi supplicans. **E**go inq; trib; annis
 uouerā xpō in hys armis seruire: s;
 ut uideo nō est eius uoluntas. **D**esti
 nati sūt et nūcī xpiani. ex quib; un
 erat frater wilhelmus ppter sciētiā
 lingue gallice: qui munera pncipi p
 sentarent. **N**oradinus uero ut uidit
 renia trāsmissa. cū multa deuocōne
 suscepit: et singula. id est loncā. clipe
 um. galeam. gladiū. necnō & dextra
 rios deosculans. q; p semetipm̄ uisi
 tare uellet infirmū. remandauit. **I**n
 terim milite mortuo. et caute lapide
 appenso. erecto ac demerso. alioq; mi
 lite egroto. eque nobili uiro in loco
 infirmitatis eius reposito: rex cū ml
 tis diuisi coloris galeis egressus adue
 nit. nauē intrauit & de trāsmissis gra
 cias referens. ante infirmū sedit: atq;
 cū medico quē secū adduxerat de con
 ualescētia illius disputauit. **O**btu
 lit ei et quedā nobilissimi genūis poma:
 que creuisse dicebat in orto patris sui
 apud damascū. **D**einde ait infirmo.

Propter te omnibus xpianis benefaciam. In quo
 cum peteret conductum ad civitatem sanctam
 iherusalem quam ad huc tenebat xpiani
 respondit. Non est vobis tutum.
 neque in honestum. si latronum qui modo
 per omnes vias illius vagantur. vos lede-
 rent. et conductum meum violarent. Egit
 vero de nave. tam egrotus quam cete-
 ris ualedixit. dāns eis licentiam repatri-
 andi. contra impetum saracenorum. sig-
 no teli regalis illos munitis. Tunc su-
 pradictis nobilibus paganus reducere se-
 cum in civitatem fratrem wilhelmum. inter-
 rogavit eum dicens. Dic mihi o iuuenis.
 quomodo servant xpiani legem xpianam
 in terra tua. Ille dicens nolens quod verum
 fuit. respondit. Satis bene. Ad quod ad-
 miratus. Ego dicam legem xpiani tibi
 huius. Pater meus erat vir nobilis et
 magnus. et misit me ad regem iherosoli-
 mitanorum ut gallicum discerem apud illum.
 ipse vero usque uice misit patri meo fili-
 um suum. ad discendum ydionia sarace-
 nicam. Unde omnis uita xpianorum bene
 et optime in nota est. Non fuit ali-
 quis civis adeo dives in iherosolima.
 qui pro pecunia sororem. filiam. vel quod
 execrabilius erat luxurie peregrinorum
 uxorem propriam exponeret. sicque illos mer-
 cedibus laborum suorum euacuaret. Ita omnis
 gula et carnis illecebris dedita erant.
 ut nichil omnino a pecoribus differerent.
Supbia uero sic in eis regnauit. ut
 cogitare non sufficeret. quali modo uesti-
 menta sua inaderent. stringerent atque
 utcellarent. Item dico de calceamentis.
Et adiecit. Considera uestimenta mea.
 calceamenta mea. quia sunt rotunda. quam
 ampla. quia simplici et humiliter for-

mata. Sicut nobis retulit idem wilhel-
 mus. manicas habebat laxas et am-
 plas sicut monachus. Nulla erat in uesti-
 bus plicatum multiplicatas. curiositas
 nulla. licet ipsa uestium materia foret
 satis preciosa. Ecce inquit ista sunt uicia.
 propter que creavit deus xpianos simplices.
 et luxuriosos. de terra ista. Non diu-
 cius potuit tantas illorum iniquitates sus-
 tinere. Putas quia nostris uiribus obtinuerit
 illam. Nequaquam. Nouissime etiam hoc
 adiecit. Neminem ex regibus nostris time-
 mus neque ipsum imperatorem nostrum frederi-
 cum. sed sicut legimus in libris nostris xpiani
 imperator quidam surget. Otto nomine. qui
 terram hanc cum civitate iherusalem. cultum
 xpiano restituet. Nos ita audientes
 speramus quod propheta illa implenda est
 in octavo imperatore sarone. qui ante
 quatuordecim annos defunctus est. Eodem tempore sa-
 latinus humanitate exhibuit xpianis.
 satis magna. Cum esset exheratus xpiani-
 norum. partim ab eis exheratu occisus. par-
 tim captus. atque dissipatus. reliquas
 civitatem que se ultro reddiderunt. in ci-
 uitatibus eius esse permisit. sub bona
 custodia. Diebus aliquot elapsis. cum
 requisisset a suis. quomodo se haberent
 xpiani. responderunt illi. Domine. non aliter
 uiuunt quam pecora. ludis tantum gule
 et illecebris seruietes. Tunc iratus.
 iussit eos de civitatibus expelli. **Non**
Dehincolor. Non abhorret iudeus. et quod
 execratur paganus. hoc quia plege ha-
 bet xpianus. **Mos** Hec de reprobatione
 superbie dicta sunt. nunc ad uiam accedamus.
De ira. Capulum xvi.
Rua est irrationabilis perturbatio mentis.
Uel irua est secundum aliam descriptionem stru-

tus concitati furor animi: ulascedi
libidine feruens. De ira nascunt
rux. timor mentis. contumelie. cla
mor. indignaco. blasphemie. Ira
in corde later: in uerba prumpit: i
urias exercet. Unde salomon i puer
bijs. **U**ir iracundus puocat rixas:
et qui ad indignandu facilis e. erit
ad peccandu pdiuor. **I**te ecclasticus.
Ira et furor: utruq; execrable e. Et
in epla sua. iacobus apls. **U**bi zelus
et contencio: ibi incostancia. et omne
opus prauu. **De eo qui conseruū**
ipr. ubi contenciosu occidit. ca. xvij.

Duo serui ex familia nra. ubi
inter se contenderunt. Et qbr
unus ira est ira inflamatus: ut qsi
in furore uersus. Alteru minus talia
suspiciante. extra monasteriu ei occur
rens occidet. Valida erat hui temp
tatio. **E**cce qua modica santilla: in
magnu igne pfect. Santilla ira: ig
nis. sequens homiadu. **N**oui aliqs
ira ppter uerbulu unu teptatos: ut a
pstatiam incureret. **H**os reuera teti
gerit sexta plaga egypti. scilicet uelice
bullientes: id est ira cu insania. **A**pos
tatare insanire est. **N**aturale e uasa.
sca mgtus ide imodatus e p uico re
putat. **N**o **U**ellem aliqua nuc au
dire exempla de uiris religiosi. que
nobis uia temperet: et ad pacieie uirtu
tem amplius accederet. **N**a apud secu
lares irasa et indignari quasi p nichu
lo halet: et nisi puocati se ulascent.
a ceteris despiciunt. **N**o **U**is audire
exempla p que cognosces. qua sit pi
culosum. deoq; conseruū. subiectis ira
a: et indignari suis platis. eia ab

illis puocatis. **N**o **U**olo. **M**o **D**i
cam e sicut ab eius ore audiui cui co
tigit. **De pte cui xpc in cruce nocte**
p uisu apparuit. qum ligatus. cap

Prior quida ordinis nri. **xviii.**
uir bonus et disciplinat ab
Abbate suo. plus qua necesse est et qm
meruiss exaceratus e: et hoc sepius.
De qua re satis teptatus: no ta equi
miter illius uerbu sicut debuit tolerare
potuit. **U**olens illi dñs exemplo sue pa
sionis tempore feruore teptacois: of
tende eia qd plati inequales. equalit
ppter ipm forent suportadi. tali exem
plo eum informauit. **U**isum e ei nocte
quadam leui sompno presso. qd xpc simul
cu abbate suo crucifixu portaret: ille in
brachio dextro: xpc uero in sinistro. **D**u
sic illu teneret. equalit. brachiū crucis
qd prior tenebat. de manu eius e elapsu.
et alteru erectu. factaq; e inegalita.
Mox pte euigilans: uisum itellerit
dicens. **Q**uid agis o miser: **N**o eque
portas corpus cu abbate tuo. rancore
seruans aduersus illu i corde tuo. **I**nt
pretatus est sicut reuera fuit corp xpi
esse congregacione: cruce cui fratres
p oledencia affiri sūt ordinis rigore.
Ad abbate eni et priorē. specialit spec
tat conuentu qui corpus xpi est. portare.
tenere et sustentare. **P**ortare p orone.
tenere p disciplina. sustentare p cōso
lacione. **A**bas loco patris: prior uice
matris. **C**um pte cu abbe suo minus
bene concordat. no equa lance cu illo
xpi corpus portat. **I**dem pte cu hac ui
sione. eiusq; ut iam dam est interpta
cione. minus est correctus. nec a con
cepto rancore diductus: altera ei osten

dit tanto efficaciorē: quanto terribiorē.
Nocte quadā licet in sompnis. nō
 in pictura. nō in sculptura: s; in carneo
 corpe manifesta uisione. uidit saluato-
 rem. contē se in cruce pendentē. Eratq;
 uinculis spinis in quib; corpis sui pa-
 rty eidē cruce alligatus. Unū uinculum
 ambiabat caput eius: frontē sal: et tim-
 pora. Aliud erat circa pectus. terciū ar-
 ca manū dexterā. quātū circa sinistram.
 quintū erat in pedib; circa talos et lig-
 nū. Ac si dicit illi dñs. Ego ppter te pa-
 sus sum cruciamina tā dura. et tu eq-
 nimit ab ablato tuo ppter me tolera-
 re nō potes. nō dico uilera s; uerba. Te
 grauat q̄ cordi tuo nō sapit obediētia.
 et ego fr̄is sui ppter te obediens patri
 usq; ad mortē. crucisq; obprobria: q̄ sūt
 quasi uincula spinosa. Sicut ip̄ michi
 retulit. dñs mor dedit ei intelligē. ui-
 sionē hoc mō. In hoc inq; qd̄ xp̄c qui
 caput est ecclie. ligatus fuit spinis: of-
 tendit tibi. qd̄ capiti tuo id est allati
 obedire delectas etiā in adu'sis. Qd̄ li-
 gatus fuit in pectore. docet te. qd̄ tuū
 uelle. ablati tui uoluntati delect cō-
 cordare. Cor in pectore est: et in corde
 uoluntas. In tantū enī temptatio
 eius pcesserat. ut locū mutare si poss;
 firmiter possuiss;. Uincula inq; ma-
 nuū eius insinuāt te nichil aliud de-
 bere facē: nisi qd̄ ip̄c p̄cipit. Qd̄ autē
 spinis pedib; se ad crucē ligatū osten-
 dit: significat qd̄ tibi nō liceat sine ei
 consensu locū mutare. s; scdm̄ illius ar-
 bitriū stare ul' ambulare. Ex hys du-
 ab; uisionib; terribus simul et edoctis.
 de certō studuit uita siue facta sui ab-
 latis equo animo ppter xp̄m sustinē.

No. Ut uideo nō est nobis tutū cum
 platis nr̄is contendē. **Mo.** De cellera-
 rio quē crucifixus p̄ uisū a se remo-
 uit q̄a dixit r̄ndit p̄rioī suo. ca. xix.
Anno p̄tato celerarius quidam
 maior cū p̄ore suo de reb; exi-
 orib; r̄bis contēdit: et uidelat ei q̄a
 ualde r̄aconablē moueret. In ip̄a noc-
 te saluator ei in cruce apparuit iacens
 in terra: eratq; uelamen tenue ac p̄
 spiritū sup corpus illius expansum.
 Cui cū uellet uulnera retracto p̄ano
 deosculari: ymago manu auersa in-
 dignabunde illū amouit. Tamq; dicit.
 Non es dignus actactu corpis mei:
 qui sero me in p̄ore tuo puocasti. Ille
 mor euigilans. et causam repulse n̄
 ignorans: dictis matutinis me p̄sen-
 te. ad pedes p̄oris se p̄strauit ueniā p̄
 excessu suo postulans. **Adi.** Si dignus
 est iudicio qui trasatur fr̄atri suo: tā
 nō ambigo. quin maioris pene senten-
 tiae subiaceat. qui iratus fuerit patri
 suo. id est plato. **Mo.** Ita est ut dicit.
 quia maiore reuerenciā. delectm̄ p̄ribus
 quā fr̄ib; siue carnales sūt siue sp̄ita-
 les. **No.** Quid si ex mocione animi
 uerbum ire iaculetur in scōs. ul' qd̄
 maius est in ip̄m deum. **Mo.** Tale u-
 bum dicitur blasphemia. que ex tra-
 nascatur: et sepe multū acriter a deo
 uindicatur. **De scolare qui tertio die
 defuit: eo qd̄ maledixisset abrahā. xx.**
Scolaris quidā parisius eo temp-
 quo ablas noster ibi studuit:
 uerbum cōtumeliosū in sc̄m abrahā
 enomuit. Quo die tertio defuncto: cog-
 nouerūt omēs qui uerbu audierant.
 qd̄ p̄ penā mortis dñs sc̄m suū iudicass;

**De muliere cui filium tonitruū occidit
eo q̄ i blasphemiam prupisset p̄ aere**

An te hoc quinquēniū. **cap. xxi.**
quādo ualida illa erant tonitrua
a. et pene a cotidiana aeris itēperie
messis ip̄dielaf. miles quidā puīcie
nostre. homo liber. de uilla satis nobis
uiana. uidens a pte occidentali aerem
obscurari. nubesq; imbriferas oriri.
uacius dixit. Ecce ubi iterū dyabls
ascendit. **U**ix sermone finierat. et ecce
tonitrua orta filii eius in sinu uiri
os percussit ip̄a in columi p̄manēte.
Sed et in alijs edificijs sal. et iumentis
blasphemus ille satis flagellatus ē.
ut disceret de celo nō blasphemare. **H**ec
eodem tempore gesta sunt quādo fulmina
ta est turris uille nr̄e in cassele. **U**nde
stultū est ualde. ut homo mortalis a
nis et uermis ponat in celū os suum.
Ecce huiusmodi mala aliaq; innumera.
parit ira. **Ro** Si deus tam terribilit̄
p̄ccm̄ ire uindicat in p̄nti. puto qd̄
huic uicō subiectos acriter puni
et in futuro. **Mo.** Hoc ex caplo sequē
ti cognosces. **De uirgine maritūda quā
sepultā igni ab umbilico et sup̄ deuo
arauit raut. Capm. xxij.**
Darauit raut. **Capm. xxij.**
michi anno p̄rito scilicet pri
me uille. que winterē dicit. rem sati
terribilem. **N**on est diu inq̄. qd̄ hō q̄
dam religiosus et p̄grinus in ecclia
nr̄a ad missam stetit. **S**tabant iuxta
eū marrone delicate. quorūda militū
uoces. fabulis uacantes. qui illum
orare nō sinerant. **E**xpleta missa q̄
dam ex militib; seorsū ducens. dixit il
lis. **U**sos dñi orationis causa ad ecclia
am hanc diuitis. et ecce diabolus in

stigante. tantus erat circa me clamor
et susurrū illarū matronarū. ut oīno
orare nō possem. **D**icā uobis rē terri
bilem. que meis tempib; i uilla me
a contigit. **E**rat ibi puella quedā be
ne nata. et diuitū filia. s; ita uacun
da. ita cōtenacosa. atq; clamosa. ut
ubiūq; esset. siue in domo siue i ecclia
ibi rixas suscitaret. odia nutret. et
brim se iudicaret. qui euadē posset fla
gellū lingue illius. **T**andē defuncta ē.
et in atrio ecclie sepulta. **M**ane uei
entes ad eccliam. uidim; tumbā eius
ad instar fornacis fumū eructuantē.
Unde exterriti. et uide uolentes qd̄ h
ptender. terrā eieam. et ecce medie
tate corpis sup̄iore ignis cōsumplerat.
inferior uero pars ab umbilico et de
inceps illa apparuit. **Ro** Quid hoc
significabat. **Mo** Qd̄ hoīnes qui
nouerant illius uitā dixerūt. hoc et
ego dico. **U**oluit deus in eius corpore
ostendē. quantū ei placet uirtus casti
tatione. et quantū abhorret uicū
uacundie. **Q**uia uirgo fuit. castita
tis grā crura eius cū femorib; illa
seruauit. et q; uacunda erat nimis.
fel. cor. linguā. manus cū suis sedib;
ignis deuorauit. **I**ra ignis est. **U**nde
eccliaisticus. **N**e struas ligna i ignē
uacundi. id est ne des illi materiam
et occasione uascendi. **I**tem. **H**omo
uacundus incendit ignē. **E**t ap̄lus
iacobus. **L**ingua ignis est. uniuersa
iniquitatis. **L**ingua cōstituit in nie
bris nr̄is. que maculat totū corpus
natiuitatis nr̄e. inflamatus a gehē
na. **Ro** Ita me tua terret oratio.
ut p̄ponam oīno nō uasti fr̄ib; mei.

Mo Tunc beatus eris. Qui autem ut ait idem aplos. putat se religiosum esse. non refrenans linguam suam. sed seducens cor suum. huius uana est religio. id est inutilis et immunda. Lingua inquietum malum est. plenum ueneno mortifero. In ipsa benedicimus deum. patrem. et in ea male dicimus homines. qui ad similitudinem dei facti sunt. Unde alibi scriptum est de illa. Mors et uita in manibus lingue. **N**on Quia similitudine dicitur lingua habere manus. **M**on Quia sepe causa mortis efficitur corpori. et anime si fuerit dura. uter uero utriusque si fuerit mollis et graciola. Unde salomon. Responso mollis mitigat iram. sermo durus suscitatur furorem. Hoc impletum est in dauid. Sermo durus nabal in necem propria gladii eidem porrexit. quem sermo sensatus abigail retraxit. Et quia in manibus lingue mors est. creator prudentissimus. duplicem ei murum. osseum scilicet et carneum. id est dentes et labia ante posuit. propter uitam uero utriusque parauit fecit. Loqui de bonis uitale est. **N**on Placet quod dicitur. **M**on Hec de ira dei sunt. **D**e inuidia et filiabus eius. **Cap. xxiii.** **T**re succedit inuidia. et de ipsa nascitur. Est enim inuidia. ira inueterata. odium uidelicet felicitatis aliene. huiusmodi filie sunt. odia. susurratio. detractio. exultatio in aduersis proximi. afflictio in prosperis eiusdem. Hoc uicium de angelo dyabolum fecit. hoc uicium hominem de paradiso eiecit. Inuidia enim dyaboli. mors intrauit in orbem terrarum. Quam graue et periculosum sit hoc uicium. in epistola sua iohannes breui sermone concludit dicens. Qui odit fratrem suum

homicida est. Hoc uicium quanto est occultius. tanto periculosius. **D**e monacho qui ab altero criminatus ob inuidiam et in carcerat. **glose e eductus. Cap. xxiii.** **N**on est diu quod monachus quidam stimulus inuidie agitatus et stimulatus. quendam ex fratribus suis adolescentem accusauit apud altare. imponens ei crimina pessima. Cui cum minus altus crederet. ille ad maiorem uindictam. usque ad uisitationis presentiam suam accusationem reseruauit. Quid plura. Tanta apud illum inuidie machinatio profecerit. ut ipse uisitator iuueni uicia relata in caplo coram omnibus obiceret neganti. et deum innocencie sue testem iudicanti non crederet. sed habitu truncato carceri manciparet. Post cuius discessum. deus iudex iustus. inuidie infirmitate peremptoria flagellauit. Timens uero mori. confessus est iuuenem ex inuidia se accusasse. **Q**uod cum ex consilio confessoris senioribus palasset. statim per uisitatore missus est. Qui terribus ad monasterium conuersus rediit. pro seipsum carcerem intrauit. ad pedes monachi se prostrauit. et ut sibi ignosceret. quod ignorans in eum deliquerat supplicans. etiam reluctante cum gloria eduxit. Hec in relata sunt a quodam altare qui uisitationi eadem interfuit. **N**on Dum monachum istum multum in tam graui temptatione meruisse. **M**o Ad fornem auro. quod lima ferro. quod flagellum grano. quod uice torcular. hoc ei eadem fuit temptatio. Seruauit enim in tribulatione pacenciam. Inuido autem erat sua inuidia quod uenenum stomacho. quod tinea uestimento. quod erugo flori. quod tales corpori. **N**on Si nosti ad huc aliam

de temptacionibus inuidie exempla: p̄cor
ut in reates illa. **Mo** Quia latens
morbi ē inuidia: nullū ad p̄ns occ̄
rit exemplū. qd̄ ul' memoria sit dig
nū. siue edificacioni necessariū. Re
feram tibi tamen quādam scām inuidi
am: quā te audire delectet. **De puell**
la q̄ inuidebat studio conuorsus. Cap.

Anno p̄terito. i. in ostero **xxv**
quodā ordinis nr̄i. iuxta fri
siam. qd̄ iesse dicitur. due puile pu
elle ad lras̄ posite fuerūt. Que cum
magno seruore discētes: satis inter
se cōtenderūt. ut una alteri i studio et
saenaā supior̄ haleret. Interim cōti
git. unā infirmari. Que cōparis sui
p̄fectui inuidēs: satis cepit temptari.
timens qd̄ interim multa discē poss̄.
Uocansos̄ p̄orissā: cepit illi supplicare
dicens. Bona dñā. quādo uenerit
ad me mater mea. ego requirā ab ea
ser denarios. quos uobis dabo. ut nō
paamini discē sororē meā donec cō
ualuero. Timeo enī qd̄ p̄cellat me.
Ad qd̄ uerbū subuist̄ p̄orissā. puille
seruorem satis amirans. **Mo** Dic ob
secro que est mediana contra inuidiā.

Mo Obsequia caritatis. **Exēplum**
contra inuidiā a ingrō rudolpho

Magister **prolatū. Cap. xxvi.**
rudolphus scolasticus colo
niensis. quē ego bene noui. et frequē
ter audiui: discipulos suos instans
exemplū cont̄ inuidos docuit. dicens.
frater aliquis quēdam ex scrib̄ suis
ita erosum habuit: ut sine cordis
sui cruaatu illū respicē nō poss̄. Ad
ille senaens. et uulnus cordis eius
sanare cupiens. frēm tam piculose

temptatum. immo in ipsa temptacione
omino superatū: obsequijs caritatis
ad suū amorē quantū potuit inclia
uit. Capitale eius uertit et mollifica
uit. uestes excussit calcaamēta circa
lectū cōposuit: et qd̄q̄ ad illius cōmo
dū esse nouerat. in quantū licuit et po
tuit exhibuit. Sic ille inuidus obse
quijs eius deuictus. et ad cor reductū.
cōceptū inuidie uenenū exspuit. et que
prius equo oculo respicē nō potuit. plu
postea ceteris dilexit. **Hec de uicio inui**
die p̄ exemplo dicta sunt. Hoc uiciū
q̄a ceteris deo qui caritas est. plus ui
detur esse contrariū: idcirco ab omni
homine magis cetis uicijs ē uitandū.

De accidia et filiabus eius. Cap. xxvii.

Quarto loco ponit accidia: que
uiris religiosis solet ēē satis
iportuna. **Mo** Quia nomē hui' uicij
aliquitulum latbare sonat. Quid sit
accidia. ul' unde dicat. scire desidero.
Mo Accidia est ex cōfusione metis
nata tristitia. siue tedū. et amaritu
do animi imoderata. qua iocunditas
sp̄italis extinguitur: quodāq̄ despa
cionis p̄cipio mens in semetip̄a subū
titur. Dicitur autē accidia. q̄si accidia
eo qd̄ opa sp̄ialia nobis accidia reddat
et insipida. De qua p̄ salomonē dicit.
Manus remissa tributis seruiet. **Itē.**
Pigri dicitur timor a bono ope: anime
autē effeminatores esuriēt. Dicit etiā
de ea seneca. Magna iactura ē. q̄ p̄ neg
ligenciā sit. Accidie siue tristitię p̄agi
nes sunt. malicia. rancor. pusillani
mitas. despaicio. torpor circa p̄cepta.
euagacio metis circa illicita. Accidia
multos temptat: et multos p̄ despa

aone papitar. **No** De temptacione huius
uitae exempla subiugas. **No** Audi
quia sit periculosum acedia uerari. **De**
monacho quem acedia non sinebat

Monachum quem acedia sinebat
erit pluit: ita acediosus reddidit.
ut quocumque esset ad matutinas surge-
dum. statim ex quadam pusillanimitate
et timore uigiliarum sudore profun-
deretur. Putans esse ex infirmitate
iacuit. uestibus se operuit: et sicut osti-
um secundum puerbum salomonis uoluitur
in cardine suo. sic piger ille uerte-
bat se in lecto suo. Nocte quadam ad
signa notandum surgentibus ceteris omnibus
festinantibusque ad diuinum officium: cum
ille surgere temptaret. audiuit de sub-
lecto quando ita uetante acedia se
reclinaret. uocem quandam incognitam
clare satis sibi dicentem. Noli surgere
noli sudore tuum interrumpere: quia non ex-
pedit tibi. Tunc primum sentiens sibi a
diabolo per uicium acediae esse illusum. a
fantastico illo sudore se excussit: non
postea tanto torpore facile consentit.
Hoc scias. quod non permittitur diabolo non
temptare quicumque uult. et quam diu uult:
ne deceptus ab illo peramus. Sepe ius-
tus uirtute diuina compulsi. huiusmodi
temptat fallacia sua manifestat. **De**
sacerdote cui in corde doctum crucifixum
Sacerdos doctus uidebat. xxxix.
quidam ex monachis nostris solutus
fuit deus matutinis in illo interuallo
quo fratres solent uacare orationi. ut psal-
mis. super unam sedem se deponere: et inter
orationis uerba dormire. Volens il-
li dominus ostendere. quia tali hora. et mar-

time in tali loco non esset dormitandum.
sed in oratione uigilandum. apparuit ei
in cruce. uerso dorso ad illum: ut dicitur
uideret. Quia tepidus es et acediosus:
non es dignus faciem meam intueri.
et hoc sibi sepius contigisse testatus est.

De temptacionibus et uisionibus christiani
Alis monachi in heistbach. xxx.
Aquidam monachorum nostrorum christiani
noie. etate quidam iuuenis. sed uite tan-
tissime fuit: ut credetur de sanctis. quasi
inter terra domini. Hic corpore tam debilis e-
rat. ut cum uiuere cederet. Nocte quadam
deus matutinis usque ad laudes. capiti
suo per uolens. super lignum ante quoddam
altare se prostravit. sub forma orationis
ibi dormitans. Nox ut oculos clausit.
affuit gloriosa domina nostra uirgo
maria: et ueste eum feriens. excitauit
dicens. Christiane. non est hic locus dor-
miendi: sed orandi. Statim ille eu-
gilans apertis oculis posteriora femi-
ne recedentis uidit: et uocem femine
iam dictum sermone concludentem audi-
uit. **No** Quantum ex isto iuuenis
considero. non omnem tedium boni operis
uicio est: sed aliquando ex corporis infirmitate.
No Ex uicio primum hominis temptatio
est. et infirmitas. Septem ex culpa illi
conaximus penalitates. esurientiam.
uidelicet sitim. frigus. calorem. lassitudinem.
infirmitatem. mortem. Quod
motus harum penalitatum ordinatus
est: pena habet. sed non culpam. Quod
uero imoderatus est: pena habet et
culpam. **No** Quid appellas lassitudinem?
No Somnolentiam. et alium
quolibet laborem. unde homo fatigatur.
Caveamus ergo. ne hoc quod est na-

tute utatur in uicium. quia non solum ex naturalibus. pulsū malū gignuntur uicia: sed etiam ex uirtutibus. Verbi gratia. Iustitia dum modum excedit. uertit in crudelitatem: nimia pietas in dissolutio- ne. Indiscretū zeli studiū. iudicatur iracundia. nimia mansuetudo. segnitia dicitur. et acedia. Sicque sen- cas de ceteris. **Ho** Puto p̄dam iuue- nē. nō p̄u fuisse meriti. quē uirā uirgo maria sic familiarit̄ exortauit. **Mo** Quanti fuerit miri. quā dilectus cele- stis patrie ciuibz sequētia declarabit. **Q**um p̄pter nimiam capitis infirmita- tem generalem habuiss̄ in capite licē- tiam manēdi de uigiliis sollempnibus. q̄- uens uoluiss̄. uix nisi cōpulsus de cho- ro exiuit. Dictis uero matutinis infir- morū in oratoriu redijt. et morā lon- giorē quā ordo concedet. illic ex cōsue- tudine fecit. Cui cū diceret die quadam dōnus henricus abbas n̄. tunc mōchu- simplex. bone frater xpiane. uos fre- quent̄ exponitis nobis debilitatē ca- pitis uiri. et tamē nō uultis uti grā uobis indulta. respondit. **Nō** possū manere. Stans enī extra chorū. et alio psallē audiens. quā intrare nō licet. cor- de canat. eo quōd recordor cōsolacionū quibz deus int̄ illos letificat animā meā. Audito hoc uerbo domini abbas de speciali p̄sumens amicitia. q̄ esset ille cōsolacionēs inq̄sūt. et ut sibi di- cēt cū multa p̄cum instancia obtinu- it. Confessus est ei quā sepius in choro temp̄e psalmodie. b̄tōs angelos ui- deret circuire. et quōd multo fuit excel- lentiū ipm̄ regē angelorū. hominē xp̄m ih̄m. **Ho** Magna dona cōces-

sa sūt huic iuueni. **Mo** Et m̄ito. Ex quo enī ad ordinē uenit. nūq̄ si- ne temptacione fuit. tū p̄pter nimiam debilitatē capitis. tū ob desideriu pa- trie celestis. Flagellū dñi in tanta paciencia sustinuit. ut omēs ei frēs. mirarent̄. **T**emp̄e quodā dñs q̄ interpretator est malorū. grām lacrimarū quā illi copiose cōtulerat. subtraxit. unde satis tēptabatur. **Ho** Intēgri- p̄cedas nosse uellem. cur deus huius- modi grās uiris iustis subtrahat. **Mo** Quatuor de causis uidetur illa sub- tractio fieri. ne uidelicet grā assidu- tate uilescat. ne mens de usu illius supbiat. ut cū maiori desiderio q̄ra- tur. et recuperata diligētius custodi- atur. Quarta causa est culpa uicia- lis. **Ho** Placet quōd dicit. **Mo** Cris- tianus uero de amissa grā satis do- lens. et p̄ccis suis hoc imputas. cū die ac nocte p̄ illius recuperacionē ora- ret nec p̄ficet. recordatus est lignū do- minica. dixitq̄ in semetip̄o. Si facul- tatē haberes de osculandi lignū p̄- osum. in quo saluator sanguine suū fudit. grām tibi refundet lacrimarū. Tali suspensio desiderio in quadā sol- lempnitate dicta missa. ad altare accē- sit. sacruq̄ lignū de osculans. cum augmēto susceptā grām recepit. **Ho** Due cruces sūt apud nos. que hax fuerit exp̄diri uolo. **Mo** Iua in qua est lignū nigri coloris. que de apulia uenit. Altera q̄ rubri coloris est. non- dum habuimus. quā de ecclia scē so- phie ap̄d constantinopolim subla- tam. contulit nobis henricus de ul- me. **Ho** Uellem scire quali fine

uir tante grē migravit ab hoc seculo. **Mo.** Sape ex manib; suis senae-
bat tam aromaticū odorem ut mira-
retur: et dice poss; cū sponsa cui mēbr;
fuit etiā ad hēterā. Manus mee stilla-
uerūt mirā: digiti mei pleni sunt
mirā platissima. **Non.** Forte manus
habetat īpollutas. **Mo.** Noueris
eū nō fuisse carne uirginē: ut scias
odorem eundē fuisse magis ex uirtute
mentis quā ex integritate corporis. Ac-
cedens uero ad mensā corpalem: gra-
ciam pdidit spirituale. Licet semp
debilis ess; et infirmus: tamē ante
obitū suū p dies multos āplius ī ca-
mino egritudinis excoctus: et sicut
aurū in igne platus est. Nocte quadā
insomniis scā agatha martir
et uirgo illi appares: dixit inter uerba
cōsolatoria. **Christiane:** nō sit t onero-
sa hec infirmitas: q; isti .lx. dies repu-
tabunt tibi p .lx. annis. **Exprobrans:**
qā uisionē intelligē non potuit. qd
dam eā reuelauit. Quā quidā ita in-
terptati sunt: qd tantū eū purgaret
a peccis infirmitatis illi a credo: qntū
.lx. anni īpurgatorio. **Alijs uidebat**
qd uerius fuit: quia infirmitas illoꝝ
.lx. dierū ppter pacienciā esset ei p me-
rito. .lx. annor. **Nā** in nocte scē aga-
the spm reddidit: qui dies fuit .lx.
ab ea nocte qua hec audiuit. **Cōsu-**
matus in breui: expleuit tempa ml-
ta. **Et** ut scias uerū esse sermōne p-
phetiā qui dicit: filius nō portabit
iniquitatē patris: nouis mochū hūc
fuisse filiū clerici: et lonnesis ecclie
canonica. **Non.** Audiui de quibusdā qd
nimis timeant: eo qd de legitimo tho-

ro nati nō sint. **I**llis expeditet ista au-
dire. **Non.** Siue sint filij legitimi: si-
ue fornicarij: adulterini: incestu nati:
omēs ante baptisimū eadem cathena
astricti tenent. **Omēs** quidē nati su-
mus filij ire: p baptisimū uero effec-
ti sumus filij grē: s; soli illi bti: qui p
uitam bonam et grām finalem cōpu-
tabunt inter filios glē. **Reuocat** mī
ad memoriā oratio tua: cōuersū scē
quendā sacerdotis filij: qui de sua
condicōne: ita erat temptatus: ita tra-
ctis et turbatus: ut pene missus eēt in
despacionē. **Non.** Sare uellem exitum
temptacōnis eius. **Mo.** Dicam tibi
qd audiui ab ore cuiusdā abbis q illū
nouit: et familiaris fuit. **Sed** et ego
illum noui. **Dehenrico cōuerso uilla-**
rensi qui gūter temptatus fuit co-
uerso henricus fuit i uilla-
rio pfectus: et domni xpiani monach-
de claustro filius. De hoc christiano mi-
ra tibi dicam in distinctōne septima-
caplo. xvj. **Ministrabat** autē idē hen-
ricus in hospitali paupib;: uir mltē
humilitatis: pacienciē: et cōpassionis:
et qnto plus deum timuit: tanto p-
ab illo separari formidauit. **Inmisit**
eū diabls quandā despacionē cordi ei:
ita ut diceret. **Quia** n̄ es filius legitimi
thou: nō eris heres celestis regni. **Cō-**
cogitatio in corde eius adeo creueat:
ut a cōfessorib; tam de scripturis: quā
de exemplis plarā nullā p̄suis repper-
cōsolacionē. **Miseratus** eius dn̄s: nocte
quadā cū teptatio ess; ualidissā: in do-
mū amplā et longā illū transtulit: ī
sompnis tamen. **In** qua uidit de uis

seru multitudinē magnā. Et frā ē
ad eum uox. **Henrice.** Uides hanc
multitudinē? Omēs quidē de legit-
mo choro sūt nati: s; omēs repbi sūt
p̄ter te. **Uigilans** statim. **lectificat**
est ualde: intelligēs uisionē p̄ter se
factam. **Ab illa hora** reptatio imissa
cessauit: et ip̄e qm̄ diu uixit. deo qui
non deserit sp̄antes in se. grās egit. **No**
Est ne accidia in choro dormire. **Mo**
Consuetudo uicū accidie ex se ḡg-
nit: qd̄ quidā p̄ infirmitatē palliat:
cū idem uicū magis ex diabolica opa-
aone. quā ex infirmitate sit. **De ser-**
pente quē uidit frater cōradus i dor-
to cōuersi dormitans in choro. xxxii.

Loquere me die quadā cū uiro
ualde religioso: ex cōuersis
nostris de hys qui frequentē in choro
nr̄o dormiunt. ip̄e m̄ respondit. **Sca-**
tis p̄ certo: qd̄ somnolencia illa ex
diabolo ē. **Die quadā** temp̄e estiuo.
cū laudes decantarent: uidi in dorso
fr̄is wilhelmi. q̄ uident ibi dormit. cla-
ra die serpentē serpe. et statim itelleri
q̄ dyabolus est. qui i eius somnolen-
cia pascetur. **Huiusmodi** uisionē. teste
fr̄e richardo dicebat se de eodē cōuerso
sepius uidisse. **Conuissus** qui hec ui-
dit uocabatur **conradus.** uir bonus
et iustus: de quo multa excellētia
tibi indistinctione. viij. tractato. **yl-**
tos p̄ somnolenciā temptat dyabls
et uerat: et hoc in diuisis formis. **De**
cōuerso cui cactus uisus est oculos

Quidā in choro dormitans. **xxxiii.**
hēmenrode conuissus quidā ualde ac-
cidiosus fuit in choro: pene semp̄ ibi
dormitans. In autus capite alter qdā

cōuersus frequentē cattū sedē uidit:
qui ut pedes suos oculis cōuersi sup̄-
posuit: statim ille oscitare cepit. **Ad**
cū intelleris: ex relacōne eius q̄ hoc
uide meruit: ne diuicius illudetur a
dyabolo. sedem stalli sui sic paut:
ut dum dormitaret. illa in p̄te decli-
nando. sedentē p̄cipitaret. **Sicq̄** sop-
nolencie demon p̄ artē excussus ē. et
frater accidiosus feruētor i dei serui-
tute factus est. **Hec** m̄ a quodā cōuerso
eiusdē cenobij relata sunt. **Quantū**
demonēs illic dormitantes uideant:
ex subiecto cognosces exemplo. **De**
friderico monacho cui i choro dormi-
tanti dyabls nodū stramineū i oculos ient.

Quidā ex seniorib; nr̄is **xxxiiii.**
fridericus noīe. licet alias fu-
it uir bonus: de uicio tamen somnole-
cie satis fuit notatus. **Hic** nocte qdā
anteqm̄ emissus esset cōuentus nr̄. cū
staret ad psalmodiā matutinarū in
hēmenrode et dormitaret: uidit an-
se in sompnis tū. uirū longū et defor-
mē stantem: qui in manu nodū stra-
mineū et lutosū. unde equi tergunt
tenelat. **Qui** cū monachū p̄terue in-
tuitus fuisset: et dixisset. qd̄ hic stas to-
ta nocte et dormitas magne fili muli-
eris: ip̄o fumo stramine. i facie eum
acudit. **Mox** ille teritus euigilauit:
et ut ictū ferientis euaderet: caput rec-
hendo ad parietē dure satis allisit. **Vi-**
de quanta subsannacō. **De monacho**
arca quē in choro dormitans porta uide-

Duper audiui. qd̄ bant. **xxxv.**
silere nō debet. **In** eodem mo-
nasterio mochos quidā est. q̄ in choro
sepe dormitat. et raro uigilat: multū

tacens et parū psallens. Circa istū sepe pora uident. et porcorū grūmīcū audiunt. Puto q̄ colligāt siliq̄s de ore eius cadentes. **Ro** Q̄d sūt siliq̄. ul' q̄d significant. **Mo** Silique sūt folliculi leguminū. significantq̄ uerba psalmodie. a uirtute uacua. que somnolenti sine intencione pferūt. et eadē semiplene plata. porcis id ē demonibz colligēda piciunt. **Hy** uō qui uigilat. et libenter deuoteq̄ cātant. et psallunt itente. medullā comedunt. quia grām que in iūbis latet pphetias papiūt. Tales i futuro cū laudatoribz celestis ihrlm. ad ipe frumētū dñs saciabit. id est uisione sue ditatis. **Roii** Satis ex hys que dicta sunt colligo. q̄d redūi exercitū spūalis sit a dyabolo. **Mo** Ut dicas ita est. quia quidā sūt qui statū ut ceperint psallē. orare ul' legē. mox dormire incipiūt. **U**igiles in lecto. somnolenti in choro. **I**dem dico de audiendo uerbū dei. Cum uerba sc̄laria audiūt bene uigilat. cū uerbū dei eis pponitur. mox dormitant. **De dño geuardo abbate q̄ mōchos in caplo i sermōe dormitātes p fabulā q̄ndā**
Nolles exatant. caplin xxxvi. nitate quadā cū atlas geuardus p̄decessor hui' qui nūc est. uerbū exhortationis ad nos i caplo facit. et plurē maxime de conūsis dormire nō n̄los etiā stertete cōspicēt. exclamauit. **A**udite frēs audite. rem uobis nouā et magnā pponā. **R**ex quidā fuit. q̄ artus uocabatur. **H**oc dicto n̄ pcessit. s̄ ait. **U**idete frēs miserā magnā. **Q**uando locutus sum uobis de deo

dormitastis. mox ut uita leuitatis inserui. euigilātes. erectis auribus omēs auscultare cepistis. **E**go eadē sermōni interfui. **N**on solū psonas spūales. s̄ et seculares. p somnolēciam tēptat et impedit. **De henrico milite apud nos carenā faciente et de lapide in quo dormiebat t̄p̄e orōis**
Miles quidā bonnesis cap. xxxvii. henricus noīe. tēp̄e quodā quadragesimali. carenā fecit apud nos. **P**ostquā reuersus ē in domū suā. die quadā occurreēs p̄dicto geuardo abbati. ait ad illū. **D**ñe atlas uenite in lapidē illū qui iuxta talem colūpnā oratorij uestri iacet. et ego dabo p illo q̄d q̄ postulauitis. **C**um cum dicit. ad quid uobis ē necessarius. **R**espondit. **E**go illū ponē uolo ad lectū meū. q̄a talis ē eius natura. ut qui dormire nō potuerit. et caput sup illū posuerit. statim dormiat. **I**llam cōfusione fecerat ei dyabls. tēp̄e penitēcie. ut quocies ueniēs ad ecclesiam se sup eundem lapidē causa orōis reclinaret. mox ei sompnū surripet. **S**imile uerbū nobis q̄dā qui ob similem penitēciā suat in hēmenrode. fertur dixisse. **M**olliores inq̄t sunt lapides oratorij claustrī omibz lectisternijs castri mei. **N**on poterat se continē. quin tēp̄e orōnis in illis dormiret. **Ro** **S**i nō estis grauis culpa acidia in seruiāo diuino. nō nos ita dyabls ad illā sollicitaret. **Mo** **Q**uanta sit culpa hui' uicij. pena te doceat unius acidiōsi. **De monacho sp̄ in choro dormitāte que crucifixus i manillā percussit et**

Quæ sunt duo *extimæ. ca. xxxviii.*
 menses elapsi: qđ dñus ab
 las campēsis retulit nobis de quodā
 mōcho. qui semp in choro solebat
 dormire. rem ualde terribilē. Nocte
 quadā cū ex more dormiret alijs psal
 lentibz. crucifixus de altari uenit.
 dormitantē excitauit. et cū tato ni
 siu marillā eius percussit. ut infra ter
 cū diem moreretur. **No** Stupenda sūt
 que dicit. **No** Monachus acadia
 sus. nauseam deo puocat. et anglis
 scis. Unde quidā acadioso i psona
 oim p iohem dicit a xpo. Utrūq̄ ees
 frigidus aut calidus. s; qđ tepid⁹
 es. incipia te euomē ex ore meo. **No**
 Recordor te superius dixisse. idem eē
 uicū acadia et tristitia. **No** Uerū
 est: qđ acadia est ex cōfusione mētis.
 nata tristitia. Ex hac nascit malicia
 et despaio. sicut subiecto tibi ostendā
 exemplo. **De puella reclusa que dñi
 et angelos eē dubitans de corpe egē
 sa p sūm uidit angelos sal; et aias**
Hicq; ad corp⁹ regēllā. xxxix.
 was de brunsbach. anno pti
 to altari nrō temptacōne qñdā ex tris
 tia nata. terribilē satis. sic dicens.
 In puincia nrā quedā extitit puella.
 nubilis ac formosa. diuitūq; filia.
 Quā cū pntes tradē uellēt marito.
 rennuit illa dicens. Non nultā alii
 uiro. nisi sponso celesti dño meo ihu.
 Tandē uirginis ptnacia parētes redi
 ant. ppe illam reliq̄re uoluntati.
 Quē xpo q̄si de uictoria grās agens.
 cellam sibi fieri fecit. in qua ab epō
 uelata et reclusa. ipi soli. sola satis
 deuote p dies aliquot seruiuit. In

uidens tante uirtuti diabolus. uarij
 illam reptacōibz cōquassauit. et ue
 neno tristitiae. in oculū uirginis pectū
 ificiens. sanā infirmavit. **No**x illa
 cepit uarijs reptacōibz fluctuare.
 in fide nutare. de p̄uenerācia despare.
Inuasit eā et defectus cordis. tabi
 tudo corpis. torpor in orōne. dolor de
 reclusione. **I**nterim dū sic p̄uolose
 puella nutaret. sup̄dcais altas ordi
 nis asteracēsis cū aure ab epō cōmil
 sa fuat. uisitacōis grā aduenit. et
 quomō uiueret. uel quomō habēt
 iquisiuit. **R**espondit illa. Male ui
 uo. male ualeo. et quare. ul p̄pter
 que hic reclusa sim p̄uolose ignoro.
Cui cū altas dicit p̄pter deū et p̄pter
 regna celoz. illa respondit. **Q**uis
 scit si deus sit. si sint cū illo angeli.
 anime. ul regnū celoz. **Q**uis ista
 uidit. quis inde rediens uisa nobi
 manifestauit. **H**uiuscemodi smō
 nes ut altas audiuit. totus cōtre
 muit. cōuersusq; ad uirginē ait.
Quid est qđ loq̄ris soror. **S**igna cor
 tui. **R**espondit illa. **E**go loquor si
 aut in uider. **N**isi uideā ista n̄ credā.
Rogo ut sinas me exire. qđ reclusi
 onē hanc diuicijs sustine nō ualeo.
Tunc altas intelligēs ex imissione
 diabli tā repentina esse tristitiā. et
 ex tristitia despaione. ait. **S**oror
 inimicis glorie tue inuidens. peri
 culose te temptat. tu sta in fide. uir
 riliter age et confortetur cor tuū. et
 sustine dñm. **A**micis et cognatis cō
 tradicētibz. tu scām hanc elegisti
 uitā. tu istam desiderasti reclusione.
Que cū surda aure monētis et exhor

tantis uerba paper: rogauit eam
 altas: ut saltem septē dieb; ibi susti-
 neret. donec ad claustrū iens ⁊ redies.
 denuo eā uisitare. **Ad** ut pmittet.
 cū uix obtinuiss;: ad monasteriū p-
 gens. piculū uiginis srib; exposuit.
 et ut orōnes speciales p ebdomadā
 p illa deuote ad deū funderent omib;
 pcepit. Ipse uero in pia psona qntū
 ualuit. dno supplicauit p illa. Ebd-
 mada cōpleta reuersus ad eā dixit.
Quomō hales filia? Respōdit illa.
Optime pater. Nūq; melius. Infra
 hos septē dies plus sū letificata. pl⁹
 consolata: quā ante tuū discessum
 fuerā cōtristata ul' desolata. **Saluta-**
te eo causā consolacois: ait illa.
 oculis meis uidi: de quib; dubitauit.
Post discessū tuū anima mea de cor-
pe fuit educta: et uidi scōs angelos:
 uidi animas beatorū: uidi pnia uul-
 torū. **Corpus autē meū uidi oculis**
anime i pauimento cellule mee: ita
 exsangue iacē ⁊ pallidū: sicut herba
 sine succo. et arefactā. **Interrogata**
ab abte qualis ess; effigies aie: respō-
 dit. **Anima substantia spūalis ē:** ⁊ in
 sui natura spherica: ad similitudinē
 globi lunaris. **Ex omni parte uidet.**
Quādo uero anime existenti i corpe
angelus sine anima apparet: i linia
 mentis corpis se ostendit. **Quādo**
anima existens in carne. a carne li-
bera est: aie cōsimili sicut ē apparet.
Novi Huic uisioni satis cōcordat.
 qd altas morimūdi animā suā a
 mortuis rediens. similem esse dixit.
 uasi uitreo. et ex omni pte oculatā:
 sicut memini te dixisse. i distinctōe

pma. caplo. xxxij. **Moni** Quoddam
 eā retulit eadē scāmonialis de aduē-
 tu anxyi. q̄ hic pponē nolo. eo quod
 multi de illo pphetando decepti sūt.
No. Satis me terret qd dñs mentem
 tam scām. tā mundā. ⁊ uirginalem.
 tā imundis. et tā nefandis tēptaco-
 nib; uerari pmisit. **Mo.** In cōpēhē-
 sibiliā sūt iudicia eius. et inuestiga-
 biles uie eius. sicut audies de tēpta-
 cione alterius cuiusdā scāmonialis.
 cui tēptaco tanto ē piculosior: qnto
 incertū est. q̄li sit fine terminanda.
De scāmoniali que i hie dubitās et
desperās i moelle se pcpitauit. xl.
Astia paucos menses quedā scāmonia-
 lis. feminaq; puecte etatis. ⁊ magne
 ut putalatur sanctitatis. a uicio tris-
 tiae in tantū est turlata. a spū blas-
 phemie. dubietatis ⁊ diffidencie. adeo
 uerata: ut cadet in desolationē. **De**
hys que ab infancia credidit. ⁊ credē
debut. Omīno dubitāe cepit: nec ab
 aliquo induci potuit. ut diuinis cō-
 municaret sacramētis. **Quā** cū int-
 rogassent sorores necnō et neptis
 eius carnalis. cur ita ess; indurata.
 respondit. **Ego sum de reprobis:** de illis
 scil' qui dāpnandi sūt. **Quadā die**
cōmotus prior dixit ad illā. Soror
 nisi resipiscas ab ista infidelitate: ni
 mortua fuīs. in cāpo te faciā sepeliri.
Quo uilo illa audito tūc tacuit: s;
 uerbū bene retinuit. **Die quadā cū**
quedā ex sororib; nescio quo essent
itire: illa latentē post eas exiens. ad
 litus moelle sup qd sitū est mōsteriū
 uenit: et cū nauis q̄ sorores portabat.
 amota ess; a litore. i flumiū se p-

pitavit. Iij uero qui in nauis erant. somni aque mote audiētes. ⁊ respiciēdo corpus ei canē putātes. nutu dei unus cognosce uolens ceruus qd est. ad locū datus currit. aut hominē uidit. flumen intrauit. et extraxit. Tunc cōsiderātes qd sup dca foret scāmonialis iā pene suffocata. terri sunt omnes. et auā ei adhibentes. postq aquā euomuit. ⁊ loqui potuit. interrogauerūt eam dicētes. Quare tā crudelitē egisti soror. Respondit illa. Dns iste. digito porē ostendēs. in natus ē m. qd me mortuā sepelire deberet in campo. Unde magis elegi gurgitē hunc sup natando descendē. quā testalit i campo sepeliri. Tūc ad monasteriū illā reducētes. diligētiore ei custodia adhibuerūt. Ecce quāta malicia nascit de tristitia. Femina ista ab infancia nutrita est i monastio. uirgo casta. deuota rigida. religiosa. et sicut m̄ retulit uicini monasterij magistra. omēs puellē ab ea educate. ceteris uirginibz magis sūt disciplinate. magis deuote. Spero tamē qd deus qui multū est misericors. qui multis modis elcēs suos temptat. qui tam misericordit de flumine illā libauit. pristinos eius labores attendēs. finaliter pire nō sinet. Multa tibi posse huiusmodi tristitiae exempla recenter gesta referre. s̄ timeo qd infirmis nō expediat talia legē. ul' audire.

Non. Ego iam satis didici nichil fieri sine ratione. forte ideo d̄s talia p̄mittit. ne aliq̄s quālibz sit p̄fūs. de suis uirtutibz. ul' uirtutū opibz p̄sumat. s̄ deo totū a quo est bonū uelle

posse. facē. ⁊ p̄ficiē attribuat. **Moni**
Uerū dias. Idarco uxor loth iobediens. uersa est in statuā salis. ut sic malis exemplū. bonis condimentū.
De conuerso qui ex despacone i piscina
Qu sunt se suffocauit. cap. xli.
 Tres anni elapsi. qd conuersus quidā ex nimia tristitia. finalē despacone miserabilē finiuit. Loquēdo ul' scribendo de huiusmodi nefandis. uirt' expmo notā locor. ul' p̄sonar. siue ordinis qualitatē. ne p̄ hoc aliqua religiosus inferre uidear uerecundia. Idem frater bene m̄ fuit notus. ut a iuuetute usq̄ ad senectutē laudabiliter. et sine querela inter fratres conuersatus. ita ut nullus illo uideret in ordinis obseruacōne districtior. et in uirtutibz superior. Raro loq̄bat. raro indultis consolacōibz utebatur. Nescio quo dei iudicio ita tristis ⁊ pusillanimis effectus est. ut tantū de peccis suis timet. et omnino de uita eterna desparet. Nō quidē dubitauit in fide. s̄ tantū despauit de salute. Nullis scripturarū auctoritatibus potat erigi. nullis exemplis ad spem uenie reduci. Modici tamē peccauit. ut credit. Cui cū fratres dicerent. qd habetis. unde timetis. q̄e desparis. Respondit. Nō possū dicē sicut cōsueui oracōnes meas. et ideo timeo gehennā. Quia tristitiae uicio laborabat. idarco accidit osus erat. ⁊ ex utroq̄ nata ē in corde eius despacone. Posticus i infirmo. quodā mane ad mortē p̄uenit. ad magistrū suū uenit dicēs. Non possū diuicius cont̄ deū pugnare.

Illo uita ei minus considerare. ad pul-
 crā monasterio primā abiit. et in
 ea se papitans suffocatus est. *de scio
 niah q̄ a quodā maligno conuerso
 demerata iputeū se precipitauit. xliii.*

In alio quodā mōsterio scimonialiū
 anno p̄tito similis pene casus conti-
 git: licet causa ipellens dissimilis fuit.
Puella quedā sicut in retulit quedā
 scimonialis eiusdē ordinis a quodā
 homine misero. habitu quidē reli-
 gioso. nō animo. ita magicis artibz
 est dementata: ut tēptaciones ab il-
 lo cōceptas. sustinē nō possit. Nemi-
 ni tamen passionē suā apire uoluit:
 s; solūmodo dixit. *Exire uolo: q̄ pe-
 nitet me huc uenisse. Que dū exire
 nō pmitteret: tristitia urgente in-
 puteū se nullo uidēte papitans extic-
 ta est. Quā dum ubiqz quereret. nec
 iuenirent: recordate sunt quedā so-
 rores eam dixisse. ego suffocabo me
 in puteo. Quęstra est ibi et iuenta:
 s; mortua. Eodem tempz. quidā hō
 miserabilis. altius altiusdā mōsterij
 scimoniale simili extraxit malicia.
 et ipregnauit: que in seculo mortu-
 a est. *De iuuenula q̄ ex tristitia se sus-
 pendit ab amasio suo x̄cepta. xliiii.**

An̄te hos annos. xiiij. cōuent-
 n̄ ueniens de messione cū
 nauigio renū ascendēt. et in uillā co-
 lonie uicinā que rodinkirge dicit.
 ueniret. iuuenula quedā in ipā ho-
 ra uitā finierat. ad huc iacēs in ter-
 ra. *De qua dicebatur. qd̄ a quodā
 uiro genuiss; plem: et q̄a ab eo fu-
 erat repudiata. et tristitiae uehemē-
 tia. talem sibi infligerat mortem.*

*De adolescente qui uestibz suis delu-
 ex tristitia se suspendit. xliiii.*

An̄te illud tēpus adolescēs qd̄
 in colonia uestes suas deluserat. p̄ quo
 infortunio ita tristis effectus ē: ut so-
 lariū domus sue ascendēt. et laqueo ui-
 tam finiret. *Uides nūc qm̄ periculosa
 sit tristitia. que nō est scdm̄ deum. No-
 Quid senaendū est de aiabz istozū?
 Noni. Si sola tristitia et despecto. nō fre-
 nelis. aut mētis alienacō in causa fuit.
 haur dubiū quin dampnati sint. De fu-
 riosis et fatuis in quibz ratio nō uiuit.
 questio nō est quin saluent. quocūqz
 modo moriant: si tamē pus habuerit
 caritatē. De sup̄dco conuerso quidam
 uir sapiens qui illū bene nouit. me au-
 diente sic ait. Non credo qd̄ umqz p̄fē-
 fecerit cōfessionē suam. Deus enī iustus
 et timētes se licet eis aliquādo quosdā
 iusto suo iudicio pmittat in sensu suo
 picitari: nō tamen illos sinit tā mi-
 serabili morte finiri. Ecce exemplum.*

De baldewino mōcho q̄nḡ aduocato

In saxonia aut̄ *ibris wihj. capi. rto.*
 tate brunswich. miles quidā nobilis
 fuit. nōse baldewinus. eiusdē aut̄
 aduocatus. *Iste inspirate deo seculū
 serens in domo quadā ordis n̄si. q̄ re-
 larhusen dicit. habitū suscepit. Qui
 toto anno pbacois. ita sibi rigidus
 extitit: ut tam ab allē quā a magistro
 suo sepe argueret. factus uero modū
 tanta fuit feruoris. ut nō sufficeret ei
 cōmunia: ymo etiā cōmunibz sup̄ad-
 deret multa sp̄cialia. et p̄ponet puam.
 Ceteris quiescētibz. ip̄e laborauit. ali-
 is dormientibz ip̄e uigilauit. Tandē
 ex nimijs uigilijs et labore. ex sicato*

iā cerebriō. tantā capitis iāritate de-
bilitatē. ut nocte quadā. anteq̄ conue-
tus ad matutinas surgēt. oratoriū i-
traret. formā nouiāq̄ ascendēt. et su-
ne cāpane collo suo arāligata desili-
ret. ipam q̄ cāpanā mole corpis tra-
hendo. crebris ictibz pulsaret. Tertiū
custos festinauit in oratoriū. et mil-
to amplius territus ē. dū sic pendente
uideret mōchum. Accurrens tamē su-
nem incedit. et ad huc palpitante et
pene strangulatū deposuit. atq̄ reso-
collauit. Ab illo tēpore nūq̄ sensū pul-
tinū recuperare potuit. Ad huc dicitur
uiuē. nec est ei cure q̄ndo ul' qd come-
dat. siue quā diu dormiat. Sic q̄ndoz
de indiscreto feruore. nascatur uiciū
accidie. **Novi** Dicitū est siipius de acci-
dia siue tristitia. etiā nasci pusillani-
mitatē. **Hec** in nō uidetur ēē uiciū. **Mo.**

Arbor mala nō p̄t facē fructū bonū.
licet pusillanimitas ceteris filiabz acci-
die siue tristitiae. minor uideat esse
malicia. satis tamē temptacō illius ē
pauolosa. **Ipsi** conuerti uolentes ad bo-
nam uitā sepe auertit. conuersos ne-
p̄ficiant impedit. **Ad** Da exempla.

Mo. De scolasticō q̄ āmī p̄bardiū ipse

Ablas uir i nigrō ordine cō. **cap. xlvii.**
quidā nigri ordinis mō mona-
chus in ordine nrō. narrauit in qd
magister quidā parietis. ad ordinem
nr̄m uenire desiderans. silenciū p̄mi
anni ex quadā pusillanimitate mē-
itā timuit. ut ordinē nigroq̄ intrēt.
ibiq̄ placōnis annū cōpleret. Qui-
mor ut factus est monachus. dixit
ad cōuentū. **Gracias** uobis ago dñi
mei. de beneficijs in a uobis exhibiti.

q̄a ad qd ueni. hoc apd uos expleui.
Modo ai licētia ur̄a migro ad ordinē
asterciensē. Non enī ueni ut uobiscū
manerē. s̄ ut inter uos temptacōnes
quas timui in temperare. Veniensq̄
ad quadā domū ord̄is nr̄i. nō ut no-
uicius placōne intrauit. s̄ habitū
tantū mutauit. **De prelato qui ordi-
nē uocauit temptacōem. cap. xlvii.**

Recordor nūc cuiusdā uiri ualde
licerati. et cuiusdā nobilis ec-
clesie plati. huic cum diceim nup. q̄re n̄
uenitis. ut quid tā diu expectatis. **Res-**
pondit m̄. Non audeo intrare i temp-
tacionē. districtiōne ordinis temptacō-
nem appellans. **Ex** multo enī tēpore
uoluntatē habuit ueniendi ad ordi-
nem. s̄ quadā pusillanimitate i p̄di-
tus est usq̄ ad huc. huic cōgruit illd
salomonis. **Qui** obseruat uentum.
nūq̄m seminat. **Uentus** est temptacō.
seminacō conuersio. **Qui** nimis timet
in ordine temptari. uix potit i ordine
conuerti. **Novi** plures i seculo. tam
clericorū q̄m laicorū. quia multo tē-
uotū fecerūt. nec tamen audent con-
uerti. timore temptacionū. **Semp** aū
oculos habent temptaciones. s̄ nō cō-
siderant multimodas que i ordine s̄
cōsolaciones. **Ecce** exemplū. **De mi-
lite qui ordinē uitat timore p̄dicu**

Reculit in daniel **lorū. xlviii.**
Ablas sconauie. milite quēdā
honestū. et i militia nominatū. i cam-
po factū fuisse mōchū. **Hic** ai altū que-
dam milite eque i armis strenuū. in
seculo amicū habuiss̄. et die quadā
ad conuisionē eum hortatus fuisset.
respondit ille. magne pusillanimita-

tis uerbu. **H**ere amice. ego forte ueni
rem ad ordinē: si nō est una res quā
timeo. **I**nterrogate mōcho que nam
est res illa: respondit miles. **H**ermi
culi uestimētor. **P**annus lanens enī
multos uermiculos nutrit. **T**ūc ille
subridēs ait. **O**ch forte milite. **Q**ui i
bello diaboli. nō timuit gladios: in
militia xpī timē debet pediculos. **A**
ferēt tibi nūc pediculi regnū dei. **I**lle
licet ad hec uerba tūc tacuerit: tempe
tamen modico emendo. effectu rēdit.
Nam i ordinē tam libis quā exem
plo illius puocatus itrauit. **C**ōtigit
ut postea hy duo cōuenirēt colonie:
i ecclia bti petri. **M**onachus uero
cāpensis. cū alterū regularit saluta
set: subridens adiecit. **Q**uid ē frater.
Times ne ad huc uermiculos. **I**lle te
ne recordans unde talis interrogacō
habēt originē. et ipē subridendo. respō
dit uerbu bonū. i memoria dignum.
Crede mī frater. et hoc p certo scias:
quia si essent omēs uermiculi oīm
monachor in uno corpe: nō me de
ordine morderēt. **Q**uo uerbo audi
to. ille multū edificatus ē: multis il
lud ad edificacōne reatans. **V**ides
quēte fortitudinis fāis sit. is qui an
conuisionē nimis fuerat pusillani
mis. **U**nde hoc nisi ex diuinis cōso
lacōibz. q̄ sunt in ordine. **H**ec de hy
dicta sint. quos uiciū pusillanimita
tis ne cōuertant auertit. **N**ūc audi
aliqua exempla. de hyz quos post
cōuersionē ne pficerēt tēptauit et
impediuit. **de tēptacōibz godesfridi sco**

Scolasticus scti andree i colonia.
colasticus scti andree cap. rlyc.

in colonia godesfridus. cū esset uir
debilis. et decrepitate etatis: ad ordinē
cū multa animi instancia uenit. **E**
go uero cū ipō in placatione fui. **D**e q̄
etiam plurima quibz uexabat tēpta
cionū genā uidi et audiui. **D**ie qua
dā cū ad chorū festinaret. i capā suā
induere conaret: diabolus conatū eius
impediuit. capā q̄ fortiter retraxit.
Tandē post nō modicā fatigaconem
ad se reuersus. a diabolo se impediri
cōsiderans: capā induere cessauit: i
signans se inimicū fugauit: ne aliq̄
deinceps passus ē impedimentū. **C**um
iam ad finē tenderēt ānus placationis:
cepit ei diabolus ad mentē reducere. diu
sa que in sedō habuerat cōmoda. po
nere etiā plurima q̄ in ordine esse ui
dent in cōmoda: pondus uidelicet uest
timētor. longas uigilias i silentiū:
calorem i estate et frigus in hyeme:
regulare ieiuniū. et tenuē dietā. et
cetera huiusmōi similia. **I**n quoz oīm
cōsideracōe. ita pusillanimitas effūis
est. ut omīno de pleueriācia desparet.
Et dicit mī. **N**on putatā ordinē tū
te esse districtiōnis. **I**stis ad hoc tē
pus estimauit qd̄ minuti carnes co
mederēt: et qd̄ mōchi sine aciculis
suis dormirent. **P**enitet me huc ue
nisse. **P**ositū meū est. ut p memet
ipm̄ cantē i ecclia mea i herulshem.
cuius pastor sū. que satis male mō
locata est: et spero p dei grām. qd̄ ho
neste et sine q̄rela. regē de trā pletem
michi cōmissam. **C**ui respondi. **T**ēp
tatio diabli est: qui uos sub spe
boni eicere conatur. **T**unc ait. **S**i
istud nō est bonū. reuertar ad plēn

dam meā. et in ambitu claustrī ca-
metā in aliquā eligā: ubi tā cano-
nice uiuā. ut alij exemplo meo edifi-
cent. **C**horū frequentabo. et qd qd in
subtrahē potero paupib; erogabo. Ad
qd iterū respondi. **E**t hoc cōsiliū dia-
boli est. **S**i reuersus fuiss. omib; eri-
tis derisui. et qui hoc suassit. in pccā
pistina uos papitabit. **S**ic eo. **F**luc-
tuante. cū ego die quadam ad laurus
eius sedere. et uerba cōsolacōis ipen-
derem. codice psalmoz arripuit. a-
peruit. et ait. **H**ideamus qd de me
dicturi sint fratres mei. si reuersus
fuero. **P**rimus autē uersiculus qui
occurrit. cat. iste. **A**duersū me lo-
quebantur qui sedebant in porta. et in
me psallebant qui bibebant uinum.
Statimq; exclamauit. **H**erū pnostrū
cum. **E**go inquit exponā tibi pphēciā
istam. **S**i rediero ad san̄ andream. cō-
canonia mei. quocies in portā ecclē
sue sedebit. ipi aduersū me loquentur.
me iudicantes. et de mea salute dispu-
tantes. **N**ochib; uero. qñ sedebit ad
ignē et uocabunt potacōib;: ero psal-
mus eorum. **S**icq; dei misericordia
ad mentē reductus. et a se ipō cōfarta-
tus. monachus effectus est. et nō mul-
to post in bona cōtracōne defunctus.
migravit ad dn̄m. **De temptacōe hernei
successoris eiusc̄i godfridi. cap. 1.**

Renerus iam dicte ecclēie s̄
andree scolasticus. et fr̄is go-
dfridi successor. cū post eius mortē
fieret apd nos nouicius. in tm̄ cepit
uarijs temptacōib; turbari. ut pusil-
lanimis effectus. die quadā dōno ge-
uardo allati dicit. **N**on possū hic di-

uicus manē. quia nec ordinē ualeo
diuicus sustinē. **Q**uē cū interrogasset
quo uultis ire. respondit ille. **A**d p̄ben-
dam meā oportet me redire. **T**unc ab-
bas quasi uir prudens simulās quāda
seueritatē. cepit nescio ad quē clama-
re. **A**fferre in securim. **C**ui cū diceret
nouicius. quid debet securis. **R**ndit.
Hic psalmentur pedes ur̄i. **C**redite michi
magis uolo uos sine pedib; semp pas-
cere. quia uos sinā abire. et confundē
domū nr̄am. **T**unc ille subridēs ait.
Melius est ut manē. **S**icq; puerta
iocosa. cessauit temptacō satis dura.
No **H**ic considero. nouicius facile
temptat. et facile sanat. **M**a hoc ple-
nius scies in sequenti caplo. **De noui-
cio q̄ ano p̄lato se radi n̄ p̄misit. li.**

Nouicius quidā cū in hēmen
rode satis tranquille annū
pegisset p̄lacōnis. et uoluntate sta-
bilitatis expressa in caplo. radendus
ess̄ in monachū. atq; is qui eū radē
debebat. rasoriū in corrigia corrigēt.
dyabolus in eadem hora sic iuuenē
contristauit. sicq; pusillanimē red-
didit. ut mutato animo rasorē nō
admitteret. **Q**uo uiso dōnus hermā-
nus allas loca scē marie. tunc ibidē
prior simulata quadā iocunditate
accurrit. collum iuuenis utroq; brachi-
o strinxit. et quia eadē tristitia ex i-
missione ess̄ dyabli docens fluctuan-
tem oaus ad t̄iquillitatē ydura. **T**ep-
tacione sedata. mor̄ adolecētis facies
nō sine astanciū a miracōne ē sere-
nata. et p̄misit se radi. **S**icut michi
retulit iam dictus allas. ita uultus
nouicij subito fiat imutatus. ut ni-

gredo maxillarū et tremor labiorū
satis ostenderet quid corde cōcepisset.

Mo Ecce istud est qd iam dixi: qd no-
uicijs tēptatio facile ueniat et facile
recedat. **Mo** Quædam tēptationes no-
uicijs tam dure sunt et tam ualide:
ut illas cōpescere ualeat nō uerba. nō
exempla: s; sola potētia atq; cōsola-
tio diuina. **De nouicio a spū blas-**

phemice tēptato et i cōtemplōe crucifixi

Nouicius quidā **libato. ca. liij.**
tempe placidus sue ex quadā
tēptatione diabolica quā nūq; ante
cōuersionē senserat. grauissime tur-
batur. Erat enī eadē tēptatio de i-
carnatione uerbi. nō qd de illa male
sentiret: s; diabolus p spū blasphemie
feruorem mētis illius nūtiabatur extig-
uere: ut dū de ea dubitaret. tātos p
xpo subire labores recusaret. Die qua
dam cū staret ad p̄niā in choro nouicia-
orum cōt̄ altare: cōtemplatus ē oculis
corporeis ymaginē crucifixi. in aere
uenire ad se. ac si diceret. Quare du-
bitas? **Respice in me. Ego sū ille.**
qui natus et passus sū ppter te. **Per**
aliquā horā ante faciē eius pendens.
erat ip̄a ymago! quā tū uidere potu-
it. ab umbilico et sup̄. Interrogatus
a me si sciret quid hoc significaret: re-
pondit. Dñs michi cōtulit grām illā:
ut nichil ipudicū. et qd ledere possit ue-
recundia meā. cogitare possim de illo.
Et ideo intellexi. qd tū ptes corporis
sui superiores. non inferiores ostendere
michi dignatus ē. Ab eadē hora omnis
illa cessauit tēptatio: quā ante nulla
cōfessio. nulla sanare potuit oratio.
Et licet iam dca tēptatio cessauit:

nō tamen tēptator cessauit. **Quem**
enī. deice nō potuit p blasphemā.
figare conatus est p accidia. Nam
p plurimos dies. quocies ire debebat
ad ecclesiam ad horas canonicas: ut
nissetq; ad ostiū celle: sensibiliter et tā-
grā. uiter scapulis dyabolus illū de-
p̄t. sit: ut cōpelleret residere et quiete-
rēt. q; nichil. tā fortis et tā feruus
est in ordine effectus: ut tede nesceret.
quacūq; h̄e accidie ipugnatus. **De**

no uicio tēptato et p nocturnā uisū

Aduar uiax reducto ad uia. **Ab-**
blas philippus de oturburg.
retulit abbi nr̄o. de quodā suo nouicio
tēptatione satis gra. uem. et sola
dei reuelatione sedatā. Cū enī idē no-
uicius tam grauit esset tēptatus: ut
a nullo hōim possit consolari. et fir-
mū cōcepisset. ppositū recedendi. et eadē
nocte qua de mane ad seculū redire
uoluit. tale sompniū uidit. **Uisū** est
ei qd staret an ostiū porte. de qua du-
as hinc inde cōsiderauit uias exire.
Una ex illis uergebat ad dexterā. Al-
tera ad sinistrā: utq; tamē ducebatur
ad siluā oppositā. Stante nouicio
buius. cū dubitaret quā illarū elige-
re uellet. quendam comitē stare cōspexit.
Cui sic ait. Bone uir si nosti ostēde-
m. que ex hys duab; uis; sit rectior.
ad ambulandū cōmodior. Ad qd ille
respondit. Ego plene et bene te ex-
diam. **Uia** hec que est a dextris i me-
more p breue spaciū spinosa ē: iequi-
luta. et aspa. **Postea** sequitur cūpus
amēnissimus: longus. planus. uar-
rysq; florib; decoratus. **Uia** uo q̄t
a sinistris. i silua quidē cōmoda est.

plana. siccā. lata et bene trita sanctorum
deliciosa. s; nō longa. Cui corpus mox
continuat. longus. scopulosus. luto-
sus. et asprinus. etiā ipso uisui horre-
dus. Ecce totū p̄dixi tibi. q̄dāq; uolu-
eris elige. Hoc dicto. nouicia expefac-
tus est. nō dubitās uisione p̄pter se-
scām. utpote bene sue temptacōni con-
gruentē. **Mo** Uellem scire iterptaci-
onē hui uisionis. **Mo** Uia ad dexte-
ram uitā significat monasticā. et spū
alem. Uia ad sinistrā. uitā seculare
atq; carnalem. **S**ilua p̄sens uita est.
inqua more arborū homines crescūt p̄
etate. et succidunt p̄ morte. Utraq; ui-
ta breuis est. siue monastica sit. siue
secularis. **I**lla in p̄senti spinosa ē p̄
ordinis rigore. in equalis p̄ multimo-
dam temptacōne. litosa p̄ humilitate
subiectionis. angusta p̄ raritate uo-
luntarie paupertatis. Angusta ē uia
que ducit ad uitā. que p̄ dextrā desig-
nata est. **C**ampus uero longus et
amenuis p̄ditus est. quā p̄ multa
tribulaciones oportet nos introire.
Cont̄ uita secularis atq; carnalis.
quā sinistra designat. eo q̄d ad sinistrā
xpi inse gradientes ducat. cū hedis in-
dicandos i p̄nti cōmoda est. ob carnis
necessaria. plana p̄pter p̄sca. siccā
p̄pter inobedienciā. lata et bene trita.
eo q̄d multi ambulent p̄ eā. deliciosa
p̄pter cōcupiscenciā oculorū. **I**n hūc mo-
dum uisum iterptans. a temptacōne
apostasie liberatus est. atq; a pusilla-
nimitate sp̄c. et tempestate. **Mo** Sa-
tis mirabile est. q̄d deus tam effica-
citer sp̄m instruit hominis dormie-
tis. **Mo** Recordor nūc cuiusdā noui-

ci. uigilando quidē satis teptari. et
p̄ uisum nocturnū nō minori uirtute
ab eadē temptacōne liberari. **De gerardo**
nouiciō talia q̄ p̄ alleluia i somnis
audito a temptacōe sua liberatus
est. Cap. liii.
Hina domus est. **ordinis nostri in flandria sita.**
cuius mencionē feci in distinctōne
p̄ma. caplo sexto. **I**n hac ante non
multos annos miles quidā nobilis.
gerardus noie de castro tuino oriun-
dus. cōuersus ē. **C**umq; nouicius i
choro nouiciorū staret. et clamores
mōchorū in choro supiori sup caput
suū cantantū frequēter exaper. tep-
tari cepit. **A**mplius tamē caput ei
turbabat. quociēs allā cantabatur.
In illo maxime uoces exaltari solet.
Et scis ex hoc pusillanimitis. acces-
sit ad priorem. et ait. **D**ne prior ca-
put meū doleo. nec diucius tm̄ da-
morem sup caput meū tolerare po-
tero. **C**ui prior uita quedā cōsolacio-
nis sp̄ndit. s; parū illi p̄fuit. **N**octe
quada cū maxime de hoc nouicius
temptaret. uidit se in somnis a quibz
dam milibz aliquando inimicis suis
undiq; uallatum. nec aliqd̄ refugii
sup eē subsidiū. **C**umq; putaret ce-
lerius se esse capiendū ul̄ inflicien-
dum. clamauit ad dnm̄ dicens. **D**ne
libera me in hac hora. **E**t arcūspici-
ens mox uidit exercitū candidatorū
de longe ueniētē. sibiq; in auxilium
perantē. **S**ignifer autē qui p̄cede-
bat p̄ signo militari allā
clamauit. crebro id repetens. qua
uociferacione hostes teriti et dissi-
fugam inierūt. nouiciū solū relin-

quentes. **A**ui ex pgestis. nō solum
gauius est se fuisse liberatū. ab eis q̄
cum arāderat i nocturna uisione?
s̄ qd̄ magis eū angebat. p̄dca uidelicet
teptacione. **M**ane accedens ad priorē.
dixit ei satis hilariter. **R**ogo uos dñe
prior. ut ad huc alius i forais cante
tis alla sup̄ caput meū. **N**on me āmo
do turlabit clamor diuine laudis?
et reatant ei uisione p̄ ordinē. **I**sta
nobis retulit sc̄e recordacionis wal
therus de birbach. qui eundē gerar
dū i uisit et agnouit. **N**o **P**uto e
cā nō nullos monachos de apostasi
a temptari. **N**on **M**ulti de ea teptā
tur. et uiriliter reluctantur. **A**ly tept
tantur. et tam uoluntate quā ope
p̄suis supant. **Q**uidā uero teptantur.
et cōcepta uoluntate diuinus reuela
cionibz siue ordinacione ante casū
reuocantur. **N**on nulli uero flagel
lis cohilentur. **N**o **D**e hys michi
dicas exempla. **N**o. **D**e p̄mis et se
cundis. q̄ teptacio eorū satis ē usita
ta. nō est necesse t̄ dice exempla. de
nouissimis uō tibi dicam qd̄ audiui.
De monacho in otterburgh qui p̄
uerficulū. **E**grediet̄ r̄ a teptacione apof
Monachus talie libat̄. **l**v. cap.
quidā de otterburg. teste dñō
philippo alie eius qui hec retulit. tept
taciones incurrit. ut redire p̄ponet ad
seculum. **N**octe quadā cū staret in cho
ro. et mente tractaret. quando ul̄ quo
mō de monastio exiret? p̄ redio cātare
nō potuit. **I**n laudibz uero cū canticū
sā abacut psalleret. eo qd̄ ess̄ feria sex
ta. iam dcais altas ad exatandū fr̄es
arauit. **Q**ui cū ueniss̄ ad mōchū il

lum fluctuantē et nō cantaret. p̄uas
eum dormire. se ad illū inclinauit. et
uersū qui eadē hora psallendus est
in aurē uigilantis fortiter clamauit
dicens. **E**grediet̄ diabls ante pedes.
Qua uoce audita. satis teritus ē ille.
putans altare p̄ aliquā reuelacionē
cogitaciones suas puerlas scire. quibz
tam manifesta sentētia p̄phetica uisi
est responde. **N**ec aliter intelligēs uer
ba p̄phete. qm̄ p̄ se facta. timuit ma
ledictionē eius si abiret inaurē. et
dyablim itineris sui duce hāc. **S**ic
uirtute diuina reuocatus a malo
p̄posito. stabilis fr̄is est. et miratus.
De sc̄miah q̄ dñi nocte uellet ire ad
sc̄m et caput ostio illideret a teptā
Simonialis cōe liberata. **l**v.
quedā circa p̄ncipiū cōuersio
nis sue. sicut ip̄a michi retulit. tā gra
uiter teptata fuit. ut doleret se uen
se ad religionē. **R**eduxit ei an̄ cordē
oculos diabolus delicias seclī qd̄ dimi
serat. penuriā mōstertij quā sustine
bat. et cepit ex hoc grauiter teptari.
et cōtristari. **Q**ue cum teptaciones
diuicias sustine nō posset. nocte q̄
uoti sui imemor. de lecto surgēs. et
de monasterio egredi uolens. ad ostiū
qd̄dam qd̄ ad amiteriū duat. uenit.
ut trāsilito muro ad seclm̄ iret. **M**utu
dei factū est. ut in superiori lumine tā
fortiter capite ip̄ingeret. ut cōcussio et
rebis retroslū caderet. i diu q̄ exan
mis iacet. **T**andē ad se reuerſa. ait.
Quo uis ire misera. **Q**uod diabolo
deuisti. hoc exsoluisti. **R**euerſe n̄
in claustrū tuū. q̄ nō est uoluntas
dei ut usqm̄ uadas. **V**ides qm̄ misera

corditer deus suos conseru. t. nūc p
 sompnia: nūc p queda p̄lagia: nūc
 p flagella. Ex hys satis potis colli
 ge. qd queda nouicioꝝ temptacōes.
 necnō et mōchorū. nō uerbis hūanū
 et exemplis possunt int curari: s̄ sola
 diuina uirtute. Hec tibi dicta suffi
 ciant de temptacōibz accidie ul' tristi
 ae. Hys nūc aliqua audire exempla
 de auaricia. **Non** Uolo et desidero.
 qd hoc uicio nō solū seculares. s̄ et
 claustrales satis temptant. Unde pe
 to ut idē uiciū m̄ describas: filias et
 enumeres: et sic exempla subiungas.

De auaricia et filiabus eius.

Auaricia est gl'e **Caplin. lviij.**
 seu quarūlibz rerū īsaciabilis
 et inhonesta cupido. Hoc uiciū alio
 nomine uocat̄ philarguria. Videtur
 tamen inter hec duo aliqua eē diffe
 renna: quia auaricia est imoderatū
 appetitus. habendi oīm rerū: philar
 guria uero: p quā singulari appetitu
 pecunie colligende. frena laxant. Aua
 ricie autē filie sunt. fallacia. fraus.
 pdicio. puiria. inquietudo. uolencia
 contra misericordiā obduraciones
 cordis. Auaricia in duobz consistit.
 in acquirendo scil' et retinendo. De au
 malicia p salomone dicitur. **Cōtur**
bat domū suā. qui sectat̄ auariciā.
Dns uolens zacharie ostendē. unde
 maxime pcederent mala mundi. of
 tendit ei amphorā p cuius amplū
 os intelligitur cupiditas. **Ip̄a** in codē
 p̄pha dicta est oculus ī uniuersa tra.
Sdm aplm. radix oīm maloz est a
 uaricia. Deam nō solum temptat̄
 p̄sone seculares: s̄ etiā spūales. **Ja**

cob regrediente ad terrā natiuitatis
 sue. secutus est laban. uolens illū re
 tine. **Quē** cū retine nō posset. ait. **Ad**
tuos ire uolebas: cur furatus es deo
 meos. **Jacob** qui int̄p̄tatur luctator.
 ul' supplantator. significat uirū mo
 nasticū qui esse debet supplantator ui
 aorū. **Laban** uero qui sonat candid.
 significat mundū. **Contigit** frequē
 ter ut aliq̄s mundū p conuersionē
 deserat. nec tamē conuersus. ab aua
 ricia cor suū cohibeat. **Hunc** iuste mū
 dus insequit̄ et dicit. **Desiderio** erat
 tibi domus patris tui. id est patria ce
 lestis: cur furatus es deos meos. **Ac**
 si dicat. **Cur** sectaris auariciā. **De**
 auro et argento qd religiosi satis ap
 petunt. ydola fiunt. **Non** ergo sine
 causa auariciā ydolorū seruitutē uo
 cat apls. **Rachel** q̄ int̄p̄tat̄ uidens
 deum. aīa est religiosi: que dū mūdi
 hui' diuicias concupiscit: quasi ydola
 sub stramētis abscondit. **Omnia** enī
 corporis necessaria. q̄ mōchis regula
 cōcedit. quia uilia sūt. stramēta dici
 possunt. **Non** **Sepe** ordo n̄r a secula
 ribz de auaricia iudicat̄. **Non** **Quō** illi
 auariciā: hoc nos esse dicant. puidē
 aiam. **Omnes** enī hospites supueni
 entes ex mandato regule tenemur
 sicut xp̄m suscipere. **Quibz** si negaret̄
 hospitalitas. qui modo ordine iudi
 cant de auaricia: tunc forte amplius
 eundē iudicaret̄ de impietate et mise
 ricordia. **Pene** nulla domus ē ordis
 que nō sit obligata debitis: tū ppter
 hospites et paupes: tū ppter eos qui
 cotidie conuertunt̄. et sine scandalo
 repellī nō possunt. **Est** enī dispensacōe

nostros exaulem. nō de toto. sed de tā
to. sepe hac necessitate oportet illos
uelint nolint auere. Quanta pena
uicū auaricie in pñā sine infuturo
plectat. ul' quā glā et fructu diuiciaꝝ
cōtempnus in pñā etiā remunerent?
quibusdā ē ostendā exemplis. Magna
erit eius glā infuturo. *De cesario mi
lite qui canonicas būnēlibꝝ debitā pecu
niā negauit et gressū pdidit. ca. lviij*

Miles quidā cesarius noīe de
uilla wintero. Ormundus. fra
trem habuit carnalē. noīe hurminol
dum. būnēsis ecclie decanū. Iste eide
cesario acomodauerat de pecunia ec
clie sue. xx. marcas coloniēsis
monete. Mortuo decano. ppositus et
frēs. milite qꝫ pecuniā sibi comodātā
reddē recusauit. ymo qd̄ deterius ead̄
omino negauit. quia illū testibꝝ cō
uincē nō potuerūt. iurare cōpulerūt.
Miles uero stimulatus auaricia. iu
rauit ⁊ piurauit. equū ascendit et
abiit. s; manū dñi effugē nō potuit.
Cū autē cōplester mediu uie. ire uo
lens ad domū suā. pcedē nō potuit.
Nā ppter auariā que radix ē omniū
malor. dñs gressū illius ī terra fixit.
et quia mētus suat. lingue officio
eum puauit. Senaens ille se iusto
dei iudicio nō posse loqui. neqꝫ pcedē.
ul' saltē būnā redire. scā abrahā
pīarchā qui tūc ei in mentē uenit.
satis deuote iuocauit dicēs. scē ab
raham si tuis meritis cū officio ling
ue gressū recepo. mox būnā reūtar.
et sribꝝ suā pecuniā restitua. Statim
ut hec uouit loqui cepit. gressū qꝫ
recepit. pecuniā reddidit. et de pū

rio penitentiā egit. Hec idē cesarius
ablati nrō retulit. uir quidē simplex.
et sans bene mougeratus. obijtꝫ no
uicius in domo nrā. *Noū* Si deus sic di
re punit auariā in secularibꝝ. pūto
qd̄ multo acius illā puniat in claustr
libꝝ. *Noū* Verū est. Maxime ubi fūe
sunt fallacia. scilicet et fraus. uolēcia.
et contra misericordiā induratio cordis.
*De monasterio qd̄ dñs ob fraudē cellerari
cellerarius ruyplagauit. ca. lxx.*
Cquidā ordinis nrī tēptatus
auaricia. uiduam quandā defrauda
uit. imemor parole salomonis. Co
turbat domū suā. qui sectatur auari
am. Dñs uero nō imemor uindictē.
anno eodē totū pene uinū qd̄ mōstern
creuat ita deteriorauit. ut nullius est
saporis. ul' coloris. Senaens alius tam
tam plagā nō esse sine causa. uirgini
xpī azelinā. que tēpibꝝ meis colone
fuit. ut sibi a dño causā illius flagelli
peteret reuelari. humilitē exorauit. Ad
cū feciss; responsū est ei. qꝫ ppter fraudē
esset cellerarij sui. quā in talem uiduā
ererauerat. Et adiecit dñs. Ad huc enī
tangā una plaga maiore. Ad scā
ita. Eodem enī anno miles quidā
nem pene annonā mōstery i honore
incendit. sic qꝫ plaga cessauit. *No.* Cū
deus ualde sit misericors. qd̄ est qd̄ p
tinius homis fraudē omniē puniuit
cōgregacionē. *No.* Sicut legit i iob
ppter auariā achor. qui de anathē
mate iherico tulit. in omniē pūm
dei descendit. Nā sicut deus misericors
est. ita et iustus est. Si ppter unius
meritū sepe multitudini pccat. quid
miraris si dictante eius equitate. et

quādo ppter unius delictū multos pu-
nit. **No.** Si hec ita se habet: uidetur
in utile subiectis. & necessariū platis.
ut frequēter officiales suos moneāt.
ne alicui fraudē inferant: ne forte p
hoc flagellum contra se iudicia porri-
gant. **No.** Verū dias: qz modicū fer-
mentū. totā massam corrūpit. Non
solum deus punit si instinctu auaricie
alijs dampna iſeramus: ymo etiā si
uis auare retinēdo egentibz nō ipaa-
mur. ul' exhibita imiseri cordit' ante
tempus subtrahamus. **De plaga do-
mus uilariensis. Caplin. lx.**

Abrabanaa domus est ordiis nrī. q
uilarū dicit'. in qua hospitibz & egeni'
multa bona sepe exhibita sūt: & adhuc
cotidie exhibent'. Hoc anno cū essent
in eadē puincia tempa cara: frēs eius-
dem cenobij sumā annone sue taran-
tes. et sicut mos est huāne iſirmitati
defectū timētes: ex dyabolica ut patu-
it intēptacione. subsidū qd paupibz
satis largiter ipendē consueuerāt. usqz
ad messem subtrahē cōsiliati sūt. Eadē
nocte sicut retulit nobis quidā mona-
chus de eadē domo ueniens. pſana
que erat ultra claustrū erupit: et p
diuersas se diffundens offianas. gra-
uiter illos dāpnificauit. **Qd** fratres
uixote iuri iusti et timorati pacis sui
& maxime cōcepte in paupes auaricie
deputātes: mutato cōsilio. sicut ante
beneficia illis solita ipenderūt. **Noū**
uellem nūc aliqua audire exempla:
de pena auaricie i uita futura. **Mon**
hoc differendū est usqz ad distinctio-
nem duodecimā: in qua tractandū ē
de pena & gloria mortuorū. Interim t'

dicā quedā exempla cont' auariciā:
ut cognoscas quātu boni quātu ue gl'e
consequitur. hī qui ab auaricia tepta-
ti. superati nō fuerūt. **De abbē qui
cellario suo ob doliū depōno adiūarijs
bō p qbz cōcedebāt ultro dimisit: & eadē**

Abas eis coactus recepit. cap. lxi.
Abbas quidā nigri ordinis. si-
cut in retulit quidā abbas de ordine
nrō. uenit ad abbatē quendā claruaal-
lus dicens ei. Dne abbas date mi falcē:
et ego dabo uobis curruū baculū. Ille
qd facē uellet statū intelligēs utru sul-
cepit: habitū mutauit: & qz hominē
prudētē eundē esse considerauit: nō
multo post. domū eadē ordinis nrī
abbatē eum pſecit. **Eodē** tempore domi-
illius frēs. p quibusdā possessionibus
cū psonis quibusdā secularibz cōtende-
runt. **Uentilata** est causa corā iudici-
bus: et data ē sentēcia p abbate & frībz.
Postea cellerarius ablati secrete dice-
bat. Dne bene hodie placatumus.
Scatis tamē causā nrām nō ex omni
pte fuisse iustam. **Audito** hoc uerbo.
abbas satis turbatus ē: tacuit tamē.
Sequenti die caplin intrauit: cellera-
riū pelamauit: et deposuit. eo qd a-
uaricie sue cōsiliens supſisset ueritatē.
Et misso p adiūarijs nuncio: ait illis.
Boni homines. bona uis. uestra sint:
ego a die hodierna nō repetam illa.
Qui cū gaudio recedentes. ita i abbas
simplicitate et iusticia edificati sūt:
ut compuncti ocius rediret. & bona p
quibz diu cōtenderāt grato aīo mos-
terio libē cōferrent. **Que** cū nō cōsen-
tiret abbas recipere: responderūt. Dne
qdqz uestri iuris fuit in hys bonis re-

mittimus: qđ ad uos ptinebat. deo in
elemosinā offerimus. Tunc p̄mū ab
bas accevit sua regere: magis claustrū
suū edificans sua simplici iusticia: quā
cellerarius sua astuta auaricia. Simili
pene audies de dño petro abbe clare
uallis. in distinctiōe p̄ma. caplo xxxiiij.

Iuri iusti multū detestant auariciam.
sicut audies in sequenti caplo. **De iposi
to strueldensi et conuerso auaro que**

Aphud amouit. caplin. lxxi. .
monasteriū s̄a arisanq. solas
tias quidā uocatus fuit uir magne
prudencie atq. sciencie. natione gallic.
noīe ultraiis. Cui cū redditus scolas
trie nō sufficeret: necesse erat ut debi
tis obligaretur. Quidā ex scrib̄i stem
ueldensis mōsterij ordinis p̄monstra
tensis. eo qđ uirū magne lictature
illū conspiceret: frequentē monuit. ut
ad domū suā grā conuisionis se trāfer
ret. Tandē ille diuinitus inspiratus.
in hec uerba respondit. Pecuniā aliqñ
tulam delro: soluite illā et ego ueriā
ad uos. Ad cū intellexit ipositus
p̄dā monastij. pecuniā libentissime
soluit: et scolasticus habitū suscepit.
Qui nō multo post. eiusdē cenoby
fais est ipositus. Nondū enī i ordine
p̄monstratēsi erant altes. Sciens ille
cū officio animas se regēdas susce
pisse. nō pecora ul' possessiones opam
tabat. extirpandis uicys. nō pecuniā
cōgregādis: sciens auariciā radicē
esse omnium uiciorū. Habebat autē
unū cōuersū i administraciōe extior:
ita scolum et arāspectū: ita solliā
tum et p̄fem ut omnia p̄ manus eius
trāsirent: et curtib; ecclie que necessa

ria erant. tā in aratris quā i p̄conib;
sue expensis. ip̄e quasi solus uniuersa
puidet. Omnia ip̄e erat: omnia dispo
nens. nichil negligēs: agrū agro co
pulans: et uineam uinee cōiungens.
Positus ista cōsiderans et in scripturis
legens. nichil auaro eē sceleratius. De
quādā cōuersū eundē ad se uocans.
ait. Nosti barbarie: quare uenerim
ad ordinem? Quia nō bene exp̄mere
potuit theutoniciū ydionia. habere
nō potuit uerba ornata. et ideo qđ
loquebat. cōuersis uidelatur puerū
atq. distortū. Respondit cōuersus. Si
noui dñe. Tunc ille. Ego dicam tibi.
Ad hoc enī ueni: ut p̄cā mea i hoc lo
co defleam. Quare ergo tu uenisti?
Respondente eo. Dñe simili de causa.
ait ipositus. Si uenisti p̄cā tua de
re. formā debueras penitētis tenere.
Hoc est ut frequēter sis i oratorio: ut
uigiles. ut ieiunes: deū q; p̄ p̄cā tu
is iugiter exores. Non enī penitētis
est. ut tu facis uicinos suos exherēdi
re: et densū lutū cont̄ se congregare.
Ad hec cōuersus respondit. Dñe. In
na illa que cōparo. agris ul' uinea
ecclie nostre cōtinuant. Et ipositus.
Bene. Cum illa fuerit empta: nō
se est. ut etiā emas illa que emptis
cōiungunt. Nosti qđ dicat ysaias.
He inquit. qui cōiungitis domū ad
domū: et agrū agro copulatis. Nō
habitabitis uos soli i medio terre.
Tu uero auaricie tue nullū timū
ponis. Cum omnia q; in hac puia
sunt a te fuerit cōparata: flumie rem
ptansibis pede: deinde p̄cedes usq;
ad montana: nec sic quiesces. donec

puenias ad mare. **D**ico q̄a ibi ḡdū
 stites. eo q̄d pelagus sit latū & spacio-
 sum. gressus autē tuus strictus. Ma-
 ne ergo i clauistro tuo: frequēta ora-
 toriū tuū: ut die noctu q̄ possis petā-
 nia deplangē. **E**xpecta paulisp̄: & ha-
 lebis satis terre subtus te. & sup̄ te. et
 intra te: quia puluis es. et in puluere
 reuertes. **H**ec audierat quidā ex fr̄ibz
 senioribz. dixerūt. **D**ne. dne. si conuer-
 sus iste amotus fuit: domus nr̄a sub-
 sistē nō poterit. **A**d q̄d respondit. **M**e-
 lius est ut domus peat quā aīa: & nō
 acquieuit petiōni eorū. **N**o. **I**ste fuit
 uerus pastor. sciens oues sibi cōmissa.
 nō corruptilibz auri & argenti fuisse
 redemptas: s̄ p̄ciolo sanguine agni
 uidelicet imaculati. **M**o. **H**oc satis
 in eius uerbis et actibz claruit. **N**ā
 tempe illo quo reinaldus fr̄is est co-
 lonie archiepi et essent episcopi red-
 ditus obligati curtes q̄ desolare: sua-
 sum est ei ut ex diuersis domibz ordi-
 nis asteriēsis diocesis sue cōuersos
 fideles atq̄ p̄uidos accommodaret: qui
 et curtibz p̄essent: et annuos redditus
 sua industria reformaret. **A**ui cū cō-
 silio tali aduenisset. et tā ex campo.
 quā ex monte domibz religiosis cōu-
 sos aliquos elegisset: suasiū est ei ut
 eā p̄dā cōuersū assumeret. **P** quo
 cum honestū misisset nunciū. et ille ex
 pte epi salutasset p̄positū: adiecit. **D**o-
 nus meus modicā petiōne petit a
 uobis: quā ei negare nō delectis. **C**ui
 cū p̄positus respondisset. nō est dñi mei
 rogare me s̄ pape: subiūxit ille. **P**e-
 nit obire & ut talem conuersū ad ta-
 les usus ei accommodetis. **A**d q̄d ubū

68
 p̄positus satis humilitē cōstanter ac
 mansuete respondit. **H**abeo ducēta
 oues in tali grangia: in alijs uero
 tot et tot: similiter boues & equos.
 dñs meus tollat ex eis. quā uoluit:
 cōuersū uero anime mee cōmissum.
 ad tales usus nō habebit. **E**go autē nō
 de ouibz meis & bobus. s̄ de cōmissis
 in aīabz sūmo pastor in die iudicij ra-
 tione redditurus sū. **E**t nō cōcessit ei.
Reliquit et aliud liberalitatis sue iudiciū.
 cōt̄ auariciā religiosoz: uale satis
 exemplū. **Q**ue quadā ante quā
 amotus esset p̄fatus modo sup̄dictus
 cōuersus ab amministrazione sua p̄po-
 situs ad unā grangiaz suaz uenit: in
 qua pullū equinū pulchrū satis uidit.
De quo iam dā fr̄em. cuius esset. ul'
 unde ueniret interrogauit. **C**ui cū con-
 uersus responderet. talis homo bonus &
 fidelis amicus nr̄. moriens eū nobis
 legauit: ait p̄positus. **E**strū ex deuoti-
 one. ul' ex aliquo iure legauit eum?
Respondit cōuersus. **E**x decessu illius
 emerit. **N**am uxor eius eo q̄d esset
 de familia nr̄a: iure curmedie illum
 obtulit. **T**unc ille mouens caput:
 respondit uerbū piū. **Q**uia bonus
 homo et amicus nr̄ fidelis erat: idē
 eo uxorē eius spoliasti. **R**edde ergo
 femine destitute equū suū: quia rapi-
 na est. aliena rape ul' retine. **T**uus
 enī antea nō fuit. **Q**uia idē p̄positus
 uir prudens erat: p̄ negocijs mōsterij
 egrediens. secū iuuenes minus libentē
 ducebat. **N**ouerat enī hoc eis nō ex-
 pedire: p̄pter tēptaciones diabolicas.
Die quadā cū unū ex adulescētibz se-
 cum duxisset. & simul equitates nescio

quid ul' unde cōferret: obuiā habu-
erit iuuenēulam formosā. Quā cū
ex industria equū suū retrahedo p̄o-
stus salutari officiosissime stetit illa:
et inclinato capite resalutauit illū.
Cū paululū p̄cessisset. uolens p̄posi-
tus reptare iuuenē ait. **P**uella ista
uidelatur multū formosa fuisse. Cui
cū ille diceret. crede mi dñe. et hoc ip-
sū uisum ē mi. Respondit p̄positus.
Unū tantū deformat eā: scilicet qd̄
monocula est. Respondit iuuenis.
Hec dñe utriq; oculū habet: ego enī
satis diligētē considerauī eā. Tūc mo-
tus p̄positus. ait. Et ego cōsiderabo dor-
sum tuū. Tante debueras eē simplia-
tatis: ut utriū esset masculus ul' fei-
na. scire nō posses. Reuersus uero ad
monasteriū: dixit senioribz. Hos
dñi qñq; arguitis me. qd̄ meū non
eduxero iuniores. et exponēs eis
causam p̄dām iuuenē durius argu-
it. atq; castigauit. Tante enī erat
littature. ut tempe quodā p̄ negociō
ordinis sui asteruū p̄get: in caplo
generalī faceret sermonē. Hec in retu-
lit quidā ex senioribz domus illius.
Non Contingit frequēt ut potētes
utri pecunias siue possessiones titulo
minus iusto a suis subditis obtineāt.
et ex eis domos religiosas edificent.
Licet ne religiosi hūmōi reape ele-
mosinas sciēter. **Mo.** Quicqd̄ cōsci-
enciā remordet: cōsciā polluit. Sa-
as tantē hoc qñq; fieri iusto dei iudi-
cio. sicut subiecto docebis exemplo.
De abbē qui audiuit i orōne. Dediti
hereditariū timētibz te. dū timēret ab
uaciam a potēte cōstructā suscipe. Icin.

Uir quidā potēs et nobilis itra
sua domū ordinis nr̄i cōstruē
desiderans: cū locū religioni cōgruū
iueniss. habitatores eius p̄ci p̄cio p̄-
tim minus eiecit. Abbas uero qui ad
eundē locum missurus erat cōuentū.
timens deo nō placē. tali mō paupes
a suis possessionibz alienare. orauit
deū. ut sibi sup hoc suā dignaret uolu-
tatem reuelare. Et nō est p̄missus uir
ille iustus: de hac re diu tribulari. Nā
die quadā cū esset in orōne: hūimodi
uocē audiuit. Dediti hēditariū timen-
tibz nomē tuū dñe. Qui surgēs mor-
tellerit. p̄ uocē p̄pheticā celitus dem-
sam. uoluntatis esse diuine. ut hoies
in deuoti de eisdē possessionibz eiecerent.
et uiri timorati deumq; laudantes ibi
q; locarent. Sic legitur dñs terram
chananeor. et reliquarū imundarū
genarū dediti filiis isrl'. Non tamē
ista trahenda sunt in exemplū: quia
omnis auaricia. omnisq; iniusticia
a religiosis detestanda est. **No.** Tanto
amplius in talibus scandalū uitian-
dum est: q̄a seculares nō libent clau-
trales habent uianos. **Quid quis p̄-**
lypus dicit dū domū nr̄am cōstruēt.
Oum cōuentus nr̄. **Icin.** **Man.**
A dño philippo archiep̄o. sup
montē strouberg uocaretur: quidā
homines puicāles hēdibz suis timē-
tes illū arguerūt. Quibz ip̄ respon-
dit uerbū bonū. uerbū sc̄m. **Itanā**
inq̄ est in qualibz uilla diocesis nr̄e
cōuentus iustor: qui et deū iugiter
laudaret. et tam p̄ me. qm̄ p̄ michi
cōmissis orarent. **Puto** q̄a tūc me-
lior multo est status ecclesie nr̄e.

quā modo sit. Nulli nocerēt cū mlti
 pdesent. Aliena nō rapiūt. cū sua
 omnibz iparciantur. **de largitate pau-**
peru. famis tpe a domo uallis sc̄i petri
exhibita. cap. lxx.
Quo famis illa ualidissima q̄
 anno dnice incarnacōis. m. c. rebij.
 fuit. et plurimos extinxit. domus
 nra hōc tunc tempis paup fuerit. ac
 nonella. multis subuenit. Sicut dix
 erūt hij qui numerū inopū ante por
 tam cōsiderauerūt. aliquā una die mil
 le quingentis elemosine date sūt. Dñs
 genardus tūc abbas. singlis diebz an
 mellem. in quibz carne uti licebat. to
 uem unū in tribz caldarijs cū oleribz
 araiquaq; collectis coqui iussit. et cū
 pane p singlos paupes diuisit. Simi
 le factū est de omnibz alijsq; plimetary.
 Sicq; p grām dei omēs paupes supue
 nientes usq; ad messem sustentati sūt.
 Et sicut audiui ab ore iā dñi genardi
 ablati. cū timeret ne forte annona
 paupm ante tēpus deficeret. et pistore
 p eo qd panes nimis magnos faceret
 argueret. respondit ille. Credite m̄ dñe.
 in pasta ualde pui sūt. et i fornace cre
 ant. Qui imittunt. et magni exta
 huntur. **Retulit m̄ idem pistor. frat**
sal' coradus rufus. qui ad huc uiuit.
 quia nō solū panes in fornace. ymo e
 nam farina creuerit in sacas et in ua
 sis. ita ut pistores omēs mirarentur.
 nec nō et paupes qui inde nutriebant.
 Dicebant enī dñe deus. unde uenit oī
 annona ista. **Eodē anno diues dñs**
caritate seruoꝝ suoꝝ etiā in hac uita
p centuplū remunerauit. Nam ma
gister andreas spurensis. p pecunias

quas in curia frederici ipatoris. necnō
 et in greca cōgregauit. magnū allo
 diū in bliterdorf emit. nobisq; in ele
 mosinā dedit. Unde talis uoluntas ni
 si a deo. **Itē de hūilitate qm̄ domus in**
hēuērode eodē tpe i paupes fecit et q

Eodem tpe **mltopl' a dō r'cepit. lxxi**
 domus in hēmenrode mater
 nra nō minore caritate. ymmo tato
 maiore q̄nto diaor fuit. paupbz exhi
 buit. Tanta enī famis paupes pmetat.
 ut mulieres pregnātes ante portā in
 nemore pariendi tempa iplerēt. xpc
 uero nō imemor pmissi. date et dabit
 uobis. quia largi erant i dando. lar
 gam illis misit elemosinā. Gerardus
 enī ppositus sc̄i symeonis i treueri mo
 riens circa. dc. libras argenti illis le
 gavit. ex quibz centū ad portā iustus
 paupm sequestrauit. Portarius uō
 centū libras suas recipiens. nō eis ui
 neas ul' agros. s; tondē malda siligi
 nis apud cōfluenciā cōpauit. quibz
 satis sufficient. usq; messem paupes
 sustentauit. **de claustro westfalie cui**
deus expēsas paupbz exhibitas du

Retulit plo restituit. cap. lxxii.
Remichi frater godeschalais de
 wolmūsteine. mōchus n̄. post eadē
 carā tempa cellerariū quendā ordinis
 nri de westfalia occurisse sibi. Quē
 cū interrogass; quo festinaret. respo
 dit ille. Ad cōcambū. Ante messem
 ob necessitate paupm pecora nra occi
 dimus. calices et libros nros ipigno
 rauimus. **Modo dñs misit nobis ho**
minem. qui tantū nobis auri dedit.
ut eius quāntas in duplo erogatis re
pondeat. Unde uado illud cambire

per argento: ut ex eo possim pignora nostra redimere. et greges reparare. Tria hec exempla dicta sunt contra illos. qui uero claustrales iudicant de auaricia. **Non** Quicquid promittitur intelligo: quid sit dare et dabitur uobis. **Mo.** Non intelliges perfecte nisi in futura uita: quoniam pro terrena substantia. quam pro christo dimisisti. siue pauperibus in illius nomine dedisti: recipies regnum quod patum est electis ante constitutionem mundi. In illa die filius hominis tibi cum ceteris electis tui enumerabit datum: et tu eius recipies promissum. Ad enim dicitur: **Esuriui et dedisti mihi manducare: et cetera que ibi sequuntur.** Huius tamen profectus cum domino iudicabitur. **Mo.** Si tanta bona sequitur elemosina: ne illis qui in hoc breui tempore sectantur auariciam.

Mo. Duo illa uerba domini. scilicet dare et dabitur uobis reuocant memoriam merem gestam. huius qui hospitalitatem exercent. per exempla satis necessariam. **de claustro ob abbis auaricia depauperato et ob receptos duos fratres salu. dare et dabitur uobis**

Abitur uobis dicitur. ca. lxxviii
 Abbas quidam ut puto de ordine nigro. sicut ex relatione cuiusdam ordinis nostri didici. hospitalis erat ualde: et contra pauperes ualde misericors. Et quia in omnibus misericordie feruens fuit: tales dissipatores domui sue ordinare studuit. qui non eius feruore impediret: sed magis incenderet. Quanto plures hospites suscepit: quanto plus caritatis pauperibus exhibuit: tanto illi et domui eius dominus amplius benedixit. Post cuius mortem successor eius stimulatus auaricia: pietatis officialibus amotis. et eis quod tenaciores nouerat institutis. ait.

Predecessor meus nimis erat dissipatus et indiscretus. officiales eius nimis prodigi. sic ordinare debemus expensas monasterii atque tempore: ut si forte seges nostra grandinata fuerit. et tempora cara emergerint: habeamus unde pauperibus subueniamus. Quomodo uerbis auaricia sua pallians. hospitalitatem suam prius exclusit: et consuetam beneficentiam pauperibus subtraxit. Caritate subtrahente. profectus non potuit monasterii substantiam immo in breui ad tantam uenerit paupertatem. ut uix haberet fructus quod manducaret. Die quadam uir quidam uenerande canicie uenit ad portarium: quesuit hospitium: quem ille quidem clauculo et citimore collegit: atque hospitalitatis officia pro posse et tempore illi exhibens adiecit. Non te scandalizari debet bene uir quod tam negligentem te paruo. necessitas in causa est. Aliquando uidi talem statum huius monasterii: ut si uenisset episcopus. cum magna caritate et habundantia fuisset susceptus. Respondit ille. Duo fratres expulsi sunt de monasterio isto. nisi illi duo fuerint reuerti. nunquam bonus erit status eius. Unus eorum uocatur dare: et dabit uobis alter uocatur ab oculis eius recessit. Puto aliquis fuisse personam angelicam. pro qua dominus promissum illorum reuocare uoluit caritate. Portarius autem esset laicus. nomina eadem retinuit: ablati et a se audita retulit. Resumpta est hospitalitas: et cepit eis mor dominus benedicere ut prius. **Non** Quid sentiendum est de illis. qui hospites colligunt. et elemosinas tantum faciunt propter gloriam inanem. **Mo.** Tales dando sua peccant: et nichil

aliud recipiunt. nisi qd querunt. saluet humanā laudē. Alij xp̄o su a dant. tantū ppter uitā eternā. et hos dñs nō deserit in p̄niti. Quidam uero ppter utrūq. uidelicet ut in p̄niti diuiores fiant. et in futuro habeāt uitā eternā. Et istos dñs sepe dupli a remunerat. hic p bona temporalia. in futuro p bona eterna. Non nulli uero sunt. qui etiā paupes sua xp̄o largiuntur. ut dum ceperint ab ip̄o ditari. tunc ex diabolica temptacōe ā plus tēptati manū suam retrahūt. egestatem timentes. **Novi De hoc di cas exemplum. Mo. De feriā q̄ hospitalitate abbatibz cisterciēsis ord̄is exhibuit. 4. d̄mata ē et eadē exclusa depauperata.**

Non est diu qd femina **cap. lxx** queda ad huc forte uiuēs. et in quadam ciuitate manēs in qua ablates nr̄i euntes ad generale capitulū hospitari solent. plures ex eis luari sui causa hospicio suscepit. Senaens illa sibi ad ingressū illorū benedicta. femū illis gratis dedit. dein de pabulum. Quanto plus dabat. tanto plus habuit. Et cū hospitū suoz meritis. et orōne iam diues facta esset. bonisq. om̄ibz habundaret. cepit defectū timē. et dicē intra se. Non potes diu sustinē tātas expensas. modo contrahe manū. ne forte paupertatē incurras. Mira res. Mor ut hospitibz stipendia cōsueta negauit. et dñs illi manū subtraxit. Non enī in domo illa frater dabitur habitare poterat. de qua germanū eius date expulsus erat. Tandē ad se reuēsa cum se egere conspiceret. de o

missione penitentiā egit et p̄ora resumens opa. iterū ditari cepit. **Quo mō intelligendū sit. Date et dabit̄ uob**

Nosse uellem quomō **cap. lxx. flo.** intelligendū sit. qd xp̄c ait. omni habenti dabitur. et autē qui nō habet. etiā qd habet auferet ab eo. **Mon.** Et qui habet grām hospitalitatis. et caritative bonoz animo. et hylari uultu hospites suscipit. atq. uolenter paupes introducat. dñō pcurante dabit ei in p̄niti tantū. et nō nūqm̄ ut sup̄dca est centuplū et habundabit. et in futuro uitam eternā. Qui autē grām hospitalitatis et elemosine nō habet ita ut inuitus hospites paupesq. recipiat. atq. cū malo animo et murmure hoc ip̄m qd negare nō potest impendat. huic iusto dei iudicio. hoc ip̄m qd habet in substācia temporalī ul. in se ip̄o deficit. ul. ab alijs rapitur atq. distrahitur. nec fidelium elemosinis augetur. **Novi Satis placet expositio ista. et hoc ppter exēpla p̄cedencia. Mon.** Licet frequenter contingat ut claustrales ppter xp̄m largi locupletent. et contra ip̄ius mā datum tenaces depauperent. de utroq. tamen subiungā exemplum. **De hospitalitate monachoz de lacu. ca. lxxi.** **A** meyneueli puincia. dyocesis treuerensis. sitū est qdā cenobiū nigri ordinis. qd lacus dicitur. nomē habens a re. psonis possessionibz q. pollens. et in religione ceteris terre nr̄e cenobis amplius florens. Ad hoc die qdā. sacro quidā hospitandi grā diuertit. qui multū caritative illic susceptus. edificatus recessit. Non multo post

diues quidam in saronia amicus eius
in extremis agens. cui testamentum suum
illo p[ro]p[ri]e faceret. ait. **N**ellem aliqua
legare p[ro] anima mea? si scirem in quo
loco optime est: locatum. **C**ui ille res-
pondit. **I**uxta colonia[m] claustrum quoddam
est ualde religiosum. in quo uera[m]ter
sunt homines dei. et in hospitalitate
me teste p[ro]p[ri]i. nusquam poteritis ele-
mosinam uestram melius. et aie uestre
locare utilius. quam in eodem loco. **A**d
eius consilium saro. ut puto. xl. marca[m]
argenti legauit. et decessit. **M**issa est
p[ro] seruum pecunia coloniam. et q[ui]a sta-
tus dyocesis coloniensis p[ro]pter scisma
quod erat inter ottonem et philippum regem.
malus fuit. pecuniam ibi reliquit. et ad
lacum pedester ueniens aliam rem p[ro]
ordinem retulit. qui missa celerario
pecuniam ibidem recepit. **H**ec in relata
sunt a quodam religioso conu[er]so ordinis
nostri. **De in hospitali p[ro]posito migri-**
ordinis. lxxii.
Acella quedam in ep[iscop]atu coloniense[m]
si sita est. quam nominare nolo p[ro]pter
tempus. quam p[ro]positus tam tenax re-
git. ut nemine sponte sua hospicio
scdm regulam suscipiat. cum tamen sa-
tis habundet. **E**p[iscop]us uero qui et aduo-
catus eiusdem celle est. sciens hominem
p[ro]p[ri]osum esse et in hospitali. semel
u[el] bis in anno. cum plurimis equita-
turis et multitudine militum hospita-
tur apud ip[s]um. in quorum receptione tam-
tum expendit p[ro]positus. quantum suffi-
cere possit ad susceptionem hospitum to-
cius anni. **A**lijs uero monasterijs
multo diuoribus. idem ep[iscop]us par. et sua
largitur. ut impleatur p[re]dca[m] sente[n]te

cia saluatoris. omni habenti dabitur.
ei autem qui non habet. etiam quod habet au-
feretur ab eo. **N**on. **S**atis in deum fate-
ar tam uerbis quam exemplis contra
auariciam. nunc p[ro]cor ut idem facere
non pigresceris contra gulam. **N**o. **P**ro-
us expedire te delecto de gula. quid sit.
que sint eius filie et quam periculosa sit
illius temptatio. si ei consensus adhibe-
atur. corpori et anime. et quibusdam tibi
ostende hoc testimonij. **De gula et**
Gula est **filia eius. cap. lxxiii.**
solius corporis causa inordinat.
et illecebrosus comedendi bitendiq[ue] ap-
petitus. **H**uius filie sunt immundicia.
saurilitas. inepta leticia. multi loqui-
um. cetera sensus. curia intelligencia.
In gula sunt quinque gradus peccandi.
Primus est. alios p[ro]ciosos et delicatos
exquirere. secundus est curiose p[ro]p[ri]e
teraus ante tempus sumere. quartus
nimis auide. quintus in nimia q[ui]n-
tate. **G**ula primus homo in paradiso
uictus succubuit. hec esau p[ri]mogeni-
ta subripuit. **G**ula sodomitas ad pe-
ccatum maximu[m] inuocauit. ip[s]a filios
israhel in deserto p[ro]strauit. **A**d huc esse eor-
erant in ore ipsorum. et ira dei ascendit su-
p[er] eos. **I**niquitas sode[m]e fuit saturitas
panis. et habundancia. **H**omo dei abdo-
sahcet. missus in bethleem p[ro]pter comel-
tionem a leone occiditur. **D**iuces qui epu-
labant cotidie splendide in inferno sepe-
luntur. **N**abuzardan p[ri]nceps coquorum
id est gula iherusalem destruxit. **H**ides q[ui]n-
pericula sint in illa. **A**ccedant et testi-
monia. **A**it enim salomon. **H**e terre cum
p[ri]ncipes mane comedunt. **I**tem. **O**m-
nis labor hominis in ore eius. et aia

eius nō replebitur. Et in euāgelio do-
 minus. Videte ne corda uestra graue-
 tur in crapula et ebrietate. Item apłs.
 honeste ambulemus nō in comesta-
 tionibz et cetera. Prima xpī temptacō a
 dyabolo p gulam facta est. Unde ihe-
 ronimus dicit. In pugna xpī p̄us a-
 gitur contra gulam ieiunādo: p quā
 uictus est p̄mus homo. Quā ualida
 et inportuna sit nobis uicij hui⁹ tēp-
 tatio: quibusdā recētaōn tēpze gestis
 pandā exemplis. Didicē etiam in quō-
 tum potō. nec nō et modū sup̄dicarū
 tēptacōnū. adē. scilicet esau. et reliqz
 qui illic enumerati sunt seruare stu-
 delo. *De cōrado scolare qui propt̄ esū
 vnus pomi auiculi grā puar̄ ē. lxxv.*

Colonie in maiore ecclia. Deca-
 nus quidā erat natione sueu-
 uir diues. prudens et honestus. in cō-
 silio frederici imperatoris satis acceptus.
 Hic cū in pomerio suo pomū nouellā
 plantatā haberet. et iam flores eius i
 poma p̄fecissent: p̄cepit omni fami-
 lie sue. sub iurisdictione grē sue. nec
 nō et pene. ne aliqz aliqd ex eisdē po-
 mis que pauca erant ante maturita-
 tem carperet. plare uolens eius p̄mi-
 nas. Cumqz omnes p̄ceptū illius cul-
 tudirent: scolaris quidā noīe contra-
 dus cognatus ei. et p ipm̄ in ecclia
 scti andree in canonicum p̄mor. poma
 eadem uidens et desiderans. patruī pre-
 ceptū neglexit: unū tantū ut p̄uro
 de pomis tulit et comedit. Ad cū de-
 canus intellexit. tanta ira et odio ex-
 arsit in illum. ut dilectū eiceret: nec
 ab aliquo posset induci. ut culpā ei
 ignosceret. Et quem multū cogita-

uerat diuisis stipendijs ditare. ab illo
 die in quō potuit depressit. Ego eū-
 dem conradū bene noui: et erat can-
 tor p̄fate ecclie. Satis ut uides tēp-
 tationis pueri hui⁹ pena. cōcordat cū
 pena adam. Ille p̄pter pomū erectus
 est de paradisi delicijs: iste domo auiculi
 sui atqz diuicijs. *Non.* Cū adam
 i potestate haberet omnes fructus p̄dy-
 si: mirū qd se ab una arbore conti-
 nere nō potuit. *Non.* Multi temere
 adā iudicant de inobediēcia. pomū uti-
 litatē attendētes. et uim tēptacōis
 nō considerātes: sicut subiecto pla-
 bitur exemplo. *De seruo qui p̄uide
 cont̄ p̄ceptū dñi sui ap̄ta grām eius
 quidam perdidit. cap. lxxv.*

Quidam perdidit. cap. lxxv.
 p̄familias seruū habebat
 fidelem et utilem: omniū rex suarū
 dispensatorē. Contigit ut die quadā
 sermo esset de inobediēcia adē inter
 eos de esu pomi cont̄ p̄ceptū dñi. et
 seruus indignādo illius in cōstācie
 dicit. ut taceā de deo. si in tā districte
 aliqd a uobis p̄cipit. nūqz transgres-
 sorē efficeret. Tacuit tūc dñs: et post
 dies aliqz cū ille minus sibi caueret.
 nec sermonē contra adam platū i
 memoria haberet: p̄uide ei clausam
 s̄ nō firmatā porrexit dicens. *P̄ui-
 dem istā custodie tue cōmendo: qd
 si aperuīs eā. totius laboris tui mer-
 cede puaberis. et grē mee p̄etuo ca-
 rebis.* Hoc cū crebrius ei cōsulcass.
 et ille in cōclauī suo se recepiss: sta-
 tim diuisis cogitacōibz cepit fluctu-
 are: tēptacōibz estuare: quid esset
 in p̄uide scire desiderans. Et sepius
 illam uertens atqz circūspiciēs: ait

Quarta distinctio

intra se. Quid si aperuerit illa? Solus sum: nemo uidet. Interrogatus nega-
to. Non est testis qui me convincere possit. Uictus tandem temptatione. puridem aperuit: et auita que intus clausa erat euolauit. Tunc tristis effectus ualde. misterium intellexit: et ad domini pedes puridem requirit se prosternens ueniam postulauit. si non inuenit. Ad quem dominus. Serue neque et contumax: tu primus patrem nostrum de inobediencia iudicans. tuamque constantiam apud me commendans: te ipsum contempnisti. Recede ergo a me: et faciem meam de cetero non uideas. Hec in retulit canonice quidam sancti seuerini in colonia. uir senex etate: uerax in uerbis: et uita religiosus. Simile ex parte contigit in saronia.

De uxore militis que temptata uicta paludem a marito prohibitam intrauit.

Henricus de uida. *Capitulum lxxvi.*
miles fuit diues ualde potens et nominatus: ministerialis henrici duas saronum. Ad huc plures uiuunt qui illum nouerunt: et rei quam recitatur sum forte recordantur. Habebat enim uxorem nobilem ac dilectam. Die quadam cum sermo inter eos haberetur de culpa eue. cepit illa ut mos est mulieribus eidem maledicere et de inconstantia iudicare animi: eo quod pro modico pomu gule sue satisfaciens. tantis penis et miseris omne genus humanum subdidisset. Cui maritus respondit. Noli illam iudicare. Tu forte in tali temptatione simile fecisses. Ego uolo tibi aliquid prope quod minus est: et propter amorem meum minime potis custodire illud. Respondente illa. quod est

hoc mandatum: subiicit miles. Ut die illa qua balneata fuisset: paludem curie nostre nudis pedibus non ingrediarius. Aliis diebus si libet intres. Erat enim aqua putrens et fimosa: ex totius curie sordibus collecta. Illa subinde et prope transgressionem eam abhorrescente: subiunxit henricus. Uolo ut penam addamus. Si tu fueris obediens. xl. marcas argenti a me recipies: sin autem totidem mi solues. Et bene placuit ei. Ille uero ipsa ignorante. secretos custodes paludi adhibuit. Illa res. Ab illa hora matrona tam honesta et tam uicanda. nunquam pro curia transire poterat: nisi ad paludem respiceret. Et quocumque balneabat: totiens de eadem palude temptabat. Die quadam exiens de balneo: dixit pedis seque sue. Nisi ingressa fuisset paludem illam moriar. Statimque succingens se. cum arripserisset. et neminem uidere putaret: comitate analla. aqua illa fetidam usque ad genua intrauit: et huc illuc que deambulando. bene concupiscencie sue satisfecit. Ad statum maritum est. Ille gaudens mori ut eam uideret. ait. Quid est domina? Fuistis ne hodie bene balneata? Respondit illa. fui. adiecit. In dolio. uel in palude? Ad quod uerbum confusa tacuit: sciens enim suum excessum non latere. Tunc ille. Ubi est domina mea constantia uestra? Qua uilius temptata fuistis: tepidius resististis. turpius cecidistis. Reddite ergo quod debetis. Et cum non haberet illa quod solueret. omnia uestimenta eius preciosa tulit. et pro diuisas personas distribuit: sinem eam pro aliquo re-

pus bene torqueri. **Non** Esalde misere-
 tabile est qd sic mens hominis semp
 nititur in uetitu. **Non** Anteq sermo
 dei audiat. nō est tribulacō ul' tēpta-
 cō: s; ubi signū belli p̄dicacōnis tu-
 la ostendit. tribulacōnū pugna in-
 surgit. Verba sūt origenis. sup illū
 locum. ex quo locutus sū pharaoni.
 afflixisti pplm tuū. Quā ualida sit
 quq; pugna tēptacōnis post phibi-
 cōne: exemplū tibi p̄ponā militem
 quondā qui magis elegit mori quā
 intēptacōne sua supari. **De milite**
penitente quē tēptacō arboris uen-
te extinxit sed nō superauit. Capl'
Miles quidā sicut **lxvii.** & &
 audiui a quodā uitro religio-
 so. multa scelera comiserat. Tandē
 ductus penitēcia uenit ad sacerdotē.
 de commissis fecit cōfessionē: satisfac-
 cōne suscepit: s; susceptā seruare
 nō potuit. Cūq; hoc sepius achitaf-
 ser: die quadā dixit illi sacerdos. **Nich**
 il sic phiamus. Die ergo michi. Est
 ne aliqd qd p̄ pacis tuis possis custo-
 dire? Respondit ille. Est pomus ī
 possessione mea tali: cuius fructus
 tam amarus et pessimus est. ut nū-
 qm̄ ex eo comedē possem. Si uideretur
 uobis bonū penitēcia mea sit. ut
 quo aduſq; uituā de eiusdē pomis nō
 gustem. Saens sacerdos maxime
 post phibicōne exatante carne ul'
 diabolo siue utroq; consurge tēpta-
 cōne: respondit. Pomib; pacis tu-
 is tibi iungo: ut nūq; de fructu
 eadē arboris scienter comedas. Abijt
 miles: penitēciā iniūctā quasi p̄
 nichilo reputans. Sic a ta erat ip̄a

arbor. ut quocies curiā suā exiret l'
 intraret: eandē arborē respicē posset.
Respicēdo semp phibicōis recorda-
latur: et recordando mor grauiſſe
tēptabat. Die quadā ante arborē ean-
 dem transiens. et poma in ea cōsiderās:
 ab eo qui primū hominē p̄ lignū phi-
 bitū tēptauit et p̄strauit. tam ualide
 temptatus est: ut arborē quidē uēiret:
 et ad pomū nūc manū extendendo. nūc
 extensam retrahendo: totū pene diem
 contrarijs nisib; continuaret. Tandē
 adiuuāte grā triumphās. in tm̄ cōcu-
 piscēcie restitit: ut corde cōanguſtiato
 sub arborē iacens exalaret. **Mo** Si tēp-
 tatio ade tam dura fuit: nō mirū si ce-
 cidit. **Mo.** Grauius cecidit tēptacōi
 cōsencendo: quia sicut foris habuit
 causā impellentē: sic intus graciā ad-
 iuuantē. Hec dicta sūt occasione pomi
 p̄pter qd eieci sūt de paradiso p̄thoplasti.
Non Non minus miror qd esau esu-
 riens. p̄pter lenticule decoctionē. p̄mo-
 genita sua pdidit corā deo: quā qd illi
 p̄pter pomū inobedientes. eieci sūt
 de paradiso. **Mo.** Non esurendo. nō len-
 ticulam comedendo. p̄mogenitūā
 suā pdidit: s; p̄ cōtemptū. quo rem
 tam p̄ciosam tā indigno p̄cio inci-
 tante gula uendidit. Nec nobis hoc
 debet esse terroꝝ. qui frequent tali
 cibo uesamur et ardent sumim. q̄a
 magnū dei donū est q̄ndo utris deli-
 catis postq̄m cōūsi fuerit ad xpm̄. ī
 condita pulmetaria leguminū. uer-
 tuntur in cōmuniū. Audi de hoc ūbū
 satis iocundū. **De trib; granis q̄b;**
abbas giselbertus se condire dice-
bat pulmetaria monachoz. cap. lxxviii.

Eo tempore quo milites illi honesti et in seculo notati. uidelicet: ultricus cognomēto waschart. karolus et marcmanni colonienses. aliique tam ex clericis quā ex laicis uiri diuites in hēmenrode cōuersi fuissent. et in ordine cōfortati: quidā ex secularibus et iam dēcor militū notus et amicus. ait beate memorie dōno gusillerto eorū ablati. Non sufficō mirari. quōd tales uiri in seculo tam delicati: oleribus incōditis. pisca et lente possunt uti. Cui ille respondit. Ego tria grana piperis appono: quibus eadē grossa pulmentaria ita condiuntur ut pene nichil in suis scutellis comedētes relinquāt. Mirante illo et nō itelligente quōd audierat: abbas subiunxit ita dicens. Ego tibi exponā. Primum granū piperis. sunt longe uigilie matutinarū: scōm labor manuum. Tercium granū est. desiccatio feruili lauarioris. Ecce ista sunt tria grana: quibus appositis optimi saporis fuit pulmentaria nostra. Et puto uehementer quōd monachus magis peccet. piscam suam. siue lenticulā ppter toraones uel humores melancolicos uitādo. quā nimis ex illis sumēdo. Si apposita sumē noliūt: necesse est ut lauariora uel appetat uel requirat. Si ea data fuerit ex cōsuetudine. pusillanimes scandalizat: si negata ante tempus deficiet. Monachus uacuo uentre. nō potest bene ieiunare. uigilare. aut laborare. Hinc est quōd scāus Bernardus tales in quodā sermone satis acriter reprehendit. Ciliaria nostra nō sūt multū cōforta-

tiua: et ideo oportet nos ex eis sumē usque ad saturatē. **Non** Quid senaediū est de illis. qui p occasione frequēter in seculo sunt: et pene cotidie abis delictatis uescuntur. Erunt ne equales fratribus suis i merito: qui abis regularibus tormentantur. **Non** Non est meū illos iudicare: unusquisque scōm suū labore mercedē recipiet. Dicam tibi tamen de hoc cuiusdam laici sententiam satis delectabilem: contra quēdā cardinalem ioculariter platum. **De sermone monachi illrati ad hēricū car**
Sancte **dmale albanēse. lxxx.** recordacionis domini henrici allanensis episcopi et cardinalis. Anno millesimo. c. lxxxviii. missus a demete papa. temporibus federici imperatoris predicare crucē in alemania. contra saracenos: quosdam sibi terre nrē monachos ordinis asteriensis assumpsit. Die quadam cum simul equitaret: et ipse diceret in griali. quis ur̄m dicet nobis aliquid boni? Respondit unus. Ille demonstrato quodam monacho laico. cui nomen exadit: et pceptū est ei statim a cardinale. ut uerbū pponeret exhortacionis. Ille p̄mū se excusans. dicens laicum nō debē licētatis aliqd loqui: tandem sic exorsus est. Quando mortui fuerimus et deducti ad paradysum. occurreret uobis scāus pater noster benedictus. Hicis nobis monachus cuillaus: cum gaudio introducet. Hic nō henrico ep̄o et cardinale: mirabitur insulatiū eum. et dicet. Quis enim es tu? Et ille. Pater: ego sum monachus asteriensis. Respondebit scāus. Nequaquā: monachus corniculatus

nō est. Tunc henrico satis p se alligā
te. tandē huiusmodi data sentētia dicit
ostarijs scīs benedictis. Ponite eū su
pinū. et stomachū eius sandite. Si in
ueneritis ibi olera icondita. falsū pisā.
lentē. pulres. aliosq; regulares. cum
mochus intromittat. Sin autē. si pis
ces grossos et alios seculares atq; deli
citos. foris maneat. Deinde cōuersū
ad cardinalem. subiecit. Ad illa hora
dicitur es paup henrice. Ad qd ubi
cardinalis subides. sermonē cōmen
dauit. Ego eundē uenerablē epīm
et mochū in ecclā scti petri colonie. ad
huc puer. audiui cruce pdicantē. et
plurimos ibidē uidi signātem. eratq;
uir iustus et scīs. manus suas ab omī
munē exciues. et tā uerto qm exem
plo multos edificas. **No** Recordor su
pius te dixisse iniquitatē sodomie sa
turitatē panis et habundantiam.
No Verba sūt ezechielis pphē. Ut ait
moyses. an quā subūteret dñs sodomā.
omnis eius regio urigabat sicut paddy
sus dei. et sicut egyptus. eratq; nimie
fertilitatis. Unde qā sodomite cōmel
sacib; uocabant. p libidinē exflue
bant. Gula luxuriā plurimū accēdit.
No Quid ergo. Est ne pculosū. si
monachus pane saturēt. **No** Ad
supius dixi de lenticula. hoc mō dico
de pane. In pane sodomox eo qd abus
sit pncipalis. intelligitur copia oīm
alioz. quo illi habundabant. Panis
uero nē quia grossus est et niger. ma
gis est necessitatis quā supfluitatis.
et puto magis mochū peccare si illū
abhorreat. ul' delicatū requirat. quā
si eo saciatur. Maxima qñq; in pane

solet esse teptacio. **Desiderio cui xpc
panē ordeaceū lateri suo intinctū por**

Dui est qd ad cla **rexit. cap. lxxx.**
tāuallem cōuisionis grā cleri
cus uenit delicatus ualde. Cūq; panē
cōuentus qui tūc tempis ualde gros
sus erat. et pisam abhorret. atq; ex
qd timore nō solum famis s; et futu
re refectionis tabelat. nocte quadā
saluator ei i iusu apparuit. quo frēs
uescebant frustū panis in manu te
nens. quē ei porerit et ait. Comede
panē hunc. Cui cū nouicus rñderet.
dnē. nequaq; uelā potui pane ordea
ceo. xpc uulneri lateris sui panem
eundē intinxit. et porrechū comedere
iussit. De quo cū gustasset. scīs est
sicut mel dulcis in ore eius. Ab illo e
nim tēpe panē siue alios regulares
quos prius uix tangē potuit. cum
multa delectacōe comedit. Hoc scias
qd dyabolus eos quos decipe nequit
p gulam. deice p indiscietam conat
abstinēciā. **De nouicio quē dyabolus
formā dimidij panis offerendo dece**
Sicut referre **pit. cap. lxxxi.**
Solent nrī seniores inhēmen
rode sub spē angeli. demon cuidā mo
nacho minus circūspecto p aliquot
dies in mēsa formā dimidij panis of
tendit. et ne plus simul sumeret p
suasit. Credidit ille demoni. et post
breue tempus tantā debilitatē corpo
ris incurrit. ut in sensu deficeret. et pe
rureret. **No** Dixisti supius gulā pstra
uisse filios isrl' in deserto. Ad ergo
incauentū gule uidetur tibi maxi
me fuisse causa illius plage. **No.**
Desideriū carniū. Cum enī dñs de

disse eis manna panem angelorum. oem
 habens in se delectamentum. ingrati
 tanto beneficio murmurabant contra
 moysen dicentes. Dominus dabit nobis ad
 comedendum carnes. Recordam pisci-
 um quos comedebant in egypto gra-
 tis. In mentem nobis uenit cucume-
 res et pepones et cepe et allia. aia
 nostra arida est. Nichil aliud respiciunt
 oculi nostri nisi manna. Et in alio loco.
 Anima nostra nauseat super cibo isto le-
 uissimo. Uides contra ingratiudo. et ai
 quanto iurgio. Culpam pena mox si-
 sequens denudat. Ad huc erat inquit
 carnes in ore et dentibus eorum nec defece-
 rat huiusmodi abusus. et eorum furor domini
 conatatus in populum. percussit eum plaga
 magna nimis. Sepe dyaboli religiosos
 pro carnes temptat. nunc dormitan-
 tes. nunc uigilantes. nunc uisibiliter
 nunc inuisibiliter. Quosdam uicarij. a quibus-
 dam uincatur. **No** De hijs audire de-
 lectat exempla. **no** Exempla satis
 uera et manifesta tibi dicam. **de arnoldo**
mocho cui in choro dormitanti dy-
abolus carnes obtulit. lxxvii.
Non est diu quod mochus quidam
 apud nos defunctus est. arnoldus
 nomine. colonie in ecclesia sancti apostolorum
 canonicus. fuerat enim ante conuersio-
 nem uir diues et delicatus ualde. Iste mi-
 referre solebat quod pro gula multum
 temptabatur a dyabolo. etiam cum
 leuiter dormitaret in choro. Quisquam
 propter lassitudinem in choro stans oculos
 clauderet. scutellam carnibus plenam
 ante os suum sensit. de qua etiam more
 canino ut sibi uidebatur. comedit.
 Cumque sic bestialiter comedere erulesceret.

caput quicquid retraxit. et satis dure per-
 trieti illisit. **de conuerso in missa dormitan-**
te qui lignum pro carnibus rodebat. lxxviii.
Qoniusus quidam sicut ab ore eius
 audiui. cum die quadam audiret
 esset quidam puere misse. in canone mo-
 dicum quid dormitans. ex illusione dia-
 boli ipsum super quod percussus iacebat lignum
 dentibus rodere cepit. ac si aliquid mastica-
 ret. Et erat stridor dentium eius ut so-
 nus muris testam nucis dentibus suis
 percussantis. Frater richwinus cellerarius
 noster. qui ad missam eandem ministrabat.
 hec audiens. in orationibus suis impediebat.
 Et cum post conuulso loqui. interrogabat
 eum quid in missa inter dentes habe-
 ret. dicens non potui propter uos orare.
 Respondit ille. Credite mihi. ego come-
 di ionas carnes. Unde habuistis illas
 inquit. Respondit conuersus. Dyabo-
 lus infra illum canone. paruit ori meo
 scutellam carnum bene refertam. Si non
 creditis. notate lignum in quo iacui.
 uestigia dentium meorum bene ibi reperiet.
 et narrauit ei qualiter a dyabolo dor-
 mitans fuisse illusus. Lignum uero ex
 dentibus eius fuerat corrosu. Sic inuicem
 uiros religiosos quos deape pro gula non
 potest uigilando. ad minus illis illudere
 conatur dormitando. Audi nunc de qua-
 dam uirgine. quam pro carnes non dormita-
 re. sed uigilante uisibiliter temptauit.
 nec tamen preualuit. **de uirgine absti-**
nente cui dyabolus anserem obtulit.
Capitulum lxxviiii.
Uirgine quaedam de Capito. et
 Antuella nata. domum patris. et
 parentes amore christi deserens. quibusdam
 feminis religiosis illius puincie se
 locauit. cum quibus de ore manuum suarum

uictans. orōnib; ieiunijsq; uacauit. Cui uirtutib; diabls inuides. anserē de domo patris eius tulit. et in tridinio in quo cū ceteris feminis sedebat depoluit dicens. Quid te misera fame crucias. Accipe et manduca. Cui cū illa dicit. nō licet mi ex eo comedē. q̄a de furto est. respondit dyabls. Nequaquā de domo enī patris tui tuli eū. Tūc uigo. nō potis negare. quin rapina sit. Tolle anserē uelocius. ⁊ restitue ubi rapuisti. Videns ille nichil se p̄ficē. feini uidentib; auem leuauit. ⁊ tuguriolo unde eā rapuerat. restituit. Testata est familia domus patris eius. magnū se inter reliquos anseres audiuisse clamoris strepitū. et cū p̄fatu anserē tolleret. et cū eundē loco suo restitueret. Dicit tibi ad huc duo exempla. p̄ que scies qualiter diabolus eos quos p̄ desiderii carniui super. terreat ⁊ confundat.

de conuerso in cellario comedente carnes

Quoniam sicut ca. lxxxv.

Quidam sicut ca. lxxxv. audiu a quodam uiro religioso. carniui desiderio temptatus. atq; superatus. cū illas requirere erubesceret. sicut nec licuit. die quadam assaturā s̄p̄atam cellario intulit ⁊ comedit. Erat enī officio cellerarius. ⁊ de ordine p̄monstratē. P̄missione dei dyabls quia aliud facere nō potuit. gulosum illū rapuit. et in tecto capauit in modū uestimēti spargens. Ubi cū heret ul' potius a diabolo sustentaret. cū datus fuerat ad terrendū potius quā ad occidendū. clamauit ualide. fratari auxilium implorans. Quē cū ibi herē cernētes. causāq; ignorātes. sans mirati sunt. et turrim cū festi-

nacione ascendentes. p̄ foramē illū traxerunt. **De gallina cui uiscera uersa sunt in bufonem. cap. lxxxvi.**

Non est diu qd̄ quidā ex monachis p̄uincensib; feria tertia ante cineres. in domo cuiusdā seclāris sacerdotis cōuiuātes. diuisas carnes cū uino exquisito. usq; ad mediā noctem comederūt. Et cū saturati essent nimis. in ip̄o galli cantu sacerdos uocans scolarem adultū noīe iohem. q̄ ego bene noui. dixit. Certe ad huc comedem. Uade affer nobis gallinam quā iuenis in p̄tica iuxta gallū sedentem. quia cetis pinguior esse cōsueuit. et p̄para nobis. Quā cū strangulast. ⁊ uentre ap̄to manus ip̄olast. cū se omnia intestina ei simul eicē putaret. maximū buffonē extraxit. Cui motū cū in manu sensist. ⁊ picasset. uidisset q̄ esset. repētino suo clamore. omēs aduocauit. Uidentes galline intestina in buffonē uersa. confusi a loco cōuiuij recesserūt. itelligentes opus esse dyaboli. Hec in unius firmi illor' qui interfuit ⁊ uidit. recitauit.

No. Magis me temptant pisces quā carnes. quia istis michi uesti licet. illis non. **Mo.** Puto te recordari cū filiis isrl'. piscari quos comedetas i egypto. id est in seculo. **No.** Non possum quicquid nō recordari. **Mo.** Ad memoriā me reuocant pisces isti. magnā quidā nequiciā cuiusdā incluso a diabolo factā.

de hermano incluso cui dyabolus p̄ piscib; obtulit sterora equina. cap.

Retulit in s̄ gode lxxxvii. schalkus de uolmünsteine qd̄ die quadā fr̄i hermano incluso de

Arminberg. Dyabls in sex hominis sibi
noti. scutellam attulit cū piscibz. Ille
eo qđ ad huc mane esset. dixit ut po-
neret et recederet. Tempe quo erat pra-
randi. in disco in quo pus nichil esse
uidebatur nisi pisces. stercoza reptata
sunt equina. **No** Puto eundē uirū
religiosi pisces desiderasse. et penā ei-
dem pccā illusionē fuisse dyaboli. **No.**
Hoc satis plabile est. **P** hoc etiā qđ
fily isrl. cū carnibz et piscibz desidera-
uerūt cepas et allia. recordor cuiusdā
paulose tēptacois. in qua quidā peni-
tens p allia cecidit. **De steinharto p**
ditore qđ p allia cecidit. cap. lxxxviii.

Due cognacōnes militū in epāu
sūt coloniensi. tā multitudinē
quā diuicijs. et pbitate fortes satis
atq; magnanimes. Ex quibz una illarū
de uilla lacheim origine ducit. altera
de uilla que gurzenich uocatur. Erāt
autē int̄ eas quōq; tam ualide. et tam
mortales inimiciae. ut tūc tempus
a nullo hōim siue epō ipse dño possit
sopiri. s; cotidie rapinis. incendijs.
et homiadjs renouarent. At illi de
gurzenich in finibus suis fecerūt sibi
domū munitā in nemore. nō quidē
timore inimicor. s; ut sibi possent
confluere. quiescere. et simul pcedēdo
illos acriter ipugnare. Habentes
autē seruū quendā originariū. stein-
hardū nomine. fidei eius clauēs
municōnis cōmiserūt. Ille uō istit-
tu dyaboli. clanculo nunciū adūsa-
rijs direxit. pmittens qđ tā dños
suos. quā munitionē potestati eorū
traderet. nescio quid cause cont̄ illos
p̄tendens. At milites de lacheim t̄

diaconē timētes. uerbis ei minus accē-
dentes. Quibz cū scđo ac tertio eundē
nunciū destinass; illi die p̄fixo se ar-
mantes. et cū multitudine timore illi
diarū uēientes. in loco domui satis in-
ano serui p̄stolati sūt. Ad quos p̄di-
tor exiens. cū ad huc hesitaret. allans
oim dñor in castellulo meridiano t̄
dormientiū gladijs. certos illos effecit.
Ad quos armati intrātes. omēs occide-
runt. seruū scđm qđ illi iurauerūt i
sua recipiētes. Postea miser ille de tā
excreabili facinore territus et cōpūctus.
sedē aplicam adiit. ubi culpā cōfiteus.
penitentiā satis diuā suscepit. s; tēp-
tatione succubens. susceptā minime
custodiuit. Qui mox reuertiens ad pa-
pam renouauit penitentiā. s; n̄ p̄seue-
rauit i obediencia. Cumq; hoc crederet
us achitass;. dñs penitentiā alis tēdio af-
fectus. se ab illo liberare uolens. con-
siderans eū nichil p̄ficere. dixit. Nosti
aliquid qđ possis p penitentiā suscipere
et custodire. Respondit ille. Numquā
allia comedere potui. Certū est michi
quia illoz carenciā si p pccis meis
suscepit. nūq; t̄sgridiar. Ad qđ cō-
fessor respondit. Uade et de certo p̄
pccis tuis magnis. allia nō comedere.
Egressus homo uirū. in orto quodā
allia cōspexit. que ex immissione dia-
boli. mox concupiscere cepit. Stans
uero et allia attendens fortit̄ tēpta-
latur. Concupiscētia inualescens.
nō sinebat miserū abire. nec tamē
allia phibita ausus erat attingere.
Quid uerbis imorer. Tandē gula
uicat obedienciā. ortū intrauit. rapit
et comedit. Mira res. Allia de

quib; nūq̄ gustare potuit cū esset coe-
ta et accurate p̄ata. et ad comedendū
sibi licita. cōtra ueritū cruda māduca-
uit. Sic uilit̄ in teptacōe uictus. cū
multa cōfusione ad curiā rediit. ⁊ qd̄
egerit reuertit. Quē penitēcialis cū
indignacōne repellens. ne sibi de cetero
molestus esset p̄cepit. Quid post hec
miser ille egerit. nō audiui. **No** Mi-
sera est cōdicio hominis: que sic p̄na
ē ad trāgressiōne. **Sed** dic queso: in
quo genere gule peccauit homo dei. q̄
comedendo in bethel. a leone occisus ē.

Mo Non comedendo. s; cōtra diuinū
p̄ceptū etiā in tali loco deceptus co-
medendo: talem penā incurrit. Quia
sit culpa illiata. siue etiā licita. cōtra
p̄ceptū comedere aut bibere. nōnullis ē
ostendā exemplis. **de florino preposito**

cu morsellus carniū guttū. iherusē

Magister absalon uir **xxxix.**
honestus et literatus in ec-
clesia s̄a uictoris parisius canonicus.
ante hos annos in sprenkier slach
abbas est elais. Est enī idē mōsteriū
in ep̄atu treueresi. Ante quā idē abla-
lon in locū electionis sue uerit̄. un-
ex fr̄ib; in uisu noctis uidit. qd̄ cāde-
la ardens p̄fatiū mōnasteriū intra-
ret: que suo lumine oīm fr̄atrū can-
delas quas in manu tenebat reacce-
deret. Interpretacō talis uisiois erat.
quia is aduenerit. qui disciplinā dif-
solūtā reparet. factus uero abbas
honestas cōsuetudines. quas ī suo mo-
nasterio didicerat induxit. in ceterā
p̄cipiens. ut tā siue cōgregacōis fr̄es.
quā subiecte sorores. necnō et p̄posi-
ti ceterā ab elais carniū omēs abstine-

rent. Contigit post hec quidā seculare
matronā religionis habitū ī insula
s̄a nicholai susape. **P**tinet autē idē
mōnasteriū ad sprenkier slach. **I**n die
reclusionis sup̄dicē femine. Amias ei-
cū p̄posito monialū. noīe florino ui-
ro pinguisimo. et tene in noto. cōui-
uantib; cū ip̄i carniū uescerent. et
ip̄e piscib; p̄pter mandatū abis sui
uidens in saltella clerici.

uicta sedentis. carniū assaturā concu-
piuit. immissaq; manu morsellū rapu-
it. et cū quadā iocunditate in os suū
misit. **M**ox iusto dei iudicō. idē mor-
sellus in guttur inobedientis integer
descendit: ita ut meatū eius obstru-
ens. nullo conatu poss; in os reuoca-
ri. Quē de mensa trahentes. cū iam
eius oculis putaretur esse suffocād.
henricus nichus et camerarius n̄.
tunc decanus mōsteriensis. sicut ex
eius ore audiui. pugno tam ualide.
collū illius percussit. ut morsellus in-
fixus. exiret. **E**t cognouerūt omēs
qd̄ dolor ille atq; cōfusio. pena p̄cā fo-
ret īobedienti p̄posito. **E**t hoc p̄ certo
scias. qd̄ sicut diabl̄s plures ut dān
est. teptat desiderio carniū. ita ⁊ uini.

de cellario q̄ p̄ cōpletoriū sicut inclinādo

Monachus liberatus est. **xc.**
quidā ordis n̄i. officio cellera-
rius. die quadā p̄ cōpletoriū. ore ut
post patuit diaboli. itollerabilē sitire
cepit. **T**emptatus igitur tā ualide cū
fluctuaret. et cogitaret utrū sibi con-
tra regulam esset bibendū. ut cū p̄ci-
lo uite abstinentiū. tandē uictus p̄-
sūt intrare cellariū et bibere. **I**nterim
intrans oratoriū. cū ante altare quidā

transiens. et multū tepide de potu cogitans inclinaret. in se cū paululū pcessisset erulescens. Ad idem altare rediit. stetit. et cū multa reuerētia inclinavit. Leuans autē caput demonē ī sp̄ae mōchi nigerini. iuxta se stare conspicat. huiusmodi uerba pferentē. **P** certo tibi dico. si nō fuisses reuſus ad inclinacionē. ego tibi talem potū in cellario p̄pinaſsem. quē uir digere p̄ſſes quā diu uiuēs. Hora eadē diabolus diſparuit. et omnis tēptacio inmiſſe ſiſus ceſſauit. **H**ec m̄ retulit dōn̄ eustachius altus de hēmenrode. aſſerens ante annos ſeptē contigiffe. **No.** De cetero ſtudioſior ero ad inclinandū p̄funde. **No.** Diabolus omnē odit humiliacionē. illā maxime p̄ quā homo deū cognoscat ſuū creatorē. ſe araturam. Quando uidet hominē deuote ſe ex hile deo. qđ ip̄e facē cōtempſit. uolens illi ſimilis eſſe. ſuſtinē nō p̄t. fugitq; cōfuſus. **U**nde altus philippus de otturburg. cū ſup̄ memini. uir prudens et literatus. ſorores de inſula ſā nicolai. ſicut m̄ retulerunt. docuit dicens. **Q**ūdo tēptat uos dyabolus p̄funde inclinate. in locis debitis. et ſtatim fugiet a uobis. **L**oca inclinacioni debita ſunt altaria. et ubiq; eſt expoſita ymago crucifixi. et reliquie ſcōr. **A**d gloria p̄i. etiam inclinam̄. necnō et alban. aliſq; in multis locis. in quib; ordo hoc p̄cipit. **I**ſis nūc audire de quodā. quē gula et maxime appetitus uini de ordine traxit. **No.** **N**olo. quia multi uini deſiderio. afficiuntur. **U**inū apoſtota re facit etiā ſapiētes. **No.** **D**icā tibi

uisionē terribilem. quā ab eius ore audiui. cui datū eſt illam uidē. **De heretico cognomēto fikere. Capl. cxi.**
Quidam ex ſeniorib; nr̄is hmanus noīe. cantor officio. uir bonus et diſciplinatus. ante paucos annos defunctus eſt. Ip̄e plures habuit uisiones. ex quib; unā p̄ti loco exēpli cauſa inſerā. **C**ū nup̄ mōchus fr̄s fuiff; ī hēmenrode. alium quendam monachū. tam in choro quā in reſtorio primū habebat. **A**n̄te hui' ora q̄nq; in choro infra pſalmodiā. āphoras cum uino uidit. **A**nphoras ut dixi. oculus uigilantib; uidit. uini odorem ſenſit. ſi manus tenētes uidē nō potuit. **I**n quib; ille cogitādo delectatur. hęc an̄ eius oculos ore diabli formalantur. **U**idit etiā uerſum cū dormitaret nocte quada. ante illū erectū ſtante. brachiā ſup̄. pectus eius ponente. qu' os dormitantis auri cōiungebat. **N**on multo poſt. ſcđm qđ ei ſuaſi fuerat a diablo. apoſtatauit. **N**ec ſine cauſa diabli illū p̄ uerſū extraxit. **U**erſū dicitur quaſi orſus. eo qđ ore ſerum ſuū former. et diabli illū ī formant ſcurilitatē uerbor. ut ob loquacitatem oris ſui. tā regib; quā p̄ncipib; multū ſit acceptus. **N**ocatur enī hereticus cognomēto fig. **S**uſcept' a dno gisilberto alke in nouiciū. mor ut cū p̄ cōfeſſionē cognouerit nigri monachū fuiffe. capā illi mutauit in ciuillam. **F**ertur etiā fuiffe in ordine ſimonſtratenſi. **P**rius tamen ut audiui. ſe feminā ſimulans. p̄ feminā in clauſtro quodā ſāmoni alii ſuſceptus. q̄ſdam corrupit. et

nullas impregnauit. Nam usque hodie
 instructionis officio fungitur: et forte
 his peiora operatur. Hec de gula suf-
 ficiant: quia ad uitium luxurie festino.
Luxuria et filiabus eius. Cap. xxij.
Luxuria est ex inmundis descen-
 dens desiderijs: lubrica et effre-
 nata metis et carnis p[er]stitutio. Huius
 filie sunt: amor sui: odium dei: affec-
 tus p[er]nitis seculi: horror uel despectus
 futuri: p[er]p[er]tatio: inconstancia: in-
 sideratio: ceatas metis. Gradus lux-
 urie sunt: fornicatio: stuprum: adulte-
 riu[m]: incestus contra naturam. Luxu-
 ria sicut gula: mala plurima opa-
 ta est in mundo. Luxuria diluuij p[er]
 maxima causa fuit: ipsa penthapolim
 sulphure et igne consumpsit. Luxu-
 ria ioseph: scilicet in carcerauit: ipsa
 multos filios israhel in deserto p[er]-
 strauit. **H** factu[m] est quoniam peccantes
 cum madianitis: inuicem sunt beelphe-
 gor. Luxuria sampsonem fortissimum
 ligauit: infirmauit: excaecauit: ipsa
 et filios hely: gloria sacerdotum
 simulque uita peruenit. Dormie-
 bant etiam cum mulieribus: que cubabat
 ad ostium tabernaculi. Luxuria dauid
 etiam dominum adulterum fecit et homici-
 dam: ipsa salomonem sapientissimum in-
 fatians perduxit ad idolatriam. Lux-
 uria susanna[m] condemnauit: iohannem
 baptistam decollauit. De lux-
 uria dicit dominus per osee. Omnes neque
 eorum in galgal: id est uoluptati-
 bus: ibi crocos habui eos. Dicit et
 iohel de ea. Copuuerunt iumenta
 in stercore eorum: id est in fetore luxu-
 rie. Uehemoth secundum iob dormit in

locis humidis: id est in luxuriosis.
In euangelio duobus se excusantibus: is
 qui uxorem duxit: supple r[ati]o dicit.
 Uxorē duxi: uenire nō possū. **No.**
 Quid est quod dominus in euangelio ap[er]te phi-
 let gulam: et figuratiue luxuriam?
 De illa dicit. Videte ne corda uestra
 grauentur in crapula et ebrietate. De
 ista uero: sunt lumbi uestri p[er]anchi.
No. Nouerat creator totius nature
 de gula luxuriam curi: illiusque fome-
 tis nutrir[et]. Venitalia uentri coniu-
 guntur: ac si dominus diceret. Ne fias lux-
 uriosus: gule indulge p[er]uus. Sine-
 cere et lacho friget uenus. Tria
 sunt que fomitem luxurie inflamant:
 uictus imoderatus: uestitus p[er]uolus-
 ociositas. Hec tria p[ro]pheta fuisse dicit.
 iniquitate sodomie: uidelicet satu-
 ritas panis: id est gulam: supbia
 uite: salis supfluitate uestiui: p[er] que
 bilitudo puocatur: et oculi ipsius: et fi-
 liorum et filiarum eius. Multa mala ut di-
 cit salomon. Docuit ociositas. Da-
 uid propter ocium: peccauit cum bechsalre.
 Unde quidam ait. Daa si tollas pie-
 re cupidinis artes. Mala bestia est
 luxuria: castitatis impatiens: nulli
 serui pat[et]: uite aliquem quiescere sinit.
 Excitat dormientes: coartat uigila-
 tes: nunc p[er] motus naturales: nunc
 p[er] cogitationes: nunc p[er] formas oculi
 subiectas. Temptat sapientes:
 temptat p[er]ficiētes: temptat p[er]fectos. **No.**
 Satis audiui luxurie p[er]icula: audi-
 ui et contra illam medicamenta:
 nunc p[er]cor ut subiungas exēpla. **No.**
 Nō de illis dicit uolo qui luxurie
 consensientes ceciderunt: sed qui ab ea

temptati. et coquassati dei gratia conseruati sunt. *De milite conuerso que uxor tēpe tēptacois repetiuit. xxiii.*

Miles quidam diues et honestus more ecclesiastico ab uxore sua separatus: ad quendam domum ordinis nostri gratia conuersionis uenit. Cui omnia sua contulit. tali pacto ut domus eadem uxori quo adiuuet. certa assignaretur pensione. que in loco religioso uitam promiserat religiosam. Nolo nominare domum siue militem: ne forte aliqua ex hijs que dauidus sibi. quod ad huc uiuit sustineat uicendam. facta nouicia eo. interim diabolus illam stimulauit. ut appropinquato resiliere. maritum quo iam in seipsum commissum repetere. Dum sic nichil proficeret: cum amicus ad monasterium insidiosum ueniens. ut sibi cum illo extra septa monasterii loqui liceret. petiuit et obtinuit. Quos milites rapietes: et uis super equum trahentes. abducere conabantur. Ille uero in quantum ex una parte leuabatur. in tantum ex altera parte deorsum labebatur. Tandem nichil uidentes se proficere: cum matrona reuersi sunt. Tunc illa siluit toto anno illo. finito anno placationis. erigente necessitate. assumpto secum monacho. uenit in domum suam: in qua supradictam reperit matronam. Illa se simulans uelle ei loqui secrecius. in cameram duxit: clauso quo post illum ostio clanculo. amplecti ac deosculari cepit. Spalat enim. quia si illum ad peccandum inducere possit: quod deserto ordine. ad ipsam rediret. Sed filius integritatis christi. qui innocentem puerum

ioseph liberauit de manibus adultere: eripuit et hunc militem suum ab amplexibus illicitis siue legitime. Nam de brachyis eius se excrucians illesus exiit: et in igne non arsit. Rediens hic in domum suam dice poterat cum salomone. inueni amariorē morte mulierē: quam laqueus uenatorum est. et sagena cor eius: uisus autem fuit manus eius. Cui mirum contigit quod subiugit. Qui placet deo effugiet illam. *No Brandis tēptaco*

he c. No Brandis ista fuit que legitur. *De graui tēptacoē richwinu cellerari* uuenis quidam ob leas morialis. *xxiiii.* coloniensis. richwinus nomine. nouicius factus est in domo nostra. Hic cum satis deuote ac quiete per aliquod tempus in placatione ageret. ordinem suum disceret: diabolus pro ac saluti eius inimicus: per quandam sermonealem breuiter ceu iam de civitate tanta guerram in eius corde mouit. tantis libidinis stimulis carne eius uulnerauit: ut quietescere non possit. Litteras reuocacionis ipsa dictauit et scripsit: in quibus eum arguit de conuersione: hortatur ad reditum: dicens se ipsam domum et ipsam domum. uel si qua haberet. in eis de se esse potestate. quo adiuuet. si redire uellet. Has litteras cum misisset per puerum. et ille quereretur nouicius: henricus eiusdem nouicius germanus. qui hodie cellerarius noster est: seruo occurrens. et hunc ipsum quod postea euenit formidans. non permisit ut ei loqueretur: papiens ut unus exiret de curia. Qui tamen nouicius in oratorio prestolans. litteras aperuit et abiit. Quas ut legit. mox totus incanduit: ac si telum ignitum cordi eius

infirmi fuisse. Ab illa hora cum temptaretur nimis. ita ut singulis horis ad seculum redire proponeret. semper tamen pia firmi oratione. atque exhortatione detentus est. Die quadam cum esset solus in oratione et ualde fluctuaret super terram se prius prostravit. pedes super limam celse extendit. uoce satis alta clamans et dicens. Diabole. nisi in pedibus hunc me eruas. non te sequer. Tandem per dei gratiam triumphas. frater est monachus. Requisitus a me si adhuc aliquas de superbiis cogitationibus sentiret reliquas. respondit. Vere frater cesari. temptationes que tunc temporis scanderunt cor meum. modo uix uel timida mea attingunt. Postea maior celerarius apud nos fuit. in eodem officio defunctus est. Ecce sic diabolus quandoque per carnis incentiua temptat sapientes. temptat et proficientes. **De uicinis per hec uerba. dyabole confessor meus precor tibi ut cesses me temptare**
Retulit in **astimulo ceteri lib. 1. c. 10.**
 Abbas hermannus. eo tempore quo prior fuerat in hemerode. iuuenem quendam monachum ibidem per carnis incentiua grauius fuisse temptatum. cui cum idem iuuenis eandem temptationem. qua nimis afflicebatur. cum lacrimis confessus fuisset. consolatus est eum prior. et ait. Quando stimulus carnis te impugnat. sic diabolus uoce alta satis dicere deles. Diabole. confessor meus precor tibi. ut cesses me temptare. Quia cum idem temptaret. et temptatio eadem maxime lardesceret. simpliciter et ualde confidenter. uoce satis clara sicut edoctus fuerat. contra demonem

clamauit dicens. Diabole. confessor meus precor tibi. ut cesses me temptare. quia uirtus confessionis. Ad hanc uocem dyabolus. spiritus uidelicet fornicationis confusus fugit. et temptatio a iuueni cessauit. **No** Unde habes quod temptatio talis sit a diabolo? **Mo** Ipsi stimulus carnis appellat angelum sathane. eo quod eum excitet et inflammet. **Non** Ut audio. confessio contra carnis temptamenta. multum est necessaria. **Mo** De hoc satis in precedentibus dictum est. in distinctione confessionis. In confessione enim peccati fomes debilitatur. temptatio cessat uel temptatur. gratia augmentatur. confitens consiliis animatur. diabolus confunditur et enervatur. Cum alio uicinis tempore superbiis monachus. dure satis eadem temptatione ueraret. superbiis uerbis ex consilio sui sacerdotis. etiam hoc adiecit. Quid me uexas o diabole. Non potes me plus temptare. quia te promiserit dominus ipse est et dominus tuus. Qui statim leuius sensit. quod spiritus ille superbiis pondus uerbi sua elatione deprimens portare non potuit. **De temptationibus monachi qui resistendo meruit contra ipsam. c. 10.**

Alter quidam monachus isto de quouiam dicitur est. etate maturior et in obseruacia religionis feruenter. a spiritu luxurie. multifarie multisque modis. et duris impugnabatur. Tempore quodam cum esset in infirmitorio. et dictis matutinis. in angulo clausus. ueniam peteret. cum angelica salutacione. diabolus post tergum eius ueniens. sagittam ignitam post eum direxit. ita ut illam monachus uideret

iuxta oculos suos uolitare. fulgura
 re. et ex repulsiōe parietis scintillae.
Quē cū sic terrē nō possit neq; fugiē
 a loco orōnis. tantū arma illū strepi
 tū exortant. ut superficies totius pau
 menti i quo stabat. coturnis mōchoꝝ
 discurſentū atteri uideretur. Qui cū
 de tali fantasmate nichil curaret. et
 cōpletis orōnib; abiret. q̄ multitu
 dinē mōchoꝝ. post se uenienciū uidit.
Alio tempe sp̄c fornicaciōis cū an
 helitus p̄unas ardē facit. corpus ei
 igne libidinis i tollerabilit̄ succēdit.
Cui i oportunitatē uir uenerabilis il
 le cōsideras. in hec uerba alta uoce p
 rupit. Quid me tam crudelit̄ crua
 as a diabole. Non enim amplius
 facē poteris. quā a deo p̄missus fuis.
 dñs meus. ip̄e est etiā et dñs tuus.
Doctrina est p̄dā confessoris. Ad quā
 uocē. tali ordine tēptator ab eo dis
 cessit. Verbis quidē placis. mox ce
 pit in uertice eius quasi aliqd̄ mo
 tabile serpe. et paulatim p̄ utrasq;
 aures usq; ad collū descendē cū sudo
 re. Deinde p̄ scapulas et latera. P
 coras et crura sensim se trahens p̄
 talos exiit. Et sicut michi cōfessus
 est idem monachus. ita sp̄c ille. ut
 iam dān est. gradatim descendit. ut
 sentiretur in uno loco et nō in alio.
Qui mox ut p̄ pedes exiens fugit. ig
 nis ab eo excitatus refriguit. et tēp
 tatio omnis cessauit. **N**o. Miror si
 aliquā occasione p̄buerit spiritui
 fornicaciōis. sic terribilit̄ se cruciāt.
No. Sicut ab eius ore audiui. die q̄
 dān cū uisitare cū alle in quodā mo
 nasterio sc̄monialū. matrona q̄dā

eiusdē cōgregaciōis. quā ante cōuersio
 nē bene nouerat. brachiū suū sup̄ col
 lum eius posuit. oculos in eū defigēs.
No. cū cōsideras plus qm̄ oporteret.
 tūc quidē nichil ex hoc tēptaciōis sentit.
 s; postea qm̄ diabolus illā oculoꝝ defixio
 nem menti eius reduxit. ita temptat̄
 est ab illa hora et postea. p̄ annos ali
 quot. ut eum uiuere tederet. **A**lto
 enī q̄s p̄fior est. tanto plus sensus
 suos restringē deb; tactū maxime et
 uisum. Tactū q̄a sicut in uitas patru
 legitur. corpus mulieris ignis ē. **U**
 sum. qz mors ingreditur p̄ fenestras
 oculoꝝ. **Q**uantum tamen mōchus
 iste i tēptaciōib; meruerit. sequēs ser
 mo declarabit. **Q**um esset p̄or in
 hēmenrode sup̄dāis hermannus. nūc
 alias loca sc̄e marie iā dāis mōchus.
 nocte quadā tēptabat̄ grauissime. et
 fuit eadē temptatio non tm̄ ualida
 s; et p̄uolosa. et sicut ex eius relacōne
 cognoui. talis erat status eiusdē tēp
 taciōis. ut in tā breui morula sicut q̄s
 manū possit uertē ei satisfacē. si uo
 luntas p̄cā affuisset. **P**uto tamē qd̄
 fuerit de incentiuo carnis. **I**mpug
 nabitur fortiter. resistit uiriliter. ni
 ar feliat. **I**n eadem ebdomada. uenit
 ad eū cōuersus quidā simplex de gr̄a
 gra. dicens se uelle ei loqui secreans.
 et cū dedit ei coplā. ait. **D**ne in hac
 septimana uisū est mi in sompnis
 quomō corā me stare colupna foeti.
 et feruū infirū erat eidē colupne. p̄
 delatq; in clauo illo ferreo corona p̄
 therzima. quasi corona imperatoris.
Et affuit quidā pulcherzimus dñs.
 qui ambab; manib; tollens de clauo

coronā. ponensq; illā in manib; me
 is: sic dicens. **I**ncipe coronā istā. & de
 fer eam illi monacho. designas eū ex
 nomine. q̄a hac nocte meruit eam.
Mox prior qui temptacōne mōchi no
 uerat. uisū intellexit. et interpretatus
 est colūpnā forte mōchi fuisse. i. tep
 tatione sua in superabile. clauū q̄ eadē
 de calice fuisse uidebatur. diuā quā
 p̄aeratur temptacōne. coronā de la
 uore mercedē. **Q**ui inquit dñs faciā il
 lum colūpnā in tēplo meo. **Q**uōd coro
 nā appensa sit colūpne. id est qd̄ m̄ces
 debeat uictorie. testis est ap̄lus qui
 dicit. **B**onū certamē certauit. cur sū
 cōsumauit. fidē seruauit. de reliquo re
 posita est in corona iusticie. **N**o. **D**e
 quo certamine loquitur hic ap̄lus.
No. **D**e eo qd̄ sit contra hostē tripli
 cem. carnē. sal; mundi et diabolu.
Tantū deo placet fidelem p̄pter cōser
 uacōne innocencie p̄as tēp̄e semp
 dimicare cū uicijs et cōcupiscēcijs.
 q̄ntū illi placet si tēp̄e p̄secucōnis.
 semel corpus exponat gladijs. atq;
 tomētis. **U**nde ecclia psallit. **P**lus
 currit incertamine cōfessor iste susti
 nens. quā martir ictū sufferēs mu
 arone fundens sanḡnem. **N**o. **M**uiri
 non desino. qd̄ deus qui est sūma mū
 dia. uiros religiosos. atq; p̄fectos.
 tā inmundis tēptacōnib; q̄ntoq;
 diu uexari p̄mittit. **N**o. **H**oc fieri ce
 ditur ex dispensacōne diuine pietat̄
 tis. duab; de causis. uidelicet ad cul
 todiam humilitatis. et ut habeat
 materiā exercende uirtutis. **Q**uis
 in hoc mundo maior ap̄lō. **I**p̄e est
 qui dicit. **N**e magnitudo reuelacō

onū extollar me. datus est in stimu
 lus carnis mee. angelus sathane
 qui me colaphizet. p̄pter qd̄. & cetā.
Sicut dicit scriptura. relictē sūt reli
 quie imundar; genū in terra p̄mi
 sionis. ut exerceret in eis isrl. **N**ā cū
 dño placuerit. una hora tēptacōnes
 in nobis fortissimas cōpescat. **D**e **ber
 nardo monacho tēptato q̄ se i sompnis
 eunuchizari. Caplm xxvii. vidit**
N claruualle sacerdos quidā religio
 sus est. si tamen adhuc uisit gene
 nobilis. & uicari; nobilior. nomine
 bernardus. **I**ste tēp̄e quodā a satha
 na p̄ stimulum carnis ita est uexat.
 ita turbatus. ut iā p̄ponet tēptacōi
 omnino cedē. atq; post plurimos la
 uores. sudores ad seculū redire. **C**on
 fessus fuerat passione eandē. semel.
 secundo. et multociens. & n̄ cessauit.
Tandē quasi uictus accessit ad p̄ore
 p̄tens sibi capā dari. dicens se uelle
 redire ad seclm. eo qd̄ nō poss; carē
 muliere. **M**ultis p̄ab; uix p̄or obti
 nuit. ut expectaret illa nocte. **E**xpec
 tavit. et dñs qui saluat sp̄antes in
 se. cōsolatus est eum in nocte illa i
 sompnis. sicut et leatos illos mago
 quib; p̄cepit ne rediret ad herodē.
Uix tenuitē obdormierat. et ecce cō
 spexit eminus uirū horribilem. in
 effigie carnifias. ad se p̄perantē. et
 alicellū longū in manu tenentem
 sequebaturq; eū canis magnus. et
 niger. **Q**uo uiso cōtremuit. **N**ec
 mirū. **I**lle uero multū i p̄tuo. ar
 reptis etus genitalib; absadit. ca
 niq; p̄ieat. **Q**ue ille mor deuora
 uit. **C**uigilans autē. ex horrore

uisionis: putabat se fuisse enuchiza-
tum. Ad reuera ita erat: et si nō ut
uisto ostendit cultro materiali: grā
tamē spūali. Mane ueniēs ad pro-
rem. dicebat se liberatū a tēptacione.
uisionē illi p ordinē exponēs. Et gla-
rificauit p̄ior dñm. qui tā mirabili-
ter. et tam celeriter libauit seruum
suū bernardū. Ad huc dicit esse uigo
carne: et est hec historia satis celebri
in ordine nr̄o. **No** Si sc̄i uiri sic tur-
piter temptantur. nō ā modo uēan-
dabo: tm̄ ut hactenus cōfiteri meas
imundas tēptaciones. Timui ne cō-
fessores me despicerēt. turpia cōfite-
tem. **Mo** Si sunt cōfessores discreti.
nō debent accusantes se sp̄nē s̄ cōlo-
lari: ne simile tēptacionē incurrat.
Hoc quidam sacerdoti sc̄o r̄ decrepito.
contigisse cognoui. **Vna dñi Euerar-**
di plebam sc̄i Jacobi. Cap. xviii.

Colonie prochiā sc̄i Jacobi
apli. sacerdos quidā sc̄is et
religiosus regelat: quē splendor mil-
tarum uirtutū. illustrē fecerat. Est
autē literatus. humilis. castus. affa-
bilis: paupm pater. religiosor sus-
ceptor. totius xp̄iane religionis ā-
mator. deo carus. toti ciuitati accep-
tus. Ip̄e est dōnus euerhardus. p̄dce-
emē plebanus: qui cōuersionē ab-
batis nr̄i genardi p̄uidit. sicut dñm
est in p̄ma distinctione caplo septio.
Ea que de se beatus iob enumerat bo-
na: huic uisto copiose satis grā cō-
tulerau diuina. **T**empe quadra-
gestimali cū cuius filij. iuuenēs diui-
tes ac delicati: cōfiterent̄ peccā sua.
maxime carnis. incentiua. q̄ fomē

tare multū solent alaria delicata. q̄
tales minus in se expielat̄ passionē.
durius quādoq; illos quā expeditur
arguit dicens. Turpe est qd̄ homiēs
xp̄iani morib; tam turpib; agitant.
Et scandalizauit pusillos: aliqua il-
lis ingerens despanōnē. Sed iustus &
misericors deus qui petri ob gregis
salutē cadē pmisit. serui sibi dilecti.
flagello temptacois erudiuit: et ut
subditis sciret cōpati: passioni corrigi-
it cōsimili. ita ut dicē posset cū aplo.
Ne magnitudo reuelacois extollat
me. datus est m̄ stimulus carnis mee
et cetā. Et hoc in seip̄o didicit: quomō-
alijs debet mederi. **T**empe quoda-
cum alias hermannus de quo sup̄dixi.
nouiter nichus suis stimulo carni-
plus quā ei placet temptaret. & audi-
ta fama sc̄itatis eius adit; ip̄m. spe-
rans se meritis p̄cib; q̄ illius aliquid
posse releuari: ad missas se p̄parante.
ip̄m inuenit. Cui cū p̄ter tēpus con-
fessionē face sicut p̄posuerat nō poss;
in aure eius secretus dixit. Pater ḡ
uiter p̄cior stimulu carnis: orate deu
ut liberet me. Quē cū ille respexisset.
quali ex abrupto clamosa uoce respō-
dit. Certe ego simile p̄cior: qd̄ ergo
p̄ uobis orare poterō. Et sicut in reu-
lit idem hermannus: ex hoc ip̄o edificat̄
recessit. et hominē sc̄m et senem sibi
similia pati cognouit. De quo narra-
uit m̄ sacerdos quidā religi-
osus. qui satis de uita eius nouerat:
qd̄ quocūq; osculū p̄cior alicui dericor:
in missa porrigebat. magis illū timo-
re tēptacois ore in aliqua pte facer
tunderet. quam oscularetur.

Quia uirtus in infirmitate proficitur
 tempore quodam dominus dilectum suum. tam ualido
 dolore capitis. quem etiam glossa una in
 aplo uocat stimulum carnis. temptauit
 et afflixit. ut illum uiuere tederet. Qui
 cum minus orare possit aut lege. adi
 ut quaedam peritum. rogans sibi propter cri
 tum contra dolorem tam continuu. aliqd
 dari consiliu. Ille magis appetens pecu
 niam quam mercedem diuinam respondit.
 Si dederitis mihi tres marcas. bene cura
 bo uos. Cui cum dicit uir sanctus. tres mar
 cas non habeo. dimidia autem libens im
 pendam. respondit phisicus. Paruul
 lo nolo laborare. Tunc ille. Si habe
 rem tres marcas plus dare eas pau
 peribus quam uobis. infirmitatem meam
 deo committo. Iustum dei iudicium. hoc
 cum dixisset uir beatus et recederet. in ipa
 hora dolor capitis totaliter eum deseruit.
 et impium medicum inuasit. Nichil de
 infirmitatis quantitate minuelatur.
 nichil de modo et qualitate mutatur.
 Et tunc poterat ei uerbo euangelico
 crepare. Medice cura te ipsum. Hoc
 miraculum audiam canonico sancti seuerini.
 nomine rudolfo arte medico. a quo
 in eiusdem confessoris festo fuerat iuita
 tus. me audiente recitauit. **No** Na
 huius uenerabilis sacerdotis fama ual
 de celebris est in urbe colonia. peto ut
 si aliqua de illo nostri edificatoria di
 cere michi non pigriteris. **Mo.** Et om
 nis eius plurimis pauca precepi. que
 teum communicabo. **Q**uam die quidam
 corpus domini deferret in pyride ad infir
 mum communicandum. et deuenisset in stra
 tam altam et angustam. quam ego sepi
 us ambulauit. estque platea ni

mis lutosa atque profunda. obuios habu
 it asinos frumento oneratos. Sicut ei
 parietem ex parte una contingebat. ex al
 tera de strata dependebat. Scolaaris uo
 qui procedebat cum lucerna. magno cum la
 bore nunc asinos impellens. nunc ab ipsis
 impulsus peruersiuit. Sacerdos hec uidens.
 et quod uir senex esset ac debilis considerans.
 pallere cepit ac tremere. timens ab asi
 nis impelli. et in luti illius profunditatem
 cum sacramento papitari. Necessesse erat
 ut temptatio talis iustum plarer. quate
 fides eius amplius claresceret. Cernens
 humanum deesse auxilium. ab eo quem
 portabat inspiratus. in hec uerba pro
 pit. Quid est quod agitis o asini. Num
 quid non consideratis. quem gestem in
 manibus meis. Scate descendite. date
 honorem creatori urbis. In eius siquidem
 nomine uobis papio. Nra obedientia
 animalium beatorum. Ad uocem sacerdoti
 simul omnes steterunt. simul descenderunt.
 Accessit miraculum miraculo. Cum esset
 descensus laboriosus. non sunt lapsi
 sacri de dorsis asinorum. Quorum obedien
 tia uir sanctus ammirans deique glorificans.
 sine periculo ad infirmum puenit. **H**
 factum satis celebre est usque hodie in
 ciuitate colonia. Quate fuit humilita
 tis. lectio sequens declarabit. **Item**
Solebat ex consuetudine paupes ad
 prandium suum uocare. Inducti sunt die
 quadam duo. ex quibus unus ita erat
 infirmus ipsoque aspectu tam horridus.
 ut alter cum illo manducare recusaret.
 Fuerat eis mensula ex oppposito sacer
 dotis parata. Ad cum uir dei considerasset.
 pauperem despectum uocans. et in paupere
 christum honorans. sellam sibi contra se

ponere iussit: et ex una scartella. unoque
 apho cum eo comedere et bibere non contempsit.
Quod etiam fuisse consuetudinis. ut de
 licata calaria tunc propter socios et hospi
 tes. tunc propter infirmos pauperes. quos in
 domibus lectis decubare nouerat. sepius
 parasse. Cumque sibi apposita fuisset dili
 gencius illa conspexit. odorem hausit.
 manu uertit. ut sic appetitu puocato
 amplius temptaret. et eis propter christum
 non utendo plus miceretur. Deinde dixit
 puero. Hade defer scartellam istam
 uidue illi. uel tali pauperi. siue infirmo.
 quia magis indiget quam ego. **Item**
Qum huiusmodi opibus lucerna illa
 ardens luceret in domo dei. placuit deo
 ut per talem occasionem amplius adhuc
 claresceret. Donus philippus archiepiscopus
 colonienensis. dum propter castra que eme
 rat beatus petro. multis debitis eorum ob
 ligatus. dictum est ei a quibusdam quod ple
 banus superdatis multa habet pecuniam
 repositam. Missi sunt qui pecuniam
 a comodarent. Negante sacerdote.
 quod pecuniam non haberet. datus archie
 p. clauibus nichil in eis inuentum est. nisi
 calaameta uouina et uncta. que ad usum
 pauperum conparauerat. Reuersi autem erubescen
 tia qui missi fuerant. nunciauerunt hec
 episcopo. **Q**ui sibi timens sicut audiuit a quodam
 sacerdote per eodem uenabili sacerdote
 misit. ad pedes illius se prosternit. de il
 lata iniuria ueniam postulans. **Q**uidam
 nostrum specialiter dilexit. et cum uellet in eo
 conuerti. a quibusdam alibi eiusdem or
 dinis est auersus ut intellexi. sancte
 uita eius esse sanctissimam. et personis
 secularibus ualde necessariam. Cum esset
 decrepitate etatis uicibus consumatus.

migravit ad dominum. sepultusque in ecclia
 beati georgii in urbe. **Non** Si luxuria
 uirum tam sanum et tam senem temptauit.
 non mirabor si iuuenes inuadit. **Mo**
Sicut dicitur. luxuria uirum parat aliam crea
 ti. Luxuria coluber est in uia. cerastes
 in semita. mordens ungulas equi. ut
 cadat ascensor eius retro. Ecce exemplum.
Dederico in susanna ad accusandum
Non est adulterum combusto. **re**
 diu quod in susanna clericus quidam
 fuit pegrinus. hermannus nomine. etate
 iuuenis. corpore puerus. pulcher as
 pectum. In hunc femina quedam eiusdem
 ciuitatis cuius. oculos intecat. adeo ab
 illo inflamata. ut dicit. Si uolueris
 meis amplexibus uti. omnia mea tua erunt.
 Cuius uerba uel promissa cum iuuenis
 memor sancti ioseph despiceret. et illa nichil
 proficere se cerneret. de opprobrio illi
 coram iudicibus accusauit. Qui cum ne
 garet nec ei crederetur. missus in claustrum
 muros est. locum scilicet dampnatorum. Illa
 stimulante luxuria. a clerico se demen
 tata simulans. murum cum scala ascendit.
 deorsum se precipitauit. iuuenem amplexatur.
 ad commixtionem illum sollicitus.
Nec sic proficit. Hoc cognito iudices
 extrahentes innocentem. tamquam malefici
 cum et magnum miserunt in ignem. Qui cum
 arderet. ita ut patientibus costis. pulmo
 eius uideretur. salutacione angelicam
 id est aue maria cunctis audientibus
 decantauit. **N**ox unus de arcuistantibus
 mulieris cognatus. tacione arripuit.
 qui quod eius imittens. ait. Ego auferam
 tibi oraciones istas. et suffocauit eas.
Quod plura. Mortuus est. et in campo
 ossa eius sepulta. Ad cuius tumulum sepius

uisa sunt luminaria: et diuisa cōtin-
gunt miracula. Teriti uero paren-
tes p̄dē adulterē. coram canonicis s̄c̄i
patroci se p̄strauerūt. ueniā postula-
tes. et p̄ nece iusti penitentiā suscipi-
entes. *Sup̄ aut̄ tumultū eccl̄ia fabrica-
ta est. Iuuenē hunc luxuria p̄ feminaz
ut coluber in uia. id est manifeste in-
uast. corpus eius ianerauit. sed n̄
sup̄auit. Alteri quidā sc̄a est cerastes
in semita. hoc modo. De conuiso ad
cur̄ pedes sibi āolla lectū fecit. cap. c.*

Conuisus quidā uir bonus ac
deuotus. quē ego bene noui.
cū ante annos paucos. nauē portan-
tē uinū monasterij sui deduxisset in
flandriam: nocte quadā ancilla hos-
pitij sui. dū scdm̄ cōsuetudinē lectū
illi in solaris domus p̄parasset. sibi aliu
ad pedes cōuersi strauit. Conuisus cū
dō cōpletorio isset cubitū. esset q̄ lucer-
na extincta: illa silent̄ uestes eruit.
in lectū p̄paratū se reclinauit: nudis
pedibz conuisi plantas: et q̄a ip̄a foret
tulsando se p̄dens. Non has cerastes
insidias obseruauerat estimas aliau
uicor̄ eundē lectū fuisse p̄paratū. *Mo-
debat illa ungulas equi. id est conuisi.
s̄ ascensor eius saluz sp̄e. p̄ consensū
nō cecidit retro: quia mox ut uocem
muliebē audiuit. ilico surrexit: uest-
es induit: et ad fenestras solaris ua-
dens. oraciones suas dicendo. mane
illic expectauit. Illa diutina expecta-
tione suspensa: tandē cōfusa descen-
dit. *Mo. Quid ē cerastes. Mo. Ser-
pens habens cornua. omni ferro du-
riora: ad instar gladij ex utraqz p̄te
inacina. Unde greci cerasta uocant**

cornua. Luxuria cerastes est: q̄a nō
solum animā interficit. s̄ et corpus
irreparabilē corrūpit. *Omne enī pec-
catum extra corpus est teste ap̄lo. qui
autē fornicatur. in corpus suū peccat.
deposito q̄ moriēs sp̄e cōualeſcētē cū
Recordor cuiusdā sc̄a potant. c. i.*
Recordor cuiusdā sc̄a potant. c. i.
sacerdotis in ordine regula-
rium p̄positi. quē nimis insidiosē. ni-
misqz piculose luxuria p̄ femina cor-
nibz suis uentilauit. Cum enī ḡuiter
infirmaretur. dictū est ei a medico. n̄
mo p̄ medicū a diabolo: qd̄ conualeſcē
nō possz. n̄ utetur muliere. Ille sp̄e ui-
te p̄ntis inemor future. femina cog-
nouit: nec tamen ei p̄fuit: ymmo
magis obfuit. quia post paucos dies
defunctus est. Sicqz suasi antiq̄ serpe-
tis. tempus penitēcie sc̄a est illi tēp̄
luxurie. Iudiciū anime deo cōmitto.
Hec in eadē domo. in qua p̄positus fuit
a quodā sacerdote eiusdē ordinis in re-
lata sunt: quē ego sc̄a et noīe noui.
*Mo. Est ne p̄dca sentēcia sc̄a iob. tēp̄-
taao est uita homis sup̄ terrā. de utiqz
intelligenda. Mo. Est. q̄ hoc nomē
homo utriqz serū cōprehendit: et eis-
dem motibz uterqz serus subiacet. Si-
cut enī diabolus p̄ femina uiros dei-
at. et enervat: ita p̄ uiros mulierū
multitudinē lucratur. Unde de illo
ad iob a dno dicitur. Virtus eius in
lumbis eius. et fortitudo illius i um-
bico uētris eius. Sup̄ quē locū dicit
sc̄a gregorius. uiris esse luxuriā in
lumbis: feminis i umblico. que q̄ntū
quqz tēptentur. exemplis tibi pandā.
de nobili castellana que stimulū car-
nis in aqua restrinxit. caplin. c. ij.*

Matrona quedā nobilis sicut in
retulit sacerdos quidā religio
sus. die quadā cū in castro ī quo ma
nebat sola esset. et nescio qd ageret ul'
cogitaret. sp̄s fornicatōis solā illā eē
nō pmisit. Nā subito tā ualide ē in
flammata. ut huc illucq; discurrens
stare ul' sedē nō posset. ac si ferrū can
dens in suo femore excepisset. Cumq;
ignē amoris tolerare non possit. ad
portariū castri castitatis oblita descē
dit. et ut sibi cōmiseri uellet cū mil'
ta instancia supplicauit. Cui ille si
cut uir bonus respondit. Quid est
qd loq̄s dñā. Ubi est sensus tuus.
Respice deū. attende honore tuū.
Illa nichil horū curans. cū a portari
o repulsā patētur nutu dei de castro
exiens. ad flumen p̄terfluens currit.
aquis gelidis se imersit. in quibz
tam diu sedit. donec fomitē ardentis
restringeret. Tunc rediens ad portariū
et de repulsā agens grās. ait. Si dare
ni mille marcas auri. nō modo pate
rer qd paulo ante te facē rogauī. Et
reuerſa est in locū suū. factq; pius
dñs. ut mater pia. que infantē dīcā
arca ignē reptantē. lenē ignis calore
sentire pmittit. si intire uolentē. cū
multa festinatōe retrahit. Hoc pleni
us auditurus es ī caplo sequenti. **De**
ſimoniali que a suo promissore temptata
Anglia uir quidā est. cap. c. iii.
religiosus monastio p̄fuit. ſimonia
liū. Erat autē stature p̄cere. decorū
aspectu. genas habens rubicundas.
oculos letos. ita ut uix aliq; aliquid
in eo religiositatis eē crederet. qui uir
tutes animi illius ignoraret. In cui

cōtemplacōe iuuenula q̄dam cōgre
gacōis illius. adeo cepit temptari. et tā
grauissime stimulis carnis agitari.
ut uerecundia postpōita passionē suā
illi aperiret. Expauit uir ſc̄s. et quia
timor dei ante oculos eius fuit. cepit
uirginē inq̄ntū potuit. auerte dicens.
Epi sponsa es. et si dñi mei sponsā cor
rupo. nō patietur ī pune trāire. neq;
homines diu potit late. Dicere illa si
non cōsenseris m. moriar. Respondit
ille. Ex quo aliter esse nō p̄t. fiat uis.
In quo ergo loco cōueniemus. Respo
dit illa. Ubi amq; tibi placuerit. e
go in hac nocte ueniā ad te. Id qd il
le. Oportet ut in die fiat. Ostenditq;
uirginē domū in pomerio. monēs et
p̄cipiens ut nemine ſciente. nemine
uidente. tali hora uentiret. Que cum
uenisset. dixit ad eam. Dignū est. et
uobis expedit. ut corpus meū qd tā
ardenter cōcupiscitis. pius inspiciat.
et si tūc placuerit desiderio ur̄o p̄llā
satisficiatis. Hoc dco illa trāente. uel
tumenta sua exiit. aliam asprimum
quo indutus erat. ad carnē deposuit.
corpulq; nudū uermibz corrosū. ali
cō attritū. scabiosū atq; nigerimū
illi ostendens. ait. En qd amas. expe
nūc si placet uoluptatē tuā. Uidens
hec illa expauit. et nūc in pallorē. nūc
in ruborē uerſa. ad pedes eius ruens.
ueniā postulauit. Cui ille. Reuertē se
crete in monasteriū tuū. et uide. ne me
uiuente p̄das secretū meū. In illa ho
ra temptacō quā uisus incautus uir
gine exatauerat. cōquieuit. Hec exē
pli causa de temptacōe luxurie sunt
dicta. **Noni** Quibz armis resistendū

est huius septem uicis quibus iam sumo
 in longum tractatus est. **Mo** Virtutibus
 eis oppositis. **No** Quid sint uirtutes
 uel unde dicuntur. **Mo** Virtutes sunt
 qualitates iustis: quibus recte uiuunt.
 Dicuntur autem uirtutes: quia contra uicia
 stant. **S**tare debet contra superbiam hu-
 militas: contra iram lenitas: contra in-
 uiriam caritas: contra tristitiam spitalitas
 iocunditas: contra auariciam largitas:
 contra gulam potus abique potas: contra
 luxuriam castitas. **Q**uod si in pugna rep-
 tationum uirtutes uicis effecte fuerint
 superiores: uictoria meriti: et meriti
 premium sequitur eternum. **Q**uod perseveran-
 ti se daturum pollicatus est dominus noster ihesu
 christus: qui est uia in exemplo: uitas in
 premio: uita in premio. **I**psi autem patre
 et spiritu sancto: honor et imperium: in secula
 seculorum. Amen.

**Inapuit capla
 quate distinctionis uidelicet de
 demonibus. Caplin primu**

De eo quod demones
 sunt: quod multi sunt: quod mali sunt:
 et hominibus infesti. **ij.**
De herico milite: qui demones esse non
 credens: per nigromantiam illos uidit. **iii.**
De sacerdote qui per dyabolum a circulo extractus
 et coactus: tertia die mortuus est. **iiii.**
Item de clerico qui apud toletum dolo dyaboli
 extractus: et ad inferos ductus: et magri sui
 querimanius reducere factus est inchois. **v.**
De hermano loci sancte marie: qui in diuersis
 formis demones uidit. **vi.** **D**e cristi-
 ano monacho: qui demones uidit. **vii.**
De demonibus qui uisi sunt in gurgite in supla
 ueste femine. **viii.** **D**e sacerdote in die
 iherusalem: qui in obitu suo multitudinem uidit de-
 monum. **I**tem placet quod plures sint homines quam demones.

De demone qui dixit se malle cum **x.**
 una anima a se decepta descendere in infernum: quoniam
 redire ad celum. **x.** **D**e alio demone
 qui contraria dicebat. **xi.** **D**e demone
 qui confessus est: se intrasse feminam: eo quod sibi
 tradita fuisset a marito. **xii.** **I**tem de pio
 que dyaboli inuasisse: cum ei pater diceret: uade dy-
De obsessa que dixit dyabolum ligatum **xiii.**
 tribus iuris canonis. **xiiii.** **D**e obsessa
 que in insula sancti nicholai perdidit reliquias.
Quomodo demones sunt in hominibus. **xv.**
De conuulso campesi qui per promissionem **xvi.**
 episcopi hallerstadesis deceptus: suspensus est.
Item de conuerso qui uoce cuculi de **xvii.**
 ceptus: in apostasia mortuus est. **xviii.**
De duobus hereticis qui apud bizuncium mira-
 culis fantastis multis decepti: ibidem exusti sunt.
xix. **D**e hereticis colonie combustis. **xx.**
De heresi ualdosiana in ciuitate merensi.
xxi. **D**e heresi albiensium. **xxii.**
De hereticis parisiis exustis. **xxiii.**
De heretico apud treuas exusto: qui se dicebat
 esse spiritum sanctum. **xxiiii.** **D**e hereticis ueronie
 sibi. **xxv.** **D**e heretico qui dyabolum di-
 cebat esse principem huius mundi: eo quod mundum cre-
De puella quam dyaboli **xxvi.** **L**asser
 intravit: cum esset quinquagenis. **xxvii.**
De theoderico conuerso que dyaboli tunc
 tulit ultra ciuitatem lubecke. **xxviii.**
De allerone conuulso: qui dyabolum uiden-
 do infirmatus est: et que sit ratio eiusdem defectus.
De abbe sancte agathe inchois et **xxx.**
 conuulso eius: qui uidentes dyabolum defecerunt.
De duobus inuentis qui dyabolum **xxxi.**
 in specie mulieris uidentes infirmati sunt.
Item de femina que a dyabolo in spe **xxxii.**
 serui sibi noti pressa: mortua est. **xxxiii.**
Item de muliere in acre: que a dyabolo am-
 plexata: post paucos annos defuncta est.

Quinta distinctio.

Ite de de Coniiso que dyabls i spe xxxiii.
montalis meridie dormiente coplerus.
infra tridui exierit. xxxiiii. **D**e thymone milite ai quo dyabls nocte cesseribus ludis. viscera eius excussit. xxxv.
De homine qui in susacia spe dyabli de turri saltans disruptus est. xxxvi.
De demone qui in specie hois militi fidelit servauit. xxxvii. **D**e demone q fuerhardu milite transfudit ihrlm. xxxviii.
De demone q no pmisit homine a se obsessu de rapina i quita gnaoie gustae.
De dyablo qui uisus e semita xxxix.
re discordia. int duos pegrinos amicos.
Ite de demone qui in spe sacerdotis xl.
militi p spineta duces. inimicos illoeffecit.
De demone q dixit se semitasse xli.
discordia inter milite et cenobiu. xlii.
De milite meyngoz. que dyabls p pa uinctu traxit. xliii. **D**e demone qui uinea p mercede custodiuit. xliiiii. **D**e eufemia samoniali. qm dyabls ifestauit.
De infestacoibz elyzabeth scimo xlv. +
nialis a dno. xlv. **D**e inclusa que p benediate. liberata est a demone. xlvii.
De Bertrade inclusa. xlviii. **D**e Conuerso qui uidit demone fantasinata inuari in choru. xlix. **D**e uisionibus hermanni cantoris. l. **D**e inclusa que demones uidit sup scapulas mochoru de porceho. li. **D**e mocho a labore caului recedente. et a dyablo p spem mulieris mox reptato. lii. **D**e dyabolo simili leoni ad stipite legato. liii. **D**e Canoico bimensse ab eo reptato liiiii. **D**e conuentu motis sce malpurgis urisit. lv. **D**e sacerdote que ai gladio eunte ad ecciam dyabls terruit. lvi. **D**e capnario q dyabls transfudit in pyrnia castri ysenburgh.

De eo q demones sunt q multi sunt. et mali sunt et q hoibz ifesti sunt. ca. i.

Hec post temptacione tractam di uidetur esse de reptatoribus. Demones antio nomalioe dicunt reptatores. quia maxime reptacio mente impelles ad peccandu. ul' ipis fit auctoribz ul' ince toribz. Si dyabls primu hominem reptauit in padylo. si xpm reptare psumpsit in deserto. que homi reptare no audebit i hoc mudo. Duo sig dem angeli cuilibz homi sut deputati. bonus ad custodia. malus ad exercitiu. Noui. De anglis scis nulla inest dubietas quin sint. qd phari scripta de illis sepe loquuntur. Qd no demones sint. qd multi sunt. qd mali sunt. et qd incendijs eternis deputati sunt. ex scripturis utriusq testamenti uellem michi demonstrari. **M**axima ad hec pbanda existant testimonia de lucifero id est dyabolo. ppter decoru sue creacois sic dicto. euif casu. ait ysaias. Quomo cecidisti lucifer. qui mane oriebaris. et cetera. Qd factis sit dyabls. et qd de celo ceciderit. testis est saluator qui ait. Uidi facta tamq fulgur de celo cadente. De quo Job. Quada die ai uenisset filij dei ut assisteret cora dno. affuit inter eos. etiam et sathan. Et in psalmo dauid. loquens de iuda pditore. Dyabolus inquit stetit a dextris eius. Ite aliaur de xpo. Egredietur dyabls ante pedes eius. Et in alijs multis locis dyablm

scriptura commemorat. Ad autē solus
 nō fiat. nec solus cecidit: testat̄ b̄t̄is
 ioh̄es in apocalyp̄si dicens. Factū est pre-
 lium magnū in celo: mychael et ange-
 li eius pugnabat̄ cū dracone: et draco
 pugnabat̄ et angeli eius: et nō ualue-
 runt. neq; locus eorū inuentus ē. am-
 plius in celo. Sc̄is est p̄ maliciā suā
 draco lucifer glorioſus: de cui⁹ decore
 ac pulchritudine p̄ ezechielem dicitur.
 Tu signaculū similitudinis dei: plenus
 sapia atq; decore in delicijs paradisi dei
 fuisti. Omnis lapis preciosus opimentū
 tuū: et cetera. Decima ps̄ angelorū cre-
 ditur cecidisse. Unde ob multitudinē
 apl̄s cōuocat acrias potestates. Ca-
 dendo enī aerē repleuerūt. De quorū
 malicia p̄ph̄a x̄po dicit in psalmo. Su-
 p̄bia corū qui te oderūt: ascendit semp̄.
 Et dñs in euāgelio. iudeis dicit. Hos
 facis opa p̄ris uestri dyabli. Ille nie-
 dit̄ fuit ab iniao: et pater ei. Qd̄ hoi-
 bus infestus sit: testis est iob qui ait.
 Absorbent flumini et nō mirabit̄. id ē
 infideles. paganos sc̄ilicet iudeos et he-
 nicos: et habet fiduciā qd̄ influat iorda-
 nis in os ei⁹. sc̄ilicet fideles baptizati. Vñ
 apl̄s petrus nos ammonet dicens. Fra-
 tres uigilate. sobrii estote. q̄a aduersa-
 rius uester dyabolus t̄iq; leo rugiens
 circuit querens quē deuoret: cui resis-
 tite fortes ī fide. Ad de uno dicit̄. de ce-
 teris intelligēdū est: q̄a sepe numerus
 singularis p̄ plurali ponitur. Qd̄ eter-
 naliter dampnandi sūt: habet̄ ex uerbis
 dñi. qui ī iudicio rep̄bis dicitur ē. Ite
 maledi in igne eternū: qui ip̄tus ē
 dyabolo et angelis ei⁹. Bene autē ī qui-
 ta distinctōe loquendū arbitror de de-

monib; q̄a quaternarius a philosopho
 apostaticus uocat̄: eo qd̄ ceteris nume-
 ris imparib; cōiunct̄. et p̄ seipm̄ multi-
 plicatus. semp̄ se ul̄ in capite ul̄ in fi-
 ne ostendit. Sic dyabolus a quaternario
 p̄tue firmitatis recedens: p̄mus cū
 hominib; malis cōsi numeris īequalib;
 sociatur: semp̄ in p̄ncipio ul̄ fine opis
 uel sermois. illius nequicia demonst-
 rat̄. **Non** gans michi fateor: p̄batū ē
 unde hesitauit. diuine scripture testio-
 nis: neq; in latissim̄ fateor: nisi eadē
 uitiacib; declares exemplis. **Monachi**
 Demones esse. multos ēē. malos esse:
 plurimis exemplis tibi potero p̄bare.

**De henrico milite qui demones esse
 nō credēs p̄ nigromātiā eos uidit. ij.**

Miles quidā henricus noīe de cas-
 tro falkensteyn oriundus. p̄in-
 cerna fuit cesarij mōchi nr̄i. tūc albis
 p̄iuntie: et sicut eodē cesario reatate
 didia. cū iam dñs miles demones ēē
 dubitaret. et qd̄q; audiret de illis ul̄
 audiret. q̄si frivoliū reputaret: quēdā
 clericū phylippū noīe in nigromātia
 famosissimū accersiuit: et ut demōe
 sibi ostendēt. cū multa instācia peti-
 uit. Cui cū ille responderet. uisio demo-
 nū horribilis ē. p̄iculosa ē. neq; hos
 om̄ib; expedit uide. et miles īportu-
 ne nimis instaret: adiecit. Si securū
 me fecis qd̄ neq; a cognatis siue ab
 amicis tuis nichil in hoc. ex mali e-
 uenerit. si forte a demonib; deceptus
 uel territus lesus fuus: acquiesca tibi.
 Et fecit eū securū. Die quadā tempe
 meridiano. eo qd̄ tunc maiores ha-
 beat uires demonū meridianū: phi-
 lippus milite in quōdā buui durit.

gladio illū circūcircinavit. circuli legē
infra circuli posito p̄dixit et ait. **S**i
aliquid membrorum tuorum extra hūc circulū
ante meū reditū extenderis morieris.
quā mor a demonibus extractus peribis.
Monuit etiā ut nichil petentibus daret.
nichil p̄mitteret. nec se signaret. **E**t ad
iecit. Multis modis te demones tempta
bunt et terrebunt. nec tamen tibi nocere
poterunt. si mandata mea custodieris.
Discessitq; ab eo. **S**olo sedente illo i cir
culo. ecce uidit contra se ueniētes iun
daciones aquarū. deinde audit grūni
tus porcorū. flatus uentorū. et alia fa
tasnata hys similia multa. quibus illū
demones terzere moliebant. **A**t quā ia
cula p̄uisa minus feruit. contra hec
a semetipso confortatur. **N**ouissime uō
contemplabatur in nemore uitans. si um
bram humanā terra. similitate arborū
ascendentē. que ad ipsum perabat. **E**t i
rellerit statim quā dyabolus eēt ut fuit.
Qui ut circulū attingit. stetit. et q̄ sibi
uelleret militē interrogauit. **E**rat autē
q̄si magnus uir. ymmo maximus et
niger. im̄. ueste subnigra indutus. et
tante deformitatis ut in eū respicē mi
les nō posset. **C**ui sic ait. Bene feasti
ueniēdo. ego enī uidere te desiderauit.
Nō quid inquit. **E**t ille. Multa de te au
diui. **R**espondente dyabolo. q̄d de me au
diuisti. subiecit miles. Pauca bona.
et multa mala. **A**d q̄d dyabolus. **S**epe
me iudicat et cōdemnat hōmes sine
causa. **E**go nemine nocui. nemine
ledo. nisi puocatus. **P**hyllipus ma
gister tuus bonus amicus meus est. et
ego illius. quere si unq̄ eū offenderit.
Ego facio q̄d illi placet. et ip̄e michi i

omnibus obtemperat. **V**ocatus ab illo.
modo huc ueni ad te. **T**unc miles. **U**bi
fui. quādo te uocauit. **R**espondit de
mon. **T**antum ex illa pte maris fui. quā
tum ab hoc loco distat usq; ad mare.
Et ideo iustum est. ut in aliquo munie
laboribus meis respondeas. **C**ui miles.
Quid uis. **R**espondit ille. **U**olo et rogo.
ut des michi palliū tuū. **D**icente milite
nō tibi dabo. **P**oposcat anulum. deinde
quem unā de grege. **Q**ue cū omnia ne
garet. nouissime gallū domus ei p̄u
uit. **C**ui cū dicit. quid opus habes
gallo meo. **R**ūdit demon. **U**t canter
michi. **E**t ille. **Q**uomō capes eū. **R**es
pondit iterū demon. **N**on sollicitus
de hoc. tu tantū da michi illū. **T**ūc mi
les. **E**go nichil dabo tibi. **E**t adiecit. **D**ic
michi. unde est tibi tanta sciencia. **D**ix
it demon. **N**ichil fit mali in mūdo q̄d
me lateat. **E**t ut hoc scias uerū eē. ecce
in tali uilla et in tali domo uirginita
tem tuā p̄didisti. et ibi et ibi peccata
illa et illa cōmisisisti. **E**t nō potuit cō
tradice miles. quin uerū diceret. **N**on.
Non puto quin miles aliquādo eadē
confessus fuit peccata. **Q**uomō ergo sc
re potuit dyabolus cōfessa. **M**o. **Q**uā
cū uoluntate iterū peccandi miles cō
fessus fuit. dyaboli sciencia in nullo
minuit. **N**o. **P**lacet q̄d dicas. quā uō
dixisse te recolo. **d**istinctione tertia. ca
pulo sexto. **M**o. **C**umq; rursū dyaboli
nescio q̄d postularer et ille dare rennu
eret. quasi eū rapere uellet et extirpare.
manū cōt̄ eum extendit. atq; itantū
terruit. ut retro: sū cadens clamaret.
Audita eius uoce. phyllipus accurrit.
in cuius aduentu fantasma mox dispa

runt. Ab illa hora miles semp pallidus fuit. natuui colore nunq̄ recuperavit. emendicatus uiuens. et demones esse credens. Non est diu qd̄ defunctus est.

de sacerdote qui p̄ dyabolū a circulo extractus et fractus t̄tia die mortis ē. iii.

Eodem tempore sacerdos quidā stolidus eundē philippū rogauit atq̄ remunerauit. ut sibi demones ostendat. Quo tū fuisse modo sup̄dco in circulo positus et instructus. a dyabolo territus et extractus est. atq̄ ita ante quā adueniret philippus contractus. ut tertia die moreretur. Cui domū ual ranius comes de lutz illin burg confiscauit. Ego eundem philippū uidi. qui ante paucos annos p̄curante ut creditur magistro et amico suo dyabolo occisus est.

de clerico q̄ apud toletū dolo dyaboli extractus et ad iheos ductus et ingri sui q̄rimoniis

reductus factus ē monachus. iii.

Retulit michi bone memorie monachus n̄r godeschalcius de voluisteyne. qd̄ silere nō debeo. Cū die quadā rogaret p̄dco philippū ut aliq̄ sibi recitaret de arte sua mirabilia. r̄ndit ille. Ego dicā uobis rem satis mirabilem. tempibus meis apud toletū ueraciter gestam. Cum plures ex diuersis regionibz scolares. i eadem ciuitate studerent in arte nigromantia. iuuenes aliqui de sueuita atq̄ baunaria. stupenda quedā et incredibilia a suo magro audiētes. et ut r̄u n̄a uera esset p̄bare uolentes. dixerūt illi. Magr̄ uolumus ut ea que nos doces occulten ostendas. quatenū aliq̄ue ex studio n̄ro fructū captari. Quos cū auertēt et nō acquiescerēt. eo qd̄ natio illa gens sit mirabilis. hora ydonea in campū illos

duxit. gladio circa illos circuli fecit. monens sub intinacōe mortis. ut infra circulū se cohileret. et ne aliq̄ rogā tibi darent. ut ab offerentibz reciperet. p̄cepit. Secedens ab eis paululū. demones carminibz suis aduocauit. Illos al sunt illi in formis militū decenter armatorū. militiae ludos circa iuuenes exercētes. Hunc lapsū simulabant. nūc lanceas et enses cont̄ eos extendebant. omnibz modis satagentes ut illos ex circulum extraherent. Qui cū sic nichil p̄ficerent. in puellas speciosissimas se transformantes. choreas circa illos ducebant. uariis anfractibz iuuenes inuitantes. Ex quibz una forma ceteris p̄stantior. unū ex scolariibz elegit. Ad quē quocies uenisset chorizando. toties a nilium aureū porrigebat. intus suggerendo. et foris motu corporis ad amorem suū illū inflammādo. Que cū p̄ mltas uices hoc attitasset. uictus iuuenis. digitū contra annulū extra circulū preterit. que illa mox p̄ eundē digitū exiens nūsq̄ coparuit. Capta p̄dco uentus malignancū in turbine resoluitur. Fit clamor. et strepitus discipulorū. accurrit magister. de raptu cōsoquomies cōquerunt. Quibz ille respōdit. Ego sine causa sum. uos me coegistis. ego uobis p̄dixerā. nō cū ammodo uidebitis. Ad qd̄ illi. Nisi nobis restitua illū. interficiem te. Timens tamē uite sue. sciens baunarios ēē furiosos. respondit. Ego temptabo si spes aliqua sit de illa. Vocansq̄ p̄ncipē demoniorum. fidele suū ministeriū ad mēorū aut illi reuocans. dixit discipline ei multū esse derogandū. seq̄ a discipulis

occidendum nisi iuuenis restitueretur.
Cui dyabolus compassus respondit. Cras-
 tino concilio propter te in tali loco cele-
 brato: tu esto presens. et si in aliquo modo
 illi per sententiam obtinere poteris. gratiam ha-
 bebo. **Q**uid plura? **A**d imperium prin-
 cipis concilium malignancium cogit? de
 uolentia in discipulum factam a magistro con-
 querit? ab aduersario respondet. **Q**ue
 inquit non illi factam iniuriam. non uolentiam?
 magistro suo inobediens fuit? lege articu-
 li non custodiuit. **I**n hunc modum illis con-
 tendentibus: dyabolus demonem quendam
 sibi collateralem de sententia interroga-
 uit dicens. **O**mnino semper curialis fuisti?
 contra iustitiam personam non accipis: solue
 questionem huius litis. **R**espondit ille. **E**go
 iuuenem restituendum esse iudico magistro
 suo. **M**oxque ad aduersarium conuersus
 ait. **R**ede illum: quia nimis importunus
 ei fuisti. **C**eteris sententiae eius assensum
 prestantibus: ad mandatum iudicis eadem ho-
 ra scholaris ab inferis reducat: magistro
 suo restituit: concilio soluit: ad disci-
 pulos reducta predicta magister letus re-
 uertitur. **C**uius uultus ita erat macer et
 pallidus. color: immutatus: ut hora ea-
 dem a sepulchro uideretur resuscitatus.
Qui sociis apud inferos uisa recitans.
 quia deo contraria et execrabilis foret
 illa disciplina: magis exemplo quam uer-
 bo ostendit: et a loco recedens. in quo-
 dam ordinis nostri monasterio monachum
 se fecit. **N**oniam **R**ecordor nunc illorum
 duorum iuuenis uidelicet: qui apud toletum
 defuncti socii ammonitione conuersus est:
 et altius clerici cui uisa pena languini
 conuersionis causa fuit: sicut demum est in
 distinctio prima capitulo xxxii. et xxxiii.

Monachus **C**onradus sener moechus uir re-
 tulit michi se ante conuersionem nocte qu-
 dam in plenilunio demonstrante sibi quidam
 clericus nigromantico in diuisis formis
 demones uidisse. **I**nde dubium non est qui
 sunt: qui sic ab hominibus uideri. audiri.
 et sentiri possunt. **N**o **L**icet satis in plura
 tum sit demones esse: magis tamen de-
 lectarer de huius testimonia religiosorum
 quam secularium audire. **M**o **A**d demones
 sine quibus multi sunt. non dubium si uerissimis
 non secularium sed claustralium plonarum
 tibi ostendam exemplis: de quibus nichil om-
 nino dubitabis. **D**e **h**ermano abbate loci sancti
marie qui in diuersis formis demones uidit

Dominus hermannus nunc alius. **V**.
 loci sancti marie. quondam sit uir religi-
 ositatis. quondam uero uirtutis. bene nosti.
Iste ante conuersionem ecclesie bunnensis
 erat canonicus: uir nobilis et de alto san-
 guine natus. **F**actus uero moechus in he-
 mentode non multo post cum emitteretur
 conuentum nostrum de eodem claustro: prius ab
 abbas efficitur. et post annos paucos per
 electionem ablati. eundem in abbatem promo-
 tus restituit. **E**rat tunc tempus illic con-
 uersus quidam henricus nomine: magister autem
 grangie. que hanc uocat. uir bonus et
 iustus: maturus etate: et corpe uirgo.
Iste inter reliqua dona que accepit a do-
 mino. sepe nocturnis horis in choro
 marime. in diuersis formis demones
 curie uidit. **H**ec cum in confessione iam
 dicto retulisset hermanno. illi exemplo
 uidendi demones desiderio accessus: in-
 tentissime deum orauit. ut sibi hanc gratiam
 donare dignaretur. **S**tatimque exauditus
 est. **I**n prima uero sollempnitate sancti mar-
 tini. cum staret in matutinis: contemplant

est demonie uniu in forma rustici q̄dra
ti. inferius iuxta psalterium int̄re. habe
bat enī pectus latum. scapulas acuta.
collū breue. capillū in fronte satis sup
te tonsoratiū. crines reliqs sicut haris
tis dependētes. Ascendēs uenit ad q̄dā
nouiciū. stans corā illo. Quē cū dñs
hermān qui tūc tempis nō erat altā
intuit̄ fuisse. oculosq; parūp auertiss̄.
ac demū illū uidē uoluisse. disparuit.
Huo tpe trāsformās se demon in cau
dam uituli. et sup formā cadens. cui
idem nouicius apodiabat. motu leuis
simo trahelat se ad nouiciū. Cui scapu
las cū eadē cauda tangēt. mor i psalmo
dia falletat nouicius. Qui cū sup arti
culos se dimittēt regulariter satisfacies.
demon q̄si turbine impulsus. ad lon
gitudine cubiti unius recessit ab eo.
sicq; disparuit. Non enī spūs ille sup
bie. qui blandimeto cause sue tercia
p̄te stellarū post se trahit. ad unius
humilitas signū stare potuit. Nouici
us iste nonn̄ alexander fuit. nūc p̄or
in claustro. Ueri simile ē. tūc enī aliq;
leuitatis cogitasse. q̄n p̄ motū leuē
temptatus est. et ipeditus. **Non** Pla
cet qd̄ dicit. **Non** **I**n nocte uero
sc̄i kumberti cū staret in choro abbis
tūc simplex mōchus. uidit iuxta psal
terium duos demones int̄re. et paulatī
ascendē ad stallū abbis. inter chorū
mōchorū atq; nouiciorū. Qui cū ue
nissent cōtra angulū ubi parietes cō
ueniūt. exiit demon terā duob; se
sonans. et cū illis eriens. Tam p̄ e
nim trāscentes uenerūt ei. ut manu
illos tangē posset. Quos diligenti
intuens. cōsiderauit qd̄ pedib; terā

nō tangēt. utpote aeree potestates.
Habeat enī unus ex duob; p̄orib; fe
mineū uulcū. in capite uō uelamen
nigrū. nigro circūdatus pallio. Et si
cut michi tetulit mōchus ille qui ter
cum demonie iuxta se fouerat. satis
erat murmuriosus. et nō parū atri
diosus. in choro libent̄ dormiens. et
inuitus psallens. hylarior ad potan
dū quā ad cantandū. Breuiorēs uigi
lie. uidebant̄ ei semp̄ longissime. **ne**
Huo itidem temp̄e in uigilia ut puto
sc̄i columbani. tūc eo existente priore.
cū chorus abbis incipet primū matu
tinariū psalmū. sal. dñe qd̄ multipli
cati sūt qui tribulant me. demones in
choro adeo multiplicati sūt. ut ex illoz
cōarsu et disarsu. mor in eodē psal
mo frēs falletēt. Quos cū chorus op
positus conaret corrigē. demones trās
uolauerūt et se illis miscētes ita tur
bauerūt. ut p̄sus nescerēt qd̄ psallerēt.
Clamauit chorus cōt̄ chorū. Dñs ab
bas eustachius. et p̄or hermān qui hec
uidit. a stallis suis semoti. cū satis ad
hoc conarent. nō poterāt illos ad uia
psalmodie reducē. neq; uocū dissonā
cias unire. Tandē psalmo illo modi
co et ualde usitato. cū labore pariter at
q; cōfusione qualicūq; modo expleto.
dyabolus totius cōfusions caput. cū
suis satellitib; abscessit. et par turtita
accessit psallentib;. Quē eadē hora p̄
dictus p̄or in forma draconis haste ha
lentē longitudine euolare uidit. et h̄
iuxta lampadē in choro ardentē. ne ei
abscessus late posset cōtemplantem.
Reliqui demones umbrosa habebant
corpa. infantib; maiora. quoz fices

ferro de igne extracto erat simillima.
No Ex quo tot demones congregati fuerat in loco uno ad impedimentum congregationis unius: non dubito quin innumerabiles sint in orbe terrarum. **No.**
 Teste euangelio: legio intuerat hominem unum. Unde quia multi sunt et mali. et ad impedimentum salutis nostre ut peccatum est. heu nimis pati: consulo ut dum stamus ad psallendum. circumspecti simus et intenti. feruentes et humiles. ne meritum sancti feruoris extinguat uicium superbiae uociferationis. Insuper enim maligni spiritus turbant in cordis nostri deuotione: in tantum letificatur in simplici uocis exaltatione. **Q**um nocte quadam ebdomadarum inuitatorum antiphonam inciperet. et monachus ei primus uoce medioori psalmum intonaret: hereticus tunc prior cum ceteris senioribus eadem uoce quia ille incepit psallere cepit. Stabat iuuenis quidam minus sapiens in inferiori pene parte chori: qui indigne ferens psalmum tam summis se inceptum. fere quinq; tonis illum exaltauit. Subpore ei resistente. ille cedere contempsit: et cum multa pertinacia uictoriam obtinuit. Cuius partes in primo uisiculo. quidam ex opposito choro adinuerunt. Propter scandalum et dissonantiam uicium: ceteri cesserunt. **M**or is qui supra uidit demonem de monacho sic triumphante quasi candens ferrum psallentem: et in oppositum chorum. in eum qui eius parte roborauerat. transferentem. Ex quo colligitur quod magis placet humilis cantus. cum cordis deuotione: quam uoces in celum arroganter exaltate. **A**lia quadam nocte cum puenisset frater ad uigilias. et stans in loco suo. propter aeris claritatem

considerandi. oculos direxit ad fenestram que est in fronte ecclesie: obierit se uisum eius demonem quidam in ethiopsis forma magnus et nigerum: ac si hora eadem ab igne infernali fuisset extractus. Qui ad eum per chorum superiorem ueniens. ipsumque pertransiens. egressus est. **A**lio itidem tempore cum modicum se mouisset a stallulo suo ad comouendum fratres: conspexit demonem inter stallum altaris et portam intrare cum impetu: ipso aspectu horribile nimis. Qui cum in chorum prioris nequit respexisset. et uidisset sibi ingressum non patere propter ipsum eum quod uiam occupasset: raptim se in chorum nouiciorum deposuit. et quidam monacho seniori illic sedenti se commisit. **I**ste suspensus monacho qui demonem iuxta se fouerat dissimilis in moribus non fuit bibulus. licet accidiosus et libenter murmurans. **E**cce ista debet esse terrorem monachis accidiosis. **No.**
 Tam ista quam illa. que te in distinctione superiori de uicio accidie dixisse recolo. omnes qui in choro libenter dormiunt et inuita psallunt. merito terere debent. **No** Sepius demones per chorum in formis minutissimis discunt. sepius in diuersis locis eosdem preplacit. est. terribilitate sanctillare. Senectus aspectum illorum oculis esse nocuum: nec ignorans nequitiam illorum: die quadam sancta dea de spiritu sancto orauit dominum. ut se ab huiusmodi uisionibus liberaret. Statim affuit iumentis in forma lucidissimi oculi habentis quantitate pugne: in qua quicumque erat uiuere putabatur. Ac si diceret. **M**odo diligenter considera me: quod de cetero non me uidebis. **P**ostea tam

de demonibz.

cum uidit: sed nō tam maifeste et tā
sepe ut prius. **A**ctus abbas i loco
scē marie cū nobilis femia aleydis
noīe comitissa de froizbrech. tamq̄
loci fundatrix sepeliret. et ad huc cor
pus eius iaceret in pheretra: uidit
demonē ipm feretrū circūgirantē: et
q̄si aliqd sui iuris pdidisset. ita omis
angulos eius oculor indagine lustra
uit. **D**ondū est annus elapsus.
qd̄ prior n̄r dū post sepulturā quidā
cōuersi nostri ad hora canonica cho
rum intraret: et nescio qd̄ de secula
ribz foris tractasset: dyabolū tamq̄
ducē uie ante illū ingredi cōspexit.
Erat autē forma assūpti corporis admo
dum subtilis: ad instar nubis. Dein
de diebz paucis elapsis: nocte quadā
infra matutinas. in simile illū specie
corā iam dco p̄ore stare cōspexit. **No.**
Quid ē qd̄ psonā hui' uenerādi albi
cū scriberes de infancia saluatoris. o
melias morales. et pene omis p̄dcais
uisiones ibi pones: ita celare studu
isti. **No.** Ipse ex multa caritate se
creta sua michi reuelans. tūc temp̄
ne eum p̄derem. phibuit: qd̄ postea
tamē importunitate mea uictus con
cessit. Sactū enī psonē illius ḡuitatē
posse nō modicā scribendis p̄ctē auc
toritatē. Cuiusdā uenemblis magna
rūq̄ uirtutū uiri. cui tam nota fuit
sanctitas. et tam plura auctoritas.
ut nemo de illius dcais merito dubita
re debeat. nūc recordor: quor uisiones
tam presentibus quā futuris pote
runt esse exemplum terrois. **De**
xpristano monacho in hēmerode
qui demones sepe uidit. Capm. vi.

Thēmerode sacerdos quidā uene
rabilis ad conuersionē uenit: noīe
et ope xpianus. Huic demones mul
tum ip̄ortuni fuerūt: et sepe illos ui
dit tam ante cōuersionē q̄ post. Hui'
tenye alter quidā secularis sacerdos
noīe karolus. in eodē cenobio factus
est nouicius: et erat eius i placidē
socus prior n̄r ysenbardus. Hic in
stinctu dyabli cū cōsilio uteratur
gule. et carnis sue cōmodis nimis
consensēs. infirmitates sepe simula
uit. pede claudicauit: lecto decubuit.
Qui depositus i infirmitorio ut
carne nutiret. et spm negligeret.
uadens uel redies de puata cū clau
dicaret. et in coquina respiciendo. q̄
ibi p̄pararent infirmis cōsideraret.
p̄dca dyabli eū sequi uidit: qui co
modo quo ille claudicauit. et ipse
claudicauit. et sicut itrosperebat in
trospexit. in nullo ab illius gestibz
discrepans. Tandē infra annū p̄taci
onis deficiens. reuersus est ad ollas
egypti: et secuta est caro carni. **Itē**
Aratribz ad labore post caplin p̄para
tis. cū starent circa auditoriū. et ex
spectarent tabule percussione: essetq̄
aliqui ex eis remissi p̄ ociosam signo
rum cōsignificationē: uidit uir ille
brūis. cactos feda quadā adustione
maculatos. ymmo sub eorū specie
demones caudariū suar motibz eis
dem blandiri. et continuans uicibz
corp̄m suor cōpressionibz i signū
familiaritatis illos demulcē. Cos uo
qui grauitatē suā seruabant: nec
respicere quidā audebat. **D**ie q̄dā
cū oracois grā ante qdā altare se

psstrauisset. dyabolus in buffone mar-
tini ad instar galline se transformans
ante ei ora deposuit. Quo uiso frigus
ilico surrexit et fugit: hora eade do-
los dyaboli minus observans. Vi-
dentur michi tres iste uisiones. con-
tra tria uicia satis esse necessarie.
prima cont' uiciu gulositatis: scda
cont' uiciu uanitatis: tertia contra
tediu orandi. *Uixit no uideam?* dy-
abolus sepe p huiusmodi fantasmata
horrores. dulcedine in nobis exting-
uit oratois. *Her in dicta sut a sup me-
morato hermano ablé: necno r ual-
thero monacho de birker. qui illi fa-
miliares fuerit. Reliqua ei acta et
uisiones: audies i distinctoe septia.*
*De demonibz quuili sut moguicte in
superba ueste femine. Capm. vii.*

Reculit michi quida cuius honer-
tus: asserens suis repibz mogu-
cie. si bene memini hoc qd diciturus
sum. conigisse ueniat. Die quadam do-
minica cu sacerdos in quadam ecclesia
cui erat plebni circuiret. et ad bene-
dicta plin aspigeret: ad ostium eccle-
sie ueniens. matrona quida p'paticce
ueniente. et ad similitudine pauo-
nis uariis ornamentis picta obuia
habuit: in cui cauda uestimetoꝝ qm
traherat post se longissima. multi-
tudine demonu reside conspexit. *Prat
enu pui ut glures. nigri sicut ethyope-
ore cachinnates: manibz plaudere:
et sicut pisces intra sagena conclusi
saltantes. Reuera ornatus mulie-
bris: sagena dyaboli est. Quos in-
uidit demonu quadriga foris expec-
tare fecit: plebem aduocauit: demo-*

nes ne fugeret adiurauit. *Territa
illa stetit: et ut uisiones plius uidere
mereret. qa uir bonus ac iustus fuit.
orouibz obtinuit. Intelligentis mulier
ob uestimetoꝝu supbia sic se a demoni-
bus esse derisam: domu redit: uesti-
meca mutauit: et tu ipi qm cetis fei-
nis. eade uisio occasio fra est huilitate.*
*No Si tot sunt demones qui nos mi-
seros homies instigant ad culpa: pu-
to qa multi erut qui consencetes thent
ad pena. Mo De hoc magis te instru-
am exemplis qua uerbis. De sacerdote
in dieckirchen qui in obitu suo mul-
titudine uidit demonioꝝu. It' p'ba co-
q plures sut hoies q' deones. ca. viii.*

In dieckirchen sanctoniali moisterio
qd in oppido bunnensi situm e. sacerdos
quida defunctus est adolfus noie: uir
ualde secularis et lubricus. iamda mo-
nasterij pleban'. *Hic sicut in reculit a
dam sacerdos. qui fuit bunnensis ca-
nonicus. cu die quadam cu suo cognato
quoda luderet in alleis: quida exprochi-
anis eius flens supuenit: et ut matro-
sue confessione audire. eamq' commu-
icare dignaret. humiliter et cu lacrimis
supplicauit. Respondere sacerdote no ut
niam nisi expleto ludo. et ille instaret.
asserens infirma expectare no posse: co-
motus sacerdos seci ludenti dixit. Cog-
nate ego conqro: uobis de isto: qui
me quiesce no sinit. Uidens se ille michi
il pfice. tristis ac gemens ille discessit:
et infirma sine confessione atq' uanito
ab hac luce migravit. Die aute tercio
is qui cu sacerdote luserat. defuncte filio
occurrit: et sacerdotis crimone rem-
datus. illu sine causa occidit. Post her*

et alia peccata plurima: sacerdos idem
 pemptoria incidit infirmitate. Qui
 cum esset in desperatione. quaedam cognata ei
 sedens coram illo. cum signum contritionis ui-
 deret in eo nullum: tristis sic ait. Dne de-
 bilis estis ualde: parate uos propter deu-
 m. Inuocate illum ne peccata uestra uobis dimit-
 tat: et spiritum ad huc fructuose penite-
 tie concedat. Ad quod ille desperatus rudit.
 Iudas or: reum illum magnum ex opposito
 uiri. Non sunt in ei tacto tot calami. quod
 sunt circa me demones congregati. Et
 hoc dicto. mox agonizans. expirauit.
 eos uideus adesse inquitur. quorum consi-
 lio uixerat sanus. Multa tibi de multi-
 tudine demonum ad huc dicere possem: si
 uis ad duodecima distinctione illud
 referre. **No.** Cum mali male uiue-
 do. multos habeant demones incetore.
 multos in morte accusatores: miror si
 tot in penis habituri sint singuli tor-
 tores. **Mo.** Supra distinctione prima. capitulo
 xxxij. dictum est de abbate moximuden-
 se. quod demones animam ad loca penarum
 perantes cruciauerunt: simile distinc-
 tione secunda. capitulo sexto. hildebrandus
 latio. bertolfo post mortem apparet: mul-
 ta milia demonum dicebat animam suam fo-
 ris prestolari. **No.** Si hec ita se habent:
 certum est plures esse demones quam homi-
 nes malos. **Mo.** Quantum ad prius te-
 pus questionis huius solutione scire non
 possum: sed certum habem quod in fine mil-
 li quodam completus fuerit numerus reple-
 tum. multo plures erunt mali homines.
 quam demones. **Non.** Unde hoc probat.
Mo. Decima psalmi angelorum cecidit: et
 multi demones facti sunt. Teste beato gre-
 gorio. tot ascensuri sunt ex electis homi-

nibus: quod ibi angeli remanserunt. **Sed**
 hoc nomine partibus numerus hominum electorum
 transcendit numerum demoniorum. Quis ergo
 dubitat quod in comparatione plures sint
 homines mali quam boni. **Nec** in hoc ma-
 li homines aliquam recipiunt consolationem quod
 numero longe plures erunt demonibus:
 quia tanta est illorum naturalis potentia:
 tanta contracta malicia: tanta tor-
 menti industria: ut unus militis milibus ho-
 minum in penis adhibendis sufficere pos-
 sit. **Hec** de multitudine malignorum spiri-
 tuum dicta sunt. **Quod** autem in comparatione
 mali sunt. et in misericordes: uidebis ti-
 bi pandam exemplis. **De demone qui
 dixit se malle cum una anima descendere ad
 infernum quam reducere in celum. capitulo. x.**

Demon quidam dum hominem a se ob-
 sessum horribiliter torqueret. et di-
 uersis partibus eius garriendo diuersa
 responderet: dictum est et a quodam ex arcu-
 stantibus. **Dic** dyabole. **Si** posses ad
 gloriam in qua fuisisti reducere: quid uelles
 propter hoc laboris sustinere. **Respondit** ille.
Si hoc esset in meo arbitrio. malle cum
 una anima decepta descendere in infernum:
 quam reducere in celum. **Mirantibus** om-
 nibus: cur ita diceret: iterum hoc uerbum
 respondit. **Quid** de hoc miramini:
Tanta est malicia mea. et tam obsti-
 natus sum in illa: ut non possim ali-
 uelle boni. **Quic** uerbo alteri cuiusdam
 demonis sermo non concordat. **De alio
 demone qui contra dicebat. capitulo. x.**
In ecclesia beati Petri in colonia. cum fe-
 mina quaedam a demone obsessa misere-
 rabiliiter tormentaretur: contigit ut a-
 lia obsessa superueniret. **Mox** una contra
 alteram cepit insurgere: clamoribus et con-

tumelios sic se inuicē afficē. ut om̄s mi-
rarem̄. Demon demoni dicebat. Miser.
ut qd̄ cōsencendo lucifero. sic de gloria
eterna ruini. Ad qd̄ alter r̄ndit. Q̄re
feasti. Cumq; ille ad huc q̄si penitudis
uerba pferret. alter subiunxit. Tace
penitētia ista nimis est sera. redire nō
poteris. Unde quāta sit in illis obstina-
cia. Idem sp̄s malignus de reditu ad glo-
riam sicut supior interrogatus. uerbū
sermoni eius ualde cōtrariū. audiēte me
respondit. Si esset inq̄t columpna fer-
rea et ignita rasoris et callamis aci-
tissimis armata. a terra usq; ad celū
erecta. usq; ad diem iudicij ecā si car-
nem habere in qua pati possem. me p
illam trahē uellem. nūc ascendēdo nūc
descendēdo. diuimodo redire possem ad
gl̄iam in qua fui. **No.** Quid est qd̄ tā
cōtraria sentiūt. **Mo.** Demon supior
sciens p̄p̄sione sibi factā p̄sus impos-
sibilem. maliciā suā ostendit. iste q̄ntū
boni p̄didit. uerbis quib; ualuit decla-
rauit. **No.** Timent ne demones penā
sibi p̄parā. **Mo.** Sentiūt et timent. Hinc
est qd̄ om̄es exorāsimi qui ad illor̄ ne-
quiciā enervandā fiūt. p̄ ignē et ex-
tremū iudiciū concluduntur. Quam
pati sint ad nocendū hominib;: alijs ti-
bi ostendā exemplis. **De demone qui cō-**
fellus ē se fecim̄ intrasse corp̄ sibi tradita

Quim̄ alias fuisse a marito. cap. ci.
Noster anno p̄terito in nocte sal-
uatoris iuxta aquis grani missā cele-
braret. finita missa. oblata ē mulier
obfessa. Sup̄ cui caput cū legisset l̄cō-
nē euāgelicā de ascensione d̄ni. et ad
illa uerba sup̄ egros manus ip̄onēt.
et bene habebūt. manū capiti ei im-

posuisset. demon uocē emisit tam hor-
ribilem. ut om̄es terrerem̄. Admiratus
ut exiret. respondit. Nondū uultu altis-
simus. Interrogatus quomō intrasset.
nec ip̄e respondit. nec mulierē responde-
pmisit. Postea cōfessa ē ad uocē mariti
sui in cōmōtione animi sui dicentis.
Vade dyabolo. qd̄ intrare illū sensere
p̄ auriculam. Erat autē eadem femina
de aquensi puincia. et satis nota. **De**

Huero que dyabolus inasit cū ei pater dicit
Homo quidā uade dyabolo. ca. xii
Miratus sicut audiuit a quodā altis-
simo filio suo. Vade dyabolo. Quem
mor dyabolus rapuit. et nūc cōpa-
ruit. **No.** Quid est qd̄ filius p̄nitē-
est ob pat̄m p̄ris. cū scriptura dicat. fi-
lius nō portabit iniquitatē pat̄ris. **Mo.**
Eadē que de sup̄dca muliere dixi. et huc
dico. Istiusq; fieri pmisit d̄s p̄pter exem-
plum. ut dum iracundi in ueracōne
uoris. mariti audierit cruciatu cor-
dis. et in raptu filij pat̄ris dolores. animi
sui furore cohibeant. et a stultiloquio
linguas cōpescant. **No.** Placet qd̄ di-
cis. **Mo.** Qui demones esse dubitat.
energuminos esse attendat. nā dū p̄
illorū ora dyabolus loquit. et i corp̄
tam crudeliter detrachat. manifestū p̄-
senae sue iudiciū illis demonstrat. **No.**
Verum diceret. si nō esset ibi simulac̄.
Mo. Obsessos fuisse sepe p̄dit euāge-
lium. p̄dunt et actus ap̄loz. et i mul-
tis locis uite ul' p̄ssiones scōrū. Qd̄
autē quidā p̄pter questū se obsessos si-
mulant nō nego. qd̄ uero in quib;da
nulla sit fictio. subiecto pl̄bitur ex-
emplo. **De obfessa que dixit dyaboli**
ligatū trib; libis canonis. Cap. xiii

Reculit michi Gerardus propositus
 pleyensis. mulierem obsessam mil-
 tis bene notam. sigeburg uenisse gra cu-
 ranois. Que cum in oratorio sancti mycha-
 elis archangeli de diuisis interrogaret. et
 inaderet mencio de lucifero apud infe-
 ros ligato. respondit pro os eius dyabo-
 lus. Scilicet. quibus cathenis putatis
 magistrum meum ligatum in inferno. Ferre-
 is. Sequitur. Tria uerba posita sunt in
 silencio misse. quibus ligatus est. Recu-
 rentibus quibusdam ex fratribus. Que sunt illa
 tria uerba. Dicere noluit. ut potius au-
 sa non fuit. sed ait. Afferre michi librum.
 et ego uobis ostendam illa. Allatus est ei
 liber missalis. et clausus porrectus. Qu-
 illa aperiens. primo ictu canonice inuenit.
 et digitum ponens super illum locum. per ipsum.
 et cum ipso. et in ipso. in quibus memoria
 fit summe trinitatis. ait. Ecce ista sunt
 tria illa uerba. quibus ligatus est magis-
 tus. Hoc audientes ex miraculis plu-
 res qui aderant. scientes mulierem illam
 uentam esse. edificati sunt ualde. uim u-
 lorum intelligentes. **De patre enim et
 cum filio. et in spiritu sancto. quorum opera in di-
 uina sunt. fortis ille ligatus est. et ua-
 sa eius directa.** **De obsessa que in insula sancti
 nicholai prodidit reliquias. Ca. cxxii.**

A festo omnium sanctorum hoc anno cum
 essem cum priore meo in insula sancti nicho-
 lai que uulgo stupa dicitur. et est moste-
 rium sanonialis. uidi ibi puellam
 ante aduentum nostrum obsessam. sed tunc
 tam beneficis reliquiis quam sororum ora-
 tionibus liberata. De qua nobis reculit
 eiusdem cenobii in gra. femina religiosa.
 quod die quadam dum crudelis ab inuidio spi-
 ritu deciperetur. uolens quidam clericus

honestus illum plare. sacculum spinarum
 dominice corone de tabula aurea ca-
 nesciente tollens. et manu clausa su-
 per caput obsesse tenens. marinos ei
 clamores excitauit. Cui cum diceret cir-
 cūstantes. causa furoris et ignorantes.
 quod clamas dyabole. quod haeres. Respon-
 dit. Hoc quod fuit in capite altissimi. ca-
 put meum deprimis et pungis. et dicitis
 michi quid clamas. Et edificati
 sunt ualde circūstantes. maxime soror-
 zes. duplicis rei habentes uerum experi-
 mentum. uidelicet quod spine esset uere.
 et quod femina esset ueraciter obsessa a
 demone. Quod si minus hec duo sunt suf-
 ficiunt exempla. recordare trium illorum
 demoniorum. in capitulo primo et secundo atque
 tertio. distinctiois terre. **Quomodo de-
 mones sint in hominibus. Capitulum xv**

Qum de his michi scripsit **flouit.**
 sit. est ad huc quod me mouet.
 Quidam asserunt demones non esse in homi-
 nibus sed extra. eo quod castrum non intus.
 sed extra dicitur obsideri. Alii contrarium
 sentiunt. inuentes uerbis saluatoris
 dicentis. Eri ab eo spiritus in mundo.
Non in parte dicitur exire. nisi quod intus
 est. Verum tamen uerum dicitur. secundum al-
 liud. scilicet quod in homine possit esse.
 et non esse. Non potest esse dyabolus in
 anima humana. secundum quod gregori-
 dius in distinctione ecclesiasticorum dog-
 matum diffinitur dicens. Demone per
 inergiam. id est operatione non credenti
 substantialiter illi aie. sed applicati-
 one et oppressione uniri. Illi autem
 menti illi soli possibile est. qui creauit.
 qui natura subsistens in corpore. ca-
 pabilis est sue facture. Mentem hominis

iuxta substantiā nichil implere potest: nisi creatrix trinitas. **Ad** Quid ergo est quod dyaboli dicitur cor hominis intrare: temptare vel immittere? **Mo** Non aliter intrat vel implet: vel imittit: nisi quod animam decipiendo in affectu malicie trahit. Et hec est differentia inter aduentum spiritus sancti et spiritus maligni: quod ille proprie dicitur illabi: iste imitti. Spiritus sanctus existens intus in anima peccatrice per essentiam et potentiam et sapientiam: quasi de ipse illabitur per gratiam. Spiritus uero maligni cum extra sit ut deus est per substantiam: mala suggerendo et uicis mentem afficiendo: quasi sagitta sua imittit maliciam. Ubi habet inmissiones per angelos malos. Hic est quod homo post aduentum spiritus sancti plus et fortius potest diligere bonum: quam ante dilexit malum: quasi de remoto inmissum. Cum dyaboli dicitur esse in homine: non intelligendum est de anima: sed de corpore: quia in concubitatibus eius et in uisceribus ubi stercorea continentur: et ipse esse potest. **Ad** Satis expeditus sum de questione hac: sed quero si ad huc aliquae uie sunt alie quibus demones hominibus soleant nocere. **Monach** Habent demones mille artes: ex quibus quatuor tibi pandi. Quibusdam nocent falsa promittendo: aliis nocent per suos ministros in fide subruendo: nonnullis nocent in corpore eos ledendo: aliud quod periculosius est in peccatis occidendo. Ita omnia dei sunt iudicia: et de singulis tibi subiungam exempla. **De conuulso capensi qui promissione episcopatus de campo ceptus suspensus est. xvi.** In campo ordinis austeraciensis. que sita est in episcopatu coloniensi. sicut audivi a quodam sacerdote ordinis nostri. hominem ueri-

dico que res non latuit. conuersus quidam fuit. qui a monachis cum quibus loquebatur. in tantum litteras didicerat. ita ut textum legere sciret. Inuimod occasione illerius et deceptus. libellos sibi ad hoc perdoneos occulte fecit conscribi: cepitque in uicio proprietatis delectari. Cuius cuiusmodi studium eide conuerso

phibere. amore discendi apostasiam incurrit: modicum tamen propter etatem profecit. Deinde ad monasterium penitentia ductus rediens. et hoc usque tertio actum. nunc ad scholas seculares exiit. nunc reuertendo. dyabolo copiosam in se prebuit materiam decipiendi. Insubtiliter enim illi appropinquans in specie angelum ait. Discite fortiter. quia futurum est. et a deo diffinitum. ut hallerstadius dicitur fias episcopus. Stultus ille dyaboli dolos non obseruans. sperabat in se antiqua renouanda fore miracula. Quod plura: Die quadam seductor conuerso se ingerens: clara uoce et hylari facie dicebat. Hodie episcopus hallerstadius deficitus est: festina uenire ad ciuitatem. cui a deo antistes donatus es. Spiritus enim consilium mutari non potest. Statim miser de monasterio silenter exiens. nocte eadem in domo quidam honesti sacerdotis. iuxta oppidum rancense habitatus est. Ut autem gloriose ad sedem suam ueniret: nocte ante lucem surgens. cuius hospitis ualde bonum strauit. campanam eiusdem induit: ascendit et abiit. Mane familia domus dampno cognita apostata insequens apprehendit: a qua ad iudicium seculare cum furto tractus. et per sententiam dampnatus. non cathedra ut episcopus. sed sicut fur patibuli ascendit.

Uides ad que fine pmissio dyaboli te
dicitur. Alui commissi et si no tam ma
feste. no minus tamen pculose decepti.
De quibus qui uoce cuius decepti. i. apof.

Narravit nob *casus mortis. e. xvij.*
Anno pterito bte memorie the
obaldus abbas elerbacensis. qd quida
conuersus cu nescio quo tender. et au
que circulus dicit. a uoce nome habes.
crebrius cantante audiret. uices iter
rupcois enumerauit. et uiginti dua
uuenies. easq. p omne accipies. pro
annis totide uices easde sibi coputauit.
Eya uignt. certe uiginti duob; ans
ad huc uiua. *Ue qd tanto tempore mor*
nificem me in ordine. Redibo ad scdm.
et seculo deditus. uiginti annis fruar
delicijs eius. duob; annis qui sup snt
penitebo. *Hanc dubiu. quin dyablis*
qui supdm conuersu ut epc fieret ad
credendu induerat. apco sermone. et
huic suaserit. ut tali augurio fide ad
hiteret. occultu suggestione. *Sed dnis*
qui auguriu odit. alit qm ille ordina
uenit disposuit. *Nam duos cis penite*
ae deputauit annos. cu in seculo ui
uere pmissit. et anos uiginti delicijs
ordinatos. iusto suo iudicio subtraxit.
Eae tales snt pmissiones dyabolice. Qd
autem nomillos pmino plurimos pmi
istros suos in fide subuertat. seque
na declarabunt. De duob; hereticis q
apud bizantiu miracis fantastis
multis deceptis ibid; existi snt. xviii.

Duo homines no mente s; habitu
simplices. no oues sed lupi rapa
ces bizantiu uenerut. summa simila
res religiositate. Erant autem pallidi. i
maclenti. nudis pedib; incederes. et

cotidie ieiunates. matutinis sollempni
bus ecclie maioris nulla nocte defuerit.
nec aliqd ab aliquo preter uictu tenui
em receperit. Cumq; tali pporisi toti
us pli in se puocasset affectu. tuc pmi
ceperit latens uirus euome. et noua
atq; inauditas hereses rudib; pdica
re. *Ue autem eor; doctrine plis crederet.*
farina in panificio arbrari iusserit.
et sine uestigij impressioe sup illa de
ambulauerit. *Similit sup aquas gra*
dientes no poterant mergi. turguria
eaa sup se facientes incendi. postq; in
anere snt redacti. egressi snt illesi. *Ue*
hec dixerit turbis. *Si no creditis uer*
bis uris. credere miraculis. Audiens
talia epus et clerus. turbata st ualde.
Et cu eis uellet resistere. hereticos et
deceptores. dyaboliq; ministros uos
affirmates. uix euaserit. ut no a po
pulo lapidarent. Erat eni ide epc uir
bonus et literatus. atq; de nra puin
cia natus. Bene illu nouit sener mo
chus nr. qui michi ista retulit. et qui
ecode tempore in dca ciuitate fuit. Uides
epus nichil se uerbis pfice. et p mistro
dyabli plim sibi commissu in fide subuici.
clerici quenda sibi notu. et in nigromia
cia pitissimu. ad se uocans ait. Sic et
sic p tales homies actu est in ciuitate
mea. Rogo te ut inuestiges a dyabolo
p arte tua qui sint unde ueniart. ul' qui
uirtute. tanta ac stupenda operentur
miracula. Impossibile e eni ut signa
faciant uirtute diuina. quoz doctri
na deo nimis est contra. Dicente de
rico. Dne diu est. qd arte huic renun
oauit. Respondit epc. Bene cernis q
tum arter. Uel oportebit me doctrine

illorum consentire: uel a populo lapidari.
In iungo ergo tibi in remissione omnium
 peccatorum tuorum: ut michi in hac parte
 acquiescas. **D**ixit ergo clericus episcopo. **D**ya-
 bolium uocauit: causa sine uocacione
 facta tantum. respondit. Penitet me recessisse
 a te. **E**t quia de cetero magis obsequiosus
 tibi esse desidero quam fuerim: rogo ut dicas
 michi qui sunt homines isti: que doctrina eorum: ut
 qua uirtute tanta operentur mirabilia. **R**espondit
 dyabolus. Mei sunt et a me missi: et que
 in ore illorum posui: illa predicant. **R**udit
 clericus. Quid est quod ledi possit: nec
 in aquis mergi: neque igne comburi. **R**es-
 pondit iterum demon. Cyrographa mea
 in quibus hominum nomina in ab eis facta: sunt
 composita: sub ascellis suis: inter pellem
 et carne conseruata conseruantur: quorum
 beneficio talia operantur: nec ab aliquo
 ledi poterunt. **T**unc clericus. Quid si ab
 eis tollerentur? **R**espondit. Tunc infirmi
 essent sicut ceteri homines. **I**udices ista
 clericus: reuerentibus demoni dicens. **N**o-
 do recede: et cum uocatus fuero a me: iterum
 uenias. **R**euerfus ad episcopum: hec ei per
 ordinem recitauit. **Q**ui magno reple-
 tus gaudio: totius ciuitatis populum in lo-
 cum ad hoc idoneum conuocauit dicens.
Ego pastor uester sum: uos oues. **S**i ho-
 mines isti ut dicitis doctrinam suam signi-
 confirmant: uolo illos uobiscum imitari:
 si autem dignum est ut illis puniatis: uos
 ad fidem patrum uestrorum mecum penitentes
 reuertamini. **R**espondit populus. **N**os plu-
 ra ab eis signa uidimus. **Q**uibus episcopus
Sed ego illa non uidi. **Q**uid multat? **P**la-
 cuit populo consilium: uocati sunt heretici:
 affuit episcopus: accensus est focus in me-

dio ciuitatis. **P**rius tamen quam intra-
 rent: ad episcopum secreto uocati sunt. **Q**uibus
 ipse ait. **V**olo uidere si aliqua arma uos
 habeatis maleficia. **Q**uo audito mox
 exspoliantes se: cum magna securitate
 dixerunt. **Q**uerite diligenter: tam in cor-
 pibus quam in uestimentis uestris. **M**ul-
 tes uero sicut ab episcopo fuerat premoniti:
 brachia ei subleuantibus: et sub ascellis
 ciuitatis obductas notantes: aut cel-
 lis illas ruperunt: cartulas insutas in
 de extrahentes. **Q**uibus acceptis episcopus
 cum hereticis ad populum exiens: factus silen-
 tiosus clamauit ualide. **M**odo prophete uestri
 ingrediuntur ignem: et si lesi non fuerint cre-
 damus eis. **M**iseris trepidantibus: et dicen-
 tibus: modo non possumus intrare: episcopo re-
 citante: malicia eorum detecta est populo:
 et ostensa cyrographa. **T**unc uniuersi
 si fuerint: dyaboli ministros cum dyabo-
 lo in ignibus eternis cruciandos: in
 ignem precursum preceperunt: sicque per dei gra-
 tiam et episcopi industriam: heresis inuale-
 scens est extincta: et plebs seducta a
 corrupta: per penitentiam mundata.

De hereticis colonie combustis. Cap. vii.

Quia illa tempora sub archiepiscopo
Qualdo: colonie plures heretici sunt
 comprehensi: qui a literatis uiris ex-
 aminati et uicti: per iudicium seculare
 dampnati sunt. **D**ata uero sententia: cum
 ducendi essent ad ignem: unus illorum
Arnoldus nomine: que ceteri magistrum
 suum fatebantur: sicut narrauerunt qui
 interfuerunt: panem et pellem cum aqua
 sibi dari petiuit. **Q**uibusdam uolentibus
 ut hoc fieret: uiri prudentes dissua-
 serunt: dicentes. **A**liquid hic fieri posse
 opere dyabolico: quod infirmus esset in san-

dalum et in ruinā. **No** Miror qd
de pane et de aqua facere uoluerit.
Mo Sicut conicio ex uerbis quida
alterius heretici. qui ante hoc trienniu
a rege hispanie comprehensus est et co
bustus. sacrilega ex eis facie uolebat
communione. ut suis uitati fieret ad
eterna dampnatione. Nam quidam
ablas hispanus. ordinis nri p nos m
ficus. qui epō et ecciariū platis eiusde
heretici errores dampnauit. eū dixisse re
ferret. qd rusticus quilibz in mensa
sua. et de pane suo quo uesceret. cofice
re posset corpus xpi. Erat eū idem ma
ledictus. filius fer:arius. **No** Quid
ergo actum ē de hereticis coloniensibz.
Mo Ducti sūt extra ciuitate. i iux
tamiteriū uideorū simul in ignem
missi. Qui cū forte arderet. multis
uidenabz et audientibz. arnold' semi
uultis discipulor capitibz manū ipo
neus. ait. Costantes estote in fide ues
tra. qā hodie eritis cū laurencio. cum
tame nimis discordaret a fide laure
nci. Cū esset inter eos uirgo speciosa
sed heretica. et quorūda compassione
ab igne subtracta. pmitteatū qā ul
tam uro traderet. ul' si hoc magis
placet in monasterio uirginū locaret.
cū ueritatenus cōsensiss. iā extinctis
hereticis. tenentibz se dixit. Dicit m.
ubi uacet seductor ille. Cūqz ei demof
trasset magistrū arnoldū. ex manibz
illor elapsa. facie ueste tecta. sup ex
tinctū corpus ruit. et cū illo i infernū
pino arsurā descendit. **De heresi uol**

dosiana in ciuitate metensi. Ca. xx

Pauis annis elapsis sub epō
bertināno. uirō ualde litterato:

89
orta est heresis ualdosiana in ciuitate
metensi. hoc modo. Cum idē antistes
in festiuitate quadi ppiō in ecclia pdi
casset. duos homines ministros dya
boli. in turba stare cōspiciens. ait. U
deo inter uos nuncios dyaboli. Ecce
illi sūt. digito eos ostendens. qui me
pseute in monte pessidano ppter he
reses dampnati sunt et eieci. Q' epō
durius responderūt. Habentes i comi
tatu suo scolarem qui more camino
contra eū latrabat. iniurijs eū lascel
ciens. Egressi uo de ecclia. multitudi
ne ppli circa se cōgregātes. errores
suos illis pdicauerunt. Quibz cū
quida ex clericis diceret. uos dñi.
nōne aplius dicit. Quomō pdica
bunt nisi mittant. uolumus sa
re quis uos miserit huc pdicare.
Responderūt illi. Spiritus. Non enī
poterat illis epus uim inferre. ppter
quosda potētes ciuitatis. qui eos in
odiu epī fouebat. eo qd quendam
usurariū defunctū ipor cognatum.
de atrio ecclie eieciss. Reuera missi
fuerāt a spū erroris. p quor ora he
reses ualdosiane. ab uno eor sic dic
te. in eadē ciuitate sūt seminare. et
needū proslus extincte. **No** Heu
qd tot hodie heretici sūt in ecclia.
Mo Hoc furor et malicia fecit dy
aboli. **De heresi albriensiū. cap. xxi**
Tempibz Innocentij pape pde
cessoris hui' qui nūc papatū
tenet honori. durante ad huc sal
mate qd erat inter philippū et ot
tone reges romanor. dyaboli iui
dia hereses albrienciū ceperūt pul
lulare. ul' ut uerius dicā matures.

cere. Cuius vires erant tam ualide:
 ut omne triticū fidei gentis illius
 uersum uideretur in lolium erroris.
 Multi sunt abbates ordinis nri. cum
 quibusdā ep̄is. qui zizania rastro
 catholice predicationis eradicaēt.
 Sed obistente hoīe inimico qui illa
 seminauerat. modicum illi profere
 rūt. **No.** Quis fuit error illorum?
Mo. Quedā heresiarche eorū colle
 gerant puncta ex dogmate mani
 chei. quedā ex erroribus que imperi
 archon scripsisse fertur origenes.
 plurima etiā que de suo corde finte
 rant. adicientes. Duo credunt cū
 manicheo principia: deum bonū.
 et deum malū: id est dyabolū que
 dicit omnia creare corpora. sicut deū
 bonū omnes creare animas. **Non**
Moyses et corpora et aīas cōfirmat
 deū creasse dicens. Formauit deus
 hominē. id est corpus de limo terre:
 et inspirauit in faciem eius spira
 culum uite. id est animam. **Mo.**
Si moysen et prophetas reciperēt:
 heretici non essent. Corporū resur
 rectionē negant: quidquid bñfici
 mortuus a uiuis impenditur teri
 dent: ne ad ecclesias uel in eis orare.
 nichil dicunt prodesse. In hys deteri
 ores sunt iudeis et paganis: quia
 illa credūt. Baptismū abiecerunt.
 sacramentū corporis et sanguis ep̄i
 blasphemāt. **Non** Ut quid tantas
 a fidelibus persecutiones sustinet:
 si nichil ex hoc in futuro retribu
 onis expectant? **Mo.** Gloriā spē
 dicūt se expectare. Quidā supra
 dictorū abbatū monachus cernēs

quēdam militem in equo sedentē loq
 cū aratore suo: hereticū illū estimās
 sicut fuit. propius accedens ait. Di
 cite michi probe uir. cuius est ager
 iste? Respondente illo. meus est: sub
 iecit. Et quid de fructu illius facit?
 Ego inquit et familia mea de eo ui
 uimus: aliquid etiam erogo pau
 peribus. Dicente monacho. quid
 boni speratis de elemosina illa? Res
 pondit miles hoc uerbu. Ut spūs
 meus gloriose pergat post mortē.
 Tunc monachus. Quo perget? An
 miles. Sedm meritū suū. Si bene
 uerit. et hoc apud deū meruit. erūs
 de corpore meo. intrabit corpus ali
 cuius futuri principis. siue regis.
 siue alterius cuiuslibet illustris p̄so
 ne. in quo delictetur. Si autem male
 corpus miseri pauperisq; in quo
 tribuletur. Credidit stultus sicut
 et ceteri albienses: q̄ aīa sedm me
 ritū. per diuersa transeat corpora.
 etiā animalū atq; serpentū. **No**
Seda heresis. **Mo.** In tantū enī albē
 sū error inualuit. ut breui interual
 lo temporis infecerit usq; ad mille
 ciuitates: et si nō fuisset gladius
 hū repressus. puto q̄ totam europā
 corripisset. Anno dñi millesimo
 cc. x. predicata est crux contra albē
 ses. in tota alimānia et francia. et
 ascenderūt contra eos anno sequēti
 de alimānia. lupoldus dux austrie:
 adolphus comes de mōte. wilhelmus
 comes iuliacensis: et alij multi di
 uerse conditionis atq; dignitatis.
 Simile actū est in francia. normā
 nia. atq; pictauiā. Horum omnium

predicator et caput erat arnoldus
abbas cisterciensis: postea archiepiscopus
narbonensis. Vementes ad civitatem
magnam que videtur vocatur. in qua
plus quam centum milia hominum fuisse
dicebantur. obsederunt illam. In quo
rum aspectu heretici super volumine sacri
cui angelum ingerentes. de muro il
lub contra christianos proiecerunt: et
sagittis post illud missis. clamave
runt. Ecce lex vestra miseri. Episcopus vero e
um angelum sacerdotem. iniuriam sibi illatam
non reliquit multam. Nam quidam
satellites zelo fidei accensi. Leonibus
similes. exemplo illorum de quibus le
gitur in libro machabeorum: scalis
appositis. muros intrepide ascende
runt. hereticisque divinitus territis
et declinationibus. sequentibus portas
aperientes. civitatem obtinuerunt.
Cognoscentes ex confessionibus illorum
catholicos cum hereticis esse permixtos:
dixerunt abbati. Quid faciemus do
mine? Non possumus discernere
inter bonos et malos. Timens
abbas quam reliqui. ne tantum timore
mortis se catholicos simularent. et
post temporum abcessum iterum ad perfidiam
redirent: fecerunt dixisse. Cedite eos.
Nouit enim dominus qui sunt eius. Sicque
innumerabiles occisi sunt in civitate illa.
Aliam inde civitatem magnam.
a re pulchram ualle uocata. que sita
est iuxta tholosam: uirtute diuina
obtinuerunt. In qua populo exami
nato. cum omnes promitterent se uel
le redire ad fidem. quadringenti quinquaginta in sua pertinacia inducati

a dyabolo permanserunt. et quibus
quadringenti combusti sunt in igne.
ceteri patibulis appensi. Idem actum
est in ceteris civitatibus atque castel
lis: miseris se ultro mortibus inge
rentibus. Tholosani uero artati
omnem promiserunt satisfactionem:
sed ut postea patuit in dolo. Nam
perfidus comes sancti egidii princeps
et caput omnium hereticorum. omnibus
sibi in consilio lateranensi abiudica
tis. feodis uidelicet et allodiis. ciui
tatibus et castris. et ex maxima parte
a comite symone de forti monte uero
catholico. uice belli occupatis. in tho
losam se transtulit: de qua usque ho
die fideles uerare et spugnare non
cessat. Et sicut hoc anno dominus contra
episcopum portuensis et cardinalis. contra
albionenses missus legatus. scripsit
capitulum cisterciensi. quidam ex potentibus
tholosane civitatis quiddam tam
horrendum in odium christi. et ad confusi
onem nostre fidei egit: ut etiam ipsos christi
inimicos mouere merito debeat.
Iuxta altare maioris ecclesie. uentre
suum puegavit. et palla altaris ipsas
in iudicium detulit. Ceteri uero fu
rori furore adiacentes. sortum super
sacrum altare posuerunt: in conspectu
crucifixi eo ibi abutentes. Postea
ipsam sacram ymaginem detrahen
tes. brachia ei presiderunt: multo
militibus herodes deteriores. qui mor
tuo ne eius crura frangerentur pe
pererunt. **Non** Quis non stupeat
ad tantam patientiam dei. **Non**
Altissimus est enim patiens redditor.

Qui damnatos post uictoriam
eo q̄ crucifigi collo fune alligato. p
plateas illi traxerūt. in collo et in
gulture tam inuicabiliter puniuit:
puto quia has blasphemias mini
me dissimulabit. **Albenses** añq̄
uentret contra eos exercitus dñi
ut supradictū est: in ira. in ome
liū regem de marochi in auxiliū
sibi iuitauerāt. Qui de affrica i
hyspanias cū tam incredibili mul
titudine uenit: ut totā europā
se obtinere posse speraret. **Man**
dauit etiam inoentio pape. q̄a
equos suos in porticu ecclesie bñ
petri deberet stabulare. et sup illā
uerillū suū figere. **Quod** ex pte imple
tū est: et si secus quā ip̄e cogitauē
rat. et quia deus frangit om̄e supbiū:
eodē tempe scilicet anno gr̄e. m̄. cc.
xv. xvij. kal' augusti. de exercitu
eius. seraginta milia pugnatorum.
ceterū. **Ipe** uero in scythiam se
transferens: et dolore mortuus est.
Cuius uerillū principale in bello
captū inoentio est transmissū: et i
ecclesia predicta ad xp̄i gloriam erec
tū. **Hec** de albensibus dicta sunt. **Non**
si fuissent inter hoīes istos uiri lute
pan. forte nō tantū errassent. **Non.**
Literati cū errare incipiūt: etiā illi
terans instinctu dyabolico. plus et ḡ
uius desipiūt. **De hereticis parisiis**
Eodem **crustis. Caplin. xxij.**
tempe quo manifestate sūt hēses
albensiū. in parisiensi ciuitate i qua
fons totius scientie. et puteus diuina
scripturarū: quibusdā uiribus

persuasio dyabolica quersū instilla
uit intellectum. **Quorū** noīa sunt
hec. **Magister** wilhelmus pictauiē
sis subdyaconus: qui legerat p̄sius
de artibus. et tribus ānis studuerat
in theologia. **Bernhardus** subdya
conus. wilhelmus aurifer. propheta
eorū. **Stephanus** sacerdos de cella. ste
phanus sacerdos de ueteri curbuel.
Iohānes sacerdos de vinctis. **I**n oēs
in theologia studuerat: excepto bern
hardo. **Dudo** sp̄ialis clericus magistri
emelrici sacerdotis: qui fere decē ānis
in theologia studuerat. **Amandus**
acolutus. et oīdo dyaconus. magister
garinus qui cōuentauerat p̄sius
de artibus: et hic sacerdos audierat
theologiā a magistro stephano ar
chiepo cantuariense. **Ulricus** sacerdos
de lucri. qui seragenarius studuerat
in theologia. tempe multo. **Petrus** de
sō dodovaldo. sacerdos et seragena
rius: qui etiā audierat theologiā.
Stephanus dyaconus de ueteri cur
buelo. **I**n instinctu dyaboli hereses
multas et in arum as excogitauerat.
et iam in plucimis locis dissemina
uerant. **Non** Que fuerūt capitula.
in quibus uici scientia et erate tam
magui erate potuerūt. **Non** **Di**
cebat non aliter esse corpus xp̄i i
pane altaris. q̄ in alio pane. et in q̄
liber re. sicq̄ deū locutū fuisse i ou
dio sicut in augustino. **Negabant**
resurrectionē corporū. dicentes ni
hil esse paradisi. neq̄ infernū. sed
quā haberet cogitationē deī in se. q̄
si habebant haberet in se paradisi:

qui uero peccatum mortale haberet infer-
 num in se sicut dentem putridum in ore.
Ultaria sanctis statui. et sacras yma-
 gines thurificari. ydolatriam esse dice-
 bant: eos qui ossa mirum deoscula-
 bantur subscannabant. **M**aximam
 eam blasphemiam ausi sunt dicere in
 spiritu sancto: a quo omnis mundicia est
 et sanctitas. **S**i aliquis in spiritu sancto
 auebant. et facit fornicationem. et ali-
 qua alia pollutione polluatur non
 est ei peccatum: quia ille spiritus qui est deus
 omnino separatus a carne. non potest pec-
 care. et homo qui nichil est non potest
 peccare. quod dicitur ille spiritus qui est deus est
 in eo. **N**on opatur omnia in omnibus.
Vnde concedebant. quod unusquisque
 eorum esset episcopus. et spiritus sanctus. **I**mpletum
 est in eis. quod dicitur in euangelio.
Surgent pseudo episcopi. et pseudo
 prophete. et cetera. **H**abebant etiam
 misericordiam illi argumenta sua nullo
 prolixius ualoris: quibus suos errores
 confirmare nitebantur. **Q**uorum
 perfidia hoc ordine detecta est. **P**ater
 wilhelmus aurifaber. uenit ad ma-
 gistrum rudolphum de nauumutico. di-
 cens se missum a domino: et hos infidelita-
 tis articulos ei proposuit. **P**ater sub
 quibusdam formis operatus est in
 ueteri testamento. scilicet legalibus.
 filius similiter sub quibusdam formis.
 ut in sacramento altaris: et baptis-
 mi et alijs. **S**icut ceciderunt forme le-
 gales in primo christi aduentu. ita nunc
 cadent omnes forme. quibus filius o-
 peratus est. et cessabunt sacramenta:
 quia persona spiritus sancti clare se manifesta-

bit in quibus incarnabitur. et principaliter
 per uicos septem loquetur. quorum
 primus spiritus wilhelmus erat. **H**ec et a-
 lia multa que nephas sunt scribere
 narrauerunt. **Q**ue omnia magister
 rudolphus episcopus parisiensi patefecit.
Duo audito episcopus per prouincias p-
 ers misit: eo quod non esset in ciuitate.
Qui cum esset in custodia episcopi. congrega-
 ti sunt ad eorum examinationem uicini
 episcopi. et magistri theologi: propostis sunt
 eis predicta capitula. que quidam ex eis in pre-
 sentia omnium protestabantur. **T**andem
 audita pueritate. consilio episcoporum. et
 theologorum ducti sunt in campum. et
 coram omni populo degradati: et in
 aduentu regis adusti. **C**um autem di-
 cerentur ad tormenta. tanta exorta
 est acris inclementia: ut nemo du-
 bitaret nisi ab eis aer fuisset comi-
 tatus. a quibus tantis error mo-
 rentibus fuerat persuasus. **I**n ipsa
 nocte is qui inter eos pocior habe-
 batur. ad ostium cuiusdam indule-
 pulians. scro suum errorem confessus
 est: asserens se magnum hospitem
 esse in inferno. et eternis incendijs
 deputatum. **E**odem tempore preceptum est
 parisijs. ne quis infra triennium legat
 libros naturales. **L**ibri magistri dauid.
 et libri gallia de thelogia perpetuo
 dampnati sunt et erusti. **S**icque de g-
 cia heresis succisa est. **de heretico apud
 treas erusto qui se dicebat esse spiri-
 tum sanctum. ca. xxiii.**
Quo anni elapsi quod quidam dyabolo
 plenus. apud treas se esse spiritum sanctum
 publice predicabat. **C**uius insaniam

populi non sufferentes in traxe posuerunt: et copioso igne circumposito in carbonē redegerūt. **No.** Duo uita illorū multū execrabilem esse. quā tam feda est doctrina. **Mo.** Ut amplius detesteris hereticorū sectas: unū tibi de illorū uita subiūgā exemplū.

De hereticis ueronensibus. Capitulum

Quē tempore frederici imperatoris **xxiii.** cū lucius papa fecisset uerone ciuitate lombardie morā. multis tū ecclesiarū prelati. quā regni principib; ibidē congregatis: et esset ibi godescalcus monachus noster. tūc maioris ecclesie in colonia canonicus. cū fratre suo euerhardo canonico sū gereonis: hospes illorū pene singulis noctib;. cū uxore et filia de domo propria esset. Quod cū considerasset euerhardus: interrogauit nescio quē illorū quo uent uel quid agerēt. Cui cū responsū esset. ueni et uide. secutus est illos in domū quādam subterraneanā: amplā satis. in qua multis ex utroq; sexu congregatis. quidam heresiarches sermonē blasphemis plenū cunctis tacetib; fecit: p quē uitam et mores illorū instituit. Deinde extincta candela. unusquisq; p imā sibi inuasit: nullā habentes differentiam inter legitimā et absolutā: inter uiduā et uirginē: inter dominā et ancillā: et quod horribilius erat inter sororē et filiam. Euerhardus uero hec uidens. utpote iuuenis huc urosus atq; uantis: simulans se discipulū: hospitis sui filie uel alicuius puelle in sermone se con-

uicit: cū qua extincta candela percauit. Cumq; hoc actitasset pene animū dimidiū: magister cunctis audientib; ait. Iuuenis iste tam studiosē frequētat auditoriū nūm: cito abilis erit ad docendū alios. Hoc uerbo audito: amplius non intrauit. Et sicut michi retulit p dictus godescalcus: cū illi de hoc argueret. respondit. Sciatu frater. nō me frequētare cōuentiūla hereticorū propter hereses: sed propter puellas. Ecce talis est uita et lex hereticorū. Nec micū. Quia nō credūt resurrectionē uel gehennā. siue penā malorū: ipse enī transire putant quāuis agūt. **No.** Audui qd multi heretici sint in lombardia. **Mo.** Hoc micū non est: habent enī suos magtōs in diuersis ciuitatib;. apud legentes: et sacra paginā puerse exponentes. **De heretico qui dyabolū dicebat esse principem hui' mundi eo q' mundum creasset. Capitulum xxv.**

Eo tempore quo otto rex profectus est romā coronari in imperatorē. et essent tū eo iohānes ep̄c cameracensis. henricus scolasticus sū gereonis. ingr hermānis canonicus bīuenensis: simul ingressi sūt scolas cuiusdā heresiarche. locū quē tūc legerat is erat. Jam uidiūm mundi uenit. Jam princeps hui' mundi eicietur foras. Quē locū ita glosauit. Ecce ep̄c dyabolū principē hui' mundi uocauit: quia hunc mundū creauit. Cū quo predictus hermānis satis dure disputauit:

et sicut michi retulit q̄ deus creasset omnia uisibilia et inuisibilia. corpalia et spūalia: nō solū ex scripturis. sed ex ratione monstrauit. **Hec** dcā sūt de hereticis. qui mēbra sūt dyaboli. **Hoc** enī noueris. q̄ multo intentius suā dyabolus exerceret maliciam in hereticis q̄m in euergumimis. **No** Possūt euergumini. id est obsessi a dyabolo habere caritatē? **No** Etā. sicut superius dictū est: nō in aīabus sed in corporibus. **de puella quā dyabolus intrauit cū esset q̄m**
Mulier quedam **quēnis. xxvi.**
 In briseke satis crudeliter hoc anno uerabatur. Hanc dyabolus cū esset quēnis. hoc ordine intrauit. Die quadam cū lac manducaret: pater eius iratus dicit. **Dyabolum comedas in uentre tuū. Mor** puella sensit eius ingressū: et usq̄ ad maturam etatem ab illo uerata. **Hoc** anno p̄mū meritis ap̄lozum petri et pauli. quorū lumina uisita uit liberata est. **Quis** dicere audeat q̄nq̄ aīozū infantulā baptizatā: non habere caritatem? **De** qua idem demon dicebat. **Me** egresso. nūq̄m aliud post hanc uitam seniet purgatorū. **Obsessi** p̄cā suā cōfitentur: orant et cōmunicant. **Qd̄** dyabolus quosdā dei p̄missione. in corpibz suis ledat: quibusdā tibi ostendat exemplis. **de theoderico conuerso quem dyabolus transtulit ultra ciuitatē lubeck. cap. xxvii.**

Theodericus conuersus n̄r susanēsis. sicut ab eius ore audiui. cū

esset iuuenis puellā quādā in ciuitate lubeck. alter quidā iuuenis ei procabatur: scdm̄ q̄ illi promissā fecia consentiente. cū theodericus se ei concubitu uti sperasset: socius ei illudens ad illam accessit. **Quo** coguito: iratus dicit. **Dyabolus** q̄ me huc adducit: poterit me etiā hinc reducere. **Mor** ciuitatus affuit. hominē rapuit. et in aera leuauit: et ultra ciuitatē transferēs. iuxta ripā cuiusdā lacus in cōmōde satis deposit. **Ad** quē sic ait. **Si** nō quocūmq̄ modo te signaſſes: modo occidissent te. **Tenuiter** enī et impfecte in ipso raptu. signū sibi cruas ipresserat. **Dimissus** a demone tam grauiter cecidit: ut in terra sine sensu iacens. sanguinē uomeret. **Tandem** aliquā tulū uiriū resumens. manibz pedibusq̄ reptando ad aquā peruenit: facie lauit. atq̄ ex ea bibens cū multo labore ad hospitiū suū puenit. **Ingressus** domū. mor ut lumē aspexit: scdm̄ in excessū ruit. **Vocatus** sacerdos. qui in cū s̄i iohānis euuāgelij legeret sup̄ eū: alijsq̄ orationibz contra impetus dyaboli illū munit. **Postea** per aīū integrū. ita corpus eius totū erat tremulū: ut cū manu tenere non posset ad bibendū. **Ecclesiam** s̄i nycolat. omniaq̄ ciuitatis edificia: luna splendēte cū a dyabolo portaretur. et portando comprimeretur: se uidisse testatur. **Sile** pene habes supra distinctione tertia. caplo. xi. de henrico aīe susanense. quē dyabolus noctu in foro

capuit: et ultra monasterium sancti
patroci translatum. in pasculo depolu-
it. Tam mala enim et tam uenerata
est demonum natura: ut solo illorum
intuitu. sepe homines corrumpantur. **De**
alberone conuerso qui dyabolum uidentem
firmat et quod sit ratio huius defectus. Ca.

Alberone conuersus noster. cum xxviii
nouicius esset. et quadam cum alio
conuerso propter timores nocturnos
in curia uigilaret: ante signa ma-
tutinalia ambium claustrum circue-
ns. quasi umbram humanam eminens iuxta
lauatorium conspexit. Estimans quia
frater fridericus esset monachus noster.
accessit propius: uolens ei inuere ut
iret dormitum. Et quia nouerat eum
non esse sane mentis. pedem retraxit:
ab illo ledi timens. Dum sic staret: um-
bra in oculis eius usque ad tabulatum
domus treuit. Illos signis sonantibus
in dormitorio. pulcrum intrauit: et
quia cibarius coquendis panibus
preparatus erat: mox ut ignem.
quem quasi per parietem uitreum uisus
est. aspexit. infirmari cepit. Stans
erectus et sub arbore se reclinans. pe-
ne octo diebus ab illa hora. in tanta
fuit cordis defensione et corporis: ut
non posset manducare neque bibere.
neque dormire. **Novi** Vellem rationem
scire. quare homo uiso demone. mox
igne conspecto extasim incurrat.
Mo Ignis lucis ministra est: dyabo-
lus uero princeps tenebrarum et auc-
tor est. Lux et tenebre sibi inter se con-
traria sunt: sicut frigus et calor.
Si egressus fueris de tenebris in ra-

diu solis uel e contrario: ex repentina
mutatione. uisus tuus turbatur
et deficit. Item si manum nimis irri-
gidam igni adhibueris. siue de ig-
ne extractam aque gelide immerseris:
contrarium elementum amplius te-
truciabit. Quid ergo mirum si ex ui-
sione dyaboli. qui ut dicitur auctor est
tenebrarum et ignis eterne gehenne:
hominis natura turbatur et terretur.
contrahitur et deficit: cum ignem huius
mundi uiderit. qui omnino contrarius
est igni gehenne. Ille tenebrosus:
iste luminosus. Multum discordat:
tam in sensu quam in effectu. Vni in-
perfectum ut supradictum est: sepe demo-
nes sine terrore et sine sensus defecti-
one uident. **Novi** Si uisio dyaboli
tam periculosa. et tam nocua est:
in forma subiecta: quis illum uidere
posset in sua natura. **Mo** Oculis
corporalis dyabolum ut est uidere non
potest. **Novi** Quare. **Mo** Quia
dyabolus furiosus est: et spiritum ut est
optimo parte omnium ingloriosum. non nisi
spiritu uidere ualet. Vident eum anime
reproborum in inferno: et sicut summa
beatitudo electorum est uidere deum.
ita maxima dicitur esse pena malis
cernere dyabolum. Vis audire quoddam
periculum: illum in sua substantia ui-
dere uolentium. **Novi** Volo et desidero
quia quanto plus horrores et mali-
cie de illo audieris: tanto amplius
peccare pertimesco. **Mo** Audi ergo.

**De abbate sancte agathe monacho et uisio-
ne quod uidetis dyabolum defectum**
ante hos annos Capitulum xxx.

Ante hos annos Capitulum xxx.

duodecim. wilhelmus abbas de sc̄a
agatha diocesis leodicensis. que est do
mus ordinis cisterciensis. dū tempe
quodam iturus esset eberbachū. ad
quā pertinet domus illa: uenissetq; co
loniam dixit monacho suo atq; con
uerso adolpho nocte. **O**pus ē misericordie.
ut uideant' obsessam illam: germanā
talis comisi nri de eberbacho: ut per
nos eius statū ille cognoscat. **Q**uod
cū illis placuisset. et domū in qua illa
cū multis et inter multos sedens iurat'
set: cū abbas nescio unde eā interro
garet. et illa nichil omnino responderet.
subiūrit. **V**is aliquid mandare fr̄i
tuo: **N**lla obmutescite: adiecit abbas.
Adiuro te per eū quē hodie in missa
tractaui: ut respondeas michi. **N**ox
dyabolo obediēte. et p̄ os sc̄ie ad in
rogata respondente: rogatus ē abbas
tam a conuerso qm̄ a monacho. ut il
lam sup̄ solariū diceret: quatenus
priuato eius uti possent colloquio.
Quod cū factū esset. et de diuersis ab
abbate dyabolus interrogaretur: et
respondendo nimis mentiretur. ait.
Adiuro te per altissimū: ut nō nisi
uera michi respondeas. **Q**uod cum
promississet: iussit monachū atq; cō
uersū paululū secedere. **Q**uem cum
interrogasset de statu quorūdam
āiarū. fratrū uidelicet. tam apud
eberbachū qm̄ apud sc̄am agathā.
sup̄ defunctorū: ita probabiliter de
singulis. quas tamē sc̄ia nūq̄m ui
derat. differuit: ut abbas de ueritate
nichil dubitaret. **D**icebat tales et
tales esse in gloria: alios ī penis ad

huc detineri. **P**ro quibus abbas ora
tiones instituit speciales. **I**nstruit
eū et de alijs multis: ita ut uehemēt'
miraretur. **P**ostea rogatus a cōuerso:
ut sibi soli cū solo loqui liceret: et h'
abbas amicus. cū monacho paulu
lū secederet: ait cōuersus. **S**icut p̄ce
pit tibi abbas meus. uidelicet ut ei nō
nisi uera ad interrogata respondeas:
ita te moneo ut si aliquid nosti de me
uel in me. quod nociuū sit anime mee:
dicas michi in instanti hora. **R**espōdit
dyabolus. **N**oui. **I**teri abbate tuo igno
raute. duodecim denarios apud traier
tū accōmodasti a tali sc̄ia in tali loco:
misistiq; illos p̄niculo inligatos in
simū tuū satis profūde. **Q**uod quidē
uerū fuerat. **N**am sicut idē cōuersus
retulit: ita cogitauit. **S**i abbas tu
us alicubi te forte miserit: solidum
istū ad expensas habebis. **Q**ui ait.
Nosti aliquid amplius. **D**icente dya
bolo noui te furem ē: cōuersus res
pondit. **E**x quo ueni ad ordinē: nullū
michi furti conscius sum. **T**unc ille.
Ego tibi furtū tuū ostendam. **Q**uā
do cara illa fuerūt tempa. ammonā
et quedā alia que monasterij tui
fuerūt. et non tua: pauperibus
erogabas. **R**espondente conuerso. nō
putaui huiusmodi misericordie opera
p̄c̄m esse: ait demon. **S**ūt p̄ meam
ueritatem: quia sine licētia facta:
nec aliqui inde susurrasti. susurrū
confessionē appellans. **N**ox cōuersus
ad abbatem descendit: in locū secre
tum illum traxit. et que sibi fuerūt
a dyabolo obiecta per humilem

confessione. apertis cōdignā penitē
 tiā suscepit. Tūc ad obsessā rediens
 et si adhuc aliquod ī se sciret peccā
 obsidentē ad interrogās. audire me
 ruit. Per iudiciū meū nichil modo
 de te noui: quia mor ut genua tua
 ad susurriū iclnasti: oīa michi
 prius scita subtraxisti. **No** In hoc
 frō sans ostensa sunt. tam presētia
 demonis: qm̄ uirtus cōfessiois. **Mo**
Satis de talibus in distinctioe cōfessi
 onis dictū est. Post hec demō ad iura
 tus ab abbate ut exiret: respondit. **Q**
 uo: Dicente abbate. ecce os meū ape
 rio: si pores ingredi: ait. **No** possū
 intrare: qā altissimus hodie intra
 uit. Tūc abbas. **A**scende super hos
 duos digitos: pollicem et indicē ei
 offerens. **N**on ualeo inquit: quia
 hodie altissimū tractasti. **D**ixerat
 enī missam abbas de mane. **I**nsiste
 teo ut exiret: respondit. **N**ondū
 uult altissimus. **A**dhuc duob; **A**nis
 ero in ea: et post hec in uia illius
 iacobi liberabitur. **Q**uod ita fr̄m̄ ē.
Deinde rogatus est abbas tam a
 monacho qm̄ a conuerso: ut dyabo
 lo preciperet: quatenus se eis in sua
 forma naturali ostenderet. **R**espon
 dente abbate. non hoc michi bonū
 uidetur: sufficiat uobis. quod huc
 usq; ei precepimus. **I**llis obstinacū
 ut fieret insistētib;: tandē uictus
 ait. **P**recipio tibi in ueritate xp̄i. ut
 in tua naturali specie nobis appa
 reas. **R**espondente illō. non uultis
 carere nisi me uideatis: et abbate
 dicente. non. cepit mulier in oculis

cor turgescere. et ad instar turris
 ascendere: ita ut oculi eius scintilla
 rent: atq; ad similitudinē fornacis
 fumigaret. **Q**uib; uisis. territus
 ruit in extasim monachus. factus
 est extra sensū cōuersus: et nisi ab
 bas qui eis constantior erat. dyabo
 lo ut pristinā formā resumeret an
 us precepisset: silēm mētis defectū
 incurrisset. **S**i his uerbis meis im
 mus credis. interroga illos: adhuc
 ut opinor uiuūt. uiri religiosi sūt:
 non tibi dicent nisi merā ueritatē.
Dyabolus uero precipienti obedi
 ens. et ad priorē speciem uultū fēcē
 reducens: ait abbati. **N**umquā tā
 stultū preceptū precepisti. **P**ro certo
 scias: quia si hodie diuinis non
 cōmunicasses misterijs: nullus
 uesterū ulli hōm̄ que hodie uobis
 ingessissem diceret. **D**ucas q; possit
 me homo uidere et uiuere: **N**equaq;
Homīes qui erant inferius expec
 tantes. strepitū superius audientes
 ascenderūt: et cōuersū cū monacho
 semimortuos reperientes. aqua et
 foallauerūt: et inter manus illos
 deportauerunt. **T**unc dyabolus dixit
 abbati. **Q**uo iturus es modo: **R**es
 pondente abbate. euerbaciū: subnit
 it ille. **E**go etiā sueuerbaco fui: et
 satis ibi trufauī. yronice nomini
 alludens. **E**rat enī post illa tēpora:
 quo cōuersi se ordini opposuerant.
Tam horrendus et tam ueneratus
 est demonū aspectus: ut nō solum
 sanos infirmer: sed nōnūqm̄ etiā
 interficiat. **D**e duob; iuuenibus

qui dyabolū in specie mulieris uidē
Quo tes infirmam sūt. Cap. xxx.
 Iuuenes secularis nōdū miles
 et quibus unus erat dapifer abba
 tis prunie. qui michi hec que dictu
 rus sum retulit in quadā uigilia
 sū iohānis baptiste: post solis occa
 sum circa riuulū qui monasteriū
 preterfluit in dextrariis suis spacia
 bantur. Videntes ex altera parte ri
 uuli quasi specie muliebri in ueste
 linea: putantes quia maleficia ex
 cereret. ut quibusdā mos est i nocte
 illa: ut caperent eam aquā transi
 erūt. Que cū ueste leuata fugere
 uideretur: illi in equis uelocissimis
 insequētes. cū fugientē quam quasi
 umbrā ante se uidebant cōprehen
 dere nō ualērent: deficientibus equis
 unus dixit. Quid agimus: Dyabo
 lus est enī. Et signantes se: monstrū
 ultra nō uiderunt. Ab illa hora tā
 hoies qm̄ iumēta. multo tempore
 languerūt: uir mortē euadentes.
No Non ista miror de dyabolo: cū
 legam basiliscū solo uisu homines
 et aues et iumenta interficere. **Mo.**
 Hoc ipm̄ agit dyabolus in psalmo
 per basiliscū designatus: sicut subie
 tis tibi pandam exemplis. **de feia q̄**
ad dyabolo i specie serui sibi noto p̄sta
Alkuminskugen inoetua est. xxxi.
 sicut sacerdos eiusdem uille retulit
 lamberto monacho nō. matrona
 quedam honesta: dū nocte quadam
 cū alia femina nescio unde ueniens
 per uillam eandem transiret: dyabo
 lus cuiusdā serui ad modū iocosi

formā assimens. manū eius tenuit
 et modicū strimet. Cui cū diceret di
 mitte me: mor illū non uidit. Que
 statim male habere cepit: femine
 sequenti se dixit. Seruus ille cōpres
 sit me: et ecce cordis defectio ex hoc in
 uasit me. Dicente illa. nequaquā
 hic fuit: respondit matrona. Im
 mo certissime: satis enī proterue
 respexit me. Vadensq; in domū su
 am lecto decubuit: et post paucos
 dies defuncta est. **De muliere i are**

q̄ ad dyabolo aplerata post paucos
Mulieri ānos defūcta est. xxxii.
 Quidam iuxta castrū are cō
 manēti: hoc anno simile contigit
 Hec cū maritū haberet ebriosū: nul
 la presimebat nocte se dormitūm
 donec ille a taberna rediret. Que dū
 una noctū pasta ad coquēdos panes
 preparata: ante fores domus sine
 lassā sederet. uiri prestolans aduētū:
 duos in albis uestib; ad se uenire
 cōspexit. In cuius amplexus dum
 vnus illorū rueret. eamq; brachijs
 stringeret: illa clamante ambo dis
 paruerūt. Que in domū fugiens.
 mor ut hūmē uidit. amens facta
 ruit: filiamq; propriā in clamorē
 cōuertit. Post paucos dies defūcta
 est. Ecce quomō dei iudicio talia fi
 ant proliis ignoro. **Nov** Hortēda
 sunt ista. **Mo** Audi aliud quod fa
 tis terrere nos poterit. qui dicimur
 religiosi. **De cōuerso que dya' in spē**
moralis meridie dormitē cōplex' if'
Tempore tridui extinguit. xxxiii.
 Quodam estiuo cōuersis ordis

Quinta distinctio

nti in dormitorio suo meridie qui
escentib; : dyabolus in specie inoni
alis nigri ordinis singulorū lecta
arcinuit: ante quosdā stetit: quos
dam cū festinaciqne preteruit. **Ve**
niens ad quēdam cōuersū ante illū
se inclinavit. et brachys collū eius
stringens tactusq; meretricio demul
cens: oscula in eius ora defecit. **Qd**
cū quidam frater religiosus uidisset.
et illa disparuisset: satis tam de per
sona qm̄ de opere et in tali loco stu
pens surrexit. et conuersū lectū adit:
quem quidem dormientē. sed in cōpo
sita et impudice nudatūq; iacentē
inuenit. **Ceteris** ad signū uone sur
gentibus. ille grauē se sentiens sur
gere non potuit: et ad uesperā in in
firmatorio ductus: infra triduum
uitā finiuit. **Hec** apud nos euidē
ut p̄to loci grangiarius recitauit:
asserens sibi dictū ab eodem cōuerso
qui uidit uisionē. sub typo cōfessio
nis. **Non** Cū deus sume sit misericors
et dormiens modicū differat a mor
tuo: quid est q̄ idem cōuersus pro tā
tillo punitus est. **Mo** forte nimis
erat negligens: circa usū uerecūdie.
Verecūdia siue pudicia. que oīm
ornamētū est uirtutū: non solum
esse debet in habitu. sed etiā in actu.
Frequenter contingit. ut sicut homo
interior libenter ea que de die cogitat.
nocte per ymaginacionē retractat:
ita exterior illa que uigilans facti
tat. dormiens frequēter representat.
Mo. In hoc consencio quia noui q̄
dam raptores. qui sepe noctib; dor

miedo surgūt: arma induūt: ex
eunt gladios: feriūt parietes: et
postqm̄ lassati fuerint. singula ī
loco suo reponūt. sicq; arbitū rede
unt: nec aliquid horū recordantur.
Mo forte idem cōuersus nimis in
dulserat uino. **Inebriacionē** libe
ter sequitur demudacio. **Si** uoc nō
fuisset inebriatus: non fuisset de
nudatus. **Et** quia demudatus: id
circo a filio sublamatus. **Nō** solū
angeli s̄ sed et mali noctibus nos
lustrant. et per negligenciā siue
dissoluacionē si contigerit nos in
lectis nris iacere irreuerenter: lo
nos a nobis fugamus: et malos
ad nrām terisionē inuitamus.
Quanta grā sic dormientes quōq;
se prouent: audies in distinctione
septima. caplo. xij. et caplo. xij.
in quib; beata dei genitrix per se
dormientes uisitauit. **Non** habu
it ne cōuersus predictus caritate:
Mo Non michi hoc constat. sicut
et de predictis feminis: quas dya
bolus extirpit aspectus. **Quod**
uero dyabolus quosdā peccatores
in p̄tis interficiat: subsequētia
declarabunt exempla. **de thienno**
milite cū quo dyabolus nocte teste
rib; ludens uiscera eius excussit. ca.
n susacia que ciuitas est. **xxij.**
dyocesis coloniensis. miles quidā
thienno nocte habitabat: qui sic to
tus erat deditus ludo tesseriū: ut
non die non nocte quiesceret. **Sep**
sacū cū minimis secū portabat:
ut secū ludere uolentib; obuiaret.

Ita in ludis expeditus et fortunatus
 erat: ut uix aliquis ab illo sine
 dampno recederet. **Ut** autē postea
 ostenderetur quātū deo tales ludi
 in quibz ire. inuidia. rixē & dāpna
 suscitantur: p̄cō q̄ uerba uentant
 contraria forent: permissū est dra
 bolo ut cū eo luderet. qui multis il
 luserat: atq; euisceraret qui mul
 torū marubia euacuauerat. **Noc**
 te quadā domū eius in spēcie curdā
 ludere uolentis intrans. Saccellū
 q̄m̄m̄is refertū sub ascella por
 tans. ad tabulam sedit: denarios
 liberaliter apposuit: tesseras iacta
 uit et acquisiuit. Cui cū prospere
 succederet. et militi iam pecunia q̄
 apponeret defuisset: iratus ait. **Nū**
 quid nō dyabolus estu? **Et** ille. **Nūc**
 sans est: appropinquat enī temp⁹
 matutinale: oportet nos ire. **Tol**
 lensq; illū per tectū traxit: cuius
 uiscera tegulis retrahentibz misera
 biliter excussit: et quid de eius corpe
 factū sit. uel in quē locū proiecerit
 illud: usq; hodie tam a filio eius
 qm̄ a ceteris qui illū nouerant. ig
 noratur. **Mane** uero uiscerū eius
 relique tegulis inherentes. reperte
 sunt: et in cimiterio sepulte. **Bene**
 dyabolus suos ministros in hoc
 mūdo sinit prosperari: quos semp
 in fine decipit. **De homine qui in**
insana spē dyaboli de turri saltas
in eandem diruptus est. cap. cxxv
ciuitatem. sicut michi retulit inge
 gozmarus uir religiosus et sancti
 patroci canonicus: homo quidam

ignotus uenit dicens se uelle salta
 re de turri scī iuliani: que multū ē
 sublimis: si tamē aliquid ex hoc
 consequi posset honoris. **Responde**
 tibz ciuibz sicut uiris prudentibz:
 nichil tibi propter hoc dabimus.
 ut tempm̄ interficias. ait. **Propter**
 honorē ciuitatis saltabo. **Congre**
 gata multitudine populi circa fo
 rū. cui turris eadem contigua erat:
 et de fenestris domorū alijs prospec
 tantibz. turrim ascendit. **Quem**
 alius quidā a tergo clamans. ait.
Dic michi o homo: cū quo demōe
 agis talia: **Cui** cū ille nescio quem
 demōnē nominasset: respondit.
Saas pro certo: quia decipiet te. **Ne**
 qm̄ est enī. **Si** fidei oliuēri te comit
 teres. non te deciperet: quia curialis
 est et fidus. **Respondit** ille. **Nequa**
q̄ me decipiet: quia in multis sum
 fidem eius expertus. **Aucto** hunc
 oliuēri fuisse eundem. de quo sup̄
 dictū est caplo quarto. **Quid** plura:
Ascendit turrim et saltauit: sed post
 saltū surgere nō ualuit. **Miracibz**
 turbis quare non surgeret. et igno
 rantibz causam mortis eius: p̄pter
 amplā quā induerat cappam
 ad capiendū uentū: propius acce
 dentes. hominēq; de terra leuantes:
 inuenerūt omnia uiscera eius effusa.
Ete sic dyabolus ministros suos
 remunerat. corpa quidē occidendo:
 et aīas in penas eternas detrudendo.
De quarū cruciatibz in distinctione
 duodecima audies sufficienter. **No.**
Quāntū considero ex iā dō oliuēro

non omnes demones equaliter mali sunt. **Ma** In quibus in celo amplius intensa erat contra creatorem superbia atque inuidia: in hys usque hodie magis uiget ad nocendum malicia. Quidam ut dicitur alijs cum lucifero contra deum se extollentibus simpliciter consenserunt: et hys quidem cum ceteris ruerunt, sed ceteris minus mali sunt, hominesque minus ledunt: sicut exempla subiecta explanabit.

De demone qui in specie hominis militi si-

Demon deliter seruit, xxxvi.
 Quidam adolescentis uentusti speciem induens, ad quendam militem uenit: obsequium suum illi offerens. Cui cum multum placeret tam indecens quam in sermone: gratanter ab eo susceptus est. Qui mori militi seruire cepit tam diligenter, et tam timide: tam fideliter et tam iocunde: ut satis ille miraretur. Numquam equum suum ascendit, numquam descendit: quin ille preparatus esset: et genu flexo strepam teneret. Discretum, prouidum et hilarem: se semper exhibuit. Die quidam dum simul equitarent, et uenissent ad fluum quoddam magnum: miles respiciens, et phures ex inimicis suis mortalibus post se uenire considerans: ait seruo. Mortui sumus. Ecce inimici mei post me festinant: fluius ex opposito est: nullus superest locus refugij. Aut occident me: aut capient. Tunc ille. Ne timeas domine, uadium fluminis huius uenit: sequere tantum me, bene orate mus. Respondente milite, nunquam

homo fluum istum in hoc loco transuadit: spe tamen euasionis seruum ducentem secutus, sine periculo uenit ad litus. Et ecce eis transpositis, hostes ex opposito litore consistentes: mirati sunt dicentes. Quis unquam audiuit uadium in flumine isto? Non alius: nisi dyabolus illum transuerit. Timentesque reuersi sunt. Procellu uero tempus accidit, ut militis uox infirmaretur usque ad mortem. In qua dum omnes medicorum artes defecissent: ait iterum demon domino suo. Si diua mea inungeretur lacte leonino: statim sanaretur. Dicente milite, unde haberetur lac tale? Respondit ille. Ego afferam. Qui uadens et post spatium unius horae rediens: uas plenum secum attulit. A quo cum fuisset peruncta: mori in horata pristinum recuperauit iugum. Cui cum diceret miles: unde habuisti tam cito lac istud? Respondit. De montibus artuli arabie. Recedens a te in arabiam tuam, leone spelunca intraui: caculos abegi et ipsam misisti: sicque reuersus sum ad te. Stupente milite ad uerba ista, et dicente: quis ergo es tu? Respondit ille. Non sollicitus de hoc: seruus enim tuus sum ego. Instante milite: tandem confessus est dicens. Demon ego sum: uel ex illis qui cum lucifero ceciderunt. Tunc magis milite stupente, subiit. Si natura dyabolus es: quid est quod tam fideliter seruis homini? Respondit demon. Magna est michi consolatio esse cum filius hominum. Dicente milite.

non audeo de cetero uti seruiuo tuo
 iterū ille respondit. Hoc pro certo
 scias: quia si me tenueris nūq̄m
 a me uel propter me aliquid mali
 tibi eueniet. Non audeo inquit: sed
 quidquid pro mercede postulaueris
 licet dimidiū bonorū meorū: libēs
 tradam tibi. Numq̄m homo homi
 seruiuit tam fideliter: et tā utiliter.
 Per tuā prouidenciā iuxta flumi
 morā euasi: p te uxor mea recepit
 sanitatē. Tūc demon. Ex quo tecum
 ē non potero: nichil pro seruiuo
 meo nisi quinq; solidos requiro. Es
 cū recepisset: militi illos reddidit
 dicens. Deto ut ex eis nolam com
 uares. et sup rectū illius pauperis
 ecclesie ac desolate suspendas: ut per
 eam saltem diūnas dieb; fideles ad di
 uinū officiū conuocentur. Sicq; ab
 oculis eius disparuit. **Novū** Quis
 unq̄m tale aliquid de dyabolo spe
 raret. **Mo** Dicam tibi aliud ut sic
 dicam dyabolice bonitatis exēplū:
 quod non minus esto mireris. **De**
demone qui euerhardum milite
transiit iherusalem. cap. xxxvii.
Eodem anno quo rex philippus
 primum ascendit contra octonē
 postea imperatorē. miles quidam
 honestus euerardus noīe de uilla
 que ambula uocatur natus gra
 uiter infirmabatur. Cui cū capta
 fuisset materia in cerebrū: ita ce
 pit furere. ut propriā cōiugem atē
 infirmitatē multā dilectam. i tū
 haberet erosam: ut illam neq; ui
 dere neq; audire posset. Die quadā

dyabolus in forma hoīs infirmo
 apparens. ait. Euerarde: uis ab ur
 ore tua separari? Respondit ille. Hoc
 om̄ib; modis desidero. subiunxit dy
 abolus. Ego te in equo meo ducā
 comā. bene obtinebim; apud pa
 pam. ut diuortū faciat inter te &
 illam. Quid phura? Visū est militi
 ut equū inuitantis ascenderet: ut
 comā cū illo post tergū eius sedens
 pergeret: ut illo pro se allegante pa
 pa eū ab uxorē corā cardinalibus
 sollempniter separaret: ip̄sq; di
 uortū literis pontificalib; atq; bul
 latis confirmaret. **Mira res.** Ab ea
 dem hora qua sic mirabiliter fir
 mi spē a dyabolo captus est: ita cor
 pus iacebat ex sanguine. ut tantum
 modicū caloris in eius pectore sen
 tiretur. Propter quod a sepulchra
 dilatus est. Milite ut sibi uidebat
 nimis gaudente diuortii causa:
 ait dyabolus. Vis modo ut ducā
 te iherosolimā. ubi dn̄s tuus cru
 cifixus est atq; sepultus: nec non
 et ad reliqua sacra loca que xp̄iani
 uidere desiderant: Et hys uerbis
 marime postea intellexit: illum
 demonē fuisse. Respondente illo
 uolo et desidero: spē sp̄m repente
 per mare transiit: et in basili
 ca dn̄i sepulchri deposuit. Dein
 de ostendit ei loca reliqua: i quib;
 orationes suas fecit. Ad quē iterū
 ait. Vis etiā uidere sephadimū in
 imiciū ur̄m: eiusq; exercitū? Cui
 cū diceret uolo. ductus est in mo
 mento ad loca castrorū: uiditq;

illo demonstrante. regem et principes
 eius: milites. arma. uerilla. tentoria.
 atque exercitum uniuersum. Post hec ait
 demon. Vis modo redire ad patriam
 tuam? Et ille. Tempus est ut reuer-
 tar. Quem statim spiritus leuauit: et in
 lombardiam transtulit. Qui ait. Vi-
 des hoc nemus? Jam homo quidam
 de uilla tua. merimonia sua ad istas
 prouincias in asino portans: ipse
 intrabit et a latronibus interficietur.
 Vis ipsum persequi? Respondente co-
 libenter. statim homini occurrit:
 et quia latrones in nemore essent
 prederit. Quem sicut suum prochia-
 num. ualdeque notissimum hilariter re-
 salutauit: et gratias agens alia
 uia diuertit. Venientibus eis franc-
 kinford: rursus ait demon. Cognos-
 cis walramum filium duces de humberg?
 Bene inquit illum noui: et frequen-
 ter cum illo militauit. Dicente deinde.
 uis nunc eum uidere: et miles respon-
 deret. in partibus est transmariis:
 ille subiecit. Nequaquam: sed iam in
 tali loco regi philippo confederatur:
 et per ipsum terra uestra rapinis et incendi-
 is uastabitur. Hoc impletum uidi-
 mus: quoniam ipso duce andernacum. rema-
 gnum. alique uille plurime ex-
 uste sunt. Respondente milite. de
 hoc satis doleo. Postquam regem cum
 principibus et walramo uiderat: ad-
 lectum et ad corpus. sine omni lesione
 spiritus eius reductus est. Mor iam
 prius spirare et conualescere: uoxem
 ante captum erosam. amore pristino
 dilexit: et non sine multorum amira-

atione. que uiderat uel audierat sequi-
 us reuertitur. Quidquid enim uideat
 romae et in iherosolima. in lombardia
 et in alemania: tam in loas quam
 in personis plenius utique uidit: me-
 hus uisa cognoscere potuit et re-
 tate. quoniam si oculis corporis illa uis-
 perisset. Structuram urbis romae
 nec non et effigiem domini innocenti
 pape cardinalium et ecclesiarum: et in
 partibus iherosolimitanis. formam
 sephadimi. et exercitus eius: sil-
 montes flumina castra. uniuersa
 que loca per que transierat: tam proprie
 in suis formis. atque nominibus expressit:
 ut hi qui oculis corporis illa ui-
 derant: quid contradicerent non
 inuenirent. Interim rusticus cum
 mercibus suis. de lombardia rediret:
 et quia illum ibidem uidisset. atque
 per eius cautelam latronum pericu-
 lum euasisset: coram multis testifica-
 tus est. **Notandum.** Audiuimus quod quidam
 demones talis nature sint. ut bene
 a se obsessos torqueant: sed eosdem
 criminaliter peccare non sinant.
Mo. De hoc satis euidenter audiui
 se me recordor exemplum. **De demone**
qui non permisit hominem a se obsessum
de rapina in quatuordecim gustare. Capitulum
Diuces quidam sub typo **xxxviii.**
 elemosine conuictum pauperibus
 fecit. Inter quos cum quidam obsessus
 esset. et ceteris manducantibus carnes
 ipse quidem orationem applicaret: sed easdem
 uesci non posset: ex circumstantibus
 hoc uidentes dixerunt. Inique: cur
 non finis hominem manducare?

Quibus ille respondit. Nolo ut peccet: eo quod elemosina ista de rapina sit. Dicentibus eis. mentiris: quia is qui fecit eam homo bonus est: respondit. Nequaquam mentior. Vitul^o iste qui hic pauperibus diuisus est: in quinta generatione fuit ab illa uacca. que per rapinam habebatur. Et satis mirati sunt qui aderant. **No.** Si demones quam generationem iudicant rapinam: puto quia multum acriter in penis uindicabunt peccata. **Mo.** De hoc non dubites. Recordare uacce illius. per quam et in qua punitus est miles helyas: sicut dictum est in distinctione scda. capitulo septimo. Reuocat michi etiam ad memoriam uacca hec. uerbum oblesse mulieris illius in briseke: cui^o superius mentionem feci capitulo xxvi. Hec cum die quadam iohanne burgrauum de rinerken uidisset: sicut michi retulit qui audiuit. multis presentibus contra eum clamauit dicens. Vitulum illud que tali uide abstulisti: flammis infernalibus a nobis liquatum mitemus in oculos tuos: et per omne corpus tuum stillabimus pinguetudinem eius. **Vinu** uero quod sub banno tuo in hac uilla uendis: feruens in os tuum fundemus. Quibus uerbis miles territus tabernam amouit: et uitulum mulieri restituit. **No.** Satis michi probatum iam fateor. quod demones sint. quod multi sunt. et quod mali sunt: nunc quam infesti nobis sint. aliquid sub exemplis delectat audire. **Mo.** Ita infesti sunt hominibus. ut inter al-

cos discordias faciunt: et inimicos reconciliari non sinant. Pro cristo. et pro peccatis suis peregrinari uolentes. retrahunt: conuerti desiderantes auertunt: conuersos multis modis turbant et impediunt. Ecce exempla. **De dyabolo qui uisus est seminare discordiam inter duos peregrinos amicos.**

Duo uires colonenses cap. xxxix. uiri diuites et honesti. et speciales adiuuam amici: ex quibus unus uocabatur sistappus. alter uero godefridus: ad sanctum iacobum apostolum simul profecti sunt. Die quadam cum soli equitarent ceteris fratribus precedentibus: dyabolus inuides amicitie et concordie illorum: in ingressu cuiusdam nemoris baculum godefridi in dorso ipsius pendente: satisque forte in duas partes fregit. Qui cum neminem adesse conspiceret: turbatus clamauit ad socium. Frater: quare fregisti baculum meum? Illo negante etiam cum iuramento. sicut michi iam dictus godefridus retulit: ita in eum exarsit ut uir manus ab eius lesione colhiberet. Tandem gratia dei. et meritis beati apostoli ad mentem reductus: apud socium unice dilectum penitentiam egit. et totius discordie caput dyabolus confusus aufugit. **De demone qui in specie sacerdotis militem per spineta dicens inimicos illos effecit. Caplin. xl.** Sicut michi retulit quidam honestus sacerdos. nunc monachus in ordine nostro: plebanus cuiusdam uille prophanus suis placere uolens

ludos seculares cū illis exercuit: tabernaculis frequētauit: et in quā potuit moribus illorum suos reformauit. Impletū est in eo illud prophete. Et erit sicut populus sic et sacerdos. Habebit autē in uilla militem compatrē: uicys suis per omnia concordantē. Et erat in eis non in epō sed in mūdo cor unū et anima una. Sepe aliter ab alio ad ludos et ad epulas iuitabatur: sepe ad tabernaculis trahabatur. Vidēs hec dyabolus totius doli artifex. ut amorē illū uiciosū: in odiū uertēt periculosū: nocte quadā cū idem miles esset cubitū. in forma sacerdotis ad lectū eius uenit: et ut se sequeretur tam uerbo quā signo impertune instat. Miles cū territus pene nudus surgeret. et nudipes sequeretur precedentē: per campū spinis et uepribz plenū ductus est. A quibz dū plante eius vulneratētur. et sanguinē stillarent: uari post eū clamauit. Male sacerdos: malo tuo huc me adduxisti. Dyabolo semper clamante sequere. sequere: miles turbatus lignū quod casu reperit ut sibi uidebatur caput sacerdotis diuisit. Sic illo prostrato. et uulcu eius sanguine perfuso: miles cū multo labore ac dolore ad domū suā reuertitur: qualiter ei sacerdos illuserat. uxor. familie amicosq; congritur. His minus credentibz. subiecit. Ego caput eius et coronā non modicā uulneraui. Eadem nocte sacerdos horū proles in sciis. cū ex necessitate nature

uirus esset ad camerā: cū tanto impetu caput limini superiori illis. ut corona grauius vulnerata sanguis erupens totā eius faciē erentaret. Quo ad lectū reuertente: cū mane populus pulsata missa in ecclesia expectaret: et ille minime ob vulneris dolorem ueniret: cognoscens miles causā a referentibz ait. Ecce hoc est quod dixi uobis. Quid plura? Insanientibz cognatis et amicis eius. cū sacerdos obiecta fortiter negaret et illi nō crederent: per biennū de ecclesia sua eliminatus: uir tandē illis credalius est. Et hys duobz exemplis colligit: quod inter amicos siue spirituales siue carnales discordias seminat. Et inimicos in quātū ualent. cōcedere nō sināt: certū est. *De demone qui dixit se seminasse discordiam inter militem et cenobium. Capitulum.*

Miles quidā nuper in domū quadā ordinis nri nocte satis uerabat. Garriente dyabolo per os cuiusdā feie: locutus est ad illū nescio quis de astantibz. Dic mihi: quare nō suades illi militi ut cenobiū tale seruari desisset inquietare? Cui demō cadu nādo respondit. Quid est quod loqueris o imprudens? Meo consilio res agitur. et tu michi dicas. ut suadeam ea que pacis sunt? Quod autē pro epō peregrinari uolētēs retrahant et spediānt. presto est exemplū. *De milite meingoz quē dyabolus per pauimentū traxit.*

Miles quidam meingoz *cap. xlii*
 noie. cū adolescens in francia
 linguā disceret gallicā. grauius
 infirmatus: spe cōualeſcentie ad
 sanctū remigū tenuis. peregrina
 tionis uotū fecit. sed non soluit. Re
 uersus uero in prouinciā suā uoti inſ
 gressor. multis dieb; elapsis: cū alter
 quidā miles guldolphus noie uir
 nobilis. de uilla seffelingē orundus
 suscepta carena tempe capli gene
 ralis cisterciū ire proponeret. et hoc
 predictus meingoz cognosceret: co
 gavit illū ut se suscipere uellet in
 comitē peregrinationis. Quod cū
 ille gratū haberet. simulq; ad uillā
 que tricastrū uocatur. iuxta diuio
 nē sitā uenissent: cū ad prandēdū
 in terra more penitentiū cōsedisset:
 suis remigū remensis ep̄e. pontifi
 calib; indutus: transgressori suo
 apparens ait. Meingoz. quare nō
 soluis uotū tuū: Miles uero cū tā
 de uisione. qm̄ de uoti improperacōe
 terretur: mor dyabolus aduolās
 uerbis amonitorijs: uerba dissua
 sionis aduēit dicens. Noli festina
 re: bene uotū solues qm̄ poteris.
 Nichilq; aliud dices. hoīem pedib;
 accipiens: per uentrē in pauiētō
 tam fūmisericorditer traxit: ut fa
 ces eius in quatuor partib; uulne
 rata. sanguīe erūpente terrā infū
 deret. Quē cū guldolphus sic trahi
 uideret. et trahentē nō aspiceret. si
 cut ab eius ore audiuit: illico surrex
 it. militemq; brachys stringens: cū
 foris esset sic retinere ire potuit.

A quo cū causā culpe simul et pe
 ne didisset. ait. Consulo. ut red
 das uotū tuū. Respondente illo. nō
 modo habeo expensas: dedit ei soli
 dū sterlingorū. et ille soluit uotū
 neglectū. *Noi* Ut uidet. nō multū
 a nobis demones sūt remoti: qui
 ad puniendū nos tam sūt parati.
Mo. Q; semp sūt iuxta nos. et cir
 ca nos: ex subiecto cognosces exem
 plo. *De demone qui uineam pro
 merete custodiuit. Caplin. xliii.*

Anno preterito tempe uindemie
 cellerarius de laici cuiusdam
 curtis monasterij uineā duobus
 seruis custodiendā cōmisit. Nocte
 quadā unus ex illis uigilias noc
 turnas sibi tempore uolens: dya
 bolū ioculariter uocauit dicens.
 Veni dyabole: custodi hāc uineā:
 et ego tibi p̄ciū dabo. Vir uerba cō
 pleuerat: et ecce dyabolus affuit di
 cens. Presto sum. Quid ergo dabis
 michi: si eam custodiero: Et ille.
 Cophinū plenū de uuis. tali condi
 tione. ut si quis intrauerit ab ea
 hora qua dies et noc separantur.
 usq; ad ortū diei: neq; propriā neq;
 alienā excipiens personā: collum
 ei frangas. Quod cū dyabolus pro
 misisset. et seruis sero quasi de ui
 nea securus domū intrasset: ait
 illi cellerarius. Quare non es in
 uineā: Respondente illo. Socū meū
 ibi reliqui dyabolū notans. Celler
 rius putans. quia de conseruo suo
 diceret. iratus ait. Vade cito: quia
 solus non sufficit ille. *Aut seruis?*

et speluncā que erat extra uineā
cū socio ascendens. circa mediū noc-
tis. motū quasi hoīs inter uices trā-
seūtis. audiētes: ait is que predicta
paccio latebat. **Aliquis est in uinea.**
Respondit alter. **Sede.** ego descendā
et uidebo. **Descendit:** et uineā foris
circuēns. cū nulla hoīs uestigia in
sepe reperisset. custodem suū adesse
cognouit. **Mane** sono oīa aperiens
cophinū uuis refertū dyabolo pro-
preno dare uolens. iuxta uitē unā
fudit: et discedens. atq; cū sono post
paululū rediens: nec unū ibi granū
reperit. **Non.** **Satis** de hys amittor:
sed dic queso. quomōdō cōuerti uolē-
tes impediunt. **Mo.** Referam tibi
quod michi sanctimonialis quedā
retulit. coacta a sua abbata.

**De eufemia sanctimoniali quam
dyabolus infestauit. Capl. xlii**

Quā esset eadem sanctimonialis
puella paruula in domo pa-
tris sui. dyabolus illi sepius in diu-
sis formis uisibiliter apparuit: et
tenerā eius etatē diuersis modis ter-
ruit. ac contristauit. **Que** cū in cur-
tere timuisset amētiā. ad ordinē
itrū cōuerti proposuit: uerbis uo-
luntatē exprimes. **Nocte** quadam
in specie uiri dyabolus illi apparēs
cōuersionēq; illi dissuadens. ait. **Euf-**
femia noli cōuerti. sed accipe uirū
iuuenē pulchrū q;. ut cū eo delicias
mūdi fruaris: uestes enī pretiose
et cibaria delicata nō decrūt tibi.
Si autē intraueris ordinē. semper
eris misera et pānosa: fame. sic

frigusq; pacieris: nec unquā de ce-
tero bene tibi erit in hoc seculo. **Ad**
quod illa respondit. **Quid** de me
tūc erit: si in illis delicijs quas tu
michi promittis mortua fuero?
Ad quod uerbū dyabolus nullū
quidē responsū dedit. sed puellam
rapiens: et usq; ad fenestrā solarij
in quo iacebat deportās: precipita-
re eam conabatur. **Que** cū ange-
licā salutationē diceret. inimicus
eam dimisit: et ait. **Si** ueris ad clau-
strū: semp tibi aduersabor. **Quod**
si in hac hora mulierē illā nō iuo-
casses: occidisset te. **Et** hoc dicto:
uirginē ualde compūens. i canē
marinū transmūtatus de fenest-
ra eriliuit: et nusq; comparuit.
Sicq; ad iuocationē dei genitricis
et uirginis marie: uirgo liberata
est. **Quā** infestus conuersis sic dy-
abolus. et qm̄ multis q; diuer-
sis modis illos ueret et impediāt:
sequencia declarabūt. **Cū** p̄dicta
puella fuisset monacha effecta:
nocte quadā cū in lecto iaceret: et
iacendo uigilaret: uidit circa se
plures demones in specie uirorū.
Ex quib; vnus aspū terribissimū
stabat ad caput eius. duo ad pe-
des: quartus ex latere contra eā.
Qui clara uoce ad alios clamabāt
Quid statis? **Tollite** illam tota-
liter sicut iacet: et uenite. **Respō-**
derūt illi. **Non** possumus. **Inuo-**
cavit enī mulierē illam. **Non.**
Quid est q; demones matre sui cre-
atoris nōiāre presumpserūt. nōiē

tantū conditionis: et nō honoris:
Mulier nomē est corruptionis et na-
 ture: uirgo uel maria. siue dei geni-
 trix noīa sicut glorie. **Mon** Non
 ausi sūt. quia indigni. ore polluto
 nomē integritatis uel glorie noīa-
 ce. Item tamē demon post uerba an-
 gelice salutationis. puellā brachio
 dextro trahens; et trahendo itantū
 compressit. ut cōpressionē tumor. &
 tumore liuor sequeretur. Que cum
 haberet sinistra liberā: ex nimia si-
 plitate non est ausa se signare per
 illam: putans signū manus sinis-
 tre nichil sibi prodesse. Cogēte tamē
 necessitate per eandē manū crucem
 sibi impressit: et demones fugauit.
Liberata ab illis. pene exanimis ad
 lectū cuiusdā sororis cucurrit: et
 fracto silencio quid uiderit uel quid
 passa sit illi intimauit. Quā sicut
 michi retulit bte memorie diuā e-
 lizabeth eiusdē cenobij abbatisa:
 sorores in lecto suo ponentes. et pñ-
 cipū euangely scti iohānis super
 eam legentes mane regitātā iuene-
 rūt. Nūmo uero sequenti in tēpēsta
 nocte. cū eadē sanctimonialis i stra-
 tu suo iacens uigilaret: uidit emi-
 nis duos demones in specie duarū
 sororū: plurimū sibi dilectarū. Cui
 cū dicerent. soror eufemia surge. ue-
 ni nobiscū in cellarū dimittere cer-
 uisiā cōuentui: illa habens eas sus-
 pectas. tum propter tempus tēp-
 pestiuū: tum propter fractū silēti-
 um horrere cepit. operimēto caput
 inuolucris: nichil q̄ respondens.

Stati uisus spiritūū malignorū.
 propius accedens. et manū pectori
 eius imponens ita illud cōpressit:
 ut sanguis concitatus per os eius
 et nares largiter efflueret. **S**urgētes
 demones illi formas caninas assūmē-
 tes: de fenestra exilierūt. **S**orores
 ad matutinas surgētes cū illā in
 defectu cernerent: utpote pallidā
 et exsanguē: causam per signa scif-
 citate sicut. Quā cū ex eius relacōe
 cognouisset: satis turbate sunt. tā-
 de demonū crudelitate. qm̄ de uirgi-
 nis ueracōne. **A**n̄te hoc biennū.
 cū conuētui nouū sc̄m fuisset dor-
 mitorū: et lecta in eo deposita: ui-
 dit eadem sanctimonialis demo-
 nē in specie hominōnis deformis
 satis et in ueterati. omne dormito-
 riū circuire: et lecta singula tāgere:
 quasi diceret. loca singula notabo
 quia non erūt absq̄ uisitacōe mea.
Mo. Quid est q̄ pius dñs puellas
 tam teneras et tam mūdās. a duris
 et imūdis spiritibz tam crudeliter
 uexari sinit. **Mo.** Auaro poculo ut
 nosti prelibato: dulce plus dulcessit.
 et colore nigro substrato: albū plus
 clarescit. **L**ege uisiones. vicini. gode-
 schala. et aliorū quibz concessum est
 uidere penas malorū. et gloriā electo-
 rū: pene ubiq̄ uisio penalis p̄cedit.
Volens dñs sponse sue secreta deliciaz
 suarū ostendere. bene tam prius per-
 misit aliquibz uisionibz horrendis
 temptari. ut postmodū amplius
 mereretur letificari: sciretq̄ distan-
 tiam inter dulce et amarū. tenebras

et lucem. **De infesta cōmbus elizab:
sāmonialis a dyabolo. Capm. xlv.**

In monasterio eodem quod houene
uocatur. sanctimonialis quedam
est elizabeth noīe: quā sepe dyabolus
infestat. Die quadam in dormitōio
illū uidens. et quia ipse esset non igno-
rans. alapā ei dedit. Cui cū diceret. ut
quid tam dure me cedis: Respondit
illa. Quia sepe me turbas. Ad quod
dyabolus. Hesternā die turbauī sorō-
rem tuā cantricē: non me tamē per-
cussit. Satis quidem illa die turba-
ta fuerat. Et quibz colligitur. q̄ ira
rancor. ipacencia. et alia huiusmo-
di uicia. sepe sūt ex imissione dyabo-
li. **Alia uice cū eadem elizabeth.**
matutinis nimis tardatis. opere ut
post apparuit dyaboli ad campanā
festinaret: candelamq; ardentem in
manu portaret: iam intratura fores
oratorij. demonē in specie uiri tunica
indutū contra se stare conspexit. Pu-
tans aliquē intrasse uirō. territa
retro sū p̄ gradus dormitorij cecidit:
ita ut per aliquot dies tam ex repen-
tino terrore. qm̄ ex lapsu langueret.
Nam et abbatissa ex eodem casu stu-
pefacta infirmitatem concepit. **Ad**
dū causam illius lapsus atq; clamo-
ris ab ea sciscitata fuisset: et illa expo-
suisset uisionē: adiecit. Si scuisse
q̄ dyabolus fuisset. et non homo: bo-
nariū illi alapam dedissem. Jam enī
acciperat fortitudine lumbos suos:
et contra dyabolū roborauerat bra-
chiū suū. **De inclusa que per uindictā
te liberata est a demone. Cap. xlvj.**

Alteri cuidam femine propter
rūm incluse. ita infestus fuit
dyabolus: ut etiā lectū illius uiolen-
ter et impudenter ascenderet. Quo-
cū nullo posset remedio spiritali
liberari. nō orōne. nō confessione.
nō signo crucis: dyaboli īportuni-
tate propriā q; ueracōne cuidam
uīro religioso conuicta est. Cui ille
tale consiliū dedit. Cū tibi inquit
propius accesserit: dicas benedicite.
Quod cū illa fecisset. malignus sp̄s
quali turbine īpulsus. se in saltus
dedit: nec ulterius ad illam accedere
ausus fuit. **Mo** Gaudeo q̄ tantam
uirtutē audio in uerbo nre salutati-
onis. **Mo** Tanta est demonū mali-
cia. ut quos terroribz seducere uel
frangere non preualent: fantasti-
as uisionibus seducant. Verbi grā.

De bertrade inclusa. Capm. xlvj.

Bertrade castrū uolmūsteme.
quod sitū est in westfalia. quodā
habitat inclusa. bertradis nomine
femina scā et religiosa: et propter
reuelaciones dei quibz illustratur
notissima. Hec multo tempore
minus circūspecta fuit: sicut au-
diuit. pro angelo lucas. angelū sus-
cepit tenebrarū. Solebat enī dy-
abolus fantastica circūfusis clari-
tate. per quandā cellule fenestrā
intrare ad illam: futura predicere
et de interrogatis instruere. Ad
quā si uenisset quis uolens cogno-
scere statū alicuius amia sui defū-
ti. siue de alia re occulta certitudi-
nem. illa inducias usq; i crastinū

petiuit, angelū suū consuluit: a quo
sepius decepta, falsa pro ueris respon-
dit. Quod cū comperisset frater her-
mānus inclusus de arnulfbergh, cui
in superiori distinctione, caplo. lxxxviii.
memini, demonū nequicias
non ignorans, iam dicte incluse mā-
dauit in hūc modū. **C**auta esto so-
ror, quia sepe angelus sathane in
angelū lucis se transfigurans mul-
tos seduat: et uiris sanctissimis nō
mūq̄ illudat. **S**ic ergo facias. **C**rucē
de sera benedicta, fenestre per quam
intrare consuevit, imprime, et si
intrans illam nō uitauerit, āgelus
dñi est. **S**inautē, angelus est tenebra-
rū. Quod cū illa fecisset et dyabolus
nocturno tempore, cū solito fulgore
uenisset ad fenestrā, et lumine in-
misso non intraret: ait fera. **Q**uāe
non intras? **R**espondente illo, non
possum intrare: nisi ceram de fenestra
proicias. **I**lla diu se deceptam scelli-
gens, contra eū spuit, in contume-
lias erupit: et ne de cetero talia pre-
sumeret: sub iuocatione sūme tri-
nitatis adiurauit. **V**ides nūc qua-
liter deus om̄ps, contra diuersas
demonū temptaciones: diuersas
creauerit medicinas. **A**lios a nobis
compescit antidoto confessionis: a-
lios uerbo dñice am̄ciationis, sali-
ter aue maria: quosdā per uerbum
benedicte, multos per signū sacre
cruas. **D**e hys omnibz exempla
habes in superioribz. **N**ō **P**ecauit
ne inclusa hec, angelū tenebrarū,
pro angelo lucis suscipiendo: **M**on

Legi in scripturis maiorū, q̄ homo
sic a dyabolo deceptus ei credendo
mereatur: et hoc qm̄ diu bona sua
det. **N**on enī omnibz data est discretio
spirituū. **V**nde ap̄ls. **P**robate sp̄s
si ex deo sūt. **N**ec hoc silendū, q̄ ipse
angelus sathane nō solū in clari-
tate quā assumit transfiguratur se
in angelū lucis: sed et in uili effigie
quibusdā solet apparere. **N**ā modo
in specie porci uel canis: modo in for-
ma cacti, uel cuiuslibet alterius a-
nimalis: se hōibz ad deceptionem
solet exhibere. **D**e cōuerso qui uidit

**demonē fantasmata in in ari in cho-
rum. Caplin xlviii.**

Quis est **rum. Caplin xlviii.**
Tempore quodā in hēmenrode
dyabolus, quasi gregē porcorū in
ecclesiam minare: et eadem uia q̄
intrauerat demuo exire. **A**lio t̄p̄e
cōuersus quidā qui nomē suū uidit
supprimi, demonē uidit in forma
prioris: et gestabat in collo quasi
de stramine leguminis articulum.
Precedebat eū vnus de complicibz
eius: eumq̄ eodem articulo quasi ca-
nē ducens. **I**nterea cū in tali fanta-
sia chorū transiret, accidit ut por-
cū eūdem chorū ingrederetur: cōuersos
si quos dormientes iuenisset exita-
turus. **Q**uo intrante, uisio illa fā-
tastica ab oculis cōuersi mox sub-
tracta est. **D**e uisionibz hermanū cā

Tempore quodā bone toris. xlix.
Temore hermanus cantor
noster, stans in choro, cū tempore
estiuo laudes die clara decantarent,
et oculos ex lassitudine clausos ape-

erret: posteriora quasi ursi de choro
 exeuntes conspexit. De qua uisione
 cum satis miraretur. eundem ursum ui-
 dit redire. et stare ante presbiteri-
 um. in loco ubi monachi in viam
 exeuntes et redeuntes solent proster-
 ni. Qui dum caput retorqueret. et
 huc illucque conspiceret: in uocem
 humanam erupit dicens. Non cure-
 tis. Licet modo sint firmi: ego egre-
 diar. et iterum post modicum reuertar.
 Sicque eo intuenente. egressus est. Huius
 uisionis frater richardus testis
 est: qui eam ab eius ore audiuit.
 Iste est hermannus. qui uidit coram
 henrico sicone amphoras cum
 uino et ursum: sicut dictum est. distinc-
 tione quarta. capitulo xci. **Mo.** Cum
 dyabolus huiusmodi bestiarum
 formas. ad nostram infestationem
 assumat: puto quod turpiter consen-
 sientibus illudat. **Mon.** Hoc certum
 est. **de inclusa que demones uidit. sup**
scapulas monachorum de porceto.
Inclusa Caplum quinquagesimum.
 quedam ad modum religiosa. aquis
 grani manet. satis michi nota: cuius
 nomen supprimo: ne ei causa
 fiam persecutionis. Hec ante redi-
 tionem cum adhuc esset in etate puel-
 lari et in habitu seculari. religiosa
 tamen: in humeris et in scapulis
 monachorum de porceto. deambulanti-
 cum in oratorio: demones in formis
 symeatum et cactorum. residere conspex-
 it. Et quia quosdam ex illis. iam per
 consensus uiciorum captiuos tene-
 bant: ad quemcumque locum siue personam

fantasmata respiciebant. mona-
 chorum oculi sequebantur: et secundum
 leuitates illorum. gestus illorum forma-
 bantur. Vidit adhuc quod horri-
 bilius erat. Quosdam ex illis canes
 magni et tetri antecedebant: tra-
 ut cathene que in eorum collis uide-
 bantur. etiam colla monachorum
 ambrent: quibus ad sua ludibria
 illos traherant. **Qui.** Heu quod homines
 ad ymaginem et similitudinem dei
 creati. et dignitate ordinis etiam
 hominibus maiores effecti. qui spiritibus
 immundis sperare debuerant: ab ipis
 propter malam uitam tam uiliter il-
 luduntur. **Mo.** Hoc est quod psal-
 mista conqueritur dicens. Homo
 cum in honore esset non intellexit. com-
 patus est uimentis et similis factus
 est illis. **Qui.** Videtur michi ex su-
 pradictis. quod quicquid homo dyabolo
 materiam det temptandi. **Monach.**
 Hoc uerum esse uino tibi ostendam
 exemplo. **De monacho a labore
 caulium recedente et a dyabolo per-
 spicentem mulieris mox temptato.**

Stabat aliqui conuentus **cap. li.**
 de hemerode in orto. plantam
 a caulium terre insigens. Stabat et
 monachus uirum cum ceteris thomas
 nomine: cui talis cepit cogitatio subo-
 riri. Si modo esses in domo patris
 tui: ancilla tua non dignaretur
 tam uilissimum opus facere. Creuit
 ergo de medio fratrum cum indigna corde.
 illuc eum ducebat spiritus superbie. ubi
 fortius eum posset impugnare. Cum
 ergo in silua solus esset. temptator

affuit: et qui prius sola cogitacoe
 pulsauerat: nunc aperta ipugnacoe
 et uisibiliter aggreditur. In specie
 namq; mulieris apparet: cepit allo
 qui eu. At ille digitu superponens
 oris suo: significauit non licere loq
 sibi. Sed mendacioru omni caput et
 pater: illico per muliere illa fantas
 tica qua effigauerat ad deceptione:
 respondit. Quid hoc sit nescio inquit.
 ego uenio de conuentu. et prior dedit
 michi licentiam ut loquerer tecum.
 Credidit ille: et locutus est. Tunc illa
 asseruit parentes ipsius misisse pro
 ro: et oportere eu treueri ire secum.
 ad emedu equu. et sic transire in
 terra sua. Precedendo igitur misera
 miseru ducebat: ipsa quide fructu
 toru omni condensa sine impedimeto
 transiens: ille uero cu magna dif
 ficultate sequebatur. Tandem as
 peritate itineris et laboris turba
 tus. in noie inquit patris. quomodo
 sic uiuis? Quo dicto: maligna illa
 mulier ticus eu amuit. Et cu celi
 esset serenitas. magna eadem hora
 circa eu facta est tempestas et pluu
 a: iping madefactu exterius. iteru
 confusu renisit ad conuentu. Confes
 sus est postea. quia qm diu cu mulie
 illa deambulabat: maxima carnis
 nullacone habuerat. **Notu** Puro q
 fuerit spe fornicacionis. **Mo** Iuste
 moueris. Sepe eni pctm. pcto punit.
 et p lapsu carnis supbia mentis hu
 miliatur in multis. Inde habes exe
 pla plurima in uitaspatru. **Flouit**
 Potest dyabolus ledere aliquem put

vult: **Ma**. Nequaquam sine dei per
 missione: et hoc in corpore. sicut iob
 Numquam uero in anima homine
 ledere potest: id est ut eu peccare co
 gat. nisi mente consentiat. **De**
dyabolo simili leoni ad stipitem
ligato. Caplin. liij. ~ ~ ~

D yabolus similis est urso siue leo
 ni ad stipitem ligato: qui licet
 in cathena sua rugiat arcuiens: ne
 minem tamen ledit. nisi quem infra su
 u arculu capuerit. Dyaboli potestas
 cathena diuine colubicionis sic ar
 tata est: ut neminem cogere possit
 ad peccandu: nisi ad eu ingrediat
 per pcti consensu. Scdm aplm pe
 trum. tanquam leo rugiens arcuit in
 sua cathena querens quem deuoret.
 Sepe scos uicos terret: et impedit: sed
 nocere no potest. **De canonico bu**
nense a dyabolo temptato. Caplin

A bumenli ecclesia sicut **liij. ~ ~**
 audiui ab eius conuocacionis. uir
 quida existit castus. multuq; reli
 giosus: cui dyabolus ita infestus
 erat ut sepe noctibz cu lecturus esset
 lectione ad matutinas. lictera tege
 ret uel foliu uerteret: et qnq; lume
 exsufflaret. Hoc ideo egit. ut uirum
 scm coram fratribz confunderet: et
 confuendo ad ipaciencia prouocaret.
 Cui nequicia tanta est. ut cu religi
 osos irritare uel impedire no ualet:
 saltem eos sublanet. **De conuentu**
montis sce walburgis uisit. Cap

R etulit michi quedam **liij. ~**
 religiosa sanctimonialis ordiis
 nri petrista noie. q cu staret i quadam

sollemnitatem ad matutinas a ceteris
 sororibus semota. et alijs ualide
 psallentibus in gratiarum actionem
 erumperet dicens. Benedictus sis domine
 quod iste dilectus conuentus tam deuote
 te laudat. tu illis retribuas: mox au-
 diuit strepitum horridum. quasi alicuius
 te retro ad conuentum properantis. clara
 quoque uoce dicentis. Hoc fiet pro deo: ora-
 tionem eius subsannas. Et inhorruerunt
 continuo omnes capilli capitis
 eius. **Non** Sepe subitus horror in-
 uadit me: tam in choro quam in reli-
 quis locis. Que tibi uidetur huius
 horribilationis esse ratio? **Mo.** Ex
 presencia demonum est. Natura canis
 qui lupum insequi consuevit. talis est:
 ut eum ex quadam uel nature iuxta se
 sentiat: non tamen oculis illum non
 uideat. Et quia inter eos est odium
 naturale: statim turbatur et latrat.
 Sic est inter hominem et dyabolum.
 Inimicitias posuit inter eos dominus.
 Unde uel homini qui cum illo pacifi-
 catur. Semper dyabolus calcaneo
 eius insidiatur. Et licet eum homo
 exterior non uideat. interior id est
 spiritus illius maligni iuxta se pre-
 sentiam bene sentit. Quid ergo mi-
 rum si tunc turbatur: si honorem pati-
 tur? Hoc uerum esse sub exemplo ti-
 bi demonstrabo. **De sacerdote quem
 cum gladio eunte ad ecclesiam
 dyabolus terruit. Caplin. lv.**
Iuxta coloniam sacerdos quidam fuit
 michael nomine. satis religiosus in
 genere suo. Duarum uillarum ecclesi-
 as rexit: ex quibus una burge. alta

rode uocatur. Tempe quodam para-
 ceue. cum in una ecclesia sero matu-
 tinas dixisset. et ante diem seruo
 suo absente solus ad alteram prope-
 raret: timore uel gladium secum por-
 tauit. Qui cum ad quoddam nemus
 uenisset. tantus timor et horror
 eum inuasit: ut omnes piluli capitis eius
 sicut diu solet sursum erigerentur:
 et gelido sudore omnes eius artus
 perfunderentur. Quem tamen tanti
 horrois causa latere non potuit: qua-
 mor ut oculos ad nemus uertit:
 hominem terribilissimum iuxta arborem satis
 altam stare conspexit. Qui eo in-
 tuente in momento adeo crescendo
 ascendit. ut eadem arbori equaretur:
 circa quem fragor arborum. nunquam
 fremitus uentorum excitabantur.
 Territus supermodum sacerdos. fugit:
 quem dyabolus a tergo cum turbine
 insequens: usque ad uillam eodem non
 deseruit. Postea cum idem sacerdos
 uisionem simul et terrorem conuerso
 cenobii ueteris montis sancti iohannis
 nomine recitaret: ille sicut uir erat re-
 ligiosus. religiosum ei uerbum respondi-
 dit. Domine inquit ecclesiastice. si ad
 diuina eundo. psalmum in os uerum
 assumpsissetis: non uobis hec in-
 uia euenissent. Terror ille pericula fu-
 it pericula. Dyabolus reuera. timet
 psalmum non gladium. Corpus eius ut
 ait iob. ymnus dominus ad iob. quasi
 scuta fusilia squamis se comprimere
 tibi. Deputabit quasi paleas fer-
 rum: et quasi lignum putridum es. Non
 est super terram potestas que capere

Q. **Ad** Sicut colligo ex hys uerbis
 scilicet iob. si dyaboli uirtus ligata et li-
 mitata non esset: nullus hominum
 subsistere posset. **Ad.** Et autem
 hominem ledere non possit. nisi quantum
 a deo fuerit promissus: in fine huius
 distinctionis. satis manifesto tibi
 pandam exemplo. **De campanario**
quem dyabolus transtulit in pi-
nam castri pisenburgh. Capm. lvi.
 In illa quadam ante paucos annos
 diocesis colonienensis que ambula
 uocatur. campanarius fuit. uotum
 huius cuiusdam peregrinationis. Hic
 autem die quadam condixerat cum femina
 quadam uille sue. quae mane paciter
 iurati essent: illa eum rogauit ut ma-
 tutinus surgeret. et matutinas pul-
 sare propter solis feruorem. Et promi-
 sit. Eadem nocte dyabolus ad lectum
 eius ueniens. tetigit eum et dixit.
 Pulsa matutinas. sicque discessit.
 Qui mox surgens. et lumene in ecclesia
 ardere conspiciens: cum ante primu
 gallicantu deprehendisset. putans
 quia a predicta femina excitatus
 fuisset. de ecclesia exiit: uolens illi di-
 cere ut iuxta dormitum. eo quod nimis ma-
 ne esset. Quam cum quereret nec inuen-
 ret. bouem nigrum contra se stare
 uidit. Qui lingua emissa hominem
 tetigit. eumque super dorsum suum per
 illam misit: et per aerem cum illo uoli-
 tans super pinnam turris castri quod
 pisenburgh dicitur. deposuit. Qui cum
 diceret. times ne aliquid modo? Res-
 pondit ille. Dei promissione huc duc-
 tus sum. nichil contra me poteris.

nisi quantum ille promiserit. Ad quod
 dyabolus. Fac michi hominum. et
 ego te deponam: daboque tibi diuitias
 multas. Quod si non feceris. uel fa-
 me in hoc loco morieris: uel preci-
 pitio interibis. Cui campanarius
 spem habens in christo: respondit. ad-
 iuro te per nomen ihesu christi ne me
 ledas: et ut me sine periculo corporis
 mei deponas. Mox dyabolus illum
 tollens. et in campo iuxta uillam
 gherisheim. satis incomode ante
 lucem diei. in dedicatione ecclesie eiusdem
 uille. Diluculo homines ad matutinas
 sollempnia cum faculis properantes:
 cum hominem in agro in magno defectu
 reperissent. atque recoallissent: au-
 ditus hys que ei contigerant. satis
 mirati sunt. Quarto uero die in
 domum suam regressus: sicum tam
 locum quam edificorum. que nunquam
 ante uiderat tam plene omnibus ex-
 positus: ut de captu eius nichil du-
 bitarent. **Ad.** Iam michi satis
 fateor probatum tam sententis
 quam exemplis. demones esse. mi-
 tos esse. malos esse. et infestos esse
 hominibus. **Ad.** Unde consilium me-
 um est: ut cognitis hys. non illis con-
 sentiamus. ne nos audire contingat
 ut maledicti in igne eternum qui
 preparatus est dyabolo et angelis
 eius: sed resistendo eis. omnibusque
 uicis. audire mereamur cum electis
 uenite benedicti patris mei percipite
 regnum quod uobis paratum est
 ab origine mundi. **Incipit capitulum**
distinctionis sexte. de simplicitate.

De virtute simplicitatis. **pmu.**
De simplici monacho qui car-
nes in castro comedendo pecora
monasterii sui reduxit. **iii.** **D**e quano
decano bñuense qui abbati pisam sagumi-
ne conditam apposuit in simplicitate.
iiii. **D**e godeschalco monacho qui in
siburch artocreas in sanguine detortas
simpliciter manducauit. **v.** **V**ita dñi
eustredi decani sã andree in colonia. **vi.**
Item uita dñi hermanni decani hildesheim-
sis ecclesie. **vii.** **D**e simplicitate wermbol-
di canonici sã geronis in colonia. **viii.**
De simplicitate xpianæ cellerari in bru-
wylre. **ix.** **D**e monacho de porceto **x.**
Vita engulberti celi. **xi.** **D**e dño petro
abbate clareuallis in cuius simplicitate
aduersarij eius cõpuncti bonis pro quibz
contenderat remissaauerunt. **xii.** **D**e phi-
lypo rege francorũ qui in abbatis sancti
uictoris simplici taciturnitate edificatus
aduersarios eius compescuit. **xiii.** **I**te
de eodem qui laundunenses clericos cõmen-
dauit ob simplici electi sui presentatiõem
xiiii. **I**tem de eodem rege qui simplicem
monachũ in abbatem sã dionisiũ promo-
uit prelati ambiciõsis prudenter amo-
tis. **xv.** **D**e simplici monacho cui fide-
ritus imperator contulit abbatia occasione
accis. **xvi.** **I**te de abbate quem octo ipera-
tor cõmendauit propter actũ. **xvii.** **D**e
monacho super quẽ morietem dyabolus
ignita acie proiecit eo qd acie sanus pora-
re contempneret. **xviii.** **D**e abbate quẽ
inclusa symoniace intrasse dicebat eo qd
electionẽ suã astute procurasset. **xix.** **D**e
maurino episcopo parisiensi qui seipm
simpliciter elegit. **xx.** **D**e astuto priore

qui personã ob infamiam cœcã elegit.
ne sua pater infirmaretur. **xxi.** **D**e hoie
qui sub typo simplicitatis bñe plures
decepit. **xxii.** **D**e hoie qui p serpentem
punitus est in collo quia dolose egerat
in matrem. **xxiii.** **D**e preposito par-
sienti quẽ rex philippus vinũ infodi ius-
sit eo qd mortuo dolose uineã abstulisset.
xxiiii. **D**e fure a patibulo liberato et de-
mò suspensio dum suũ liberatorem
iniquè impeteret. **xxv.** **I**tem de falso
peregrino iusto dei iudicio suspensio dñi
uero peregrino furti telmen impingit.
xxvi. **D**e bertolpho palatino de wite-
smbach cui diuinitus pceptũ est ut ho-
minẽ primo sibi obuiantẽ suspenderet.
xxvii. **D**e theoderico de erenporze qui
reuohto anno eadem die eadem uia est
mortuus elatus qua philippus rex eius
industria fuerat introductus. **xxviii.**
De henrico ratione cui pcedendam
obtinuit is qui eius consilio a petro car-
dinali fuerat intrusus. **xxix.** **D**e sacer-
dote ydiota qui simplicitate uerborum
suorũ coram inoceno papa ecclesiam
obtinuit. **xxx.** **D**e simplici orõne
cõuersu qui minabatur xpõ quia ma-
tri eius conquesturus esset de illo sũs
liberaret eũ a temptatione. **xxxi.** **D**e
inclusa que xpãm quesuit in foramine
et inuenit. **xxxii.** **D**e simplici sorore
in kurnete cui in orõne xpẽ respondit
qd esset in sacello. **xxxiii.** **D**e passione
simplicis marcatelli. **xxxiiii.** **D**e
passione margarete uirginis lonanẽ-
sis. **xxxv.** **D**e simplici couubina sa-
cerdotis que seipam in fornace extirpauit.
xxxvi. **D**e morte luduini simplicis

monachū. **xxxvii.** De morte simplici
 as monialis que captam putabat eē
 femina secularem. **De uirtute sim
 plicitatis. Caplm pmi.**
Sicut omnia uirtutū antidota
 contra temptationū incom
 moda. ipsosq; temptatores
 demones: maioris efficacie
 esse uidetur usus simplicita
 tis. Hec uirtus felle caret to
 tius amaritudinis. ire. inu
 die. rancoris: caret et oculo
 uenenoato suspicionis: deteg
 camino detractionis. Simplicitas
 maxime necessaria est nouiter con
 uersis: qui si uoluerit nouicius or
 dinē simplicitatis reprehendere. scā
 et instituta maiorū iudicare. quāē
 sic uel sic. illa et illa fiant. cū ingro
 suo disputare: nūq̄m quiescet. Un
 de abbas karolus. cū essem in ybacone:
 michi dicere consuevit. Frater. si uis
 quiescere in ordine: ordinis simpli
 citas sufficiat tibi. Virtutē simpli
 citatis ysaias in electis amirās. ait
 Qui sunt isti. qui ut mubes uolāt:
 et quasi columbe ad fenestras suas:
 fenestre columbarū: sunt oculi si
 pliciū monachorum. Horū uolarū
 sublimitas est contemplacionis:
 usus columbinus. simplicitas in
 tencionis. Vterq; oculus religioso
 rum. simplex eē debet: exterior uide
 licet et interior. Oculus corporis.
 ut procul sit suspicio: oculus cordis
 ut recta sit intencio. Hec opus p se
 malū. facit bonū. et eōuerso: sicut
 in sequēti caplo. satis aperto tibi os

tendam exemplo. **Non.** Bene hoc
 concedo: quia saluatorem dixisse re
 colo. Si oculus tuus fuerit simplex:
 totū corpus tuū lucidū erit. **Mon**
Reuera. ubi fuerit intencio bona. ibi
 necesse est ut lucida sequatur actio:
 sicut e contrario oculus neq̄m. id est
 intencio mala atq; peruersa. totū
 corpus. id est totū opus efficit tene
 brosum. Unde bene in certa distinc
 tione tractandū uidetur de simpli
 citate: quia sicut senarius numerus
 naturaliter est perfectus: ita hec
 uirtus scdm iam dictā sententiam
 saluatoris totū hoīem luminosū
 facit atq; perfectū. **Jacob** simplex
 a patre benedicatur: filius eius io
 seph toti egipto a pharaone pficit.
Job simplex a dño cōmendatur:
 uirtus simplicitatis a xpō discipu
 lis pdicatur. **Estote** inquit pruden
 tes sicut serpentes: et simplices si
 cut columbe. **Simplicitati** cōiun
 git prudentiā. propter uerborū
 Item dicit. **Nisi** conuersi fueritis
 et efficiamini sicut pueri. id ē sicut
 humiles et simplices: nō intrabi
 tis in regnū celorū. **Simplicitas**
 uia est ad deum: grata angelis.
 hominib; delectabilis. Unde cetis
 uirtutibus onissis: quante sit
 efficacie sancta simplicitas pauas
 explicabo exemplis. **De simpli**

**monacho qui carnes in castro come
 dendo petora monasterij reduxit.**
Dominus wido abbas **Cap. ii**
 asteriensis. postea cardinalis
 cum missus fuisset colonic ad elec

gionē confirmandā. que frā fuerat
 contra philippū in ottonem: retu-
 lit ibidem quādam scē simplicita-
 tis historiā. satis iocūdā. satisq;
 mirabilem. Dicebat donū quādā
 ordinis nri in terra cuiusdā nobi-
 lis uiri atq; potentis fuisse sitam.
 Quā idem tirānus. eo q; deum nō
 timeret neq; hoīem reueretur:
 modis multis sepe molestant. De
 ātona. uino. et pectoribus. quocies
 et quātū uoluit tulit: quātū uo-
 luit fratrib; dimisit. Cumq; hoc ex
 consuetudine et quasi pro lege hīs
 acturaret. et cōuentus querimonis
 multis inutiliter tediati. gemētes
 racerent: die quadā maximā pte
 rapuit armenti: precipiens illam
 ad castrū suū minari. Quo cognito
 abbas et frēs satis turbabantur:
 in quorū consilio quid facto opus
 esset satis tractabatur. Visum ē eis
 aliquē ire debere ad castrū. per quē
 saltem res ei notesceret: maxime
 abbatem. Qui respondit. Ego nō
 ibo. quia monēdo illū nichil profi-
 cimus: sed aerem tantū modo uer-
 beramus. Simili modo excusante
 se priore. et cellerario: subiūxit ab-
 bas. Est ne hic aliquis. qui adhuc
 semel ire uelit: Tacentib; cunctis.
 unus diuinitus inspiratus. yroni-
 ce respondit. Monachus ille ua-
 dat: hoīem senem ac simplicissi-
 mū nominās. Vocatus est mona-
 chus. si ire uellet ad castrū inquiri-
 tur: obedit. mittitur. Qui cum ab
 abbate recederet: ex multa cordis

sui simplicitate. uerbū hoc protu-
 lit. Pater inquit. si aliqua portio
 michi fuerit restituta: recipiam an-
 non. Respondit. Quidquid reha-
 poteris: accipias in noīe dñi. Me-
 lius est aliquid. qm̄ nichil. Abijt
 ille. uenit ad castrū: mīcū abbas
 et fratru. cū ordnib; deferēs tirāno.
 Et quia simplicitas iusti scdm̄ iob
 lampas est contempta in oculis
 malorū: tirānus sermones eius
 paruipendens. et irridens ait. Do-
 mine exspectate donec pransus fue-
 ritis: tunc enī respondebitur uobis.
 Hora prandij ad mēsam cōmūne
 positus est. et abaria cōmūna. car-
 nes scilicet in bona quātitate. ei
 sicut ceteris sunt apposite. Vir scs
 uerbi abbatis sui reminiscens. et
 carnes que tam laute ministrabā-
 tur. de pectorib; monasterij sui esse
 non dubitans: quātū ex carnibus
 sumere potuit. cū ceteris ne mole-
 diens esset manducauit. Dñs cas-
 tri ex opposito cū uxorē residens. et
 quia monachus māducaret carne
 satis considerans: finito prandio
 hoīem uocauit sedesū. et ait. Dicit
 michi bone dñe: solet cōuentus ur
 māducare carnes. Respondente illo
 nequaquā: adiecit. Quid cū exiit:
 Nec intus inquit nec extra carnes
 comedit. Tūc tirānus. Et qre uos
 comedistis hodie illas. Respondit
 monachus. Cū abbas meus huc
 me mitteret. precepit michi: ut qd
 quid ex pectorib; rehaere possem ac-
 cipere non recusarē. Et quia michi

constabat carnes appositas fuisse mo-
nasterij mei. ite quia timent nichil a-
plius michi fore restituendum. nisi quicquid
dentibus capere posse: comedi propter
obedientiam. ne omnino uacuis redire.
Et quia deus simplice non proicit nec
parrigit manus impius. salicet contumeliosus
illu audito eius uerbo. et in simplicitate
eius motus: ymmo a spu sco qui
pos eius loquebatur amonitus. res-
pondit uir nobilis. **Respectate me**
hic: ego consiliu habebu cu urore mea
quid uobis facia. Ad qua cu uenisset
et sens et uerba p ordine recitasset: ad-
rexit. Timeo celerem dei sup me iudicia
si uir iste tam simplex et tam uetus
aliqua mie a me passus fuerit repul-
sam. Similiter et illa respondit: qa
eodem spu accensa fuit. Reuersus ad
senem: ait ad eu. Bone pater. propter
sciam simplicitate uram. que me ad
misericordiam inflexit: monasterio uro
quidqd adhuc de pecoribus est restitu-
am: de illatis a me iniurijs inquatu
potero satisfacia: et nuqm ab hac
die illud turbabo. Ad quod uerbum
senex gratias illi referens. cu rapia
ad monasteriu letus redit: et abbe
et fratribz stupentibus uerba potens
retulit. Pacem ab illo tempore habetis:
quata esset uirtus simplicitatis
exemplo didicerit. Ecce hic exemplu
q opus aliqu malu per se. propter
onlu simplicem efficiatur lucidum et
bonu. Reuera monachus idem coe-
dendo carnes et hoc in castro peccassz:
si simplicitas illu non excusasset. Sed
autem no solu no peccauerit. ymo

etiam meruerit: rei exitus ostendit.
No. Peccant ne illi qui monachis
creuitibus carnes. sanguine uel ins car-
niu apponit. et illos aliquo artificio
ut comedat decipiunt. **No** Non uide-
tur peccare si eos impellit necessitas
hospitalitatis: uel quod dignius est
feruor caritatis. **Ex**temi excusat a
pccō ignorantia uel simplicitas. mis-
tranteu ut dicit caritas. **Ecce exemplū**
De castriano decano bunese q abbi
pisa sanguine codita appoluit i siphia

Bone meorie xpianus **rate. in.**
decanus bouensis uir bone uite
et ualde litteratus qui apud nos defice-
tus e nouicius: cu in uirtute hospi-
talitatis plurimu feruere. are qda
hermanu abbate de hemerode quod-
dam decanu scoz aplozu in colonia.
uiru eque litteratu ac discretu: ad
mensam suā iuitauit. **Et** cum no
esset ibi pulmentu sine carnibus.
secrete precepit ministris ut lardu
extraheret: sicq pisam abbatu appo-
neret. **Comedente** illo simpliciter ap-
posita. monachus eius qui tam si-
plex non fuit. picula lardi in scut-
tella sua reperiens: abbati mox of-
feridit. **Qua uisa:** statim scutellam
amouit abbas propter consuetudina.
Veniens eis iua: abbas de curio-
sitate monachu arguit dicens. Ma-
le habeas quod hodie abstulisti in-
pulmentu meū. **Si** tacuisses: ego ig-
noranter comedens. coedendo non
peccassem. **Facto** huic contrariu
recordo: fecisse dantelem sconanie.
De godeschalco monacho qui in

Siebergi artocrea sanguine coctas man-

Tempore quodam **ducauit** **Ca. iii.**
 Cū item daniel tūc prior noster
 pranderet in siebergi. et esset cū eo
 frater godeschalcus de uolmutsteine
 monachus simplex et iustus: appo-
 site sūt eis a fr̄y eiusdem cenobii.
 artocree in sanguine decocte. Quod
 prior mox odoratu percipiens cōedere
 noluit: nec tamen monachū come-
 dentē prohibuit. Finito prandio cū
 loqui possent: dixit godeschalcus
 priori. Dñe prior: quare nō come-
 distis de artocreis: Valde enī erant
 bone. Respondit ille. Non mirū
 si ualde erant bone: quia ualde be-
 ne erant sanguinate. Et quare igi-
 tur non signastis michi: Respondit
 prior. Ego nolui uobis auferre cibū
 ur̄m. Nolite contristari: quia igno-
 rantia excusabit uos. Erat enī idē
 daniel uir litteratus: et ante cōuer-
 sionem scolasticus. **Nov.** Nō miror
 q̄ monachi quōq; decepti sūt in sa-
 guine et carniū piguedine: sed
 q̄ tam simplices sūt aliqui. q̄ in
 grossa substantia. id ē in ipsis car-
 nibz seduci possunt. **Ca. iiii.**
Mo. Puto hoc quōq; fieri propter
 caritatem ministrantiū. Cū sc̄s theo-
 philus alexandrinus ep̄c. tempore
 quodā plures ex sanctis patribz
 ad prandū mutasset. eisq; carnes
 et auibus apposuisset: putabant
 se omnes olera comedere. donec ab
 ip̄o proditū est. qd̄ appositū fuerat.
 Non enī erat illis uisus cū gustu
 ablati. sed propter caritatem mis-

trantis diuinitus imitatus. Sile
 pene egit dñs eulfridus decanus s̄c̄i
 andree tempibz meis. Hoc etiam
 noueris: q̄ ex dissuetudine sacenta
 discernēdi inter cibos gustu imi-
 tatur. Non enī mirū. si dñs theobal-
 dus abbas eberbacensis. qui in quī-
 quaginta sex ānis quibz in ordine
 fuit. nūq̄m carnes comedit: sub ti-
 po piscū illas comedendo falli po-
 tuisset. **P**redictus enī eulfridus p̄-
 rumbo monachis carnes apposuit:
 et illi comederūt. **Nov.** Casim hūc
 plenius nosse uellem. **Mo.** Vir
 huius uenerabilis uita. tantis
 misericordie opibz exstitit ornata ut
 digna sit poni super candelabrū
 Casim de quo queris et reliqua op̄-
 opera. que ex parte uidi. et ex pre-
 alius referentibz didici: sicut tibi p̄-
 diam relatione. In eadem enī eccl̄a
 in qua decanus fuit litteras didi-
 ci: et penitet me nūc de uirtutibz
 eius tam pauca inuestigasse. **De**
uita dñi eulfridi decani s̄c̄i andree
quintus eulfridus colonia. Cap. v.
 de ep̄atu coloniensi eulfridus fuit
 uir simplex et rectus et i misericordie
 dñe operibz pr̄cipuus. Quales erūt
 uita ante sacerdotiū fuerit. uel qd̄
 in adulescentia egerit: nescio. **Q̄**
 autem cū illa cernerit miserabilis:
 ex sequentibz colligo. **Q̄** uocatus fuit
 ingenuus. **S**alutatus in discendo: eff̄s
 comprehensus. **A**deo enī in puerilibz
 fundatus erat. ut sicut ab eo audi-
 ui. iuuenis scolas regebat et pluri-
 mos tam uerbo q̄m exemplo. non

De simplicitate

solū ad discendū. sed quod plures erat
ad bene utendū informaret. Ordina-
tus sacerdos etiam in sighberth proch-
iam scilicet bonā. id est oblationibz
pinguē regendā suscepit: in qua scien-
tiam in actum produxit. foris non
mansit peregrinus: ostiū eius patuit
uiciori. **P**ater erat uiduariū. conso-
lator orphanorū. limā pccorū. Nam
cū in domo eius plures nutrentur
scolares. et esset columbine simplici-
tatis. tēpe illo quo matura erant
terrisa: dicebat cellerario suo. **H**one-
licentia pueris ut ascendant arbores
et de teras comedat quātū uolūt et
quātū possūt: nec est necesse te alia
eis dare cibaria. quia in nullo cibo
tantū delectantur. Non hoc dicebat
ex aliqua tenacitate: sed ex multa
cordis sui simplicitate. Quod cū p-
dies aliquot frū fuisset. et licentia
pueris esset concessa sicut eis placuit:
am illi cellerarius. **C**erte dñe. nisi pu-
eri alij etiā utantur cibarijs: cito
deficient. Et acquieuit statim. **Item**
Post hoc factus est colonie in ecclā
sancti andree canonicus: et nō multo
post ob uite meritū in decanū subli-
matus. Qui licet uite esset irreprehē-
sibilis. et polleat in uirtute castimo-
nie: maxime tamen feruebat in ope-
ribz misericordie. In prothia scti pauli q-
admet ecclē sancti andree. pauper
uidua non fuit cui laces ignora-
ret: quā suis elemosinis non uisi-
taret. Tantū panis ex eius mensa
ostiatim mendicantibz dabatur: m-
cus ex eius manibz i gazophylaciū

epi id est in manus pauperū mite-
batur: ut multi qui eius annos red-
ditus nouerant. mirarentur. **Item**

Habebat etiā cognatū fridericū
noie. eiusdem ecclēie canonicū: offi-
cio cellerariū. **I**ste amicum sepius
arguere consueuit. de indiscreta libe-
ralitate: et ipse uersa uice increpaba-
tur ab illo de nimia parcitate. **H**abe-
bant etiā communes expensas: et idcir-
co satis grauabatur fridericus. qā
quidqđ rapere poterat decanus oc-
culte dabat pauperibz. **T**ēpe quodā
idem fridericus de officio suo multos
et magnos habens porcos. trudit.
et in pernas firmavit: easq; in co-
quina tēpe congruo restruādas
suspendit. **Q**uas decanus frequēter
intuens. carūq; suspēditio satis iui-
dens: cū nullā ex eis a cognato pece
posset uel presumeret: dolū sanctū.
dolum pium. dolum memoria dignū
sunt excogitauit. **Q**uociens nemi-
nem sensit esse in coquina. quā
latenter intrans. et nōnūq; uac-
ta occasione pueros emittens: scala
suspendorū ascendens. et ex ea pte
pernas qua muro cōiūgebantur. us-
que uisq; ad medietatem incidit. **A**n-
terrore uero integram reliquit: ut
aliam misionem celarentur. **I**ta p-
tes multas faciebat: carnes absci-
sas uiduis. egenis. pupillis distribu-
ens. **Q**uid plura? Tandem furtū rei
familiaris cognoscitur: sic querat
sed citius inuenitur. **F**urtū clericus:
sileat decanus: et cū ille fratū pbenā
et totius anni subsidia se perdidisse

Sexta distinctio

conqueretur: uir sc̄s uerbis quibz potuit eū lenire studuit dicens. **B**one cognate melius est ut modicū deficiat paucis: qm̄ paupes fame moriāt. Bene tibi dñs restituet. Quibz uerbis placatus tacuit. **A**lio tempore eūte eo ad sc̄m geronē. puto q̄ in sollemnitate fuerit eiusdem uir̄is. pauper quidā eū impetuntis clamoribz seq̄batur. et cū non haberet quod illi dāe posset: scolarem se sequētē paululū antecedere iussit. **S**ecedensq; in angulum iuxta eccliam b̄e dei genitricis marie. ubi ep̄s in die palmarū consuetudinis est populo facere indulgentiā: quia aliā uestē exuere non poterat: aspiciēte paupere femora haesuluit. et cadere dimisit. **Q**ue ille leuās: grauidens discessit. **Q**uam uirtutem cū uir sc̄s occultare uellet. miti dei tali occasione posita est siq; candela brū: ut posteris esset in exemplū. **R**euerlus a sc̄o gerone cū ad primas sederet. nec pelliceū se calefacturus sc̄dm̄ consuetudinē leuaret: dixit ei prefatus fridericus. **L**euate pelliceū: et calefacte uos. **E**rat enī frigus: et ip̄e senex homo erat. **R**espondente eo non est necesse: subiūxit ille. **S**ans puto q̄ non habeatis bracas: h̄ipm̄ in rubore uultus eius considerans. **T**andē ille confessus est: sibi illas dilapsas fuisse: tacita uirtute. **A**d qd̄ uerbū clericus subridens: p̄ cui⁹ os hec publicata sunt. **N**o. **T**ale aliq̄ non legitur in actis sancti martini. **M**ius fuit bracas dare: qm̄ palliū diuidere. **N**o. **P**ropter hec aliaq;

eius etiā facta. quidā dixerūt nūq̄m se legisse de aliquo homine qui tante fuerit circa pauperes compassionis tante misericordie ac pietatis. **V**erba menta sua pauperibz pene sine distinctione distribuit: et cū alger aliaq; mitterentur. de illis simile faciebat. **S**emp̄ habebat in corde illud saluatoris: date et dabitur uobis. **C**ōpassus est ei uenerabilis plebanus sc̄i iacobi dñs euerhardus. cui⁹ memini in distinctione. iij. caplo. xxvij. quibus erat in dño cor unū et aīa una. **C**ūq; uellet ei uestem aliquā dare. ut illa diuicius uiteretur: dixit. **E**go uobis hāc uestē accommodabo. **N**o. **P**uto q̄ multū liberalis fuerit circa hospites: qui sic profusus extitit circa pauperes. **N**o. **Q**uāta illos caritate susceperit: sequēs narratio declarabit. **Q**ū die quadā uicos religiosos. nō michi constat utri fuerit altercaēses uel p̄monstratēses. in hospicio suscepisset. et ibi regulares deessent. p̄stes q; non haberet: dicebat coco suo. **P**̄stes non habemus. monachi simplices sunt et esuriūt: uade accipe esiaū et ossibz eiectis cū piperamētis prepara sicq; appones et dices. **C**omedite de bono rumbo. **Q**uod cū factū fuisset: illi sicut homi utri et simplices. homi sicut hospitis et simplices p̄iū doliū non obseruantes: nichil etiam tū propter regulare silentiū. tam propter cōsuetudinē interrogātes: apposita pro p̄ste comederūt. **S**cutella pene euacuata cū uinis auriculā porciā reperisset et sōno uidentē decano ostendisset:

aliquid indignationis simulans inuit.
Comedite pro deo: monachi uero debent
esse tam curiosi. cumque etiam aures habet

Humani generis inimicus dyabolus
tamis uirtutibus inuidens. illiusque turba
re uolens: uisibiliter tempore quodam
se eius obtutibus obiecit. et uersibus hys
eum alloquens. disparauit. Mors ex
emplificat quod longius hanc tibi restat
Vna nec scilicet amplius enstide
eris. Hides quia sit uersibus dyaboli
stulticia: In quo uirum sanctum putabat
se impedire: in hoc illum promouit.
Nam postea circa annos triginta uixit.
tanto in operibus iusticie feruentior
quanto propheticus est morti fore uic
tinus. **I**n quadam sollempnitate cum
eum dominus adolphus maioris ecclesie decanus
postea coloniensis archiepiscopus. ad conuiuium suum inuitasset: remittit ille dicens
se magnos hospites habere. Dicta
missa cum ad domum suam uir beatus festi
maret: godefridus eius contemporaneus
maioris decani notarius. qui michi
ista recitauit. de fenestra solarium porte
clericorum respiciens: uidit plures pau
peres illum sequentes. ex quibus alii claudii
alii ceci fuerunt. Et cum non possent tra
sire lapides qui plateam illic diuidunt.
ipse cum esset etatis decrepitate. manum sin
gulis porrigebat. Statim clericus
dominum suum ad fenestram uocans. ait.
Ecce domine. isti sunt magni hospites quos
decanus meus dicebat se habere: et non
modicum edificatus est uterus. **o**

Aliud quoddam precatus apud siluam
hinc ego de illo uidi. In annuercario
domini brunonis coloniensis archiepiscopi

ecclesie conuenticibus ad ecclesiam sancti
pantchaleonis inuis. quam idem brunon
exstruxit. confluentibus. cum deca missa
pro anima eius. priores secundum institutum
refectorium prausuri intrassent: dominum
enstidum nescio quot pauperes seque
bantur ad ostium refectorii. Quem cum
refectorarius introducere uellet. pau
peribus exclusis: comonitus ille clama
uit. Ego sine istis hodie non intrabo.
Aouerat uir prudentissimus pau
peres esse amicos dei. camerarios celi:
bene hinc in memoria consilium filii
dei. Facite uobis amicos de manna
iniquitatis: ut cum defeceritis reu
piant uos in eterna tabernacula.
Hinc est quod tempore quodam cum positus
fuisset ante reliquias monere intra
tes ut darent elemosinas ad edificia
ecclesie. cui tunc custos erat: hys uerbis
populum allocutus est. Boni homines.
bene uideatis. quoniam grandia disposita
sunt hinc edificia: bene quidem facietis
dando elemosinas uitas ad illa: me
lius tamen et tutius in pauperibus
eas locatis. Hanc predicationem bone
memorie. fridericus monachus nostri
intrans cum militibus ecclesiam sancti andree
tunc audiuit: michique postea sepius
illam recitauit. **P**ersonas deum
timetes. ut ipse illarum meritis esset
particeps: de suo stipendio pascere
curauit. Unde et uenerabilem illam
inclusam ordinis nostri dominam heylebam
secundum nomen suum uere sanctam: cuius cella
monasterio sancti andree adhaerebat.
de sua prebenda quo aduenit susten
tauit. Aliorum enim elemosinas beata

Sexta distinctio

illa recipere recusauit. Solebat autē
mopes appellare thesauros celestes:
quos tinea non demolitur. et quos fu-
res non effodiunt nec furantur. Unde
sicut supradictū est. multo illi amplior
cura fuit de consolatione pauperū.
quā de edificijs uel thesauris et orna-
mētis perituris ecclesiarum. **Item**

Pueros paupes manus ulcerosas
et ualde neglectas habentes. quā secre-
tus epulabatur ad mēsam suā posuit.
et de scutella sua comedere precepit.

Mo Satis amiror decanū hui⁹ pieta-
tem. humilitatem. simplicitatē. **Mo.**

Audi unde amplius mireris. **Q**uis
quidā coloniensis noīe lambertus.
familiaris illi erat. et iucino mane-
bat. Iste autē die quadā cū supradicto
godefrido notario cenaret. et confabu-
larentur de elemosinis dñi enfridi:
aut me audiente. Dicā uobis qualiter
me tractauerit. Tempe quodā inui-
tauerat me et uxore meā. ad cenam
suā. Sedentibus nobis in mēsa cū illo
diu examus ferculū aliquod expectā-
tes: nichil ante nos preter solū panē
habentes. Et quia bene noueram
consuetudines eius. uocaui ad me
uinū de pueris: in aure illi hec dicens.
**Dic bone dabitur nobis aliquid ad
comedendū.** Respondente illo nichil
habemus. sufficienter enī uobis fue-
rat preparatū: sed dñs meus ante ho-
ram refectiois coquinā intrauit. et
preparata etiā nobis reclamātib⁹
pauperibus diuisit. Tūc ego subridens
eundē puerū ad domū meā misi: et
tantū est de abarjs allatū. ut omnibus

coiuuis nris sufficeret. Die quadam
cū coquinā eius intraissem. et āseres
nescio quot uersarentur ad ignem:
dixi in corde meo. Certe procurat hū
familiā suā decanus iste. Assatis uo
anseribus ipse intrauit: eisq; cecis et
per scutellas ordinatis. iudius. atq;
egentibus totaliter misit. **S**epe mitte-
bantur ei anseres et pulli. tum ex
officio decanie: tum ex dono. qā mlti
eū uenerabantur cognoscentes eius
caritatē. Et quia multo fuerat pie-
tatis: quiddā ex eius siue fratribus
siue alijs suis uicinis mittere uoluit.
ut statim comederent. non uiuū. sed
ocisū transmiserit. Tante ut sepe dixi
circa pauperes compassionis fuerat:
ut quicq; faceret. quod scdm humanū
iudiciū minus rectū uidebatur. **Itē**

Quis quidā de colonia. sicut michi
retulit quidam ex sacerdotibus scā andree
uxorē propriam min⁹ diligens: sepe
illū affligebat. Propter quod illa
fucata est ei pecuniā in bona quāti-
tate. Cui cū maritus crimē imponeret.
et ipā fortiter negaret. timens ab illo
deprehendi: pecuniā proiecit i cloacā.
Postea dolens de facto. ad decanū uenit
furti⁹ causam p confessionē aperuit.
et sans puto inrū scm illi fuisse upe-
tuniam marito proderet: sed quia illa
cū iuramēto negauerat. facere non
audebat: timēs propter hoc amplius
affligi. Cui decanus respondit. Si po-
tero pecuniā habere sine nota. uisur-
detur pauperibus. Dicente illa. hoc om-
nino dis desidero: post aliquot dies
decanus locutus est eui. **Vis michi**

licentiā dare. ut purgati faciā doacā
 tuam. et si aliquid michi dñs ibi dede-
 rit inde tollam. **S**ciens ille eū uirū
 scīn esse. cogitans quia deus aliquid
 ei reuelasset. licentiā dedit. **P**urgata
 est doaca. nūcta est pecunia: et infra
 paucos dies p manus hoīs dei paup-
 bus erogata. **Adū** In hoc loco possz
 detractor figere dentem. **Mo** Tria
 uidentur eum hic excusare a peccato.
 primū q pecunia eadem sicut mari-
 ti ita et femine fuit. **S**cdm. q p dūta
 fuit: et q propter confessionē prode
 non licuit. **T**ertū. q pauperibz eam
 distribuit: nquissime caritas que eū
 ad hoc instigauit. **S**olent eū sacer-
 dotes sepe licentiare feminis. ut ma-
 ritusius auaris et imisericordibus
 rapiant: et indigentibz largiantur.
Sicut et aliud quiddā. quod magis
 huic disputabile fuit. **Q**ū nichil
 haberet ad māducandū. pistriū
 fratru intravit. et cū essent panes
 ordinati et compositi in tabula ad
 deportandū: cui essent illi uel illi:
 pistriū interrogauit. **E**xpeditus
 a singulis a pistriū: panes illoz qz
 nouerat esse diuites. in domū suā
 deportari iussit dicens. **I**lli habūdāt
 et ego nichil habeo quod comedam.
Ad. Quomodo excusabitur hoc
 factum. **Mo** Multa licent sancti
 que hīs qui sancti non sunt nō licent
Vbi spiritus dñi: ibi libertas. **V**nde
 auctoritas. **H**abe caritatem: et fac
 quiddqz uis. **E**xcusauit eū caritas:
 excusauit eū necessitas: excusauit
 eū auctoritas: excusauit eū frūitas.

Caritas. quia consolatio pauperū fe-
 cit eū egere. **N**ecessitas uero. que legē
 non habet. de qua rodulphus maioris
 ecclesie in colonia scolasticus: sic dis-
 cipulis suis dicere consueuit. **A**nteqm
 fame morerer: de pedibz rapierem cru-
 cifixi quod comedere. **E**xcusauit eū
 quodāmodo auctoritas: quia deca-
 nus erat et pater fratru. **F**raterni-
 tas. quia iudicabat omnia omībz
 debere esse cōmunia: sicut et sua om-
 bz fecerat cōmunia. **Q**ū iam ex
 defectu corporis etatisqz senilis. diem
 mortis sue sibi imminere sentiret: ne
 pauperē spiritū aliqua terrena pos-
 sessio repatriatē oneraret. domū
 suam uendidit: pauqz illius non
 cognatis non amicis. sed xpī paupe-
 ribz proprijs manibz diuidit. **N**oue-
 rat eū concanonicos manu fideles:
 post mortem minus esse fideles. **C**ui
 cū diceret is qui domū emerat. quiddā
 ecclesie illius sacerdos atqz canonicus
 noīe conradus: dñe ego uolo habē
 domū meā. **R**espondit ille ualde sim-
 pliciter. **H**one conrade: homo sum
 decrepitus et senex: cito moriar: ex-
 specta paululū bene habebis eam.
Vbi uis ut maneam interim? **I**lle
 uir bonus de necessitate faciens uir-
 tutem: satis patienter expectauit
 eius obitū. **T**ante igitur pietatis
 existit uir bñs. ut sepe in porticu
 ecclesie sedens. cū paupes multo que
 de nemore collegerant oneratos p
 terre cerneret. emeret ipē: non ut
 eo in aliquo indigeret: sed ut pau-
 peres a labore liberaret. **D**e quo

Sexta distinctio

etiam retulit michi Kenicus monachus
noster: quibus eisdem ecclesie scolasticus
quod die quadam cum pauper quidam plurima
flabella portaret uenalia in iam dicta
porticu nec uendere posset: sibi illum
dixisse. **K**enice: eme flabella ista. **C**um
diceret. dñe non eis indigeo: respō
dit ille. **E**me et da amias tuas. **Q**ui
emit illa. sciens compassionē decani
sui tantū esse in causa. **M**isericordie
uisceribus ita habūdauit: ut sustinere
non posset iniquatū uetare potuit.
ut aliquis cederetur uel iniuriaretur.
Die quadam cum in scolis clamores cui
usdā canonici qui grauius excesserāt.
et a quatuor scolariibus ad uerbe
randū tenebatur. p̄teriens audisset
scolas anhelus intrauit: et sicut leo
accurrens. baculū q̄ contra scolasti
cū et suū concanōicū leuans. puerū
de manibus eius liberauit. **Q**uid a
gis inquit tirāne? **P**ositus es ut
scolares doceas: non ut occidas. **A**d
quod uerbu ille confusus obmutuit.
Quante fuerit patientie: lectio sequēs
deklarabit. **D**ie quadam sedente eo
scdm̄ consuetudinē in ecclesia. sicut pu
to inter nonā et uesperā: scythus
quidam homo miserabilis. et frequē
ter ebrius. presbiterij q̄ honore p̄sulis
indignus: ad solū solus accessit: et
capucio illū trahens extracto culcel
lo. iminatus est ei dicens. **S**i nō dede
ris michi aliquid: modo te occidam.
Nutu dei canonicus quidam iuuenis
enfortis sequentes. scythū dūte sac̄
abstractū: quē cū cedere uellet. morte
q̄ dignū iudicaret: compescuit eū

uir mitissimus dicens. **N**e turbes
frater. uide ne ledas eum: in ioco eū
fecit hoc. **H**emini reddidit malū. p̄
malo: quia simplicitas colūbina
regnabat in illo. **E**t cū esset ut sepe
dictū est mire misericordie: feruebat tñ
zelo iusticie. **T**empe quodā obui
am habuit abbatissam sanctarū
uirginū undecā milium. **P**recedebant
illam clerici mātellis griseis moni
aliū arcū amicti: sequebantur domi
celle et pedisseq̄: uerborū inutilium
aerem replentes. **D**ecanū uero mo
pes sequebantur: elemosinā ab eo
postulantes. **A**ccensus uero utri uel
zelo discipline: cūctis audientibus
exclamauit. **O** dñā abbatissa. ma
gis deceret uirā professionē. plus
uirā decoraret religionē: ut uos
sicut me sequeretur pauperes. non
histriones. **E**t erubuit illa ualde:
nichil presumens tanto uiro respō
dere. **T**antus ei merat amor ius
ticie. ut die quadam. cū nescio quis
ip̄o audiente loqueretur de mala
uita clericorū: quasi ex abrupto lo
quenti responderet. **U**nū est q̄ uice
uituant. **A**c si diceret. **D**e radice ma
la non potest surgere arbor bona.
Nouerat enī paucos esse clericorū. q̄
canonice intrassent: ita ut nō esset
sanguinitate. id est a cognatis introduc
ti: uel chorite. id est per potenciā mag
norū intrusi: uel symoniaci. pecu
nia scilicet uel obsequijs intromis
si. **N**o. **H**oc uiciū his temporibus
ualde regnat in clero. **M**o. **V**erū ē
maxime in illis ecclesijs in quibus

prelati sine electione stipendia por-
 rigit. Rudolphus enim episcopus leodicensis
 in simonia gloriabatur. ut tempore
 quodam prebenda ecclesie sue cuiusdam a
 se uendita. pecuniam ipsam in gremio
 teneret. et multis coram eo politis dice-
 ret. Ego ualde ecclesiam leodicensem di-
 tau. ego redditus illius ampliaui.
 Prebendam enim quam antecessores mei
 pro decem maris uendiderunt. ego ad
 quadraginta maras perduci. Et quia
 uir sanctus paucos considerauit canoni-
 cos simpliciter intrare. paucos
 iudicauit in eis simpliciter uiuere.
Habebat etiam cum zelo iusticie. a-
 more et studium regularis discipline.
 Nam post eum usque ad hec tempora non
 surrexit decanus in illa ecclesia. sub
 quo tantum uigeret disciplina. Etiam
 cum esset in etate occidua. usque ad diem
 mortis sue. non patiebatur se aliquam
 ebdomadam diuini seruitii preterire.
 Sepe missam in conuentu celebrans. alicuius
 brachii ne caderet sustentabat.
 alleluia festiuis diebus sicut ceteri ad
 gradum ipse cantauit. Aliis exercitiis
 de oratorio ipse raro nisi ad prandendum
 erant. et ante altare sancte crucis resi-
 dens illic horam hore continuauit.
 Publice penitentibus ita erat paratus.
 ut frequenter cum illis in porticu sedens
 cartulas legeret. consolationem impen-
 deret. omnium suffragia scribi faceret.
 Tame erat humilitatis. ut cum omnium
 esset supremus tamen etate quam digni-
 tate. exceptis precipuis sollempnitati-
 bus. semper pene loci chori nouissi-
 mi teneret. Vestimenta eius satis

erant despecta et humilima. non
 grisea non uaria. sed ouina. eiusdem
 generis pilleo utens. **Ro.** Quid est
 quod de tanto uiro nullum refert miracu-
 lum. **Mon.** Quis maior iohanne bap-
 tista. Nullum signum fecisse legitur. quod
 de iuda proditore euuangelium prodit.
 Unde quibusdam nunc in christi nomine
 miracula facientibus. ipse in fine dic-
 turus est. Nescio unde sitis. discedite
 a me omnes operarii iniquitatis. Mi-
 racula de substantia sanctitatis non
 sunt. sed signa sanctitatis. **Item.**
Volens dominus militem suum emeritum
 remunerare post laborem. tali illum
 ordine uocauit ad gloriam. In uigilia
 dominice resurrectionis cum exspectaretur
 ad diuinum officium eo quod ebdomada dani-
 us esset. repente cepit uiribus destitui.
 Vocatus est supradictus tenerus.
 qui per tactum uene illius. in tamuis
 mortem sentiens. de sacra functione
 eum monuit. modicum medicine confor-
 tatiue ori eius imponens. Quam-
 cum ille exspueret et diceret. ego missam
 in conuentu celebrabo. respondit. In
 hac uita missam nunquam celebrabitis.
 Quo audito se iungi petiit. et cum
 fratribus psalmos et letaniam decan-
 tauit. Circa horam nonam cum christo red-
 didit spiritum. sociandus spiritibus iusto-
 rum. Sequenti die post sanctam pascha. cum
 rimmularetur. dominus euerhardus sancti
 iacobi plebanus. cuius uita uirtutibus
 plenam in distinctione. iiii. capitulo
 xviii. descripsi. in audientia multo-
 rum tale de illo testimonium dedit. Ho-
 die inquit hic terre commendatur

caro sanctissima que sup terrā uixit.
Et quia de miraculis questio fuit. p^o
mortem signis non caruit. *Item* ∞

Sacerdos quidā et stipendiarius ec-
clesie noīe adam. sicut michi retulit
ore suo: cū tpe quodā uehementissio
capitis dolore torqueretur ad sepul-
chrū eius accessit: et in hūc modum
orauit. *Domine* inquit propter merita
huius sancti uiri: mitiga dolorē capitis
mei. Qui mor exauditus sanus abes-
sit qui infirmus accesserat. Multa
adhuc alia fecit iustus iste opa memo-
ria digna: que studio breuitatis sūm
omissa. *Mo* Utinā essent tales omīs
decani. tam simplices et tam s̄. *Mo*
Recordor miē alterius cuiusdā decani
uiri simplici ac deo digni. de cuius uir-
tutibz quodā michi imper retulit ma-
gister iohes decanus aquensis de ea-
dem ciuitate oriundus in qua idem
iustus fuerat decanus. que tecū con-
municabo. *De uita dñi Hermāni
decani hildenshemēsis ecclesie. vi.*

Fuit m̄s temporibz in hildenshē
meriti ecclesia uir bonus deoq;
carus noīe hermanus: uariis uirtu-
tibus et uirtutū operibz adornatus.
Vigilijs s̄is. orōibz ieiunijs. et quibz
miserere deo omnipotenti studuit pla-
ure. Quibz operibz humani generis
inimicus uentus: cū illū multis mo-
dis impediret. dicere ei solitus erat.
Omniū male dyabole: ut quid tū-
me ueras? Tempe quodam cū arbut-
culam in pomerio suo plantaret.
et trūco illius duas uirgas inserēt
una aruit. et altera cōualuit. *Mor*

signū petens a dño. ait. Rogo te opē
deus. ut si uolūtas tua sit ut sacerdos
fiam: fac ut sicculus hinc aridus re-
uirescat. *Mira* ep̄i clemencia. *S*tra-
uirga arida succo cepit animari: et
tempe suo fructificare. Sic q; uirtus
diuina que aaron p̄mū sacerdotem
per uirgā aridā contra naturam
florentem in sacerdotio confirmauit:
hūc uirū sacerdotio dignū eadem
uirtute preostendit. Post cuius mor-
tem cū quidā eius clericus euehar-
dus noīe cui ecclesiā uinis cōtulerat
uisū perdidisset: et cotidie ad illius
tumbam de sanctitate ac pietate ex-
spem h̄ns. oraret: postulans se p̄ter
merita dñi sui illuminari. sanctus
hermanus die quadā uisibiliter illi
apparens. ait. Quid uis ut faciam
tibi? Dicente ceco. Domine ut uideam:
uoce euāgelica s̄is illi respondit.
Respice: nam fides tua te saluū fiet.
Eadem hora clericus lumē recepit:
et quia dñs mirificasset sc̄m suū in
serpō expertus. qm̄ dñi uirtū gr̄as
egit. Postea cū quidā egrotus ad me
moriam m̄m fuisset deportatus nec
sanatus: consilio cuiusdam iam dō
confessor uotū fecit et cōualuit. f̄m
est ut in anniuersaria die dñi herma-
ni ecclesiam intraret. et cōpulsantibz
campanis cū ille causam inq̄reret:
et quidam ei responderet. hodie est
dies anniuersaria dñi hermanī ecclē
huius q̄nq; decani. uiri boni et iusti. et
dicenda est missa in conuētū pro eo:
respondit homo. Rogo. ut ostendas
michi sepulchrū eius. Quod cū ille

fecisset, et iste ibidem dicitissime ac deuote oraret: cantor ecclesie hoc considerans hominem solus conuenit, causamque orationis inquisiuit et agnouit. Sicque per os peregrini, ostensa sunt merita domestica: et que fratres habuerant hactenus decanum, nunc inuocare ceperunt ut patronum. **Non** kara sunt ista temporibus nostris. **Mo** Ego supradicti decani opera pietatis, huius decani prefero miraculis. Illa enim ut dicit sancti factum: ista sancti ostendit. **Mo** Satis placet quod dicitis: si adhuc aliqua nostri de operibus simplicitatis, referre ne pigritatis. **Monachus** Dicam tibi historiam hominis simplicissimi per naturam: per quam satis cognoscere quantum deo placeat sancta et prudens simplicitas, que habetur per gratiam. **De simplicitate wermboldi canonicus sancti gregorii in colonia. viii.** In ecclesia sancti gregorii in urbe coloniensis, in his temporibus canonicus quidam erant wermboldus nomine: genere nobilis: diues satis in ecclesiasticis stipendiis. Hic tante simplicitatis fuerat: ut nullius rei summam caperet, nisi quantum ex paritate muni, uel iparitate colligere posset. Cum tempore quodam multas haberet pernas in coquina sua pendentibus, ne aliqua ei subtrahi posset, mirauit, et in hunc modum eas numerauit. Ecce perna et eius socia: ecce perna et eius socia: sic quod ceteris. Una ex illis nequitia seruicium subtraxit, cum iterum intrasset: ipse inueniens exclamauit. Una ex pernis meis perdidit. Cui serui subtrahentes responderunt. Domine: bene inuenit.

Illosque educto cum una iterum subtraxit numerum parificasset, et sic inductus secundo eas numerasset, paresque reperisset: satis iocunde dicebat illis. Ego uos domine nimis diu poteram tacuisse. Quando serui sibi conuicia facere uoluerunt: dixerunt ad illum. Domine quare non provideatis uobis, ualde enim infirmus estis. Quibus cum diceret, unde hoc nostis boni pueri? Responderunt. Bene consideramus in capillis uestris: eo quod inflati sunt. Que in lecto reclinares: cibarius delicatis quasi eius infirmitati preparatis, seipsum refecerunt. Audiens tantam simplicitatem rusticus quidam nequam et astutus: et quia seruus eius esset originarius ab omnibus actibus suis confuere. **Mo** potui inquit domine ut res uestre tali modo distraherentur sufferre, uel quod sic negligantur. seruus enim uester sum: iustum est ut nobilitati uestrae seruiam, et que uestra sunt fideliter custodiam. **Quid** plura? **Commissa** sunt ei omnia. Qui noctibus cum dominus eius esset dormitum, ad prunas cum seruis sedit: et potationibus uacauit. Cum uice quadam ioculatore introduxisset, et ille dulcedine fiale dormientem excitasset: surgenti seruus occurrit dicens. Quo uultis ire domine? Respondente illo, me laudiam audio dulcissimam: sed nescio ubi sit, seruus subiicit. Redite ad lectum uestrum: monachi turyenses in organis cantant. **Mo** Dico quod peccent: qui sic simplices irident. **Mo** Hoc seruum teneas. Audi quid sanctus iob dicat. **Deridetur** enim iusti simplicitas. **Sicut** que locum dicit huius gregori

rims. Iusticiam simplicitas irridetur: quia ab huius mundi sapientibus puritans uirtus fatuitas creditur. Omne enim quod innocenter agitur ab eis procul dubio stulticia putatur: et quod quid in opere ueritas approbat. carnali sapientie fatuum sonat. **Notu.** Videtur michi uir iste magis fuisse stolidus quam simplex: quia simplicitas prudentia carere non debet. **Ma.** prudentia in precauendis malis consistit: cuius uirtutis expeers non fuit. Ideo diuino nutu factum est, ut in ecclesia sancti geronis cuius redditus multi sunt et amplii. cellerarius efficeretur. Et sicut legitur de sancto ioseph. cum nichil nosset nisi panem quo uelcebatur nec hoc ad plenum: dominus cui accepta est simplicitas defectum eius suppleuit: et omnia ad que manus suas indit beuerunt. Die quadam intrans granarium ecclesie. cum plures catos in anno na discurrere uidisset: uix horam capituli expectare potuit. Prosterneus se ante pedes decani. officii sui petiuit abolitionem: clauibus resignatis. Dicente decano et fratribus. Bone bene werinbolde quid habetis. cur ista facitis. respondit. Quia non possum uidere dampnum ecclesie. Quale inquit ut dampnum? Et ille. Hodie plures catos uidi in granario: qui totam annonam ueciam deuorabunt. Rogantibus illis et dicentibus. cathi annonam non comediunt sed mundant: ut clauis recuperet uir obtinuerit. Criminiens enim inducerant quod bndixerat eis dominus propter simplicitatem illius. **Vice** quada

am diuersis monete. ex diuersis rebus pecuniam haberet. quidam ex seruis eius partem furtiue tulit et fugit. Quo cognito. cum grauiter lamderetur. consolantibus se respondit. Non defleo dampnum. sed periculum. Denarii datiui non sunt. miser capere. et si pro eis fuerit dampnatus ego reus mortis ero illius. **Notu.** Quis uiri temporibus istis non eligerentur in cellerarios. **Ma.** Sicut mutata sunt tempora: ita et homines. Nam usque hodie frequenter contingit ut sub prelatis et officialibus simplicibus. domus religiose in exterioribus proficiant. et sub astutis et in scola mundi excruciatas non proficiant. **De simplicitate riam cellerarij in bruiwille.**

A pud monasterium sancti **Caj.** in **nycolai.** in bruiwille modicus fuit simplicissimus: nomine riamus. Hunc abbas cellerarij officium iure. Deus uero qui amator est recte simplicitatis. omnia opera eius dirigebat: ita ut tempore prouisionis eius plus habundaret domus in omnibus necessariis. quam antea uel post. Sepius ei serui et mercenarij. annonam unum et alia quam plura furati sunt: uxoribus et liberis suis ea deferentes. Et cum sciret et quibus uideret. et multa cordis precant uidere se dissimulauit: dicens intra se. Isti pauperes sunt et indigent: filiis necessaria non deerunt. Simplex quibus nimis uel isculatori comparatur. Sicut illius uerba uel opera. in eorum ore uel manibus qui isculator non est. sepe displicent: ita est et simplicibus.

Ut sic dicam ioculatores dei sunt: scilicet
 quod angelorum simplices. Quorum opera
 si huius qui simplices non sunt. quandoque
 facerent: haut dubium quod deum offenderent.
 qui in eis dum per simplices fuerit
 delectatur. **de monacho de poereto.**

A poereto monachus quidam **cap. v.**
 fuit tamen simplicitatis: ut singulis
 pene diebus in balneis. que ibi ante
 ostium monasterii naturaliter caleret
 inter pauperes sederet. et pauperum
 dorsa fricaret. capita ablueret: uel
 timeta mundaret. Pro qua re. cum
 tam ab abbate quam a fratribus crebrius
 et acrius argueretur. non propter
 hoc dimisit: sed hys uerbis ualde
 simpliciter respondit. Si ego modo
 desisterem: quis pauperibus ista exhiberet?
 Quod si alius quem simplicitas
 excusare non posset. talia pre-
 sumpsisset contra abbatis sui impe-
 rium: haut dubium quod deum grauiter
 offendisset. Melior enim est obedientia:
 quam stultorum uictime. Quod autem postquam
 simplicis opera deo placuerunt: sequens
 miraculum declarabit. Tempore quo
 dam cum orationis causa esset coloni-
 am: in domo cuiusdam abire hospita-
 tus est. Nocte eadem cum signum matu-
 tinarum pulsaretur in ecclesia beati
 petri surrexit: illucque festinans. cum
 solarem fenestram in quo dormiebat
 uidisset apertam. ostium esse putans per
 eam cecidit: sicque mirabiliter deponi-
 tus. ad ecclesiam uenit. finitibus in-
 stantius rediens: cum ad ianuam domus
 pulsaret. et interrogaretur ab intro-
 mittentibus unde ueniret. uel ubi
 cecidisset. et eius responsione. quod non

per ostium sed per fenestram egressus fuit
 cognouerunt. Ipse sibi tamen eiusdem
 miraculi conscius non fuit. Et cum
 eadem fenestra bene nichil nota sa-
 tis alta sit. non dubium quod a sanctis
 angelis depositus sit: ut impleretur
 in eo quod de capite scriptum est. quoniam
 angelis suis mandauit de te. ut cus-
 todiant te in omnibus uis tuis. In
 manibus portabunt te: ne unquam of-
 fendas ad lapidem pedem tuum. Quoniam
 fidus custos simplicitum sit dominus: sequens

H ostendit relatio. **Vita engelberti**
 homo quidam simplex **cap. ca. r.**
 engelbertus nomine. de prouin-
 cia culpenti natus: ante paucos annos
 defunctus est. Iste cum esset cecus natus
 propter uaria dona quibus horum
 etus interiore illuminauerat gra-
 diuina. in diuersis prouinciis nosce-
 batur: et a multis magnisque perso-
 nis utriusque sexus uenerabatur. In
 cappa simplici et tunica lancea nudis
 que pedibus. tam estate quam hyeme mor-
 debat: et puero se regente sic limina
 sanctorum satis remota sepius uisita-
 uit. Carnibus nunquam uestebatur: non
 lectisterniis. sed modico tamen strami-
 nis. uel feni noctibus utebatur. Ego
 multa bona de eo uidi: et ipse multos
 tamen uerbo quam exemplo edificauit.

Hic remitte adolecentie cum nocte
 quadam in domo matertere sue ma-
 trone diuitis. inter alios eius ser-
 uos se cubitum locasset: in ipso conti-
 nio duo fures parietem subfodi-
 tes ingressi sunt. Qui igne discop-
 to et lumine incenso. altis apertis
 intrepide loquebantur. Quos ut

Sexta distinctio.

predictus engelbertus audiuit. et fures esse non dubitavit cum seruos ex utroque latere dormientes excitare non posset. sub sellio cultello suo profixato collo iniecit: et claua manuum armauit. Et quia illos ut cecus uidere non potuit: duce auditu ad illos tendens et clauam utraque manu uibrans. ex omni parte quidquid tangere potuit quasi furiosus feriens de domo illos eiecit. Quos usque ad foramen secutus dum aditum scala obstrueret. et illi stantes extra domum neminem preter ipsum uigilare sensissent. de tali expulsionem confusi. habito consilio deuiso nisi sicut intrare. Quod ut ille ex motu scale sensit. unam partem scale archemagne in qua continebantur grana. et eam foramini continua supposuit: alteramque utraque manu seruauit. Illos intrantes usque umbilicum engelbertus dorsa eorum. quia proni iacebant per scalam fortiter pressit: et in terram deussit ut non solum eis progressum. immo etiam regressum prorsus admitteret. Qui quasi sub torculari positi. dum mane capi timerent: ueniam postulauerunt. Datus uero terribilibus ueramentis. quod nunquam personam eius lederent. uel domum illam intrarent. dimissi sunt. Mane cum prodeunte engelberto a uicinis nulla arte dormientes possent excitari. et quererentur circa domum maleficia quorum uirtute hec nouerant fieri. supra foramen de tecto pendens. quasi spina humani cadaveris reperierunt. Qua amota. mox omnes excitati sunt. **No** Magna sunt ista ab homine ceco et simplice gesta.

No Magna est quod sequitur. quia ad salutem pertinet animarum: nam multis ante elapsis. ydem fures fama uirtutibus iam dum engelberti excitati eiusque ut opinor precibus compuncti eum adierunt. et quia ipsi essent confessi demceps ducerunt uitam religiosam. Hoc factum mirabile. et alia quedam de quibus in sequentibus dicitur. ab aliis michi relata. et utrum nam uera essent a me interrogatus: ita gesta fuisse simpliciter testatus est. Et quia cum simplicibus sermo conuatio domini est. dedit ei etiam spiritum prophetie: ut dampnum luminis exterioris. claritate oculorum interiorum reconspiciarentur. **T**empe quodam inuitatus a duca Saxonie. uxorē henrici duos. matrona ualde religiosa. inter alia multa. quia unus ex filiis eius imperator esset futurus predixit. Quod postea impletum uidimus in otone: qui henrico successit in imperio. Hic cum post electionem. in maribus fuisset tribulationibus. et pene ab omnibus desperatus. ab eodem ceco confortatus est: eo asserente. quia omnimodis forent implenda. quae iam fuerant preordinata. **A**nte illa tempora cum helswindis de gremenich uidua religiosa. ob discordiam duorum comitum terre nre timeret filius suus arnoldo et fratribus eius. ipsum quoque rogaret ut pro illorum inuoluntate deo supplicaret. respondit. Ne sollicita sis pro ista discordia. quia bene sospicietur: nam alia multo maior in manus est. pro qua non solum filii tui. sed et tota terra concutietur. Hoc impletum est sub iam dicto otone.

et philippo eius in regno adiutario.
Die quadam eunte eo in quadam
 strata colonie. occurrerunt ei plures
 honeste matrone eiusdem civitatis:
 cuncte ad ecclesiam. **Q**ue dum confa-
 bularentur. ait. **S**tate vos domine.
Sciantibus eis adiecit. **L**oquatur illa
 que iam loquebatur. **H**esitantibus
 matronis de qua diceret. ad uerbum
 illius quelibet singulariter. ceteris
 tacentibus. loquebatur. **C**um uentum
 fuisset ad astradam. que hodie sa-
 monialis est in monte sancti walbur-
 gis: uoce eius audita engelbertus
 cunctis audientibus respondit proph-
 etice. **H**ec cum omni domo sua conuerteret
 ad christum. **Q**uod non multo post imple-
 tum est. **N**am cum marito. filio et filia.
 que hodie abbatizat in iam dicto
 cenobio. seruo et ancilla: in ordine
 nuntium uenit. **V**ides quoniam celeriter in ap-
 one oris prefate femine. deus reuela-
 uerit auriculam eius. **D**e statu animarum
 plura dicere consuevit: et non nunquam
 ut autem spiritus erroris siue humanus
 cum fecellit. **N**ec mirum. **N**on semper
 prophete loquebantur spiritu prophete:
 sicut nathan. quod ad hoc spiritu suo
 hortabatur. quod spiritus sanctus mor per eum
 fieri prohibuit. **I**n quadam solle-
 mnitate domine nostre sancte marie. cum mater te-
 ra eius predicta uespere iret ad proxi-
 mam nullam propter matutinas. et
 diceret illi. engelberte cras mane
 uenias ad me: in ipsa nocte ante lu-
 cem. audiuit uocem cuiusdam ad osti-
 um pulsantis atque dicentis. **E**ngel-
 bertere: ueni eamus ad matutinas.
Qua uoce cum non agnosceret. surrexit

tante et secutus est illum: ductusque
 in ecclesiam quadam. in qua audi-
 uit matutinas. primam. tertiam. sextam
 et nonam. **D**emum cum solus reuertetur
 et ubi non fuisset interrogatus fuisset
 respondit. **N**unquam audiui tam pulchre
 cantum. tam suauem melodiam: missam
 tam gloriosam. sicut audiui hodie.
Et hoc sequenti anno iterum ei con-
 gigit. **N**ondum enim susceperat habitum
 religiosum. **Q**uod quadam de lecto
 suo raptus transpositus est iuxta
 castrum molbach: in solitudine sancti
 horrendam. **I**n eodem loco egressa anima
 eius de corpore. uniuersos angelos
 et situs eiusdem solitudinis lustrauit
 et considerauit: ita ut postea eo re-
 citante multi mirarentur. **R**egressa
 anima. dyabolus erranti occurrit di-
 cens. **C**orpus tuum meum est. **I**llo se sig-
 nante. et sanctam dei genitricem inuo-
 cante. adiecit. **M**edia pars capitis tui
 mea est: eo quod pulsata uespa sabban
 fuerit lora. **E**t statim massam picis
 misit in illam. **Q**ue tamen postea cum
 maximo labore deposita est. **C**um
 uero moriturus esset: mater eius sic
 fleus ait. **O** fili dulcissime: modo re-
 cedis a me. dimittens me in maria
 infirmitate. **R**espondit ille. **S**ancta
 maria liberabit te mater. **E**o quod ex-
 spirante. eadem hora sanata est illa
 ab infirmitate durissima: in qua
 nouem annis laborauerat. **L**egi in
 libro uisionum beati alzeline. quod in cele-
 sti mansione sedem uiderit uacua.
 uirtute pulchritudinis et glorie. et dictum est
 ei. quod esset cuiusdam terra de alemannia:
 et statim intellexi de fratre isto engelberto.

Ad. Ut audio multū deo cara est simplicitas. **Mo.** Non solū deo ymmo et hoībz placet: et quā maioris in aurius corū efficacie. qm̄ prudentia secularis. **De dno petro abbate clareuallis.** **De simplicitate aduſarij eius cōpuncti bonis p̄ q̄bz cōtēderāt re**

Dominus petrus nūcrauerūt. **xi.** abbas clareuallis monoculus ex infirmitate. uir sc̄s noīe et re. petri aph̄ imitator et filius columbe: eo q̄ magne et pure fueris simplicitatis. Cū ip̄s et frat̄r̄bz eius miles quidā pro quibusdā bonis contendebat. **D**ixit dies in quo uel miles cū ab ip̄e componeret: uel coram iudice lit̄m intraret. Venit ad diem miles cū amicis suis: uenit et abbas solo monacho quodā simplice secū assūptō. Non tū in equis. sed pedites uenerūt. **Q**uā cū esset abbas uenerabilis pacis et paup̄tatis amator. rerūq̄ trāscūcū contemptor: corā omībz dicebat militi. Homo ep̄ianus es. Si dixeris in uerbo ueritatis. q̄ bona ista pro quibz contencio est. tua sunt. et tua esse debeant. bene sufficiat michi testimoniū tuū. Ille magis curans de bonis obtinēdis qm̄ de uerbo ueritatis: respondit. In ueritate dico. q̄ mea sunt hec bona. Ad quod abbas. **S**unt ergo tua tibi. ego de cetero non repetā illa. Sicq̄ reuersus est ad clarā uallē Miles etiam ad uxorē suā quasi uictor rediens. cū p̄ ordine recitasset. qd abbas dixisset uel quid ip̄s egisset: illa territa ad uerba tam pura et tam simplicia respondit. **D**olose egisti contra abbatē sancti uicini diuina nos

punit. Nisi monasterio bona sua restituas: consortio meo carebis. **C**ertus ille ad clarā uallē uenit: bonis uero renūciauit: de indelicta sc̄i abbatis ueracitate ueniā postulauit. **U**t iste uir. temporibz senioris mōrū uisitauit in clauſtro. Erat autē sc̄m carnē nobilis. et consanguineus philippi regis francie: qui precipuus amator erat sc̄i simplicitatis. **De philippo rege francie qm̄ abbas sc̄i uictoris sup̄ hūc taciturnitate edificat aduſarios et cōpescit.**

Reculit michi constantinus **xii.** monachus noster. q̄ eo tempore quo parisijs in studio fuit. iohānes abbas sc̄i uictoris. qui natione thethonicus est. cū quibusdā nobilibz et magnis uiris pro magno alodio coram rege philippo placitauerat. **Q**ui cū secū addurisset quosdā ex fratribz uiros litteratos et uirū peritos. haberentq̄ aduersarij aduocatos in causis ex eritatos. p̄nibus hinc inde respondentibz. abbas simpliciter sedens. nec omī uerbū ad allegata respondit: ita ut magis uideretur uacare orationi qm̄ allegacioni. **H**oc cū rex considerasset: dixit abbati. **D**ne abbas. quare uos nichil loquimī. Respondente abbate. multū leuiter et ualde simpliciter. **D**ne nescio quid loqui: edificatus rex et cōpunctus. subiecit. **R**euertimini uos in clauſtrū ur̄m: et loquar pro uobis. **P**ost quorū discessū. rex itā simulans dixit militibz. **E**go p̄cipuo uobis sub interminacione gr̄e mee: ne de cetero sc̄m abbatē istū inq̄erēt.

Sic q̄ fr̄m̄ est. ut bona que fratres
obtinere non poterāt p̄ multas que-
rimonas: sola apud regē obtineret
abbatis simplicitas. Et est impletū
in eo illud moysi: alius pugnabit
pro uobis. et uos tacebitis. Alius ti-
bi adhuc ostendā exemplis. qualē
locū uenerationis in corde eiusdem
regis. uirtus obtinuerit simplici-
tatis. *Itē de eodē q̄ laudunēses r̄hos
comēdant ob simpliciē electi sui*

Tempore p̄ntationem. xiiii.
Quodam clerico laudunēses
episcopo suo defuncto. quēdā ex suis
fratribz canonicū simpliciē. in ep̄m
eligentes. sub hys uerbis predicto
regi illū presentauerūt. Dñe. nos
presentamus uobis dñm̄ emelricū
electū nr̄m̄. Hoc ei nomē erat. Rege
taceite. et formā illius presentatio-
nis considerante. tandē respondit.
Quē presentatis michi: Dñm̄ emel-
ricū. Et rex. Vultis aliquid plus
dicere: Illis timentibz ne forte aliqd̄
regi displiceret in persona. uel i uerbi
presentationis. responderūt. Nichil
dñe. Tūc rex ait. Raro audiui talē
presentationē. Quando aliquis
michi presentatur electus. nomē
dignitatis eius exprimitur ab electo-
ribz in hūc modū. Dñe. nos pre-
sentamus uobis dñm̄. N. archidy-
aconū. prepositū. decanū. scolasticū
nr̄m̄. Fateor uobis. satis michi pla-
cet tam simplex simplicis canonici
presentatio: et ideo spero. q̄ a deo
facta sit ip̄a electio. Nostis qualiter
in tam dictis dignitatibz electiones
celebrentur: Si scolasticus est. cau-

las canonicorū suorū fouēdo. tum
propter literaturā. tum propter
compatā amicitia ab ipsis in ep̄m
eligitur. Si decanus est: ypocriti sua
fratrū excessus dissimulando. cog-
natos et amicos introducat: a qui-
bus sublimatur. Si archidyaconus
uel prepositus est: utpote uir no-
bilis parentū potentia magis in-
trudatur qm̄ eligatur. Ecce hec est
causa. quare capita ecclesie sunt in-
firma. Demde conuersus ad electū.
ait. Dñe emelrice. quia electio ur̄a
uideretur michi esse simplex. rationa-
bilis. et canonica: non uobis deo-
ubiāq̄ mei indigneritis. Lambertus
monachus noster qui michi
hec retulit eodem tempore dicit se
fuisse parisius. Qualis uero ac qm̄-
tus fuerit huius regis circa simpli-
ces affectus: sequentis op̄is decla-
rabit effectus. *Itē de eodē rege q̄
simpliciē mōchū i abbate s̄i dyoni-
sij promouit p̄latis abbas p̄u-*

Ante hoc *it̄ anionis. xiiii.*
triennū defuncto abbate sancti
dyonisij. gentis francoꝝ apli. cum
dimissa illa abbacia uacaret. et
ad eam plures aspirarent. uenit ad
regem sepeditū is qui in congrega-
tione uidebatur esse prior. ip̄o
situs uidelicet: pro abbacia
supplicans et dicens. Dñe. ecce quin-
gentas offero uobis libras: ut pro-
picius michi sis in hac abbacia.
Cui rex nichil promittens sed symo-
niaci muneris receptione quasi i
are spei ponens. respondit. Date
pecuniā camerario meo secreta. hec

cedente igitur preposito. et quasi de regio favore certificato. cellerarius de hys nichil sciens. eundem regem adiit. et preposito similia petens. sillem pecunie quantitate obtulit. a quo simile responsu accepit. Nouissime uenit thesaurorum infidus custos. et ipse pro abbacia regi quingentas libras offerens. cui sicut superioribus respondi est. Et licet rex sicut homo prudens desimularet. plurimu tamen ei displicebat triu illorum monachorum ambicio. et proprietatis uicium. ymmo tam execrabile furtiu. sciens oblata pecuniam monasterio fuisse subtrahatam. Prefuit tamen conuentui die in qua eis abbatem constitueret. eo quod abbacia in manus eius deuoluta fuisset. Sedente rege in caplo. uerbis ad hoc idoneis premissis. cum diligenter circumspiceret. et personas consideraret. tres predicti monachi. in summa expectacione erant positi. singuli per momenta singula. abbaciam sibi sperantes esse porrigendam. Et licet spes scia non confundat. omnes tamen in sua expectacione sunt confusi. Nam rex uidens monachum quedam simplicem in angulo capli residentem. et nichil minus quam de abbacia sperantem. inspiratione diuina ut surgeret. precepit. Stante illo cum uerecundia coram principe. dictu est ei ab eodem rege. Dne. En comuto uobis abbacia scilicet dyonisi. Quo audito. homo ille simplex cum rege non assentiret. ymmo fortiter reclamaret. asserens se personam esse humilem. priuata et despectam. atque ad tanta dignita

tem inuis dignu. inuisque inuenientem. se recuperando. apud regem commendauit. Et coegit eum. Postea subiecit. Dne. ecclesia ista debitis plurimis est obligata. nec est unde soluantur. Cui rex subridendo respondit. En in instanti. mille quingentas libras uobis dabo. et cum necesse fuerit. uobis accommodabo pecunia. in super consiliu et auxiliu impendam. Precepit quoque camerario supradictam pecunia ei asserre. Adhuc puto uiuit. et forte per eum domus illa melius regitur. quam per illos esset regenda. qui ad eius regnum aspirauerant. Occurrit michi et simile hunc in hoc exemplo. **De simplici monacho cui fridericus imperator contulit abbaciam**
Ante hec occasione accidit. Cap. xv.
Antea cum sub imperatore friderico hucus friderici auo. una ex imperialibus abbas uacaret. duosque essent. nec concedere possent. unus illorum magna summa argenti. quam in monasterio congregauerat. eide friderico obtulit. quatenus sibi assisteret. Et promisit ei pecunia accepta. Postea intelligens aduersariu eius uiru esse bonu. simplicem. et ordinatu. cepit cum suis habere consiliu. qualiter indignu amoueret. et ob uirtutes suas electu confirmaret. Et dixit ei quidam. Dne. sicut audiui. monachi omnes ex regula tenent acris portare. Sedente uobis in caplo dicite illi incedimato monacho. ut ad punctione digitoru uestrozu acun suam uobis accommodet. et si non habuerit. inuenietis contra cum

occasione, quasi de irregularitate. Quod cum fratrem fuisset, et ille non haberet, ait alteri. Domine, prestate uos michi aciem uestram. Quam cum ille moreretur, forte premunitus, respondit imperator. Vos estis monachus in ordine iustus: et ideo tanto honore dignus. Ego decreueram honorare aduersarium uestrum, sed ille irregularitate sua se reddidit indignum. Bene apparet in his minimis quam negligens et dissolutus sit in maximis. Tali quoque sophismate, monachum astutum imperator amouit, et simplicem in abbatem promouit. **Non** Ignorauit hactenus tantam fuisse uirtutem in acie. **Mo** Virtus non est in acie, sed acies signum uirtutis id est humilitatis est in monacho. Ad refecturam uel uestimenta sua dissoluta portat illam. **De abbate quem octo imperator comedauit propter aciem. xvii.** Octo antecessor in imperio uirum eius friderici, qui nunc imperat, die quadam cum tres abbates ordinis nostri illi loquerentur, uolens illos probare unum illorum dicebat. Domine abbas, concede michi aciem uestram. Respondere eo non habeo domine, rogauit secundum qui eam non habuit. Tertius uero requisitus cum haberet aciem, respondit ei imperator. Vos estis uerus monachus. Ecce hoc est quod iam dixi aciem in monacho signum esse uirtutis. **De monacho super quem moriente dyabolo ignita aciem precat eo quod uiuere non potuit.** **R**etulit michi uir quidam. xvii. Religiosus de quodam monacho ordinis nostri rem satis terribilem, que

huic loco satis congruit pro exemplo. Cum aciem secundum monachorum consuetudinem, famis portare non curaret, uel forte contempneret, posito eo in agonia dyaboli affuit, et aciem ignitam ad humani corporis longitudinem manu ferens, iecit super illum dicens. Quia aciem noluit portare famis, feras hanc aciem moriturus. Qui uisum astantibus referens, terruit omnes. **Mo.** Si hec ita se habent, de cetero sine acie non eris. **Mo.** Monachus nisi necessitas excludat sine plenitudine ordinis esse non debet. **Mo.** Recordor monachorum super dictorum, qui pro abbatibus adipiscendis pecunias obtulerunt. Possuntne monachi ordinis nostri, qui pecunias non habent, in talibus symoniis facere? **Non** Possunt utique, quia sicut symonia est corporalis, ita et mentalis. Hec facit ut monachus ad dignitates aspiret, et qualiter adimplere possit diligenter excogitat, uel quod periculosus est ut fiat, ingeniose procurat. De hoc tibi referam exemplum, quod nobis retulit dominus karolus abbas uilariensis tunc recenter gestum. **De abbate quem inclusa symoniace intrasse dicebat eo quod clericum suum astute percelleret.** **A**bbas quidam ad quendam **rom** ueniens inclusam, quam uidebat feminam esse sanctam, et diuinis reuelationibus affluam, ait illi. Precor te scire, ut deum roges pro me, quatenus tibi ostendere dignetur, si ei placeat et michi expediat manere in officio huius abbacie.

Mox illa surgens. abiit et orauit: celeriusque conuersa que sibi fuerant reuelata abbati manifestauit. Non est inquit uoluntas dei. neque expedit tibi. ut in hac abbacia manearis: neque saluare poteris in ea animam tuam. Quare? Quia symoniace intrasti. Abbate stupente super hoc uerbo ac dicente. quid est quod loqueris soror? Non enim michi alicuius symonie in electione mea conscius sum. Respondit illa. Ego tibi ostendam symoniace te intrasse. Mox uero antecessore tuo tu ad abbaciam aspirans. non simpliciter ambulasti: sed fratres tuos simplices tali modo nimis astute curu uenisti. Non est necesse archas ut aliquam personam extra domum meam que ualde honesta est eligamus: ne nos ipsos confundere uideamur. Tibi enim constabat. quia si electio fieret in domo: non aliam nisi tuam personam esse eligendam. Ecce sic factus es abbas. Quod ille audiens confessus est. et non negauit. Statimque patrem abbatem adiens. donec absolueretur petere non cessauit. **No** Si abbas iste ad abbaciam aspirando tam gra uiter peccauit: quid est quod apostolus dicit. qui episcopatum desiderat. bonum opus desiderat? **No** Apostolus non reprehendit episcopatum. sed desiderium: quia in illo attendit laborem. in isto ambitionem. Unde mox subiicit. Qui petit episcopatum irreprehensibile esse solitum. pudicum. prudentem. continentem. humilem. hospitalem. doctorem. et cetera. Item sanctus benedictus in regula. licet nemo sibi assumere debeat

honorem. sicut hodie heu multi faciunt: sed qui electus fuerit a deo sicut aaron. uidetur tamen quod aliquis possit desiderare sine periculo humilium dignitates. ad hoc tantum ut proficit non ut presit. Teste saluatore. si oculus tuus fuerit simplex: totum corpus tuum lucidum erit. **No** De hoc audire delectat exemplum. **No. De episcopo parisiensi qui scripsum simpliciter**

Dum nostris elegit. **Sapient. xix.** temporibus parisiis uacaret episcopatus. et electores inter se concordare non possent: tribus sua uota commiserunt. Qui tres cum in unam conuenire nequirent personam: magistro mauricio qui iunior tunc erat duo cederunt suam auctoritatem: ut quemcumque ipse nominaret. episcopus esset. Et quia idem mauricius. ut rei exitus comprobauit. magis uidebat prodesse quam preesse. seipsum nominauit dicens. Aliorum conscientias et propositum ignoro. episcopatum huic gratia dei me adiuuante irreprehensibiliter regere propono. Quod et fecit. Sancte enim uite fuit. tam uerbo quam exemplo plurimum profuit: dies suos in eodem episcopatu clausit. Et etiam hoc noueris. quod sepe a liberos. a suo desiderio nutu dei fraudentur: et si promoti fuerint. eius permissione uix euadant. quin in ipsius dignitatibus periculose tribulentur. uel cum confusione deponantur. Audi de his exempla. forte aliquibus necessaria. **De astuto pōre si psonā obī**

Patris quidam **firmaretur. xx.**

ordinis nri defuncto abbate suo ad
abbaciam aspirans. cum tempore elec
tionis. a uisitatoe sicut ceteri senio
res de persona idonea interrogaretur:
corde columbino monachum quendam
de domo eadem ob infamiam electum
nominauit. Sciebat enim prioris
auctoritatem non esse modicam: et
si aliquem de comitatu nominaret. per
hoc suam electionem posse infirmari.
Scilicet est mirum ut creditur diuino. ut
ceteri eius exemplo eandem personam
eligerent. dicentes intra se. Prior o
culus noster est. nec talem personam
nominasset. si ei de illius innocentia
non constaret. Forte si idem prior si
pliciter ambulasset. factus esset ab
bas. Et satis puto. quantum ex uerbis
cuiusdam abbatis qui michi retu
lit conicio: quod tantum fuerit cruciatum
in eiusdem monachi promotione.
quantum ille tribulatus existenterat
in sua electione. Ecce sic astutos et
dolosos. punit etiam in presenti deus.
De tribulatione et confusione et de
lectione prelatorum ecclesie. hodie ma
gis quam ante nostra tempora habundant
exempla. Et hoc forte ideo. quia dei
uoluntas in illorum promotione non
fuit. Ipsi regnauerunt. sed non ex me.
principes existerunt et non cognoui.
Verba sunt dei. per os iheremie pro
phete. **Non** Cum deus in uirtute
simplicitatis. sicut probatum est exem
plis plurimum delectetur. puto quod in
uicio ei contrario plurimum exacer
betur. id est in astucia. **Non** Vicium
simplicitati oppositum. duplicitas est:
autem sodalis est astucia. **Non** Unde

dicatur duplicitas. **Non** A duplici
plicia. Simpler enim hoc quod dicit. si
intendit hoc agit. Duplex autem.
aliud habet in corde. aliud in ore. A
liud agit: et aliud intendit. De quo
per apostolum iacobum dicitur. Vir
duplex animo. inconstans est in
omnibus uis suis. bonum enim silar:
ut simplices efficacius decipiat.
Unde per ecclesiasticum dicitur. Ne
peccatori. terram duabus uis ingre
dienti. Tales sunt illi. de quibus dominus
dicit. Attendite a falsis prophetis
qui ueniunt ad uos in uestimentis
ouium. intrinsecus autem sunt lupi
rapaces. Tales sunt multi ex his
barbatis. qui in habitu et tonsura
religionis. terras circueunt. et pluri
mos decipiunt. Et quibus nostris tempo
ribus multi sunt propter sua male
ficia interfecti. Et licet quidam ex
huiusmodi uiatoribus uiri sint sancti
et sine felle. propter malos tamen
despiciuntur. Hinc est quod anno preterito
dominus engelbertus coloniensis archi
episcopus in synodo sua precepit. ne
aliquis illorum in sua dyocesi hospi
tio receperetur. **de homine qui sub typo
simplicitatis hunc plures decipit**
Cap. xxi.
Non sunt multi anni. Delapsi. quod quidam sub typo reli
giositatis hunc uenit: et simplicita
tem simulans. orando uigilando.
atque ieiunando plurimos decipit.
Quem cum canonici eiusdem pagi
talem esse putassent. qualem se si
mulauerat: hospitale illi pauperum
comiserunt. Cui etiam plures senila
rum pecuniam dederunt reseruanda.

Paruo emerso tempore cepit ille si-
 mulator a simulato rigore discedere:
 libere uinum, comedere carnes, orare
 rarius, dormire diutius. Quod cum
 ei fuisset obiectum: respondit, Ego ad
 tempus a sacerdote huiusmodi ob-
 seruantias suscepi. Quid plura?
 Tandem clauicula discessit, pecuniam
 commendatam detulit: et quoniam damp-
 nosum esset uicium duplicitatis, opibus
 ostendit. Quo audito, christianus ta-
 le uerbum respondit, Eya frater, certe
 animam meam pro nullius anima da-
 bo. De huiusmodi trufatoribus plu-
 rima deceptionum genera, tempibus
 nostris gesta tibi dicere possem: sed non
 sunt edificatoria. Vis nunc audire
 quali pena deus sepe punit in pre-
 senti uicium duplicitatis et astutiae?
Mo Volo et desidero. **Mo** Audi
 ergo, de homine qui per serpente punitus est
 in collo quia dolose egerat in matrem
 uenens quidam secularis **Cap. xxi.**
 de mosella natus, si bene memin-
 erim nomine henricus, matrem simpli-
 tem uerbis quidem mellitis, sed in-
 tentione uenenata, tali modo circū-
 uenit. Mater inquit peto, ut omnibus
 tuis bonis, feodis scilicet et allodis
 sollempniter renuncies, et me illa
 suscipere sinas, ut sic eorum gratia
 uicium ducere ualeam honestiore.
 Omnia mea tua sunt: et ego tibi ho-
 nestius prouidebo. Mater in filio
 serpentis astutias non obseruans
 petitionibus eius annuit, omnium suorum
 uisum fructu aruo resignato: immemor
 diti sapientis, melius est ut roget
 te filii tui quam te resignare in manus

illorum. Quid plura? Sponsa intro-
 ducatur: et mater expellatur. Que
 cum egeret et cotidie plangeret, ille
 aures obturauit, ne gemitus ma-
 tris audiret. Die quadam cum uxor
 in mensa sedens, et ostium pulsam-
 tis uocem matris intelligens: ait
 Ecce iterum dyabolus clamat ibi.
 Oritur puero. Vade et pone pullum
 istum in cistam: donec recedat. Quod
 cum factum fuisset, et illa intromissa,
 dum filio supplicasset, ut si misere-
 reretur, cum multo uerborum turbie
 expulsa est. Tunc ille ad puerum refer-
 inquit nobis pullum. Puer uero ut
 cistam aperuit, non in scutella pul-
 lum, sed serpente complicatum
 respexit. Qui territus rediens, quod
 uiderit domino renunciauit. Postquam
 missa ancilla, dixit se similia ui-
 disse. Ille sibi putans illud, cum
 indignatione. Etiam si dyabolus
 fuerit, ego collam eum. Et surgens
 a mensa, mox ut se in cistam adle-
 uandam scutellam inclinauit,
 serpens collo eius insiliens, ut uici-
 um duplicitatis congrue puniret,
 circa eius gutture se colligando du-
 plicauit. Cum comedente comedit
 et quociens ei subtraherentur a-
 baria, uel adhibebantur aliqua
 quibus deponi deberet instrumenta:
 ita collum hominis strinxit, ut in-
 mescente facie oculi de sedibus su-
 is induerentur. **Mo** Si merito autem
 uidetur michi punitus per serpente,
 quia sicut dyabolus per serpente
 etiam decepit, ita per istum mulierem
 simplicem circūuenit. **Mo** Hæte

de simplicitate.

senis. Nam tredecim anni sunt elap-
si plus nec minus. ex quo ista contu-
gerunt. Nam ductus est idem hericus
in carruca p[er] provia[m] utram. ad
diversa sanctoru[m] lumina: et uideret
cum milia. Quem predicta mater pe-
ne eius compaciens: materno af-
fectu sequebatur. Circa eadem t[em]p[or]e
uicium duplicitatis et astucie. a su-
perdicto philippo rege francie. tali
ordine deprehensus: terribiliter est
punitu[m]. **de preposito parisiensi que**

rex philippus uiuum ifodi iussit eo q[uo]d
mortuo dolose uinea abstulisset. Ca.

Habebat idem rex in ciuitate xpm
parisiensi prepositu[m]: qui cui-
dam sui concuius uinea[m] concupis-
cens. ut sibi uenderet illam iportue
nimis instabat. Respondente que-
sicut naboth respondisse legitur
achab regi israhel. uiuit d[omi]n[us]. quia
non uendam tibi patru[m] meorum
hereditatem. eo q[uo]d nulla me ad hoc
compellat necessitas. Prepositus
minas intulit. sed non profecit. Co-
ngit ut interim homo moreretur.
Quo cognito prepositus effectus hy-
lario: huiusmodi dolos. sicuti h[ab]et
astutus nimis. ad sui p[er]niciem erco-
gitauit. Duos siquidem ex scabins
ut sibi testimoniu[m] falsitatis ferret:
pecunia corrupit. Cui quib[us] sicut co-
ductu[m] fuerat. mox in tempesta noc-
te defuncti sepulchru[m] adijt. et saccu-
lu[m] pecunie quam uiuo pro uinea
obtulerat. terra cincta in fossam def-
cendit. et in manu potiens mortui
ait. Testes estis uos d[omi]n[us] q[uo]d tantam
pecunia[m] homini isti pro uinea sua

tali dederim: quam ip[s]e quidem ut uos
uideris. manu sua recepit. nec aliqd
contradicit. Dicentib[us] illis testes su-
mus. mox recepit pecunia[m] et reiecit
terra[m]. Mane testibus eisdem adhi-
bitis. uineam sibi uenditauit. Qu-
a[m] relictam defuncti didicisset. stupes
accurrit. et contradixit: asserens
neq[ue] maritu[m]. neq[ue] se uineam illam
preposito uendidisse: neq[ue] unquam
pecunie aliquid pro ea recepisse. Cui
ille respondit. Ego tanto uineam
comparauit: pecunia[m] sub testimonio
horu[m] scabinozu[m] in manus uiri tui
posui: nec contradixit. Que se nich-
il uidens proficere. ad regem cucurrit
de uolencia prepositi illi coqueres
Illo sub predictoru[m] testimonio con-
tradicante: rex quia audientie ua-
care non potuit. quibusda[m] causa[m]
commissit. Qui testimonio scabino-
ru[m] decepti. in partem prepositi de-
clinantes. pro eo contra iudicium
dedere sententiam. Tunc illa ap[er]tius
turbata. cum regi nimis esset ipor-
tuna. rex testes uocari iussit: et qui
uir prudens erat. prudenter illos
examinauit. Acito prius uina. et
solus loquens cum solo. ait. **Agisti**
diuicam oratione: Respondente il-
lo. noui d[omi]n[us]. subiicit rex. **Quid ergo**
illam me audiente. Quod cum fecis-
set: nichil aliud ei loques uocant
ut in uicina camera secederet. Et
aduocans alteru[m]: seuerius eum
allocutus est dicens. **Socius tuus**
**de uinea illa tam uera[m] michi re-
tulit ueritate:** sicut est. **Sanctus pater**
nostrus: quo nichil est uerius. **Et si**

ab eo discordaueris: punieris. Esti-
mans ille, quia regi omnia dirisset:
tremens ac tremens ad pedes eius
corruit dicens, Misereamini mei dñe,
quia sic et sic fecimus, a preposito
uestro inducti. Iratus rex ualde, vi-
dite uinea restituit; et prepositum
sepeliri precepit. **No.** Iuste actum est
ut is sine misericordia infoderetur
uiuus: a quo inhumane deceptus
fuerat mortuus. **No.** Pena peccati
a deo est, et fit sepius ut secundum mo-
dum culpe, formetur modus iudicis.
De quo tibi subiungam exempla.

**De fure a patibulo liberato: et de uero
suspecto dum suum liberatorem inique ipse**

Canonius quidam **teret. xxiii.**
Sancti andree in colonia, sicut nu-
chi retulit magister veneris eius
concanonicus: ad colligendam cuiusdam
ecclesie decimam, singulis annis mitte
consuevit seruum. Qui ante quoddam
patibulum transiens et hominem recē-
ter in eo appensum, adhuc palpitare
cernens, misericordia motus, laqueum
gladio incidit: atque allata aqua
refecit. Qui resumptis uiribus
mala pro bonis retribuens, ad pri-
mam uillam liberatorem suum secutus
in equi eius frenum manum misit, et
quia eundem sibi in abstulisset, uo-
ciferatus est. Mor homines circum
quaque accurretes, et de rapina frenie-
tes, sine audientia uenenē ad idem
patibulum de quo fuerat fur depositus
dixerunt. Non dum erant homines alteri-
us uille plene reuersi, qui ad suspē-
ditum iam dicti furis confluerant, et
ecce conuersum ad patibulum quod co-

nunc erat utriusque uille, uidentes mu-
tuū dei reuersi sunt: causam interro-
gantes. Data est homini copia lo-
quendi. Ego inquit hominem istum de
patibulo liberaui: et ecce tam iniquum
beneficium rependit michi. Quem
illi considerantes et cognoscentes,
secundo anni plene suspenderunt: et libe-
ratus est sanguis innoxius. **De
falso peregrino iusto dei iudicio su-
suspecto dum uero pigno crimine impiger.**

Non est diu, quod peregrinus **xxv.**
quibusdam de alemania ad li-
mina sancti iacobi tendentibus: falsus
frater, nocte quadam se sonauit.
Mane exiit de hospicio usque
ad portam ciuitatis illos secutus
uni illorum manus iniect: clamans
sibi equum eundem ab eo esse ablatum.
Et compulsi sunt redire in hospi-
cium a iudice. Testificantibus peregr-
nis omnibus, quod is quem ille imperabat
esset uir simplex et bonus: iudex
prudenter agens fure absente, om-
nium equorum sellas et frena deposuit
sicque in stabulum eos duci precepit.
Quo facto dixit ad furem, Intra
educ equum tuum. Intrauit ille: et ad-
dixit equum foras, sed non tamen
illum quem in porta sibi dixerat fu-
isse sublatum. Non enim plene tunc
eum considerauerat. Tunc omnibus
identibus, et cuius equus esset exco-
tus iudici exponentibus: dolosus ille
patibulo appensus est. **Vides nunc
qualiter deus in simplicitate am-
bulantes protegat, et male astu-
tos puniat.** **Noni** Recordor te su-
perius dixisse penam peccati esse

a deo. **Ad** a deo sit omnis pena
 peccati. testis est amos propheta dicens
 Si erit malum in ciuitate quod dominus
 non fecerit. Item dominus per ysaiam.
 Ego dominus formans lucem et creans
 tenebras. faciens pacem et creans
 malum. Malum dicit penam et tribula-
 onem. que patientibus uidentur ma-
 la: licet in se sint bona. utpote dei
 creatura. **Ad** autem a deo sit peccati
 pena: tibi exemplificabo. **De bertol-
 yho palatino cui dimittis preceptum e-
 ut homines primo sibi obuiantem suspenderet.**

Bertolphus palatinus. **Cap. xxvii.**
 De wittillimbach. iudex erat
 seuerissimus. ita ut furibus etiam
 pro dampno unius obuli uitam
 auferret. Et sicut a quodam abbate
 audiui: quociens exiit. laqueos
 cingulo suo appendit. ne reorum pena
 suspenderet dilationem. Die quadam
 mane surgens. et laqueum cingulo
 suo solito subnectens. huiusmodi
 uocem in aere audiuit. Bertolphe
 quicumque tibi egressus de castro pri-
 mus occurrerit: hoc laqueum cum
 suspendas. Qui uocem pro homine
 accipiens. mox ut egressus est: oc-
 currit ei quidam sanctus suus
 primo. Quis uiso uis satis toleret.
 eo quod hominem diligeret: dicebat illi.
 Doleo de occursum tuo. Quare? Na
 suspendaris. Et ille. Quare suspen-
 daris? Respondente illi palatino ne-
 scio. sed prepara te ad confessionem
 et ordina de rebus tuis: quia uoti-
 diuine resistere non debeo. Ille ui-
 dens aliter esse non posse. ait. Iustus
 est dominus. Ego plures in domum meam

declinantes. insequens occidi: multas
 multa rapui: nec tibi domino meo uin-
 qum fidelis exiti: neque pauperibus
 peperci. Et mirati sunt omnes au-
 dientes eius confessionem: et cognos-
 uerunt in eius morte peccati penam
 esse a deo. Et quia idem palatinus
 sine misericordia iudicauit. cum in-
 uentionem philippi regis que occide-
 rat. ab henrico marschalco eius i-
 terficretur: misericordiam quesitit
 nec inuenit. Non est equum iudicium
 nec a deo preceptum. ut minor et ma-
 ior culpa simili pena plectantur.

Ad iam laus ex his iudici. quod deus
 peccatum puniat secundum modum et qualita-
 tatem culpe. **Mouit** hac plenius
 laus in sequentibus capitulis: in quibus
 uis temporibus euidentissime pu-
 nire uoluit uicium duplicis. **De
 theoderico de erempontze qui reuoluto anno
 eade die et uia mortuus est elatus quia
 philippus rex eius industria fuerat inco-**

Tempore salernatis. ductus. xxviii.
Quod erat inter philippum et ot-
 tone reges romanorum. cum colomen-
 ses tum propter obedientiam sedis
 apostolice. tum propter iustitiam
 eorum ottoni factum fideliter assisteret
 et multis dampnis atque periculis
 subiaceret: quidam ex eis a fautoribus
 philippi ut dicebatur corrupti sunt
 occulte. Inter quos uocior uidebat
 theodericus de erempontze. Per cuius
 astuciam tantum laboratum est: ut de-
 sero ottone philippus in ciuitatem
 reciperetur. Ore quidem fuerat cum
 illo: sed corde cum isto. Die quadam cum
 idem philippus patronos ciuitatis

qui circumferbantur. sequeretur: du-
cebat idem theodoricus eum ad matro-
nas respiciens et dicens. Ecce dñe: is-
te est rex meus quem semper optavi.
sua dispensatio dei. Anno reuolu-
to die eadem. per eandem plateam mor-
tuus efferebatur. Et cum in mona-
sterio sancti montalium quod pistina
dicitur. esset sepeliendus: literis po-
rui quos nimis turbauerat est pro-
hibitus. *de hermo ratione cuius preben-
dam obtinuit is que est consilio a cardinali*

An te hos fuerat intrusus. xxviii.
paucos annos. cum petrus
cardinalis de saronia esset colome-
henricus cognomento rario. eccle-
sie marie ad gradus canonicus.
et causarii adiucatus peritissimus.
ad hoc eundem cardinale inducerat
ut eiusdem ecclesie canonicus preci-
peret. quatenus cuiusdam cuius
filium. nullo stipendio uacante. in
fratrem et concanonicum eligerent.
Quod cum illis uisum fuisset absurdum
nimis nec acquiescerent: suspensi
sunt a diuinis. Iudicantes uero ean-
dem suspensionem frivola. unani-
miter prepositum elegerunt. Henricus
autem ut turbatos amplius tur-
baret: solus alium prepositum elegit.
cum quo et pro quo fratrum pacem non
modicum turbauit. Iusto dei iudicio
eodem anno primis omnino defunctus
est. et aperto ore sepultus. obtinuit
que prebendam illius adolescens con-
silio eius intrusus. Audiuimus ueraciter
nulla arte os eius potuisse claudi.
ut omnibus pateficeret. quanta culpa
esset in causis uendere linguam. *no.*

Rogo ut iucio duplicatatis postpo-
sito: ad simplicitatem sermo cedat:
que in causis ut predictum est. etiam
linguas disertas eneruat. *Monia.*
Hoc plenus sequentis capuli decla-
rabit oratio. *De sacerdote uicaria qui
simplicitate uerborum suorum coram innocen-
tino papa ecclesiam obtinuit. xxix.*

Dñs innocencius papa uir lute-
ratissimus. et sermone discer-
ti. sicut michi retulit cesarius mo-
nachus noster. abbas quoque pru-
mensis qui presens tunc erat. ita
in cuiusdam sacerdotis simplici
sermone compunctus est: in eccle-
siam quam propter illitteraturam
perdere merito debuerat. per eam
obtinere. Cui cum quidam clericus
ecclesiam suam. nescio quo pacto
abstulisset: et ille appellatus ab eo
orauit iam dicto innocencio compa-
ruisset. uerbisque compositis et son-
tencius ponderosis pro se allegans.
simplex ille sacerdos sermonem
eius interrumpens ait. Scie pater
ipse non dicit uerum. magna enim mi-
hi fecit iniuriam. Considerans illi
dixit papa simplice honore. respo-
dit. Enarra michi causam tuam.
Et ille. Ego nescio latine loqui. In-
quire inquit ut nosti: bene te in-
telligam. Tunc ille satis timide.
satisque corrupte. hinc uerba uisus
est. Scie pater iste clericus multos
habet ecclesias a quo tunc uerba habuit
et eundem michi rapuit. modo habet
unum cum aliis. Hoc tibi conquere.
Cui papa compassus: ait eius ad-
uersario. Quid ad hec loqueris

frater: Tua auaricia non sinebat
 te pluribus esse contentū ecclesius:
 quum isti pauperi etiam suā aufer-
 res. Tam simplicis nature est: ut si
 causam habuisset iustam nūquā
 uenisset ad curiam romanā. Iusti-
 tia auariciam illi contulit. **P**apio
 tibi ne cum in ecclesia sua de cetero
 inquietes: et ego de ecclesijs tuis dis-
 pensabo. **Q**uo audito. timēs cecidit:
 quia simplicitas pro eius aduersa-
 rio pugnauit. **Novū** Cum simpli-
 cū uerba et opera seculi principes
 tantū uenerentur: puto q̄ illorū
 oratione deus plurimū iocūdetur.
Mo Hoc tibi paulus ostē-
 dit sed et ego recentiorib; tibi paudā
 exemplis. **De simplici oratione conuersi
 qui uinabat xpo q̄a m̄i cōquerēt de
 illo si eū nō liberaret a temptatione.**
In hēmenrode quidā conuersus **xxx.**
 simplex. satis grauitē temptabat.
 Qui stans in oratione. hys uerbis
 usus est. Vere dñe si non liberauēis
 me de hac temptatione: ego matri-
 tue de te conquerar. **P**ius dñs. ma-
 gister simplicitatis et amator hu-
 militatis. ac si timeret apud matrē
 accusari: conuersi quermōniam
 preuenit. temptationē eius mor ni-
 tigans. **A**lius quidā conuersus post
 tergū eius stans. cū hanc orationē
 audisset subrisit: alysq; ad edifica-
 tionē recitauit. **2°** Quem nō edi-
 ficat tanta xpi humilitas. **Mon**
 Dicam tibi alias simpliciū orōnes
 in quib; adhuc amplius iocūderis.

**De inclusa q̄ xpm q̄siuit i forate
 Magister iohes et inuenit. xxxi.**

nūc abbas s̄a trudonis. cū tempe
 quodam in saronia inclusam sibi
 familiarem uisitaret: et illa fletet.
 ait. **Q**uid habes mulier? **Q**uare
 lacrimaris? **R**espondente illa. ego
 perdidit dñm meū. deuotionis fer-
 uorem notans. **A**bbas sciens illam
 femina esse scām loculariter sub-
 iūxit. **C**ircui angulos cellule tue.
 et dic. dñe ubi es: responde michi.
 forsitan in aliquo foramine iuri
 reperies eum. **Q**ue uerba simplicita
 simplicitate intelligens. post disces-
 sum illius parietes cellule circūis.
 et sicut edorta fuerat dilectū inuo-
 cans. quem quesiuit inuenit: et
 quod perdidit recepit. **S**epe deus
 gratiam suā subtrahit. ut audiu-
 queratur: et inuēta diligentius cul-
 todiantur. **P**ost annos aliquot. cū
 idem iohānes eam uisitaret. et de
 statu eius inquireret: illa hilarit̄
 respondit. **O**ptime. **G**racias uobis
 ago. et sicut me docuistis: ita dñm
 meū inueni. **Q**ui cū uerbū non i-
 telligeret. et illa scdm q̄ predictū ē
 ad memoriā ei cuncta reuocaret:
 subrisit xpm glorificans. qui sim-
 plicibus se conformat. **De simplici
 forate cui in orōne xps respondit q̄
 in kūmede esset in sacculo. xxxii.**
Monasterio sanctimonialiū ordi-
 nis nri. simplex quedam puella
 fuit. ligneam habens ymaginem
 crucifiri. **Q**uā cū frequenter ado-
 raret et deoscularetur. sacculo
 impositam sub stramine lectuli
 sui abscondit. **O**blita uero illam
 ubi posuisset. omnes angulos ino-

nasterij tristis circumiit; quesiuit
sed non inuenit. Die quadam ante
quoddam altare prostrata, cum pro
eiusdem ymaginis restitutione
episcopum cum multis lacrimis interpe-
laret; desiderio puellule condelec-
tans dei filius respondit. **N**on hie
filia; quia in sacello sub stramine
lectuli tui iaceo. Putabam michi
relatum fuisse a priore loci illius, quod
in sompniis uocem precepisset sicut
posuisse me uerolo in amelus uo-
ralibus de infancia saluatoris; sed
sic esse ueraciter intellexi. **N**ox pu-
ella surgens stramenta sua reuol-
uit; et sicut audierat sic inuenit.
Sere hoc est quod dictum est superius
quod quicquid dominus suam subtrahat gra-
tiam, ut auudius queratur et que-
rendo amplius mereatur. **N**o. **C**um
deus in simplici oratione tantum
delectetur; puto quod in conspectu eius
ualde preciosa sit mors illorum.

No Veraciter preciosa; quia uirtus
simplicitatis etiam in martyri pal-
ma et miraculorum gloriam mere-
tur. **T**ria de hoc subiecta exempla.

De passione simplicis marcadelli.

In ferraria ciuitate, **Capitulum xxxiii**
Lombardie ante annos paucos erat
homo quidam marcadellus nomine
mirre simplicitatis; et erga sanctorum
loca maxime deuotionis. **Q**ui cum
ob mirram simplicitatem a multis
pro fatuo haberetur, et in oculis
an prudencissimus esset, quidquid
de suis laboribus ultra necessitatem
nature reseruare poterat, illud in-
uisitando limina beati iacobi in co-

postella, aut beatorum apostolorum petri et
pauli fideliter expendebat. **T**empe
quo potuit; homini pecora parauit.
Et cum pre senectute ad hoc minus
sufficeret, ostiariam mendicando et
lemosinas fidelium acceptabat, non
recedebat ab ecclesia domini diuitum
in ea agerentur, unde ab omnibus
amabatur. **Q**ui cum frequenter
uisceretur in quadam uilla eiusdem
diocesis, et in ecclesia dicte uille
thuribulum argenteum negligenter
pendere conspexisset, timens tam-
dampno ecclesie quam sue conscientie,
ait sacerdoti. **N**on secure hic pen-
det tale thuribulum. **D**icente illo,
quia multis annis sine periculo
pendidisset; respondit marcadellus.
Hoc sepe una die euenit; quod in
mille annis non contigit. **Q**uid
plura? **I**nstructu diaboli thuribu-
lum subtrahitur, non tamen marca-
dello furtum imponitur. **Q**uod cum
fuit domino prohibente et seruo suo
occasionem in martyri preparante
uendere non posset, nec auderet,
sciens hominem esse simplicissimum
et ecclesie illius notissimum, cum
secrete adiret, et quia ipse idem rapu-
isset uas prius tamen recepto sa-
cramento ne se prodere, sibi confes-
sus est. **Q**ui ille respondit. **D**a mi-
hi thuribulum et ego illud nullo
sciencie bene restituam; et si necesse
fuerit etiam animam meam ponam
pro te. **H**is auditis fuit thuribu-
lum ei tradidit; quod ille seruo in-
uolutum sacculo suo remisit. **Q**ui
cum plus solito prefatam ecclesiam

frequenter. ut thuribulum caute
 et sine nota in locum suum reponere
 posset: die quadam nimia tempesta
 tu uolentia a foribus ecclesie que
 tunc clausa fuerat depulsus. uicane
 domus solam uero expectare cogebatur:
 sacelli sui oblitus. Quem homo quidam
 pertransiens leuauit: et cuius
 esset non ignorans. uxorī suae seruā
 suū commisit. ut marca dello illū que
 renti restitueret. Que sacra pondero
 sitatem sciens: marito respondit.
 Non potest tanti ponderis esse pa
 nis: puto quod ex nimia simplicitate
 illū impleuerit lapidibus. Aperto quod
 sacco. cum thuribulum in eo reperisset
 et subito clamore uicinis inuētū
 prodidisset. accurrerit populus: ac
 current tandem et ipse marca dellus.
 Requisitus de sacco cuius esset. men
 tiri noluit: et respondit. Saccus
 meus est: sed quod in eo est. uestrū ē.
 Ego thuribulum furatus non sum:
 non tamen furem probam. Et reci
 tauit eis per ordinem qualiter ad se
 deuenit. et quid furi promiserit.
 Dicentibus eis lex est lombardie. ut
 uel furem probas uel furis penam
 subeas. respondit. In manibus uestris
 sum: quod iustum est facite de me.
 Illi sibi prospicere uolentes hoiem
 ferrariā ducentes potestati obtule
 runt: causam exposuerunt: inocen
 tie eius ac simplicitati testimonium
 bonū perhibentes. Quem cum iudex
 inducere non posset. ut furem pub
 licaret: capitali sententia super eum
 data. ante fores maiestatis ecclesie tā
 quā sacrilegi reus decollatus ē. Qui

corpus a quibusdam in eodem loco se
 pulcū est. Nocte sequenti cum quodam
 religiose matrone ciuitatis. ad eccle
 siam propter matutinarū sollemp
 niam uent: uenissent quod ad tumulū
 eius. cautus angelicos illic audierit:
 cereos ardentis uiderit: insuper et
 suauissimi odoris fragrantiam senser
 unt. Quod cum secunda et tertia
 nocte plenius comperisset: quocumque
 audierat uel uiderant seu etiam
 senserit. episcopo ciuitatis uentile
 cunt. Qui cum esset uir religiosus.
 aliquibus secum assumptis: cum
 nocte quarta ita esse ut mulieres
 dicerent. experimēto didicisset. sup
 tumulū hominis dei basilicam
 fabricari fecit: et fuit ibi miracula
 usque in hodiernū diem. ad laudem
 nominis xpi. **De passione margare
 tae uirginis louaniensis. xxxiiii.**

Quarta eadem tempore cuius quidam
 louaniensis cum uxorē suā uelut
 ordinatis ab uelariū domū ordinis
 nostri. se transferre disposuerat. Er
 rant autem ambo religiosi: et religio
 siorū susceptores deuoti. Habebant
 secū puellam aduulā cognatā suā.
 que laciā anelle tam ipsius quā hos
 pitibus sicut testes sunt conuersi
 nri. satis simpliciter ac diligenter
 ministrabat: et nomen uirginis
 margareta. Sciens homines quidam
 maligni pecuniā illos habere col
 lectam: eadem nocte qua de marre
 erant profecturi. orra orto domum
 illorū seorsum ingressi. quasi cum eis
 hospitaturi: dictam puellam pro
 uino miserunt. Interi dūm et dūm

totamque familiam ibidem ceptam occi-
dentes. et sublatis omnibus puellam
cum uirgo reuerfam secum educeret:
domum quendam satis a ciuitate re-
motam simul ingressi sunt. Que
cum tristis sederet. et hi qui in domo
erant estimarent quod uir capta esset:
dixerunt illam ad fluuium. Cui cum
quidam ex latronibus compatiret.
et diceret uirgo. sinite eam uiuere:
et ego ducam illam uirgine. non con-
senserunt. timentes per eam prodi. Ad-
dentes portioni uirgine decem mar-
cas. ut eam occideret: ille agnam
simplicem suscipiens. tanquam cru-
delis carnifer. prius defecto eius gut-
ture. cultrum lateri moribus de-
iicit: sicque hostiam deo uiuentem in flumine
proiecit. Hospita uero domus quam
intrauerat. latenter egressos secu-
ta: que facta sunt iudic. Mane tam
exorabili facinore cognito. turba-
ta est ciuitas: quiescit sunt latro-
nes: sed non uiuenti. Consideratis
occisorum corporibus: questio habita
est de puella. Cuius corpus cum
piscatores post dies aliquot inue-
nissent. nec tamen prodere presump-
sissent. timentes sibi crimen im-
pingi: in hircore sepeluerunt. Circa autem
sepulchrum alij tempore nocturno lu-
minaria uidentes. effossa tulerunt
in louaniam: capellulam super eam
fabricantes. Et fuit usque hodie me-
ritus eius erigentibus miraculata.
in loco occisionis illius. quam in loco
translationis. Supradictus dominus
eius amandus nomine cum uirgo.
monacho quodam uilariensi appa-

rens cum de statu eum interro-
garet: respondit. Nondum plenam
habemus gloriam. Nouissime con-
fessus de uirgine. subiunxit. Quidam
nobis impensum est gratie. et meri-
tis habemus margarete: nec aude-
mus respicere ad gloriam in qua
illa est. Cernis mihi quantum operetur
ad martirium simplicitas. et uir-
ginitas uite. Omnes quidem occisi
sunt: sed non omnes miraculis cla-
rescunt. Unde patet quod non pena fa-
ciat martire: sed causa. **No.** Que
nam extitit causa in puella hac.
martiri sui. **Mo.** Ut iam factus
sum. simplicitas. et uirginitas.
Dixerunt sunt species martiri. In-
nocentia uidelicet ut in abel. ius-
ticia ut in prophetis. et iohanne
baptista: amor legis ut in macha-
bers: confessio fidei ut in apulis. Ob
huiusmodi causas diuersas agrus
id est episcopus occisus dicitur ab origine
mundi. **Mo.** Quidam etiam ex
nimia simplicitate serpentes occidit.
No. Tales a martiri gloria pro-
fusus immunes existunt: nisi per causam
impellentem excusentur. Ecce exem-
plum. **De simplici concubina sacerdotis
que serpentem in fornace extinxit. xxxv.**
Sacerdos quidam sicut michi
retulit uir religiosus cum die
quadam multis presentibus sermo-
nem haberet de peccatis et peius
gehene: mulier quedam uerba ex-
interripens. eo quod turba esset et
compuncta. sic ait. O domine: quid
fiet de concubinis sacerdotum? Ille
sacerdos feminam ualde simplicem esse

nature: in ioco respondet. Numquid poterit saluari: nisi cibarium ardentem ingrediantur. Erat et ipsa sacerdotis concubina. Que uerbum sacerdotis non in ioco. sed in multo suscipiens seruo: dum die quadam cibarium coquendis panibus succenderetur. et ipsa adesset: casu omnibus egressis ostium clausit: et ut flamas euaderet eternas. seipsum in cibarium ardentem precipitans. flammis excepta spiritum exalauit. In ipsa hora hi qui circa domum fuerant. contemplati sunt columbam candidissimam de ore fornacis exire: et cum multa claritate celi secreta penetrare. Stupescati autem de uisione. effractis foribus ingressi sunt: et feminam semiuersam extrahentes. ad uerbum predicti sacerdotis tamquam proprii corporis interfecit in campo sepelierunt. Ut autem deus ostenderet mortem tam simpliciter illatam non fuisse ex malicia. sed ex obedientia: noctibus candelis ardentibus. uidentibus multis tumulum eius illustrauit. **Non** Non me scandalizat hoc factum. quia legitur in uita patrum. quendam abbatem quidam uolenti conuerti. ut fornacem intraret precepisse. Obediuit ille: et reputatum est ei ad iustitiam. Hoc etiam scire delectat: quid columba de fornace significet. **Mo** Nam simplicitatis femine: nam in specie eiusdem auicule. sanctus benedictus sicut in eius uita legitur animam foras sue scolastice uidit celos penetrare. **De morte Iudowici simplici monachi. Caplin. xxxvi.**

Columba hec ad mentem michi reuocat monachum quendam simplicem. Iodewicum nomine: qui ante hoc biennium apud nos defunctus est. Hic cum tempore meridiano agonizaret. et conuictus dormiret: monachus quidam in sompnis interiuuauit columbam candidam in tertio cellule. in qua moriens iacebat residentem. Cui cactus niger insidiabatur. et cum esset ei nimis importunus columba ab eo apprehendi timens ad ecclesiam uolitando fugiens: super crucem ascendit: ibi residens secura. Eadem hora alteri quidam monacho uisum fuit. quod fratribus circulariter hinc inde stantibus: leo circumiens stationem eandem irripere uisus sit et intrare: sed a singulis prohibebatur: et calcibus eorum impulsus. fugabatur. Intertim percussa tabula conuictus occurrit. morientem circumstetit: dicta quod letania. sacerdos defunctus lotus et uestitus: cum sollempni cantu deportatus est in oratorium: et spero quod cacti leonis quod euaserit insidias. **D**yaabolus catto et leoni. qui satis in forma et natura concordant: simplicium animalibus morientibus maxime insidiando: propter capacitatem assimilatur. **Q**ui fortiter impellatur et repellatur orationibus uictoriam. in hora illa terribili: satis audites in distinctione undecima de morientibus. **I**dem Iodewicus licet natura simplex fuerit: satis tamen carnaliter ante conuersionem uixerat. usque ad etatem decipitiam.

Quantū uero uirtus simplicitatis
deo qui nature simplicitas est placeat:
cuiusdam sanctimonialis mors
pretiosa declarabit. **De morte sim-**
plis monialis que caprā putabat
esse feminā secularem. Cap. xxxvii.

In dyocesi treuerēsi monasterium
quoddam sanctimonialiū situm
est: iuxta uocabulo. In hoc ex qua
dam antiqua consuetudine nulla
recipitur puella: nisi septennis sit
uel infra. Ad conseruacionē sim-
plicitatis que totū corpus lucidū
facit: huiusmodi constitutio siue
consuetudo inoleuit. Erat enim in
eodem cenobio recentiori tempore
uirgo quodam adulta, sed in ecclē-
siā mundanis tam infantula: ut uic
discernere posset inter pecus et ho-
minē secularem: eo q̄ huiusmo-
di formatū ante conuersionē nul-
lam habuisset noticiam. Die quā-
dam in ur̄u pomerii capra ascendit, quā
illa uidens: et quid esset proorsus ig-
norans: ait cuidam sorori iuxta
absenti. **Quid est hoc?** Illa cognos-
cēs ei⁹ simplicitatem: miranti.
ioculariter respondit. **Mulier est**
secularis: et adiecit. Quādo secula-
res mulieres senescūt: cornua
et barbas emittūt. Illa sic esse
putans: aliquid se didicisse gratu-
labatur. Cumq; per huiusmodi
simplicitatis exempla, sepius forme-
maturitatē temptabat: gra-
uissimā incurrit egritudinē.
Que cū sic iaceret ut uic loqui pos-
set: uisitante se infirmaria, primo
uerbo, deinde signo, ut oculus recedēt

indicauit. Illa neutriū intelligente
dum stupida staret, egrora pāni-
culū capitis sui complicans, contra
pectus stantis leuiter iecit: q̄ mor-
ac si lapide percussa esset, in terram
corruit. In qua dum sine sensu ali-
quū diu iacuisset: erecta, p̄ fenestram
lecto infirmantis contiguā, prof-
perit: et ecce in cimiterio multitu-
do stabat dextrariorū, sellas deau-
ratas frenaq; aurea habentiū.
Cumq; in ipsa hora predicta uigo
agonizaret: sororibus propius
accidentibz, clara uoce clamare ce-
pit. **Date locū, date locū:** sicut do-
minos istos accedere. Vidit enī
cellulam repletam personis inter
decoris, atq; splendoris: quorū uesti-
menta deaurata uidebantur. Sic
q; obdormiuit in dño. **Ad** Dum
celestem fuisse exercitiū: qui aiām
illius simplicitis femine in celeste
deducebant thalamū. **Mo** Bene
sentis. Vnū tamen notare debet,
uidelicet q̄ infirmaria equos ui-
dit in cimiterio: moriens uero alie
soras in domo. Testis huiusmodi
nis est heurtius prior, predicator
in colonia: qui se eam a predicti
loci preposito auduisse cōmemo-
rat.

ExPLICIT PRIMA PARS DIV
LOGORUM DOMINI CESARII.

INCIPIT PROLOGUS.

Remissis sex dic-
 tionibus, uidelicet
 de conuersione, de con-
 tritione, de confessione
 de temptatione, de deo
 mibus, et uirtute simplicitatis. Inter
 ser adhuc superstes, prima distincti-
 onem sibi uendicat beata dei genitricis
 uirgo maria: eo quod ipsa sit dignissi-
 mu ecclesie membru. Et hoc non incon-
 grue fieri uidetur in septimo loco, quia
 secundum philosophos septenarius numerus
 est uirginitatis, eo quod infra
 permittit limitem denariu nullu nu-
 meru ex se generet. Quia uirgo genuit
 supra natura fuit. Ipsa est uirga
 de radice yesse exorta: que flore nobis
 protulit: super quem spiritus septi-
 formis gratie requieuit. Cuius uir-
 tutem ut digna scribere, et scribenda
 possim perficere: suppliciter imploro.

De his que beatam uirginem **Primum**
 maria multate designant et de bene-
 ficijs humano generi per eam collatis

De ymagine eius que sudauit **ii.**
 timore diuine sententie. **iii.**

De plaga frisie ob uirginitatem corporis.

De sacerdote ideota qui a sancto **iiii.**
 thoma cantuariense degradatus per
 beatam mariam officiu suu recuperauit.

De sacerdote in declar ideota et **v.**
 deposito: cui sancta maria ecclesiam restituit

De diuo innocencio **vi.** precepit,
 papa quem sancta maria corripuit per
 heneru cu in ordine cisterciensem exac-

ones facere conaretur. **vii.**

De uindicta hostiu loci sancte marie. **viii.**

De henrico canonico sancti kumberti qui
 per intercessionem sancte marie conuersus est.

De monacho apud monasteriu **ix.**
 infirmato quod trappa dicitur cui sancta
 maria confitendi gratiam obtinuit. **x.**

De duobus mendicis in hospitali eius
 parisijs egrotantibus quos de offe mouuit.

De petro monachulo abbate clare **xi.**
 uallis cui in ecclesia spirensi sancta maria
 benedictionem dedit. **xii.**

De monachis atque conuersis in heme-
 rode quibus ad uigilias benedixit henri-
 co conuerso inspiciente. **xiii.**

De eodem conuerso et ceteris conuersis
 infirmis quos noctu uisitatis benedixit.

De monachis quibus dormientibus **xiiii.**
 benedixit uno tantu neglecto quia in
 ordine iacebat. **xv.**

De eo quod beata uirgo maria cum sancta
 elizabeth et beata maria magdalena
 predicto conuerso apparuit. **xvi.**

De uita domini christiani de hemeinrode.

De sacrista de luka qui nocte **xvii.**
 sanctam mariam super altare celice conspexit.

De quodam monacho eiusdem **xviii.**
 cenobii qui sanctam mariam ad uigilias
 circuire et singulorum monachorum
 vultus detegere uidit duobus tantu

De altero monacho **xix.** neglectis.
 eiusdem claustru cui beata maria super
 altare in aere inter multitudinem sanctorum

De uisionibus **xx.** apparuit
 nobilis uirginis de quida. **xxi.**

De cristina sanctimoniali que sanctam
 mariam in sua assumptione coronam
 de celo super conuictu uallis sancti petri
 demittere conspexit. **xxii.**

De otone preposito sanctensi qui
 precibus sancte marie a duplici infir-
 mitate curatus est. **xxiii.**

De clerico cui sancta maria per ligua

ab alienis hereticis prescisa noua resti
De adam monacho **xxiii.** ⁊ tunc,
de luka p scām mariā a scabie capitis sana
to: et de sanitatibz quas operatur in monte
pellidano et ymagie et apud sardanaꝝ.
De conuerso qui per Aue maria **xxv.**
ab infestatione dyaboli liberatus est. ⁊
De inclusa que eodem bñficio **xxvi.** ⁊
illusiones dyabolicas euasit. **xxvii.** ⁊
De matrona que per eandē salutacōem
angelicā liberata est ab oppressiōe adulteri.
De theoderico milite cuius **xxviii.** ⁊
uincula meritis scē marie dirupta sunt.
De sacerdote de polege cui scā **xxix.**
maria apparens timores tonitruorū tē
De bñā elyzabeth **xxx.** ⁊ perauit.
de sconauia que ad illū uersiculū. Audi
nos et cetā. uigit scām mariā flexis genu
bus xp̄m pro contentu orare. **xxxi.**
De clerico cui ad illū uersiculū. Ora ugo
sancta maria panem ⁊ os misit. **xxxii.**
De milite quem propter uxorem dñi
sui temptato scā maria p osculū libauit.
De sanctimoniali quam **xxxiii.** ⁊
per alapam liberauit cum iam amore
cuiusdā clerici esset accensa. **xxxiiii.**
De beatrice custode. **xxxv.** ⁊
De milite in uigilijs deficiente quem
scā maria in uisione confortauit. ⁊
De henrico monacho cecito **xxxvi.**
qui meritis bñe marie receptus est. ⁊
De miris uisionibz dñi **xxxvii.** ⁊
bertrāni monachi de karretho. ⁊
De uita dñi waltheri **xxxviii.** ⁊
de Burbach. **xxxix.** ⁊ ⁊ ⁊
De abbate nro cui uigā pastoralē
scā maria porrigere uisa est anteqm
in abbatem promoueretur. **xl.** ⁊
De theoderico episcopo qui per beatam

mariam colome in antistitem est promotus
eiusq; mita depositus. **xli.** ⁊
De scolare coloniensē quem scā maria
in sompnis corripuit cum ordm male
De pena sybodontis **xlii.** ⁊ diceret
et sonorū eius ob iniuriā bñe uirginis.
De pena lusoris qui blasphemā **xliii.**
uit beatam Mariam. **xliii.** ⁊
De pena cuiusdam matrone de uoldene
que de ymagine scē marie stulte loq̄batur.
De alia matrona que filiam **xlv.**
a lupo captam per eandem ymaginem
De ymagine scē **xlvi.** ⁊ recepit.
marie in yesse. **xlvii.** ⁊ ⁊ ⁊
De monacho medico cui scā maria
in choro electuariū suū primo negauit
et postea emendato donauit. **xlviii.**
De sanctimoniali cui⁹ tibiam lesam
scā maria in uisione peruenit et sanauit.
De incluso qui per aue maria **lix.**
miram sensit dulcedinem. **l.** ⁊
De monacho quem scā maria desola
batur ante mortem. **li.** ⁊
De hermano conuerso pro quo desan
gato scā maria horam decantauit et
finem prederit. **lii.** ⁊ ⁊ ⁊
De pauone conuerso qui scām mariā
in fine suis uidit. **liii.** ⁊ ⁊ ⁊
De scimoniali cui inuolenti apparuit
De wernhero monacho cui in **liiii.**
extremis subuenit cū a dēonibz terret.
De canonico coloniensē cui in **lv.**
fine se ostendit. **lvi.** ⁊ ⁊ ⁊
De simone cruce sigto quē scā maria
mouente consolata est. **lvii.** ⁊
De milite decollato qui p cā euasit gēhē
De latrone quē decollatū **lviii.** nā.
sepeliri fecit in ecclesia. **lix.** ⁊
De monacho qui ordmē alteracensem

sub pallio sancte marie uirginis uidit
in regno celorum. **De hys q̄ bñam uir-**
gine marie multas designat et de
beneficijs huano generi p̄ eā collatis.

Iohannes in apocalypsi **Cap. i.**
uidit mulierem amictam
sole. et lunā sub pedibus et
et coronā duodecim stella-
rū in capite eius. Mulier
hec est uirgo maria: sole
lucidior fulgore caritatis.
luna id est mūdo superior.
contempti glorie secularis.
Omnium uirtutum stellarum
tamq̄m diademate gemato
coronata: et quod hys dig-

nitas est diuino partu fecundata.
Hanc designant p̄ exemplū. mons.
castellum. aula. templū. thalamus
et ciuitas. Palma. cedrus. uitis rosa:
et cum istis innumerosa. nominiū no-
bilitas. Miror in eius designatione
uirgani floridam. et rubrum inter
flammas urentē. uellus madidum
gedeonis. thronū eburneū ac deaura-
tum salomonis. fontem signatum
ortum clausum: et alia quāplima
que breuitatis studio sūt omittēda.
Sicut enī in creaturis uniuersis ma-
tre creatoris nil est sanctius. nil dig-
nius. nil excellentius: ita eius uisione
nulla sanctorū uisio dignior: nulla
iocūdior: nulla emiencior. Cuius
preces ut quidam ait uicia: cuius
nomen tristia. cuius odor: lilia: et
cuius uincit labia fauū in dulce
dine. Sup̄ nucē sapida. et sup̄ miuē
candida: sup̄ rosam rosida: sup̄
lunā lucida: ueri solis lumine. **No.**

Deī uere et ter bñ. qui tante uirginis
uisione digni habiti fuerint. uisione
letificari. et sermone iocūdari: ora-
tione consolari: bñdictione confir-
mari. **No.** Hoc plenius nosces per
exempla. Audisti iam ex pte figurā
et emarginata: uis mic scire qualia
uel quanta mūdo p̄ ip̄am conse-
quatur beneficia. **No.** Nichil pl̄
suo. **No.** sp̄a est orbis conserva-
trix. et tribulatozū consolatrix: fi-
da sibi famulantiū defensatrix.
Per ip̄am p̄ccatores illuminantur. des-
perati ad confessionē reparantur:
apostate a deo per ip̄am deo mira-
biliter reuocantur: iusti reue-
lacionibus consolantur. Nomen
eius et memoriale eius morbos
sanat. demones fugat: uincta sol-
uit. timores pellit: temptationes
compescit. Per ip̄am pusillanimes
confortantur: torpentes excitant:
cuncti misericorditer reuocantur.
Diligentes se diligit. p̄mno dilige-
do preuenit et honorat: contempne-
tes se quia iusta est punit et hu-
miliat. Apud ip̄am electuaria sūt
confortatiua: uingenta sanatiā.
Nomen eius sup̄ mel dulce: et here-
ditas eius sup̄ mel et fauū. Morien-
tibus assistit: mortuozū animas
ad uitā p̄ducit eternā. **No.** licet
omnia hec credam de illa: uelle tñ
eadem exemplis delucidari. **Mon.**
Que a uiris audiui religiosi tibi
referam: ip̄us ut spero oratione
adiutus. Ad uero mūdo eius me-
ritis precibusq̄ conseruetur. bñis
tibi pandam exemplis. **de ymagie**

marie que sudauit timore dñe sen

An te hos annos quando tēte. ii. ualidi illi fuere uenti. atq; tonitrua. quorū mentionē feci. in distinctione quarta. cap. l. vi. cū in quadam ecclesia prouincie nr̄e popl̄s staret. et sacerdos diuina celebraret. ymago dei genitricis tam uehementer sudare cepit. ut astantes notaret et mirarentur. atq; quē sudorū guttule popl̄is matronarū extergerētur. Fluctu dei obsessus eadem hora affuit. Requisitus de causa respondit. Quid statis amtrantes? *Filius marie. manū extendit ad feriendū: quam si non ip̄a tenuisset: mūdus iam minime subsisteret. Ecce hec est causa sudoris. Et territi sūt omnes: audiētes uerba tam stupenda. Hec michi relata sūt a quodam abbate religioso ordinis nr̄i: tūc tempis recenter gesta.*

de plaga frisic ob inuriā dñici corporis.

Paruo post hoc euenso *Cap. iii.* tempore. anno uidelicet gracie. m. ccc. xviii. mare in partibus frisic terminos suos egrediens. multarū prouinciarum terras occupauit. uillas deleuit. ecclesias lapideas detexit. tantā hōmī extinguens multitudinem. ut summa centū milia transcenderet. Ita exaltati sūt fluctus eius. ut turritum altitudines operire uiderentur: et procella procellam impellens. generale diluuiū terris imminaretur. Et sicut dictū fuit abbati nr̄o. cū eodem anno uisitacionis gratia friscam intrasset: q̄ fluctus furentes etiam usq; ad coloniam puenissent. si nō is qui eos excitauerat genitricis sue

ut postea dicitur precebus compescuisset. *No* nosti causam tante plage? *Mo.* Noui. Friso quidam arte pugil in eadem prouincia existit: qui quonē de taberna ebrius rediit: totiens uerum uerberibus et plagis sans tribulauit. Tenpe quodam timore mariti infirmitatem simulans. ut simulatio eadem posset notari: corpus dñi sibi dari postulauit. Venienti sacerdoti pugil cū ciso ceruicie ebrius occurrens. bibere monuit: et cū ille responderet. corpus dñi potio modo non bibam. iratus friso. cū ciso p̄ridem percussit. et omnes hostias de illa excussit: ita ut p̄ pauimentū dispergerentur. Matrone uero que consolacionis gratia conuenerant: super singulas hostias tanquam stellas radiantis uiderunt. Quas sacerdos gemens et dolens in p̄ridē recollegit: et abiit. Friso uero a demone prouincie citatus. excommunicatus est: sed non curauit. Qui tandem ad hoc compulsus est: ut cruce pro tanto sacrilegio signatus. cū iam dicto sacerdote etiam cruce signato ueniret romā. Cui dñs honorius papa culpam confitenti. pro penitencia iunxit ut mare transiret: ibiq; tribus annis iacuis ep̄o seruiret. Quid plura? Mare transierunt ambo: et ante damianum mortui sunt ambo. Quibus defunctis: tū anno eodem dñs prouinciam terribiliter ut supradictū est plagasset. et causa plage populū lateret: matrone cuidam ualde religiose. dñō interuenis. oronibus uigilijs. et elemos

sinus seruentur. materete uidelicet.
 wicboldi abbatis sc̄i bernardi. beata
 dei genitrix uirgo maria: lacrimis
 eius mota. populiq; misera. appa
 rens sic ait. **Propter iuriam filii mei**
in sacramentū corpis eius factā. sub
mersa est frisea: et adhuc amplius
plagabitur. si condigna penitencia
non fuerit subsequuta. Et quib; uerbis
colligitur. q̄ non solum pugil. sed cō
munib; populi peccatis exigentib;
hoc euenit. Et mox adiecit mater
miseri cordie. Iena oculos tuos contē
mare. Quod cū fecisset contēplata
est peridem a pugile percussam: in
similitate fluctuū natantem. Que
cum in tantū appropinasset ut pos
set cognoscā. ait. Ecce corpus filii mei.
In loco eū ubi dispersum est. edificā
da est ecclesia: et debet ei tanta cele
ritate reuerentia quomodo sepulchro do
minico. Hoc etiam noueris. q̄ ambo
mortui sūt: pugil scilicet et sacerdos.
Sed pugil eo q̄ sine contricione obie
rit. sepultus est in inferno: sacerdos
uero adhuc tenetur in purgatorio.
Retulit tamen nobis. theodericus pri
or de yesse. eundem pugilem quātū
ad signa exteriora. cū proficisceretur
satis magnā habuisse contricionē:
sed credendū est beate dei genitrici ma
rie. Hac uisione cognita dñs theode
ricus episcopus monasteriensis. ad
quius dyocelsum maxima pars frise
pinet. missis litteris suis p̄ ydidam
sc̄i bernardi cellerariū. sicut nobis
ipse retulit. sollempnē prouincalib;
penitentiā intulit. Ad autē insuf
ficiens fuerit ex hoc probatur q̄ āno

p̄terito tenuo punita est frisea: mul
 tis milib; p̄ aquarū inundaciones
 submersis. Matrona quedā p̄diues
 ex predicti pugilis domo. ecclesiam
 edificauit. **Ex his que dicta sūt con**
siderare potes. qm̄ sollicita sit circa
hōim salutem b̄ta uirgo maria: cui
tanta cura cōstitit de penitencia. De
uero tribulatozū sit consolatrix: se
quencia declarabunt. De sacerdote ide
ota q̄ a sc̄o thō cantuariēse degradatus
p̄ b̄tām mariā offm̄ suū recuperauit. in.

Retulit michi quidā abbas de
 ordine n̄o. de sancto thoma
 cantuariēse. qui n̄is tempib; mar
 tizatus est. quiddā satis delecta
 bile quod nec in eius passione legi
 tur: neq; in libris miraculorū eius
 reperitur. **Cum esset in eius dyocesi**
sacerdos quidam ideota. nullam
sciens nullam nisi de dñā nostra
sancta maria: et illam cotidie ce
lebrauit. atq; apud eundem sc̄m̄ epi
scopi cū de hoc accusaretur: pro
hibitus est ob honorē sacramenti
a b̄to episcopo de cetero dicere missā.
Qui cum esset in tribulatione et
egeat: b̄tām q; uirginē mariam
uigiter inuocaret: illa ei apparens.
ait. Vade ad episcopū: et dic ei ex
parte mea. quatinus tibi restituat
officiū tuū. Respondit sacerdos.
Dñā: ego pauper sum et persona
despecta. non me audiet: neq; mi
chi patebit accessus ad eum. B̄tā
uirgo maria respondit. Vade et ego
tibi uiam preparabo. Et ille. Dñā:
non credet uerbis meis. Respondit
b̄tā uirgo maria. Dices ei p̄ signo

q̄ cum tali hora. et in tali loco calicū
 suū dissitū refartur: ego illud ex
 parte una tenebam adiuuans eū.
Statimq̄ credit tibi. Mane sacerdos
 sine impedimēto intrās ad ep̄m. et
 b̄tē dei genitricis marie ei deferens
 nūciū: cum ille diceret. unde credam
 tibi. te ab ea missū. predictū signū
 de calice subiūxit. Quo audito. b̄s
 pontifex stupens. simul ac pauens
 respondit. Ecce reddo tibi officū
 tuū. et precepto tibi ut tantū mis-
 sam de dñā nr̄a sc̄a maria cantes
 ac frequentes. orēs q̄ pro me. **Nov.**
Sans miror pietatem dñe nr̄e sc̄e
marie. ut idcirco in deposicione dig-
nū sic defenderet: et in ministerio
tanto dignū iudicaret. Mo Hoc
 actum est ex ineffabili eius mise-
 ricordia: sicut in sequenti caplo ā
 plus mirari poteris. **De sacerdote**
idcirco. et deposito cui sancta maria
ecclesiam restitui precepit. Cap. v.
Quoniam quidā sc̄i geredonis ī
 colonia. harderadius nomine.
 vir nobilis de merenbergh oriūd?
 pastor erat cuiusdā ecclesie super-
 fluitū loghorā s̄re: uocabulo
 derlac. Cum esset liberalis et milia
 consumeret. nec annui ei redditus
 sufficerent. putans iam dicte eccle-
 sie uicariū multā habere pecuniā.
 cogitare cepit qualiter aliquid ex-
 torqueret ab illo. Sciensq̄ hominē
 proorsus illiteratū. assumpto secū
 decano hmpurgensi. in ip̄a dñica
 infra ep̄phanie octauam cuius
 officū difficilimū est: cum se sacer-
 dos preparasset. ecclesiam tamq̄m

missam auditoris intravit. Expa-
 uerit ille ruis tantis uiris. facta tū
 confessione. eo q̄ ignoraret officū
 diei: introitū de sancta maria. salu-
 ter: uultū tuū dñe. inchoauit. Quē
 harderadius confundere uolens: auc-
 toritate cure pastor alis officū diei
 incepit. id est In excelso throno. Cui
 cum sacerdos resisteret. cessit ille:
 confusū se simulans. finita missa
 cum illū satis dure argueret: dice-
 retq̄. dñe. qualem missam dixistis
 hodie. Et ille responderet de dñā
 nr̄a sancta maria: nonne bona
 fuit? Adiecit harderadius. Videre
 ne unq̄m de cetero missam dicatō
 in ecclesia mea. Sicq̄ recessit: alio
 sacerdote substituto. Et cū egeret
 pauper ille amotus: compassa ē
 ei mater misericordie. Nocte qua-
 dam harderado dictis matutinis
 in ecclesia sc̄i geredonis soli apparēs:
 durus allocuta est dicens. Vt qd̄
 cepulisti capellaniū meū? auari-
 cia tua ad hoc te instigante. Si
 non celerius eum restitueris: lin-
 gue officio a me priuaberis. Ille
 ad pedes eius corruens. et ueniam
 postulans: omnē satisfactionem
 promisit. Mor mane directo nūcio
 amotū restituit: mandans sicut
 supradictū est de sancto thoma ca-
 tuariense. ut missam de sc̄a maria
 quacumq̄ die uellet celebraret: ip̄-
 samq̄ pro peccatis suis interpella-
 ret. Adhuc eū idem sacerdos uiuit
 et preest quidam monasterio mo-
 naliū: cui ip̄e initiator existit.
Mo. Bonū est tali seruire dñe. q̄

sic sibi seruentibus subuenit. **Mo**
 non solū eos a quibus affligunt
 monet et corripit: immo etiam
 que illorū sunt potenter defendit.
De dño Innocēto papa que sc̄a ma
ria corripuit cū in ordinē cisteriēse
exactiones facere conaretur. Cap. vi.

Tempore illo quo baldeuinus co
 mes flandrie cū cruce signus
 constantinopolim expugnauit:
 dñs innocētius papa. ordini hīs
 suis mādauerat ut quadragesi
 mā preim om̄i rerū suarū mobili
 um in succursū terre sc̄e transmit
 teret. Ordo uero priuilegijs sibi ab
 antecessoribus eius indultis. im̄tes:
 ne libertatem concessam. uertere
 uideretur in seruitutē: tam graui
 exactione subiacere nō acquieuit.
 Unde innocētius furens in tantū
 ordinē indignabatur: ut dignita
 tibus secularibus indulgere pro
 poneret. quatenus possessiones
 ordinis sibi usurparent. In proxi
 mo uero generali caplō. abbates
 qui confluxerant. spem suam in
 br̄a dei genitricē maria que ordinis
 patrona est et aduocata ponētes:
 scientes sententiam male cōceptā
 eius precibus et meritis facile pos
 se reuocari. Speciales pro eadem ne
 cessitate usq; ad proximū caplū
 oraciones iūxerūt. Hoc etiam adi
 cientes ut a capite qua dragesiē
 nudis pedibus de capitulo exirent
 tes: septem psalmos cū letania de
 cantarent. Quod et fecimus. Ante
 rīm br̄a dei genitricē maria. uero
 quidam religioso noīe henrico:

iam dicti innocēti confessori appa
 rens. in hec uerba ei mandauit. Tu
 ordinem cisteriēsem cuius aduo
 cata sum destruere conaris: sed nō
 preualebis. Et nisi citius de tuo ma
 lo proposito resipiscas: ego te et om
 nem tuam potestatem coniteram.
 Huiusmodi nūcio dñs innocētius
 audito. sciens henricū uirū sc̄m &
 ueracem esse. timuit: nitentū de cō
 cepto peccato penitens. ut ordinis
 priuilegia roboraret. Hoc adiciēs:
 ut primo om̄i negotia ordinis in
 curia romana expedirentur. Quā
 indulgentiam tam cū sua bulla.
 qm̄ om̄i cardinaliū subscriptiōibz
 confirmaret: et unus tantū ingri
 ordinis cardinalis contradiceret:
 ita in eum exarsit. ut statim eum
 amouere minaretur. Cumq; in
 proximo caplō patribz nris hec
 innotuisset: xp̄m eiusq; genitri
 cem uirginē mariam. de tantū mo
 pinata inuentione glorificantes:
 oraciones iūctas cum gratiarū
 actione dimiserūt. **Non** Non mi
 ror si aduocaciam suam tam po
 tens regna defendit. **Mon** Verū
 dicit. licet eū mater sit misericor
 die: non tamen obliuiscitur circa
 misericordes iudicte. **De uindicta**
hostiū lon sancte Marie. Capm
Qum nobilis femina dña **vi.**
 aleydis de mollsbergh. cum
 consensu mariti sui euerhardi
 burthgrauy. quedam alodia sua
 per inspiracionē diuinā ad nouā
 abbaciam ordinis nri construē
 dam in manibus dñi henrici ab

latis nri. libere et sine omni contradic-
tione tradidisset. et ante ipsius mortē
domus que uocatur locus scē marie
constructa fuisset: uiri quidā nobiles
ex eius cognatis post eius mortem
contra iuramentū uenientes: eandē
nouellā plantationē querimonis
minis. rapinis. multisq; alijs inco-
modis. molestare ceperūt. Sancta
uero dei genitrix uirgo semp̄ maria
eiusdem cenobij dñā et aduocata:
sicut a multis dicebatur hoc apud
filiū egit. ut henricus de molsbergh
qui precipuus uidebatur obsideretur:
et supra uires dampnificatus. de
proprio castro eliminaretur. **Item**

De zegenbergh uir nobilis. a quo
multū domus predicta uerabatur.
a seruo suo satis miserabiliter occisus
est. Alius quidam ad eius depredati-
onem propeans: in uia crepuit me-
dius. Quam uindictam cū audisset
alius quidam nobilis. unus de cohe-
redibz. uenit ad locū timore correptus
dicens. Dñā mea scā maria:
sint tua tibi. ego parti mee renūcio.
Wilhelmus miles de helpmsteyn.
ab urore instigatus: que se heredem
possessionū collatarū dicebat. cur-
tim meliorem inuadens: frēs mul-
tis expensis grauabat. Interī sacer-
dos quidam religiosus confessor
eius. nocte quadam in locum scē
marie se per uisum transpositum
iudit. et cum quidā ex sacerdotibz
celebraturus esset missam. et a su-
pradicto wilhelmo impediretur:
uir quidam ingerimus fuisse illū
percussit. et occidit. Quem uisū cū

ei recitasset asserēs eum breui mori-
turū. nisi a ueracione monachorū
cessaret: ille stimulis cotidianis
uicis sue se urgeri conquerēs. nō
acqueuit consulenti. Citatus lris pa-
palibz cū esset in uiolenta possessio-
ne. et iudices cū aduocatis iam ne-
gotiū diuicius pertractassent: tandē
partibz duos dies prefixerūt: unū
amicabilem ad componēdū. alim
uero ad litigandū. Qui cū componē-
nō possent. diesq; tres adhuc super-
sent. ad litigandū. iohēs de harchē
in ueteri monte conuersus. prociā
nocte uidit se in sompnis esse ī loco
scē marie: audiens ipām uirginē
gloriosam clara uoce dicentē. Quor-
tes me recedere a loco isto. Dicente cō-
uerso: quo ibis dñā? Respondit. Ad
filiū meū conqueri de wilhelmo de
helpmsteyn: qui me non sinit quies-
cere in hoc loco. Mane uero referēs
cellerario iam memorati wilhelmi
predictam uisionē. atq; subiūxit:
scitatis pro certo qd dñs uester cito
morietur propter conuētū loci scē
marie. Cui ille subridendo respōdit.
Non curetis: tamē uellemus esse ab-
soluti ab eo. Qui post dies paucos
pede trūcatus: penā soluit uisiois.
Eadem uero die cū wilhelmus cura
nennis spaciaretur. nisiū portans
sup pūgnū: a duobz seruis comitis
seynensis. qui hoīem sui iuris capti-
uū ducebant: que ipē excutere nō
est lancea transfolius. aiām pū-
exalauit. Eadem hora obsessa qdā
in uilla que teys dicitur. a castro
helpmsteyn satis remota: ita cepit

saltare. manusq; cū cachinno com-
 plodere: ut uie a duodecim hoībus
 posset teneri. Interrogata quid ha-
 beret; respondit. **M**odo in hac hora
 magister meus acquisiuit tres ani-
 mas. **N**oueritis willhelmū de hel-
 phinsteyn iam occisum. **N**o. Que
 fuerūt ille tres anime. **N**o. **O**ccisi
 ex occidentiū. sicut conicio: eo q' ani-
 mā mortui habuerit in re: alias
 duas in spe. **N**on multo post inter-
 rogatus dyabolus in briske de aīa
 eiusdem willhelmi: p' os alterius fe-
 mine respondit. **M**agister meus
 habet eam: et propter uonachos
 quos spoliauerat pice et sulphure
 illā infūdū. usq; ad sūmū replens.
Verū uero que ad tantū malū insti-
 gauerat eū: post breue tempus a-
 p' uingno de castro cū liberis eiec-
 ta est. **N**am cū sic inexpugnabile
 cū scalis nocte intraus illam tur-
 piter eiecit: iniuriā dei genitricis sep-
 q' uirginis marie uindicās. **A**b
 illo tempe usq; hodie monasteriū
 curtam eandem quiete possidet:
 meritis gloriose uirginis marie ad-
 uitū. **N**o. **S**atis michi iam proba-
 tū est q' ipā totius sit orbis conserva-
 trix: tribulatorū consolatrix: fida
 sibi famulantiū defensor. **Q**d' au-
 tem p'iores p' ipā illuminētur.
 quod hys omībz salubrius uideo:
 aliquo michi ostendi p'ior exemplo.
No. **C**ū hō hōi sepe obtineat p'ina
 graciā: multo amplius hoc credē-
 dū est de matre dñi. **de herico cano-
 uico s' kumberti q' p' intercessionē
 s' marie conuersus est. Cap. viii**

Quandocumque quidā s' kumberti
 in colonia. nocte henricus. uita
 satis secularis. cū die quadā solus
 equitaret: nubecula lucida uitam
 ipā eo intente transuolauit:
 uocemq; clarissimā de ipā nube au-
 diuit dicentē. **F**iat uoluntas tua si-
 cut in celo et in terra. **E**ratq; uox
 eadem tante dulcedinis: ut quoti-
 ens eius postea recordaretur. lacri-
 mis infunderetur. **C**umq; uocem
 hanc celitus demissā intus atten-
 deret. uel potius non intelligeret:
 nocte quadā p' uisū se stare uidit i
 capella domus sue ante altare co-
 ram ymagine b'ē dei genitricis
 marie. **Q**uā tū uerbis angelicis
 solito salutarer: respondit illa. **U**t
 quid me salutas: **H**omo p'ditus
 es: et nisi uitā tuam emodaueris
 datus peribis. **E**go eū et b'ndictus
 intercessimus pro te. **Q**ui cū sedam
 hanc amonitionē dulcedine uite
 secularis abstractus negligeret:
 circa tempus sex ebdomadarū tā
 graui infirmitate correptus est:
 ut iungeretur. nec ulla esset spes
 uite eius. **T**ūc demū ad cor reuers'
 et q'd' audierit. quid uiderit. recor-
 datus. fratribz quibusdā bergem-
 sibz ordinis cisterciensis ad se uo-
 catis seipm reddidit: qui in proxi-
 mo pascha monachus factus est.
 meritis et precibus b'ē uirginis
 marie se illuminatū usq; hodie
 gloriatur. **N**o. **C**uius fuit uox
 illa scā de nube: et quis sensus
 eius? **N**o. **Q**uantū ex iam dictis
 colligitur: beate marie et s'

benedicti. Orabant enim xpm ut sicut
uoluntas eius est in celo. id est iusto
ita et eius uoluntas que semp bona
est fieret in terra. hoc est in illo iuue
ne tunc peccatore. **Sic mirari debes.**
si peccatores p eam illuminantur.
quia scdm nomē eius. ita et laus
eius in fines terre. **Maria** enim inter
pretatur stella maris. siue illumi
natrie. **Quo** uero desperati et contra
omne graciā indurati. p ipam ad
confessionē et ad ueniā reparent.
presto sunt exempla. **De monacho**
strappa infirmato cui scā maria
confitendi graciā obtinuit.

In prouincia pitica caplin uonū
domus ordinis cisterciensis sita est.
que trappa uocatur. In hac sicut
michi retulit dñs henricus abbas
de scimenim asserens sibi recitatū
ab abbate dicte domus. contigit
quod dicturus sum. tunc temporis
recenter gestū. **I**nfirmatus est ibi
monachus usq ad mortē. **D**eputa
ti sūt ei duo monachi ad seruiēdū.
Qui diu simul exissent et eger so
lus iaceret. ingressi sūt duo tetri
spiritus in angulo domus stantes.
Complosis autem manibz cachimā
res dicebant ad inuicem. **C**ras hora
tertia cū magno gaudio deducen
t animā huius monachi ad infernū.
Mox infirmus tremere cepit atq
palescere. maxime propter mortū
conscientie. **C**ōmiserat enim ante cō
uersionē pccā quedā graua. que
uetante erubescencia confiteri nō
poterat. neq clericus in seculo. neq
nouicius. neq monachus in mo

naasterio. **P**auens uero et circūspi
ciens contēplatus est in angulo
opposito matronā pulcherrimā.
in hec uerba demōibz cachimātibz
respondente. **N**olite nimis gaude
re. ego illi dabo consiliū. qualiter
dentes urōs ei adat. **P**ost quod u
bū uisio omnis. ministris intran
tibus disparuit. **C**onsiliū autem
intelligens confessionē. matronā
uero scām dei genitricē mariam.
quam in tanto periculo ut opinor
inocauerat. **P**riore uocari fecit.
cui omnia sua pccā meritis beate
marie uirginis adiutus. plene ac
deuote confitens. et ut eodē abbati
qui tunc presens erat reuelaret scri
plicans. oleo sacro iunctus. et diu
ci corporis sacramento munitus.
hora a demōibz predicta sub spe
uenie spiritū exalauit. **De duobz**
mēditis parisiis infirmatis quos
maria de confōe monuit. Cap. x.

Simile beneficiū consecuti sūt
duo pauperes parisiis a bēa
utrgine maria sicut michi retulit
lambertus monachus noster. q
eodem tempe ibidem dicit se studu
isse. **C**umq collecti fuissent in hos
pitali. quod situm est ante eius
oratorū in paradiso. uico quidā
religioso eiusdem hospitalis mī
stro ipā uirgo benignissima dei ge
nitricē maria cui cura est de omnis
apparere dignata est dicens. **B**one
uide ut diligentia adhibeatur ac
custodia illis duobz pauperibus.
quia in periculoso statu sunt. et de
mones cū multa sollicitudinē illos

circueit. quomodo eis noceant. **Q**uod
 cum iudicasset sacerdoti. et ille eos ad
 emundationem conscientie hortaretur
 semel ac secundo. nec proficeret: tandem
 subiicit. **M**iseri: ego noui uos esse
 in peccatis grauissimis. atque ino-
 riumini: et nisi confessi fueritis in-
 trabis gehennam penis eternalibus
 cruciandi. **N**h uero territi et quod
 credibilis est. precibus beate dei geni-
 tris marie illuminati: peccata sua
 confessi sunt: moxque christiano decedē-
 tes. **D**emonibus luctum: et sanctis
 angelis gaudium fecerunt in celo. **N**o
 Valde me letificant ista. **M**o Non
 solum peccatores fidem sine opibus
 habentes. per ipsam ut probatum est
 illuminantur: immo etiam apostata
 a fide. quod signum est maioris mi-
 sericordie per eam christo reconciliantur.
 De hoc habes manifestum exemplum
 in distinctione secunda. xij. capitulo. de
 iuvene qui iuxta florentiam christum
 abnegans et dyabolo se reddens. pa-
 tris marie puenit ad indulgentiam.
 Simile legitur de theophilo alexan-
 drino. **N**o Quia iam sermo sa-
 tis protractus est de beneficiis beate
 dei genitricis semper uirginis ma-
 rie circa peccatores: precor ut exemplis
 michi ostendas quibus uel quibus per ea-
 rum uel reuelationibus consoletur.
Mo Quia mirifice iustos sibi serui-
 entes sancta dei genitrix consoletur:
 et paucis que subiciam cognoscere
 poteris exemplis. **de petro monacho**
abbate clareuallis cui benedixit s' marie
in ecclesia spirensi. cap. xi.
Quia extitit ut quidam ex

abbatibus ordinis nostri. pro negotio
 ordinis ad henricum imperatorem
 filium frederici mitterentur. **I**nter quos
 precipuus uidebatur tam scitatus
 quam dignitate. dominus petrus mono-
 chus abbas clareuallis: cuius men-
 tio habita est in distinctione sexta
 capitulo. xi. **E**t quia dominus cisterciensis
 in propria persona uenire non po-
 tuit: priorem suum pro se misit. **V**eni-
 entibus eis spiream. cum in ecclesia
 dei genitricis semper uirginis mari-
 e. cuius structura stupende magni-
 tudinis est. orassent: cunctis oris
 ab oratione surgentibus et eiusdem
 ecclesie edificia circumustrando con-
 siderantibus: iam dictus petrus cuius
 cogitatus et delectatio non fuit in
 edificijs corruptibilibus. sed in structu-
 ra celestis iherusalem. in oratione
 perseverauit. **T**andem omnibus egres-
 sis cum in porticu ecclesie a canonicis
 honorifice fuissent salutati. et cum
 instantia multa ad prandium iui-
 tati: requisitum est a quodam abbate
 in cuius honore ecclesia eadem esset
 consecrata. **R**espondentibus clericis.
 in honore domine nostre sancte marie: abbas
 clareuallis. inconsiderate subiicit.
Et ego sciebam. **Q**uod uerbum prior
 cisterciensis considerans. tunc quidem tacuit:
 sed mox ut egressi sunt ciuitatem. cuiusdam
 uerbi recordatus. ait abbati. **D**omine
 abbas dicite michi. unde sciebatis
 spirensis monasterium in honore domine
 nostre sancte marie fuisse consecratum. **I**lle
 de uerbo prolato dolens. respondit.
Visum est michi bene decere: ut tam
 mirifice structure patrona foret.

mater dei. et celorum regina sancta maria,
Prior bene cognoscens eius sanctitatem,
 et quia aliquid sibi in ecclesia reuelatu
 fuisse. ex responsione coniciens:
 adiecit. Ego in hac uia uicem gero
 domini abbatis cisterciensis: in cuius aucto
 ritate uobis precipio. ut non michi
 dicatis nisi ueritatem. Tunc ille obe
 dientia artatus: cum ueritatem respō
 dit. Quando prostratus coram altari
 pro peccatis meis. et uice nostre negligē
 tibus attentius orauit. ipsa beata uirgo
 maria michi apparens. benedictio
 nem quam ordo noster super redeuntes
 de uia dicere consuevit: super me
 dedit mihi hec uerba. Omnipotens
 sempiternus deus miserere huic fa
 mulo tuo: et quidquid ei in uia sub
 ripuit uisus aut auditus male ce
 aut otiosi sermonis. totum ineffa
 bili pietate propiciatus indulge.
 Per christum dominum nostrum amen. Hec michi
 relata sunt a quodam abbate re
 ligioso ordinis nostri: in cuius domo
 idem petrus sepius uisitauit. Et
 benedictione eius intellexit beatam
 uirginem mariam ibidem fuisse patro
 nam. **Mo** Felix oratio: per quam
 tante uirginis meretur benedictio.
Mo Non solum orantes sed et psal
 lentes sua benedictione consolari
 consuevit. **De monachis atque con
 uersis in hēmerode quibus benedixit
 henrico conuerso insipientie. xij.**
Henricus conuersus in hēmen
 rode: cuius memini in distinc
 tione quinta. capitulo quinto. loquens
 de demonibus: sepius in sollempni
 tatibus maxime. gloriosam uirginem

mariam. inter psallentes uidere con
 suevit. Que nocte quadam ipso
 intente de choro monachorum ueni
 ens. dei filium ex se natum in brachijs
 gestans: chorum ingressa est conuer
 sorum. Et more abbatis fratres circu
 tando circueus. ante quosdam qui
 in oratione uigiles erant et deuoti:
 gradum fuit. filium suum dominum nostrum ihesu
 sum christum eis ostendens. ac benedicens.
 deuotioni illorum congratulando.
 Tepidos autem et dormitantes ce
 lerius pertransiit: nil consolatio
 nis eis impendens. Singulos uero
 conuersos in illa celesti circueione
 uisitatos nec non et neglectos pedes
 conuersus diligenter notauit: sin
 gulos dicto hermano tunc ibidem
 priori. tunc loci sancti marie abbati
 nominatum exprimens. Hec ab eo
 ore audiui. **Non** Simile recorde
 te dixisse in prima distinctione.
 capitulo tricesimo quinto. de godofredo
 monacho uilaciense. **Mo** Tanta
 karitate beata uirgo maria sibi de
 uote famulantes complectitur:
 ut non solum orantibus. non so
 lum psallentibus. sed et dormientibus
 benedicat. **De eodem conuerso et alijs
 conuersis quos noctu uisitans bene
 nocte dixit. Capitulū xiii.**
Quadam cum conuersus pre
 fatus sederet in lecto suo in infir
 mitorio. et ceteris dormientibus
 diceret orationes suas: uidit do
 minam nostram sanctam mariam eandem
 cellulam in magna claritate in
 trantem. monacho quodam que
 nominare nolo precedente: dualiter

matronis sequentibus. **S**upra cuius
caput cum manū posuisset: lectos
singulorū infirmorū plustrans.
et dormientibus benedicens. iterū ad
eum rediit. manūq; sup caput eius
sc̄do posita. sic ait. Deus benedicat
quidquid hic manet. Sicq; egressa est.
No. Si sic dormientes noctibus a spe
culo totius castitatis uisitantur: ual
de decet ut tam ordinate et tam com
posite religiosi in lectis suis iacere
studeant. ut uirginis aspectus
in eis non offendatur. **N**o. Iuste
moueris. Referam tibi de hoc exem
plum: quod me audisse recolo. a
magistro meo in probatione. **D**e
monachis quibus dormientibus bene
dixit vno tantum neglecto.

Monachus quidam **Capl. xiii**
sicut frequenter contingit. cū
nocte quadam dormire non posset
diceret q; orationes suas: contem
platus est in dormitorio feminam
miri decoris. Que cū dormientū lec
tos circuitet. singulis benedixit: v
no tantū monacho neglecto. quē
non respicere curauit. Hunc uigi
lans diligentius notans: cū uisio
ei fuisset intimata mane. cōfessus
est. q; eadem nocte inordinate iacu
isset. aliquid sibi de rigore ordinis
relaxando. **N**on michi dicere potu
it magister meus utrum cuiuslibet
deposuerit. uel caligas dimiserit.
sive tunicam denodauerit. **N**o.
Si pro culpa tam modica mona
chus iste gracia benedictionis pri
uatus est: puto eum dignū esse
pena qui in ordinate et impudice

iacere dormiens consuevit. **M**on.
De hoc terribile satis habes exemplū
in distinctione quinta. caplō tricesimo
octauo. de conuerso quem dyabolus
impudice dormientem in forma mo
nalis deosculabatur: qui mox in
firmatus infra tridū mortuus
est. Dormientes enī et peccare possu
mus et mereri. Que enī uigilando
cogitamus siue ad que mouemur:
siue bona sint siue mala. eadem
nobis sepe p̄sompna occurrunt.
Sicut in cathena cum trahitur et
tractatur. pulsus pulsū impellit: tra
m dormiente precedens cogitatio.
motus siue consensus. opus bonū
uel malum inducit. **N**o. Placet
quod dicitis. Procede nūc de consola
tionibus iustorū. **D**e eo q; b̄a maria
cū sc̄a elizabeth et b̄a maria magda
lena p̄dicto conuerso apparuit. xv.

Supradictū conuersū henricū
monachus quidā uite lauda
bilis cuius nomen prodere non licet.
obtritus rogauit: ut b̄am dei ge
nitricem uirginē mariam. pro se
interpellaret. cum ab illa uisitare
tur. Quod cum promississet. et die
quadam dicto completorio in ora
torio grangie cuius magister eāt
pro ipso preces funderet: apparue
rūt oranti tres matrone mire pul
chritudinis. Ad quarū decorē dū
stuperet. et quenam essent. uel
unde uentrent. intra se miraretur.
una ex eis cogitationibus suis res
pondit. Ego sum maria magda
lena. hec est uniuersalis d̄na dei
genitricis uirgo maria. digno eā

demonstrans: tertia uero est elizabeth
 Et adiūcti. Tu oras pro monacho
 illo nomen eius exprimens: magis
 enī indiges ut ipse orer pro te. Sicq;
 disparuerūt. **Sup** eiusdē monachi
 caput cū adhuc esset dyaconus. et
 euuangelū legeret ad missā: idem
 conuersus columbam uidit descē
 dentem. et usq; ad finē lectionis ibi
 dem manentem. **De uita dñi xpianū
 monachi in hēmenrode. Capl. xvi.**

In eodem claustro quod et hēmen
 rode dicitur monachus quidam
 existit: predicto henrico cōuerso
 contemporaneus noīe et opere
 xpianus. **I**stū multis modis dñā
 nrā uirgo scā maria consolari
 consueuit: secreta sua illi mani
 festans. **H**ui' bñ uiri uitam uideli
 cet qualis ante conuersionē fuerit
 uel post. inquātū scire potui. suc
 cincte tibi perstringā. Non alia ti
 bi de illo referam. qm̄ ea que a reli
 giosis utris qui eum uiderūt et
 nouerūt. michi dicta sunt. **C**um
 adhuc esset scolaris. et scolas ui
 tans per prouincias discurreret:
 nocte quadam in domo cuiusdā
 mulieris hospitabatur. **C**uius
 filia cum haberet caput scabiosū
 et instaret adolescenti. ut si aliqd
 contra illū morbū nosset sibi dice
 ret. asserens multa experimenta
 scolares scire: et ipse negaret. illa q;
 neganti non crederet. tandem in
 portunitate illius uictus: ut se
 ab ea liberaret respondit. **A**ccepe
 barbam iouis. fuliginem. et sal.
 et fac ex eis unguentū. **D**e quo

mor ut filie tue caput perueris:
 melius habebit. **Q**ue cum eadem
 morbo essent contraria. fecit tñ
 mater sicut edocta fuit: et puella
 cibus non propter medicinā. sed
 propter scolaris simplicitatem ut
 opinor. plene conualuit.

Alio tempore cū in domo quadam
 sibi ignota dormiret. et propter
 necessitatem nature solis femo
 rabus indutus surgeret: dyabo
 lus in specie nude mulieris illi oc
 currens dorso eius nudo insiluit.
Quem cū nullo conatu de dorso suo
 erantere posset: sic usq; ad tempo
 matutinale arcueūdo magnū
 tam corporis qm̄ mentis incurrit
 defectum. **O**rdinatus uero in
 sacerdotem. factus est capellanus
 comitis losensis: in castro eius
 missas celebrans. **F**ilius uero co
 mitis sciens illum uirū esse sim
 plicem et timidum. ut eū terret
 uel pelle se circumdedit: et more
 bestie sup pedes manusq; icedens.
 ad columi in capella sedentem sic
 uenit: rugitus contra illū emi
 tens. **Q**uo uiso xpianus territus
 et pene extra mentem factus. ar
 repto cultello tam ualide illum
 collo iuuenis infixit: ut ruere
 pene iocutus. **Q**ui cū modicū
 respirasset: timens uite sacerdo
 tis. ait. **F**ugite dñe xpiane: quia
 filiū comitis occidistis. **M**or ille
 territus fugit: et cum uenisset
 ad portam castri. dixit ostiario.
Aperi et sine me fugare: quia fili
 um comitis occidi. **V**ides quāta

simplicitas. Statim ut hec innotue-
runt: parentes et familie plange-
runt ualde. Ad petitionē tamē iuue-
nis. xp̄ianus reuocatur: culpa ig-
nosatur: contra spem vulneratus
cicuis comalescit. **H**ec michi retu-
lit b̄te mēdie walterus de birbach.
Tempore quadam cū p̄dictus xp̄ianus
commendationē hoīs mortui faceret:
mortuus ille surrexit. fugientibz
om̄ibz qui aderant. fugit et que xp̄i-
anus: uenitq; fugiendo ad fluuiū
qui non longe aberat. Quē mortu-
us sequēs clamauit. Dñe: est michi
domi aries optimus: tollite eum:
et orate pro me. Sicq; ad feretrum
de quo exierat reuersus: mortuus
est et sepultus. **H**abebat autem
preter predictam capellam eccliam
legitimā. cuius pastor erat: ad quā
quociens ire debuisset. fluuiū quēdā
mansue habebat. Qui cū minor eēt.
equo uectore illū transuadabat: nū-
uero inundasset. nauigio transibat.
Quodam igitur tempore cū ad fluui-
um de more accessisset: maiorem
qm̄ crediderat reperit. Propter qd̄
cum se et equū ei cōmittere non au-
deret. et nauicula deesset. et paululū
quid faciendū esset deliberaret: ecce
apparens ei b̄ta maria magdalena
apprehendit eū cū uestimēto supra
collū. et in ulteriorem ripā deposuit:
ita ut erat in equo sedentem. Ierus-
mag; ad ecclesiam puenit. et diuina
celebrare exorsus est: nullū habens
aduiorem. nisi rusticū ecclie cus-
todem. Beata uero maria magda-
lena que mirabiliter eum illuc p̄-

duxit: nulliq; eius interesse non re-
fugit. Nam quociens se uertebat di-
cendo. dñs uobiscū: uidit matronā
reuerendissimā in oratorio deambu-
lantem. In qua nullū sciens esse mor-
taliū. preter predictū custodem. eūde-
missa finita cōuenit: interrogans
si aliquid uidisset. Ip̄e autem et se
eam uidisse asserbat. **Q**uia teste
scriptura dignū est ut iustus iustifi-
cetur adhuc: considerans uenerabi-
lis sacerdos mūdi pericula. dyaboli
temptamenta. carnis incentiua. di-
uina gracia inspirāte. mūdū deseru-
it: et religionis habitū in hēm̄ero
de suscepit. Die quadā in solario pro-
bationis. in oratione iacens. et de cor-
poris sui ibecillitate. ordinis distric-
tione. pensq; purgatoris cogitās.
tedere cepit. **E**t mox mirabili quadā
uirtute: animā suam a corpore se-
parari sensit. Vidit et sepulchrum
opere mirifico coram se cōpositum.
Et ecce sc̄a dei genitrix uirgo semp̄
maria. in claritate maxima cū mul-
ta turba uirginū p̄ fenestrā eo uidere
ingressa. **D**ichumq; est qd̄ ip̄a esset
mulier de nazareth. **Q**ue corpus ex
anime sacerdotis a capite leuatis.
et fridericus imperator. auus huius
friderici qui hodie imp̄at. a parte pe-
dum: reuerenter illud tumulauert.
Dem̄de b̄ta uirgo maria cū multitu-
dine angelorū obsequentiū ad celestia
rediens. auā tumultu demonū
cateruis sequentibz. et massas igne-
as post eam exsufflantibz secum
duxit: illesam q; custodiuit. **D**ucta
tamen ad quēdā ignē maximū.

edocta est ab angelis q̄ post mortem
 illuc esset reditura et ignē eundē tran
 situra. **R**epente se corpore restitutam
 inuenit. **D**e modo illius transiōis
 et causa: nemini aliquid dicere uolu
 it. **T**estatus est autē animā suam
 ubiq; fuisse oculatam: et tante scie
 qm̄ diu exuta fuit a corpore. ut post
 suscitacionē caritatis sue caliginē
 miraretur. **I**nterrogatus de formis
 angelorū. siue demonū. respondit
 angelos se uidisse in specie puellarū
 pulcherrimarū: demones uero in
 effigie coruorū. **H**ic recordor dicti
 cuiusdam cuius anima nup̄ educ
 ta fuit a corpore et reuersa. **A**nima
 inquit educta a corpore: qm̄ non est
 reuertenda. reliquas aīas siue sp̄s
 angelicos uidet sicuti sum. **Q**uādo
 uero reuersura est ad corpus: non
 datur ei animas siue angelos con
 templari. nisi sub aliqua similitu
 dine et liniamētis propter uiuē
 tes. **N**on **S**atis uidetur istud esse
 probabile. **S**ed quid significat qd̄
 predictū sacerdotem dn̄a n̄ra sc̄a
 maria cum imperatore friderico
 cumulauit. **N**on **S**icut michi re
 tulit prefatus walterus qui huius
 cumulacionis solucione cū mar
 mo labore et hoc secretissime ab eo
 elicere potuit: quātū b̄ra uirgo ma
 ria illum dilexerit. uel quātū meriti
 apud deum fuerit. p̄ eandem ei uisi
 onem ostendit. **A**c si diceret. **N**ullus
 in regno terreno friderico cesare qui
 nūc imperat dignior est: nec ipse
 tamen prestare obsequiū sepulture
 tue dignus est. **I**ta ipse intellexit.

Demonēs uero in diuersis formis se
 pissime uidit: hominū uidelicet. a
 immalū. repalū. sicut in quinta
 distinctione mentium me dixisse. ca
 plō sexto. **Q**um tempore quodā
 staret inter alios ad psallendū ad
 horam sextam: uidit mensam in
 medio chori stantem. decentissime
 preparatā. **V**enientes autē tres
 miri decoris matrone iudimenta
 sacerdotalia apporauerūt: et ex
 plicantes ea sup̄ mensam. ipsi p̄
 sentauerūt. **A**lio itidem tempe
 cum in iūcio laudū psalmus. deus
 misereatur n̄ri. decantaretur: ui
 dit dexteram dei sup̄ mediū chori
 dantem benedictionē sup̄ consētū.
Ob qm̄ causam concessum est fr̄ib;
 conuersis. in minorib; festis illum
 psalmū pauidere. **N**o **M**iror quib;
 meritis uir iste ad tantā puenit
 gloriam. **N**o **V**irtutib; animi
 maxime: caritate uidelicet. simpli
 citate. humilitate. et hys similib;
In hys enī consistit regnū dei: nō
 in sermone uel in labore corpali.
Predicare autem seu manibus
 laborare sine uirtutib; ad modū
 cum ualet. **T**ante siquidem fuerat
 humilitatis. ut si aliquē monacho
 non obuiū habuisset. complica
 tis manibus se contraheret: et ne il
 lū ueste tangeret in p̄tem declina
 ret. **R**equisitus de hoc respondit.
Ego sum peccator: et non sū dignus
 ut hos sc̄os uirustangam uel tan
 gar ab eis. **D**uos siquidem filios
 ante conuersionē in ueniente ge
 nuerat. non tamen legitime: h̄

ricū uidelicet conuersū de uulatio. uirum sc̄m de quo dictū est in quarta distinctione. caplo tricesimo primo. et iohānem monachū de hēmenrode qui adhuc super est. **Non** Quid est q̄ maiorem gratiam in huiusmodi reuelationibz uidemus īpendi p̄ccatoribus et lapsis post penitentiam. q̄m hys qui innocēciam suā seruauerūt. **Mo** Vbi habundauit delictū: ibi frequenter sup̄habundauit et gr̄a. Et hoc fit ex ineffabili dei misericordia: ne uidelicet lapsi propter p̄ccā cōmissa desperent. et ne innocētes de sua innocēcia superbiant. Sedente me tempore quodā in conuentu sanctimonialū ordinis nr̄i: cum de huiusmodi uisionibz conferremus. una ex uirginibus dixit ad me. Videte. q̄ deus talibz secretā sua reuelat et non nobis: inam digito demonstrans. quam non uirginē uenisse ad ordinem suspicabatur. Cui ego respondi qd̄ iam supradixi: hoc adiciens. uos forte eandem gr̄aciā ascriberetis uirginitati uestre. et uult deus magis uos esse humiles. q̄m uirgines. Bene intellexeram non sine sup̄bia eam uerba huiusmodi protulisse. Et talū mentes q̄nqz uirtus uirginitatis extollat: ex uerbis cuiusdā alterius sc̄monialis tibi plenius ostendam. Certe inquit nō eo filis ego que uirgo sum uiduis: que filios et filias genuerūt. Q̄ntum tamen deo humilis uirginitas placeat. et q̄m nutritice sua illis secreta reuelat: sequentia capitula

declarabūt. **Mo** Memini te superius dixisse meritū magis consistere in uirtutibz animi. q̄m in opibus exterioribus. Ut quid ergo cotidie mortificamur. orando legendo. uigilando ieiunando cantando. et manibz nr̄is operando. **Mo** Hec omnia sine merito uite eterne fieri possunt: motus autem uirtutū nūq̄m. Quid quid sine caritate et ceteris uirtutibus fit: mortuū est. Audi ergo utilem distinctionē ex regulis theologie: per quā cognoscere poteris penes quid meritum consistat. Meritū uero consistit penes gr̄aciā efficaciter. penes liberū arbitriū occasionaliter. penes uirtutes formaliter. penes motus uirtutū essentialiter. penes opera uirtutū ut est oratio et reliqua paulo ante a te enumerata instrumentaliter. **Plenius** tibi hanc distinctionē exponerem: si non ad ea que adhuc super sumus huius b̄i uiri uisiones festinarem. **Q**uodam tempore cum grauius infirmaretur. et a ministro ut aliquantisper gustaret rogaret: dixit q̄ septem dies transissent: in quibz singulis. uisitacionem d̄ni nr̄i ih̄u xp̄i et dulcissime nr̄is eius marie accepisset: de quorū uisitacione tam dulciter esset affectus. q̄ nullum tibi uel potus haberet appetitum. **Item** .. **A**lio itidem tempore cū egrotaret infirmitate penitioria et filio suo predicto iohanni quascūqz uisitaciones recitaret: cognoscēs

hoc dñs gerardus tunc infirmarius
 ibidem. postea abbas noster in heil-
 terbach. a quo hec audivimus ad
 priorem cucurrit: et quia dñs ep̄i
 amicus quedam mirifica filio suo
 recitaret nūciavit. **Mox** prior ad
 illum veniens et coram ip̄o sedens
 si aliquid loqui uellet de confessi-
 one: ex industria interrogavit.
Cui cum responderet. confessionē
 feci: subiicit. **Rogo** ut aliquid
 michi dicatis. ad edificationem.
Tunc ille. **Et** quid dicam uobis?
Jam enī dñā nr̄a sancta maria
 fuit ante me cū filio suo dño nr̄o
 ih̄u xp̄o. et quia horas meas ob
 corporis imbecillitatem. dicere nō
 potui: ip̄i me iuuerunt. **Quas** dā
 horas speciales dicere consueverat.
Vniuersa hec audivit predictus ge-
 uardus: post tergū prioris sedens
 Interrogatus etiam qualia habent
 uestimenta: respondit. **Cucullas**
 sicut et uos. **In** tali enī habitu se ei
 ostendere dignati sunt: qualem
 ille pro eis susceperat. **Sic** q̄ sine
 beato decedens ab ipsis receptus est.
 a quibus moriens fuerat uisitato:
 et in eternis sedibus cum gloria
 locatus. **De sacrista de lucka q̄ nocte**
br̄ā mariā residē conspexit super

Duper monachus altari. **xvii.**
 quidam ordinis nr̄i adam no-
 mine per nos transiens. inter cetera
 mirifica quedam de dñā nr̄a sancta
 maria nobis recitavit. que in suo
 monasterio ueraciter contigisse
 testabatur: ex quibz duo statim p̄-
 feram. reliqua locis competentibz

reseruabo. **Vocatur** autem domus
 eius lucka: et est sita in saxonia. Et
 ibi custos uir bonus et religiosus.
Qui cū nocte quadam oratoriū
 intraret: ante matutinas dñā
 nr̄am scām mariā. tamq̄m orato-
 ry patronam super altare in multa
 gloria residere conspexit. De qua
 uisione ualde letificatus est: sperās
 ministeriū suū illi placere. **Item**
Alio uero tempore cum ostia orato-
 ry reseraret uenisset q̄ ad cancellos
 ubi hospitibz stare moris est: dy-
 bolum super feretrū in effigie ho-
 minis teterenti iacere uidit. **Qui**
 cum se signaret nec ille fugeret: mox
 ut propius accessit fantasma eua-
 nit. **Tunc** ad confusionē dyaboli
 sup̄ ip̄m feretrum se composuit: tā-
 diu in eo iacens. donec septem psal-
 mos penitenciales decantasset.

**De monacho de lucka qui scām ma-
 riam uidit circumire ad iugulas et
 singulorū vultus detegē duobz tñs:**

Alius quidam **neglectis. xviii.**
Her monachus eiusdem loci cur-
 tanta gracia dignus. nocte quadā
 dñā nr̄am sanctā mariam uidit
 chorū psallentiū circumire: et sin-
 gulorum monachorū vultus dete-
 gere. duobz tantū neglectis. **Et** q̄
 vnus mori incurrit apostasiam:
 de altero quid adhuc futurum sit
 ignoratur. **De altero monacho eadē**
cenobii cui br̄ā maria super altari
apparuit inter sanctos. xix.

In eodem cenobio monachus quidā
 nocte quadam putans in oratorio
 nolam ad matutinas eē pulsā.

cum multa festinatione surgens. o
ratorū intravit: ueniensq; añ pres
biterū. circulū nimie claritatis ad
mistar yris formatū in aere super
altare conspexit. In quo dei filium
saluatorem nr̄m ih̄m xp̄m. cū bea
tissima matre eius maria contem
platus est: et circa ip̄os ex omni pte
multitudinē sc̄orum. illorū marie
quorum in ecclesia reliquie contine
bantur. Nouerat enī illorū nomina
eo q; q̄nq; ibidem fuisset sacrista: nec
michi constat si idem esset qui supra
stante eo in loco predicto: ait dñā
nr̄a sancta maria duob; angelis.
Adducite eum ad me. Quo facto:
cum litteras in circuitu corone hr̄e
marie uirginis scriptas legere uide
retur. nec posset: ait hr̄a maria uir
go ad angelos. Deponite eum ad
terram: ibi q; petens ueniam dicat
angelicam salutationem. et redu
catur. Quod cum factū fuisset: et
adhuc easdem litteras minime le
geret: tertio eodem modo depositus
et reductus. litteras quidem legere
et intelligere potuit. sed ne scrip
turam ulli hom̄i proderet. interdic
tum accepit. Quo ad terram ab
angelis deposito: disparuit et uisio
Ro. Miror si sic dñā nr̄a scā uirgo
maria uisitet pfectas feminas quo
modo uiros: **Mo.** Non est apud
ipsam differentia. femina nata
est: om̄i uiroꝝ caput xp̄m ex se ge
mit. Vtrumq; serū consolatur
et uisitat: utriq; sua secreta reue
lat. Hoc esse uerum magis tibi
ostendant exemplis q̄m uerbis.

De uisionib; nobilis uirginis de
in regno francie quido. xx.
uilla que quido dicitur. uirgo q̄dā
fuit nobilis et religiosa: sed parali
tica. Huic pater suus utpote uir
magnus et diues. sacerdotē qui ei
diuina celebraret instituit: m̄stros
annuosq; redditus sufficienter or
dinauit. Que cū oracionib; ieiun
iis. et diuine contemplacioni ope
ram daret: uauillariū dulcedine pa
sta est: ut omnis abus corporalis
ei in nauseam uerteretur: nec aliqd
ex eo sumere posset: nisi succū mo
dicum uuariū. Hospitalis erat ual
de: per quam et spiritū meruit pro
phete. Ordine nr̄m sūmo honore
uenerabatur: et hoc ei sepissime
contigisse fertur. ut cum aliqui mo
nachorum siue abbatū ad eius
hospitiū diuertere proponerēt. illo
rum aduentū ip̄a presciret: atq; i
hunc modum hylaris familie dice
ret. Tali ac tali die illi et illi abbates
siue monachi ad nos uenturi sunt:
preparate eis necessaria. Quod ita
f̄m est. Visionem quādam mirifi
cam de ordine nr̄o uidere meruit:
que in ordinis amorem illam plu
rimū accendit. **T**empore quodā
capli gnialis de ip̄o caplo sc̄alā mire
pulchritudinis usq; ad celum uide
erectam: dñm q; minirū sc̄ale super
caplū respicientem. Cuius latera
et gradus tanti splendoris erant:
ut radios solares superarent. **No**
Quid autem significasse tibi uide
tur hec uisio: **Mo.** licet omnia q̄
in eodem caplo tractabantur ab

abbatibus qui ex diuersis mundi partibus
illuc confluxerant, diuina inspiracōe
ficerent: haut dubiū tamen quoniam s̄c̄i
angeli descendentes et ascendentes ea
dem xp̄o ob eius honorem fiebant
nūciarent. **No.** Videtur michi s̄c̄i
her ut ego in uisione hac s̄c̄i iacob pa
triarche equalis: quem similem uis
sionem in bethel scriptura uidisse
cōmentor. **Mo.** Iudicio humano
uidetur hec uisio illa superior: eo q̄
illa facta sit in sompniis: ista uigi
lando in excessu mentis. **Sequenti**
capitolo cum relata fuisset hec uisio
abbatibus: exultantes in spiritu a
iebant. **Vere** terribilis est locus
iste: non est hic aliud nisi domus
dei et porta celi. **Itē** **Alio** tempe
cum in die purificationis dñe
nre s̄c̄e marie uirginis, clericis a
liisq; ministris diuino nutu ab
sentibus sola iaceret: intra se tristis
dicebat. **Modo** hic sola taces: nec a
liquod obsequij more ecclesie vniuer
saliū hodie b̄e dei genitrici marie
impendis. **Dum** talia in mente uol
ueret: spiritus eius mirabili dei uir
tute eductus: ab angelo in celestē
iherusalem est deductus. **In** qua
marinā uidit processionē: ex di
uersis eiusdem ciuitatis ordinibus:
patriarchis uidelicet, prophetis, a
postolis, martiribus, confessoribus,
uirginibus: ceterisq; fidelibus. **Ex** q̄
bus b̄ni ac b̄ni simul incedebant:
et candelas ardentes in manibus
gestabant. **Antiphonas** siue respō
soria ad diem pertinentia, more eccle
militantis omnes decantabant.

Angelus uero uirginis ductor alte
ri cuiusdam uirgini quam nouerat
esse consimilis meriti illam sona
uit: candelam porrigens ardentē.
Tantus erat decore omnium: tanta
gloria in dispari tamen claritate
singulorum: ut nulla lingua fieri
sufficeret. **Saluator** uero xp̄s dñs
noster: qui capite est omnium
sc̄orum. splendor glorie et sol iusti
cie. indutus pontificalibus, in tra
gestans in capite suo, cū baculo, a
rotas et anulo, et reliquis episco
palibus ornamentis: nouissimū
lotū cū sanctissima matre sua ma
ria tenebat. **Cuius** pulchritudine
omnis ille celestis exercitus mira
batur. **Qui** cum post tertiam sta
tionem inchoasset antiphonam.
hodie b̄a uirgo maria puerum
iherosolim p̄ntauit in templo, et ceteri
ingressi sunt templū ex auro q̄
mis q; constructum. **Deinde** iū
tus est missē introitus, uidelicet,
suscepimus deus misericordiam
tuam: et ab omnibus simul d̄a
tatus. **Interim** cristo introeunte
ad altare, postq̄m expletū est kyn
ecleron, a choris alternatim, post
gloria in excelsis quod ip̄e inchoa
uit, beatus prothomartir stepha
nus epistolam legit de libro ma
lachie prophete, uidelicet ecce ego
mitto angelum meū. **Sanctus**
uero iohannes euangelista gal
matica indutus legit cum angeli
sc̄um lucam, uidelicet, postq̄m im
pleti sunt dies purificationis ma
rie. **Quo** perfecto dñs n̄r ih̄s xp̄s

sc̄dm̄ more ordinis nr̄i. ad gradum
redit: et ab offerentibus candelas
suscepit. **P**redicta autem uirgo p̄
spiritū sciens se ad corpus reuer
siram: candelam suam offerre no
luit. etiam angelo suo precipiente:
uolens illam ad terras secum de
portare. **Q**uod angelus consideras
candelam in manu eius fregit: su
periorē partem auferens: et infe
riorē illi relinquens. **S**icq; ad cor
pus reuersa: p̄tem eandem manu
conclusam se retinuisse inuenit.
De qua plurime fiebant et forte
usq; hodie sūt uirtutes: nā aquā
sup̄flam infirmi bibūt et conua
lescūt. **T**am manifesta et tam sub
limis erat uisio. ut modū eius mi
nime intelligeret: dicens illud apl̄i
cum de ea interrogaretur. siue in
corpe siue extra corpus nescio. deus
sūt. **D**ñs eustachius abbas de hem
merode. uisitatoꝝ ist̄i audiens hāc
uisionem. quibusdam abbatib; **r**e
ferentib;: desiderio ueritatis cog
noscente uirginē presentialiter a
dit: et ab eius ore que dicta sūt
audiuit. **N**on Non possim uisio
nem apl̄i huic preferre. qui se usq;
ad tertiū celum captū fuisse testa
tur. **N**o Nosti quid sit tertiū celū:
No Non **N**o. Primiū celū uisio
est corporalis: secundū. uisio spiri
tualis: tertiū. uisio mentalis. **H**ac
uisus est in suo captu apostolus: si
nit et hec uirgo. **Q**uod uiderunt:
hec intellexerunt. **S**i autem queris
de loco: primiū celum intelligas a
erum: secundū. siderei: tertiū.

empyreū. **I**n hoc corpora electorum
erunt: post resurrectionē glorioſā.
Utrū ad hoc celum nec ne corpore
capta sit hec uirgo: nescio. deus sūt.
Aliam uero deus illi ostendit uisi
onem: multo hac excellenciorē.
Cum tempore quodam cogitaret
de abisso eterne predestinacionis.
et de ineffabili sacramento atq; re
medo diuine incarnationis: sc̄a
in excessu. uirginē coram se uidit.
ad instar cristalli perucidam. **I**n
cuius utero contemplata est infā
tem pulcherrimū: regio dyadema
te coronatū. **H**abebat autē idē
dyadema quatuor flores eminetes.
qui ea intente surſū ascendentes
et uirginis cerebrū excreſcentes. in
ramos arborēos profecerūt: et mo
dico spacio tempus emenso. quatuor
mūdi partes impleuerūt. **Q**uorū
fructus erant pulcherrimi: odoris
erant: mirisq; saporis. **E**t ecce sub
ramis eiusdem apparuit omne gen̄
humanū. a prothoplasto adam
usq; ad ultimū qui in fine mūdi
nasciturus est. **S**oli uero electi fruc
tus arboris carpebant. eisq; uesce
bantur: reprobi autem nichil ex
eis contingere uel uesa potuerūt.
In qua uisione tantam diuinitus
accepit scienciam: ut postea loq̄s
cum aliquo. more intelligeret utrū
esset predestinatus uel presatus. **S**i
uero predestinatus. satis cum illo
quasi cum concine loqui delectaba
tur: si autem presatus. more se ab
eius colloquio liberauit. **N**o Mi
ra sūt que dicis. **M**an Si d̄s tanta

actalia uultis in uia. quanta putas
 illis ostendet in patria. Reuera. que
 oculus non uidit nec auris audiuit.
 nec in cor hoīs ascenderūt. **D**ic q̄
 dam cum corporale quod ip̄a laue
 rat. panno mūdissimo substrato.
 radys solaribus per fenestrā simi
 sis super genua sua desiccaret: ma
 trona reuerendissimi vultus ad illā
 ingressa. infantem pulcherrimū
 quem gestabat eidem corporali sup
 posuit et abijt. Quem cū amouere
 uellet ignorans quis esset: ait infā
 tulus. Sine me sedere sup lintheamē
 meū: sicq; in oculis eius disparuit.
 Et cognouit quia xp̄c esset: qui sub
 specie panis super sc̄m altare eidem
 lintheo inuolui consueuit. Multa a
 lia huic reuelata sunt uirgini. que
 michi non sunt relata: que forte ab
 alijs sunt conscripta. Non est diu q̄
 ab hac luce migravit: laboris sui
 ac patientie mercedē receptura. **de**

**sc̄moniali q̄ sc̄m mariā in sua al
 sup̄cōt coronā de celo sup̄ dūctū m̄m**

In monte sc̄e demitē cōspexit. **xxi.**
 Walburgis cenobio ordinis nostri
 quod duob; miliaris distat a colo
 nia. quedam sanctimonialis uirgo
 ante annos paucos est defuncta.
 nomine xp̄ina. Huic dñs et beata
 eius genitrix uirgo semper maria.
 plurima de secretis suis reuelauerūt:
 ex quib; aliqua non per ordinem s;̄
 sparsim tibi replicabo. Cum tempē
 quodam in festiuitate assumptōis
 gloriosissime dñe nr̄e sc̄e marie ui
 sitaret apud nos in heisterbach pre
 dictus eustachius pater noster. et

essent cum eo plures abbates: in
 ipsa sacratissima nocte iam dicta
 uirgo de loco nr̄o uisionē uidit hui
 uismodi. Cum abbas prefatus
 ymnū de deum laudamus. nicho
 asset. illa stans in choro suo men
 tis excessum passa est: uiditq; celū
 apertū super congregationē nos
 tram. Et cum illo tempore oratori
 um nr̄m totum esset lignū: utraq;
 eius frontem auream esse cōspexit.
 Sustollens oculos cū celū intueret
 gloriosam dei genitricem uirginē
 mariam. totius ordinis patronā
 in sede splendidissima iudicē residen
 tem: et circa illam sanctorū multi
 tudinē. quorū etas circa uiginti
 quatuor annos esse uidebatur. Cū
 uero chorus monachorū inclinādo
 deuote cantaret. sanctus. sc̄s. sanct'
 dñs deus sabaoth: ip̄a beatissima
 uirgo maria deuotioni eorū cong
 tulans. coronam nitre pulchritu
 dinis quales in ecclesijs pendere so
 lent. per catenam auream super
 conuentū de misit. loco autem no
 di gemma erat preciosa nimis ac
 lucida: in qua scriptū erat. o clemē
 o pia o dulcis maria. De ip̄a gēna
 tria procedebant brachiosa: que
 coronā dependentē retinebant. Et
 nomine uero maria radij quidā
 creuites. nomina monachorum
 singulorū eadem hora in choro ex
 istentiū que p̄ circuitū corone sc̄p
 ta uidebantur illuminabant. In
 eisdem nominib; magna erat in
 equalitas. tam in positione qm̄ i
 claritate: quia sc̄dm qualitatem

meritorū. erat claritas nominū. et quorūdam nomina qui recentiori tempore uenerant. quorūdam nominibus uidebantur superiora qui diu laborauerāt in ordine. Et quo colligitur q' merita dño famulantiū non consistant penes spaciū temporis. non in labore corporis: sed magis penes feruorē deuotionis. Cum autē uentū esset ad locum illū. in te dñe speraui nō confundar in eternū. coronā retē in celum: clara uoce dices. Sicut ego hodie sum in gloria mea: ita isti omnes meū erūt in eternū. Cū nichil apud nos de hac uisione sciretur. theodericus de lurche monachus noster mane accedens ad abbatem nrm dñm henricū. conuestus est ei. q' eadem sanctissima nocte nichil potuisset habere de uocōnis anteqm uentū fuisset ad predictū locum ymni scilicet scūs scūs dñs deus sabaoth. De quo uerbo postea satis mirabatur cum ei uisio recitata fuisset.

Anteqm eadem uirgo scūmōialis ad ordinē ueniret. esset q' nubilis et aduulca: sic quadam stans in ecclesia quadam cū lecto euuangelio cammararius exisset putās se posse redire ante sanctus. et sacerdos expletis secretis. inuisset dñs uobiscū. sur sū corda. et cetera q' ibi sequuntur: ymago dei genitricis sempiternis uirginis marie. desup altare ad singulā respondit. Illi nouitatem uocis considerans ut campanariū abesse deprehēdit:

defectum illum gloriosam uirginem mariam suppleuisse per os sue ycone non dubitauit. Et quo nobis uerēdū inuicetur: si ibi desides et negligentes fuerimus: cum circa illud ineffabile sacramentū tanta sint sanctorū obsequia. Quā autem gloriosi nominis matris dei marie inuocatio egrotis salus sit et medicina: subiecta probabūt exempla. **de ordine ppōno xantēsi q' p'abus scē marie a duplici infirmitate curatus est. xxii.**

Nobilis octo quandoq' xantēsis prepositus. tempore quodā adoleſcentie sue duplici laborabat infirmitate: febre uidelicet acuta et fistula in locis nature secretioribus. Quam infirmitatem ob uerēcōndam medicis celans. et pro remedio sanitatis gnām nrām sanctam mariam frequenter inuocans. febre inuolente desperatus et depositus. candelā more seculariū manu eius impressa: omnibus qui aderant uisus est exspirasse. Et ecce b'ra uirgo maria quam inuocauerat spiritu eius uisa est adesse cum filio: hys uerbis pro uenire eum interpellans. **Fili inquit: da michi puerū istū. Cui respondit. Mater. tuus sis.** Ad quod uerbū mor cepit egrotus uel ut contristantibus uisum est mortuus respirare. atq' cōfortari: in tantū ut in lectum suū iuberet se reponi. De febre p' intercessionē b're uirginis marie: tunc plene curatus. Cū adhuc fistula labo-

raret: tacito morbo p̄ totam ciuitate
traiectensem missarū suffragia.
maxime de dñā nr̄a pro sua inco-
lunitate sibi impendi postulauit.
Et quia medicinam spiritualem
medicaine corporali preposuit: an-
teqm̄ misse essent percantate sacra-
menti uirtus fistulam dirupit. et
sanies erupit: sic q̄ integraliter
sanatus pro gratiarū actione cru-
ce signatus est. Eodem tempore
ueniens uetellus domū ordinis nr̄i
dn̄m walterū q̄nq; magistrū suū
et tūc nouiter ibidem conuersum.
modo abbatem uilariensem. ibidē
reperit et salutauit: cui etiam per
ordinem historiam sue curationis
recitauit. hoc adiciens. Vtinā mo-
do non esses hic: ut simul mare tra-
sire possimus. Quem cū interro-
gasset de quibusdam uicijs quibz
illum aliquando subiacere noue-
rat. et si se de illis emendasset. et
ille respondisset non. subiicit. Cer-
te malas gratias curatori et cura-
tria uestre rependitis. Postea uero
casina propter q̄m in episcopatu
traiectensi ortū est: et extitit cau-
sa multorū malorū. Hec nobis
predictus retulit abbas walterus
qm̄ medicinale sit nomen marie:
quodam tibi iocūditissimo pandā
exemplo. **de dño cui s̄ maria p̄ lingua**

ab hereticis prescisa nouam restitit

Ante hos **ii. Caplin. xxiii.**
annos cum catholici contra
abherentes hereticos fuissent signati
et tunc non modicū ab eisdem
idem essent heretici exacerbat: duo

honesti clerici per terram illozū
transitum facientes. cum ecclesia
uidissent in uia desolatam: unus
ait alteri. Sabbatum est: intrem
ecclesiam hanc. et dicamus missā
in honore dn̄e nr̄e sc̄e marie. Por-
tabant em̄ secum librū. calicem et
indumenta sacerdotalia. Anteqm̄
esset missa completa: hereticis pro-
diti sunt. Qui armata manu in-
trantes: et sacerdotem de ecclesia
trahentes linguam eius radicibus
abstererūt. Quem socius cū multo
labore diuini cū deducens. mona-
chis comendauit. Illi uero sicut
uiri catholici et religiosi. sacerdotē
catholicum et notum. propter fi-
dem x̄pi et genitricis eius marie
honorem. tam crudeliter mutila-
tum deuote suscipientes: omnē
ei humanitatem exhibuerunt.
In nocte uero epyphanie cum sol-
lemniter decantarentur uigilie:
baculo parietem pulsans missas
aduocauit. Qui cum querebant
quid uellet. et ille se in oratoriu de-
portari signaret: uolentes ei pecc-
non acquieuerūt. Tandem iportu-
nitate eius tediati: in ecclesiam
eum ducentes. ante altare quoddā
deposuerūt. Qui cū matre misericordie
tota mentis deuotione iuocasset.
illa ei apparens. et carnem lingue
formam habentem in manu te-
nens respondit oranti. Quia p̄
fidem filii mei. et honorem michi
exhibitiū. lingua tua priuatus
es: ecce nouam tibi restituo. Aperi-
os tuū. Quod cum fecisset: dignus

ori eius immixtis. radici lingue pre-
 fuisse carnē eandem conuērit et vni-
 uit: sicq; disparuit. Qui mox cū
 angelo in uocem laudis erūpens:
 clara uoce clamauit. *Aue maria*
 gratia plena dñs tecū. usq; in finē.
 Quam salutationē cū crebrius re-
 peteret stupentes accurrere nūstri:
 accurrerūt et de choro monachi. de
 tam puro et tam iocūdo miraculo
 deum eiusq; genitricem glorificauit.
 Non inemor collati sibi bene-
 ficij clericus: in eodem cenobio factus
 est monachus. Cum iohannes sco-
 lasticus rancensis circa idē tēp^o
 esset in prouincia albiensiu cum
 exercitu dñi audiens de tanto mi-
 raculo in reditu cluniacū uenit. iam
 dictum monachū sibi ostēdi
 petiit et obtinuit. lingua uideri:
 ab eius ore que dicta sunt audire.
 Sicut nobis retulit idē iohannes
 reliqua carne candidior est: adif-
 ficatricem in loco prescissionis ser-
 uans. Huius miraculi testis est
 uniuersus cluniacensiu cōuētus
 usq; hodie.

**De adam monacho de
 lucia p'stam mariā a scabie capitis
 saluato et de salutib; q's opatur in**

Adam mōte pessulano. xxiiii
Sacerdos et monachus de luc
 ha cuius supra memini capitulo
 decimo septimo. considerans me
 in huiusmodi miraculis delecta-
 ri: et multa caritate michi de se-
 ipso retulit quod dicturus sum.
 Cum inquit essem puer. ita caput
 habebam scabiosum: ut pre fe-
 tore putredinis eius meū sedere

uel legere scolares retulerent. Pri-
 ma oratio quam didici: salutacō
 erat angelica. Adhuc puerulus
 satis eam frequentans. Cū apud
 monasteriū westfalie positus fu-
 issem ad hectoras. et eundo ad sco-
 las siue ad matutinas cotidie
 transirem p quādam ecclesiam
 conuentualem ex necessitate uie
 sine intermissione ante oratori-
 um in honore dei genitricis ma-
 rie dedicatum: cum tribus ue-
 uis totidem feci salutationes.
 Nocte quadam putans ad matuti-
 nas fuisse compulsatū. surrexi
 tremens: et cū uenissem ad iam
 dictum monasteriū esset q; ora-
 torium clausum. tribus uicibus
 scdm consuetudinem genua flect-
 tendo dñam nrām scdm mariā
 angelico uersiculo salutauit. Sic
 gens uero inueni ostiū apertum:
 et tanta erat in ecclesia claritas
 ut fulgore meridiano assimula-
 retur. Quam cum stupidus in-
 trassem: uidi ante maius altare
 septem matronas pulcherrimas
 residentes: unam in medio que ce-
 teris clario: erat. et sex hinc inde
 id est tres a dextris et tres a sinistri.
 Media uero me uocans. cū propi-
 us accessissem. ait. Bone puer: q;
 re non adhibetur cura capiti tuo:
 Respondente me dñā. satis circa
 me laborauerūt amici mei. sed
 nichil profecerūt: subiūcti illa.
 Nosti que sim? Cum dicerem. uō
 dñā: respondit. Ego sum mater
 xpi: et dñā huius oratorij. Quia

mei memoriā sollicitus es habere: ego tibi curam adhibeo. Accipe fructus ligni fusilis. et fac tibi hodie ex eo lauari caput tribus vicibus ante missam. in nomine patris et filii et sp̄s sc̄i: statim q̄ curaberis. Et adierit. Accede ad me. Quod et feci. **F**lectente me coram ea genua: manū sup̄ caput meum ponens ait. Ab hac hora usq̄ ad diem mortis tue non dolebis caput. **M**ane uero quidam femine que me nutriuit omnia retuli. **Q**ue in uallem prope mariā descendens. et ostensos fr̄s colligens. predicto modo caput meum lauit: statim q̄ conualui. **D**olorem uero capitis nūquā ab illa passus sum: cum tamen hoc in ordine satis sit miraculosum. **N**o **U**t uideo medicina h̄c uirginis marie nichil efficacius: nichil salubrius est. **N**o **N**ec mirum. **I**p̄a medicum genuit: ip̄a medicinam generis humani ex se produxit. **U**nde scriptum est. **G**erminet terra herbam uirentē sc̄dm̄ genus sicut: id est maria xp̄m̄ hominē. aīatū corpus sumens de uirgine uasa dignatus est. **I**tem expressus in ecclesiastico. **A**ltissimus de terra creauit medianā: id est ex carne uirginis marie saluatorem. **I**hesus interpretatur saluator siue salutare. **Q**uia saluator. medicus est: quia salutare. medicina est. **Q**uia maria terra sit: testis est ysaias. qui dicit. aperiatue terra et germinet saluatorem. **Q**uia de hac terra creatus sit: idem propheta dicit in p̄sona patris. ego dñs crea

ui illum. **E**t ap̄ls dicit eum factum ex muliere. **Q**uid ergo mirū si ap̄d ip̄am sunt medietate sanitati: que ortus est aromatiū. **D**ilectus meus inquit descendit in ortū suū id est in uterū meū: ad areolam aromatiū. **C**onsidera rupem amatoris. et alia loca. in honore ipsius dicata: et non miraberis. si parata fuerit ad medendū et efficac̄ ad sanandū. **U**nde in monte pessulano ubi fons est artis physice tantas operatur sanitates. in quadam sua ecclesia: ut medici gratie inuidēs paup̄culis infirmatib; et pro remedio sanitati ad se confluentibus dicere soleant. **I**te ad ecclesiam sc̄e marie. **d**eferte ei lumen: et recipietis sanitatem. **E**t cum hoc pronunciant: pauperes ab eis passi repulsi. ad ipsam confugiunt et sanantur. **N**umquid non uides quā celerē sanitatem consequatur febricitantes. ieiuniū triū sabbatorū usq̄ post solis occasum ip̄i uouentes. **N**o. **U**ideo et ammiror. **N**o **C**onsidera yconam eius in sardanay: que in carnem uersa oleū sine cessatione stillat. **H**uius rei testes innumerabiles sunt: qui in eodem loco in instanti uenientes. oleū quod in oculis ip̄orū de eadem sacra ymagine receptum est: tam nobis quā ceteris religiosis distribuerūt. **I**n quibusdam uero ampullis te teste idem oleū incipit incarnari. **Q**uia uirtus nōis marie demones fuget: presto sunt exempla. **d**e cōuerso qui per aue maria ab infestacōe dyaboli libe

Retulit michi **ratus est. xxv.**
 walterus de birbet monachus
 de hēnemrode dyabolū quidam con-
 uerso ordinis nri ita fuisse infectū.
 ut non per signacionē. non per ali-
 quā oracionem ab illo posset libe-
 rari. Visibiliter illi apparens; mul-
 tis modis eum terruit. Quasi
 est ei a quodam uero religioso; ut
 angelicam salutacionē contra oc-
 currentem proferret. Quod cum
 fecisset. malignus sp̄s quasi turbine
 impulsus clamauit. Dyabolus de-
 tes eius excutiat: qui te hoc docuit.
Sicq; liberatus est ab eo. de inclusa
que eodē bñficio illusiones dyaboli
inclusa q̄dam euasit. Capl. xxvi.
 sicut michi retulit subprior noster
 qui illam nouit: diu a demone sub
 specie angeli illudebatur. Non ei da-
 ta fuerat discretio spirituum. Dyabo-
 lus sepius falsa quadā circumfusis
 claritate illi apparuit: et feminā sim-
 plicem familiaris alloquens. Die
 quadam in huiusmodi uerba pro-
 rupit. Nunc uenit remunerare te. Re-
 quisita eodem tempore a cōfessore
 suo quomō haberet. cum ei respon-
 deret optime: sacerdos sicut uir pru-
 dens fiduciam responsionis eius cō-
 siderans. causam inquisiuit. Cui cū
 confiteretur q̄ ab angelo dñi crebri-
 us uisitaretur: sciens ille docente a-
 postolo angelicam tenebrarū se trās-
 figurare in angelū lucis. respondit.
 Quando angelus de uero uisitabit te:
 dices. Rogo dñe mi. ut diuinā meā
 scām mariā michi ostendas. Quod
 si fecerit uisa ea genua flectes. & dices.

Aue maria gracia plena dñs tecum
 et cetera. Et si tūc subsisterit: fictio nō
 est. Sim autem: scias tibi a dyabolo
 illudi. Que cū fecisset sicut fuerat
 edocta: ait dyabolus. Vt quid deside-
 ras uidere illam? Bene tibi sufficere
 debet presenciam meam. Illa foriter in-
 stante; opere dyabolico uirgo nunc
 pulchritudinis se oculis eius obteat.
 Qua uisa mox ad pedes eius inclusa
 se prouoluit: et contra fantasiam
 angelicam salutacionē proferēdo.
 in turbine illud resoluuit. Quam
 tamen inimicus euanesceus tūc
 terruit: ut amens frā. uir post annū
 dimidiū mulcorū precib; adiuta
 sensum reciperet. Vides nūc quāti-
 sit ponderis nomē uirginis marie.
Nou. Bene uideo: et non sine am-
 iracione tam ex p̄nti qm̄ ex p̄dictis
 exemplis uirtutē eius considero.
Mo. Inuocacio nois marie nō solū
 corruptores mentium id est demones.
 sed et corruptores corporū scilicet
 malos et libidinosos hoīes eneruat.
de matrona que per Aue maria
ab oppressione adulterij liberata
Matrona quedā est. Capl. xxvii.
 cuiusdam honesti militis
 uxor: instinctu dyaboli milite aliu
 admisit. Que post tempus aliqd
 inspiratione diuina ducta penitē-
 tia de crimine doluit: et adultero
 procius contradixit. Ille uero ma-
 riti eius absentiam obseruans. domū
 illius intrauit: et cum solam repe-
 risset uerbis solitis ad crimen soli-
 tū inuitauit. Quod cum illa ren-
 mueret: vi remitentem opprimere

missus est. Et cum uideret se illi non posse resistere, utpote femina debilis ac delicata fortissimo militi: ad totius castitatis patronam confugit dicens, Rogo te domina sancta maria, pro illud sancti aue maria: quatenus in hac hora liberares me. Ad quod uerbum uirtus omnis in milite defecit et emarcuit: et femina se ab eius amplexibus exciciens, incorrupta euasit. Postea requisita a milite de causa utrum sibi subtractarum: respondit illi, Non mea uirtute sed gloriosi nominis domine nostre sancte marie hoc actum est. Quod cum audisset ille territus est: nec amplius adulterij uerbum ad illam facere presumpsit. **Mo.** Benedictum sit nomen marie. **Mo.** Quia uincula soluantur eius uirtute: etiam per exemplum tibi ostendam. **De quodam milite cui uincula proculque uirtute marie eodem sunt dirupta. xxviii.**

Et tempore quo dominus engelbertus archiepiscopus coloniensis edificauit castrum in furstberghe, contra nobilem uirum gerhardum de brubach: iuuenis quidam miles de eius exercitu theodericus nomine facere uolens sibi nomen, ante idem castrum captus est. Qui ibidem in carceratus: cum pecuniam pro sua solutione dare spondisset, extractus de carcere positus est in domo superiori. Cui addita sunt uincula, et serui ad custodiam deputati. Habebat enim circa pedes annulos ferreos, et circa brachium eiusdem generis manica: que annexa carchena parieti caute satis erat infixa. Nocte quadam cum esset dormiens

inter sex satellites tam se quam reliquos captiuos custodientes, et dominam nostram sanctam mariam, nec non et alios sanctos solito timore castiter: obdormiuit. Et ecce in sompnis uidit se tractatum in monasterium nostrum. De quo cum uellet egredi, sedens in equo more femineo necessitate uinculorum: dixerunt ei duo ex monachis nostris manegoldus scilicet et henricus, cognati eius secundum carnem. Nolite egredi sed reuertimini: quia sancta maria de heisterbach libera bit uos. Hoc etiam nomine uocatur dominus noster. Ad quod uerbum ille euigilans gauisus est. Et de uisione cogitans utrumnam uera esset an fantasma stans uolens: mox ut digitos admouit pedem unum sine difficultate extraxit. Simili facilitate manum a carchena liberauit. Sepius ista tempta uerat: sed non profecerat. Quibus ex motu uinculorum unus seruorum euigilasset: territus miles arcum reponere uoluit nec potuit. Tunc primum intelligens tale miraculum dei genitricis marie meritis circa se gestum: seruo rursus obdormiente leuiter surrexit: et uincula adhuc seruans in uno pede, per linteam per fenestram se dimisit, et fugit. Quod dum seruus comperisset, clamore fugam eius prodidit: sed manus humana capere non potuit, quem uirtus diuina procecit. Multi enim tubis et canibus insecuti sunt: et cum sepius in proximis frutectis latitaret: inuenire eum non potuerunt. Qui ad nos ueniens

eosdem circulos pro gratiarū acce
 super altare b^{te} marie uirginis
 obtulit: et qualiter eius meritis
 liberatus sit nobis per ordinem
 recitauit. Acta sunt hec Anno grē
 millesimo ducentesimo decimo nono
No. Quia eosdem circulos uidi: a
 plus eidem credam miraculo. **mo.**
 De hoc etiam q^d timores pellat no
 men marie: rem quam muper au
 diui tibi referam. **de sacerdote de**
uolche cui s^{ca} maria apparens rōres
apouche cōstruorū tēpauit. xxx.
 Nulla dyocesis reuerentis sacerdos
 quidam perrodian regit: uir scdm
 possibilitatem suam multe hospi
 talitatis atq; laudande castitatis.
 Adhuc enī corpore uirgo est. Die
 quadam quedam ex conuersis no
 stris hospitio recipiens: ait ad illū
 Ordinem ur̄m plurimū diligo: q̄a
 multū boni michi contigit p̄ eum.
 Antiphonā illam gloriosam scilicet
 Salue regina misericordie. ab
 illo habeo: et quid michi propter
 illam contigerit ad edificacionē
 uobis enarrabo. Ad omnes horas
 meas illam dicere consueui. Cū
 die quadam campū breuē transi
 rem quadam uisitare inclusam.
 iuxta ecclesiam solitariā habitātē:
 orta sunt tonitrua tam ualida.
 ictus ictu succedens. iuresambu
 landi michi adimerent. Veniens
 tandem cū multo labore simul ac
 timore ad ecclesiam ip̄am intraui.
 et coram altari me prosternens.
 pro ip̄a tempestate dñam nr̄am
 sc̄am mariam interpellauit. Et

ecce matrona uirginei uultus.
 magniq; decoris de altari ad me
 ueniens: cum admirarer que nā
 esset. illa prior me alloquitur est di
 cens. Quia antiphonā. Salue regi
 na misericordie. libenter ac frequē
 ter decantas: nūquā tonitrua neq;
 fulmina quorū timore sepius af
 fligeris. te ledent. Sic q; ad altare
 rediens: in oculis meis disparuit.
 Et statim intellexi: quia ip̄a esset
 clemens illa pia ac dulcis maria.
 Ab illa enī hora usq; hodie a timore
 predicto quo nimis afficiebar:
 meritis beate marie uirginis sum
 liberatus. **Nov.** Quantū ex hac
 uisione colligo: uidetur q^d in sequē
 tibus cantilenis et ymnis alijs q; ca
 tibus in honore eius dictatis. plu
 rimū delectetur. **Mon.** Hoc certū
 est: si tamen humiliter et deuote
 in eis laudetur. **De b^{ta} elizabeth de**
scouaia q̄ ad illū uersū Audi nos.
uidit sc̄am mariā pro cōuentu ora
tempe quodā re. Caplin xxx.
 Sc̄at ex relatione didici religi
 osorum. cum conuētus sanctimo
 malū in scouaia. sequētiā. Ave
 preclara maris stella. in quadam
 sollempnitate sc̄e dei genitricis ma
 rie. deuotissime decantaret: uenera
 bilis uirgo elizabeth tūc ibidem
 uagistra mentis excessū passa. ad
 illum uersiculū. Audi nos nam te
 filius nichil negans honorat: ui
 dit dñam nostrā sc̄am mariam
 flexis genib; pro eodem cōuentu
 preces fundentē. Ab illa enī die usq;
 hodie ex institucōe iā dñe elizabeth

idem conueniens ad eundem uersiculi
cum sequentia decantatur ueniam
petere consuevit. *De clerico cui ad illū
uersiculū ora uirgo sancta maria pa-*

Apuđ uen in os misit. *xxxv.*
monasteriū scti crisostomi sto-
lasticus quidam fuit noīe daniel:
pueros illic instruens. Huic consue-
tudo fuit diebus singulis eiusdem
ecclesie scriptam incitare: et coram
altari genibus flexis predictam se-
quentiam in honore dei genitricis
marie decantare. Hoc cum p̄ aliqđ
tempus actiuisset: et ad illum uer-
siculum. ora uirgo nos illo parte
celi dignos effici. semp̄ surgendo ue-
niam peteret: die quadam beata
uirgo sup̄ altare stans illi apparuit:
et panem puulū niue candidiore
in manu tenens. ut os aperiret pre-
cepit. Quē cum ori eius misisset:
tantam ex eo sensit dulcedinē. ut
dumne mel et fauū superaret. Huic
nem̄ hunc dñs daniel abbas scōna-
uie bene nouit: qui michi et ipsā
uisionem recitauit. *Vis nūc scire
quia noīs eius inuocatio etiam tēp-*
tationes compescat. No Hoc scire
necesse est: quia temptationes fre-
quenter nos molestant. *monach?*
Dicam tibi quod audiui ab abbate
nr̄o. et ip̄e se hoc didicisse ueraci re-
lacione testatur. *De milite prop̄ dñi
sui uxorem cōp̄ato quē scā maria per-*

Miles osculum hberauit. *xxxvi.*
quidam etate adolestens: cum
quodam milite diuite dñō suo a q̄
beneficiatus erat. habitabat. Et licet
etate floretet: amplius tamē floze-

bat uirtute uirginitatis. Inuidia
operante dyaboli: ab uxore dñi sui
grauissime cepit temptari. Cum
ann̄ p̄ annū eadem incessanter tēp-
tacione laboraret: iamq; ei intolle-
rabilis esset. submota uerēdina do-
mine sue quid pateretur aperuit.
A qua repullam passus: amplius
affligebatur. Casta eū erat matro-
na: et uiro suo fidelis. Veniens ad
quēdam heremitam de cur̄ cōsilio
totus pendebar: passionem suam
illi cum lacrimis confessus est. Cui
uir sanctus fiducialiter respondit.
O: nichil aliud nocet tibi: Ego tibi
dabo consiliū: ut desiderū tuū con-
sequatur effectū. Per annū istum
singulis diebus si fieri potest in ec-
clesia dñam mām dei genitricem
mariam cencas cū totidem uenis
angelico uersiculo salutabis: et
quidquid uolueris per illam ipe-
trabis. Sciebat eū q̄ castitatis a-
matrix. iuuenē castū licet in errore
positū. non desereret. Cumq; unius
in multa simplicitate dñe nr̄e sc̄e
marie inuictum obsequiū ip̄endem:
die quadam sedens in mensa dñi
sui recordatus est. quia dies eadem
terminus esset anni. Et statim sur-
gens equū suū ascendit: uicinasq;
intrans ecclesiam orationes solitas
expleuit. Qui cū exiret de ecclesia:
uidit matronā pulcherrimā omni
decorem humanū transcendentem
equū suū p̄ frenū tenentem. Mirari
que nam esset: illa respondit. Pla-
cet me tibi species mea. Dicente mi-
lite. nūq̄m pulchriorem te uidi:

illa subiūrit. Sufficeret tibi si me
 posses habere uxorē. nec ne? Cui cū
 responderet. cui libet regi bene sufficēt
 species tua. et br̄is iudicaretur con
 sortio tuo; subicit illa. Ego ero uxor
 tua. Accede ad me; et da michi osculū.
 Et coegit eū. Dixitq; **Modo** iudicate
 sint nuptie; et in tali die corā filio
 meo perficientur. **Et** quo uerbo cog
 nouit eam esse matrem dñi; cuius
 castitas humane congraudet integ
 rati. Apprehendens q; strepam equi
 eius ut ascenderet precepit; cuius
 auctoritate miles pressus obeduit.
 Ab hora illa tam plene a temptacōe
 illa liberatus est; ut etiam uxor dñi
 sui miraretur. **Hec** cū heremite ce
 nasset per ordinem; ille genitricis
 dei marie pietatem simul et hūilita
 tem ammiratus respondit. Ego inter
 esse uolo dicit impiarū tuarū. Intē
 de rebus tuis disponas. Quod cum
 fecisset; et heremita uenisset ad diē
 presertū. dicit iuueni. Sentis aliqd
 doleris? Respondente illo. nō; cū scdo
 post horam id ipm ab eo sciscitaret;
 respondit. **Modo** sentio. Qui paulu
 lū agonizans. sp̄m exalauit; et ce
 lestem thalamū intrauit. **de sc̄a mo
 mali quā per alapam liberauit cum
 amore clerici esset accensa. xxxiii.**

Quodam sanctimonialis uirgo
 a quosdam clerico uerbis luru
 rosos stimulata. intantū flante
 beemoch. cuius anhelitus etiam
 primas ardere facit succensa est;
 ut corde et ore petitioni eius conse
 cret; promittens q; dicto cōpletorio
 uentret ad locū conditū. Erat eū

custos ecclesie. Dicto completorio cū
 conuentus ascendisset dormitortū.
 et illa exire uellet de oratorio; in ipō
 ostio xp̄m manib; in cruce expāsis
 stare conspexit. Cui cum egressus
 non pateret; ad ostiū quod erat in
 opposito cucurrit. Ita succensa fuit
 in amore clerici; ut pene rationis
 expers. quid circa se diuinitus agere
 tur minus aduerteret. **Quid** plu
 ra? Omnes ianuas adyt; et cruci
 fixū in omnibus inuenit. Tūc pri
 mū ad se reuersa; et territa dicit.
forte uoluntas dei non est; ut usq̄m
 uadas. Solita fuerat eadem uirgo
 singulis diebus specialem quā dā
 orationē dicere de passione dñi; quā
 dñs in tanto periculo tenuerā
 uit. uisione tam utili. **Que** tremēs
 ante ymaginē dei genitricis marie
 se prostrauit; de peccato suo ueniā
 postulans. **A**qua cū ymago faciē
 uerteret. et illa obnixius supplicatu
 ra propius accederet; ymago max
 illam eius manu perussit dicens.
Quo vis me fatua? **Vade** in dormito
 riū tuū. **Tam** fortis erat alapa;
 ut in terram ruens sic iaceret. usq;
 ad tempus matutinale. **Cū** signa
 in dormitorio sonarent. et illa in
 oratorio non pullaret; putantes
 eam esse in oratione. uel pressam so
 pore; intrantes et in multo defectu
 illam reperientes; postq̄m resolla
 ta loqui potuit; omnia que circa
 se gesta sunt ad honorem dei sorori
 bus suis recitauit. **licet** grauis esset
 alapa; procius tamen a temptaci
 one per illam fuit liberata. **Durō**

morbis. duram requirit medicinam
No. Valde accendere debet sexū iurē
 in honorem dñe nre scē marie. q̄ in
 milite temptationem compescunt
 n̄m deosculando. in femina maril
 lam eius feriendo: cum utriusq̄ uo
 luntas mala fuerit ac peruersa.

No. Per hoc cū ostendit q̄ sexū
 n̄m non abhorreat: p̄nimo eque
 ut femineū diligat. magis etiam
 docet ut dñā ancillam peccantem
 castiget. q̄m serū. **Non** Placet
 quod dicit. **No.** Referam tibi ali
 ud benignitatis eius iudicium:
 adhuc isto gloriosius.

De beatrix custode. Cap. xxxiii
 In monasterio quodam sc̄monii
 aliū cuius nomen ignoro: ante
 non multos annos uirgo quedā
 degebat uoie beatrix. Erat enī cor
 pore speciosa: mente deuota: et ī
 obsequio dei genitricis marie fer
 uentissima. Quociens illi specia
 les orationes siue uentis secrecius
 offerre potuit: pro maximis deliciis
 reputauit. Facta uero custos: hoc
 egit tanto deuocius quanto liberius.
 Quam clericus quidam uidens et
 concupiscens: protari cepit. Illa uer
 ba luxurie spernente. istosq̄ tanto
 importunius instante: serpens
 antiquus tam uehementer pectus
 eius succendit: ut flammā amo
 ris ferre non posset. Accedens uero
 ad altare beate uirginis marie
 patronē orator sic ait. Domina:
 quanto deuocius potui serui tibi.
 ecce clauis tuas tibi resigno: temp
 tationes carnis diucius sustinere

non ualeo. Positisq̄ sup altare
 clauibz: clam secuta est clericum.
 Quam cū miser ille corrupisset:
 post dies paucos abiit. Illa cum
 non haberet unde uiueret: et ad
 claustrū redire erubesceret: facta
 est meretrix. In quo uia cū publi
 ce quindecim annos transegisset:
 die quadam in habitu seculari.
 ad portam uenit monasterii. Et
 cum dixisset portario. nosti beatri
 cem quandoq̄ huius oratorij cus
 tricem: respondit. Optime noui.
 Est enī dñā proba et sancta: et si
 querela ab infancia usq̄ ad hanc
 diem in hoc monasterio cōuersa
 ra. Illa uerba hominis notans.
 sed non intelligens: dum abre
 uellet. mater misericordie in effi
 gie nota ei apparens ait. Ego per
 quindecim annos absentie tue of
 ficiū tuū suppleui: reuertere nūc
 in locum tuū et age penitentia:
 quia nullus hominū nouit ex
 cessum tuū. In forma siquidem
 et habitu illius. dei genitricis uirgo
 maria uices egerat custodie. Et
 mox ingressa. q̄m diu uixit grās
 egit: per confessionem circa se
 gesta manifestans. Q̄ pusilla
 nimes p̄ eam confortentur: sub
 sequens ostendit exemplum.

**De milite in uigiliis deficiente quē
 sancta maria confortauit. xxxv.**

Miles quidam iuuenis ac deli
 catus in hēmenode ante ā
 nos paucos est cōuersus: uoca
 bulo henricus. factus monachus
 cum die quadam a quodā suo

comilitone requireretur. quomodo
 ei ordo placeret. et quomodo haberet:
 respondit. Optime michi placet or
 do. et bene habeo: sed per tempus ual
 de male habui. Interrogatus de cau
 sa. quia hominē dilexit et edificare
 uoluit: subiūxit. Quando primo
 conuersus sum ita erant michi q̄
 ues sollempnes uigilie. ut quotiens
 cumq; oportebat ire ire ad matuti
 nas timore ac tedio illarū tam cor
 pore qm̄ corde tabescerem. Nocte q̄dā
 defectum passus: cum stare nō pos
 sem. a priore de choro sum eductus
 et in sede infirmorū positus: conuer
 so ad custodiam michi deputato.
 Nox in extasi factus contēplatus
 sum dñam clarissimā. quā diuīsi
 ordinis persone precedebant: p̄ uia
 que erat inter me et chorū iccedentē.
 Habebat enī in capite coronam
 diuersorū colorū: et erat more in
 danto uelata. Cumq; michi propin
 quasset quasi ex necessitate me tan
 gens ueste percussit: et ecce subito
 confortatus. ita omnis predicta tep
 tatio conquieuit: ut ab illa hora
 delucie michi sint ire ad matutinas.
 Spero q̄ dñā nr̄a maria fuerit: q̄
 pusillanimes confortat ne tēptaci
 om succumbant. De hys a me re
 quisitus idem henricus: non nega
 uit. Et uero torpentes ad deuocōem
 excitet. habes exemplū in disticcōe
 quarta. caplo tricesimo. de xp̄iano
 monacho nr̄o: quem in oratorio
 dormitentem tetigit dicens. Non est
 hic dormitandū. sed orandū. **No.**
 Bene recordor huius capli. **Mo.** Et

uero pro suis uicijs de ordine erecti
 bte uirginis marie misericordia
 reuocentur sequens sermo declara
 bit. **de henrico monacho cieto qui
 meritis sc̄e marie receptus est. Cap**
Eodem tempore quo **xxxvi.**
 daniel monachus in hēmen
 rode uir simplex et rectus. ultimā
 madit infirmitatē: laborabat in
 eadem domo ydropisi alius quidā
 monachus henricus nomine. ordie
 sacerdos: non tamen adhuc lecto de
 cumbens. sed ambulauit sufficiens.
 Qui ad lectū infirmantis appropriās:
 hec uerba ab eodem daniele audiuit.
 Monachus ille multas habet bte
 uirgini marie referre grācias. Audi
 ens hec henricus. miratus est: et in
 quiri fecit ab eo quid in hys uerbis
 notare uoluerit. Qui respondit eū
 auxilio dñe nr̄e sc̄e marie fuisse re
 ceptum. Fuerat namq; ob excessus
 quosdam moresq; reprobos idem
 henricus eiectus de domo. Unde mi
 niū dolens die noctuq; lacrimis et
 orationib; insistebat. inuocare bea
 tam uirginē mariam ut ipsa ei re
 gressum ad propriam domū dona
 ret. Tempore generalis capli per ab
 batem suū seniores interpellauit:
 qui unanimiter ei contradixerūt.
 eo q̄ incorrigibilis existeret. Quod
 ubi compertit: iratus bte uirgini
 marie omne seruiciū quod ei impē
 dere consueuerat subtraxit. Tandē
 ductus de hoc penitencia. obsequiū
 neglectū resumpsit: et ualefaciēs
 portensibus ad hēmenrode rediit:
 misericordiam quesuit sed non

nuent. Suasit ei abbas qui solus
ei erat propicius, ut archiepiscopū
treuerensem adiret: et eius ope et in-
teruentu ingressū obtineret. **Utrūq;**
factum est. Omnia tamen hec circa
illum gesta fuisse, per clementiam
dei genitricis marie predicto danieli
reuelata sunt. **Vis** nūc nosse quā
sincero affectu diligentes se diligant:
quantū dilectos honoret: et quam
mirificis reuelacionib; eosdem glo-
rificet. **Mo.** Taha audire abis
michi est. **Mo.** Que diciturus sum:
multorū didici fida relacōne. **De**
miris uisionibus monachi de

Nonbardia karitjo. xxvii
quodam domo ordinis nr̄i que ka-
ritus dicitur: ante paucos annos
monachus quidam existit nomine
bertramus. Iste tam feruenti motu
caritatis dñam nr̄am sc̄am dei geni-
tricem mariam amabat: ut non
sine magno cordis cruciatu audire
posset, si forte dubitatuē quis dice-
ret uel legeret de corporali illius as-
sumptione. Cum iam fecisset in
ordine quindē annos: iuuenis
adhuc etate, in uigilia assumptionis
eiusdem gloriose uirginis marie, ro-
gauit abbatem ut sibi liceret ire
ad uicinam grangiam dicens se nō
posse audire neq; sermones ihero-
nimi in choro, neq; sermonem in
caplo: timens quod predictū est.
Erat enī grangiarus. Abbas sc̄a-
tem illius turbare timens: amittit
eius petitiōem. Cumq; uenisset iux-
ta grangiam, angelus dñi mirabi-
li quodam modo illum rapuit: et

ad spaciū unius diei iuxta parua
quādam ecclesiam, uicinam sans
castro fratris sui carnalis uiri no-
bilis deponens, disparuit. Equus
uero cui insederat et seruus iuxta
grangiam dimissi sunt. Erat au-
tem fluuius qui sine nauī transua-
dari non potuit, inter castrum et
capellam. Qui cū sederet amirās
ubi nam esset, uel qualiter ad illū
locū deuenisset: uicentis quidam
splendidus de ecclesia exiit, et qua-
dñā nr̄a sancta maria quā oculus
ingredi ecclesiam mandaret, uoce
clara iūciauit. Ingressus ecclesiā
uidit sc̄am dei genitricem uirginē
mariam in corpore glorificato in
sede nr̄i decore residentem. Sede-
bant circa illam diuersi ordines
sanctorū: patriarche uidelicet, pro-
phete, apostoli, martires, cōfessores,
uirgines, uidue, coniugati. Erat
autem hora nona. Quem uirgo
beatissima maria salutans fami-
liarues, ait. Bertrame, meliores
sermonibus iheronimi, hic audies
sermones. Dicta nona a circūse-
tib; per interualla dicte sunt et
hore relique: uespere uidelicet com-
pletoriū, matutine, laudes, prima,
tertia, sexta. Eratq; psalmorū sine
reliquorū cantū melodia tam
suauissima, et uocū tanta concor-
dia: ut sermo nullus exprimitere
posset. Deinde multū iocū dillimū
ei exhibens: uoce hilari ac dula sic
ait. Bene scio bertrame quare nūc
egressus sis de claustro tuo. Non eis
pro certo me in utraq; substantia

id est corpore et anima glorificata: et die quadragesimo a mortuis suscitata. **No.** Hys uerbis concordat uisio dñe elizabeth de sconauia. in qua legitur sub eisdem uerbis dñam matrem scām mariam ei resurrectio nem suam reuelasse. **No.** Tanto amplius fides adhibenda est huic uisioni. **No.** ut brā uirgo maria uerba predicta protulit. cōuētus ille celestis disparuit: et monach⁹ in loco se sue sessionis inuenit. **No.** Au tu diuino germanus eius de quo supra dictū est adueniens. cum solū illum ibidem reperisset: et quid ibi solus sederet uel unde ueniret in terrogasset: omnia que circa se gesta sunt. ne laici scandalizaret p ordine recitauit. **Tunc ille.** **Respectate huc frater:** donec equū uobis adducam. **Mira res.** **Festmante illo ad castrū:** angelus dñi monachū in monteto in locum de quo tulerat illū reposu it. **Reuersus miles cū non inuenisset quem dimiserat:** apostatam siue cecū illum estimans ad monaste riu cursum. **ad quod dicto com pletorio ueniens.** abbatem uocauit: et ubi nam frater tuus esset requi sit. **Cui cum abbas signaret.** uti respectaret usq mane: et ille turba tus responderet: **scio quia creuisti cum.** minaretur q monasterio: **rup to silentio respondit abbas.** **Per licentiam meam ad proximam granigā equitauit:** non dubito quū ibi sit. **seruauit simul:** et in ca pella conuersoem orantē inuenit. **Et cognouerūt ex testimonio illoz**

quia eadem hora qua miles eū iuxta castrū reliquerat: eandem granigā intrauerit. **No.** In hys que dicta sunt patem hunc iudico uirū duo bus antiquis prophētis ezechiel scilicet et abbatue: ex quibus unus mirabiliter uidit que agebantur in iherusalem: alter uero de iudea subito translatus est in babilonē. **No.** Aliquid amplius in isto consi dero magis miraculosū uidetur cor pus glorificatū siue celestes ordies oculis corporis posse uidere qm in spiritu: qualem uisionem se ezechi el uidisse testatur. **No.** **Consensio Mo.** **Maiores iudico uisionē que sequitur.** **Die quadam angelus dñi ex pte abbatis signū ei fecit ut ad portam ueniret:** secutus est ille precedentem: et cū ad portam non inuenisset abbatem eodem signo ā gelus eum traxit in campū. **Qui cum intraretur quoniam esset iu rus.** et ille signis ex parte abbatis sequenti nimis esset imparatus: uenerūt ad quosdam montes sub limes. **Quibus transmissis locū ingressi sunt amenissimū:** arboribus diuersi generis floribz nimis deliosū. **erat enī paradisus terre stris.** **In ter cetera que ibidem uidit:** duos senes splendidos enoch uideli cet et helyam conspexit et agnouit. **Tenebant qz in manibus librum maritū litteris aureis conscriptū:** uno tantū folio uacuo. **Et dixit ei angelus dñi.** **Iste est liber pre destinacionis:** continens omnia nomina electorū qui ab inicio mūdi

usq; ad diem hanc nati sūt. Cū autē
foliū quoduacūq; terminis pfectum
fuerit: mūdus consumabitur. Et
ostendit ei nomen suū. Quod cum
letus legisset: adiecit. Numquā dele
bitur nomen tuū de libro hoc. Iste
est liber de quo dauid dicit ī psalmo.
Et in libro tuo omnes scribentur.
Et dñs in euangelio. Gaudete et
exultate quia nomina ur̄a scripta
sunt in celo. **Non.** Si in illo libro
soli electi scribūtur. quid est q̄ idē
propheta de reprobis dicit. Delea
tur de libro uiuentiū. **Mo.** Psal
mista hic loquitur scdm̄ spem il
lorū. qui de sua presumentes ius
ticia: putant se ibi esse scriptos. Et
autem nullus reproborum in eo
scribatur: mox ostendit q̄ subiū
git. Et cum iustis non scribātur.
Mo. Placet quod dicitis: sed rogo
ut si aliquid adhuc nosti de hoc be
ato uiro dicere michi non differas.
Mo. Tempore quodam cū esset
in oratione: uisam dei genitricem
maria et opposito sui superca celsi
tem uiuentem stare conspexit. Et
ecce fons aurei coloris e regione cū
impetu eripens: riuulum suum
ad pedes eius dirigebat. Cuius la
pilli lapides erant preciosi: smarag
di uidelicet carbunculi. topazij.
saphiri. iacinti. Cuiusq; de uisione
miraretur: ait illi dñā nra sancta
maria. Nosti heretrane quid ista
significent. Dicente illo nō dñā:
respondit. Fons iste aurei coloris
ordo cisterciensis est: qui sicut au
riū reliqua metallū ita ceteros

ordines tam dignitate qm̄ sc̄itate
precellit in ecclesia. Illis iam ex
magna parte fluentib; a me: iste
speciali quadam prerogatiua di
lectionis non cessat fluere ad me.
Lapilli preciosi quos uides in riuu
lo. speciales anima mei sūt ī ordine:
et in obsequio meo plus ceteris fer
uenciores. Sicq; disparuit uisio ī
oculis eius. Omnia hec recitata
sunt abbatibus tempore capituli
generalis. Multa alia uir iste uis
uidit et egit digna relatu: q̄ michi
non sūt recitata. **Non.** Miror si ali
quas uir tam sc̄us habuerit in or
dine temptationes. **Mo.** In prin
cipio conuersionis sue ut audiui
de cibus regularib; plurimū tēp
tabatur: sicut uir nobilis et delica
tus. Hoc cū dixisset abbati: intel
ligens ille ex inuidia conscientie
eius. spiritum sc̄m̄ esse in eo. res
pondit. Roga deum quod uis: et
non negabit tibi. Orante ille: et
exauditus est. Ab illo tempore in
tantū delectabatur in cibus regu
laribus: ut de licentia maioris ab
stinencie abbati foret importunū.
Mo. Beati sunt claustrales: qui
ad tantam familiaritatē dei
genitricis marie admittuntur.
Mo. Non solum claustrales pu
mo et psonas seculares se diligen
tes. mater pulchre dilectionis. di
ligit et honorat. ex quib; occurrunt
beate memorie walterus de bir
beth cuius supra in diuersis locis
memini: quem non solum inferi
oris ordinis homines. sed et reges

et principes. nobilesque uenerabatur.
audientes beneficia a matre dñi
sancta maria illi concessa. **Qu.**
Cuius fuit professionis uir iste ex
superioribus noui: sed quis fuerit
uel qualem duxerit uitam ante
conuersionē. siue conuersus in or
dine scire desidero. **Mo.** Quidquid
de illius actibus memoria dignū
noui: fida tibi pandam relatione.
Vita dñi walteri de birbeth. Cap.
xxviii.
Nulla orundus existit: uir diues
et potens et nobilis ualde: cōsāgu
neus henrici duos louante. Qui cū
esset milicie seculari adhuc etate
florans deditus. et in ea strēnuus
satis atq; nominatus: dñam māz
sanctam dei genericem semper q̄
uirginem mariam. ab ip̄a puericia
cepit inuocare et ex intimo cordis
affectu diligere: atq; ieiunijs. elemo
sims. et missarū celebrationibus
honorare. Licet enī corpore deditus
esset ut dictū est tornamētis: corde
tamen totus erat in obsequio b̄e
uirginis marie. Tempore quodā
cum properabat ad quoddam tor
namētū milites habens in comita
tu. uenisset q; ad ecclesiam quādā.
illos ut missam audire uellent hoc
tabatur. Quod cum recūsarent.
moram tantam sibi periculosam
esse pretendentes: illis recedentibus
ip̄e mansit: missam de sc̄a maria
sibi cantari fecit. et obtulit: sic q; so
nos insecutus est. Cui cum aliqui
de tornamēto occurrerēt. et hoc ex
responsione illorū cognouisset: sub

uirit. Est ne adhuc inceptū: dicen
tibus illis. etiam: respondit. Quis
fortius ibi facit? Dñs walterus de
birbeth inquit. ip̄e in ore om̄i est:
omnibus preferitur: et ab om̄ib;
laudatur. Alijs uero occurrentib;
et similia dicentibus: stupens am
mirabatur. quid nam hoc p̄ ten
deret. Actum est ineffabili pietate
b̄e uirginis marie. ut militem de
uotum in obsequio suo tardantē:
interim in tornamēto honoraret:
eiusq; absentiam mirabili quādā
uirtute suppleret. Veniens tamen
ad locum armavit se et intrauit:
sed nichil magis illic egit. Iudo ue
ro expleto. quidam ex militibus
hospiciū eius intrauerūt: et ut se
cum micus agere dignaretur de
precabantur. Quibus cū diceret.
que est causa petitionis ur̄e: respō
derūt. Hodie cepistis nos. et roga
mus ut bene nos tractetis. Waltero
negante ac dicente. ego uos non ce
pi: responderūt. In rei ueritate. nos
hodie dextas uobis dedimus: nos
signa uicā militaria ibi uidimus:
nos uocem ur̄am ibi audiimus.
Et cognouit statim hoc actū fuisse
gratia beate marie uirginis: quā
honorauerat in missa. **No.** Cum
sit mortale peccatū ne exerceat
tornamenta: quomō b̄e uirgini
marie placere potuerūt oratio et
oblatio walteri. **Mo.** Duo ibi con
mittuntur peccā mortalia: supbia
scilicet et mobedia. Superbia.
quia firmiter laudis humane:
mobedia. quia fit contra pro

hibicionem ecclesie. Unde in toena
 mentis occisi: extra cimiteria fide
 liu sepeliuntur. Cum autē obsequū
 predicte misse. waltero potuisset
 esse meritorū uite eterne. si factū
 fuisset in caritate: nūc transiit
 in mercedem temporalem. Opera
 enim bona id est de genere bonorū.
 temporaliter remunerantur. hō
 etiam p̄ illa ut quidam et scriptu
 ris probant. abilem se reddidit ad
 gratiam suscipiendam. Hoc ue
 rū esse sequens probat exemplū.
Qum alio quodam tempore
 nūdinas illas erectabiles quereret.
 et inter multos stans missam au
 dierit: sacerdos ut in canone cali
 cem leuanti crucem auream sub
 eius pede conspexit. Cui amera
 fuit cartula. hec continens uerba
 Crucem hanc deser ex parte mea
 marie saluet matris xp̄i. amica
 meo waltero militi de birbeck. Quū
 cum sacerdos legisset: post com
 pletionem misse. pulpitu a scēditi
 et clamauit. Est ne aliquis hie mi
 les qui uocetur walterus de birbeck.
 Respondentibus quibusdam. ecce
 iste est: sacerdos eum secū ducit.
 crucem portat: et ubi illam uide
 rit. uel quis miserit. intimauit.
 Quam letus suscipiens. in hēnē
 code conuersus. eam abbati resign
 nauit. Postea comitissa hollan
 die missis honestis uicis eandē
 crucem sibi dari petiuit: et tali
 modo obtinuit. Cumq; cōuentus
 missis responderet. nō possumus
 eam dare. nisi sit uoluntas fr̄is.

walteri. sperantes q̄ nō annuere:
 requisitus de hoc respondit. Ego
 nichil proprietatis habeo: penes
 abbatem est. Sic q; dolentes illam
 miserūt. Cuius aurū tam ful
 goris est: ut omne aurū in eius
 comparatione palleat. Quā
 comitissa inter reliquias suas re
 posuit: ea uci non audens. Consi
 derans walterus adhuc in seculo
 positus. tanta circa se beate dei
 genitricis marie beneficia: intm
 in illius amore succensus est: ut
 in quadam paupere ecclesia. in
 eius honore dedicata consuo sacer
 dote. fuit collo suo iniecto. serui
 glebe se illi super altare offerret.
 soluens singulis annis censum
 de capite suo: qualem serui origi
 narij soluere consueuerūt. Et
 quia propter honorem regine
 celestis saluet scē marie se tam
 ualde humiliavit: ipsa suū dilec
 tum etiam glorificauit. **S**
 olitus erat in uigilijs om̄i
 sollemnitatū beate uirginis
 marie ieiunare in pane et aqua:
 et sepe etiam in sextis ferijs ob re
 uerentiam salueti. Die quadā
 seruus ieiunanti uas paruulum
 fictile cū aqua obtulit: quam in
 eius manibus diuina uirtus in
 uinū optimū conuertit. Qui cū
 gustasset aquam uinū fieri. serui
 secreta uocauit et arguit: dicens
 sibi uinū pro aqua ministratum.
 Quod cum ille negasset: afferēs
 se hausisse aquam de situla. uas
 recepit et effudit: sicq; aqua pu

rissima impleta, ut securus esset p̄
 gustavit, et obtulit. De quo dū gul-
 tasset sicut prius uinū inuenit: et
 mox seruo iratus sic ait. **U**t quid
 michi illudis en secundo: uinū pro
 aqua michi afferendo? Ad quod uer-
 bum stupens seruus: cū iuramen-
 tis maximus negauit. Tūc p̄mū
 intelligens ex multa misericordia
 dei genitricis marie hoc miraculū
 circa se gestum: eūdem seruū adiu-
 rauit, ne illud unquā alicui hōim
 quo adiuuaret manifestaret. Ex
 quo colligitur, q̄ non cupidus erat
 manus glorie. Seruus uero tanti
 particeps miraculi, frater est arnol-
 dus qui cum conuenit ad ordinem,
 iur sanctus, et multū ordinatus,
 cum monte Strombergh sepultus.
Anteqm̄ moreretur, idem miraculū
 ad dei gloriam publicauit: timēs
 de thesauro occultato post mortē
 reddere rationem. **A**udiens sepe
 dictus waltherus ordinē cisterciē-
 sem b̄te uirginis marie dedicatum:
 omnia que sunt huius nūdi, diui-
 nias uidelicet honores et amicos ob-
 illius amorem reliquit: et in hem-
 mendo de cuius fama tunc temporis
 sicut et hodie clarissima fuit, habi-
 tum regularem suscepit. In quo
 cenobio qm̄ humiliter sit conuer-
 satus: qm̄ feruens fuerit et obedi-
 ens, et in obsequio b̄te marie deuo-
 tus: testes sunt omnes monachi
 eiusdem monasterii. **P**salteriū ue-
 ro, ymnos, cantica, et alias de d̄na
 n̄ra sc̄a maria orationes pluriās
 in probatione didicerat: q̄ omnia

studiosissime frequentauit. **N**ulle
 cotidiane d̄ne n̄re sc̄e marie semp̄
 interesse uoluit: quidquid pene lo-
 quebatur edificatorū fuit. **I**tem
Quia non uerbis et aspectu, imo
 etiam odore fame eius multi edifi-
 cabantur: magister hospitū creat⁹
 est. **T**empore quodam ductus est ad
 monasteriū spe curationis obsess⁹
 quidam: et in hospitio receptus. Erat
 enī rusticus, diues satis ac notus.
Qui cū nullo remedio posset sanari:
 non reliquis sc̄eum, non orationib⁹
 monachorū: sepe dictus waltherus
 auctoritate officij frequenter eū
 uisitans: orationes et rīgnos q̄s
 habebat de d̄na n̄ra sc̄a maria con-
 scriptos: super caput hōis legens:
 sacras picturas ostendit, per que
 om̄ia demouē ut exiret adiurauit.
Die quadam cum psalteriū super
 obsessi caput posuisset: obsess⁹
 et furens, mitū hominē a quo exi-
 re cogebatur: turbauit et allisit:
 ut cadens in terram mortuus di-
 ceretur. **P**ost horam ad se reuers⁹
 surrexit: a dyabolo se liberatum
 clamitans. **C**onuersus uero qui
 curationi huic interfuit: et rusti-
 cum furentem seruauit: ista mi-
 chi recitauit. **V**adens ille sanus ī
 domū suam: post aliquātulum
 temporis rediit, gratias agens b̄te
 uirginis marie, eiusq̄ seruo suo
 curatori: hoc uerbum audiente
 conuentu adiciens. **S**i nichil esset
 amplius reliquiarū in monaste-
 rio isto, preter hūc sc̄m uirū cui⁹
 meritis curatus sum: totū loco suf-

ficere deberet. **¶** Magna sunt que
 dias. **¶** Non solum demones sed
 et bruta animalia illius scitanti
 obediebant. **¶** Erat monasterio
 poledrus pulcherrimus: et tanti
 ualoris ut tam episcopus treueren-
 sis quam dux lotharingie quadragi-
 ta ut puto marcas argenti offer-
 rent pro illo. **¶** Spes enim optum dex-
 trarij. in eodem erat poledro. **¶** Ti-
 mens conuersus alterum offendere
 si vni uenderetur: per dominum
 walterum duobus adhibitis conuer-
 sis. eundem equum comiti hollandie
 gratis transmisit. **¶** Venientibus
 eius in quedam saltum. poledrus
 equarum cum in est gregem equarum
 delonge pascere conspexit. **¶** Qui
 statim hinciens atque lasciuens
 ex iuuentium manibus se excussit:
 et cursu uelocissimo ad equaria-
 am properauit. **¶** Quem cum con-
 uersi insequerentur. fugiente e-
 quaria: magis poledrus ab eis
 elongabatur. **¶** Quibus frustrato
 labore reuersis: ait walterus. Pro-
 cedamus: equus iste perditus est
 nisi sancta maria illum nobis redonet.
¶ Vir ad duo miliaria processerunt.
 et ecce poledrus uelociter reuerens
 qui nondum satis dormitus fuit. ue-
 luti dux mansueti ductorum suorum
 manibus colla subiecit. **¶** Quia
 notus erat nobilibus terre. et ab eis
 tum propter sanguinis nobilita-
 tem. tum propter uite sanctitatem
 uenerabatur: sepe pro monaste-
 rijs necessitatibus contra uolunta-
 tem suam emittabatur. **¶** Tempe-

quodam descendens cum naue do-
 minus que uinum portabat: cum zela-
 diam uenissent. orta tempestas
 maxima omnes terruit: et nauem
 inclinauit. **¶** Accessit periculum
 periculo. **¶** Predones ad eos remigantes:
 nauem depredari conati sunt.
¶ Et ecce iusto dei iudicio duo uasa
 iuuentium erecta nauiculam sub-
 uerterunt: ipsosque predones in pro-
 fundum dimererunt. **¶** Acta sunt
 hec in iuglia sancti nicolai. Singli-
 uite sue timentes. deo supplicabant.
¶ Ipse uero uir beatus de gurgustio
 nauis egrediens. seruo suo seorsum
 ducto confessionem fecit: et intra-
 uit. **¶** Deinde ymagine sancte dei geni-
 tricis marie eburnea quam ser-
 penes se habebat coram se posita
 ante illam se prostravit et orauit:
 atque in illa oratione leuiter obdor-
 miuit. **¶** Statimque uisum est ei. quod
 dominum arnoldum in claustrum uirum
 sancti et probate uite tempore psal-
 modie citharizare audiret: sicque
 ex ipsa dulcedine uocis expergefasc-
 tus est. **¶** Erat enim tempus maturi-
 tarii. **¶** Intellegens protinus quod uir
 iustus eadem hora pro ipsis orauit
 letus exiit: omnesque consolans
 hys uerbis ait. **¶** Nolite timere: nul-
 lum nobis periculum nocere poterit.
 dominum arnoldum de sancto seuerino mo-
 nachum uirum audiuimus citharizantem.
¶ Mor uirtute diuina et meritis beate
 uirginis marie quam inuocauerat
 etiam dicit arnoldi: tempestas se-
 data est. **¶** Hec cum relata fuissent
 domino hermano priori. nunc abbati

loca scē marie. statim dñm arnoldū
horum prolesus inscū uocauit: et qd
in nocte sancti nicolai infra maruti
nas cogitauerit. uel quid ibi egerit
interrogauit. Cui ille respondit. Cre
dite michi ego citharizauit ibi. Quia
h modo inquit. Et ille. Quando nō
possum habere deuotionē. sub cucul
la digitos ad similitudinē cithari
zantis moueo. et cordas corde tango:
sicq; mentis torporem ad deuotionē
erecto. Et miratus est prior nimis.
audiens hec. Quia uir literatus ē.
puro exemplo hehsei hoc cum facere:
in quo ad uocem psalterij excitatus
est spiritus prophete. **U**t enim
taceam de fratribus: tante fuit cō
passionis cura pauperes. ut in uia
directus petentes preueniret. ex mū
nis sibi ad expensas datis illis por
rigens. Cum die quadam scolaris
nudipes illi occurreret. et frigus eēt:
stare eum fecit et descendit. calceos
q; extractos illi tribuit: et nouis q̄s
in sacco habebat remditis. equū
ascendit et abiit. Hec me presente
facta sunt. Discordantes concorda
bat: inobedientes exorabat. iracū
dos et ipacientes ad cor sepius reuo
cauit: temptatos exemplis pluri
mis que semper ad manū habebat
allatant. Hinc est q; tempe quo
dam cū de uerbo quodam confere
cū illo: in pte me traxit et ait. E
go magnas carnis mee pacior tēp
tationes. Ut alius posset mederi: p
prias infirmitates illis nō erubuit
confiteri. **R**equisitis die qua
dam a predicto priore sicut ipse michi

retulit. quid in mensa cogitaret: eo
q; lectionē non intelligeret: respon
dit. Ego habeo ibi lectionē meam.
Quā manducare incipio. qualiter
pro me dei filius sic ab angelo nūci
atus. et in utero uirginis in uero de
spū scō conceptus. in eē retracto:
sicq; primū foliū uerto. Deinde co
gito quomō angelis cōuētibus
sic natus. et pānis uilibz inuolutus
et in p̄sepio reclmatus: et ecce plēn
est scdm foliū. In hūc modū tranf
curo circūcisionē. aduētū trū ma
gorū. oblacionē eius in templo. bap
tismū. et ieiuniū. passionē. et resur
rectionē. ascensionē. et spē scī aduētū:
extremūq; iudiciū. Talis est lōio mea
cotidiana: cuius finis. finis est p̄a
di. **E**t in tali libro comedens legerit:
testabantur lacrimę quas in mēsa
fudit. Plus enī delectabatur in scīs
medusacōibz. qm̄ in gemi flexionibz.
per quas spiritus contēplātis impe
ditur. Non multas ut dicit i orōne
uenias petiuit: sed stans uel super
genua iacens erecto uultu celos con
spicere consueuit. **A**nteqm̄ deus
eū uocaret de hoc mūdo. cuidā mona
cho mirifica quedā uisio reuelata
est de illo. Existente eo uulre que do
mus est ordinis cisterciensis cū ab
bate suo dño cuthachio cū dies esset
dñica totū conuētū idem abbas post
cenā cōuocari fecit. Quod cū factū
fuisset et ipse diceret. sūt ne frēs ueri
modo hic omnes: responsū est ei. O
s dñe. exceptis duobz iuuenibz. qui de
francia hospites messi sūt: qui studi
osi sūt ualde circa silentiū. maxime

diebus quibus communicant. Secundo uero ex parte eius uocati sunt: cum uenisset et eis abbas moram improperaret: humiliter se excusantes considerunt. Sequenti die conuentus a labore rediens et ante portam fratris primo signo uone. secundum expectans: senior ex eis cum stans super fossorium suum se reclinarer. et nonam de domina nostra diceret: sic stando leniter obdormiuit. Et ecce ipsam dei genitricem mariam diuersorum ordinum personis stupentem: in miraculata inter se et portam transire conspexit. Quam cum minime quasi ignotus respiceretur neque uocaretur: tristis ait intra se. Hec michi misero? quare me non uocat? Que cum paululum processisset: miserta illius monachum familiaris sibi adherentem remisit dicens. Uoca monachum illum. Quem cum reuersus uocaret et diceret. ueni domina nostra sancta maria uocat te: per gaudium exprofectus est. Intrans et dominum walterum considerans. dicebat intra se. Similiter est monachus iste monacho per quem hodie domina nostra sancta maria in sompnis me uocauit: nisi quod cuculla illius grisea: huius autem alba est. Et recitauit uisionem socio suo. Sequenti die cum dominus abbas et walterus essent recessuri. et ab eis predicti iuuenes ad portam uocati: walterusque in sua grisea cuculla staret: alba que sibi accommodata fuerat deposita: ante monachum socio suo. Reuera. iste est monachus qui uocauit me: uestem cognosco. de persona non dubito. Post dies paucos idem walterus cepit infirmari: qui fide et caritate

plenus. confessus atque contritus beate dei genitricis se uocante: de tenebris transiuit ad lucem: de fide ad spem: de labore ad requiem: de merito ad premium: de mundo ad patriam. Ad quam nos producat ipse dei filius dominus noster ihesus christus. ex maria uirgine natus: qui est uia in exemplo: ueritas in promissa: uita in premio. amen. Monachus uero uilariensis et ipse uocatus sicut ei fuerat preostensum: paucis diebus interpositis migravit ad deum. Mihi relata sunt a predicto abbate eustachio. **U**t autem ostenderet dominus quanti apud regem esset meriti matris sue marie dilectus: signis post mortem illum glorificauit. Eodem tempore winemacus de aldenorpe. miles diues et honestus: lecto totus paralyticus decubuit. Iudices hominem dei unice sibi dilectum ad deum migrasse: morum uicium ad claustrum misit: per que sibi defuncti coturnos transmissi supplicauit. Nulli sunt ei noui. et morum renissi: eo quod intellexerat eos dominum walteri non fuisse. Morum per eundem uicium uoti uici dei satis ueteres mittuntur: quos infirmus cum fide et deuotione suscipiens statim ut manus immortuas ipsi sinit. beneficii et eis sensit. Simile actum est in pedibus. Ab illa enim hora cepit manus leuare. et pedes erigere: et totius corporis uires sensim tamen recipere. Eadem uero calciamenta ob amorem beati uiri et concessum sibi per illum beneficium immo uenerabatur: ut in castro suo capellam edificaret: atque eosdem coturnos eius altari ligneo abbate

nostro presente includeret. **A**lius quidā miles piculosū habens apof-
tema in pectore. audiens per p̄dicto-
calceos tantā in wmemaro uirtu-
tem factam: unū sibi transmitti
petiuit: per quem mox ut ulceris
locum tetigit. plene conualuit. **N**
Satis michi iam fateor: probatū:
q̄ b̄ta maria diligentes se diligat
et honoret. **M**o Non solum suos
dilectores ac dilectos. ad uitā dili-
git eternā: imo frequēter illos etiā
ad honores prouehit tēporales.

**De abb̄e nr̄o cui uirgā pastorale sc̄a
maria porrexit anq̄ i abb̄e p̄mouēt**

Post mortem abb̄is **Cap. xxxix.**
p̄nc̄i geuardi hui⁹ p̄decessoris
qui hodie abbatizat. fuit apud
nos sacerdos quidam etatis decrepi-
te sifridus nomine: spiritū aliq̄n
ut nobis uidebatur habens p̄phetie.
Hic multis diebus ante celebratio-
nem electionis quibusdam secreta-
us p̄dicerat. q̄ d̄ns henricus tunc
prior abbas esset futurus: et i eccl̄a
reuerens in abbatem consecrādū
requisitus unde hoc sciret: respōdit
Quān inā sanctam mariam
uidi ante presbiteriū eiusdē eccl̄ie
uidelicet b̄ni petri: uirgam ei porri-
gere pastoralem. Modū tamen ui-
sionis nemini dicere uoluit. Quid
plura? Tam concorditer in abba-
tem electus est: ut uisitatoz mira-
retur. dicens tam unanīmē electi-
onem non posse esse nisi a deo. Et
quia tunc tempus ordines colonie
fieri non poterant. propter capti-
uitatem ep̄iscope brunonis: licen-

tiatū est ei a prioribus ordinacōem
suam recipere ab archiep̄iscope tre-
uerensi iohanne. Diuulgatū nobis
fuerat: q̄ ordines sollempnes cele-
braturus esset apud confluentiā
sicut et fecit. **A**ssumptis secū electus
noster quibusdam monachis qui
erant ordinādi: profectus est illuc
Et dixi ego in corde meo. Bonus iste
homo aliquo spiritu erroris in p̄te
deceptus est. Et quia ea que diuini-
tus ordinata sūt. mutari nō possūt:
cum d̄ns archiep̄e clericos ordinat
set et ualde fatigatus esset. ait abba-
ti. D̄ne abbas. multū sum lassus:
in die palmarū uenatis ad me tre-
uerim. et libenter uos ibi cōsecrabo.
Quod et fecit. **C**ontritus sū ualde:
nichil deinceps dubitans de ueritate
uisionis. **N**on Quid si male se ha-
buertit in prelaturis: sic a b̄ta uir-
gine maria promoti? **M**o Sicut
ab ea misericorditer exaltantur. ita
dictante eius iusticia non m̄q̄m
humiliantur: et hoc forte ad bonū
suū. **N**on De hoc michi dicas exem-
plum. **N**on Exemplū non longe
queram. **De theodico ep̄o q̄ p̄ b̄tam
maria i ep̄m p̄motus ē eiusq̄ mutu-**

Moetuo **depositus. Cap. xl.**
predicto brimone. et post occa-
sionē philippi ortone in regno iam
confirmato: de successore in eccl̄ia
coloniensi satis tractabatur. Her-
mannus decanus būnensis qui cur
est ut nosti ualde litteratus: cū deū
et usq̄ genitricem uirginē mariā.
sicut ipse michi retulit. toto cordis
affectu deprecaretur: nocte in uisu

bñ uirgo maria ei apparens et librū
 aureis litteris scriptū porrigens ait.
Defere librū istū episcopo: nichil aliud
 in libro continebatur. nisi angelice
 salutationes. id est aue maria grā
 plena dñs tecum. **P**er librū cū intel
 lerit episcopatū. **Q**uem cū ferre uellet
 iohān episcopo cameraçesi. eo q̄ tam
 rex qm̄ ipse illi fauerent: probitate
 illius cognoscentes. reuocauit eum
 bñ uirgo maria dicens. **N**on iohā
 ni sed theoderico sanctorū apostolorū
 preposito. deferas illum. **Q** si in epi
 scopatu non se bene habuerit: sicut
 p̄ me illud adeptus est. ita p̄ me illo
 priuabitur. **S**emper in eius obsequio
 idem theodericus deuotus fuerat: et
 sicut tibi notū est. nulle eius contum
 acie cotidie uult interesse: mūmū
 offerens singulis dieb. **T**empe elec
 tionis cū rex pro ep̄o cameraçensi
 intercederet: ei q̄ ab electoribz respō
 deretur. q̄ ideō ma terre ignoraret:
 cessauit. **H**oc ip̄m p̄dixerat prefatus
 herimānus. **T**unc electores personis
 quatuor nota sua cōmiserūt: a quibz
 theodericus in antistitem electus est.
Qui post dies paucos a malis cōsili
 ariis intantū deprauatus est: ut mo
 ditam haberet differentiā inter per
 sonas laicas et ecclesiasticas. inter
 rusticos et monachos: eque ab hys
 ut ab alijs theloma recipiens. inde
 bitis exactionibz utrosq̄ grauans.
Hys alijsq̄ eius actibus malis dei
 genitricis irritata: egi sicut ex supe
 riori uisione colligitur: ut indigne
 satis a maguntino deponeretur ep̄o:
 annulo eius p̄ electionem substituto.

No **Q** durus fuerit ordinis nostro
 in episcopatu: satis intelligi. **M**o
Idem merito ab illa dicitur est: q̄
 est ordinis aduocata. **T**anta illi
 cura est de ordine: ut etiam eos qui
 leuiter detrahunt illi sine correpti
 one non transeat. **V**erbi gratia.
De scolare colonie quē s̄ maria cor
 ruptū dū ordinis malediceret. **C**ap
Qolonie scolaris est pene **xli.**
 quatuordecim annorū ciuiliū
 cuius filius: et ecclesie scē marie in
 capitulo canonicus. **I**ste inno mō
 ordinē nr̄m diligebat. **H**oc anno
 cū naues ordinis p̄ zelandiā timore
 predonū transire non auderent: eu
 mor uenit coloniā q̄ omnes esset
 depredati. **E**t dixerūt quidā. **I**uste
 actum est cum eis: monachi auari
 sunt mercatores sunt. **D**eus illorū
 auariciā sustinere non potest. **I**n
 uisimodi uerbis predictus puer in
 tantū iratus est: ut odio aduersus
 ordinē concepto. religioni detraheret:
 nec equo oculo monachū siue con
 uersum respicere posset. **N**octe quā
 dam in sompniis ante imaginem
 dei genitricis marie sibi stare uide
 batur. **Q**uem cū illa seuerius intu
 eretur. et puer tremaret: faciem ab
 eo auertit. sic dicens. **M**ale puer:
 optimis amicus meis quos habeo i
 toto mūdo maledictus et detrahitus.
Quod uerbū ille bene intelligens.
 et ex terrore euigilans: amorē ex
 tinctū gratia bñe marie uirginis
 in eius corde reuocandit. **Q** autem
 piissima uirgo maria spernentes
 se q̄nq̄ puniat et humilia: duobz

exemplis tibi ostendam. Alia me me-
mini tibi dixisse superius de iniuriis
tribus possessionum loci s^ce marie q^s
humiliavit: et non desinit adhuc
humiliare eos. **de pena sibodonis &
sociorum eius ob iniuriam b^eate marie. Cap**

Anno preterito duo milites **chi.**
germani ministeriales pala-
tini comitis re- in. ex quibus unus
sibodo alter baldemarus uocabatur:
multis secum assumptis armata ma-
nu uenerunt in uillam cissele. foris
rerum uenaliu in odium comitis de
luzelburgh. spoliantes: et multa
pecora aliisque diuersi generis spolia
secum deducentes. Erat enim in eadem
die triplex sollempnitas: dies uide-
licet dⁿicus: natiuitas s^ce dei gen-
trix et uirginis marie: et dedica-
tio ecclesie eiusdem uille. Nocte pre-
cedenti cuidam militi ex comitibus
sibodonis uisio talis ostensa est. Bea-
tam uirginem maria christi pedibus
indit prouolutam: et uoce clara
dicentem. Conquerebor tibi dⁿe fili
de sibodone et complicibus eius
qui dedicationem ecclesie turbaue-
runt. hominesque ad illam conflu-
entes spoliauerunt: nullum tue
diei neque mee natiuitati honorem
deferentes. Quod enim eadem die
futurum sciebat: iam pro facto re-
putabat. Miles de uisione tremens
factus. cum sibodoni eam recitasset:
et ille pariter uidentis recitata. ipse
sompniasse diceret: remittentem
ut sequeretur coegit. Quis uero
uirtutum qui de chaldaea adduxit
nabuchodonosor. pro quem uideret

supbiam humiliavit: waltrammum
uindictam pro quem matris sue marie
iniuriam uindicaret aduocauit.
Nam die eodem circa nonam iopina-
te cum armatis militibus: cissele
intrauit. In dimidio enim anno:
illuc non uenerat. Au qui bona
sua perdidit. quoniam de sibodo-
ne facientes: cum waltrammis quo-
islet uel ubi esset interrogasset.
responderunt. Dⁿe ad quatuor mi-
liaria in tali loco secure quiescat.
Tunc ille furor suum dissimulans
ait. Hodie festum est s^ce marie:
bellari nobis non licet. Iussit tamen
detrarius dari pabulum: ut modi-
cum quiescentes. fortiores ad con-
flictum redirentur. Ante solis occa-
sum cum omnibus equis suis ascen-
sis insecuti sunt hostes. et nocte
super securis terruens: alios cepit
alios occidit. uixque aliquis euasit
preter militem qui predictam ui-
derat uisionem. His ita gestis:
dicebat mulier quedam waltramo.
Dⁿe: capita predonum istorum qui
est in tali loco. Recesserant enim
modicum a uilla in curiam quadam
illic dormientes. Non illic omnes
diuertentes. cum sepes et portam
curtis incidere: signumque mihi-
tate waltrami clamarent. et hoc
intimaretur sibodoni. ille ter-
ritus cum fugere uellet. surgere
non potuit: neque pedem moue-
re de loco. Cui cum baldemarus
diceret. frater fugiamus. respo-
dit ille. Tu fugias frater ego e-
nim surgere non ualeo: quia

super gemina mea quasi massam
plumbi sentio. Ad quod ille. *Nec ego
fugiam. tecum uolens manere. Sic q̄
ambo capti sumus et occisi: soluētes
penam sacrilegi in dei genitricem
mariam commisi. No. Satis ma
nifesta fuit uindicta hec: concordās
uisioni et pene facte in wilhelmū
de helphenstem. sicut dictū est supe
rius. caplo septimo. Mo. Non solū
matris iūriam xp̄e uindicat in
operibus malis. sed etiā in uerbis
contumeliosis. *de pena lusoris qui
blasphemauit sc̄am mariā. clm.**

Legitur in libro miraculorū
clarenallis. de duobus luso
ribus terribile quid. Cū vni male
succederet. fortune alterius iūdes.
ut furorū suo satisfaceret: in deū
cepit euomere uerba contumelio
sa. Quem socius eodem maligno
spiritu afflatus. compescens ait.
Sile: tu etiā nescis maledicere. Sta
timq̄ deū nimium blasphemans.
cū in matris eius iūriā erūperet:
uox desuper audita est. *Meam iū
riam quocumq̄ modo sustinui:
matris autem mee cōtumelias ne
quaquam potero tollerare. Mor q̄
super ip̄am tabulam uulnere ui
sibili iuisibiliter percussus: spūmās
exspirauit. Et quid dicam de uerbi
contumeliosis. cū etiam stultiloq̄a
sine felle malicie contra imaginē
sc̄e dei genitricis marie prolata. no
uerim in presenti acriter satis pu
nita. *De pena cuiusdam matrone
de ueldenz que stulte de ymagine
sc̄e marie loquebatur. Cap. xliii.**

In capella castri ueldenze. quodam
uetus imago est b̄e marie uirgis
in sinu tenens filiū: non quidem
per opus bene formata sed multa
uirtute dotata. Matrona quodā
eiusdem castri quod sitū est in dio
cesi treuerensi. die quadam in capel
la stans. ipsamq̄ yconam respici
ens: et sculpture in dignans ait.
Vt quid hic stat uetus hec r̄ubula:
Beata uero uirgo maria matrem
misericordie. feminā stultiloquā
non ut arbitror apud filiū accu
sans: sed penam pro culpa futurā
alteri cuiusdam matrone predicens
ait. Quia d̄na illa nomine eam
designans. uocauit me ueterē r̄u
bulam: semp̄ misera erit. quo ad
uiuet. Post paucos dies ab om̄ib;
suis bonis mobilib; et imobilibus
a filio proprio eiecta. miserabiliter
satis usq̄ hodie mendicat: penam
luens stultiloqui. Ecce sic b̄a uirgo
maria diligentes se diligit. et hono
rat: et contempnētes se punit. et
humiliat. *No. Si sacras imagi
nes contempnētes tantā incurrit
penam: puto q̄ uenerantes illas
magnam mereantur gratiam.*

*de alia matrona q̄ filiā a lupo captā
per eandē ymaginē recepit. clv. mō.*
In predicto castro matrona quodā
habitat honesta ac deuota. nomine
iusta. Hec est illa cui b̄a uirgo ma
ria uerba probrosa in suā yconā
prolata conquesta est. Et merito.
Sūms etiā honore eandem imagi
nem ueneratur: salutaciones ora
ones. multasq̄ uocinas coram illa

faciens. Tunc quodam cum filiam parvulam in villam proximam matris tradidisset, et infantula iam triformis in area luderet. Lupus iudeum quibusdam aspicientibus illam per gulam rapuit: raptamque in dorsum suum mictens, silvas uicinas petiit. Quem aliqui cum clamore insecuti: sine ereptione puellule tristres sunt reuersi. Et quibus unus in castrum cucurrit: et matri in mensa sedenti captum filie nuntians ait. **D**na: lupus comedit filiam meam. Cui illa turbata nimis respondit. Certe lupus non comedit filiam meam. **M**ox tamen mensa amota surrexit, et in multa cordis amaritudine capellam intrans imaginem saluatoris de sinu matris euulsit: stansque contra illam cum multis lacrimis in hec uerba prorupit. **D**na: nunquam rehaebitis puerum meum: nisi michi inolumem restituatis puerum meum. **M**ira humilitas regine celi. Quasi timeret carere filio suo si mulier non rehaeret filiam. lupo protinus imperauit: et ille puellam dimisit. Insecuti plures de ulla lupi uestigia, cum puella reliquias ad tumultandum quererent: iuxta quoddam frutectum illam deambulante inueniunt. Cui cum dicerent, unde uenis bona filia? Respondit illa. **M**umartimo mordit me. **V**estigia enim dencium lupi in gutture eius cute superficetennis macula apparuerunt: in testimonium tamen miraculi ad hoc reseruata. **T**unc filiam ad matrem ducentes: in ore ut illam sanam uidit, effra-

lectissima cum gratiarum actione ad imaginem sacram cucurrit: et puerum suum eius restituens ait. **Q**uia restitisti michi filiam meam: et tibi restituo filium tuum. **H**ec michi relata sunt a sepedito herniano abbate loci sancte marie: qui puellam uidit, et a matris ore que dicta sunt audiuit. **C**um adhuc prior esset in hernimende, et firmum haberet propositum resignare prioratus officium: predicta matrona ab abbate eius eustachio quem hospicio receperat, ut sibi eum transmitteret petiuit, et obtinuit. **Q**uem ante imaginem deigenitricis marie duicens: ne officium suum resignaret ammonuit. **D**ominique non placet: si resignaueris. **C**ui cum ille diceret, unde hoc nostis: respondit illa. **N**emo michi hoc reuelauit nisi dn̄a ista: digito imaginem ostendens. **M**ulta siquidem eidem deuote femine per sacram illam imaginem reuelantur: plurima per illam beneficia consequuntur. **N**o scilicet hactenus tantas esse consolaciones in imaginibus sancti. **M**o adulas sancte in suis et per suas imagines uirtutes operantur: maxime in illis locis ubi uenerunt. **N**umquid non recordaris uicinis apostate iuxta floressiam, qui per imaginem beate uirginis marie consecutus est indulgentiam: similiter et sanomalis que ab eius imagine alapa suscepta periculosam euasit temptationem? **N**ouit. **V**triusque bene memini, primum uidelicet miraculi in distinctione

scdā. caplō duodecimo. et secūndi in
 distinctione p̄nti. caplō tricesimo ter-
 tio: et stupor inuadit me. cū i lignis
 audito uocem ad loquēdū: manus
 ad feriendū: corporis incuruacōem.
 erectionem sessionē: et reliquos mo-
 tus uitaes. **M**agis hec amiror qm̄
 loquelam asine contra balāā. Illa
 enī animā habebat motabilem: i
 lignis. lapidibus. siue metallis. nul-
 lus spiritus est. **N**o Diuinus au-
 tem sp̄s in omni creatura est p̄ essen-
 tiam et per potentiam: cui nichil
 impossibile est. nichil miraculosū.
 qui ad honorem sc̄orū suorū hec et
 huiusmodi similia cotidie opat̄.
**De imagine uero b̄e uirginis ma-
 rie referant tibi quādam uisionē
 mirificam: que ante hoc triennū
 facta est. De ymagine sancte ma-
 rie in yesse. Caplm. xlvj.**

In itinere frisie iuxta ciuitatem
 grunigen. cenobiū quoddam sc̄i
 montalū ordinis it̄i de nouo con-
 structū est: uocabulo yesse. Que die
 curus sum a priore loci eiusdem au-
 diui: et circa idem tempus imagi-
 nem ip̄am uidi. et missam coram
 illa celebrant. Est enī opere anglico
 decenter exsculpta: effigiem represe-
 tans b̄e uirginis marie filiū in gre-
 mio tenentis. Die quadam cū custo-
 candelam que ante illam ardebat
 dicta missa extingisset. et duo car-
 pentarij oratorū propter opus su-
 um intrantes illam reaccensam
 reperissent: dixerūt priori. **D**ne.
 nisi moneatis custodem. ut cauta
 sic circa extinctionē huius candele:

oratorū perdetis. Omnia enī lignea
 sunt: altare uidelicet candelabrū et
 parietes. Vocata est illa et culpata:
 negauit et extinxit. Carpentarij
 demum ingressi. cū predictam cādelā
 rursum ardere cernerent: et mori
 priori prodidissent: iratus diuē sa-
 tis inuectus est illam. Qui certus
 effectus ex uerbis eius de extinctōe.
 iussit ne deinceps extingueret illā:
 scire uolens quid hoc portenderet.
Tota illa die et sequenti nocte corā
 imagine predicta ardebat candela:
 et in mane iuxta ad longitudinem
 dimidij articuli manus fuerat cū
 sumpta. **I**n festiuitate b̄i andree
 apli. cū unus ex prefatis carpenta-
 riy uir simplex ac deuotus. modo
 in eodem cenobio conuersus ad mis-
 sas staret. et sacerdos euuāgelium
 inciperet. imago saluatoris ip̄o
 nitente de sinu matris in quo se-
 debat se erigens coronā de capite ci-
 tulit: eamq; suo capiti imponēs.
Dicto uero euuāgelio cū uentum
 fuisset ad illum locū symboli. et
 homo factus est: coronā materno
 capiti restituit et resedit. **H**ec cū
 simplex ille homo uidisset. et de
 nouitate uisionis expanisset: ait
 intra se. **M**elius est ut taceas: si di-
 cris non credetur tibi. Cumq; i festo
 sancti nicolai eandem uisionem
 eodem modo quo prius uidisset:
 diuinā timens offensam scire me
 si taceret: priori per ordinem uisa
 recitauit. **E**t quia locū repositiōis
 corone expruere non poterat ut
 pote laicus: interrogatus de hoc

respondit. Quando nominata fu-
it maria. **M**ox priori occurrit, q̄ in
festo confessorum ecclesia credo in
unū deū, dicere non consueuerit.
Vocansq̄ sociū suū ait. **D**ixistis
uos missam in conuentu in die
sancti nicolai: ip̄e tūc domi non
fuerat. Respondente illo etiam:
subiūxit. **D**ixistis credo in unū de-
um: **D**ixi inquit. **E**t prior. Non
recte fecistis: non enī apostolus fu-
it. **A**d quod uerbū ille respondit.
Certe ego sc̄m nicolaiū equalem ha-
beo multis apostolis. **S**icq̄ prior
de uisione certificatus est. **N**ouia
Mysteriū uisionis huius uolūe uel-
lem et unūcūq̄ desidero. **M**o **D**iade-
ma regnū uidetur hoc loco signare
carnem uirginis gloriosam: quā
de semine traxit regio. **C**p̄e uero co-
ronam maternā capiti proprio i-
posuit: cum per sacramentū incar-
nationis carnem de uirgine sum-
ptam sine diuinitati uniuert. **V**nde
ad considerationē tanti mysterii sp̄s
sc̄s nos inuitans: dicit in canticis
canticorū. **E**gredimini filie syon et
uidete regem salomonem in diade-
mate. hoc est in carne humana. q̄
coronauit eum mater sua uirgo ma-
ria. in die desponsationis eius: q̄n
angelo annūciante in eius utero cele-
stes celebrare sunt nuptie. inter na-
turam diuinā et humanā. **P**er hoc
autem q̄ ad illa uerba. et homo factus
est. coronā materno capiti reposuit:
dicere uidebatur. **M**ater sicut ego p̄
te particeps factus sum humane
substantie: sic tu p̄ me particeps

facta es nature diuine. **X**p̄i enī qui
deus est et homo. corpus sumus et
membra. **H**ec de perfectiorū consola-
tione dicta sunt p̄ sacram eius ima-
ginem. **A**udi nūc aliud genus con-
solacionis de hoc q̄ in exordio huius
distinctionis dictum est apud ip̄am
esse electuaria confortatiua. **D**e mo-
nacho medico cui s̄ maria in choro elec-
tuariū suū p̄mo negauit et postea do-

Fuit in ordine n̄ro nauit. **clvii.**
Quidam phisicus. magis ha-
bitu q̄m actu monachus. occasiōe
medicīne per prouincias discurrens:
et uix unquā nisi in precipuis festi-
uitatibus ad monasteriū reuertēs.
In quadam sc̄e dei genitricis ma-
rie sollempnitate. cum nocte sta-
ret cum alijs ad psallendū: ipsa
beatissima uirgo maria multa
claritate circumfusa chorūm ip̄o
uidente intrauit: psallentes circu-
iuit: et de p̄uide quam in manu
portabat electuariū per coclear
hauriens. singulis in os mittebat.
Ad ip̄am uero ueniens. cū p̄transiret
et diceret. tu de meo electuario nō
indiges quia medicus es. et pluri-
mas consolaciones tibi impedis.
Ille tristis transeūtem oculis seque-
batur: culpam recognoscens. **A**d
illo enī tempore non nisi per obediē-
tiam coactus de monasterio egredi
consensit: omnes corporales conso-
laciones sibi temperauit. **I**n pr-
ima sua sollempnitate d̄na n̄ra
sancta maria predicto modo suos
famulos uisitans: postq̄m ad me-
dicum uenit gradum firm. et ait.

Septima distinctio

Quia te emendasti tuis medicame-
tis mea preferens: ecce de meo electu-
ario sicut ceteris tibi impior. De
quo ut gustauit. mox tantū dulce-
dinis ac deuotionis concepit: ut dem-
ceps stabilis in congregatione ma-
neret. et omnia carnis comoda tanquam
stercora reputaret. Electuariū istud
gratia deuotionis intelligitur: cuius
uirtute psallentes confortantur. cuius
dulcedine labor uigiliarū uerti-
tur in delicias. Huius species aro-
matice sunt memoria cōpunctiua
dñice conceptionis. natiuitatis. et
reliquorū sacramentorū xp̄i: que
omnia melliflua spe future retribu-
tionis condiuntur: et meritis bñe
uirginis marie psallentibus infu-
duntur. **No.** Placet quod dicitis.
Mo. Et apud bñam dei genitricem
mariam unguenta sūt sanatiua:
testatur sponsus in canticis dicens.
Meliora sunt ubera tua uino: odor
unguentorū tuorū super omnia aroma-
ta. Et in alio loco in persona illius.
Sicut cinamomū et balsamū aro-
matizans odorem dedit: et cetera.
Quante uirtutis et gracie eadem
sunt ungueta: sequens declarabit
exemplum. **De sanctimoniali cuius tibiā
lesam sancta maria in uisione p̄uē
contigit ut ex sanauit. xviii.**
Quante annos paucos i quodā
centobio sanctimonialiū ordinis
n̄ri satis michi noto: res ualde
delectabilis. Est ibi quedam soror. et
ip̄a michi nota: uite probabilis in-
tunq; feruens in obsequio bñe uir-
ginis marie. Hec cū in genuflectōe

minimo impellente seruire. tempe
quodam genu uel tibiā uulne-
rasset: atq; meridie in infirmitorio
dormiret: uisa est ei in sompnis as-
tare bñā uirgo maria. p̄ridem un-
guenti portans in manu sua. In-
missis q; digitis: de eodem unguēto
peruenit uulneratam tibiā uir-
ginis. Statim tanta fragrantia
affuit. ut sorores in proemio dormi-
entes odore illius excitare sūgerēt:
et ad lectum eius uenientes. eo q̄ ma-
ior ibi sentiretur uirtus odoris dor-
mientem excitarent. Cui cū signa-
sent quis uel unde esset odor tantus.
illa cause non ignara. immo per
eandem signa iam de ueritate uisionis
certior effecta. nichil illis dicere uo-
luit uel signare: tantum inueniens
ut rē dormiret. Que cū rursū
obdormiuisset: iterū affuit ma-
ter dñi secum illam per uisionem
ducens in pomeriū. Cui manū sub-
mento ponens dixit. **Modo diuinite
te super genua tua. Quod cum fe-
cisset: dñā n̄ra scā maria subiuit.
De cetero sic modeste et disciplinate
debes petere ueniam: instruens illā.
Et adiecit. Singulis diebus sequē-
tiam. Aue dei genitricis. michi ad ho-
nozem dicere debes. et ad singulos
uersus ueniam petere. Multū enī
in ea delector. Sanctimonialis uero cui
gilans. ut experiretur si esset aliq̄s
in uisione effectus. tibiā conspexit:
quam non sine multa amiratione
sanatam inuenit. **Novi** Quantū
ex hac uisione conicio. minus pla-
cet bñe uirgini marie in orationib;**

feruor indiscretus: et in gemiflectioni
bus motus indisciplinatus. **No.**

Non contradico. **U**t enim de persona
b̄e dei genitricis marie taceam: no
men eius non tam sententis quā
uuis exemplis dulce super mel of
tendam. **de incluso qui per aue ma
ria mixam sensit dulcedinē. clix.**

Turta ecclesiam sc̄i seuerini in coloni
a inclusus quidam habitat marci
lus nomine: in tuscia ad sanctū
sebastianū quōq̄ ep̄c. et tempe sc̄i
matis quod fuit inter alexandriū
et paschalem. ab alexandro depo
situs. **H**unc cum matrone ciuita
tis frequentarent. et una ei cōfessa
fisset. q̄ dñe nr̄e sc̄e marie dicere
non posset sine quadam mira dul
cedinē: de causa tante gracie req̄
sita respondit. **S**ingulis diebus i
honore eius quinquaginta aue
maria cū totidem uenis dicere cō
sueit: per que tantam dulcedinē
meruit. ut omnis salua oris mei
orationis tempe in mel uideatur
conuersa. **Q**uod cum audisset iā
dictus inclusus: exemplo deuote
femine uir per sex ebdomadas
angelicam salutationē prefato
modo et numero compleuerat: et
ecce tantam dulcedinem sentire
cepit. in illius dulcissime saluta
tionis prolacione. in ore et in gur
ture: ut mellis dulcedinē longe tū
scenderet ip̄a dulcedo. **E**andem dul
cedinem meruit quidam de ordie
nr̄o monachus: exemplo illius pro
uocatus. **H**ec michi relata sunt
ab eodem incluso. **E**cce his tribus

exemplis satis ostensum est. nomē
eius esse sup̄ mel dulce: et q̄ hereditas
eius sit sup̄ mel et fauū. **No.** **U**t
quid appositū est hereditas eius sup̄
mel et fauū. **No.** **R**eperitio confir
matio est: quod hereditamus hoc
frequentamus. **I**n fauo cera est et
mel. **C**era quia tenax est pertinet
ad memoriam: mel exprimit dulce
dinē. **N**on nisi per iugem memoriā
nominis genitricis dei marie pre
missa dulcedo poterit adipisci. **C**e
ra enī illuminat: mel abat et ine
briat. **N**omen marie in cōposicione
odoris fām: opus pigmentarij. **I**n
omni ore quasi mel indulcabitur:
et quasi musica in conuiuio uini.
Utrumq̄ enī illuminacionē sali
cet et refectionē. sc̄a huius nominis
inuocacio operatur: sicut in sup̄
dictis ostensum est exemplis. **No.**
Et quo tanta bona per nomen sc̄e
uirginis marie conferuntur p̄ccatoribz
et iustis: de cetero memorie mee te
nacijs inhereret. **No.** **H**oc si fe
ceris in fine tuo consolacionem ex
perieris. **Q**uero morientibus as
sistat eisq̄ suam mellifluam pre
senciam ostendat: presto sunt
exempla. **de monacho quem sc̄a m.
deosculabatur ante mortem. l.**

In domo quadam hispanie ordis
nr̄i quod p̄nterane uocatur. duo
adolescentes sunt conuersi: et tam
laudabiliter in ea conuersati. ut
uita illorum alijs esset in exem
plum. **E**t quibus unus in obse
quio b̄e uirginis marie ita fer
uens extitit ac deuotus: ita ut in

horis eius decantandis morosus et
 intentus. ut non solum in singulis
 uersibus sed etiam in singulis uerbis
 memoriā ipsius haberet: sicq; horā
 hore cū maximis laboribus pene cō
 tinuaret. Qui cum annos decem et
 septem fecisset in ordine. grauiiter in
 firmatus est: et ministravit ei soci
 us suus ex licentia prioris. Scens eū
 in rē scā et in seruiō dei genitricis
 marie deuotissimū: ut aliquid sibi
 diceret ad edificatiōē intuitu mu
 tue caritatis flagitauit. Cui cū ille
 nichil negare posset nec uellet: res
 pondit. *Hec dñā nra uisitauit me:*
et quia die septima ad dñm suū
migraturus. prederit. Et adiecit.
Quia pte cunctis mortalibus nichil
intencius seruiisti: et ego tibi faciā
quod nondū alicui feci. Collumq;
meū brachys suis stringens: dedit
*michi osculū. **Ro.** Hic legentibz*
ocurrere potest scrupulus. quia superius
dictum est. capitulo tricesimo scdo. q̄
*militi temptato osculū dederit. **Mo.***
Visio ista illam tempore precessit.
 Cum autem agonizaret die et ho
 ra predicta uir beatus. prior dormi
 ens. cellam in qua iacebat turbam
 candidatorū intrare uidit: qui se
 propter animā illius deducendam
 aduenisse dicebant. Statimq; ad p
 cussionem tabule exortatus. surrex
 it et accurrit: et quia celestis esset
 exercitus a quibus deuotus genitri
 cis dei marie famulus foret deducē
 dus minime dubitauit. *Hec dñs*
 abbas asteruensis treueri positus
 multis recitauit. dicens ueraciter i

domo in qua prius abbas fuerat
 gestum. *De hermano conuerso pro q̄*
fatigato scā maria horā decantauit et
*in hēmenrode sine predicto. **li.***
 conuersus quidam fuit hermanus
 nomine: uenozali aratro cuiusdā
 grangie deputatus. Erat eū sine
 rissime uite. et multas a dño con
 solaciones secretē percipiebat: ex
 quibus per pauce ad nrām puenit
 rūt noticiam. Is in officio suo habe
 bat inter alios boues iuueniū fero
 cem ac superbium: quem ad opus
 ure aut nullatenus sine magno
 labore adducebat. Hunc ergo cum
 uite quadam iugo uellet colligare
 et modis omnibz recalcitrantem ne
 quiret compescere: cōmotus animo
 in siluam diuertit: et fustem ad
 rebellem taurū ferendū iniecit.
 Cui minaciter cum uecte uenienti.
 nescio quo spiritu ductus taurus
 occurrit: pedibusq; eius prostra
 tus. licet non uerbis gestu tamen
 humiliati corporis uenam flagi
 tauit. Quo uiso uir dei placatus:
 ait. *Misericordiā queris. in sediam*
tibi non denegabo. Surge et caue.
ne me de cetero inquietes. Ab illa au
tem die taurus idem omniē deposuit
feritatem: adeo ut in gracia mā sue
itudinis nullo coniugalū suorum
*inueniretur inferior. **I**dem fra*
 ter alio tempore cū diuinis labori
 bus fatigatus post completorium
 paulaturus. in suo se stratu collocat
 set: subito recordatus est q̄ ipsa die
 unam horam quam decantare sole
 bat in honore bte marie uirginis.

pro instantia occupationis distulerat: et dilatam obliuione intercedente neglexerat. **E**xit ergo de stratu suo: ut quod neglexerat uel tunc suppleret. Sed eius miserata labores dñi mundi repente astitit ei. Imperans ut quiesceret: et ip̄a pro eo horam neglectā supplere deberet. **Q**uando autē dñs deus iustam laboribus eius remunerationē reddere decreuit. inmisit ei infirmitatē corporis: sed animi gaudiū et consolationē spiritus nō subtraxit. **I**gitur cum per aliquot dies egrotasset: uenit abbas giselbertus tam eum quā ceteros infirmos uisitare. **C**ui cum diceret. nō erubescis frater hermannē. q̄ frater godofridus erit prior tuus in regno celorum? demonstrato quodam conuerso ibidem infirmo. qui trienniu uix in ordine perfecterat: respondit. **N**on dñe. sed quidquid homi ei deus face uoluerit: bene cupio ei. **D**ixit ei abbas. **O** tu semper rides. **F**acies enī ei? naturaliter quasi ad ridendū disposita erat. **H**abe licentiam eundi ad chorū: et ad opus tuū. **R**espondit. **E**go ibo quo deus uoluerit. **E**t quo inquit ibis? **R**espondit. **A**d regnū celorum. **Q**uando ergo morieris? **A**r ille. **P**ost biduū. **N**am et tertia die post hanc. incipiente missa hic ero: et incipiente euuangelio hic adhuc ero: sed anteqm̄ finiatur in regno celorum ero. **E**t uidetur michi hoc trienniu prolixius esse et amplius me grauari: quā totum tempus uite mee quod feci super terram. **V**nde inquit ista nosti? **R**espondit ille. **B**ea

uirgo maria dñi nra hic fuit: et consolata est me. **S**ed et ego raptus sum in celum: ubi etiam uidere merui beatitudinē quam deo largiēte habiturus sum. **A** illo ergo die frequentissime eum abbas uisitauit. **I**am aduenerat dies tertia: et instante hora missę. accessit ad eum felix memorie frater theodericus de cellario minister eius: et dixit. **F**rater hermannē. potero ne ego ire ad missā? **E**rat enī dies quadragesime. **Q**ui ait. **N**on. **S**inite alios ire: uos autē manete meū. et preparate aquā calidā unde lauari debeam. **E**t post paululū. **S**eruite mattam: et aduocate duos fratres qui uos adiuuent. tempus est migrandi. **P**ulsata igitur tabula circa principiu euuangelij conuētus occurrit. et ip̄e abbas inter primos: sic q̄ sc̄a illa anima sicut predecebat ante finē euuangelij soluta est. **N**on **N**on intro si iustus desiderauerit mortē: quem auctrix uite consolata est ante mortem. **N**on **N**on solum presentia eius infirmis dat fiduciam moriendi: sed etiam morientibus risum exultat. qui signū est leticie. **de pauone conuerso qui sc̄am marię**
Qonuersus uidit i hie suo. **I**n. **Q**uidam adolescens etate. friso natione. in lucka cuius supra meminim grauer infirmabatur. **D**eductus ad extrema: in ip̄a agonia sicut michi retulit monachus qui uidit et presens fuit. ridere cepit. **C**ui cum diceret unus ex circumstantibus. **p**aue. hoc ei nomen erat. **an**

modo rides: respondit. Cur non ride-
am? Ecce dñā nrā sancta maria p̄-
sens est: et iam animā meam susci-
piet. Videtur in isto uersiculus poe-
te impletus: incipe parue puer.
risu cognoscere matrem. Puer e-
rat uirtute idem conuersus. quia
simpler et purus: paruus. quia
humilis et mansuetus. Haur du-
biū quā vr̄a uirgo maria mater
nos exhibuerit gestus: quia nō
risum sed timorem uultus exci-
tat seuerus. **De sanctimoniali cui
morienti apparuit. Iiii.**

Simile contigit colonie in ecclā
sancti maurici. Cum quedā
sanctimonialis bone uite in extre-
mis ibidem laboraret. et sorores
morientem circumstarent: illa se-
renata facie subridendo cunctis au-
dientibus in hec uerba prorupit.
Bene ueniat dulcissima dñā mea:
bene ueniat. Sicq; repressis labijs
expirauit. Multum eū illam di-
ligebar: unde et in hora illa terri-
bili dilectam uidere meruit. uisā
salutare. atq; per eam et cum ea
celestem thalamū intrare. Spero
q; demones qui etiam iuris sc̄ssis
in exitu nuntius sunt ipozum. in p̄-
sencia tante maiestatis subsistere
non possunt. Hoc tibi ostendere
uolo per exemplum. **De monacho
cui in ex̄mis subueit cū a dēdibus**

Circa **terretur. Iiii.**
hoc triēniū monachus qui-
dam wernerus nomine in eber-
bacho defunctus est: etate quidem
adolescens et imberbis: sed mente

canus. Hic cum ante horam exitus
sui. sicut ab eius abbate didici. demo-
nes circa se uideret: illoū importu-
nitate ualde turbatus clamare cepit.
Sctā maria libera me ab illis uilissi-
mis: crebrius hoc repetens. Audie-
tes huiusmodi clamorem. hī qui
circa eum erant satis mirabatur:
scientes eum esse taciturnū: et uix
ad interrogata respondere. Post-
modum respirans et inclinans.
ait. Bene ueniat carissima dñā
mea: bene ueniat. Morq; manū
contra demones leuans. et eis insul-
tans subiūxit. Modo iacete uos du-
modo iacete uos ibi. Sicq; post mo-
dicū placido uultu expirauit: an-
gelis gaudiū faciens in celo: sed nō
modicū dolorem fratribus in mo-
nasterio. fuerat eū adolescens bo-
nus et disciplinatus: in ego corpe
et mente. Nec dubitandum est qm̄
in aduentu regine celi. omnis illa
turba spirituum malignorum spul-
sa sit et delecta: sicut in ortu solis
nebula dispergitur matutina. **No.**
Si dñā nrā clementissima maria
in morte peccatoris sicut supradictū
est caplo nono sola sua misericordia
demonū cachinnos compescit: nō
miror si in obitu huius iusti terro-
res illoū nidebitos repressit. **No.**
Bene sentis. Dignū erat ut mater
tocus castitatis etiam ante mortē
in suo famulo tam iocunda uisitā-
tione remuneraret uirtutē inegi-
nitatis. Nec hoc miror de perfecto
monacho: cum ob eandem uirtutē
nouerim suam presentiam cuidam

seculari clerico morienti dei genitricem exhibuisse. **De canonico coloniense cui in fine se ostendit. Iu.**

Quidam canonicus maioris ecclesie in colonia cum in extremis ageret. beatam mariam presentem uidit et agnouit. Quam uisionem cum circumstantibus recitasset. alapam sensibilem inuisibiliter recepit. **Mo.** Que fuit ibi culpa. **Mo.** Puto quia inanis gloria: que mor per eandem alapam est sanata. **Vo.** cabatur enim albertus. et licet corpe fuerit castus. satis tamen existit secularis et delicatus: atq; in uestibus curiosus. **Ne** autem causari possis quum uersis d^{na} tantum claustralibus uirginibus uel contuentibus decedentibus suam presentiam inuisibiliter impendat. eosq; ad uitam eternam perducat: per sonam laicam et uxoratam tibi proponam. **De symone cruce signato quem morientem consolata est. Ivi.**

Quis quidam de tulpeto uir honestus conononime in hac extrema expedite signatus: cum alijs peregrinis ad mare usq; puenit. Sibi grauiter infirmatus: cum moriturus esset. cepit mirabiliter iocundari. Requiritibus socijs de causa leticie: respondit. **Quare non gaudeam?** **Ecce** domina u^{ra} sancta maria hic preses est: et hec michi dicit. **Cum.** quia reliquisti uxorem. filios. et omnia tua propter honorem filij mei. periculis te exponens: ego bene et plene tibi restituiam. **Qui** statim exclamauit. **En** uideo celum apertum.

et in eo sedem michi preparatam: ad quam celerius sum ascensurus. **Mor**q; sacro oleo postulans se iungi et uiatico dⁿⁱ corporis nutiri. hominem peregre deposuit: et sicut uerus peregrinus in celesti patria laboris sui premiū suscepit. **Non** **Non** miror: si homo iste iustus uel potius per crucis signationem iustificatus tam mirifica uidit. et promeruit: sed si nosti dic unde mirer. **Mo** **Duo** tibi dicam exempla diuine pietatis eiusq; genitricis marie: que te non solum in ammiracione immo etiam in stuporem merito conuertant. **De milite decollato qui per eam euasit gehemta. Ivi.**

Miles quidam nobilis. sed criminosus. tempe quodam ab inimicis suis captus est. Et quia mortales ceant inter eos inimicie: uisum est eis expedire ut in instanti moreretur. Cernens uir nobilis sibi mortem imminere. et nullum adesse remedium uite: suppliciter uoce dixit ad illos. **Rogo** uos intuitu dei ut ad iudicium mortem meam differre dignemini: quatenus alicui sacerdoti peccata mea possim confiteri. **Responde** runt illi. **Non** esset nobis hec dilatio tuta. **Contingere** posset. ut cognati et amici tui uenientes eriperent te de manibus nostris: et esset error uouissimus peior priore. **Cui** cum precepissent ut se prosterneret ad decollandum: dixit hoc uerbum. **Deus** tu scis uoluntatem meam. **Et** subiit.

Septima distinctio

Animam meam commendam uirginis
filio. Sicque decollatus est. Erat tunc
temporis obsessus quidam iuuenis.
Cui cum dicerent quidam audita mor-
te tanti tyranni: modo magnam ha-
betis gaudium propter animam mili-
tis illius facinorosi: lugubri uoce
respondit. Nequaquam: unum enim uer-
bum moriens protulit, propter quod
saluatus est. Haurit dubium quum ope-
bre marie uirginis, cuius filio ani-
ma occidendus commisit, penne gehē-
ne sic subtractus: et cum latrone
confitente paradisi gaudium addic-
tis. Aliud tibi referam unde amplius
narrabis, quod michi quidam abbas
ordinis nostri retulit: circa hoc quin-
quaginta annis illud contigisse. **De**
latrone quem decollatum sepeliri fecit

Anciana **in ecclesia.** **lviii.**
civitate tridentina, sicut michi retu-
lit quidam abbas latro nomina-
tus uersabatur: a quo multi dep-
dabantur: et qui se defendere uo-
luerunt nec potuerunt, occideban-
tur. Hic cum die quadam mona-
chum quendam ordinis nostri obuium
haberet, sperans quod pecuniam porta-
ret: ait, Nisi uoluntarie sequaris
me: occidam te. Quem cum mona-
chus sequeretur, et quereret in uia
quis esset, uel quid operis haberet:
respondit ille, Ego sum latro ille
famulus: nomen suum exprimens.
Cui cum monachus diceret, iam inci-
pitis canescere: et non timetis aetate
uestre? Respondit ille, Non plus
quam petrus. Et tacuit monachus.
Veniens in speluncam illius: aut

intra se. Si posses hominem hunc
conuertere: magnam deo prestares
obsequium. Dixitque ad latronem,
Si licet michi aliquid uos interro-
gare? Respondente illo, licet: mo-
nachus subiicit, Qualis existit
uita uestra a principio? Respon-
dit ille, **Pessima.** Quando puer-
eram cum omnibus meis coetane-
is contendebam: factus adolescens
fueris operam dedi, deinde iuueni
proficiens latronum exercitum, in
quibus adeo profeci: ut hodie ca-
put et magister sim omnium latronum
huius provincie. Ad quod mona-
chus, Numquid non timetis pe-
nas eternas, huiusmodi operibus
preparatas? Dicente illo, de anima
nulla michi questio est: eo quod per-
dita sit. Monachus respondit,
Et si possem uobis ostendere uiam
salutis: uelletis michi acquiesce-
re nec ne? Ait latro, Etiam uobis con-
sentirem. Et ille, Ieiunate unum di-
em in ebdomada in honore sancte
marie genitricis dei, et nullum in
illa ledatis, et sciatis pro certo: quia
gratiam apud filium obtinebit. Res-
pondit latro, Hec reuera faciam, et
iam uoueo: nichil ea die comedam,
nullum depredabor: nullum ledam.
Elegitque diem sabbati: nichil in eo
mali operans: immo plurimos
a sociorum manibus depredandos
sive occidendos ob honorem beate
marie uirginis eripiens. Eodem
tempore tridentum ab hostibus per-
circuitur et infestabatur: et exeu-
tes satellites ciuitatis cum hostibus die

sabbati insequerentur. iam dictū
latronem inermē propter sabbatū
cum ceteris ceperunt. Et cum esset
fortissimus non se defendebat cum
caperetur. non se excusabat: nec
loqui uoluit interrogatus cum
duceretur. Veniens in ciuitatem.
mor ut cognitus est patibulo ad
iudicatus est. Nutu tamen ut cre
ditur bēe marie uirginis sup pul
chritudine corporis eius iudices mo
ti: in hoc conuenerūt. ut prouincia
abiuuata uiueret. Quod cum ille
abiuuaret. et diceret. non faciā. me
lius est em̄ ut hic peccata mea luā
qm̄ in futuro: responderūt. Sine
tamen ut decolleris. Non autē iquite
qualis sit pena: diuino modo occidat.
Enlli. Vis ut uocetur tibi sacerdos?
Respondit. Non est necesse. Omnes
cū xp̄iani estis: omnibz uobis oīa
peccata mea confiteor. Quod cum
fecisset cū multa contritione. nich
il se boni unq̄m fecisse testabatur.
preter illud ieiuniū quod a mona
cho didicerat. Sicq; extra ciuitatē
decollatus est: et in eodem loco sep
tus. Nocte eadem ut giles poetarū
circa eius tumulū luminaria uide
runt. Quinq; em̄ matrone corp
effodientes. et caput corpori adap
tantes posuerūt in feretro: mire tex
ture purpura superiecta. Et quibus
quatuor singulas candelas ardētēs ī
manibz habentes. per quatuor p̄tes
feretrū tollentes: quita que clarissi
ma om̄m erat cū candela sequēte usq;
ad portam uenerūt: ibi corpus depo
nentes. Custodes ista uidentes. timu

erūt putantes esse fantasina. Qui
bus illa dicebat. Dicitē episcopo ue
stro. ut capellamū meū a uobis detol
latum in tali loco ecclesie honorifice
sepeliat: minas addens si negligē
ret. Et nominauit se. Mane cum
episcopo hec essent nūciata: cū clero
et populo exiens. purpuram depo
suit: caput precisum corpori iunctū
uidit et expauit. texture amq; pur
pure humanū artificū excedentem
amiratus relatis credidit: hominē
q; cū timore et honore maximo. nō
ut latronem sed sicut xp̄i martirē ī
loco designato sepeliuit. Ab illo t̄p̄e
usq; hodie uix aliquis adules in
illa prouincia iuenitur: qui eius
exemplo diem sabbati in honore
dñe nr̄e scē marie non ieiunet. **No**
Cum opera bona extra caritatem
facta mortua sint. quomō ieiuni
um siue aliud opus scdm̄ genus
bonū. tempore latrociniū gestum.
dei genitrici marie placere potuit.
Mo. Per obsequiū quod beate uir
ginis marie impendit. abilem se
reddidit gratie: p̄ finalem contritio
nem factus est filius glorie. Per pe
nam temporalem quam libenter
ac patienter sustinuit: purgatorij
penas euasit. Non em̄ punit deus
bis in idipsum: nisi medicina con
tempnatur. Non aliter audeo dif
finitre. Legimus em̄ in uita patrū
cuidam latroni conuerso pietatis
opera que in latrocinio egit enu
merasse. sc̄m̄ respondisse palmu
um. Numquid aliquid tale egi. id ē
tam magnū in uita mea. **Novē**

Historia hec tam mirabilis, ualde
accendere debet peccatores in amore
sancte dei genitricis marie. **Moni**
Adhuc unum sup est caplin. quod os
ordinis nri professores, magis oibz
que adhuc audisti in illius amore
accendat: propter quod presenti di
stinctioni pro conclusione illud re
seruauit: quia quod nouissimo loco
dicitur: memorie fortius ipeunitur.
de monacho q ordine cisterciense uidit
sub pallio s marie in regno celorum

Monachus quidam **Capl. lxx.**
ordinis nri dnām nrām scām
mariam plurimū diligens: ante
paucos annos mente excedens, ad
contemplationē glorie celestis deduc
tus est. Vbi diu diuersos ecclesie
triumphantis ordines uideret: an
gelorum uidelicet patriarcharum
prophetarū, apostolorū, martirū,
confessorū, et eosdem certis caracte
ribus distinctos: id est in canonicos
regulares premonstratenses clu
macenses; de suo ordine sollicitus,
cum staret et circumspiceret, nec ali
quam de illo personam in illa glā
reperiret: ad brām dei genitricem
mariam cum gemitu respiciens,
ait. **Quid est sanctissima dnā, q**
de ordine cisterciensi neminem hic
uidet. Quare famuli tui tibi tam
deuote seruientes, a consorcio tāte
beatitudinis excluduntur. Videns
eum turbatū regina celi: respon
dit. Ita michi dilecti ac familiares
sunt: hy qui de ordine cisterciensi
sunt: ut eos etiam sub ulnis meis
serueam. Aperiensq palliū suū

quo amicta uidebatur, quod mi
re erat latitudinis: innumerabile
multitudinē monachorū, conuer
sorū, sanctimonialū, illi ostēdit.
Qui nimis exultans et gratias
referens, ad corpus redit: et quid
uiderit, quid ne audierit, abbati
suo narrauit. Ille uero in sequenti
caplo hec referens abbatibus, os
letificauit: ad ampliozem scē dei
genitricis marie amorem illos ac
cendens. Igitur quia uirginē bea
tam mariā, nimio speculū uirgi
nitatis cuius merita et gloria om
nem scōrum altitudinē transcen
dūt, laudare non sufficō: quasi
imperitus orator illam laudando
deficō. Ipsam igitur tuas aduoc
orationibz deprecor: ut desertum
meū ipā suppleat, et que scripta
uel scribenda sunt fructuosa fa
ciat. Amen.

Incipit capla octauae distinctiois
de diuersis uisionibus.

- Caplin primū**
- R**atio quare in octaua distinctioe
de diuersis uisionibus tractetur. **ii.**
 - D**e sacerdote cui natiuitas xpi in som
nis reuelata est. **iii.**
 - I**tem de socore cristina et eadem natu
rate. **iiii.**
 - D**e diuersitate somp **v.** rate.
 - m**orū et uisione spiritali. **v.**
 - D**e monacho qui xpiū quasi recentem
natū uidit cum maria et ioseph **vi.**
 - D**e priore qui uidit stellam i nocte
dnice natiuitatis sup cantantes. **vii.**
 - D**e richmude que in ephra xpiū uidit
in presepio, patris uocem audiens de
sup **viii.**

apparuit in etate trienni. **x.**
De predita richmude que dñm uidit i
domo pontificis inter persecutores. **x.**
De uirgine cui xps frequenter uigilanti
apparet in cruce. **xi.**
De daniële monacho cui xpc apparens
in cruce contulit gratiam lacrimar. **xii.**
Quomodo intelligendū sit pūssū pe
tram et fluxerūt aque. et cerā. **xiii.**
De petro monacho de claustrō. **xiiii.**
Item de monacho eiusdem cenobij rep
tato in cui⁹ aspectu crucifiri vulnera
De xp̄na monacha **xv.** puncta sūt
cui crucifirus apparuit. et senex pungēs
De sc̄moniali **xvi.** vulnera eius.
temporata quā xpc completus est. **xvii.**
De duobus conuersis claustrī qui uide
runt xp̄m in aere pendentem in cruce.
Item de conuerso de lucka qui **xviii.**
uidit xp̄m cū quindecim religiosīs in
aere crucifirum. **xix.**
De crucifirione religiosorum. **xx.**
De conrado conuerso qui in extasi
factus xp̄m uidit in cruce. **xxi.**
De milite cui cruce inclinauit quia
inimico suo peccerat ob amorē illius.
De sc̄moniali cui crucifirus **xxii.**
tenebras temperauit. **xxiii.**
De nouicio cuius fronti cruce im
pressa est cū inclinaret ad gloria p̄ri.
De monacho pictore **xxiiii.**
qui in parascoue mortuus est. **xxv.**
De crucifiro ecclesie sancti Georgij
in colonia que campanariū trulit.
De uindicta in milites **xxvi.**
qui hostes suos in ecclesia occiderunt.
De uindicta dei in damna **xxvii.**
tauos qui sine crucifiri traxerunt.
Item de concubibus quos **xxviii.**

crucifirerūt cū fugere uellent ad xp̄m and?
De ep̄o qui in paupere **xxix.**
conquestus est conuerso se fuisse pūssū.
De henrico contracto mōcho **xxx.**
clareuallis qui in sompnis uidit xp̄m
in pectore suo obdormire cū infirmus
De theobaldo **xxxi.** moreretur
comite qui in figura leprosi xp̄i pedes
De ep̄stopo qui **xxxii.** lauit.
leprosi nates lingens gēnā decidentem
Item de ep̄o **xxxiii.** suscepit.
salzburgense qui leprosum cōmunicās
uomitū eius sumpsit cū sacramentū
De odore **xxxiiii.** erexisset.
aromatico in pascha. **xxxv.**
De passione dñi nr̄i ihu xp̄i. **xxxvi.**
De sancto spiritu. **xxxvii.**
De henrico conuerso et columba quā
uidit super caput hermiāni prioris.
De monacho in cuius **xxxviii.**
capite uisa est colūba cū legeret euuāge
De sc̄moniali **xxxix.** lū.
cui mentaliter ostensum est sacramē
tū sancte trinitatis. **xl.**
Qua similitudine electi dicantur
De angelis. **xli. xlii.** membra cristi.
De uirgine que per angelū liberata
est a stimulo carnis. **xliii.**
De conuerso qui angelū frequenter
uidit et dicendo gratiam perdidit.
Quid operetur angelus **xliiii.**
hominis siue malus circa hominē. **xlv.**
De sorore xp̄na que uidit angelum
presentatorem animarū. **xlvi.**
De hominibz qui uiderūt reliquias
montis godmsbergh transigrare i
De milibus **xlvii.** strombergh.
templi quos pagani uidere non po
tuerunt dum horas suas dicerent.

De patriarchis et prophetis. **xlvi.**
De monacho clareuallis qui sc̄m **xlvi.**
iohannē baptistam diligit. **l.**
Item de sc̄momiali eiusdē precursoris
De duabz monialibz **li.** dilectrice.
contēdentibz pro sc̄o iohē baptista atqz
De canonico **lii.** cuius angelista.
hūmense quē sc̄s iohēs baptista trussit.
De mercatore cui meretrix uenit **liii.**
didit brachiū sc̄i iohānis baptiste.
De dente eiusdem qui est **liiii.**
apud nos et de uirtutibus per eum
De apostolis. **lv.** factis.
De femina fornicaria que sc̄m **lvi.**
andream repudiavit. **lvii.**
De pelle ursina sc̄o andree cingra per
quam mare furens sedatum. **lviii.**
De homine per sc̄m iacobū a suspen
dio liberato. **lix.**
De gherardo milite quem dyabolus
de ecclesia sc̄i Thome in india in mo
mento transtulit in terrā suam. **lx.**
De dente sc̄i bartholomei de quo san
guis exiit cum deberet diuidi. **lxi.**
De femina que sc̄m iudam cōtempserat.
De braxatrice ecclesie sc̄orum **lxii.**
aplorū cuius domus inter flammās
miraculose seruata est. **lxiii.**
De karolo cūe qui lapides ad funda
mēta ecclē eorūdem apolorum obtulit.
De martiribus. **lxiiii.**
De reuelatione martiris nr̄i. **lxv. lxvi.**
De sanctis ante alkazer in aere uisis
per quos xp̄iani adepti sunt uictoriam.
De reliquis martirū que **lxvii.**
bernardū in latere stimulauerūt dū
illicite moueretur. **lxviii.**
De dente sc̄i Nicolai in brunoylre. **lxix.**
Quare br̄s Thomas cātuariensis

plus ceteris martiribz miraculis cho
De freno per quod **lxx.** ruscet.
multa fiebant multa fiebant miracula
cum eisdem martiris esse putarentur
De confessoribz **lxxi.** et non esset.
De conuerso cui sanctus **lxxii.**
Nicolai apparuit in choro. **lxxiii.**
De fure quem idem confessor a pan
bulo liberauit. **lxxiiii.**
De adam monacho quem sanctus
Nicolai cum sancto patermano ab
infirmirate sanauerit. **lxxv.**
De puero opihone cui sanctus Nyo
colai mortem suam predicat.
De tabula sancti Nyo **lxxvi.**
lai apud porcetum. **lxxvii.**
De magistro iohanne cui infirmā
ti sanctus Martinus et sanctus go
dardus succurrerūt. **lxxviii.**
De geraldō abbate clareuallis cui
sanctus Eucharis cū socijs apparuit.
De uirginibus **lxxix.**
De theoderico episcopo leuonie **lxxx.**
qui sanctā mariam magdalenam
uiduit et sc̄am margaretam uirgin
ibus assistere uidit cum eas uelaret.
De arnoldo monacho **lxxxi.**
uilariensi quē sancta maria mag
dalena sanauit per tactum. **lxxxii.**
De abbatissa in houene cuius ocu
los sancta lynthildis curauit. **lxxxiii.**
De imagine sc̄e katherine ibidem.
De osse sc̄e katherine **lxxxiiii.**
quod oleum stillauit. **lxxxv.**
De duabz sacris uirginibus que de
folcoldestrode reuerse sūt colomiam.
Item de duabz uirgi **lxxxvi.**
nibus vnderam milii que per reuela
tionē sunt inuēte et nobis donate.

O euatore qui de carum **lxxxvii.**
reliquis miraculose obtinuit. **lxxxviii.**

O conuerso que una sanctarū uirgi
nū in sompnis osculabatur. **lxxxix.**

O esse equino quod de esū reliquis
miraculose protectum est. **xc.**

O puella que ad ymnū. Te deū lauda
chorū psallentū in celū transferri uidit

O eius que heremianus abbas **xcii.**
uidit de loco nostro. **xcii.**

O Rudolpho qui illocis manibus
tunit tangere asuerlorū **xciii.**

O sū montali que propter defectum
unius pietatis uirgine consolata est.

O conuerso qui dicendo pōdit **xcv.**
dulcedinē diuinitus concessam. **xcvi.**

O uatore prophetici spiritus qui
apparuit henrico conuerso. **xcvii.**

O Rudolpho canonico de aldensele cui
uir candidati horas canonicas decanta
uerunt. **Capo quare in octaua dis
tinctione tractetur de diuersis uisionibus**

Cap. .j.
Mirari pote
ris quare
distinctionem
diuersarū
uisionū ad
octauam
distulerim
locum. **Ad**

absq; ratione et causa sacramenti
noueris hoc factum. Sicut enī xp̄s
in euangelio scalam composuit ex
octo beatitudinibus. per quam celos
conscendere possit omnis xp̄ianus.
ita in hac distinctione scala erigen
da est ex totidem ordinibus per quā
humane uisioni condescendat celest

is exercitus. Duo latera hui⁹ scale
duo sunt genera uisionū. corporalis
scilicet et spiritalis: ita tamen ut
per spirituales omnis uisio intel
ligatur. in qua solus spiritus ope
ratur. **Quē** est uisio corpora
lis? **Mo** Cum aliqua dono dei corpo
raliter uidentur. et per illa aliquid
significatur: ut sicut helizcus uidit
currus igneos in raptu helye. et rex
balthazar articulos manus scribē
tis in pariete. Hac uisione sepe an
geli nec non et anime sanctorū in
subiectis corporibus a mortalibus oculis
corporeis contemplantur: ut postea
dicetur sub exemplis. **Quē** est
uisio spiritalis? **Mo** Que fit per
imagines sine corporibus ut fieri so
let in extasi et in sompnis. Sub hac
comprehendamus et uisionē intel
lectuales. licet multū ab ea diffe
rat. Quam quidam dicūt esse tri
plicem. enigmaticā scilicet quam
habent uisatores: presentariā qua
utuntur ciues. et mediastinā quā
habuerunt adam et eua in paradi
so. **Quid** est uisio intellectua
lis? **Mo** Visio intellectualis siue
mentalis est: quā nec corpora nec ima
gines rerū uidentur. sed in incorpore
is substantiis intuitus mentis mi
ra dei figuratur potentia. In supremo
gradu hui⁹ scale locemus xp̄m. qui
deus est et homo: caput et origo omni
scōrum. In scōdo gradu descendendo
ordinē angelorū. In tertio gradu or
dinē patriarcharū atq; propharū.
In quarto gradu ordinē aplozū. In
quinto gradu ordinē martirū. In

O monacho qui arā suam **xcviii.**
uidit in specie infantis. **xcviii.**

terto gradu ordinē confessorū. In septimo gradu ordinē uirginū. uiduam et continentū. In octauo gradu uisionem quarumlibet rerum miraculose apparentiū. **Ad** Quali modo siue in qualibz formis celestes spē utrum sint angeli seu humani mortalibz se uidentū exhibeat. magis exemplis qm sententijs scire desidero: preuista tamen prius uisione dei ac saluatoris nr̄i ihesu cristi. **Mo** Inuoca meū sp̄m sc̄m qui ab ip̄o procedit de cui? etiam apparitōe mirabili aliquid dicere propono: ut hoc quod postulas digne ualeam adimplere. licet indiuisa sint opa sc̄e trinitatis. et patri filius atq; utriq; spē sanctus credatur consubstantialis: nūqm̄ tamē in subiecta creatura pater mortalibus apparuisse reperitur. quod de filio et sp̄m sc̄m dici non potest. Quas siquidem ī ep̄i persona naturas confitemur: diuinam et humanā. Scdm̄ illā lucem habitat inaccessibilem: in qua nemo cum uidit unqm̄. Scdm̄ istā humanam sc̄licet. in terris uisus est: et cū hominibus conuersatus est. Uisus est enī ante legem et sub lege a p̄ribz. sed in aliqua subiecta creatura: uisus est tempore gr̄e in humana natura. Et licet semel ex uirgine sit natus. nutritus ac lactatus: semel a magis adoratus. et in templo presentatus. passus. et a mortuis suscitatus. ascēdit q; in celū: attamē usq; ad diem iudicij eadem sacramēta mirabiliter quodāmodo renouare non desinit: scdm̄ predicta uisionū genera suis

dilectis et electis. nūc in infanzia et puericia. nūc in adulescentia et iuuentute suam presentia exhibēs: sicut sequentia declarabūt exempla. **De sacerdote cui natiuitas i sc̄p̄m**
Sacerdos quidam **reuelata ē. ij.** de domino nr̄a diuini sacramēti incarnationis ep̄i plurima cogitaret: nocte quadam per uisū in natiuitatis eiusdem raptus est diuersorū. In quo diuini audiret quia uirgo esset paritura: respondit. xp̄e semel uatus est: de nouo uaso non poterit. Si uirgo hec paritura est: aliquis propheta magnus de ea natus erit non ep̄s. Vir uerba faterat: et ecce illa sine omni dolore peperit filiū. panisq; inuolutū. monacho porrigebat. Quem ille inter brachia sua colligens ac deosculans misterij intellexit: et in otu dulcedinis illius euigilans. premissas cogitationes tam iocunda uisione remuneratas minime dubitauit. **Ecce uisio hec spiritualis fuit: sed in sompnis facta.** Aliam huic sub uigam uisionem: qm̄ discernere nō possim uerū in sompnis sc̄re perueniens excessum contigerit. propter diuersorum relationem. **Itē de sacrore xp̄ina et de eadem xp̄i natiuitate.**

Dominus uenerabilem **Ca. iij.** uirginē cristinā cui⁹ in precedentibz memoria habita est. ī bergis sanctimoniam. uisione sue uatiuitatis letificare uolens: tempore quodam ei cum matre et ioseph apparuit panis inuolutus. et in presepio reclinatus. Erant enī idem

pānculi lancei et albi: a pānis sororū nichil differentes. **f**alsa uero q̄ mēbra eius ligata erant: grisei coloris uidebatur. **V**ides quanta hūilitas. quanta pietas in dei filio. **P**ānis uero soros pānis ordinis conformare dignatus est: ut amplius illa bēa de suscepto habitu gratularetur. **S**ile habes in superiori distinctione caplo decimo sexto. ubi dñs epiano de claustro morienti in cuculla cum matre apparuit. **N**ou. Quod gen uisionis uidetur tibi precellere: illud saluet quod fit in sompnis. siue illud quod fit in excessu mentis. **N**o. **U**t plenius de hac questione te expedire ualeam: diuersas sompniorū causas tibi distinguam. **d**e diuisitate sompniorū et de uisione spiri

Sompnium quōq; fit **talē. iiii.** **S**er reliquis cogitationū et curis: quādoq; ex crapula: quōq; ex iamione uentris: quōq; ex illusione et fantastica imaginatione inimita sine precedente cogitatione: quōq; ex pmissa cogitatione illusione secuta: quōq; per reuelacoem sp̄s sc̄i. q̄ multis modis fit: et est hoc genus sompnij dignissimū. **N**ec tamen minus imo magis meritorū est: si cogitacō sc̄a precessit. **I**gitur quocumq; modo uisio fiat nocturna. meo iudicio illa q̄ fit per mentis excessū autefertur: quia certior. quia carior. quia iocūdiōr. **P**rior uisio quā de celestibus est proprie dicitur reuelacio: secunda contemplacio. **I**n utraq; homo moritur exterior: et uiget interior. **I**lla ē infra racionem. et ideo habet meri

tū: ista supra racionē unde magis pertinere uidetur ad p̄mū. **Q**uāto mens per cōtemplacionē in deum uadit: sensus racionis deficit. **H**inc est q̄ in ortu beniamin rachel moritur. **R**achel que interpretatur uisū principū designat racionē: beniamin cuius interpretacio est filius dextre. cōtemplacionē. **R**achel uero in natiuitate beniamin moritur: tunc de racione celestium cōtemplacio uasatur. **Q**uāte sit infirmitatis sensus racionis. mens intra se reperit. **Q**uod si uerū non esset: apostolus excessum suū manifestans non diceret. **S**ive in corpore siue extra corp̄ nescio deus sc̄i. **N**o. **I**tem uisio spiritalis dignior sit corporali: magis tamen me delectat audire exempla de ista: quia celestes spiritus siue q̄d maior est ip̄m creatore spirituum oculis corporeis posse uidere. om̄ib; uisibus antepono. **N**o. **V**isionē tūc tibi referam: de qua iudicare debes. utrum spiritalis sit an corporalis: est enī de natiuitate xp̄i. **d**e monacho q̄ xp̄m quasi reuerenter natū uidit cū **alhemeneode maria et ioseph. v.** **M**onachus quidam in magna erat deuotione: et uidebatur bonam diuinā super se habere. **E**rat quippe in opere strenuus. in oracione et psalmodia deuotus: potens ad uigilandum: et feruens ad quodlibet inuictū. **C**umq; tam bonū circa factum om̄i sc̄orum habuisset spiritū eiusq; nullū aut modicū per plures dies sensisset detrimentū: cepit non tam audacter q̄m reuerenter

a dno precibus erigere: ut eum i festo
sue sanctissime natiuitatis qualicū
q; consolaretur uisitacione. **A**derat
iam uigilia natiuitatis dñice. et ille
necdum tepuerat a deuocione: nec
a supradicta defecerat intencionē:
presumens et presagiens aliquid
de diuina dignacōe. **O**e nocte autē
ubi surrectum est ad matutinas:
tantus torpor inuasit corpus eius.
et animā eius. ut etiam cederet eū
uiuere. **I**ntrauit tamē chorū cū
alijs. nil psallere ualens aut uolēs
dulcissimā illam sollempnitatem
ex toto ut sibi uidebatur amissurū?
a desiderio suo frustratus. **A**ccessit
uero ad eum alius monachus in
miciens ut pro ipso responsoriū deci
mū cōmitate debuisset. **A**t ille non
infirmitate prepeditus sed desidia
deuictus: signū resistabat. **S**ic ergo
felices illas uigilias et sollempne
gaudiū infelici torpore transiebat:
quippe quē nec psallere nec ad res
ponsoria surgere licebat. **I**n decima
tamen lectione sedebat sibi uigilās
quidem sed clausis oculis: et cogita
bat molestias suas in amaritudine
animi sui. **D**icebatq; sibi: secum
ratiocinando. **E**cce sic et sic habuisti:
hec et hec petisti. **U**bi nūc est il
la deuocio. ubi spes illa: et pia de
diuinitate presumpcio: **Q**uid nūc
agitur tecum? **E**t adiecit. **P**eceras
ut aliqua tibi reuelacio fieret. et si
modo fieret: quid potissimū uidere
eligeres? **U**tq; dñm ihm xp̄m. uel
dulcissimā eius matrem: aut cer
te ambos simul. **C**umq; hys et hu

iusmodi cogitacionib; occupat⁹
sederet. uigilans ut supradictū
est: sed clausis oculis: lector dixit.
Tu autē dñe. **E**t cātor surgēs sub
iūct responsoriū. **B**ēdictus qui
uenit in nomine dñi. **E**t ecce assitit
ante illum torpentem monachū.
matrona quedam reuerēdi uult⁹
et incomparabilis pulchritudinis:
habens in brachio infantulū adeo
paruulū. quasi recēter natum. i
uolutū fasciulis uilibus ualde co
abictis: intm̄ ut etiam supulita
te earum ille compassionem con
ciperet. **S**tabat autem quasi retro
ipam senex amictus pallio. indu
tus tunica. et pilleus nō acumi
natus super caput eius. que om
nia uidebantur esse de lana alba
et mūda. **V**ultū tamen semis uide
non potuit: situ pillei impediēte.
Vidit etiam fuscim cū hīs pende
re a latere matrone: sed colum vi
disse se non meminit. **V**idit: et
quā clarus uidere uoluit
qm̄ uidit: nichil uidit. **A**peruit em̄
carnales oculos: et gloriosam illā
uisionē perdidit. **E**t intellexit q; he
ata uirgo maria fuisset illa matro
na: infans xp̄s. et senex ioseph. **E**t
recepit in illa hora sp̄m suū bonū:
et reliquū scē sollempnitatis officii
transegit in gaudio magno. **A**nno
gracie millesimo ducentesimo deci
mo tertio. facta est uisio hec. **N**on
Quia genus huius uisionis dister
nere non ualeo: ad tuū illud exa
men transmittō. **M**o. **E**xpertorū
esset talia distinnere. **E**t si dixerō uisi

onem hanc fuisse spirituales. obicitur quod non sit in sompnis facta. quia monachus tunc uigilauit: neque in extasi. quia sensuum exteriorum eo tunc bene compos fuit. Item si iudicauero illam corporalem: respondes quod oculis corporalibus clausis corporaliter uidere non potuit. Quid ergo? Audi de hoc meam opinionem. non assertionem. Quantum ex alijs uisionibus colligo: corporalem illam uidit: quia lucidum Christi aspectum cuiusque celestium. tam subtilis palpebrarum prohibere non potest paries. Hinc est quod inclusa quedam cum a sathana sub specie angeli illuderetur frequenter. et hoc quidam sacerdoti literato confessa fuisset: dolos ille non intelligens. respondit ille. Cum denique tibi apparuerit: oculos claudere. Si angelus fuerit domini bonus. non minus eum uidebis: si uero malus illum ita uidere non poteris. Quod uerum esse experimeto didicit. **De uisore qui uidit stellam se caritates in**

Alteri nocte quadam. vi.
Auidam sacerdoti supradicte domus tunc priore existente. dominus sub alio typo natiuitatis sue in stellam ostendit. Cum in quarta dominica aduentus cantus responsorii. In tuemini quantum sit iste qui ingreditur ad saluandas gentes. inciperet: et pars conuictus ad librum stans inceptum perficeret. in choro abbatis super formam cui caritates imitabant. circulum lucidum uidit: et in circulo stellam clarissimam radiantem. Et mox intellexit si

cur intelligere debuit. quod stella eadem designaret christum: circulus uero lucidus orbem terrarum illius aduentu illuminatum. Se stellam esse testatur in apokalypsi dicens. Ego sum radix et genus dauid: stella splendida et matutina. Et in secundo euuangelio se appellat lucem mundi. Hec de christi natiuitate tibi dicta sufficiant: sciasque me hanc uisionem ab eius ore audiuisse qui eam uidere meruit. Porro quam gloriosa uisio quidam sacerdotum nostrum in christi natiuitate de christo sit ostensa: audies in distinctione sequenti. **Non**

Proter ut gradatim ascendas de festiuitate ad festiuitatem: et de infantia ad iuuentutem nostri saluatoris. **Mo.** Sic faciam: uisiones quas in illis. et de illo factas noui tibi recitando. **De richimude qui in presepio uidit christum in presepio audire prius uerbo uoce desuper. vii.**

Quedam circa hoc triennium defuncta est richimudis nomine: habitu secularis. sed uita ualde religiosa ac spiritualis. Ieiunijs et obsecrationibus semper uacabat: mente sepiissime excedens: ita ut celi secretis interesset. et celi regem cum celi ciuibus frequenter uideret. In quadam sollempnitate epiphaniarum. cum in monte sancte wallurgis interesset matutinis: et abbatissa inchoasset responsorium duodecimum scilicet. In columbe specie. illa uigilans et orans in extasi facta: christum infantem panis inuolutum et in presepio positum coram se uidit: et circa

illum quasi thronū aureū ad simi-
 litudinē iris. **E**ratq; ex utraq; parte
 eius multitudo angelorū. manib; **q**
 extensis cum adorantes: et oculorū
 suorū acies in illum indefinabili-
 ter defigentes. **N**ec mirum. **I**psē est
 speciosus ille formę pre filijs hōmī:
 in quem teste apłō angeli concu-
 piscunt prospicere. **C**umq; uentū
 fuisset ad locum illū. paternā uocē
 audita est: non cōuentū illa bñā
 in qua tūc temporis sensus ceteri
 oēs defecerant: sed patrē audiuit
 dicentem. **H**ic est filius meus di-
 lectus: in quo michi bene cōplacui.
Erat enī idem dei filius tantū decōis.
 et uocē patris tantū dulcoris: ut ex-
 primere michi non sufficeret. **R**eq;
 sicut etiam a me. quales essent effi-
 gies angelorum: respondit. **S**ta-
 turas habent humanas: facies
 uirginibus simillimas: genas ad-
 instar rosarum rubentes: et in reli-
 quis membris nitetis inue candi-
 diores. **A**lias michi adhuc retulit
 uisiones: quas locis competentib; **r**
 rephrabo. **D**e festo uero purifica-
 tionis habes in distinctione superci-
 oel. capłō uicesimo. uisionem miri-
 ficam uirginis de quidone. **N**on
 Puto huiusmodi reuelationes qñ
 doq; ex affectu orationis obtineri.
Quo. **H**oc certissimū est **de uirgine**
cuī xp̄s apparuit ī etate tertiū.
In framma uirgo quedam. **V**ni
 xp̄m in etate tertiū annorū quando
 iam loqui per naturam poterat. vi-
 dere desiderans: hoc ut fieret p̄abus
 instabat. **E**rat enī tam p̄fecte uite

ut non in merito talia presumeret. et
 se exaudiri speraret. **D**ie quadam
 cum dicta missa. ip̄a populo omnī
 egressa. sola in ecclesia moram fa-
 ceret. et oraret: infantem quasi ter-
 cennem circa altare deambulante
 conspexit: putans a matre illum
 ibidem neglectū. **E**rat enī tam spe-
 ciosissimus. et tante gratie uultus
 eius. ut in eius aspectu delectata. ad
 se uocaret: et in ambrus demulceret:
 sic dicens. **D**ic michi bone puerule.
 ubi est mater tua? **Q**ui dum nichil
 ei responderet. estimans illa utpote
 infantē eum nondū posse fari: sub-
 uicit. **N**osti dicere pater noster tu-
 um? **A**d quod dum non responde-
 ret ut prius: adiecit. **D**ic post me.
Aue maria gratia plena dñs tecū.
Et dixit post eam infantulus eadē
 uerba tam hilariter et tam distictē:
 ut illa miraretur. **S**imiliter factū
 est de clausula secunda. scilicet. be-
 nedicta tu in mulierib;. **C**um uero
 ei prediceret. et benedictus fructus
 uentris tui: totius humilitatis
 magister sua inspiratione sciens
 scriptū. non te laudet os tuū. sed
 alienū. eandem clausulam dicere
 noluit: sed mox illa intuenre per-
 ostensam formam celos penetra-
 uit. **T**unc primū uirgo uenerabi-
 lis se exauditam intelligens. gr̄as
 egit xp̄o: qui tam celeriter imple-
 uit desiderū suū in semetipso. **I**p̄e
 reuera dñs ihesus est fructus bene-
 dictus. de quo ysaias cecinit. **E**t enī
 fructus terre sublimis. **F**ructus ter-
 re filius marie. **B**enedixisti inquit

psalmista dñe terram tuā. Non potuit gignere terra benedicta: nisi fructum benedictū. **Pro.** Dignū michi nota uidetur: q̄ dñs orationem ore proprio editam recitare remittit: et in uerba quibus matrem beatificare uidebatur mox erupit.

Mo. Exemplū nobis dedit: ut et ita faciamus. Sermonē iam in lōgum protraximus tam in pñci distinctione qm̄ in precedentibus de apparitionibz infancie saluatoris: uis nūc audire aliquas ex illis uisionibz quibus se ostendere dignatur suis amicis in etate pfecta.

Pro. Volo et desidero: et maxime tamen de illius passione. **Moni.** Bene moueris. Passio em̄ dñica proemia est. Sollemnitatis post purificationē: ip̄a est festū propitiacionis. Per ip̄am tartarus est destructus: paradisius apertus: captiuitas captiuata: mors euacuata. Passio dñi om̄i tribulacionū humanarū est antidotū. Contricionem excitat: lacrimas producit: temptationes compescit. **De predicta ruyhnuide que dñm uidit in domo pontificis it̄ psecutores. ix.**

Predicta ruyhnuide tempore quodam utputo dñice passionis. cum de ipsa meditando ualde contereberetur: mente excedens. mox per spiritū in domū quādam amplam et hiemalem rapta est: in qua saluatorem stantem uidit nudipedem: et quasi captiuū: et circa illum multitudinē uideorū. Stabat em̄ demisso vultu. sola tu-

nica indutus atq; discinctus: manibus eam demissis. Tunica eius flauū uidebatur habere colorem: et sicut ipsa michi retulit in diuersis angulis domus deni ac duodecim ad instar ciconiarū congregati susurrabant: de morte illius tractantes. Erat em̄ domus summi pontificis in qua acta sunt scdm̄ historiam. que huic amille dei ostense spiritualmente. Quantū huiusmodi uisiones mentes religiosas compungant: uisio subsequēs ostendit. que corporalis est. **De uirgine cui xp̄c frequēter uigilanti apparer̄ i**

Duper uirgo quedā **cruce. x.** religiosa licet adhuc in habitu seculari posita: subpriori nro geclaco cū multis lacrimis retulit q̄ saluatorem in cruce pendente cruentis uulneribus uidere soleat. Nec minus ait illum uidere: si compassione et dolore urgente oculos clausero. Ecce hic habes euidentis argumentum. q̄ uisio illa de qua dictum est superius. caplo quinto. fuerit corporalis. **Femina uero iam dicta ex eisdem uisionibz tantum profecit: ut de dñi passione neq; cogitare neq; loqui possit sine lacrimis et contricione.** Quare de eadem beatissima passione quasi de fonte torrentes lacrimarum deriuētur: sermo sequens declarabit. **Lacrima quia cito siccatur. torrenti comparatur. de monacho cui xp̄c app̄ns i cruce contulit gratiam**

In hēmenrode **lacrimarū. xi.** sacerdos quidam ante annos

paucos defunctus est. homo simplex
 et illiteratus daniel nomine; uite
 satis durus. Orationibus et ieiunijs
 infatigabiliter operam dabat; om-
 nes pictantias sibi appositas reu-
 labat. **H**ic cum uite quadam piscem
 sibi ab abbate missum refutasset: se-
 quenti nocte in choro dyabolum
 prope se uidit assistere. et piscem quem
 ipse despererat manducare. **P**ro quo
 mobediencia corporaliter quidem
 satisfecit: sed non plene ab obstina-
 cione recessit. **P**ositus uero in ago-
 ne. sensibusque iam uniuersis pre-
 mortuus sola in oratione labia mo-
 uebat. et uox penitus non audieba-
 tur: et sic ultimam in psallendo spem
 reddidit. **I**ste daniel multas reue-
 laciones habuit. multa uidit: sed
 ualde pauca innotuit. **C**onfessus est
 tamen tribus uicibus sibi dominum ap-
 paruisse. **P**rima uice in cruce ante
 gradum presbiterij. secunda. in candi-
 dis uestibus ante manus altare:
 tertia. in ignea forma desuper altare.
Cui cum saluator diceret. puto quod in
 prima fuerit apparitione. daniel
 pete a me quod uis et fiet tibi: ille sicut
 michi retulit quidam seniorum domus
 illius respondit. **D**omine. sufficit michi
 gratia tua: nichil aliud a te peto ni-
 si tantum ut lacrimas habere possim
 quotiens passionis tue fuero recor-
 datus. **E**t dominus. **H**abeas tibi hanc
 gratiam. **A**u illa enim hora sicut au-
 duit. quando de passione christi cogitare
 aut loqui cepit: mox lacrimae eru-
 perunt. **N**ec mirum. christus ipse est silex
 ille limpidissimus qui aquas inde

ficientes filijs israel ministravit
 in deserto. **B**ibebant omnes de spiri-
 tali consequente eos petra: petra au-
 tem erat christus. **N**o. **Q**uomodo est hoc
 intelligendum quod in psalmo legi-
 tur. percussit petram et fluxerunt
 aque abierunt in sicco flumina.

Mo nota est hoc de historia. allego-
 ria satis usitata. idcirco tibi aliquid
 dicere uolo quod presenti uisioni
 congruat. et mentem tuam moraliter
 edifice. **Q**uomodo intelligendum sic
 percussit petram. et cetera. **m.**

Percussit petram. et cetera. **S**ecundum
 intellectum tropologicum. id est
 morale. **M**oyses homo est clau-
 stralis: quem regis filia. id est gratia
 diuina misericorditer tulit de flu-
 mine uite secularis. **I**nterpretatur
 enim moyses. sumptus ex aqua. **P**e-
 tra: cordis est duritia: uirga cruc-
 ditica: percussio. passionis christi re-
 cordatio. **P**etre lassio: cordis est com-
 punctio. **B**is moyses percussit silicem:
 et tunc primum perfudit aquam. **P**rim-
 itus pertinet ad passionis christi me-
 moriam: secundus ad passi compas-
 sionem. **J**udeus silicem semel percussit.
 quia christum passum quique cogitat. sed
 non compatitur: et ideo cor eius sic-
 di non potest ad lacrimas. quibus
 abluat peccata sua. **T**u uero si cogi-
 tationi compassionem addideris. pe-
 tram bis percussis: et tunc esse pote-
 rit quoniam cor tuum scindatur ad com-
 punctionem: et flumina lacrimarum
 inde erumpentes. per oculos exeat:
 atque per maxillas decurrentes quasi
 in sicco flumina etiam imperu suo

terram infundant. **No** Placet quod dicitur. **No** Quod christi passio medicina sit contra temptationes dicam tibi per exempla. **De petro monacho de claustro. Capl. xiii.**

Huerat in predicto claustro quod alio nomine hementrode dicitur. nicens quidam bone modis et laudabilis ad modum conuersationis. petrus nomine. de confluencia mundiis: cui creberrimas dominus deus fecit consolationes. Quedam ex his que de illo dicitur sum superius tibi recitauit: que idcirco replicare digni dicitur. quia postea eadem plenius et uerius a quodam eius confratre familiarissimo cognoui. Nam audiuit aliquociens uoces psallentium in sublimi.

Quadam etiam uice cum ministrantibus domino karolo abbati quodam uularensi confessionem duxisset. et absolutionem de more deuotius accepisset: audiuit uocem de celo dicentem sibi. Dimissa sunt omnia peccata tua.

Alio etiam tempe cum sacriste missam celebraturus ipse astaret. et lampas extincta fuisset: lumen aliunde uolens accendere. sed angustia temporis preoccupatus non ualeus. Flatu lampadem reaccendit. **S**ane huic inueni consuetudo erat semel in die ad minus reuolueret et recitaret sibi sanctissima et dulcissima passionis christi impropria: gratiarum spiritualium efficacissima in uitamenta. In quo studio tanta perditum diuinitatem circiter annis difficultatem passus est: ut quasi non sibi ualere

huiusmodi meditationes arbitrari debuisset. Tandem cum perstitisset pulsans et illatas sibi iniurias et difficultates indefessus effregisset. secreta illa christi obedienter intrauit: ac demceps sine difficultate et quasi ad manum paratis cotidie epulis meditationibus illis suauissimis cum magna iocunditate usus est. In canone quoque non magnopere curabat orare: sed de passione christi meditabatur. **H**abebat item in desiderio. et tam humiliter quam uehementer optabat reuelari sibi diuinitus aliquam imagine uultum saluatoris: ut cum meditari debuisset. ad eundem uultum. quasi conspectum et bene cognitum facilius intuitum mentis imaginare dirigere posset. Et dominus qui hoc ei inspirauit desiderium: non fraudauit eum a desiderio suo. laborabat ergo mirabili ac multiplici luxuriantis carnis molestia: dyabolo interitum: sed domino profectum ei de temptationibus ordinante. Unde cum quodam tempe in angulo chori conuersorum diuini et deuotius oraret: diuinum implorans auxilium ne sine reteret labi in peccatum: post horam surrexit et recessit. Siquidem in memoriam ei uenit. quod aliud quid agere habebat ex precepto. Ascendens igitur per stalla transitum habuit ante altare conuersorum. Vbi cum uenisset ueniam celeriter accepturus coram altari et abscissurus. sub lampade se humiliavit: et ecce ibi dominus ihesus stans ante eum uel potius quasi pendens in cruce. Qui pyssima brachy

ia sua abstrahens a cruce. seruū suū
 amplexatus est: et tamquā p̄cordia
 lem sibi in signū mutue familiari
 tatis cum ad pectus suū attrahendo
 stringit: temptationes q̄ illius uali
 dissimas stringendo compescuit. Sa
 ne cum terre procumberet optime
 siti compos erat: sed felici illa uisio
 ne ita a sensu suo abstractus. et ita
 dulciter affectus est: ut non plene
 scire potuerit utrū corporeis oculis
 an solo spiritu reuelacionē illam
 recepiisset. Adamē cum multas tā
 ante qm̄ postea consolaciones rece
 perit: hoc tamen fatetur q̄ ista sup
 gressa est uniuersas. Tantā siquidē
 acceperat gratiā lacrimarū a dño:
 ut infra matutinas uir aliqua ho
 ra oculi eius siccarentur. Hui⁹ rei
 testis sum ego. qui iuxta illum ad
 psalmodiam stabam. aliquanto
 tempore. Ita enī feruens erat in xp̄i
 passione: ut spe martiry theodori
 cum episcopiū liuonie sequeretur.
 sine abbatis sui p̄missione. Accepit
 ille auctoritatem a dño papa inoče
 tio secum ducere omnes qui ire uel
 lent ad propagandam uicē dñi
 sabaoth in populo barbaro. Adhuc
 ut dicit uiuit: et ex precepto abba
 tis sui parrochiam in liuonia regit:
 ubi predicat et baptizat: multos
 q̄ tam uerbo qm̄ exemplo edificat.
 et in fide confirmat. **De monacho
 temptato in cui⁹ aspectu xp̄i vulnera
 tem in peruncta sunt. xiiii.**
Hemenrode alius quidam frater
 magnam longamq̄ temptacōem
 habuerat: dicentibz sibi cogitacōi

bus suis ut heremita fieret. Ideo
 hac temptatione deuictus fuit:
 ut aliqua etiam loca perlustrauit
 ut explorans aptum sibi habita
 culum. Tandem conuersus ad be
 atam uirginē mariā. ei se totum
 comisit: ipam sibi ipi fideiussorem
 constituens: q̄ quidquid ipa sug
 gessisset. hoc ille sine cunctacione
 aggrediretur. Cumq̄ ad beatam
 uirginē mariam sub hac conditi
 one sepius recurreret: quadā uice
 oranti ei coram altari uox insonu
 it dicens. fideiussorem me consti
 tuisti: ego me absoluerē uolo. Ille
 uero erigens se uidit utrū uenerā
 di habitus. ante altare assistere:
 crucem in manu tenere: crucifixa
 sancta quinq̄ vulnera digito sup
 inducere: et sic uidenti dicere. Sic
 omnis qui ordinē istum quem
 professus es seruauerit. dñm nos
 trū ih̄m xp̄m perungit: et sic ille a
 temptatione sua liberatus est. **De**

xp̄ia monacha cui crucifixus appa

ruit ⁊ senex pūgescū. xv.

Beate memorie xp̄ia de uol
 mutsbene cuius supra memini
 etiam crucifixus apparuit. et ho
 mo senex iuxta eam: qui ex p̄cite
 quam in manu habebat perun
 gebat vulnera illius. Genus tamē
 uisionis discernere non ualeo. **De**

sancti ualē temptata a x̄o amplexata. xvi

Alteri cuidam sanctimoniali
 ordinis istri quam nominare
 nolo: tempore quodam cum esset
 grauissime temptata. dñs ih̄sus
 xp̄s totius ecclesie sponsus uisibi

lucet apparens amplexatus est eam: et omnē illius turbacionē in magnam cōuertit tranquillitatē. **Ex** omnibus hys exemplis habes q̄ uisio dñice passionis, nec non et meditatio atq; compassio: maximū contra temptationes sit antidotū. Sunt et in illa multiplices consolationes, sicut subiecta declarabūt testimonia. **de duobz cōuersis claustrī q̄ uiderūt in aere pendētem in**

Duo cōuersi **cruce. xvij.**
 De hēmenrode in quadā gran-
 gia eiusdem domus quodam tem-
 pore manebant. Stabant autem
 simul uice quadam, et hora cōple-
 torij deo sue seruitutis pensum per-
 soluebant, dicto completorio: respi-
 ciens uisus ad celū uidit in sublimi
 cruce splēdidam, et in ea dñm
 crucifirum. Erat autem crux illa
 adeo splēdida: ut ab ip̄o splēdore
 sese inuicem clarissimē intuerentur
 Nam alias tenebre erant sup̄ faciē
 terre. Erat enī hiemis tempus. Et
 quia loqui non licebat: signū fecit
 alteri, quasi interrogans si aliqd̄
 uideret. At ille nichil se uidere sig-
 nauit. Tunc ip̄e signū illi fecit: ut
 genua flecteret et oraret. Quod cū
 fecissent ambo simul: erectus post
 pusillū tante uisionis factus est
 socius et testis. Ambo **Q**adhuc
 ut puto uiuūt: nec licet prodere
 nomina illorū. **Ro.** Que tibi ui-
 detur causa fuisse tante uisionis
 cōuersorū eorūdem: meritū an
 culpa? **Ro.** Si propter eos uisio
 eadem facta est: alterū uidetur cau-

sa fuisse: bona uidelicet uita uel cul-
 pa aliqua, siue ueritatis. Hoc ue-
 rum esse, uel posse esse uerū, uisio
 subsequens declarabit. **de cōuerso**
q̄ uidit xp̄m crucifirū i aere cū xv
n lucka domo religiosi. xviii.
ordinis nr̄i cū? in superiori distric-
ione memini caplo uicesimo q̄to.
cōuersus quidam est, sicut ab adā
eiusdem domus monacho didici, ut
bonus et disciplinatus rudolphus
nomine: cui diuinitus multa re-
uelantur. Hic cum nocte quadā
dictis matutinis ante lucē sub di-
uo staret, et orationes aliquas di-
teret: xp̄m in aere cruce affixum
pendere uidit: et circa eum quinde-
am homines singulos in singulis
crucibus. Ex quibus decem erant
monachi, et quinq; cōuersi: omnes
ei bene noti: utpote congregacōis
sue professi. Ita aer fuerat illumi-
natus ex xp̄i presencia: ut singulos
bene discerneret. Cumq; stupefactus
staret ob tam mirabilem uisionē:
dñs de cruce clamauit. Nosti rudol-
phe qui sunt hī quos circa me ui-
des crucifirōs: Respondente cōuer-
so noui dñe qui sunt, sed quid sit qd̄
uideo prozsus non intelligo: sub-
iūit dñs. Hī soli ex omni congre-
gacione meū crucifiri sūt: mee
passioni uitam suam conforman-
tes. No In quo se illi conformaue-
rant. Non Vtq; in obedientia, in
 pacencia, in humilitate, in abre-
 nūciacione totius proprietatis: pro-
 prię uoluntatis. Hec et hys filia
 monachos martires faciūt: i quorū

persona per psalmistam dicitur. **Quia**
 propter te mortificamur tota die:
 estimati sumus sicut oves occisionis.
Ecce crux de qua in euuangelio dicit
 ipse crucifixus. **Qui** non tollit cruce
 suam cotidie et sequitur me: non
 est me dignus. **Non** dicit semel sicut
 petrus: sed cotidie sicut anthontus.
Sicut didici imper a predicto mona
 cho, omnes illi qui detum adhuc ui
 uunt: excepto uno qui iam dormiuit
 in dno. **Mo.** Nemo claustralium ui
 sionem hanc ignorare deberet. **Mo**
Verum dicit quia multi putant se
 esse monachos et non sunt: ore et
 non uita dicentes cum apostolo.
Michi autem absit gloriari nisi in
 cruce dmi nri ihu xpi: per quem mi
 chi mundus crucifixus est et ego mu
 do. **Non** Dic queso quomodo nobis in
 telligendum sit quod idem aplos dicit
 qui autem sunt xpi carnem suam cruci
 fixerunt cum uicijs et concupiscentijs?
Mo. Sedm precedentia uidetur sic
 intelligendum. **De crucifixione reli
 giosorum. Caplin. xix.**

Apostolus enumeratis operibus
 carnis: cum exposuisset fructum
 spiritus subicit. **Qui** autem sunt
 xpi. et cetera. **Duplex** est religiosorum
 crucifixio: hominis interioris per
 alienam compassionem. et hominis exterioris
 per propriam carnis mortificationem.
Crux dicitur a cruciati. **Crux** mona
 chorum rigor ordinis est: tum propter
 uigilias et orationes: tum propter
 ieiunia et castigationes: tum propter
 silentium et opera manuum: tum propter
 carnis continentiam et uestimentorum

stratiq; duriciam. **Qui** autem sunt
 xpi. qui cum aplo dicere possunt xpo
 crucifixi sumus cruce: carne suam
 crucifixerunt. id est cruce affixerunt.
 cum uicijs operum et concupiscentijs
 desideriorum pugnautes. **Non** ponuntur
 illi duo genitium plurales instrumente
 taliter. sed passiuue: eo qd per uirtutes
 in carnis maceratione mortificen
 tur. **Tres** clauus quibus corpus mo
 nachi cruce debet esse affixum: tres sunt
 uirtutes per quas teste iheronimo
 martires efficiuntur. scilicet obediencia.
 patientia. humilitas. **Manu**
 monachi dexteram configat obediencia
 sine inuentione: sinistra
 sine simulatione. **Clauus** obediencie
 impellat amor superne libertatis:
 clauus patientie. timor pene gehenna
 lis. **Pedes** illius uera humilitas con
 figat. ut non solum prelati. sed et
 fratribus se propter xpm subiciat: ut
 dicere possit cum psalmista. **Humi
 liatus** sum usquequaque dno. **Et** in alio
 loco. **Imposuisti** homines super ca
 pita nostra. **Duo** pedes. duplex est sym
 bia mentis scilicet et corporis. **Et** li
 cet supbia caput sit omnium uiciorum.
 non tamen incongrue per pedes qd
 in fine sunt partes corporis. quibus
 designantur. **Quod** enim ualde odimus
 et despiciamus: hoc pedibus conculca
 mus. **Unde** ioseph filius israhel
 ut colla regum calcarent precepit.
Non Satis michi placet quod dicit
 mihi residuas dnoce passionis uisi
 ones explana. **Non** **Quod** dno suam
 passionem mihi ad consolationem. mihi
 ad correptionem iustis ostendat: pre

to est exemplum. **de conrado conuerso
qm̄ extasi factus xpm̄ uidit. xx.**

Conuersus quidam apud nos
ante annos aliquot defunctus
est: uir bonus ac timoratus nocte
conradus. Ipse est qui uidit i dorso
fratris wilhelmi. serpentem cum in choro
dormiret: sicut dictum est in distinc-
tione quarta. caplo tricesimo sedo.
Hic tempore quodam cum in domo
ura dolendoq. cui preerat solus esset
et magnū cordis sui defectum senti-
ret: ait intra se. Och miser. debes sic
morari sine homine. **Vix** uerba fini-
erat: et in extasim ruens. ecce salua-
torem coram se in cruce pendentem
uidit. **Qui** ait. **Conrade.** uides qui-
ta propter te sustinuerim? **Mox** q.
post uerba consolationis aduērit
Omnia opera tua bene placent mi-
hi: uno tantū excepto. **Quid** dētis
conuersus ex uisione tam salutifera
confortatus ad se rediit: et cum ocu-
los aperiret. ut eum quem spiritu
uiderat cerneret. uisio disparuit. **Re-**
qui scitus a fratre richardo conuerso
religioso. cum ei recitaret uisionē.
si dnm̄ interrogasset de eodem
opere: respondit. **Non:** iam dictam
pretendens necessitatem. **No.** **Ed-**
est q. saluator in uero scō opus rep-
hendit: quod tamen ei inotescere
noluit. **Non** **Dico** quia illum de
omnibus suis operibus uoluerit esse
solicitiū: ut dū vni nesciret de sin-
gulis timeret. **Idem** ante mortem
suam confessus est abbatī nro q. uo-
ces angelorū nocte quadam audie-
rit in celo. **Obijt** autem in ip̄a dul-

cissima festiuitate assumptionis
dñe nre sancte marie: ipsius ut spe-
ro precibus cui deuote seruierat. die
tali de terris assumptus est i celū.
Non solum consolatio est in cristi
passione. immo etiam in sacris y-
maginibus que eandem beatam pas-
sionem representant. **Item** hono-
rantes illas. xpc̄ honorat et remun-
nerat: punit in deuotos et negligē-
tes. **de milite cui crux inclinauit eo q.
iungo suo peccerat ob adorē illius.**

Contempibus nris in prouincia. **xxi.**
Quia miles quidam alterius
cuiusdam militis patrem occidit.
Casu accidit ut occisi filius occiso-
rem caperet. **Quem** cum i uisione
patris extracto gladio trucidare
uellet: ille pedibus eius prostratus
ait. **Rogo** uos dñe per honorem
sanctissime crucis in qua deus pen-
dens misertus est mūdo: ut mei
misereamini. **Quibus** uerbis ille
compūctus. cū staret et quid facē
uellet deliberaret: inualecente mi-
sericordia hominē leuauit et ait.
Ece propter honorem scē crucis. ut
michi qui in ea passus est. peccata
mea indulgeat: non solum tibi
culpam remitto: sed et amicus
ero. **Deditq.** ei osculum pacis. **Ad-**
multo post idem miles cruce sig-
natus mare transiens. cū ecclesiā
dñici sepulchri alijs peregrinis
honestis de sua prouincia conuic-
tus intraret. et ante altare proxi-
mū transiret: imago dñici corporis
illi profunde satis inclinauit de
cruce. **Hoc** cum aliqui ex eis con-

siderassent; nec tamen scirent cui tā
tūm honorem exhibuisset: ex cōsilio
singillatim reuersi sunt: nec tamen
alicui eorū inclinātū est. nisi cui prius.
Tūc causam sciscitantes. cū ille dice
ret se indignū esse tanto honore: q̄
supradicta sunt memorie occurrerūt.
Que cum fratribus recubisset. narra
ti sunt de tanta dei humilitate: scie
tes imaginis eius inclinacionē fac
tam fuisse pro gratiarū actione. *De*

sanctimoniali cui crucifixus tenebras
Soror quēdā *tempauit. xxii*
ordinis nri capellam oratorū
ingressa cum ante altare coram cru
cifixo psalmos legeret. et tamē tar
de esset: custos illam ibi nesciens. of
tū forinsecus clausit et recessit. Qd̄
cum illa intrinsecus audiret. nec tū
pulsare presumeret: ibidem p̄notā
uit. Et sicut ab eius ore audiui: ra
dius quidam ad instar stelle de bra
chio exiens crucifixi. tantū ei lumi
nis prestittit: ut in tenebris illius
beneficio: psalmos suos legeret. Est
super idem altare imago beate uir
ginis lignea: filiū tenens in sinu.
Cumq; eadem sanctimonialis tpe
quodam coram illa psalteriū legēt.
puerulus inopinate aduenit: et
quasi scire uellet quid illa legeret
in librū respexit et rediit. Est autē
eadem uenerabilis femina laica et
indua: multumq; circa ordinem
feruens ac deuota: plurimas ha
bens a deo consolaciones. *De nouo*

quius frōti cruce impressa ē dū inclinaret.
Nouius quidam *xxiii.*
in hēmentode cū uice quadā

in choro ad uersiculū sancte trini
tatis deuote inclinaret: cruce frōti
sue imprimi sensit. et puto q̄ eadē
hora cogitauerit de passione dñi.
Vocatur autem hartmannus. et ad
huc uiuit. *No.* Puto q̄ scriptores
et pictores sacrarū imaginū aliqd̄
speciale p̄mū ex hoc percipiant.
No. De hoc dubitare non debes:
si tamē magis sit deuotio q̄m aua
ritia mercedis in causa. *De monacho*

pictore q̄ in parascene mortuus est
Monachus quidā *xxiiii.*
nigri ordinis de episcopatu
mogūncensi. ante annos paucos de
functus est. Erat autē pictor bon⁹
et ordini nro tam deuotus. ut gra
tis expensis tantū receptis in diuer
sis domibus ad diuersa altaria. im
ci decoris crucifixos depingeret. Nā
nrōs crucifixos ipse pene omnes fe
cit: nullas a nobis requirens expen
sas. Volens suo effigiatori ostende
re sūmus ille crucifixus. ad cuius
imaginē omnes facti sumus: quā
tum sibi labor ille sanctissimus pla
ceret: in parascene die saluet̄ i qua
passio specialiter representatur. il
lum non sine multorū ammiracione
de hoc mūdo assumere dignatus ē.
Quasi diceret dñs. Quia circa meā
passionē mente et corpore deuote se
per laborasti de illa cogitando. maḡ
per picturas alijs exhibendo: ecce i
die mee passionis te de labore ad re
quiem assumo: in qua iam nō men
taliter uel per picturas figuratiter.
sed presentiatiter. id est facie ad fa
ciem me contempleris. Hec dicta sūt

de eo q̄ dñs eos qui imagines sue pas-
sionis honorant, rehonoret et remunere-
ret: nūc tibi ostendam q̄ negligētes
illarumq̄ contemptores puniatur et
confundat. *de crucifixo ecclē s̄i geor-
gi que campanariū trulit, xxv.*

Qolome in ecclesia s̄i Georgii
martiris cruce metallina est
effigiem habens saluatoris: p̄ quā
multa miracula facta sunt ac sa-
nitates. Vnde multa luminaria
matrone ciuitatis coram illa accē-
dere consueuerūt. Maxima tamē
causa illarū uirtutū fuisse credit̄
portio dñici ligni que inclusa habe-
batur: que nūc extracta gemmis et
auro circumdata est. Campanari-
us uero eiusdem ecclesie, cū nullam
ei reuerentiam exhiberet, sed ua-
dens cubitū frequenter luminaria
inde subtrahens in uisus suos con-
uerteret: nocte quadam cū se in lec-
tini suū reclinasset, et adhuc uigi-
laret: cruce eadem ad eum uenit:
et cum uoce increpationis tam ua-
lide tintuit: ut infirmatus multis
diebus sanguinē uomeret. Huius
miraculi ego bene recordor, et erat
celeberrimū in tota ciuitate: ita
ut ab illo tempore in maiori uene-
ratione habita sit eadem crux. *de u-
dita i milites q̄ hostes suos in ecclia
u comitia de monte occiderūt, xxvi.*
ante non multos annos inter duas
cognaciones militū, tam graues in-
imicie orie sunt: ut se inuicem ca-
perent et occiderent. Die quadam
cum plures unius partis conuenis-
sent in ecclesia uille que wistorp

diatur: aduersē parti per uetulam
prodiū sunt. Dederat etiā eis signū
dicens: Quociens intrauerint totas
nolam traham. Quod cum fecisset:
ecclesiam cum multitudine ingressi
armati super merites irruerunt,
Quo uiso, illi arreptis sacris imagi-
nibus gladius opposuerūt: speran-
tes sibi illarum beneficio pari debe-
re. Percussores uero nullum loto ex-
hibentes honorem: nullā sacris ima-
ginibus reuerentiam: ita hostiū cru-
dem siciebant, ut imagines opposi-
tas mutilarent, ipi q̄ crucifixo bra-
chia presciderent: et circiter octo mi-
lites in ecclesia trucidarent. Quod
sacrilegiū dure satis uindictā est.
Nam infra breue tempus ab occisor
consanguineis, occidentiū numero-
sa multitudo sic gladio deleta est: ut
uir duo superessent. Vetula uero q̄
alios prodiderat: tempore mellis mi-
nimo calore aeris suffocata est. Et q̄d
dicam de malis xpianis, cum apud
damiatam saraceni xp̄m ignoran-
tes ob iniuriam ymaginis eius graui-
ter sunt puniti. *de uindictā dei in dami-
atanos q̄ fume crucifixū traxerunt.*

Qum in obsidione da-
mate maxima pars exercitus
dñi saracenis occurrisset, nescio quo
dei iudicio infideles fidelibz superiorez
effecti eos in fugam uerterūt: mul-
tos ex eis occidentes: et plurimos cap-
tiuos abducentes. Quod ut cognou-
erūt in ciuitate obsessi, in tantam
lenticiam resoluti sunt: ut in confusi-
onem fidei nre laqueū collo crucifixi
micerent: sicq̄ sacram illā ymaginē

alijs additis iniurijs per omnes pla-
teas ciuitatis traherent. cum multa
uociferatione et plausu manuum:
uictoriam deo suo ascriberentes. *Xps*
uero qui mortuus et quasi nullius
ualoris uidebatur. in tam execrabi-
li culpa: post breue tempus ualde
terribiliter reuulscere cepit. in iudi-
dicta. Nam damiananos ut pena
concordaret illate iurie. ulceribus
percussit in gutture. Paulo post
ciuitatem ipsam inexpugnabilem
eis abstulit sua uirtute: ita ut nec
unus in eius uastatione caderet *xpi-*
anus. Alia adhuc plura miracula
de sacris ymaginibus tibi dicere pos-
sem: sed usque ad decimam distinctionem
illa reseruo. Hoc etiam scias quod usque
hodie *xpc* in suis membris crucifi-
gitur: nunc a iudeis nunc a sarracenis
nunc a falsis *xpianis*. Vnde per ma-
lachiam prophetam conqueritur
dicens. Si homo configit deum: quia
uos me configitis. Item et uos me
configitis gens tota. *Xpianos* nris
temporibus a iudeis esse crucifixos au-
dium: a *xpianis* aliquem ad hunc
esse crucifixum nondum audium: quos-
dam a sarracenis nuper fuisse cru-
cifixos intellexi. *de concubis quos cru-*
cifixerunt cum fugere uellet ad xpianos

Supradicta damiata. *xxviii.*
Cum per obsidione multum
esset artata. quidam ex paganis
occulte erantes de ciuitate: tum ut
xpiani fierent. tum ut mortem eua-
derent: ad muros confugere ceperunt.
Quos sarraceni insequentes et com-
prehendentes redirecunt. singulisque

crucibus singulos appendentes. ad
confusionem *xpianorum* supra muros
omnes suspenderunt. *Mo.* Quid
sentendum est de istis? *Mo.* Si fide
suscipiebant et fidem timore penarum
non mutabant: hauri dubium quum
mures sint. Non solum ab infidelibus
xpc martirizatur: sed etiam a ma-
lis *xpianis* per pauperum iniurias
cotidie configitur et flagellatur.
de xpo qui conquestus est conuulso se fuisse per-

Non est diu *causum. xxix.*
Quod quidam pauper nescio quomodo
impellente necessitate loqui uolens
henrico duca louanie. qui adhuc
super est: presentiam illius adire tem-
tauit. Cui cum unus camerarius eum
indignatus scapulis eum impelleret
et passim baculo cederet sine mise-
ricordia: conuersus quidam ordis
nris hoc uidit et ingemuit: compas-
sus illi etiam usque ad lacrimas. *Sub-*
sequenti nocte saluator ei in somp-
nis apparens super altare in gloria
magna: ait. Gratias tibi quod hor-
tantum michi compassus es: quando
camerarius ducis tam inuisitero-
diter sine causa fustigauit me. Ad-
quam uocem conuersus euigilans:
intellecit quod xpc adhuc in suis me-
bris pateretur. Nou. Dic queso.
est ne adhuc aliqua alia forma del-
pecta: in qua *xpc* mortalibus digne-
tur apparere? *Mo.* Etiam. Tanta
est humilitas in *xpo* ut aliquando
sub figuris infirmorum: aliquando
amplius est species leprosum assu-
mens. nobis appareat. Si primum
uerum non esset: nequaquam diceret

cum angelo. Infirmitas sui et uilitas
 nis me. De secundo dicit ysaias. Ve
 re languores nostros ipse tulit. et dolo
 res nostros ipse portauit; et nos puta
 uimus eum quasi leprosum et per
 cussim a deo. et cetera. Hicet in dya
 logo sancti gregory et in alijs locis
 plura de hys occurrant exempla;
 non tamen quia promissum est tibi
 dicere licet nisi noua. id est nostris
 temporibus gesta. *De henrico tracto
 mocho clareuallis qm sopnis uidit
 xpm in pectore suo obdormire.*

Henricus contractus .xxx.
 clareuallis monachus cuius
 memini in distinctione prima. ca
 plo decimo sexto. qui ante paucos
 annos defunctus est; in eadem domo
 quing infirmarius fuit. Hic cum tpe
 quodam haberet magnam infirmam
 iam moram prostratum. et nocte surgens
 ad signum matutinarum. cum eundem
 infirmum considerasset. sperans illum
 posse durare; chorum ex hoc securior
 intrauit. In quo dum sedendo modi
 cum quid dormitasset. ecce saluator
 in figura infirmi affuit; et super pec
 tus illius se reclinans requieuit. He
 ricus uero de hoc territus cum surgere
 uellet dominus eum compescuit. dicens.
 Bone sine me quiescere. Ad quod
 uerbum expergefactus. mor recorda
 tus est infirmi sui; et surgens atq;
 in infirmorum festinans. illum ago
 nizantem reperit. Quem cum ad
 terram deponere uellet; super pectus
 eius in modum uisionis exspirauit.
 Et autem dominus species quing leproso
 rum assumat; sequentia declarabunt

exempla. *de Comite qm in figura leprosi*

Domi petes lauit. .xxx.
 nobilissimus princeps theobald
 comes campanie. de cuius operibus
 misericordie in uita sancti Bernardi ab
 batis clareuallis mira legitur; ta
 te humilitatis erat. ut etiam prese
 ntialiter tuguria leprosorum uisitare.
 Adhuc uiuunt; qui illum in carne
 uiderunt. Habebat autem ante quod
 dam suum castrum leprosum quedam
 manentem. ante cuius domunculam
 quociens eum contigit transire. de
 equo descendit et ad illum nitens. post
 quam pedes eius lauit elemosinam dedit.
 et abiit. Post breue tempus idem le
 prosus comite ignorante defunctus
 est et sepultus. Die quadam comes
 uia illa transiens; mor ut ante tu
 gurium sibi notum uenit. descendit di
 cens. Oportet me uisitare patrem
 meum. Intransq; non leprosum. sed in
 leprosi forma et habitu. contem
 platus est dominum. Cui cum consueta
 opera misericordie impendisset;
 et tanto deuotius quanto inspiraba
 tur a uisitato forcius; hilari exi
 uit. Cumq; suis dixisset. gaudeo
 me uidisse leprosum meum; respo
 derunt ei quidam. Dne scatis pro
 certo eum dudum esse defunctum; et in
 tali loco sepultum. Quod ubi conperit
 princeps pyssimus exultauit in
 spiritu; eo quod uidere eiq; ministrare
 meruerit presentialiter; que mul
 to tempe in suis membris uenerat
 est. Ut autem dominus ihesus tanta hu
 litatem tanti principis etiam in pre
 senti remuneraret. et ut uerba sua

uera ostenderet que dixerat. quidquid
vni ex minimis meis fecistis michi
fecistis; se illi exhibere dignatus est.
Audi aham uisionem. ista adhuc ex
cellenciozem. **de ep̄o qui leprosi na
res lingens gemā cadentē suscepit.**

Eo tempore quo heresis .xxxii.
Albientiu pullulare cepit: con
tigisse dicitur quod narro. Erat in
regno francorum episcopus quidam:
etate iuuenis sed magne religionis
Nominis eius siue dyocesis eius no
menum. Hic tante fuit pietatis.
misericordie ac humilitatis: ut eq̄
tans in uia neminem leprosum
sibi occurrentiu sine elemosina p̄
teriret. Sepe etiam de equo descen
dit: et petentes preueniens nimis
q̄ manibz illorum tamqm̄ xpi ga
zophilatio inmissis atq̄ deosculatis
iteru ascendit et processit. Die qua
dam dum per stratum publicam
incederet. leprosus quidam secus uia
stans. in agro. uoce rauicissima ut
sui miseretur clamauit. Erat eni
aspectus eius tam horridus. et q̄si
a lepra tam corrosus: ut oculus hu
manus non sine cruciatu illum in
spicere posset. Que ut sanctus ep̄c
uidit misericordia motus. mox de eq̄
ruit: et ad illum currens obtulit ele
mosina. Ad que leprosus. Non sunt
michi necessarij uimui tui. Qui cum
ep̄c responderet. quid ergo uis ut fa
ciam tibi: Ille subiicit. Ut putredi
nem huius infirmitatis mee abster
gas. **ostendens carunculam**
de naribz cadentem magni horrois
Quam cu uir beatus xpi amore suc

ensus manu tergeret: clamauit il
le dicens. Cessa cessa: asperitatem
digitoru tuoru tollere non ualeo
Cumq̄ adhiberet partem carnis
sue que de panis fuerat satis subti
li: simili clamore prohibitus est.
Tunc ep̄c. Si pati non potes manu
si non panu delicatu: unde uis ut
abstergatur? Respondit leprosus.
Nichil aliud parat: preter luctio
nem lingue tue. Mox ad illud uer
bu lucta non modica. oriri cepit in
corde pontificis inter gratiam et
naturam: illa ut fieret uolente:
ista contradicente. Sed gracia dei
cooperante et nature uim faciente
linguam apposuit. et promissade
elephantinu morbu iurit. **Mira
res.** Mox de naribz eius qui leprosi
uidebatur. gemā preciosissima lap
sa est in os episcopi. Et ut ostende
ret se esse xpm. qui ad probanda
ep̄i uirtutem se fincerat leprosum
in oculis eius gloriose celos ascendit:
et quia eiusdem glorie participatu
turus esset episcopus ascendens equi
misit. **Dñs** geuardus abbas nocte
rediens de caplo generali. hec nobis
retulit: asserens tunc uerenter fuisse
gesta. **No.** Quid est gracia co
operans? **Mo** Duplex est gracia di
operans. per qua ep̄s tantu bonu
uoluit: cooperans. per quam illu
perfert. Poterat antistes iste uere
rabilis dicere merito. cum sc̄o iacob
patriarcha. uidi dñm facie ad fa
ciem: et salua facta est anima me
a. **Mo.** Magna sunt que dicas. **Mo**
Et autem non solum more duoru

sed et tertium testium stet omne uerbum ad
dam certam uisionem duabus hijs
non imparem. sed forte iudicio tuo
propter opus maiorem. **De quodam
epo qui leprosum conuincens uomitum et
supplicium dicitur accepisset. xxxiii.**

In salz burgensi ecclesia iam a multo
tempore religiosi extiterunt episcopi.
ex quibus unus. nescio utrum huius
qui nunc est siue eius qui ante eum
fuit. predecessor esset. infirmorum
seu leprosorium lares studiose etiam
quos per semetipsum uisitauit. Die
quadam tuguriolum quoddam intras
et leprosum ut ei uisum est hominem
in ea lecto decumbentem ac gementem
reperiens: si aliquid uellet requisitum.
Cui cum ille respondisset. corpus cristi
desidero: episcopus festinus abiit et
attulit. oris leprosi qui ualde horri
dus uidebatur. cum cautela qua po
nit inmisit. Ille uero ad comproba
dam antistitis fidem. antequam inas
ticasset eucharistiam nauisem simu
lauit: et cum uomitu quod sumpse
rat. reiecit. Episcopus uero terribus
manibus mento eius suppositis.
crebras recepit inuidias: quas sta
tuit in os mittens sumpsit ob hono
rem sacramenti. Postea cum eundem
leprosum uisitare uellet et non inue
niret: dictum est ei a circumstantibus
quod multo tempore in eadem domucula
nullus habitasset leprosus. Et cog
nouit ut deo plenus. tum ex testimo
nio referentium. tum ex gratia ex pda
sumptione percepta. quia ipse esset
qui multis modis electorum suorum con
stantiam comprobare consueuit.

Hec dicta sunt de christi persona. Porro de
illius resurrectione atque ascensione.
nullas intellexi uisiones relatu dig
nas nisi solam: si tamen uisio dicitur po
test. **De odore aromatico in nocte sctae**

Sacerdos pasche. xxxiiii.
Quidam de heisterbach sicut ipse
nichil retulit cum anno preterito in
sacratissima nocte pasche staret ad
matutinas: finito duodecimo respo
sorio. et ymnis. Te deum laudamus ince
pto. tantam circa se sensit flagranti
am aromatum et per tantam mira
mirationem ut miraretur quid esset uel unde esset.
Cui cogitationes sue dicebant. Non
est aliunde odor iste aromaticus. nisi
ex presentia sanctarum mulierum. de
quibus tota nocte cantatum est: quia
uenerunt cum aromatum: ut ungerent
ihesum. **No.** Cum resurrectio passione
dignior sit. quid est quod tante reuela
tiones habentur de illa: et tam pauca
de ista. **Moni. De passione domini nostri.**

Primo hoc ascribendum xxxv.
est humilitati christi: ne uideatur
uacillanter manifestare ea que egit
gloriose: et suppressere illa que per
tulit ignominiose. Deinde. quod nullum
est sacramentorum quod tam efficax
sit diuini amoris incentiuum: quo
modo obprobria passionis. Apосто
lus se nichil dicat scire nisi ihesum christum:
et hunc crucifixum. Ergo christi passio
eius fuit lectissima. **O** quantum desidera
bat iob legere in libro passionis christi:
quod dicebat. Quis michi tribuat au
ditorem ut desiderium meum omnipotens au
diat. et librum scribat ipse qui ui
ditat: ut in humero meo portem et

circumdedit illū quasi coronā michi.
Liber uite xp̄e est. sedm̄ iohannē
 septem signaculis signatus: in quo ut
 ait paulus est salus. uita. et resurrec
 tio n̄ra. quem apli cū multa gloria
 miraculorū. quasi coronā portauerūt
 per uniuersū mūdum. Quem cum
 primo obtulissent sacenti litteras.
 id est iudeo. et respicisset eum tanquā
 signatū: obtulerūt illum nescienti
 litteras. scilicet gentilitati. et cum
 intelligere non posset exposuerūt
 ei: sicut philippus eunuchō. **L**iberū
 hūc xp̄e ih̄c ip̄e scripsit: quia pro
 pria uoluntate passus est. **I**n pelle
 siquidem eius corporis scripte erāt
 littere n̄mores et nigre. per liuidas
 plagas flagellorū: Intere rubee et
 capitales. per infixiones clauorū:
 puncta etiam et uirgule. per punc
 tiones spinarū. Bene pellic eadem
 peritus fuerat multiplici persecuti
 one punita. colaphis et sputis
 cretata: arundine lineata. **Novic**
Gauded me cum fructu didicisse qd̄
 ignorauit. **Mo.** Dicam tibi nunc a
 liquas uisiones sp̄s s̄i. **Mo.** Peto
 ut prius expedias me de sp̄u s̄o: et si
 sit differentia inter ip̄m et spiritum
 quē xp̄e in cruce emisit. **Mo.** Hoc
 faciam ip̄o adiuuante: et hoc quāto
 copiosius potero. **De sancto spiritu.**

Spiritus sanctus . xxxvi.
 deus est. tertia in trinitate per
 sona: a patre filioq; procedens eter
 naliter: ip̄s consubstantialis: eius
 dem sapientie atq; potentie. **V**nde in
 psalmo. **V**erbo d̄ni celi firmati sūt:
 et spiritu ceis eius omnis uirtus eor.

Quod sp̄s sanctus a patre procedat:
 dicit filius. **N**on est uos estis qui
 loquimini: sed spiritus patris uiri.
Item. **Q**ui a patre procedit. **Q**uod a
 filio procedat testis est apl̄s dicens.
Misit deus sp̄m filij sui in corda n̄ra.
Ip̄e etiam sp̄s sanctus ubi uult spi
 rat: sanctus. multiplex. unicus.
 subtilis. modestus. disertus. mo
 bilis. incoinquinatus. certus. sua
 uis. amans bonū actum: qui ni
 hil uetat benefacere: humanus.
 benignus. stabilis. securus. oem̄
 habens uirtutem: omnia prospici
 ens: et quia capiat omnes spiritus
 intelligibiles. mūdus. subtilis. **C**u
 ius uaria dona cū apl̄is enume
 rasset: sic conclusit. **H**ec autē oīa
 operatur unus atq; idem spiritus
 diuidens singulis prout uult. **I**n
 ter hunc sp̄m s̄m. et eū quē xp̄s
 in manus patris moriens comen
 dauit: tanta est differentia quāta
 inter creaturam et creatore. **N**am
 spiritus ille anima xp̄i intelligit
 que a corpore eius separata est per
 mortem: quod de spiritu s̄o dicitur
 nephas est. **Mo.** **S**ub quib; specie
 bus spiritus sanctus solet p̄niam
 suam mortalibus manifestare.
Mo. **D**uas tantū species reperio
 sub quib; in nouo testamento uisus
 est. **I**n columba uisus est sup̄ xp̄m:
 in lingua igneis super apostolos.
Nec hoc sine causa. **S**eptem enī
 naturales uirtutes habet colum
 ba. que auis est simplicissima: per
 quas dona sp̄s s̄i multice designantur.
In igne calor est et splendor: et sp̄s

sanctus igitur per amorem. illumina-
 nat per scientie operationem. **Noni**
 penitenti mee satisfactum fateor per
 sententias: nunc precor ut si aliqua no-
 sti exempla subiungas. **Mo.** Quibus
 temporibus in columba ex igne uisus
 sit: uerissimis tibi pandam exem-
 pta. **de conuerso qui uidit columbam
 super caput domini hermanni prioris.**

Qum dominus hermannus **xxxvii.**
 abbas esset in hemerwode. et
 in sollempnitatibus interim dum
 chorus Te deum laudamus decanta-
 ret. circumiret ad fratres commone-
 atos secundum consuetudinem in chorum
 conuersorum diuerteret. henricus con-
 uersus cuius memini in distinctione
 quinta. capitulo quinto. uidit columbam
 candidam de cruce que erat super
 altare conuersorum. in uertice ipsius
 descendente. Vbi multum quiete se-
 debat: donec circuitis uniuersis de
 choro exiret. Tunc auolans reuer-
 sa est super crucem. Primo uero ex-
 pleto. cum inciperet lectionem euuan-
 gelicam: eadem auis sacratissima
 uolauit supra quandam columbam
 analogo proximam illic sedens et au-
 scultans: sacre quoque lectioni aurem di-
 ligentius adhibens. Que perlecta:
 rursum rediit ad crucem. Et restat
 est idem conuersus sepius in festiui-
 tatibus se eandem uisionem uidisse.
 Quotiens inquit chorum intrauit con-
 uersorum. et coram altari profunde
 ut ei moris est inclinauit: mox co-
 lumba predicta crucem deserens. ca-
 piteius insedit. In quo statim tan-
 tum creauit strepitum percussione

alarum: tantum splendorem intore pe-
 narum: ut ab omnibus potuisset au-
 diri et ab uniuersis uideri. si illis da-
 tum fuisset. Puto conuersum hunc
 eundem fuisse. qui uidit supra ta-
 put nouici cum in monachum benedi-
 ceretur columbam. sicut dictum est
 in distinctione prima. **de monacho
 in cuius capite uisa est columba dum legeret**

Qum in euangelium. **xxxviii.**
 eadem domo monachus quidam
 inuenis euuangelium legeret in con-
 uentu. predictus henricus columbam
 candidissimam super caput eius desce-
 dere uidit: illic quiete residens usque
 ad finem euuangelii. Fuerat enim idem
 monachus ibi hospes: et tam bone
 uite ut tanta gratia dignus habe-
 retur. Processu temporis cum factus
 fuisset sacerdos: quidam monacho
 ex fratribus eius sacerdos quidam
 secularis dicebat. Ego frequenter
 uideo columbam super caput illius
 monachi. qui missas celebrat. Non
 tamen puto cum aliquo missae eius
 interfuisse corpore. sed spiritu. Est
 enim uir religiosus. multas habens
 reuelaciones a deo. **Ro.** Quid senti-
 endum est de huiusmodi columbis?
Mo. De hac questione quantum
 potui expediui te in distinctione se-
 cunda. capitulo quinto. loquens de sacer-
 dote fornicatore. cui columba sacra-
 mentum altaris tulit: et post peni-
 tentiam restituit. Signum est adue-
 tus spiritus sancti columba. Si nichil fuisse
 diuini in predictis columbis. etiam
 alii eas uidissent. **Noni** Hoc satis
 credibile est. **Noni** Quae autem spiritus sanctus

etiam in igne puritatem suam quoadque
manifestat: audies in distinctione
nona, capitulo tricesimo quarto. Quia
iam plures uisiones tibi retuli de christo.
quasdam etiam de spiritu sancto: una
tibi adhuc dicam de sancta trinitate.
**De scimoniali cui mentaliter ostensum est
sacramentum sancte trinitatis. xxxix.**

Non est diu quodam scimonialis
ordinis uiri, dum in quadam
die diuina ad primam staret, et chorum
psalleret fidem athanasii: illa de
mysterio summe trinitatis cogitans,
mente excessit. In quo excessu tanta
ei sunt reuelata de illa summa et eter
na trinitate: ut suo confessori illa,
sive modum eiusdem uisionis expli
care non posset. Ecce sic copiose dominus
uisioni uire condescendit. Ipse est quem
iacob in sompnis uidit in throno stantem.
Angeli uero ascendentes sive descende
tes, sunt ceteri ut dictum est ordines ci
uium celestium: descendentes nobis ap
parendo: et ascendentes se nostris uisibus
subtrahendo. Ipse enim suum corpus christi
et membra. **Pro.** Qua similitudi
ne. **Mo.** Similitudinem tibi dicam
satis manifestam. **Qua similitu
dine electi dicantur membra christi.**

Caput christi deus: caput
ecclesie christus. Oculi christi sunt an
geli: semper faciem patris uiden
tes. Aures eius patriarche, legen
dei audientes. Nares christi sunt pro
phete: que futura erant procul odo
rantes. Os eius apostoli: que ab ipso
uiderunt et audierunt mundo predi
cantes. Barba christi sunt iustes: for
titudinem mentis quam barba de

signat, in suis tormentis ostenden
tes. Uera christi sunt confessores: uer
bo et exemplo infirmos nutrentes.
Venter eius uirgines et continentes,
fructui carnis amorem castitatis
anteponentes. De his sponsa dicit
in canticis canticorum dilecto. Ven
ter tuus eburneus, disinctus sa
phiris. Ebur quod frigidissimum est
designat castitatem: saphirus uero
qui aurei coloris est perfectionem
uidualem. **Pro.** His non inuoluntate
premissis: precor ut singulis ordi
nibus si quas nostri subiugas uisi
ones. **Mo.** Hoc libens faciam et
hoc primo de angelis. **Novimus.**

Quod sunt **De angelis. xli.**
Ordines angelorum. **Mo.** Flo
uim, Angeli, archangeli, uirtutes,
potestates, principatus, domina
tiones, throni, cherubim et seraphim.
Dicuntur autem angeli, id est ministri:
quia diuinam uoluntatem suggeren
do nobis ministriant. Quilibet homo
habet angelum sibi a deo deputa
tum ad custodiam, ab hora uacua
tatis usque in diem mortis: quorum
ministerium quantum sit hominibus
necessarium, quibusdam tibi pau
dam exemplis. **De uirgine que per
anglim a stimulo carni liberata est. xlii.**

In francia uirginem quendam religi
osam et inclisam, sathanas gra
uissime per stimulum carnis cola
phisauit. Illa nesciens uicium
in infirmitate perfici: uigiliter cum
multis lacrimis deum rogauit,
quatinus eius pietate a tam in
mundam temptatione mereretur li

berari. Cui cum quadam die oranti angelus dñi apparuisset uisibiliter, dixisset ei: uis ab hac temptacōe liberari. et respondisset illa. uolo dñe uolo; celestis nūctus subiūxit. **Dic uersiculū istū psalmi. Confige timore tuo carnes meas a iudicijs em̄ tuis timui; et liberaberis. An** gelo uero recedente uel potius dispa-
 rente. illa uersiculū tetigit: et mox temptacō cessauit. **Altra res. Fu** gato spū fornicationis. statim ac-
 cessit spiritus blasphemie; a quo tanto fortius quāto periculosius. temptabatur. **Cepit em̄ de deo. et** fide xp̄iana. Tunc magis quā prius
 misericordiā dñiā inuocans; se a tam nephanda temptacōe li-
 berari cū lacrimis orabat. Tunc angelus dñi secundo ei apparet
 ait. **Quomō habes modo soror?** Respondit illa. **Numquā peius do**
 mine. **Et angelus. Ducas te posse** uiuere sine temptacōe? **Necesse ē**
 ut alterā istarū habeas; elige quā uolueris. **Ad quod uirgo respondit.**
Dñe si sic necesse est; eligo primā temptacōem. **Iacet em̄ fuerit inuē**
 da; humana tamen erat. **Ista uō** quāti nūc patior. **prolus dyabo**
 lica est. **Cui angelus. Dic uersicu**
lū istum. Feci iudiciū et iustitiam ne tradas me calumpniantibus me; et liberaberis. **Quod cū fecisset**
 post angeli discessum; blasphemie sp̄ eam deseruit; et stimulū carnis
 recepit. **No. Quis tibi uidetur** angelus iste fuisse? **No. Cui**
 ut puto proprius; qui illā malu

it in carne tribulari. quā non me-
 rer. **Temptacō em̄ custos est hū**
 litatis. et materia exerceñde uir-
 tutis. **Virginitas et eis qui non**
 peccauerūt. inanis gloria atq; su-
 perbia importuniores esse consue-
 uerūt. **Em̄ sollicitate s̄i angeli sibi**
 commissorū opera bona consideret.
 ut deo illa representent; subsequēs
 sermo declarabit. **De conuerso q̄ aglm̄**
frequēter uidit et dicendo grām pdi
Conuersus quidā dicit. xliii.
 de hēmenrode cuiusdā ciuitē
 domus grangie magister erat; uir
 bonus ac disciplinatus. **Iuxta hūc**
 cum erit ad opera manūū siue
 ad negocia domus sue; alius quōdā
 conuersus simplex angelū dñi fre-
 quēter ambulante uidit. **Quod**
 cum retulisset dño hermano abba-
 ti suo; referenti respondit. **Quia**
 uisionem retulisti; nūquam an-
 gelum de cetero uidebis. **Quod ita**
 factum est. **No. Non uidetur mi**
 chi frater iste deliquisse. si sibi di-
 uinitus reuelata. abbati proprio
 manifestauit. **No. Satis puto q̄**
 non absq; aliqua cordis iactantia
 conuersus eandem uisionem reti-
 tauit. **Et quia abbas hoc conside**
 rauit; quod futurū erat predictū.
Est em̄ uir prudens et literatus;
 ante conuersionē sanctorū aposto-
 lorū in colonia decanus. **No. Cū**
 quilibet homo duos angelos ha-
 beat ut dicit sibi deputatos. bonū.
 ad suggerendū bonū. et malum.
 ad suggerendū malū. quid est q̄
 tam facile hominis uolūtas āgelo

malo consentit ad peccatum: Est
ne bonum in consilijs efficacior: et
ad uim inferendam ualencior?

No. Quid operetur angelus cum hoies
icet. siue uolunt siue malus. rñm
homo habeat angelum bonum
ad custodiam, et malum propter ex
ercitium: neuter tamen illorum uolu
tati humane vim inferre ualeat;
ut propter illius consiliu uolenti
ter inclinetur ab bono. siue ob hu
ius suggestionem trahatur ad malum
Contulit deus homini liberum arbi
trium. **Non** Quid est liberum arbitri
um? **Non**. facultas uoluntatis et
rationis, qua eligitur bonum assis
tente gratia malum uero desistente
gratia. Liberum dicitur, propter uo
luntatem que libera est et sine ne
cessitate: arbitrium, propter rationem
que ea que uoluntas appetit arbi
tratur et discernit. Et licet ratio
sepe uoluntatem sequatur ad peccati
consensum: nunquam tamen approbat
malum. Quero uoluntas tam pro
na est ad peccandum: causa subest.
Habet enim dyabolus duos satelli
tes, etiam se crudeliores, quibus illa
impellitur, fomitem scilicet carnis
quem scriptura uocat tyrannum, et
mundum. Caro concupiscit: dyabolus
concupita incendit: mundus incensa
ne extinguitur se obicit. Ex peccati
fomite multa oriuntur uicia: dy
abolus multa sibi assumit subsi
dia: mundus innumerabilia offert
oblectamenta. Erat curus et equos
regis syrie: id est dyaboli: missi ad
capiendum helyseum, id est iustum.

Quibus uisis id est in circuitu tuo
consideratis: si clamaueris cum
ministro helisei. heu. heu. heu dñe
mi quid faciemus: uoce prophete
tica tibi respondeo. Noli timere:
plures enim nobiscum sumus quam cum
illis. Aperi oculos tuos et uide. Ha
bes intra te rationem contra carnis
fomitem: circa te angelos contra
dyabolum: turbam contra turbam
Et ecce inquit mons plenus equo
rum, et curruum igneorum: id est cus
todiam non unius sed multorum
angelorum in circuitu helisei, id est
hominis electi. Contra carnis in
centiuam: opponit uirtutes natura
les. Habes super hec omnia gratiam
diuinam: que mox ut menti tue
si in peccatis fueris infunditur: car
nis incentiuam restringit: dyabolum
retundit: mundi gloriam ubi in o
diu uertit. Hoc etiam scias quod quida
facimus sine instructu ueriusque
angeli. Que si bona fuerint: am
plius in eis mereamur: si mala. peccati
demeremur. **No**. Satis de his ex
peditus sum: nunc quod residuum de
uisionibus angelicis nosti michi
manifesta. **non**. Quas animas sibi
commissorum deo represententur: ex hoc
quod sequitur poteris probare. **de**
lorox xpina quidit angelu pntam
Sorox xpina re aiarum. **elb**.
de uoluntate sanctimonialis
in bergis. cur in superioribus memi
ni, tante fuerat perfectionis: ut ex
pris uita esset in tedio: et mors in
desiderio. Tempe quoda quadra
gesimali cum se in proximo pascha

putaret esse mortuam. mente excedens
 capta est in locum amantissimum: hanc
 dubium quoniam in paradisi. In quo
 uidit altare miri decoris. et ante al-
 tare multe reuerentie personam:
 cuius pulchritudo inestimabilis erat
 nimis. Quam cum interrogasset
 que esset. uel cuius officii: respondit
 Ego sum archangelus qui puto
 animas ante deum. Et illa. Numquid
 dicit et animas de ordine nostro prese-
 ras? Etiam inquit. Quoniam in ordine
 tuo bene uiuentium animas mona-
 chorum uidelicet conuersorum et scilicet
 malium: ego puto ante deum. Et adiecit
 Non modo morieris: sed in proximo
 pascha. Quod ita factum est. Nam cum
 per aliquot dies egrotaret. et pene
 cotidie comunicaret. in agonia po-
 sita uicini sibi dari petiit: cum quo
 nondum plene masticato. spiritum
 reddidit celo. Cum esset adhuc in p-
 ducto mentis excessu uenerabilis
 uirgo xpiana: uidit super altari mi-
 tram magni decoris pendente. Et
 cum requireret de angelo quid futu-
 rum esset de anima cuiusdam sacer-
 dotis quem specialiter diligebat cuius
 tunc recordabatur: respondit. Cum
 obierit: mitra hec capiti eius imposi-
 ta. ante dominum illum representabo.
Ro Quem putas angelum istum
 fuisse? **Ma** Sanctum michaeli:
 qui ut dicit auctoritas prepositus est
 paradisi. Ceteris enim angelis dilige-
 ntior est circa genus humanum. Unde
 in dante legitur fuisse princeps
 filiorum israel. Hinc est quod suam memo-
 riam in terris haberi uoluit: ut ab

hominibus de quorum salute semper sol-
 licitus est agnosceretur. diligeretur
 et obsequiis ueneraretur. **Novic**
 Quid si in aliquo loco sibi deputato
 nimis ueneratur? **Mo**. In et mi-
 nora eius beneficia experiri: ita
 ut aliqui etiam presentia hinc inde
 recedere uideatur. secundum testimonium
 subsequens uisionis. **De hominibus qui
 uiderunt reliquias montis gudensbergi
 et insigne i. stroberg. xlii.**
So tempore quo dominus theodericus
 coloniensis archiepiscopus qui adhuc su-
 per est castrum in gudensbergi edifi-
 cauit: sacerdos quidam religiosus
 a colonia rediens cum monti iam dic-
 ti nominis propinquasset: sanctum
 michaeli archangelum in specie huius
 nota. de eo in uicini montem qui
 Stromberg dicitur in quo memo-
 ria est huius petri principis apostolorum.
 alis extensis uolare conspexit. Eodem
 tempore homo quidam theodericus
 nomine: de uilla propinqua cum uxor
 ad ecclesiam properans de predicto
 monte capellam cum reliquis quam
 sepe uiderat. super Stromberg per
 aerem diu uidit. Immo illam uiderunt.
 et usque hodie testes sunt tante uisionis.
Si michi minus credis. interroga
 dominum wilhelmum sacerdotem de Strom-
 bergi. qui se ab illorum qui hec uiderunt
 audiuisset testatur: et dicit tibi. ha-
 bebat enim et adhuc habet sanctus
 archangelus in gudensbergi uel
 ut alij dicunt in wudensbergi. eccle-
 siam: nomen suo consecratam. Et
 cum esset mons idem fortis satis.
 et ad muningen prouincie huius situs

nullus tamen in eo castrū edifica-
re presumpsit: quia hoc non posse
fieri ob predictam memoriā ab in-
colis referebatur. **P**redictus uero
theodericus huiusmodi uerba non
attendens. et castrū in eo edificans:
antequā muros eius perfecisset de-
positus est. Nec miror si ab eodem
castro angelica recesserūt subsidi-
a: cui⁹ omnia pene edificia ex usu-
ris cuiusdā iudei quem prefatus
ceperat ep̄s sunt constructa. **Q**m̄
potenter sanctus michael elector
animas in exitu ab inimicis dese-
dat: audies in distinctione duode-
cima. **N**on solū bt̄s michael cū
ceteris celestis milicie exercitiis
fideles protegit cū moriūtur: sed e-
ciam in p̄nti ab hostibz uisibilibz.
*de militibz tēpli quos pagāi uidē nō
potuerūt dū horas dicerent. clvii.*

Non est diu q̄ sex milites tēpli
in uicina sarracenorū horā
quādam canonicam prostrati di-
cebant. **E**x inopinato paganus
superuenientibz. cum illi surgere
uellent et fugere: magister eis in-
iuit ut iacerent. **M**ira res. **V**ideret
celestis ostenderet. quātū ei ingri-
fides et discipulorū obedientia pla-
ceret: angelos suos misit. a quibz
infidelū turba prostrata est: q̄dā
capta et plures occisi. **C**umqz eos
quos angeli uirerāt templary cō-
prehendissent. et illi dicerent: ubi
est exercitus quē dudū uidimus
a quo capti sumus et occisi: **R**espo-
derunt. **Q**uando necesse habentis
ueniūt nobis in auxilium: qm̄ non

indigemus. reuertuntur in taber-
nacula sua. **I**ntellexerant enī sc̄os
angelos illos fuisse quos ip̄i uidere
non potuerūt: qui laudantibus
deum semper assunt. **I**p̄i reuera
sūt castra dei: qui iacob cū timore
reuertēti in terrā suā uenerūt in
auxiliū. **V**enerūt qz ei in dicit scrip-
tura obuiā angeli dei. **Q**uos cum
uidisset: ait. **C**astra dei sunt hec. **I**s-
miraculū cum recitatu fuisse re-
gi philippo. in castris cū rediret de
obsidione colonie: respondit. **C**erte
si habuissem. legem pone. in ore. ego
psalmū reliquissim: et fugissim.
Hec dicta sunt de uisionibus an-
gelorum. **P**orro de uisionibus pa-
triarcharū atqz prophetarū pau-
ca dicere habeo: quia rarius sc̄s
nouī testamēti apparēt. **N**o. **Q**ue
sit causa illius raritatis: qui etiā
fuerint patriarche. qui prophete
et quare sic dicti: precor ut edisse-
ras: demde si quas nosti uisiones
de illis subiūgas. **N**on. **Q**uanto
breuius potero de requisitis te expe-
diam. *de patriarchis et prophetis.*

Patriarche sunt uiri. *clviii.*
iusti et gloriosi. cum quibus
locutus est deus: abraham scilicet
ysaac et iacob. et alii qm̄ plures qui
illos tempe et precedebant et seque-
bantur. **D**icuntur autem patriarche
quasi patrū principes: eo q̄ alijs
facti sint uia recte credendi et norma
bene uiuēdi. **H**orū successores exi-
terūt prophete. et ip̄i uiri magni
et inchi: qui xp̄i sacramēta ex ec-
clesie. et si qua alia futura erāt. tam

perspicue preuiderunt ac predixerunt
 ac si oculis eorum corporalis fuissent ob
 iecta. Unde quidam illorum dicebat.
Non faciet dominus uerbum super terram:
 quod non prius reuelat seruis suis
 prophetis. Prophete fuerunt, ysai
as, ieremias, ezechiel, daniel, et duo
decim prophete: qui etiam ea que pre
 uiderunt uel predixerunt, scripto per
 petuauerunt. Unde prophete dicti
 sunt uidentes, uel significantius
 prophete dicuntur quasi prefatores,
 uel quasi procul fautes id est alo
 ge. Quare autem rarius apud si
 martibus, nobis appareant: causa
 esse uidetur, quod respectu iam dictorum
 ordinum modica et pene nulla est
 illorum memoria apud ecclesiam
 latinorum. Greci uero in natalibus
eorum sollempnitatem: et ideo forte
 sepius illis apparent. De sancto ioha
 ne baptista cuius memoria celestis
 est per uniuersam ecclesiam: ali
 quas uisiones subiungam. Ipse enim
 nouissimus prophetarum: et
 plus quam propheta. Nam lex et pro
 phete teste dominus usque iohannem. **De**
monacho clareuallis qui sanctum iohannem bap
ti clareualle iustam diligit. clix.
 monachus quidam uiuens est etate
 iohannes nomine: mirus dilector
 sancti iohannis baptiste. In die siquidem
 natiuitatis illius est natus: et
 ob hoc a parentibus iohannes uocat.
 Supra reliquos sanctos illum diligit:
 et quotiens aliquid ad ipsum pertinet
 psallitur, ut est canticum patris eius
 zacharie, ibi uocatus penitus non parcat.
 Nocte quadam cum idem canticum

cum choro cantaret et uentum fuisset
 ad illum uersiculum, et tu puer propheta
 altissimi uocaberis, sacerdos quidam
 stans in choro opposito flammam de
 capite eius surgere uidit. Vocatur
 enim wilhelmus, estque sacerdos religi
 osus: cui multa diuinitus reuelan
 tur. Qui dictis matutinis dominum si ge
 rum adijt: et quid de fratre iohanne
 uiderit exposuit. Quem statim uo
 cauit prior dicens. Dic michi bone
 frater iohannes, quid cogitasti in lau
 dibus quam inchoatum est canticum, ben
 dictus dominus deus israhel. Cui ille res
 pondit. Credite michi domine: ego cogi
 tauit si esses in celis uox tua nunquam
 inuicesseret: et semper deum lauda
 res cum angelis. Et prior. Quid
 habuisti in corde infra istum uersicu
 lum: et tu puer propheta altissimi
 uocaberis. Ad quod iterum respon
 dit. Ita accensus est cor meum in illa
 hora ad memoriam sancti iohannis,
 quem ualde diligo: ut uite me capere
 possem pro gaudio. Et cognouit
 prior quod flamma eadem signum fuis
 set uehementissimi amoris de corde
 adolescentis in celum ascendentis.
 Anno preterito uisio hec a predicto
 priore clareuallis priori de hennen
 rode recitata est: a quo ego didici.
De sanctimoniali eiusdem prioris dilect
retulit michi trice. Cap. 1.
 Beata cunungardis, magistra
 de insula sancti Nicolai anno pre
 terito, cuiusdam sanctimonialis
 bene sibi note miram dilectionem
 erga predictum dominum precursorem.
 Plus omnibus sanctis illum dilexit

Nec sufficit ei de illo cogitare: illum
 obsequijs et orationibus honorare: co-
 soribus illius prerogativas predicare:
 quoniam etiam ad perpetuandam illius me-
 moriam uersificaretur de eius annu-
 tiatione natiuitate et gaudio pare-
 tum. **V**ictorata siquidem fuerat: et
 ideo uersibus prosequi studuit. quid
 quid de illius sanctitate legerat. **O**es
 etiam personas seculares cum quibus
 loquebatur: monuit et rogauit:
 ut liberos suos iohannem uel zacha-
 riam nominarent: feminas uero
 elizabeth. **C**umque moritura esset.
 iohannes monachus de hēmenrode
 eam uisitauit. **S**ciensque eius af-
 fectum circa sanctum iohannem. ait.
Matertera cum fueritis defuncta. quod
 letum nullam uultis ut primum can-
 tem pro anima uestra: pro defunctis
 aut de sancto iohanne baptista. **A**d quod
 illa sine omni dubitatione respon-
 dit. **D**e sancto iohanne: de sancto iohanne
Cumque ad extrema puenisset: co-
 pata sorori sibi seruienti ait. **V**ade
 soror super solariū et quiesce mo-
 dici. **Q**uod cum fecisset et leui sopo-
 re quiesceret: huiusmodi uocem y-
 sompnū audiuit. **Q**uid hic iaces?
Sanctus iohannes baptista inferi-
 us est cum sorore hildegunde: hoc
 illi nomen erat. **A**d quam uocem
 sanctimonialis expergefata. neg-
 lectis uestibus in camisia descen-
 dit: et iam illam exspirasse inuenit.
Circa quam tam suauissimus
 odor erat: ut non dubitaret illic
 adesse presentiam sancti iohannis.
 qui animam sue dilectricis choris

sonaret angelus. **N**arrauit michi
 et aliam uisionē: ista adhuc iocūdio-
 rum. quam sibi a magistra domus
 in qua uisa est dicebat esse recitata.
De duabus sanctimonialibus contendentibus pro
 sancto iohanne baptista atque euuangelista.
Due sanctimoniales **Cap. li.**
Duere et adhuc sic ut puto i-
 lutere monasterio dyocelis traierē-
 sis. ex quibus una specialiter dili-
 gebat sanctum iohannem baptistam:
 altera uero sanctum iohannem euuange-
 listam. **D**ue quotiens conueniebāt
 inter se de illorum maiouitate contē-
 debant: ita ut magistra quibus uix
 posset eas compescere. **I**lla omnia
 priuilegia dilecti sui in mediū pro-
 ponebat: cui ista sui dilecti prece-
 gatiuis ualide obuiauit. **N**octe
 quadam ante matutinas sanctus
 iohannes baptista sue dilectrici in
 sompnis apparens: sic ait. **S**oror:
 noueris sanctum iohannem euuange-
 listam. me maiorem. **N**umquam
 homo castior fuit illo: mēte simili
 et corpore uirgo. **I**psum christus ad apol-
 tolatum elegit: ipsum ceteris apostolis
 plus dilexit: ipsum gloriam sue trans-
 figuracionis ostendit. **I**pse bñssi-
 mus in pectore ihu in cena recubu-
 it: ipse morienti assistit. ipsum uirgi-
 ni christus uirgo matrem uirginem
 commendauit. **I**pse ceteris euuange-
 listis altius uolans. et oculos mē-
 tis in eorum diuinitatis plenius
 defigens: euuangelium suum sic exor-
 sus est. **I**n principio erat uerbum.
Scripsit et apokalypsim: quam
 nihil in celestibus figuris oblatius

est. Plurima etiam pro xp̄o passus
est tormenta: flagella, feruens, ole
um, exilia. Ecce propter ista et alia
sua multa priuilegia: maior est
me et dignior. Mane ergo uoces so
corum tuam ante magistrā: et
prostrans ante pedes illius pete ut
ignoscat tibi, q̄ totiens eam exacer
basti mei causa. Que ad signa ma
tutinalia expegefacta: de tā clara
uisione cogitare cepit. Dicitis uēo
matutinis, cū se altera sopori de
disset, sc̄us ioh̄anes euuangelista
per uisū affuit: et sub sensu uer
borū horum suam allocutus est
dilectricem. Soror: sc̄as h̄m ioh̄a
nem baptistam longe maiorem
esse me. Inter natos mulierū teste
xp̄o non surrexit maior illo. Ip̄e pro
pheta et plus q̄m propheta. Ab ā
gelo est ānūciatus: et a sterili ma
tre contra naturā conceptus. In e
remo sine omni peccato cōuersat.
Quod de me dici nō potest: qui lu
cris inhians, inter seculares

seculariter uitei. Saluatorem
quem in utero agnouit, inter tur
bas ad se uenientē digito demonstra
uit: et in iordane sacris manibz
baptizauit. Ip̄e oculos uidit ap̄tos,
patrem audiens in uoce: filiū ui
dens in homine: sp̄m sc̄m in specie
columbe. Tandem pro iusticia m̄
trizatus est. Ergo me maior est.
Vnde hodie uocare debes sororem
tuam ante magistrā tuam, et
prostrare te pedibus illius: sic
q̄ tam rogare ut tibi ignoscat, q̄
totiens illam exacerbasti, me con

tenione precursori d̄m preferēdo.
Mane singillatim ad magistrā
ueniūt: quid uiderint exponūt.
Tūc simul se prostrantes, et ab in
uicem ut eis iussim fuerat ueniā
postulantes: mediante matre spi
rituali reconciliate sūt: monente
illa ne de cetero de meritis sanctorū
contenderēt, que solo deo nota sūt.
No. Satis me edificat tanta in
sup̄nis ciuibz humilitas. **Mon.**
Nulla q̄ntū ex presenti uisione col
ligere poteris, in regno celozū de ma
ioritate premiorū est contento: q̄a
illic teste ap̄lo omnis euacuatur
prelatio. Hoc tamen sc̄as q̄ sicut
ciues superm uisitant cū multa
consolatione se diligentes: ita q̄m
cū inuentione et plagis se contemp
nentes. **de canonico uinense quem
sc̄s ioh̄es baptista truxit. Iij.**

Canonikus quidam erat in
Ecclesia uinense qui frequēter
cum sodalibz suis moniales in dit
kirchen solebat uisitare. Nec erat
in eadem uisitatione aliquid religi
ositatis: sed leuitatis et periculum
animarū. Quociens enī cum oport
tebat intrare claustrū per monas
terū quod in honore sc̄i petri et sc̄i
ioh̄anis baptiste dedicatū est, transi
bat erecto collo: nec una quidē uice
coram altaribz caput inclinās. No
te quadam uenerabilis baptista,
in sompnis illi apparens, et toruo
vultu in eū respiciens: sic ait. Et tu
inque totiens per oratorū meum
transiens, nūquā aliquid michi ex
hibuisti honoris: ut saltem uel una

uice ceruicem flecteres coram altari
meo. Teuansq; pedem tam ualide tru-
sic eum in uentre: ut tam ex terrore
inreparationis. qm̄ ex dolore tun-
sis euigilaret. Ab illa em̄ hora cepit
infirmari: et paulatim itumescere
uentre ydropicus fieri. sicq; uadens
donec in ualescente morbo inorexit.
Et si uis scire iohānes erat nomen
eius. forte ex hoc ipso scis amplius
turbabatur: q̄ ipsa nominis eius
equiuocatio nichil memorie nichil
reuerentie cordi eius impresserat cir-
ca ipm̄. **Ro.** Cui maior sit p̄fctio
patrie qm̄ ure. quid est q̄ sc̄i tam
diu suas iniurias uindicant?
Mo. Voluntas comprehensorū sic
diuine uolūtatī unita est: ut nō
possint aliud uelle. nisi quod illum
nouerint uelle. Viatores uero pro
im̄m̄is tenentur orare: illiq; diui-
ne iusticie consentire. **Mercureus**
marte iulianū iam cū xp̄o regnās
occidit: qui in uia forte pro occisori-
bus suis xp̄m̄ exorauit. **Ro.** Pla-
cet quod dicit. Sed quid est queso
q̄ sanctus iohannes baptista quo
nullus maior est inter natos muli-
erū. tanta ludibria passus est in
morte: ut consilio adultere ad peti-
tionem saltatrix occiditur. **Mon**
Vt nullius iusti mors abhorretur
Adhuc em̄ idem maximus propheta
in suis reliquis ludibria cepertur.
de mercatore au meretrice uendidit
brachii sc̄i ioh̄is baptiste. liij.
Non est diu q̄ quidā mercator
terre nostre mare transiens. cū
brachii sc̄i iohānis baptiste. in eius

hospitali uidisset. et desiderasset: in-
telligens custodem reliquarū quā-
dam procarī feminā. sc̄isq; mi-
esse quod mulieres huiusmodi a
uiris nequeant extorquere: accer-
siens illam ait. Si feceris me habere
reliquias sc̄i iohānis baptiste. que
sunt penes custodiā amasurū: cō-
tum quadraginta libras argenti
tibi tradam. Illa oblatam pecuniā
sc̄iens: hospitalario consensū pre-
bere recusauit. donec sacri brachi-
um obtineret. Quod statim nego-
tatori tradidit: et predictū pondus
argenti recepit. **Cernis** quantū ludi-
briū. Sicut olim cepit sc̄i iohānis
baptiste ab herode pro mercede salta-
trionis traditū est lasciuie puelle. et
ab illa datū matri adultere: ita hoc
tempore brachii eiusdem dati est pro
nutuere fornicatoris. ab hospita-
rio non minus herode malo. turpi
feminæ: et ab illa uenditū merca-
tori. Quod ille non terre sicut her-
odias sed purpura inuolūens. adul-
teritū pene terre fugit: et ad ciuita-
tem gruningen que sita est in ite-
ritu fisisie puenit: domū in ea compa-
rauit: et in quadam eius colūpna
brachii occultans: ualde ditescere
cepit. Die quadam sedente eo in ta-
berna. cū ei quidā diceret. ecce ciui-
tas concrematur: et iam incendiū
appropinquat domui tue: ille res-
pondit. Domui mee non timeo:
bonū ibi reliqui custodem. Surrexit
tamen et domū intrauit: in qua
dum colūpniā timotam conside-
rasset. ad tabernā rediit: intrantibz

causis que nam esset causa tante
 securitatis. Interrogatus de custode
 domus sue, cum per ambages respon-
 disse: et hoc ipsum concives notare
 intellexisset; timens ne forte sibi vi-
 inferrent, brachium extrahens euidam
 incluse custodiendum commisit. Que
 secretum celare nesciens, euidam depo-
 situm prodidit; et ille civibus. Qui sta-
 tim reliquias tollentes, et ad ecclesi-
 am deportantes; depositori cum lacrimis
 sua repetenti, diuini responderunt.
 Quem cum interrogassent, cuius scilicet
 essent reliquie, se nomine nescire dix-
 it; nolens eis eas prodere. Et dolore
 tamen ciuitatem deserens et paupe-
 rem inueniens; non multo post
 infirmatus est grauissime. Qui
 cum mori timeret, cuius essent reliquie,
 et quomodo illas obtinisset; confes-
 sori suo patefecit. Quod ubi comp-
 tum est civibus, thesam argenteam
 et deauratam, gemasque preciosas
 ornatam, ad similitudinem brachii
 fecerunt; in ea reliquias reponentes.
 Ego ante hoc biennium idem brachium
 vidi; et est pelle et carne uestitum.
 Vidi ibi et crucem parua auream
 reliquiis refertam friderici impera-
 toris; que predicto homini cum brachio
 data fuerat. **No.** Cum sancto
 iohanne sanctorum nemo credatur
 esse maior; quid est quod nullum signum
 legitur in vita sua fecisse? **Non.**
 Ut dominus ostenderet sanctitatem non
 consistere in signis; sed in bona vi-
 ta. Post mortem enim signis claruit
 innumerabilibus et magnis. Predicta
 uero ciues reliquias sancti iohannis

inuenies, retro altare fecerunt domum
 culam ex tabulis satis firmam; in cuius
 cacamine noctibus sacerdotem dor-
 mire fecerunt. Sub quo prima nocte
 sic dominus conquassata est, ut non
 paruum ei horrore concuteret; secunda
 uero nocte dormientem excussit, in
 pavementum illum proiciens. Cumque v-
 nus ex potentibus de ciuitate infirma-
 retur, et theodericus ecclesie illius sac-
 dos ab illo rogatus, brachium in domum
 eius detulisset ac detudasset; tam
 brachium quam purpuram cui fuerat in-
 uolutum, reperit recenti sanguine in-
 fectum. Hoc michi retulit ore suo. Sa-
 cerdos ab eodem brachio in dicitum
 carnis presciciens cum illam in ma-
 nu occulte deferret, tantum sensit ar-
 dorem ex eo, ac si ignitum carbonem
 portaret. Multa siquidem signa
 ac sanitates per easdem reliquias
 in illa fuit ciuitate; meritis sancti
 iohannis baptiste. **de dente molari
 sancti iohannis baptiste. lxxx.**

Est apud nos in heylsterbach
 dens molaris et magnus, eius-
 dem precursoris domini tria habens cor-
 nua; qui qualiter apud nos deuen-
 erit et quid per illum apud nos ope-
 ratus sit dominus tibi recitabo. Cumque
 uastata fuisset ciuitas constantino-
 politana a cruce signata, et diuisi
 diuersa diripuissent; henricus mi-
 les de vlune inter reliquias preciosis-
 simas etiam iam dictum dentem sancti
 iohannis, tulit de ecclesia sancte sophie.
 Quem repatrians in terram dilexit, ut
 in castro suo oratorium edificaret; ibi
 eum condere uolens in altari. Quod

apostolū eligant. In duodecim can-
delis duodecim apostolorū nomina
singula in singulis scribuntur: que a
sacerdote benedicta simul imponunt.
Accidens uero femina cui nomen p
candelam extra hinc: illi plus ceteris
honoris et obsequij impendit.
In hūc modū cum quedam matro-
na sanctū andream extraxisset. et
non ei placuisset: reposita candelā
aliū habere uoluit: sed iterū idem
occurrit. Quid plura? Tandē trax-
it sibi placentem. Cui cū multū
exhibuisset obsequij. per omēs dies
uite: et ad extrema pueniens esset
moritura. nō illum sed beatū andre-
am sibi assistere uidit. En inquit:
ego sum ille despectus andreas. Re-
quocolligitur qd nō nūquā sancti
etiam ultra se ingerūt humane
deuotioni. Quātū beatus iste
apostolus se innocantibus occur-
rere ualeat: sequens narratio decla-
rat. **De pelle ursina scō andree quā
per quam mare furens sedatū est**

¶ Erant duo iuuenes. **¶** **Ivii.**
Iuxta ecclesiam scī andree ha-
bitantes: qui pro suis inercationibus
remotas prouincias petere solebāt
Tempore quodam cū profecturi es-
sent in norwegiam. frater reyners
monachus noster tūc scī andree in
colonia canonicus. sicut ipse michi
retulit. quūq; solidos illis dedit: pe-
tens ut ex eis compararent pellem
ursi albam quales regio illa gignit.
ad substratorū coram altari
sancti andree. Quod cū fecissent et
reuerterentur: tanta oras est in

uari tempestas. ut omnes mitte-
ret in desperationem. Hoc ideo scī
reor: ut dñs apli sui uirtutem ostē-
deret. Recordati uero predicti iuue-
nes pellem sancti andree. contra pro-
cellas intumescentes. uentos q; fre-
mentes. illam cum fide leuauerūt.
et ecce dñs meritis apli sui quēn-
de mari uocauit suffragantibus.
imperauit mari et uentis: et facta
est in ipā hora tranquillitas tam
magna ut omnes qui in nauī erāt
mirarentur. Reuertentes uero colo-
niam deuarios reddiderūt: pellem
brō andree gratis offerentes. collam
non imemores beneficij. **De hoīe p
sanctū iacobū a suspēdio liberatū.**

¶ Quis quidam de traetto. **¶** **Iviii.**
inferiori. cum filio suo ad scī
iacobū profectus est. Accidit si bene
memini ut in quodam loco hospes
eius nescio quid perderet: et suspi-
cionem de eo habens furtū illi coram
iudice ciuitatis imponeret. Quo
negante et dicente. deus mouit et
sanctus iacobus testis est me nūquā
fuisse furem neq; furis sociū. iudex
uerbis non credidit: sed suspendij
sententia innocentem dampnauit.
Videns filius patrem dampnatū
nec aliquid ei prodesse fratru testi-
monia: flens et euulans dixit ad
iudicem. Rogo uos dñe quatenus
intutu dei et sancti iacobi me suspē-
datis: patre meo dimisso. Ego em
nouū innocentia illius. Cui flentibus
et instantia tandem iudex motus.
patrem absoluit: filiūq; suspendit
Pater uero tristis nimis cū socijs

processit. et limina bñ iacobi uisitās
 ip̄q; pro anima filij supplicans. post
 qm̄ ad locum suspensionis redijt. ait
 fratribz. **Ece fratres filius meus.** p̄
 cor ut paululū subsistat. donec illū
 deponam et sepeliam. **Audita uoce**
p̄tris filius respondit. Beneuenias
pater. adhuc enī uiuo. Depositus ab
eo et interrogatus que nam esset cau
sa tanti miraculi. ait. Sanctus ia
cobus ap̄ls ab ea hora qua huc pa
tibulo appensus sum. usq; nūc ma
nibz suis sustentauit me. Nō elurui
non situi. nichil doloris sensi. nec
unq̄m melius michi fuit omnibz
diebz uite mee. Statimq; pariter ad
beatum properantes ap̄lm̄. filius
ut uotū suū solueret. pater ut grās
rependeret. incolumes reuerſi sunt
in ciuitatem traiectensem. Et est idē
miraculū in eadem ciuitate. sicut
nobis retulit wilhelmus monach⁹
noſter. ibidem canonicus. ualde cele
bre atq; notissimū. Non. Stupenda
sunt que dicis. Non. Referam tibi
aliud miraculū de sancto thoma a
postolo. meo iudicio maus isto.

de gerardo milite que dyabolus de eccā
ſā thome i india tranſtulit in terrā

n̄ uilla que dicitur suam. hic.
hollenbach. miles quidam habitauit
nomine gerardus. Hui⁹ nepotes
adhuc uiuūt. et uix aliquis in eadē
reperitur uilla quem lateat miracu
lum quod de illo dicitur sum. Hic
sanctum thomā ap̄lm̄ tam ardētē
diligebat. tam ſpecialiter pre ceteris
ſanctis honorabat. ut nulli paup̄i
in illius nomine petenti elemoſinā

negaret. Multa preterea priuata
 ſeruita. ut ſūt orationes. ieiunia.
 et miſſarū celebrationes. illi impu
 dere conſuevit. **Die quadā deo per**
mittente. om̄i bonorū inimicus dy
abolus ante oſtū militis pulſans
ſub forma et habitu peregrini. in
nomine ſā thome ap̄li hoſitū pe
tiuit. Quo ſub om̄i feſtinatione
intromiſſo. cum eſſet frigus et ille
ſe algere ſimularet. gerardus capā
ſuam furratā bonā ſatis. qua ſe
tegeret iens cubitū tranſmiſit. Ma
ne uero cum is qui peregrinus uide
batur non appareret. et capā que
ſita nō fuiſſet inuēta. ux̄ marito
trata ait. Sepe ab huiusmodi trā
ms illuſus eſtis. et adhuc a ſup̄ſti
omibz utis non ceſſatis. Cui ille aīo
tranquillo reſpondit. Noli turba
ri. bene reſtituet nobis hoc dāpnū
ſanctus thomas. Hec egit dyabolus
ut militem per dāpnū cappe ad
ſp̄aciētiā prouocaret. et apoſtoli
dilectionē in eius corde extingueret.
Sed militi ceſſit ad gloriā. quod
dyabolus pręparauerat ad ruinā.
et inde amplius ille eſt accenſus. un
de ille conſuſus eſt ac compunctus.
Nam paruo emenſo tempore gear
dus limina bñ thome apoſtoli adi
re uolens. cū eſſet in portu po
ſitus. circulū aureū in oculis uisus
in duas partes diuidens eas q; quā
illa cōiūgens unā illi dedit. et alte
ram ſibi reſeruaui dicens. Huc
ſigno credere debes. Rogo etiam ut
quinq; annis reditū meū exſpectes.
quibus expletis nubas aī uolueris.

Et promisit ei. Qui uia uadens lon-
gissima: tandem cum magnis expensis
maximisque laboribus peruenit ad ci-
uitatem sancti thome apoli. In qua
a ciuibus officiosissime est saluta-
tus: et cum tanta caritate susceptus.
ac si uerus illoꝝ esset: eisque notissi-
mus. Graciam eandem ascribens
uero apoli. oratoriū eius intrauit et
orauit: se. uxorem. et omnia ad se p-
tinentia illi comendans. Post hec
termini sui remittens. et in eode-
die quinquagesimū completū conside-
rans: ingemuit et ait. Heu modo
uxor mea uiro alteri nubet. Impe-
dierat deus iter eius. propter hoc
quod sequitur. Qui cum tristis cir-
cumspiceret: uidit predictū demo-
nem in cappa sua deambulantem.
Et ait demon. Cognoscas me ger-
harde. Non inquit te cognosco:
sed cappam. Respondit ille. Ego sum
qui in nomine apoli thome hospiti-
cū a te petiui: et cappam tibi ab-
tulit: pro qua et ualde punitus sum.
Et adiecit. Ego sum dyabolus: et
preceptū est michi ut: antequam hoīes
cubicū uadant. in domū tuam te
transferam. eo quod uox tua alteri ui-
ro nupserit: et iam in nuptiis cum
illo sedeat. Tollensque eum. in pre-
dici ab india in theutoniā: ab ortu
solis in eus occasum transiit:
et circa crepusculū in curia propria
illum sine lesione deposuit. Qui
domū suam sicut barbarus intrās.
cum uxorem propriā cum sponso
suo uidisset comedentē. propius
accessit: eaque inspiciente partem

arculi in caput intrens abcessit. Quā-
ubi illa uidit mox extraxit: et par-
tem sibi dimissam adiungens. cogno-
uit eum suū esse maritum. Statim
exiens in amplexus eius ruit. ui-
rū suū gerardū illum esse procla-
mans: sponso ualedicens. Quem
tamen gerardus illa nocte pro ho-
nestate secum retinuit. Ecce tamē
hoc quoniam in predicto miraculo satis
perpenditur: quantum boni apostoli
diligentes se diligant: atque glorificent.
No. Non miror si diligentes se dili-
gant. cum supradictū sit de scō andre-
a. quod etiam se contempti femine
ad diligendū ingesserit. **No.** Sicut
supra ostensū est de scō iohanne bap-
tista. sicut apoli diligentibus se pre-
miū impendunt: ita suos contemp-
tores quādoque puniunt. **Non.** Da
exemplum. **Non.** Prius de sancto
Bartholomeo apoli premitā unū
miraculū: deinde hoc quod petis sub-
iugam exemplum. **De dente sancti
bartholomei de quo sanguis exiit
in monte sancti dū diceretur. lx.**
saluatoris iuxta aquis grati. rup-
inclusa quedam defuncta est: que
inter suas reliquias etiam dentem
habuit sancti bartholomei apoli. H-
cum sciuisset sacerdos qui ei missas
celebrabat. eumque postulasset. et
illa non auuisset: recessū minaba-
tur. nisi saltem mediā partem ei do-
naret. Illa uero dentem multū dili-
gens. et sacerdote carere nolens. ut
diuideretur consensit: licet inuitissi-
me. **Mira res.** Mox enim ut sacerdos
cultellum denti superposuit: ac si

denovo sanctus pateretur. guttatim
de illo sanguis erupit. Quo uiso sa-
cerdos territus est; dentem q̄ incluse
dimisit integrū. Ego uero eundem
dentem anno preterito uidi apud
sancti moniales in porcello. Et q̄nq̄
ap̄li contempnētes se puniant; ecce
exemplū. **De femina que b̄t̄m iudā
apostolum contempnit.** **Ici.**

Matrona quedam specialem
ap̄l̄m habere uolens, cū eo mo-
do quo supradictū est de sc̄o andrea
per candelam b̄t̄m iudā ut puto ex-
traxisset; trata retro cistam candelā
cū nomine iactauit. Volebat enim
habere unū de nominatis ap̄lis; ut
est sanctus iohānes euāgelista siue
br̄is iacobus. Cui nocte in sompnis
apparens. dure satis corripuit; conq̄-
rens se ab ea contempnū et post al-
tam indignē proiectū. Nec sic qui-
euit; donec uerbis ad dūte sūt plage
Integro eī anno lecto paralitica de-
cubuit. **Novi.** Licet sic per sortes ap̄los
eligere. **Mo.** Sorte mathias ap̄lis
legitur electus. Non tamē ideo est elec-
tus ut alijs anteponeatur; sed ut p̄
eum duodenarius n̄s p̄ iudā dimi-
mutus suppleretur. Puto tamē ab
eadem electione huiusmodi sortes
descendisse. Audiu colome quedam
literatū sacerdotē. palam in ecclesia
reprobare tales electiones. Omnes
inquit ap̄li eque sunt sc̄i; et uidetur
omnes a nobis eque honorandi. Et
si alicui illorū specialis honor est ex-
hibendus; b̄to petro per quē regio
nr̄a cōuersa est ad fidem. illi iudico
esse impendendū. Ip̄m specialem

ap̄l̄m nobis xp̄c̄ destinauit. Beato
uero heribertus et successor eius petre-
grinus colonienses archiepiscopi in
ciuitate colonia om̄ib; ap̄lis vnā
ecclesiam cōuentualem condiderūt;
in quibus om̄ib; simul equalis ho-
nor idemq̄ seruiciū exhiberetur. Qui-
tum mereantur in ecclesia eadē xp̄o
eiusq̄ ap̄lis digne seruientes; ex
modico quod sequitur poteris per-
pendere. **De b̄t̄m iudā ap̄l̄m
ap̄lorum cui? domus inter flāmas
seruata est.** **Ieri.**

Quod maximū quod erat sub
adolpho archiep̄o magnā partem
ciuitatis coloniensis consumpsisset;
mulier quedā que ecclesie sanctorū
ap̄lorū pro sua mercede beaxare cō-
sueuerat. domū ligneam prope po-
sitam habebat. Cui cū incendiū ex-
uicinis domib; propinquasset; filia
eius uasa et supellectilem efferre ce-
pit. Quod ubi mater comperit; re-
stitit dicens. Noli filia noli; sed oīa
refer in domū. Sicq̄ clausa domo
mater spem habens in sanctis apo-
stolis ecclesiam eorū adyt; sicq̄ ora-
uit. Sancti ap̄li si vnquā digne uo-
bis fideliterq̄ seruui; custodite do-
mū meam et uasa uīa. Mira fides
femine; mira et uirtus ap̄lorum.
Qui propriā ecclesiam ex parte co-
cremari pmiserūt; beaxatris sūt
domū in medijs flāmis positam.
non sine maxima admiratione
multorū illesam seruare curauē-
runt. **Mo.** Valde honorandi sūt
ap̄li; per quos mūdus iste uidua-
bitur. **Mo.** Verba hec reuocant

nudum ad memoriam. cuius cuiusdam
dictum siue factum: relatione dignum.

**De karolo duc colonienſe qui lapides
ad fundamenta ecclie scōr aplōrū emitt.**

In colonia burgenſis quidam **lxiii.**
erat homo diues et potens karolus
nomine: pater dñi karoli abbatis
quingularenſis. Hic cum audisset
quia apli iudicaturi essent: cogna-
uit intra se dicens. Peccatū graue
est: et lapides anchorare ualde sūt
ponderosi. Etiam igitur lapides
tales. ad futurā fabricam sancto-
rū aplōrum. ut tū in die iudicij opa
mea bona nec non et mala posita
fuerint in statera: apli qui iudices
erūt lapides istos lana opera mea
bona continētū imitent: et mox p̄
ponderabit. Emit igitur nauim la-
pidibus plenā: quos per currus
portari et iuxta aplōrū eccliam de-
poni fecit. Quem cum canonici in-
terrogassent quid sibi uellet per la-
pides illos. respondit. Aliqua die rē
renouāda est ecclesia ista: et tunc
erūt uobis necessary. Non multo
post cum ecclesia extenderetur: oc-
cassione ut puto eorūdem lapidum
in fundamentō positi sunt. Hec de
aplōrū uisionibus dicta sunt. Nunc
aliqua tibi dicam de martiribus.

Ro. Quid faciat martires. q̄re
martires dicantur. uel quot sint
genera martiry: prius michi di-
cas. **Mon.** Faciles horū solutio est.

De martiribus. Capl. lxxiii.

Causa non pena facit m̄res.
Duo em̄ latrones xp̄o affixi
sunt hinc inde: vnus martir effect⁹

est propter uirtutē confessionis. al-
teri pena sua inicitū fuit eterne dāp-
nationis. Martires em̄ grece. testes
dicuntur latine: eo q̄ pro testimoio
fidei occisi sunt. Sunt autē quatuor
genera martiry. Quidam occisi sūt
propter solam innocentā. ut abel:
alij propter iusticiā. ut prophete. et
iohannes baptista: alij propter zelū
legis. ut septem fratres machabei:
alij propter fidem xp̄i. ut apostoli
eorūq̄ successores: et hii anthonio
malice dicuntur martires id est testes
quia sanguinis sui effusione fidei
xp̄i subscripserūt. **Ro.** Attendū
sancti cū a nobis uenerātur. **Ro.**
Etiam. Adhuc em̄ p̄ diuersas uisio-
nes suas manifestant mortalibus
reliquias: ut uenerantibus illas debi-
tores fiant. **De reuelacōe martiris**

Quando **lxxiii. Capl. lxxv.**
Renouata est ecclesia bonēſis.
quorūdam m̄rū corpora ex sacra
legione thebeorū illic reperta sunt.
Et quibus cū vnū corpus integrū
et preterea pars alterius martiris
nobis data fuisset. quidā adoleſcētū
talis de eo uisio ostensa est. Videbat
sibi in sompniis stare iuxta scriniū
eorūdem reliquiarū. Cui cū quidā
diceret. nosti quid in isto scrinio cō-
tineatur. et monachus respōderet.
etiam corpus martiris n̄ri: ille
subiūxit. Falleris: nam uir vnus
et diuiduus in eo iacent. Quod ul-
q̄ ad illud tempus omnes nos la-
tuit. Tante em̄ uirtutis sūt eadem
sacrata ossa: ut aqua superfusa.
uarijs infirmitatibus sit metela.

Maxime tamen sanat tumores ac inflaciones. Quocirca fidelibus in periculis succurrant: visio subsequens declarat.
De factis ante alkazer i acce uisis y qd xpiani adepti sunt uictoriam.

Anno gratie millesimo .lxxvi. ducentesimo decimo septimo. cruce signati ex tota alemāna ac frisia cum trecentis fere nauibus circa idus iulij intrauerūt portum ultris bone. In quo dum per aliquot dies morarentur. plures naues illic expectantes; ad petitionē seueri episcopi iam dicte ciuitatis. et quē eborensis. nec non et templariorū. atq; hospitalariorū. castrū sarracenzū nomine alkazer id est omnī carcer obsederūt. Sexta uero feria post natiuitatem bñe marie uirginis genitricis dei. congregati sūt contra eos quatuor sarracenzū reges. habentes in exercitu suo ad centum milia pugnatorū. Quibus xpiani numero minores. sed fide maiores: sanctū iacobū beatissimū uincentiū regionis illius patronū et alios si quos poterant sanctos innocentes: hostibus occurrerūt. In primo uero congressu unus regū cecidit. interfectozū uero erat nūis: plurimi captiuati sunt. Qui cū p exercitū ducerentur: querebant a xpianis signa uictorū: asserentes candidissimā aciem cruces rubreas in pectore gerentes: suozū multitudinē in fugam conuertisse. Insuper et galeas quas p mare contra xpianos conduxerant: celestis illius uisionis terrore sunt fugate. Quod

peregrini audientes gratias agerēt xpō: qui martirū suozū auxilia eis destinare dignatus est de celis. Hec michi relata sūt ab hijs qui certant in interfuerūt: et ex ore sarracenzū que dicta sunt audierūt. **No** Est ne peccm cum martirū reliquis ire ad exquisita nature? **No**. Peccatū est si gestantes illas non excusauerit necessitas. Sū non abhorrent ferorē nature: sed culpe. **de reliquis mīm q bernardū in latere stimulauerūt.**

Bernardus .Cap. lxxvi. Monachus noster tempore quodam ante cōuersionē nescio q̄ uirius. reliquias btorum martirū iohānis et pauli. in capsula ad latus portabat. Quem cū carnis incitua ad delectationē mouerēt. sancti mēs quia motus illicitos restringere non conaretur. p capsellam latus eius dure satis tūdere ceperūt. Quod cum ille non aduerteret. et motib; libidinosus quiescētib; etiam tūSIONES cessarent: p horas aliquas cum uenit titillaciones surgerent. renouate sunt et pūctiones: ac si sancti suū baulū uoce prophetica increparent dicentes. **Mundare qui fers uasa dñi. Vasa dñi sunt corpora sanctorū.** Hinc est q̄ achimelech sacerdoti cū hesitaret pueris dauid dare panem sanctū: dauid respondit. **Et quidem si de mulieribus agitur cōtinuimus nos ab heri et in diuisertus qū egrediebantur: et fuerūt uasa id est corpora puerorū sancta id est mūda a concubitu.** Et sicut michi reulit p̄dcs

bernardus. mox ut notare cepit penam. inquamatum potuit copescant culpam: ex hoc discens quod sanctus placet non solum in iudicia mentium. sed et corporum. **Novi.** Quid sentis de predicatoribus illis qui tantum propter questum reliquias sanctorum circumferunt: multosque decipiunt. **Mo.** Quod sancti ad talium trufas indignentur: dicam tibi quid monachus quidam de brumwylre michi recitauit. **De dante sancti nicolai in brumwylre. Cap. lxxviii.**

Quando ecclesiam suam monachi iam dicti cenobii ampliare disposuerunt: per quosdam sacerdotes seculares in lingua potentes. et ad emungendam pecuniam efficaces. dentem patroni sui beati nicolai pontificis. ad diuersas transmiserunt prouincias. Erat enim cristallo inclusus. Die quadam cum predicatorum conducticium inhoneste se gerendo uas tantarum reliquiarum circumferrent. cristallus crepuit: ac si illorum blasphemias pontifex reuerendissimus sustinere non posset. Quo miraculo uiso dentem retulerunt: neque ad tale opus ultra eum de monasterio efferri passi sunt. Ego rupturam eiusdem cristalli uidi. **Novi.** Quid est quod quidam martires alijs maiora signa faciunt post mortem: sit ne hoc ex aliqua eminentia sanctitatis. **Mo.** Sicut superius dixi. miracula non sunt de substantia meriti: sed signa sanctitatis. Quidam sancti in uita sua multa signa faciunt: et post mortem questant. Alij e contrario. quia nulla sanctitates sue iudicia in mundo detent:

post mortem miraculis clarescunt. **Quare bis thomas cantuariensis presbitero ceteris sanctis uiribus miraculis choruscet**

Beatus uero thomas **Cap. lxxix.** episcopus cantuariensis. qui nostris temporibus pro ecclesie libertate usque ad mortem dimicauit: multis miraculis in suis persecutionibus choruscet. satisque de illo post mortem disputatum est. Quidam dicunt eum dampnatum ut regni proditorem: alij martirem uti ecclesie defensorem. Eadem questio pacifera inter magistros uentilata est. Nam magister cogerus iurauit illum dignum fuisse morte. et si non tali: bene uiri constantiam uindicans contumaciam. Contra magister petrus cantor iurauit eum esse martirem deo dignum: utpote pro libertate ecclesie trucidatum. Quorum questionem episcopus soluit: cum multis et magnis illum signis glorificauit. Non ideo tamen apostolus sine alijs magnis martiribus in meritis preferendus est: qui tanta et tantum crebra miracula post mortem fecisse non leguntur. Simile habes de sancto annone coloniensi archiepiscopo. Cui cum post mortem multi detraherent. dicentes eum fuisse ecclesiarum demeritorem: et ciuium suorum execratorem. dominus deus in translatione illius quante sanctitatis esset signis plurimis ostendit. **Mo.** Probabile est quod dicitis: sed aliud est quod memoret. Sepe contingit ut pro reliquijs sanctorum alie res habeantur: et pro ueris falsa uenerentur. Videntur tibi huiusmodi ueneratores peccare an mereri?

Mo. Meo iudicio ignorantia in talibus excusat culpam: pietas meretur gratiam. Hoc uerū esse certū est: quia quōq; dñs per fallas reliquias ad honorem sanctorū quibus ascribitur, et fide honorantibus illas miracula operatur. Verbi causa. **De freno p quod multa fiebāt miracula cū et de**

Miles quidā miris eē putaret. **lxx.** **Q**uidam mrem bñm thomā cantuariensem acutissime diligēs, si aliquid de illius posset habere reliquias aramqueq; inuestigauit. Hoc cum audisset quidam dolosus sacerdos in cuius domo hospitabatur: ait illi. Ego frenū quo diu usus est beatus thomas petes me habeo: et sepe uirtutes eius expertus sum. Quod miles audiens et ita esse putans, sacerdoti pecuniā postulata letus obtulit: et frenū cum multa deuotione recepit. Deus uero cui nichil est impossibile fidem militis remunerare uolens: ad honore sui martiris multa per idem frenū facere dignatus est miracula. Quod miles considerans in honore miris ecclesiam condidit: loco reliquiarū frenū sacerdotis pessimi in ea reponens. Hic sit finis de uisionibus martirū: quia compendio uti uolens ad ordinē festino confessorū. **No.** Qui sint confessores, et quare sic dicti michi edicito: postea uisiones subiūgas. **De confessoribus.**

Ad ordinē **Monachus. lxxi.** confessorū pertinent pontifices, abbates, clerici, monachi, nec non et laici religiosi xp̄m uita

et ore confitentes: et sine sanguis sui effusione ad eum quem confessi sunt migrantes. **Tempore persecutionis omnes xp̄iani confessores dicti sunt, xp̄m in suis tribulationibus corde et ore confitentes: maxime tñ hij qui pro illo passi sunt. Qui postea antonomastice dicti sunt mires: et nomen confessorū specificatum est maxime ad sacerdotes dñi, peccatorū confessiones recipientes: quibus data est a dño potestas ligandi atq; soluendi. **Nov.** Qui tibi uidentur maiores martires an confessores?**

Mo. **Q**uestio hec soluenda est scdm excessus et excedentia. **I**ter ordō martirū ordinē confessorū precellat dignitate: quidam tamen confessores quibusdam martiribus merito longe sunt superiores. **U**nde sancta ecclesia canit. **P**lus currit in certamine confessor iste sustinēs: qm̄ martir ictum sufferens mucrone fundens sanguinem. **E**cce exemplum. **C**ertum est ordinē episcopoz digniorem esse ordinē abbatū: actamen quidam abbates regales quibusdam episcopis gloria et honore maiores sunt. **Nov.** **C**onsentio **Mo.** **Q**uanta sit in uisionibus beatorū confessorū consolatio: paucas sub exēplis tibi explicabo. **De conuerso cui sōs nycolaus apparuit in choro.**

Quidam apud **lxxii.** **Q**uos conuersus, cui nomen prodere non licet, uir bone conuersationis: et sanctū nycolai specialiter diligens. **I**ste sicut ab eius ore audiuit: in quadam sollempnitate

infra matutinas, iam dictū confesso-
rem pontificalibus indutū in choro
stare conspexit. De cuius uisione
que magne fuit reuerentie, tantū
gaudij cor eius concepit: ut sibi alti-
tudine duorū pedum a terra suspē-
sus uideretur. Non solum hic beatis-
simus pontifex perfectorū uisita-
tor: sed et miserorū in sumis neces-
sitatibz esse dno scitur liberator.

De fine que idem confessor a patibulo

N liberauit. *Lxxiii.*
Nondū duo anni sūt elapsi. q̄
in uilla quadam iuxta coloniā
sicut imper illic audiui cū preterire:
loco furis quidā deprehensus est.
Verum reus esset uel innocens. mi-
chi dici non potuit. Quem cū mor-
ti adiudicatū, et laqueo collo eius
mixto in patibulo appendissent: il-
le nullū dolorem sustinens cū iam
mortuus est inaretur: clara uoce
clamauit. *Iuuanū laborastis, non
poteritis me strangulare: sanctus
episcopus dñs meus nycolaus mi-
chi assistit. En uidet illum. Quod
multi audientes, et ita esse expime-
to cognoscentes: putantes eum in-
nocentem, ob honorem s̄i nycolai
depositū abire pmisserūt. Qui bre-
uiter ad memoriam sui liberatoris
currens, gratias egit: se a suspendio
illius meritis absolutū proclamās.*
Mo. Audiuī ab infanzia q̄ s̄i nycolaus omnes episcopos miseri-
cordia precellat. *Mo.* Tante pieta-
tis est et misericordie: ut et malos
a morte sicut dictū est sepe liberet:
et bonos morti desideret. Illos ut

emendentur: istos ut eterna b̄titudine
fruantur. Reuera dissolui et esse cū
xp̄o: multo melius est. Et beati sūt
mortui qui in dño moriūtur. *De a-
dam mōcho que s̄i nycolaus cū s̄o
p̄ueniā ab infirmitate sanauerūt. lxxiiii.*

Adam monachus de lucka cui⁹
in superioribz memini: in qua-
dam cōuentuali ecclesia saxonie. q̄
lucka dicitur scolas frequentauit.
Cumq̄ in cimiterio multi lateres
essent repositi ad fabricam oratorij:
ip̄e sicut puer vnū ex eis tulit: et in
eo sculpere cepit. Quod cū magister
eius uidisset: terruit eum dicens.
Depone laterē quia excommunicat⁹
es. Ad quod uerbū puer territus: ce-
pit mori infirmari. Cumq̄ inuale-
te morbo ad extrema deuenisset, et iā
morituro data fuisset candela in ma-
nu: duos pontifices b̄m nycolaum
et s̄m paterianū prefate ecclesie
patronū, coram se stare uidit et ag-
nouit. Stabant autē in habitu pō-
ntificali: et in claritate magna. *Diri-
q̄ ad s̄m paterianū b̄s nycolaus.
Vis ut tollamus puerū istū nobiscū:
respondit ille. Non, quia in alio ordi-
ne morietur. Sicq̄ disparuerūt. Eade-
hora puer conualecens surrexit: et
magistro eius qui presens fuerat tūc
temporis miraculū diuulgante, in
ecclesia est compulsatū. et ad honore
tantorū pontificū. Te deum lauda-
mus decantatū. Hec michi ab eodem
adam sup̄ relata sunt. *De puero qui
lione a s̄i nycolaus morte p̄dit.**

In uilla que leighunge. *Lxxv.*
uocatur et circa dia miliaria

distat a coloma, ante hoc septennium contigit quod dicturus sum. Puer quidam simplex cuiusdam matrone illic pecora paut. Hic beatus Nicolaum in tantum diligebat: ut singulis diebus modicam panis sui in honore illius pauperibus erogaret. Orationibus etiam assiduis misericordiam eius interpellabat. Cuius deuotionis obsequis beatus pontifex delectatus: die quidam ei in agro apparens in forma et habitu uenerandi senis, ait. Puer bone, mina gregem ad domum. Cui cum ille responderet, domine adhuc nimis est mane: si hoc facerem domina mea increparet me: subiicit scis, fac quod dixi: quia hodie ante solis occubitu morieris. Ad quod puer territus, cum interrogaret eum, domine quis es? respondit ille, Ego sum Nicolaus episcopus quem semper exoras? et cui puandiola tua diuina consueuisti: modo ueni remunerare te. Vade ergo ad hospitium tuum, et accipe corpus domini et prepara te: quia hodie ut dixi morieris. Sicque disparuit. Cumque puer cum ouibus reuersus fuisset, et domina eius interrogasset, quare tam matutine uenisset: respondit, necessitas compulit me: quia ante noctem moriturus sum. Et illa, Dehinc, Reduc ergo gregem ad pastum: quia non morieris. Qui statim in lectum suum se reclinans: cum sacerdotem petuisset, et ille uenisset: ait ei matrona, Timeo puerum istum aliquid fantasie uidisse: inuestigate ab eo diligenter quid uiderit, quid habeat: uel que

talia loquatur. Quod cum fecisset sacerdos: puer ei retulit uisionem per ordinem. **De curis** manibus cum communicasset: hora predicta exspirauit. Ecce in his duobus precibus poteris cognoscere pietatem sancti pontificis. **Scolarem** consilio sancti paternam distulit spe uite melioris: pastorem hunc fidelem seruum dicit ad pascha eterne uiriditatis. **Nota** Quia sanctus Nicolaus crebrius ceteris pontificibus in ecclesiis tam in sculpturis quam in picturis representatur: uellem si esse posset aliquam uidere ymaginem facie illius similitudine per quam memoria eius mentem tenacius imprimetur. **Nota** Ostendam tibi quaedam miracula operis yconam, que ab eo qui sanctum Nicolaum in carne uidit fertur formata: et ad illius similitudinem depicta. **De tabula sancti Nicholai apud porcetum.** **Lxxvi.**

In porceto monasterio quod iuxta aquisgram situm est, tabula cubitalis est, ymaginem beati pontificis Nicholai ab umbilico et sursum se representans: quam beatus Gregorius regis grecie filius et cenobii eiusdem primus abbas atque fundator, illuc aduenit. Dicitur eadem fuisse ycona quam barbarus sicut in miraculis sancti Nicholai legitur tulit, et ad custodiam sui theloni posuit: cuius occasione ad fidem conuersus est cum sua perdidisset, et cetera ymagine eadem recepit. Plurime per eam uirtutes facte sunt, maxime in pregnantibus. **Tempe** quoda

cum ad domū cuiusdam matrone ho-
 neste in partu laborantis fuisset de-
 portata, et contra eam ad parietem
 suspensa: ea hora qua partū edidit,
 ne parientem quasi attenderet cūc-
 tis qui aderant intuentibus tabula
 se uertit. Est autem eiusdem ymagi-
 nis facies oblonga et excelsa: multe
 grauitatis et reuerencie, in fronte
 caluities: capilli tam capitis quam
 barbe candidi caniciei. Super uero
 monachis cedentibus sanctimoniales
 ordinis mri cum tabula locum rece-
 perunt. **No** Satis me edificat hu-
 militas bti huius confessoris: qui se
 superius cibati gloriatur in pane
 pauperis pastoris. **Moñ** Quis ma-
 ior xpo qui in iudicio dicturus est, e-
 surui et edidisti michi manducare.
 Nullus. Quantū uero xpo eiusq;
 beatis confessoribus elemosina pla-
 ceat, uel qm ualenter his qui faciūt
 illam in periculis succurrat: ex se-
 quenti uisione demonstrabitur. **de**
uisione iohē cui infirmati scs martini
et scs godehardus succurrerūt. lxx
Magister iohannes decanus vii.
 Aquensis cum scolaris esset,
 tam grauiter tempore quodam in-
 firmatus est: ut confessus et iur-
 tus, nichil ei nisi mors siqueresse ui-
 deretur. Cui cum materia rapta es-
 set in cerebrum, solus iacens in excel-
 sum uent: uidit q; homines sibi ig-
 notos intrare: qui lances quas ma-
 nibus portabant cum lignis breui-
 bus et quadratis ante ipsum pone-
 bant. Stantibus eis ex una parte
 lectuli: contemplatus est introire

tres melitos confessores, sanctū uideli-
 cet martinū tironiensem episcopū, et
 sanctum godehardū epim hildenshe-
 mensem, btm q; berwardū: qui eum
 ex parte altera circumsteterunt. In
 quorū aspectu puer iohannes vni i-
 ponitur lana: et ligna loco ponderis
 altere. Cumq; eleuata statera: inue-
 tus esset eger minus habens predicti
 confessores puerū paruulū et mendi-
 cum simi eius imposuerūt: qui simi
 lancem aduersam mox suspendentes
 lignis grauioribus apparuerūt. Sta-
 tumq; iohannes qui michi uisionem
 hanc retulit in sudorem erumpens,
 et christi fecit, et de eadem infirmi-
 tate citius conualuit. **Nov** Quid
 scolaris egrotantis ponderatio, uel
 quid pueri pauperis significet, ad-
 rectio: penitus ignoro. **Moñ** Puer
 idem ualde pauper erat et despectus:
 cui tantū miserus est iohannes
 ut ei et panem frequenter daret et
 matri commendaret. Homines bar-
 baros qui eum in lance appendebat:
 demones fuisse suspicor, qui semper
 morientibus se ingerunt: ligna, pu-
 eri peccata. Que quia meritis eius
 grauiora uidebantur: scs confessor
 quos sepius interpellauerat, elemo-
 sinariū eius lana imiserūt: cuius
 beneficio adiutus est. Ex uero uita
 humana quōq; propter elemosinas
 morti subtrahatur: habes exemplū
 in uita scs iohānis eleymon de petro
 theolonario, pene in consimili casu
 et uisione. Hinc est q; nabuchodono-
 sor regi dum se in uisione uidisset sub
 figura arboris ab angelo esse presci-

dendum: daniel consuluit. ut peccata
 elemosinis redimeret. **Q**uero ob pec-
 cata etiam ante tempus quibus uita
 hominis precludatur: idem daniel
 testis est. Cumque halthazar predi-
 regis filius. cum uxoribus et concu-
 binis in uasis templi domini contumaciter
 deum irritaret: uidit contra se arti-
 culos manus scribentis in pariete.
 tria hec uerba. mane. thetel. phares.
Quam scripturam sic daniel regi
 interpretatus est. Mane id est ante
 tempus diminuerunt deus regnum
 tuum: et compleuit illud. Thetel. ap-
 pensum est in statera et inuentum est
 minus habens de iustitia. Phares
 diuisio. Et quia peccata prepon-
 derauerunt. eadem nocte occisus est:
 et diuisum est regnum eius medietatibus
 et perlis. **Mo.** Placet quod dicitis. **Mo.**
 Tres prefati pontifices: aliorum
 trium episcoporum uisionem michi
 ad memoriam reuocant relatu dig-
 nam. **de gerhardo abbate clareual-**
lis cum sancto eucharis non sociis appa-
re. **lxxviii**
Bone memorie fuit. **lxxviii**
 dominus gerardus abbas clareual-
 lis qui nostris temporibus fuit. cum
 tempe quodam uisitandi gratia
 pergeret ad hementrode. et apud
 religiosos fratres sancti Matthei
 hospitaretur. eadem nocte dictis
 matutinis ecclesie cryptam solus
 intrauit: et ad sepulchra sanctorum
 Eucharis. ualerii. atque materii. qui
 treuerensium primi erant episcopi. et
 in eorum regionum apostoli. deuote
 satis orauit. Maxime tamen peti-
 uit sibi reuelari diuinitus. utrum

magis expediret in officio abba-
 tie manere. uel illam resignare.
Cui gloriosi illi tres presules in
 multo splendore simul appaerentes
 dixerunt. **Frater.** nequaquam officium
 tuum resignes: quia in breui cum pal-
 ma martyri ad nos uenies. Sicque
 disparuerunt. Mane cum esset pro-
 fecturus prepositus sancti Symonis
 eum ut secum in reditu hospitari dig-
 naretur rogauit: quod et promi-
 sit. Cumque completa uisitacione
 rediret treuerim. de promissione
 eum satis penituit: uolens iterum
 orare ubi prius. quodam neglec-
 ta in prima uisitacione. sperans
 sibi deus esse reuelanda. **Non.**
Que fuerunt illa: **Mo.** Vbi anima
 sancti materii fuisset infra illos tri-
 ginta dies quibus sepultus fuerat.
Quid plura? Promissi sui memor
 in domo prepositi se recepit. et sicut
 ipse procurauerat in ipsa nocte so-
 lito matutinis surgens et matuti-
 nas decantans. monachis relictis
 et conuerso assumpto ad ecclesiam
 sancti eucharis perrexit: cryptam
 intrauit et orauit: ubi sub forma
 prioris uisionis prefatos pontifi-
 ces uidere meruit. **Ad quem sanctus**
eucharis. Non ad quid ueneris.
Eccce materius: interroga eum. **Ad**
quid fecisset: respondit ille. Anima
 mea per illos triginta dies fuit in
 paradiso: et quia sciebat se ad cor-
 pus esse reuersurum. mercede sibi in
 celestibus preparata frui non po-
 tuit. **Mane ergo in officio tuo: quia**
per palmam martyri cito nobis so-

habere. Quod ita factum est, nam a quodam misero propter zelum ordinis latenter interfertus est. Deinde beatus pontifex adiuit. Existente me in paradiso: nichil actum est in mundo quod non uiderim. Vides quanta sit potentia electe anime a corpore exire. Si tanta uidit in terresti paradiso: quanta putas uidet quando fruatur deo. **No** Non ambigo quin omnia tuuc sciat et uideat. Si sanctus benedictus adhuc existens corruptibilis et beneficus unius anime celos penetrans totum mundum uidit sub vno radio solis ante oculos suos collectum: non mirum si anima deo unita contemplatur omnia. **Non** Bene sentis: et hic de confessoribus sit finis. De uisionibus uero quarundam uirginum aliqua tibi referam: prius tamen de ipso ordine uirginali te crediam. **De uirginibus.**

Capitulum lxxix.
Uirginalis ut angelis comparatur: quia qui non nubunt neque nubentur erunt sicut angeli dei. Hinc est quod in tabernaculo federis tertio operimento quod erat de pellibus cubricatis. quartum fuerat superpositum de pellibus iacinctinis. Pelle rubricata designatur martirium: quod est consummatio omnium uirtutum. Per iacinctinas que aerei sunt coloris uirginitas. que ut quidam dicunt supra omnem uirtutem est: et angelicam redolet conuersationem. Virgines sequuntur agnum quocumque ierit utroque pede: id est

integritate mentis et corporis. **No.** Ergo uirgines continentibus et coniugatis maiores sunt? **No.** Maiores sunt si compares statum ad statum: quia dignior est ordo uirginum quam ordo coniugatorum. Atamen in ordine coniugatorum. uiduarum. multi sicut multi uirginibus in merito multo maiores: quia peres carnis integritatem que uirtus non est. quam etiam infideles habent meritum non consistit: sed peres caritatem. **Es** ergo audeat aliquas uirgines etiam sanctissimas. patriarchis. prophetis et apostolis. qui coniugati erant peres omnes. anteferre? **Non** Sed ergo est quod sancti tantum commendant uirginitatem? **No.** Ut ostendant quantum deo placeat castitas. Hec in uirginibus uocatur uirginitas siue continentia uirginalis. in coniugibus pudicitia coniugalis. In uiduis continentia uidualis. Unde de eodem semine quod de manu seminatris cecidit in terram bonam. aliud fecit fructum tricesimum: aliud sexagesimum: aliud centesimum. Primus debetur coniugatis. secundus uiduis. tertius uirginibus. Et est sepe in primo tricesimus maior centesimo: et hoc propter intentionem caritatis. Hinc est quod beatam mariam. magdalenam ecclesia in letantibus anteponit uirginibus: ne illis inferior uideatur. Noueris tamen melius esse continere quam nubere: quia christus qui sapientissimus est uirginitatem elegit: et studium seruande uirginitatis pro christo. caritatis

uirtutem plurimū incendit. Quā
sunt iocunde quā salutarē uisiones
sanctarū uirginū: sequētia declara
bunt. *De theoderico epō luonia qui
brām mariā magdalenā uidit et
scām margaretā uirginibz assistere
uidit dum eas uelaret. Capl. lxxx.*

Venerabilis theodericus episcopus
de luonia cuius supra memi.
cum tempore quoddā sanctinoma
les consecraret: sanctam mariam
magdalenam uidit assistere un
monachorū uidit: brām uero mar
garetam uirginibus. Inter stātes
deambulabant. uocatas presenta
bant: coronas et uelamina compo
nebant. Erat enī tali uisione dign?
uipote uir bonus et religiosus. *De
monacho quem scā maria magda
lena sanauit per tactum. Capl.*

In uilario domo ordinis *lxxxi.*
uiri et dyocesis leodiensis. monach?
quidam est arnoldus nomine: uir
laudabilis. et magnū habens ze
lum circa ordinis disciplinam. Hic
cum ex nimia abstinentia in tantū
stomachū suū infrigidasset. ut uir
aliquos cibos reciperet. immo recep
ta mor reiceret: tempore quodam
ad tantū deuenerat defectum. ut
lecto decumbens mortem minaret.
Cui brā maria magdalena nocte
apparens uisibiliter. pectore disco
operto. contra locum stomachi ma
nū misit ac delinuit. Qui ex sacre
manus tactu adeo confortatus
est: ut mane surgens sanus. non
aboz magna fratrum ammiratione
chorum mirant. *De abbatisa m*

houene cui? oculos sancta luitildis

Recorde uic dñe *curauit. lxxxii.*
gertrudis abbatisse de houene
que satis mirabiliter per uisionem
cuiusdā sacre uirginis sicut ipa mi
chi retulit sanata est. Hec cum pene
per dimidiū annū uehementi do
lore oculoū cruciaretur: sanctā
lithildem uirginē cuius memoria
in eodem cenobio celebris est. studu
it inuocare: meritis eius sperans
adiuari. Quodam mane i lecto
suo pene ceca iacens et uigilans:
iam dictam uirginē in ueste candi
da coram se stare conspexit. Cuius
oculos cum tam ueste quā manu
terisset. continuo clare uidit: et
omnis dolor illa recedente recessit.
De ymagine scē katherine ibidem.

In eiusdem sacre *Capl. lxxxiii.*
uirginis altari scilicet lithildis.
pro ornatu ymago gloriose uirgis
et uiris katherine lignea et sculpa
decenter stare consuevit. Die quadā
matrona quedam honesta aleydis
nomine uxor uirici militis de guze
ne. coram illa cū pedissequa sua ad
orationē stetit. Erat autem ipa yma
go per negligentia ut puto sic posi
ta: ut pene uultū totaliter haberet
ad parietem. Que dum se inultum
morose in oculis iam dictarū femi
narū uerteret: clamauit famula.
Videte dñā uidete: qualiter ymago
hec regret se. Respondit illa. Et ego
uideo. Videtur hoc quā et alie mul
eres illic stantes. Dixit ānis explet?
est: ex quo contigit hec uisio mira
culosa. *No. Quia huc? sacratissē*

uirginis katherine ossa oleū stillare non cessant: certum est illam multū esse suauem ac misericordem. **Mo.** Virtutū earundē inditiū emanās ex ossibz eius est oleum. **De ossē sctē katherine quod oleum stillauit**

Retulit nobis dñs **Lxxviii.** Henricus abbas de Samemu. qd de ossē eius dñi nobis de eodem particulam frangeret. gutta olei erupit. Quam ne sepi terram caderet: uix retinuit. Sed quid dicam de gutta: cū eius sacra tumba sicut hii qui in instanti de syna uenerūt testantur. oleo sit repleta. Viderūt enī caput eius cū capillis et ossibus natāre ī oleo. De quo cum a monachis loci diuersa uascula sacri liquoris receperent: tam nobis qm̄ ceteris religiosis reuertentes eadem pro benedictione diuiserūt. **Mo.** Vellem nunc aliquas de nr̄is uirginibz. scilicet vnde cum milibus audire uisiones: q̄ nos ad ampliozem illarū meritarēt uenerationē. **Mo.** Referam tibi q̄dam que habentibus earū reliquias terrore sint si circa illas fuerint negligentes: consolacioni autem si habitas uenerentur. **De sacris uirginibz que de turingia coloniā in folocidescode sūt reuēse.** **Lxxv.** domo sedm̄is alsteriensis que ī turingia sita est. abbas quidam ante annos paucos defunctus est: q̄ circa sanctarū reliquias satis extiterat deuotus. Unde et dñs huiusmodi et uisionē ostendere dignatus est. nocte quadam in sompnis coloniā in ecclesiam sanctarū uirginū se

transpositū uidit: ubi extra eius septa iuxta quēdam murū tria uirginū corpora sepulta intellexit. quarum nomina sunt theumata et cleumata et scucia. Ador coloniā perges et locum reuelatū ex cunctis idicis cognoscens. abbatissam adiit: uisū exposuit: et ut sibi querere liceret quas uiderat petiuit et obtinuit. Ostensus est ei quidam nomine ulricus: cui consuetudo erat earundē sacrarū martirū corpora effodere. Conductus uero ab abbate. cū in loco denominato duas reperisset sarcofagos. et uno aperto inter ossa sacra pectinē pulcherrimū uidisset concupuit et tulit: eumq̄ crotoce sue inmissū. in sinū proiecit. A quo cū impediretur in fodiendo eum extraxit: super fossam illum ponēs in loco eminenti. Superueniens q̄dā ex sororibus tam curialitate quam sanctitate pectinis delectata: secreta tulit et abiit. Corporibus uero effodis et in scrinio decenter compositis. cū mane abbas cum eis proficisci proposuisset: eadem nocte in forma et habitu uirginali illi in sompnis apparentes dixerūt. Tecū ire non possumus. Quibz cū respondisset. quare dilectissime dñe. subuicit una. Quia pectinē meū perdidi. quē michi mater mea dedit cū de patria mea egredere. Et ille. Quis habet illū dñā mea? Respondit. Quādo ulricus sepulchrū meū aperuit: et uidisset eum: crotoce sue imposuit eum qua abscondit illū in sinu suo. Quem cū extractum sup marginē

fosse posuisset: superueniens quã
 sanctimonialis fridericus nomine
 furata est illum. Mane ad abbatem
 sam ueniens ait. **Quod est nomen**
hominis, qui uirgines has effodit?
Respondit illa Ulricus. Et adiecit.
Est hic aliqua dñã que uocetur fride-
ricus? Respondente ea etiam; subie-
 cit. **Peto; ut uterq; uocetur. Quod**
cum factum esset; ait ulrico. Quãdo
corpora sacra effodisti; pertinẽ ibi
inuenisti; cetera que supra dicta sũt
adiungens. Respondente illo dñe uerũ
est; conuersus ad fridericũ dixit. A
uos dñã tulistis illũ. Quia cõfite:
subintulit. Rogo ut restituatis pec-
tinẽ; quia sine illo meũ ire tẽnuĩt.
Quem cũ celerius retulisset, et ab
abbate in scrinio positus fuisset; ad
monasteriũ suũ illas deiecit; i quo
cum multa gloria sunt suscepte, et
in loco honesto locatẽ. In magna ibi
fuerant ueneratione; sed hoc qm̃ diu
uixit abbas ille cui se reuelauerãt.
Tempore scilicet quod erat inter
octonẽ et philippũ reges romanorũ.
cũ diuersa bella occuparent turri-
am; timore illozũ eadem sacra corpa
cum ceteris reliquijs et ornãmẽtis
deportata sunt super quãdam testu-
dinẽ, locum secretũ satis. Pace terre
reddita, cum singula loca suis resti-
tuerentur, scriniũ cum uirginibus
neglectum est in iam dicta testudinẽ.
Vnde indignãtes, duabus uicibus
thecam suam terribiliter fõcusserũt;
ita ut ab omnib; posset audiri. His
etiam sacriste in sompnis apparue-
rũt; dicentes, q; recedere uellent de

loco in quo ita haberentur cõtempti.
Que cum non proficerent neq; con-
uisionib; neq; reuelacionibus; in
quãdã nocte sollempni infra ma-
tutinas ante gradũ presbiterũ stã-
tes, et in habitu decentissimo omnib;
apparentes; primũ inclinauerũt uer-
sus altare, deinde more eorũ qui in
uia sunt dirigendi se uertentes; ab-
batũ et omnibus inclinãtes, per quod-
dam ostiũ quod pene sup clausum
erat exierũt. Quas licet omnes ui-
dissent; estimabant tamen singuli
se illas singulariter uidisse. Dicitis
matutinis vnus monachorũ ducto
secũ abbatẽ confessus est se ante
gradũ hora et modo predicto tres spe-
ciõsissimas uidisse uirgines. Cui cũ
respondisset, et ego uidi; uenerunt
alii, et respõsum est eis simile. Cũq;
deprehendisset q; ab omnibus uise fu-
issent; cepit ab omnib; questionari q;
nam essent uel que causa foret illud
uisionis. Cui cũ diuersi diuersa res-
ponderent; ait vnus diuinitus ut
puto inspiratus. Puto eas fuisse sa-
cras illas uirgines; que de colonia
nobis allate tanto tempore supra
testudinẽ talem a nobis neglecte sũt.
Statim accedentes ad scriniũ cũ nichil
in eo reperissent; territi abbatem mi-
serũt coloniã ut illas reduceret. Ve-
niens uero coloniã cum abbatẽ
et cõuentui rem p ordinẽ recitasset;
atq; easdem uirgines in locis unde
sublate fuerant, reperissent; abbatũ
ut sibi restituerentur supplicanti, to-
tus cõuentus respondit. Beneueni-
ant nobis dilectissime domicelle nre.

beniuentiant. Certe, ex quo uobiscum esse noluerunt, non eas illuc remitte-
mus. Datumque est ei caput cuiusdam
alterius uirginis: cui quo tristis re-
pedant. Adhuc puto eandem frideru-
ne uiuere: et uir aliqua soror est in
eadem ecclesia quam tam iocunda la-
teat historia. *de duabus uirginibus xi^m
que per reuelatione sunt inuente et
nobis donate. lxxvi.*

Sunt apud nos de eodem sacro
collegio due sacre uirgines, etiam per
reuelatione inuente. Dña eufemia
abbatissa que ante annos paucos
defuncta est, cum adhuc puella esset in
scolis, due et uirgines in sompniis ap-
paruerunt: que sub extrema parte dor-
mitorij quod cellario continui erat
se indignae iacere conueste sunt. Illa
sicut puella uisum ut uisum reputans:
tacuit. Postea cum esset adulta, se-
cundo ei in loco eodem sub forma et
habitu speciosissimarum uirginum con-
gulotenus apparuerunt. Quasi dice-
rent. Exire de loco isto non possumus:
nisi per te. Tunc memor prime uisi-
onis: eam que potior uidebatur in-
terrogauit dicens. Quod est nomen
tuum? Respondit illa. Anathasia. Ab
illo tempe eufemia iportune conue-
tui cepit suggerere, quatinus cellari-
um usque in fine dormitorij exfeteret:
dicens sine ambiguitate duas ibi uir-
gines esse reperiendas. Pollicebatur
etiam quod tres solidos communibus expen-
sis super adderet. Acquieuit tandem
conuictus: et sicut michi retulit ren-
loto conuersus noster cui idem opus
fuerat commissum, cum terra tota fuisset

ciecta in presencia predictae sanctimo-
nialis: sub fundamento muri sacra
illa duo corpora sunt reperta. Quae
illa prius quam abbatissa fieret nobis
transmisit: et celebrata est de eis eo-
dem die missa sollempniter in conuictu.
No Non putabam hactenus tam
efficaces esse uisiones nocturnas. *No.*
Sepe per ardentia luminaria corpora
eorum ostenduntur: nec tamen eadem
luminaria ut aiunt quis uidere po-
test nisi corpore sit uirgo. Multa de
huiusmodi uisionibus contrarius
prior loci sancte marie dicere con-
suevit: que causa breuitatis omitto.
No Placet ne sacris illis uirginibus
quae carum corpora per diuersas prouin-
cias diuiduntur. *No* Ad hoc enim se
ostendere dignantur: ut in multis
locis earum memoria habeatur.
*De uiatore qui carum reliquias mira-
uolose obtinuit. lxxvii.*

Homo quidam religiosus de
ordine uiatorum, cum apud quendam
matronam tyrcensem hospita-
retur: conuestus est illi quod decem annis
laborasset pro reliquiis sanctarum
undecim uirginum, nec aliquid
tamen ex eis posset obtinere. Cuius
ad hoc cum auxilium implorasset: illa
homini compassa ecclesiam earum
adit: sororibus pro eo preces porri-
gere uolens. Cumque ad tumbam v-
nius uirginis oraret: genu lapidi
superposito qui maximus erat appo-
nens, temptauit, quod tamen fieri
posse non sperauit. Mira pietas sa-
crarum martirum. *No* ut imbecillis
femina lapidem pressit modicum illis

cessit: adeo ut ea que intus erant uideret
 Que dum nullū adesse conspiceret;
 manu inmissa quantum uoluit de ossibus
 tulit dans uiatori. **Statimque lapide**
 qui uix a sex uiris absque instrumentis
 moueri poterat. eadem qua prius fa-
 cilitate reuoluto; gratias agens suis
 uirginibus leta rediit ad sua. **Sed**
 anime licet semper uultū contemplan-
 tur diuinū. habent tamen respectū
 ad corpora sua. et cum uiderunt nos
 deuotos circa illa multū in hoc delect-
 tantur. **de comiso que una scāru uir-
 ginū in sompnis osculabatur. lxxxviii.**

Qonuersus quidam de ordine
 uirō; cum ex eadem societate quā
 uirginū capita ad monasteriū suū
 deferret. ex deuotione ea cum uino
 lauit: lota deosculans. **Eadem nocte**
 puella ualde speciosa in sompnis ei-
 dem apparuit conuerso; eumque com-
 plexans ait. **Hec** quando caput me-
 um lauisti tam amicebiliter me
 deosculatus es; ego tibi modo uicem
 rependam. **Ille** professionē suam cō-
 siderans. ut osculū puelle uitaret ca-
 put retraxit: sicque ex eodem motu
 euigilauit. **Qui** statim intellexit
 uisionem. **no** Cum in stratis et or-
 tis ciuitatis colonte bēarū undecim
 miliū uirginū passim ossa reperir-
 tur: uidetur michi uix posse fieri quā
 sepe aliena ossa eis admisceantur.
no **scit**ulit michi monachus quidā
 de ueteri monte in quo amplius quā
 mille dicuntur esse corpora earūdem;
 quod nullas fallas inter se patiuntur
 reliquias. **de osse equino quod de cap-
 reliquias miraculose proiectum est.**

Tempore quodam. **lxxxix.**
 Cū plurima illuc allata fuisset
 corpora; monachi lauerūt illa. Cūque
 eadem posuissent super sedes capli.
 pannis nuidis substratis et siccare-
 tur; fetor intolerabilis quasi ex eis
 exalans omni nares infectat. **Timens**
 diis gozwinus abbas fetore eundē
 ex aliquo dyaboli ludibrio fuisse cre-
 atum. ut per eum deuotionē fratru
 erga reliquias martiru extingueret;
 assumptis secū sacerdotibus. uestes
 sacras induit; cum quibus circa ostiū
 capli stans sic ait. **Adiuro** te imide
 spiritus per eum qui uenturus est
 iudicare uiuos et mortuos et scim-
 per igne; ut si aliquid tui operis est
 in hoc fetore manifestetur et amchi-
 letur; desque honorem deo et sanctis
 hys. **Altra** res. **Vix** uerba compleue-
 rat; et ecce os grande equinū amictis
 uidentibus de medio reliquiarum
 eriliens. extra capliū quasi turbine
 impulsū proiectū est. **Cū** quo et ois
 fetor extractus est. **Tunc** omnes grās
 deo egerūt; qui et dyabolū in suo ope
 confudit. et sanctos suos glorificauit
 quia oide tunc suauissimus aduenit
Hec te de uirginibus audisse sufficiat
sciferam tibi adhuc unā uisionem
 mirificam. a uirgine uisam; que
 supradictis ordinibus equaliter con-
 ueniat; et uirginū uisiones conclu-
 dat. **De puella que ad ymmū. De deu-
 chorū pfallencū in rebū transferri**

Narrauit michi uir. **xc.**
 nuper sacerdos quidam de
 Caronia. in quodam monasterio
 cuius nomen michi exprimere non

Edm. Becken. M. 1000

potuit, puellam fuisse paruulam: que tantū festiuis noctibz uigilijs sollempnibz interesse pmittebatur: et eisdem nondū expletis ue dormitum compellebatur. In quadam festiuitate cum magistra in teras ut puto nocturno uirginē sequulis ad exundū impelleret, et illa reniteret nec proficeret: tristis quidem exiit sed uicta chorū remanens residua uoluit peraudire. Cūqz inceps fuisset ymnus, te deum laudamus celos uidit aperiri: et in ipos chorū cum cantantibz subleuari. Quādo uentū est ad locum illū, tibi omēs angeli, et cetā, uidit uniuersos ordines angelorū et singulorū ordinū angelos singulos demissis capitibz flexisqz genibz manibz extensis deum adorare: simul omibz proclamantibus, sanctus, sanctus, scūs dñs deus sabaoth: qui trinitatem personarū in unitate essentie confitebantur. Simile fecerūt apostoli ad illum locum, te gloriosus aplorum chorus. Et cum chorus incepsisset, te prophetarū laudabilis numerus: omnes patriarche et prophete predicto modo adorabāt. Venerūt et martires in suis distinctionibz: et in proximo uersiculo te martirū candidatus laudat exercitus, in laudem erūpentes in arietati prodebant. Idem de confessoribus uidit, atqz uirginibz. Cūqz extremus ymni uersiculus id est in te dñe speraui, decantaretur, chorus ad terram descendit: et celum se clausit. Puella omnia hec uidens

et susprensus: se tanto bono defraudatam oculis proprijs conquesta est. Cūqz ubertim fleret et mane sororibus causam suscitantibz uisit dicere nollet, magistra eam aggressa est. Cui respondit, Deus uobis ignoscat q' tantā michi gratiā hac nocte subtraxistis: et recitauit euisionem, Cui illa, Noli flere bona filia: nūquā de cetero te exire cōpellā. **No.** Mirifica sunt que recitas. **No.** Vis nūc audire octauo loco ex hys aliqua que uisu auditu et gustu pcepta sunt, nec tamen predictis ordinibus propter distantiam inseri poterūt. **No.** Volo ac desidero. **No.** Sicut in capite huius distinctionis premissum est scalam ceteri, per quā humane uisioni sancti condescenderent: cuius duo latera duo dñi grā uisionū, corporale et spirituale. Octo etiam inserui scandalia, supremū attribuens epō: reliquos sex, sex ordinibus sanctorū: de quibus sufficienter dictum est. In octauo autē gradu diuersarum rerū uisiones locabo: primo tamen eam que uisa est de loco nō. **De hys que herimānus abbas uidit de loco nostro. xci.**

Qui anteqm conuentus noster de hēmemode emissus fuisset, dñs herimānus nūc abbas loci scē marie tunc simplex monachus in hēmemode, nocte quadam p uisū ante gradū presbiteri sibi stare uidebatur: et datus est ei in manus crucifixus ut fieri solet in emissione aliorum conuentus. Stabant et circum eum uiri candidati. Vidit etiam i

choro fluuiū limpidissimū: qui per
 utroq; chorū fluebat et in eo nauim.
Quam conuolvens cum tam isquidil
 limus esset cuius in nauis in
 uentam columpnarū impugisset. nisi
 per themonem eius industria fuerit
 anexa: non stetit donec ueniret ad
 locum quēdam infirmitate nostro
 proximū. **V**enerūt et cum eo supra
 dicti utri candidati. **T**unc ossa arida
 humana cum capitib; ex omni pte
 mirabili quadā uirtute a deforis ul
 tra murū cadebant. **F**rant eū ut
 ezechielis uisionis recordor multa
 ualde. **S**tante cōuentu inter montē
 Strombergh et iam dictum locum
 saluator qui inter eos stare uisus est
 unū ex monachis dure satis retraxit
 aliū modestius amouēs seorsum sta
 tuit. **S**cretales fuit uisio. **Rd.** Que
 est illius interpretatio? **Mo.** Deus
 illi preostendit que futura erant de
 loco nro: tunc quidem obscura: modo
 plana ualde. **D**ns philippus colomen
 sis archiepiscopus sciens ordinē uigere in
 hēmenrode. et de illo limpidissimo
 fluente ariditatem siue dyocelis irri
 gare desiderans. de eadem domo cōue
 tum sibi dari petiuit et obtinuit. **E**
 lecti sunt ex monachis duodecim. et
 predictus hermannus in abbatem eis
 ordinatus est. **Q**ui ante gradū pres
 biterij ut longe ante preuiderat acu
 cem suscipiens. cum eis per nauigiū
 uenit in montem Strombergh. **I**n q̄
 tribus annis cōmorati descenderūt
 in uallem que nūc dicitur uallis scti
 petri: illic muro de quo supradictū
 est se claudentes. **O**ssa illa arida de

signant homines seculares spiritu
 alis gratie immunes: qui in ualle cō
 uersi sunt ad uitam religiosam. **F**lu
 uius qui per oratoriū cum impetu
 fluebat. significat domus eiusdem
 religionem. **Q**ue clara est per puri
 tatem traditionū: et impetuosa y
 feruorem obseruationū. **Q** nauim
 a columpna auerit: sine causa nō
 fuit. **N**am cū conuētus super p̄fatū
 uenisset montem. et multa eis neces
 saria deessent: quidam remissiores
 edificiorū et aliorū multorū que di
 miserant. et mirumirantes redire
 uellent: dñs hermannus abbas cū
 semel ac secundo de perseverantia e
 os monuisset nec profecisset. quasi
 per themonē nauem a columpna
 subiuuens ait. **C**essate stare: nullū
 uestrū reuertetur. **E**go autē themo
 nem abieci. **I**s autem quem dure re
 traxit xp̄c. cum alijs quidem fuerat
 scriptus et nominatus: sed subsequē
 tis importuna petitione submor?
Ip̄e est iohannes sacerdos: quē dñs
 modeste extrahens. seorsum stare fe
 cit. **C**um cōuentu emissus cum con
 uentu non stetit: quia per licentiā
 extortam remissus est. **H**ec est uisio
 nis interpretatio: scdm q̄ ab ip̄o
 didici abbate hermanno. **Rd.** Archy
 hic ut uideo actum est nutu diuino
Mo. Nauigantibus eis in uento sicut
 adhuc omnes qui ex eis uiuūt testes
 sunt: uiderūt supra se in celo circulū
 lucidū. et septem in eo soles. **Rd.**
Quid per circulū: uel quid per sep
 tem soles uidetur tibi intelligendū?
Mo. Per circulū eundem intelligo

eternitatem spiritus sancti: per septem soles. septem eius dona. quibus bono exemplo eiusdem congregationis prouincia erat illuminanda.

De rudolpho q' illotis manibus tenuit tantum

Quidam *gere aspsouu. xxii.* conuersus qui cum eodem conuentu missus est. rudolphus nomine. uir bonus ac religiosus: cum die quadam de priuata ueniens illotis manibus oratoriū in m̄m intraret. et ex ordine se aspergere teneretur: intra suas cogitationes dicere cepit. Aqua hec sancta est et benedicta: nec detur ut manibus imūdis te illa aspergas. Cui mox in aere uox clare respondit. Quod ego inūdauit tu nō potes polluere. Et cognouit ibi magis deo displicere imūdiarias cordis qm̄ corporis. In anime puritate deus delectatur. *De monacho q' animam suam uidit in specie infantis. xxiii.*

Monacho cuidam deus ostēdere uolens anime sue puritatē. in excellētiū mentis illū adduxit. In quo excessu puerū pulcherrimū intrasua uiscera contemplatus est. Ad se autem reuersus. intellexit eūdem fuisse animā suam: dei munere ab omni labe criminū mūdātā. Puer enī a puericia dicitur est. *Mo.* Puto q' non sit tantū si homo nullis consolationes suas manifestet. *Mo.* Per multos labores et temptacoēs et hoc secrete diuine consolationes adipiscitur: et facillime manifesta te subtrahūtur. Verumq; uerū esse singulis tibi ostendam exemplis. *De cōmuni q' propter defectū vni*

pi. tantum mirifice cōsolata est. xxiiii.

Quoniam nuper hoc anno scilicet in quadam domo sanctimonialium ordinis n̄ri. a celleraria per totum cōuentū pi. tantia id est oua fruxa diuidentur: nescio quo casu una ex eis neglecta est. Non tamen arbitror actum casu. sed diuino nutu. ut dei gloria manifestaretur in illa. Pacientissime autem defectum illū sustinens. imo neglectam se gratulans: cum deo gratias referret. sūmus ille abbas inuisibilem ei pi. tantiam misit. cuius inenarrabili dulcedine sic repletum est os eius. fauces uiscera et uenter: ut nūquā aliquid tale in uita sua sentiret. Dulcedo hec corporalis erat. Porro in mente et in anima dulcedine spiritali deus tā copiose uisitauit eam: ut diceret abbati n̄ro q' omnibus diebus uite sue pi. tantis omnibus carere uellet. diūmodum consumili dulcedine et hoc una tantū uice sibi liceret deliciaari. Pro qua idem abbas noster. ad eius petitionem pro gratiarū actione ymnū. te deum laudamus. singulis nobis inuēit. *Nov.* Si deus sic excellenter tantillū remunerat in p̄senti uita: non ambigo quin magnas tribulationes mirifice remuneret in futura. *Mo.* Et facile huiusmodi consolationes in p̄ntia pdant: ecce exemplū. *De cōuerso qui dicens p̄didit grā. dicit concessam. xxv.*

Qonuersus quidā in hēmentote cum in oracōibus suis mellifluam accepisset diuinitus dulcedinē. et ob hoc sepe labores suos negligēt:

magister suus crebro cum arguit dicens. **F**rater, certis temporibus est orandū; et certis temporibus laborandū. Ille sicut homo simplex ut increpantē placaret respondit. **O** magister si sciretis causam non michi imputaretis. **R**ogo ut detis michi osculum. **P**utabat enim quod in pressione labiorū eandē sentire posset dulcedinē. **C**ui mox ut osculum dedit ille, gratiam irremediabiliter perdidit iste. **S**imile pene habes supra capitulo, quadragesimo secundo de conuerso qui angelū sepe uidit, et dicendo gratiam perdidit. **C**ausas uero subtractionis gratiae in presenti, plures esse alibi tibi assignaui. **Q**uidā tamen licet alius sibi diuinitus ostēsa crebro referant; non ab hoc gratiā perdidit sicut supradictū est de herico conuerso de hēmenrode. **De uiatore**

propheta sic quod appuit herico conuerso.

Henricus idem cum . **xcvi.**
Herangie que hart uocatur pre-
 esset, et die quadam in maio segetes
 curtis orationes suas ruminando
 solutarius circuitet. **H**oiem quēdā
 sub arbore pino salicet que illic in agro
 singulariter sita est, contra se stare cō-
 sperit. **E**rat enim decentis stature; ca-
 pillus canus, barba prolixa, tunica
 habens talarem et clausam; scapu-
 lare uero latum ultra genua longū;
 eratque vultus eius angelicus. **Q**uem
 cū propius accedens salutasset dicens
 benedicite frater; respondit ille. **D**ñs. **E**t
 adiūxit. **Q**uomōdo placet tibi ordo tuus
 frater. **C**onuerso respondente bene; me-
 rium adiecit. **B**ene tibi placere debet;
 quia nulla uita tante perfectionis est

in ecclesia dei. **C**uius aspectus cū multā
 conuerso moueret reuerentiā; uolēs
 conuersus aliquam ei dare occasionē
 petendi aliquid, ait. **C**ur sic nudis in-
 ceditis pedibus? **R**espondente illo, talis
 est consuetudo nra; subiūxit. **P**er totum
 michi liceat uobis dare calceos; et no-
 biscum hodie prauideatis. **E**t recusa-
 uit utrimque dicens. **M**odicus abis
 michi sufficit et locus meus. **C**umque
 aliqua secretius simul tractassent:
 is qui uiator uidebatur conuerso ali-
 um diem ad eundem locū profert.
A quo modicū distedens in plano loco
 uisum comparauit. **Q**uo uiso henricus
 exiit; festinansque ad claustrum
 priori suo hermano nunc abbati in
 loco scē marie que dicta sunt uel ges-
 ta per ordinē recitauit. **C**ui ille. **C**ur
 tus esto frater, quia non omne uerū
 est quod uerū apparet. **M**ox ut eū
 uideris ex remoto signabis te; et cū
 propinquaueris ei iterū euidente
 signabis te, dicesque benedicite. **Q**uod
 cum fecisset; subiūxit ille dicens. **I**us-
 te facis signando te; quia non omne
 uerum est quod uerum apparet.
Nec hoc quoniam habes a te; sed prior tu-
 us te docuit. **E**go inquit illū diligo,
 eo quod religiosus sit et amator discipli-
 ne; et quia cotidie orat pro omni
 ecclesia et ordine. **Q**uod et uerū est.
Mentionē etiam habuit dñi custodia-
 ri abbatis claustrum, et dñi henrici ab-
 batis ueri; in illo aliqua corripens; et
 in isto plura commendans. **E**t recitauit
 ei omnia more helyzei que in claustrum
 prioris suo sicut alius fuerat locutus.
Postea cum idem conuersus die quā

dicto completorio aliquid obtinere
 uideretur a deo. uenit et lacrimis
 et non profecisset: ille curia clausa
 ostioque firmato diligenter oratori.
 ad eum intrauit increpans eum et
 dicens. **S**tolide. "putas quod ui possis
 aliquid extorquere a deo." Si non esset
 tibi modo partitum propter priorum
 tuum: forte amentiam incurrisses.
Nocte quadam cum idem henricus
 defuncto aliquo in ecclesiam de por
 tato sedisset ante altare infirmorum.
 uator de quo dicere non possunt uerum
 angelus an homo ei apparens. sig
 nante ubi prior esset. Cui cum ille
 resignasset. in infirmitorio est: sig
 no respondit. Ego noui hoc bene est
 ubi. Inclinansque coram altari: recedens
 et ante illa tria altaria que sunt in
 abside simile faciens: chorum mona
 chorum intrauit et non comparuit.
Sepe illum testabatur se uidisse in
 choro circueuntem in multa clarita
 te. Cui cum ex parte prioris conuersus
 tunicam obtulisset et cingulum: tu
 nicam recusauit cingulo suscepto.
Ego inquit eum dabo bono cuidam
 monacho eberbaceusi: et magis ei
 proderit quam si ego uiderer illo. Remi
 sit ei et cingulum laneum: pretio quod
 demulsum: sed uirtute preciosum
Per quem et sanctitates facte sunt: et
 plurimum ualet contra stimulum
 carnis. **Q**uem cum etiam rogaret
 ut se priori ostendere dignaretur:
 respondit. **D**ominus noster nos frequen
 ter mittit in iherusalem et alia eam
 remota loca: et si uideret me prior
 posset per eius interrogationes le

gans mea impediri. Et adiecit. **D**ic
 priori ut sollicitus sit circa exitan
 dos fratres. ne dormiant dum pro de
 functis cantant: quia sicut milites
 congregantur ad torquentum:
 ita anime confluunt ad officia defun
 torum. **N**o. Puto quod in certum uisus in
 hoc officio sollicitus. diuini indigent.
 uicem caritatis rependant. **M**on
Hoc tibi uno ostendam exemplo.
**de eubardo canoico de aldensele cui vi
 ri candidati hos canonicas decantauit**
Est quidam canonicus. Capl. xviii.
**canonicus in aldensele euerar
 dus nomine. homo grandiuus et ar
 ca officia diuina ualde sollicitus. Nu
 quam aliquam horam in choro neg
 ligite diuino modo incedere possit: sicut
 testis est alardus noster nouicius.
 quique illius concanonicus. Quodam
 tempore dum defectum nature pate
 retur ita ut incedere non ualens let
 to decumberet. nec tamen aliquid
 doloris sentiret: cum horas suas dice
 non posset. quosdam uiros candi
 dos in superpellibus et fonsura cleri
 corum certis horis adesse uidit: qui
 ei omnes decantabant. Quibus dictis:
 dicebant ad fructum. **M**odo exeamus.
 et sinamus eum quiescere. **Q**uos cum
 frequenter contempleretur: et filiam
 sororis que ei ministrabat non pos
 se illos uidere deprehendisset: intel
 lexit quia anime concanonicorum et
 essent. quibus ipse beneficia impie
 derat. **Q**uia ad sacramenta corporis
 et sanguinis christi festino. dicitur his
 hic uisionibus sine impono.
Incipit prologus in xv. distinctio**

Dociturus tecum de sacramēto
 corporis et sanguinis dñi nri
 ihu xpi. cum timore illud at-
 tempto: quia ubi sola fides operatur
 et rationis iudiciū excluditur. non
 sine periculo discitur. Unde nichil
 noui siue inuicem inde dicere p̄su-
 mo: sed que sancti siue doctores eri-
 mi de illo senserūt sūmatim reph-
 cabo. Adiciam et exempla plurima.
 que michi a personis probatis me-
 mini recitata. In quibus si aliqua fue-
 rint questione digna: ut scrupulus
 remoueatue tua discantur int-
 rogatione. **Explicit prologus. Capit.**

De sacramēto corporis **Primum.**

De sanguine dñi nri ihu xpi Interro-
 gatio quid sit sacramētum. que

res sacramenti. que causa institutionis. q̄
 forma. quis modus conuersionis uel sūpa-

De godeschalco de uolmūt **ii.** onis.
 stente qui xpm̄ sub specie infantis in ma-
 nibus suis uidit. **iii.**

De adolpho sacerdote qui in hostia uidit
 uirginē cum infante. deinde agnū. postea
 crucifixum. **iiii.**

De episcopo liuonie qui xpm̄ uidit in
 altari. **v.**

De sacerdote de wotkindsburgh qui
 in canone dubitans uidit crudā carnem.

De sacerdote qui hostiam in ore **vi.**
 ob maleficia seruans de ecclesia egredi
 non potuit. **vii.**

De corpore dñi in ecclesia fixato quod
 a bobus in agro proditum est. **viii.**

De apibus qui basilicant corpori dñico
 fabri cauerunt. **ix.**

De pena mulieris paralitice propter
 corpus dñi quod sup̄ caules suos seminauit

De mulca que circa corpus dñi **x.**
 in hora sumpcionis uolitans mortis penā
 soluit. **xi.**

De muribus qui hostias non benedictas
 rodentes lictas non tetigerūt. **xii.**

De corpore dñi quod in flumen proiectū
 hereticos dimerit. **xiii.**

Item de corpore dñi quod naue cōfracta
 ad reliquas nauit naues. **xiiii.**

De corpore dñi quod colosse de manibz
 sacerdotis labens lapidi miraculose ipressū

De hostijs in anode clericorum **xv.**
 infantia exuillis. **xvi.**

De ecclesia cōbusta et de corpore dñi intacto.

De abbate danielo qui formam **xvii.**
 sanguinis uidit in calice. **xviii.**

De heilardo sacerdote de wuninshorp.
 qui formā humani crucis uidit in calice.

De cluo hildenshemensi qui in **xix.**
 canone uidit calicem cum dubitaret san-
 guine dñi exuberantem. **xx.**

De herrwico scolare qui uidit formam
 sanguinis in calice in risene. **xxi.**

De hildebrando sacerdote de meste de qui
 uidit speciem crucis in calice cum duobz
 militibus. **xxii.**

De corporali sacramento infuso **xxiii.**
 qui abluo non potuit donec indusa dubi-
 tans illud uideret. **xxiiii.**

Item de corporali infuso in quo sanguis
 humanus apparuit. **xxv.**

De infirmo cui abluo conuersa est in
 sanguinem. **xxvi.**

De nobili femina cui ultima abluo
 p̄ panē suscepta conuersa est in sanguinē

Qualis esse debeat uita sacerdotū. **xxvii.**

Que exigantur in sacerdote **xxviii.**
 ut corpus xpi possit conficere. **xxviiii.**

De sacerdote claustrī in cuius manibz

infra canonem xpistus uisus est. **xxxix.**
De hermano abbate in cuius manibus henricus de hart xpm uidit in missa. **xxx.**
De sacerdote qui infra canonem a terra sus

De ulrico monacho **xxxi.** pendetur uisariensi. **xxxii.**
De sacerdote cui dñs tantam contulit deuotionem ut uenter eius dirumpi uideatur accedenti ad altare. **xxxiii.**
De richmude que hostiam in elevatione admittit cristalli uidit perlucidam. **xxxiiii.**
Item de deuotione eiusdem eiusdem quando comunicabat et de claritate quam uidit super altare in canone. **xxxv.**
De femina religiosa brabantie quam xpe proprijs manibus comunicauit.
De hildegunde uidua quam **xxxvi.** xps per seipm comunicauit. **xxxvii.**
De conuerso liouonie qui comunicare desiderans hostiam reperit in ore suo.
Item de erkenhaldo de **xxxviii.** burdem cui idem contigit cum ei ob occasione cognati sacramentum fuisset negatum.
De corporali dulcedine **xxxix.** sanctimonialis qua percepit in coigne.
De conuerso qui comunicatus **xl.** uidit xpm sanguinem suum quasi stillare in calicem. **xl.**
De conuerso qui uidit in os alterius conuersi sacerdotis mittere puerum pulcherrimum
De mauricio episcopo parisi **xliii.** ensi qui in fide suo per sacram communicationem sensum recepit. **xliv.**
De puerulo qui hostiam non benedictam non esse corpus dñi deprehendit. **xlv.**
De conuerso qui per desiderium comunicandi spiritum meruit prophete. **xlvi.**
De femina religiosa que comunione sibi negata dulcedinem eius sensit in guttu

re similiter illius odorem ex remoto percipies.
De feia que solo corpore domini **xlvii.** nostri ihesu cristi uixit. **xlviii.**
De milite qui uirtute sacre comunions in duello triumphauit. **xlix.**
De milite qui suspensus mori non potuit donec corpus xpi perceperit. **l.**
De ancilla sacerdotis que gracia dñi corporis sensum recepit. **li.**
De milite qui coram xpi corpore in luto uentiam petens luti humiditas non sensit.
De hereticis qui in ecclesijs **lii.** fixati sunt corpus dñi et uino propter hoc suspensi. **liii.**
De sacerdotibus idigne continentibus.
De sacerdote in hademar qui **liiii.** carbonem uisus est masticare in percepti que sacramenti. **liiii.**
De sacerdote frisone qui calcavit corpus
De petro medico qui sub **lv.** dñi specie panis tantum credidit esse sacramentum et non rem sacramenti. **lv.**
De sacerdote malo a quo infans xpūs in missa faciem auertit. **lvii.**
De erwino sacerdote qui corpus dñi in missa perdidit. **lviii.**
De daniele abbate qui in calice reperit crudam carnem. **lix.**
De sacerdote sine ordinibus celebrante quies sacer ignis manus deuorauit. **lxi.**
Item de alio qui sine ordinibus celebrans crucifixum uidit lacrimantem. **lxii.**
Quomodo sacra eucharistia sumi debeat.
De uerico conuerso qui carbonem **lxiii.** sumere uisus est loco sacramenti. **lxiiii.**
De conuerso proprietario qui corpus dñi nri ihu xpi sumere non potuit. **lxv.**
De hostia que in belle de corporali resiliuit ob uermiculum in ea decoratum. **lxvi.**

Item de abbissa qmtra sensit dulcedinem in sacra comunione. **lxvii.**

De corporali quod ob tactum **levi.**
impregnate sanctimonialis sanguineam
contraxit maculam. **levii.**

Item de corporali quod godeschalvus in
exheritatione rupit et divina virtus repa
rauit. **Explicuit capitula.**

Incipit nona distinctio de sacramento
corporis et sanguinis dñi nri ihu
xpristi. **Capitulum. I.**

Diuersa eccle
sacramenta:
corporis et sa
guinis cristi
sacramentū
precellit. In
ipso uia. ueri
tas et uita.

Via: quia digne accedentes ducit ad
deum. **V**nde et uiancū dicitur. **V**eritas:
quia edentes xpo incorporat. **V**nde et
sacra cōmuniō uocatur. **V**ita: quia xpo
incorporatos in anima mori nō sinit.
Vnde et eucharistia dicitur: id est bona
gracia. **D**e primo saluator dicit. **E**go
sum panis uiuus qui de celo descendit.
Ecce uia. **Q**ui descendit ipse est et qui
ascendit. secum ducens omnia mem
bra sua: alia in re. alia uero in spe. **D**e
secundo item dicit. **C**aro mea uere est abis
et sanguis meus uere est potus. **E**cce
ueritas. **A**ut et de tertio. **Q**ui māducat
panem hunc uiuet in eternū. **E**cce ui
ta. **S**imile intelligas de calice. **N**ec
absq; misterio de corpore et sanguine
xpi in nona distinctione tractandū
suspico: quia numerū nouenarium
philosophus exterminatorū om̄m. id
est morti assignauit: et xpc qui ē uita

omni nona hora diei in cruce exspirauit.
Sacramentū hoc. fit in cōmemoran
onem dñice mortis. **V**nde apostolus
in prima eplā thesalonicensib; scribit
dicens. **Q**uocensamq; manducabi
tis panem hunc. et calicem bibetis.
mortem dñi amicitia bitis id est repre
sentabitis donec ueniat. ad iudiciū
salicet. **I**ta glōsa exponit. **A**pparente
eo in gloria: cessabit figura. **O**mnia
que in superioribus distinctionibus
dicta sunt. scilicet de conuersione. de
contritione. de confessione. satisfacti
one et simplicitate. quedam sunt
preparamenta ad hoc sacramentū.
Nulle etiam uisiones magis fidem
robōrant. qm̄ cum eum quem sub
specie panis et uini lateat credimus:
oculis corporeis intuemur. **N**o. **A**n
teqm̄ uisiones edisseras peto ut breui
ter me expedias. quid sit hoc sacramen
tum. que res sacramenti. que causa
institutionis. que forma. quis modus
conuersionis: quis modus sumptōnis.
No. **D**e sacramento eucharistie nar
tantū est cū timore ac reuerentia:
quia magis in illo operatur fides qm̄
ratio humana. **A**udi tamen breuiter
que maiores uiri de illo senserūt. **T**ria
sunt in sacramento hoc consideranda:
uini quod tantum est sacramentum
alterum quod est sacramentum et res
tercū quod est res et non sacramen
tum. **N**o. **Q**uid est sacramentum
tantum. **N**o. **S**pecies uisibilis pa
nis et uini. **N**o. **Q**uid est sacramē
tum et res. **N**o. **C**orpus xpi propria
et sanguis. **N**o. **Q**uid est res et non
sacramentum. **N**o. **S**ubstantia xpi

caro, ecclesie saluet unitas. **No** Cre
 ditur sacramentū. **Mo** Quia sacre
 rei signū. Aliud ibi uidetur et aliud ibi
 creditur. **No**. Que fuit causa insti
 tutionis. **Mo** Quia dñs ut dicit euse
 biius corpus assumptū ablaturus e
 rat ab oculis nr̄s. et illaturus sideri
 bus. necesse erat ut in die cene sacra
 mentū ueri corporis et sanguinis
 consecraret: ut coleretur iugiter per
 misterii. quod semel offerebatur in
 precii. **No**. Que est utilitas in hac
 institutione. **Mo**. Duplex est in eo
 utilitas: quia in eius perceptione au
 getur uirtus id est caritas: et est me
 dicina cotidiane infirmitatis. Vnde
 augustinus. Iteratur cotidie hec ob
 latio licet xps semel passus sit. quia
 cotidie peccamus peccatis sine quibz
 mortalis infirmitas uiuere nō potest.
 et quia cotidie labimur. cotidie xps
 p̄ nobis mystice immolatur. **No**. Que ē
 forma huius sacramenti. **Mo**. For
 ma attenditur in uerbis et in rebus.
 In uerbis: quia cum hec uerba profe
 runtur. hoc est corpus meū. et post.
 hic est sanguis meus. conuersio fit
 panis et uini in corpus et sanguinē
 xpi. Vnde ambrosius. Sermonē xpi
 hoc conficitur sacramentū. quia ser
 mo xpi creaturam mutat: et sic ex
 pane fit corpus xpi. et uinū cū aqua
 in calicem missū fit sanguis. conse
 cratione uerbi celestis. **No**. Quis est
 modus conuersionis. **Mo** Modus
 est ineffabilis. Panis ut dictum est cū
 hec uerba proferuntur. hoc est corp
 meū. dei uirtute per ministeriū sacer
 dotis transit in corpus xpi. Simile

intelligas de uino: manentibus tamen
 accidentibus. colore saluet pondere et
 sapore. **No**. Potest de aliquo grano
 nisi de frumento hoc sacramentū con
 fici. **Mo** Sicut sanguis nō conficitur
 nisi de uino et hoc expresso: ita nec cor
 pus xpi nisi de frumento et hoc ī panē
 redacto: quia dñs grano frumenti se
 compauit nec uon et panī. **No** Quis
 est modus sumptionis. **Mo**. Dupli
 ceter sumitur: spiritualiter et sacra
 mentaliter. Bonus utroqz modo mā
 ducat: malus uero sacramentaliter
 tantū. Sic non manducans mandu
 cat et ecomersio. **No**. Quare sumi
 tur sub duplici specie. cū sub utraqz
 xpc sit totus. **Mo** Ut ostenderetur
 totam naturā humanā suscepisse:
 ut totam redimeret. Panis est ad
 corpus. sanguis ad animā refertur.
 Hec tibi breuiter dicta sufficiant. q̄
 in sententijs de his plenius tractatur.
No Cum omnia que dicta sūt credā:
 quatuor michi tamen probari deside
 ro non sententijs sed exemplis. Pri
 mū est q̄ sub specie panis sit uerum
 corpus xpi natum ex uirgine. secūdū.
 q̄ sub specie uini sit uerus eius sāguis:
 terciū. q̄ digne conficientes sūt com
 municantes mereantur gratiam. in
 digne autem penam. **Mo**. Dicam tibi
 plura de singulis exempla fidei nr̄e
 satis necessaria: que michi a p̄sonis
 probatis sunt relata. **de godechalco**
de uolmutsteme qui xpm in specie
infantis uidit in manibz suis. ij.

Huit apud nos monachus quidē
 godechalco nomine de castro
 quidem uolmutsteyne oriundus: et

in maiori ecclesia colonie canonicus,
 Ante conuersionē satis extiterat lubri-
 cus; sed bene morieratus. Modica ei
 scientia literarū merat: sed spiritus
 scientie et pietatis ad magnā uite
 perfectionē illum prouexerat. Hic
 cum ante hos sex annos in die nata-
 lis dñi ad priuatū quoddam altare
 missam cū multa deuotione et lacri-
 mis ut ei moris erat inchoasset. salu-
 cet puer natus est nobis. Facta q̄ trās
 substantiacione; iam non in manibz
 suis speciem panis, sed infantem pul-
 cherrimū immo speciosissimū illū
 prefilijs hominū in quem et angeli
 prospicere concupiscunt: tenuit et vi-
 dit. Cuius caritate succensus, et mira
 pulchritudine delectatus: complexus
 est eum ac deosculatus. Timens ta-
 men morari propter curantstantes
 super corporale dilectum posuit: et
 ille ut missa perfici posset formam
 sacramentalem resumpsit. Quidiu
 ille beatus uidit speciem infantis;
 nullam ibi uidit speciem panis et
 econuerso. Qui cum nescio cui uisio-
 nem reuelasset, tacita persona sua
 et ille alijs: quodam die de auctori-
 te tante uisionis interrogatus me
 audiente respondit. Certissime illa
 die xp̄s hic uisus est: et nichil plus
 dicere uoluit. Postea duobus sacer-
 dotibus theoderico scilicet de luteke
 et constantino uisionē reuelauit.
 Quod intelligens wmandus infirma-
 rius noster, posito eo in infirmitorio
 ait. Bone frater godechalee: uidisti
 in missa saluatorem? Respondente
 illo simpliciter eam: adiecit. In quā

forma? In forma inquit infantis. Et
 ille. Quid fecisti ei? Respondit. Oscu-
 latus sum eum ante os suū. Ad quod
 wmandus. Et quid postea actum
 est? Ego ait super altare eū posui:
 et reuerso eo in formā priorem supsi
 illum. Eadem mortens confessus ē
 abbati nr̄o dño henrico. **Notū**
 gloriosa sunt que dicit. Sed miror
 si talia aliquādo reuelantur etiam
 malis sacerdotibz. **Mo** Sicut hoīs
 ad bonitatis remuneratōem: ita
 non nūquā dñs malis sacerdotibus
 se ostendere dignatur ad correctionē
 Verbi causa. **de adolpho sacerdote q̄ in
 hostia uidit uirginē cū infante. agnū**
Qum dñs **et crucifixū. iii.**
 abbas predictam uisionē uisi-
 tandi gratia pergens in frisiā au-
 dam militi recitasset, ille adolpho de
 dieferne recitata replicauit. Quod
 ubi ille audiuit: suspirans ait. Ad
 quid dñs deus uiris sanctis et ī fide
 perfectis talia ostendit? Michi pō-
 ri mei q̄ similibz qui sepe de hoc sa-
 cramento dubitamus. huiusmodi
 uisiones deberent reuelari. Die qua-
 dam cum idem adolphus missam
 celebraret, et ante agnus dei hostiā
 leuasset ad frangendū, in ipsa hostiā
 a uirginē in sede residere infantemq̄
 in sinu seruare contemplantus est.
 Nolle uolens quid esset ex altera pre-
 mor ut hostiam uertit agnū in ea
 conspexit. Quam rucum egrens
 uidit in ea quasi per utrū xp̄m in
 cruce pendentem capite inclinato.
 Videns hoc sacerdos extimuit, diuisas
 et deliberans: utrū ibi subsistere uel

missam perficere deberet. Cuius fle-
 tibus dñs placatus sacramēto formā
 priorem reddidit; et ille missam per-
 fecit. Cumq; populus de tanta mora
 miraretur, ipse ambone ascendens
 cum lacrimis populo uisionem retu-
 lit: et signati sunt eadem hora ab eo
 homines quinquaginta. Erat enim
 octaua apostolorū petri et pauli. Nec
 miror si sic perspicere et tam iocunde
 sicut godelschalcus eum uidere non
 potuit quem cotidie sibi ad iudiciū
 timolauit et sumpsit. Habebat enī
 concubinā. Super tamen audiui
 q̄ uitam suam occasione ut spero
 eiusdem uisionis emendare incipiat;
 et feminā in monasterio sāmomiali
 um in runengen locare proponat.
 Hec michi a bernardo monacho uō
 recitata sunt: ip̄s q; ab eodem adolfo.
 Saluator corpis sui ueritatē in hoc
 sacramēto ut prefatus sum bonis
 sacerdotib; ostendere dignatur ut cō-
 solentur: in fide mutantibus ut eri-
 gantur: male uiuentib; ut terreatur.
 Ecce exempla. **De ep̄o liuonie
 qui xp̄m uidit in altari. iiii.**

Venerabilis episcopus liuonie
 et magister lambertus deca-
 nus sanctorum ap̄lozū in colonia,
 cum ante annos paucos simul ad
 curiam pergerent imperialem: et
 in uia de scripturis sermoinaren-
 tur, etiam mentio habita est de cor-
 pore dñi. Decano in hoc sacramēto
 effervere fidem xp̄ianā; episcopus
 respondit. Ego noui sacerdotem
 qui inquit oculis corporalib; xp̄m
 in altari uidit. A quo cum decanus

personā tante uisionis dignā tunc
 extorquere non posset, ultima die
 quando separandi erant ab inuicem
 episcopus ei confessus est quia ipse
 esset. Hec idem decanus retulit prepo-
 sito pleisensi: et ip̄e michi. Quero de-
 us dubitantibus de hoc sacramento
 etiam suam carnem ostendat: sub-
 sequens sermo declarat. **De sacerdote
 qui infra canone dubitans uidit**

Nudam carnem. **v.**
 Nondū puto duos annos esse
 elapsos: q̄ sacerdos quidam de sacra-
 mento corporis xp̄i dubitans i cas-
 tro cui nomen wickinsburgh celebra-
 uit. Qui cum in canone de tam mi-
 rabili conuersione panis in corpus
 xp̄i hesitaret, dñs ei in hostia carnē
 nudam ostendit. Hanc cū uidisset
 uir nobilis widekinus stans post ter-
 gum eius: dicta missa sacerdotem in
 partem traxit, et quid infra canone
 egerit uel cogitauerit diligenter in-
 quisit. Ille uero tam de uisione qm̄
 in interrogatione territus; confessus
 est et non negauit se eadem hora de
 sacramento dubitasse. Et retulit u-
 terq; se nudam carnem in hostia ui-
 disse. Idem widekinus filiam habet
 sifridi de runkel in coniugio filiam
 sororis abbatisse de rindorp, que michi
 anno preterito eandem uisionē reci-
 tauit. Vis etiam nosse q̄ male uite
 sacerdotib; dñs ostendat q̄ ab eis cru-
 cifigatur. **No Volo. No Audi uisi-
 onem terribilem. De sacerdote q̄ hosti-
 am i ore ob maleficia seruās de ecclia**

Segredi non potuit. **vi.**
 Sacerdos quidam luxuriosus

femina procabatur. Et cum illius non
posset habere consensum, dicta missa
corpus domini mundissimum in ore tenuit:
sperans si sic illam deoscularetur, quod
vi sacramenti uoluntas eius ad suos
libitus inclinaretur. Sed dominus qui per
zachariam prophetam conqueritur
de huiusmodi sacerdotibus dicens, et
me crucifigit gens tota die: tali or-
dine maleficia eius impediuit. Cum
exire uellet de ostio ecclesie, sic sibi cre-
dere uidebatur: ut laqueum oratorum
uertice pulsaret. Territus miser hos-
tiam de ore suo extraxit, et quia men-
tis inops erat in angulo ecclesie eam
sepeliuit. Timens uero uisionem di-
uinam super se citius uenturam:
sacerdoti cuiusdam sibi familiari con-
fessus est sacrilegium. Qui simul ad
lo cum accedentes: reiecto puluere
non reperierunt speciem panis sed
formam licet modicam hominis in
cruce pendens. Erat enim carnea et
cruentia. Quid postea de ea factum sit
uel quid sacerdos egerit non recordor:
quia diu est ex quo hec michi ab her-
mano cantore uero cui historia satis
nota erat recitata sunt. **Non** Deterior
iste fuit crucifixoribus christi. **Mo** Verum
est quia si illi cognouissent, nunquam
domini glorie crucifixissent. Iste cognitum
contempsit, contempnendo crucifixus.
Iam tibi satis probatum arbitror quod sub
specie panis sit uerum corpus christi: et
tanta a malis quam a bonis sacerdotibus
conficiatur. **Non** Si sacerdotes omnes
talia audirent auditis quod crederent:
puto quod plus quam modo deifica sacra-
menta honorarent. **Ad** Satis

mirabile est quod nos homines pro quo-
rum salute hoc sacramentum institu-
tum est tam tepidi sumus: cum bruta
animalia uermes et reptilia in illo
creatore suum recognoscant. **De**
corpe domini in ecclesia furato quod a bobo
n uilla que **inuenitur.** **Vii.**
komele dicitur. nocte fures ecclesiam
infringentes inter cetera etiam scri-
nium cum corpore domini inde tulerunt.
Qui cum nihil aliud in eo preter
reliquias et pyxidem cum sacramento
reperissent, nil profectus de eis curan-
tes eandem pyxidem super sulcum agri
uille proximum ponentes confusi re-
cesserunt. Mane cum rusticus quidam
cum aratro et bobus in eodem agro
araret: uenissent quod animalia iux-
ta pyxidem stupentes steterunt. Quod
cum arator stimulari nec procede-
rent, nunc recalcitrando nunc exorbis-
do: uatus ait. Quis dyabolus est in
bobus istis? Non enim clare uidere po-
terat: quia in ortu diei arabat. Di-
ligentius tamen circumspiciens:
deprehendit ante pedes bobum pyxi-
dem et scrinium ecclesie sue iuxta illam.
Tunc causam rebellionis non igno-
rans, omnibus in agro dimissis in
uillam recurrens: tam sacerdoti quam
ceteris que acta sunt referens. Tunc
omnes simul in agrum descendentes
cum cruce, thuribulo et ceteris: corp-
dificum in ecclesiam reportauerunt.
Quic processionem iuxta fuit gaudere
dus price de boue: qui michi ista
rexit. Similem honorem et ali-
ni exhibuerunt de platea in lutum
descendens: hanc me dixisse recolo

distinctione quarta. caplo nonagesio
octavo. Audi mie de uermiculis. *De*
apulis qui basilicam corpi dñico fabi

Mulier quedam caueuit. viii.
cum apes multas nutriet. et
ille non proficerent imo passim mo-
rerentur. cum contra hoc remediū
circumquaq; quereret: dictum est ei
quia si corpus dñi inter illas locaret
mor lues ip̄a cessaret. Que ecclesiā
adiens et se cōmunicare uelle simu-
lans. corpus dñi sumpsit: quod statim
a sacerdote recedens extraxit. et in uno
ex alucolis illud locauit. Mirra dei
potencia. Vermiculi creatorem ag-
noscentes. de sanctis suis dulcissimis
hospiti dulcissimo capellulam mite
structura fecerūt: in qua altare eius-
dem materie erigentes. sacratissimū
corpus super illud posuerūt. Et bene-
dixit dñs operibus eorū. Procellu
tempis cum femina idem uasculū
aperuisset. et iam dictū creatorum
considerasset expauit: currensq; ad
sacerdotem confessa est ei omnia. et q̄
egit et que uidit. Tunc ille assumptis
prochanis suis ad uasculū uenerūt
apes circumuolantes et in laudem cre-
atoris bombizantes abegerūt. capel-
lule parietes. fenestras. tectum. cam-
panile. ostiū. et altare admirantes
corpus dñi cū laude et gloria retule-
rūt. Iacet mirabilis sit deus in sanctis
suis: mirabilior tamen in hys mini-
mis predicatur. Ne ergo aliquis de
retero tale aliquid presumat: referā
tibi rem terribilem quam michi āno
preterito magistra de insula sancti
Nicolai recitauit. *de pena mulieris*

palante propter corpi dñi qd sup caules
Fuit in eadem *semiauerat. ix.*
insula puella quedam oblecta
laica tamen: quam et ego ibidem uidi.
sequitatis dyabolus a quodam sa-
cerdote cur tanto tempore tam crude-
liter hartdyfa de cogheme torq̄retur:
per os puelle respondit. Quare. Be-
ne et optime meruit. Ip̄a altissimū
sup olera sua seminauit. Qui cum
uerbū minus intelligeret: nec ille
exponere uellet. sacerdos feminam
adiit: quid de ea dyabolus dixerit
exposuit: monens ne negaret si in-
telligeret. Que statim culpam con-
fessa est dicens. Verbū bene intelligo:
quod nūquā tamē homini a me
publicatū est. Quando iuuentula
eram et ortū excolendū suscepissem:
nocte quadam mulierem uagam
hospitio recepi. Cui cum dampna or-
ti mei exposuissem. asserens omnia
olera ab erucis deuocari: respondit
illa. Bonam te ministrā medicinam.
Accipe corpus dñi et cōminue illud:
sicq; super olera spergas et statim
lues cessabit. Ego misera cui maior
cura erat de orto qm̄ de sacramento:
cum in pascha corpus dñi suscepissem.
et extractum de ore fecissem sicut edoc-
ta fuerā. quod oleribus in remediū
michi teste dyabolo factum est in
tormentū. *No* Crudelior erat muli-
er hec ministris pylati: qui ihesu mor-
tuo pepercerūt. ne ossa eius cōminu-
erent. *Mo* Idcirco usq; hodie luit pec-
catū illud marini: et sunt cruciat
eius mauditi. Attendant hanc penā
et si non culpam. qui deifica sacramē

ta ad lucra temporalia uel quod exorabilius est ad maleficia conuertit. *Ena* uermes si reuerentiam circa hoc sacramentum negligant, aliquando pena mutantur. *De musca que circa corp^u dñi in hora supradis uoluitans mortis*

Anno penam soluit. *x.*
 preterito cum quidam ex sacerdotibus nostris coram episcopo theoderico missam cotidianam de dña nra scā maria celebraret: in ipā hora fractionis musca grandis circa et supra calicem uolitare cepit ita importune, ut quasi in uelle intrare uideretur. Sacerdos tremens ac timens cū manū haberet occupatas, et muscam exsufflaret nec proficeret: henricū dyaconū qui hora eadem episcopo pacem porrigebat, rursus crebrius aduocauit. Tunc illa alacri uolatu alius labens presumptionis culpam ibi luit: quia post morulam completa simpicione atq; ablucione intuenente sacerdote quem turbauerat quasi lapillus inter corporale et calicem extincta ruit. Quam dyaconus de altari proiecit. *No* Satis me delectat horum oratio. *Mo* Etiam dñs in simplici pane tanto sacramento assignato quādoq; miracula operatur. *De uirib; qui hostias nō benedictas*

Rodētes lās nō tengerūt. *xii.*
 nondū ānus ut puto transit: q; hostie plures a ministris propter fissuras siue puscilas reprobate in eberbacho: in fenestra altari cōtigua proiecte sunt. Accedentes uero uices similia que erant extra circulos deuocabant, litteras et que uitus erant i

nullo penitus ledebant. Sacerista ista considerans: reputauit pro miraculo. *No* Quid est quēdo q; mures uel uermes in sacramento altaris comedūt. *Mo* Species tantū. In illa xp̄c uidentur et tangitur: et ab indignis iuriat. Corpus eius uerū quod sub illa latet, glorificatū est. Et quia imortale est non potest corrumpi: quia splendidiū est non potest a nobis uideri: quia subtile est non potest a nobis palpari. A sacerdote quidem tenetur sed non tangitur: nisi mediante specie. Species ip̄a uidentur, tangitur, frāgitur, masticatur, saccat, corrūpitur, et iuriatur. Quādo aliquot horum attribuitur corpori xp̄i, de sp̄e debes intelligere. Tanta est gloria huius sacramenti ut non solum bruta in quibus anima motabilis est, sed et insensibilia elementa uirtutē illius sentiant. Verbi causa. *De corpore dñi quod in flumē proxi hereticos di*

Tempore illo quādo uersit. *xiii.*
 manifestari cepertunt hereses albienſes, quidam maligni uirtute dyabolica suffulti, quedam signa atq; portenta ostenderūt: quibus et eadē hereses corroborauerūt, et multos fidelū in fide subuerterūt. Sup̄ aquas ambulauerūt, et non sunt submersi. Cernens hoc sacerdos quidam fide catholicus et uita religiosus, sciens uera signa cum falsa doctrina esse non posse: corpus dñi cum p̄uide ad flumē ubi illi populus suas ostensurā erant uirtutes deportauit. Dixit q; in audientia om̄i. Aduro te dyabole per eum quem in manib; porto:

ne in hoc flumine ad huius populi
subuersionem per hos homines tan-
tas exerceas fantasias. Post hec uer-
ba illis super undas fluminis am-
bulantibus ut prius: sacerdos turba-
tus corpus dñi in flumen iactauit
Mora xpi potentia. Mor est ut eleme-
ntum tetigit sacramentū. fantasia ces-
sit ueritati: et pseudo illi. fr̄i quasi plu-
bium descendentes in profundū sunt
submersi. Dixit uero cū sacramento:
statim ab angelis sublata est. Vides
sacerdos hec omnia de miraculo quide-
m exultauit: sed de iactura sacramēti
doluit. Totam uero noctem in lacrimis
et gemitu transiens: mane proxidem
cū sacramento reperit super altare. H̄
nobis eodem tempore relata sunt. Aliud
in mari de corpore dñi contigit miraculū
**h̄c de corpore dñi quod nauis contracta
ad reliquas naues uarauit. xiii.**

Quando in illa magna expedicoe
nauis ex omni pte alemannie
congregare mare intrauerūt: ob cau-
sas diuersas preceptū est sacerdotibz
ne in aliqua nauis corpus dñi serua-
retur. Que cum omnes iussis obtem-
perarent: una sola nauis fr̄isomni
obedire noluit: que acius inobedien-
cie penā soluit. Dei siquidem iudicio
contracta est: et p̄ris seruans corpus
dñi cum ceteris que in nauis erant ciec-
ta. Homines uero alius nauibus sub-
uenientibus liberati sunt. Et ecce ui-
dent enim in pelago natā-
tem: que tam celeri motu ad naues
festinabat ut uelificare uideretur.
Que cū in nauem unā recepta fuisset:
aliud in ea uisum est miraculū. Cū

operculū esset patulum nec zona cir-
ca nodū firmatū: inter undas illas
procellosas nec una quidem guttula
intrauit. Hec mānus decanus sancti
geronis in colonia qui presens fuit
et hec uidit: pro magno miraculo ea
solet recitare. Terra etiam in hoc sac-
ramento suū recognoscat auctorem. **De
corpore dñi qd' colonie de manibus sacerto-
tis labens lapidi miraculose impressi**

Plebamus sancte est. xiiii.
Columbe in colonia cū in quadā
sollemnitate paschali populū com-
municaret. hostia de manu eius lap-
sa cecidit sup pauimentū lateribus
stratum. Ut autem dñs se ostenderet
dñm terre sicut et maris: mox ut ho-
stia quantū ad speciem modici pon-
deris lapidem tetigit. lateris illi du-
ritia cessit: ita ut circulus et littere
in illo apparerent. quemadmodū
fieri solet cum molli cere sigillū imp-
mitur. Sacerdos territus mox hosti-
am leuauit: et laterem eruit. In quo
cum tam tpe qm multi alij tantum
miraculū uidissent et expauescent:
consiliū mops sacerdos. locū tam mira-
biliter hostia signatū rasit: puluere
ponens inter reliquias. Huic mira-
culo arnoldus monachus noster di-
cit se interfuisse. Ut etiam dñs ostē-
deret in aere potentā suam: tale qd
fieri permisit. **De hostijs in anrode
clericoꝝ infamia extullis. xv.**

In uilla que haynrode uocatur. ♥
sacerdos quidam est nomine euerar-
dus. Hic ante annos paucos ad ec-
clesie eiusdem festiuitatem uicinos
sacerdotes conuocauit. Sollemnizati-
bz

eis in uesperis circa altare et infantibus: unus ex eis que super altari cum corpore dñi pendebat casu euerit: et quinq; ex ea hostias excussit. Quod ubi conuenerit ceteri: mox organa sua suspenderunt. Querebant eis hostias et non inuentibus: populo clecto et foribus obseratis. dñi omnes angulos perscrutarentur nec compararent: unus eorum diuino nutu ambitum qui erat circa murum ascendit. ubi easdem hostias in modum crucis dispositas attendit. Erat enim idem circuitus multo altior pyradi. Obsequens aer dño suo. corpus eius de pyride lapsum excepit ne super terram laberetur: ubi ab angelis susceptum in locum illum sublimem deportatum est. hec michi a methilde magistra de uosennich relata sunt. Cognouit et ignis sacramenti huius uirtutem.

de ecclesia combusta et corpore dñi

Non est intacto. *xvi.*
 Qui quaedam ecclesia in prouincia nra exusta est. Cumq; omnia que cremari poterant in cinerem fuisset redacta: flammis sopites homines intrantes solam pyridem cum corpore xpi illesam super altare repererunt. Quod pro miraculo magno sicut reuera fuit conrado priore loci sancte marie et alijs qui pluribus referentes deum gloriificauerunt: plurimum per hoc in fide confortati. Ecce habes ex his que dicta sunt euidentissima argumenta. quod omni creature. rationabili. ut homini. irrationabili. ut animalibus. insensibili. aque salicet. terre. aeri. et igni: manifesta sit uirtus diuini

huius sacramenti. *No* Satis michi probatum est quod sub specie panis sit uerum corpus xpi: nunc autem uerum eius sanguinem esse sub specie uini similiter michi exemplis ostendas. *Mo* Noneris consimiles causas esse subsequenti uisionum quas et precedentium. Quibusdam ut iustis forma sanguinis ostenditur ad denotationis sue remuneracionem: de sacramento dubitantibus. ad confortacionem: male uiuentibus. ad correptionem. Ecce exempla. *de abbate danieli qui formam sanguinis uidit in*

Bone memorie *calice. xvii.*
 Daniel abbas scouaue. quinq; prior noster. cum die quadam missam celebraret: formam humani sanguinis in calice uidit. Et quia tunc temporis non fuit sibi conscius alicuius mortalitatis: eandem uisionem nequaquam sibi ad iudicium sed ad consolacionem concessam sperauit. Huius uisionis testis est gerhardus monachus noster. aliquando cocanonius eius in maiori ecclesia colonic. Comparatur uisio hec uisioni godefridici. qui dñm uidit sub specie panis in forma infantis. sicut dictum est capitulo secundo. Porro quod aliqui forma sanguinis quibusdam de sacramento dubitantibus ostendatur ad confortacionem: sermo sequens declarat. *De heilardo sacerdote qui formam humani cruoris in*

Heilardus *calice uidit. xviii.*
 sacerdos de wuninshopp cum die quadam in ecclesia eam dicta missam diceret. et de sacramento ex inuisione dyaboli periculose dubicaret:

quando uentū est ad orationē dñicam
ubi calix discoopertus deponi solet. hu
mani cruoris speciem in illo uidit et
expauit. Ac si ei diceret dñs. Si nō cre
dis sacramento: ueritatem discas ex
perimento. Et cum fides uia sit ad
speciem: species hec sanguinea te re
ducatur ad fidem. Durauit autē forma
illa usq; ad summionē. Interfuit eide
misse hildeboldus comes de lumbere:
uir fide et opere parū catholicus. Her
lardus uero sibi timens. magistro io
hanni decano aquensi uisionē retulit:
a quo ego illam didici. *Et autem hu
iusmodi uisiones quāq; fiant nō solū
ex culpa sacerdotis. imo etiam ex per
fidia circumstantiū: subsequēs pro
bat exemplum. de uice hildensheim
qui in canone uidit calicem cū dubi
tante sanguine dñi exuberantē. xx.*

Retulit michi iam dictus magist
r iohānes aliam de sanguine dñi
uisionē satis terribilem. Cū in ecclia
sancte walburgis in hildensheim vn
de ipse orundus est. sacerdos missam
celebraret nomine alberto: cuius qui
dam post tergū eius stans. cum ea q̄
ibi tractabantur minus crederet. li
quorem ita in calice exundare uidit:
ut ad iustar olle feruentis super efflu
ens totam altaris superficiem operi
ret. Qua uisione satis est territus: et
spero q̄ per illam ad fidem sacramenti
sit reductus. Habebat autē liquor
exuberans formā sanguinis huma
ni. Ac si ei uoce xp̄i diceretur. Ego i ara
crucis propter te sicut aqua effusus
sum: et tu de medicina tua dubitas.
De heretico scolare qui uidit formā

sanguinis in calice in rylene.

Cap. xx.

Iohannes pastor de rylene
frater carnalis monachi tñi bernardi
missam quadam die celebravit: et mi
nistrauit ei scolaris quidam adultus
nomine hereticus. Qui cum post per
ceptionem corporis et sanguinis xp̄i
uinū calice infunderet: uisibilis cruo
ris formam in eo uidit. Sacerdos uero
uidere non potuit: et ideo forte quia ip̄e
in culpa non fuit. Idem adolescens cleri
catum deserens factus est miles: et us
q; hodie se xp̄i sanguinē fundere ostē
dit quia multos depredatur et affligit.
*Referam tibi aliam uisionē de qua mi
chi non constat utriū propter sacerdo
tis aliquot meritū siue culpam. uel
circumstantiū ostensa sit. de hildebr
to sacerdote de mestede qui uidit speciem
cruoris in calice cū duob; militibus*

Hildebrandus sacerdos. *xxi.*
de mestede iuxta conuadiam cū
die quadam missam celebraret: sc̄ā
transsubstantiacione sanguinē sepe
dicto modo transformatū uidit in ca
lice. Volens tanti miraculi habere tes
tes: duos milites ex suis prochiatis
qui eidem misse intererant aduocauit.
Qui cum non uini sed cruoris speciem
cum sacerdote uidissent expauerunt
ualde: multū tamen confortati sunt
in fide. *Non Satis expeditus sum de
sacerdote et circumstantibus: sed mi
ror si aliquādo huiusmodi miracula
contingāt propter eos qui p̄sentes nō
sunt. Non Etiam frequenter. De cor
porali sacramento infuso q̄ ablut nō
potuit donec inclusa dubitas ill
Sacerdos quidam uideret. xxii.*

in dyocesi colonienſi quadā die miſſā celebrans uulto dei iudicio calicem cū ſanguine in canone fudit ſuper corporale. Quod ſtatim humani cruoris concepit formā. Tuncq; dca miſſa ſacerdos nimis merens ſuper calicem illud lauſſet: rubeū colorem abluere non potuit. Tunc amplius territus orationes omnibus proſtratis ſuis inſtituit: corporale lauit ſed nō p̄fecit. Quo uifo tolleus ſacrū lintheum rodolphum ſcolasticū colonienſem uirum magni nominis accerſiuit caſū expoſuit: corporale oſtendit. et q; nullo liquore color ille ſanguineus abluī: nulla q; arte ſiue oratione poſſet deleri conſeſtatus eſt. Cui ille ſicut uir prudens reſpondit. **Eſt ne aliquis in parrochia ueſtra. qui de hoc ſacramēto dubitet?** Reſpondit ſacerdos. **Eſt quedam incluſa: que frequenter inde dubitat.** At ille. **Oſtendite illi: forte idcirco deus ueſtigia ſanguinis i hoc corporali deleri non ſinit: quatenus eis uilis illa in fide roboretur.** Quod cum ſc̄m fuiſſet. expauit mulier et credidit: et deus ſtatim priſtinū colorem lintheo reformauit. **Item de corporali infuſo in quo ſanguis hūiuit? appuit.**

Similis caſus contigit. **.xxiii.** apud nos: ſiue tamē diſſimili. Cum ſacerdos quidam in eccleſia cuius nomen exadit ſicut et ſacerdotis. uulſam feſtinanter et negligenter diceret: calicem fudit. Timens uero pro tāta negligentia ſi ad aures prelatorum deueniret diutius ab altaris officio ſuſpendi. caſum ſuppreſſit: dicta q; miſſa corporale complicauit et abijt.

Estimabat enim quia nemo uidiſſet. Erat enim ſacerdos ille et forte adhuc eſt male uite: uagus et negligens ualde Campanarius uero quē negligentia minime latuerat. poſt diſceſſum ſacerdotis corporale renoluit: et ecce ſanguis rubeus ac madens in omnibus partibus per quas liquor calicis defluerat apparuit. Territus homo de tam mirabili uiſione. ſtatiſſe coloniā accurrit. Conradū mīc prepoſitū maiorem tunc decanū ceterosq; priores conuenit: et quid predicto ſacerdoti contigerit. quid ue uiderit per ordinem recitauit. Cui preceptum eſt ut tali die allato ſerum corporali coloniā rediret. ut et ueritatem plenus agnoſcerent: et qualiter de tanta negligentia ſatiffaciendū eſſet plenus deliberarent. Ego eodem tempore ueni coloniā. et recitata ſunt michi omnia hec a bernardo magno eccleſie canonico. Quid uero poſt hec actum ſit. non intellexi. **Eſt ne tibi adhuc ſatiffactum tot et tantis exemplis: an adhuc plura requiris?** **No** Sic michi ſatiffecit oratio tua: ut iam nō dico credam ſed quod amplius ſciam poſt conſecrationē in ſpectu uini uerū eſſe ſanguinē ep̄i. Cum enim apoſtolus dicat fidem eſſe ſubſtantia rerum ſperandariū argumento nō appareat: que uisū tam manifeſte ut dictū eſt percipiuntur: iam non creduntur. ſed ſc̄ntur. Quod ſub tam multiplici teſtimonio uisum eſt: me uidiſſe reputo. **No** Adhuc ſubiūgam duo exempla: per que cognosces q; etiam quōq; dñs in ſimplici liquore operetur

miracula ad honore tantum sacramenti.
De infirmo cui ablutio coësa est in
Sacerdos quidam sanguine. xxiii.
 Sicut michi alius quidam religio-
 sus sacerdos retulit. infirmum aliquem
 uisitauit. Erat idem infirmus laicus
 ad modum religiosus. Qui aut sacerdo-
 ti. **Domine non hodie celebrastis.** Respon-
 dente illo etiam: egrotus subiit. Pe-
 to ut manus quibus tractastis sacrum
 christi corpus et sanguinem abluatis co-
 ram me: eritque mee infirmitati eadem
 ablutio antidotum. Quod cum fecisset:
 aqua in crathere nudo recepta est.
 De qua cum bibisset infirmus: resi-
 duam in cistam poni iussit et dilige-
 ter operiri. Postea cum eandem aquam
 requireret: puer ad cistam accedens
 non aquam in crathere sed purum
 sanguinem reperit. Quo allato, pro
 sacerdote missum est: a quo in ecclesia
 deportatus inter reliquias positus est.
Mo Quid sentis de sanguine isto? **Mo.**
 Non credo fuisse christi sanguinem. quia
 aqua in illum minime uertitur: nec
 uinum quidem absque debita sacerdotis
 benedictione. Deus uero ob deuotio-
 nem hominis clementer mutauit:
 ut ostenderet quod eundem sanguinem
 quem sacerdos cotidie sumit in ecclesia
 sacramentaliter: fidelis quisque in omni
 loco possit sumere spiritaliter. **De**
feria cui ultima ablutio in pane suscep-
ta est in sanguine. xxv.
 Quedam nobilis femina de enthe-
 nich sicut a quodam edocta fuerat.
 tertiam ablutionem ex digitis sacerdo-
 tis in pane recepit: credens si eandem
 per quatuor partes agri reconderet.

quod nulla aeris intemperies uel grando
 segetes lederet. Panem interim in sacri-
 nio reponens. dum tempore oportu-
 no accederet quatenus eum per agrum
 suum diuideret: in sanguinem eum coa-
 gulatum uidit conuersum. Territa
 minus marito eum ostendit. atque sa-
 cerdoti. Pro qua re omnes a prioribus
 coloniensibus citati. sacerdos satis pu-
 nitus est: illis uix se excusantibus quod
 nullum foret maleficium. Non enim placet
 deo si ad aliquos usus temporales sa-
 cramenta illa conuertantur. **Non**
placet quod dicitis. Nunc peto ut exem-
pla proferas de digne conficientibus.
Mo Prius tibi ostendere uolo qualis
 debeat esse uita sacerdotum digne confi-
 cientium. **Qualis esse debeat uita**
sacerdotum. xxvi.
 Gloria uite sacerdotalis in duobus
 precipue consistit: castimonia uideli-
 cet et scientia. Debet enim castus esse et
 litteratus. Exemplum castimonie ha-
 bes in zacharia patre sancti iohannis
 baptiste. de quo lucas sic ait. Et factum
 est ut impleti sunt dies officii eius:
 abiit in domum suam. Uix sue tempe-
 pontifices templi tantum officium ma-
 cupati. non solum a compleri uxorū
 sed etiam a domorum ingressu abstine-
 bant. Prostris autem sacerdotibus
 a quibus non carnalis successio. sed
 spiritalis perfectio queritur: qui
 cotidie preesto debent esse altari: per-
 petua castitas indicitur. Ex uero litte-
 ratus debeat esse: testis est malachi-
 as qui dicit. Angelus scientiarum est:
 et legem ex ore eius requirent. Hinc
 est quod hely sedebat ante fores tabernaculi:

ut responderet omni querenti. Audi quid illiterato sacerdoti per osee dicat. Quia tu scientiam repulisti: repellam te ne sacerdotio fungaris michi. **No** Numquid omnes sacerdotes illiterati repellendi sunt a domino? **No** Non. Quibus deest usus scientie exterioris: habeant ut predictum est lumbos penitentes et lucernas ardentes in manibus id est opera bona. Et si sibi commissos illuminare non valent verbo predicationis: ad diuinitum amorem illos accendere studeant exemplo bone conuersationis. Introdicens sacerdos ad altare dei. lauare debet faciem. os. et manus: id est maculas cogitationis. locutionis et operum. in labro eius quod fecit moyses ex speculis mulierum. Aqua est contritio: manutergium confessio. Quod illa abluit: ista abstergit. Specula mulierum sunt exempla sanctarum animarum. fides scilicet abrahe. obedientia ysaac. lenitas iacob. mansuetudo moysi. humilitas dauid. zelus helye. pietas ioseph. castitas danielis. In his si sacerdos se considerauerit: facile cognoscat suam imperfectionem. **No** Qualis esse debeat conficiens satis ostendisti: nunc me expedias in quibus consistat potentia conficiendi. **No** Que de his legi uel audiui: paucis uerbis explicabo. **Que exigantur in sacerdote ut corpus possit conficere. xxvii.** **Prima** exigitur in sacerdote ut possit conficere: ordo. uerba. intentio. **Quarta** est substantia panis et uini. **No** Et si post benedictionem panis. uinum per negligentiam non esset in calice? **No** Et consuetudine ordinis nostri

cogimur credere ubi esse corpus christi: quia benedictionem panis non repetimus sed calicis tantum. Simile sentio si sacerdos post prolationem uerborum illorum hoc est corpus meum. subsisteret. uerum calicis benedictionem perficere posset. Magister petrus cunctorum et sequaces eius hoc non concedunt. dicentes non posse fieri transsubstantiationem panis in corpus christi donec prolata sint hec uerba. hic est sanguis. et cetera. Quibus multi doctorum contradicere uidentur in suis scriptis: similiter et uerba euangelica. Prius dominus panem benedixit porrigens illum discipulis ad manducandum: iam non panem sed corpus suum. Postea quoniam cenatum est aliquo interuallo interiecto. benedixit calicem. Quis dicere audeat ubi non fuisse corpus christi: nisi calice prius consecrato? Nullus omnino. **No** Est enim talis casus sanguis christi? **No** Etiam in corpore non in calice. Non enim corpus christi est sine sanguine: nec tamen ubi est per conuersionem. quia ante prolationem horum uerborum. hic est sanguis. unum non est conuersum in sanguinem. **No** Da michi exemplum quod sub specie panis sit corpus christi ante quam calice benedicatur. **No** Superius capitulo secundo. habes exemplum in uisione godefridus qui mox prolatus his uerbis. hoc est corpus meum. uidit christum in forma humana. **No** Si statim corpus est ubi totus: superflue uidetur michi calice consecrari. **No** Sub duabus ergo speciebus celebrat hoc sacramentum ecclesia: ut anime et corporis susceptio in christo. et utriusque liberatio in nobis significetur. Nec

plus sub utraq; nec minus sub alte-
ra tantū sumitur hoc sacramentū.

Eadem ratio em̄ est ut ait hylarius
in corpore xpi que in māna p̄cessit.

De quo qui plus colligebat non ā
plus habebat. nec qui minus para-
uerat minus inueniebat. **Non**

Satis de hys expeditus sum. No.

Non inutiliter hys p̄missis uideant
quātum gratie et glorie mereantur
sacerdotes digne conficietes. **De sac-**

dox̄ i cur̄ manib; xpc̄ uisus est infra

inhēmerode canonem. xxviii.

Sacerdos quidam senex henricus noīe
ante paucos menses defunctus est.

uir sanctus et iustus; qui āuis plu-
rimis in eodem cenobio fuerat sacer-
dos. Hic cum die quadam in choro cō-

uersorum ad altare sancti iohannis
baptiste celebraret; quidam ex con-

uersis circumstantib; saluatorem
in effigie hominis in manibus eius

contemplatus est. Ipse tunc sacerdos
non uidit. Hec michi retulit quidā

ex senioribus domus illius. **de abbe**

hūano in cur̄ manib; hēric̄ cōuisus

Qp̄m uidit in missa. xxix.

Quis in eodem claustrō et ad itē
p̄nto altare dñs hermannus die quadā

missam diceret. henricus conuersus
de hart. cuius supra sepe memim. in

canone columbam miri candoris uir-
ta calicem uidit residentem. Vidit t̄

ante sumptionē infantem pulcher-
rimū; qui ex manibus eius usq; ad

summitatem crucis ascendere uisus ē.
Qui mox descendens sub specie panis

a sacerdote sumptus est. Ex qua u-
sione colligitur q̄ sub specie panis sit

ueritas corporis dñi; et q̄ illa ineffa-
bilis transsubstantiatio auctoritate fi-

at spiritus sancti. **hermannus uero ui-**

sione non uidit. No De malis sacerdo-

ribus questio michi nulla est; quare
autem boni sacerdotes cum quem in

altari esse credunt non uideant satis
amiror. **No** Ut non uidentō sed crede-

do amplius mereantur. **Fides non ha-**

bet meritū ut ait gregorius: cui hūa-

na ratio prebet experimentū. Cui

idem hermannus tunc prior existens i

hēmerode. nocte quadam infra ma-

tutinas deum orasset. ut sibi aliquid

reuelare dignaretur de statu suo: mox

ut residens oculos clausit. quidam ei

assistens forū in quali cyphi a conui-

uantib; portari solent argentei osten-

dit. Ipse uero sicut michi retulit oraci-

onis premisse renuiscens. cū intra

se diceret. quomō pertinet ad statum

tuū uisio patri humilis? Ille statim

superiorem thecam cuius cacumen

in nodū desinebat manu suspendit:

et ecce uidit p̄cedem dñia corporis. ca-

thema aurea ex eodem nodo dependen-

tem. Sicq; uisio disparuit. Et cogno-

uit prior corpus fuisse dñicū. quod

uigiter theca sui cordis per memoriā

circumferre consueuit: sperans ex hoc

sui statum in oculis dñi minus esse

despectum. Quantū in sacerdotibus

digne celebrantibus gracia ascendat

et merita crescant: uisiones subnere

declarant. de sacerdote q̄ infra canone

a terra suspenditur. xxx.

Non quēdam sacerdotem ordinē

dñi. qui hanc gratiam accepit

a dño: ut quociens cum deuotione

missam celebrat. per totū canonicū usq[ue]
ad sacrauitē consecrationē in aere ad
mensuram vnius pedis se stare senti
at. Nec mirū. deuotio enī ignea est et
semp[er] nititur sursum: nec magis p[er]p[etuo]
si quāq[ue] sibi attrahat suū exterius d[omi]ni
culū. Interior nō ei[us] casa siue d[omi]niculū
vni mens est. In qua maiorem habet
potestatem: quia illam i[n] celū subleuat.
Cumq[ue] tantam gratiam ab alio quo
dam sacerdote eius amantissimo com
perissem. scire nolens ueritatem. non
absq[ue] timore ab ipso cepi sciscitari que
audieram. Qui statim rubore perfu
sus: cum me confundere nollet ita esse
confessus est. Quando festinauerit et
sine deuotione celebrat. uel quā strepitu
circumstantiū impeditur. predicta
ei gratia subtrahitur. **¶** Quantū
ex hys colligo sumū silentiū sacerdotis
deuotio in missa silentio requirit. **¶** **¶**
Verum dicitis. si sacerdos legalis oratu
rus pro salute populi solus intrauit
in sancta sanctorū. et omnis populus
sicut de zacharia legitur erat foris ex
spectans hora tucensū. ne orantem im
pediret: quanto magis sacerdos gra
tie qui iam non corruptibile pro una
gente sacrificiū. sed pro totius mūdi
salute patri offert filiiū. sumā in alta
ri pacem requirit et silentiū. Vnde et
beatus ambrosius post eum angelū
monere solebat populi: ut a tulli et
ab omni inquietudine se temperaret
tempore canonis. **¶** Quod uero deuotio ig
nea sit et sursum nitatur ut prefatus
sum: subsequens uisio demonstrat.

De ulrico monacho uilariensi.
u uilario uilariensi. **Capit. xxxi.**

ante hoc bienniū monachus quidē
defunctus est nomine ulricus: iuue
nis disciplinatus et ualde gratosus
tam corpore quā mente uirgo. Hic cū
quinto decimo die ante mortem suā
missam celebraret: sicut michi retu
lit loci predicti prior. uenerabilis in
clusa uida nomine. cui deus multa
reuelare consueuit. globū igneum
super caput eius conspexit. Erat enī
tunc temporis grangiarius. Qui
cum infirmatus in extremis ageret
et abbas deisset: dixit ei quidam ex
circumstantibus. Velleis d[omi]nū ab
batem uidere. Etiam inquit ualde il
lum uidere desidero: ut presens cogau
dere posset michi emitti ad nuptias.
Et adiecit. Cras habebitis propter
me festū: scilicet duas missas. Quod
ita factū est. Nam altera die dicta mis
sa in conuētū post primā. erat enim
kalendas octobris. animā uirginē
efflauit: que a celestibus paranim
phis suscepta in ethereū thalamū
ad nuptias agni: et ad amplexus
sponsi deducta est. Post tertiam uo
celebrata pro eo missa sollempniter
in conuētū: sed in q[ui] ipse prederat
terre cōmendatus est. Et sicut michi
dixit d[omi]n[us] wilhelmus nūc abbas in
lariensis tunc prior ibidem: nec unū
quidem p[er]t[er]m[en] mortale deprehendere
potuit in eius extrema et generali
confessione. Fuerat siquidem magne
spei iuuenis uultū habens angelicū:
morib[us] bonis adornatus. natione
colomensis. **¶** **¶** Ulricū quantū ad
predictam uisionem similem iudico
sancto martino: de cuius capite uim

sacramenta offerret etiam globus igneus emicuit. **Mo** In utroque signum fuit magne deuotionis; cuius auctor spiritus sanctus est. qui in igne super apostolos apparuit. Unde non inmerito a sacerdote ante canonem sursum corda habere monemur. **de sacerdote qui dñs tantā contulit deuotionē ut uenter eius dirūpi uideatur. Cap.**

Aliū itidem noui. **xxxij**
Sacerdotem cui accedenti ad altare tantam dñs sepe contulit deuotionē; ut eius uenter sicut scriptum est in iob quasi mustū absq; spūaculo quod lagunculas nouas dirūpit ebullit. Et sicut michi confessus est adhuc eū uiuit; tam uehementes motus non nūquā in corde eius deuotio excitauit. ut pectus dirūpi uideretur. Oportebat eum motus eosdem propter circūstantes reprimere. Et peccatorū uincula huiusmodi impulsus non dirūperent. Huic congruit illud dauidicum; dirupisti uincula mea. et cetā. **No** Puto qualem mundis manibus sacrificent. qui tam flāmen pectus habent. **Mo** Et huiusmodi sacerdotes non solū mūdās sed lucidas manus tempe sacrificij habeant; sequentia declarant. **De richmude que hostiā in eleuacōe ad instar cristalli uidit plucidā. xxx**

Qum die quadam sacerdos in quidam in monte scē walburgis celebraret diuina. religiosa uirgo richmudis cuius memini in distinctione octaua. caplo septimo. post tergum illius stans hostiam in eleuacione tam lucidissimā uidit. et

tam perspicuā ac si fuisset cristallina; et radio solari perlustrata. Nec impediebant pollices sacerdotis quibus hostiā tenebat in aliqua parte hostie claritate; quia eadem gratia pollices dotabatur. **Accidit** tamen factam ibi fuisse putō transsubstantiacōem. Vocabatur autem sacerdos wilhelmus; etate quidē iuuenis sed uite regularis; in capella iuxta missiam professus. Visionem hanc richmudis quā supriori nostro gerlaco retulit; et ipse michi. **No** Si tanta claritas fuit in pane ut opinaris nondū benedicto; puto magnū esse fulgorem in ipso corpore dñico. **Mo.** Hoc sequens uisio prodit. **de deuocōe eiusdem quā contulit et de claritate quā uidit super altare infra canonem.**

Qum eadem **Cap. xxxij.**
Richmudis sicut ab eius ore audiui in predicta ecclesia ad missam matutinalem staret infra canonem circa sacramentū martiniā contēplata est claritatem. Putans primo quod radius solis per fenestram demissus altare illustraret. propius accessit; et ecce claritas eadem paulatim se oculis eius subtraxit. Et intellexit statim quia lux eadem fuisset ex claritate corporis xpi. non ex sole naturali; cuius ortum eadem hora longe p̄cesserat. De quā uero richmude et de eius deuotione circa sacramentū corporis xpi mira dicturus sum. Quando uero gratia comunicandi accedebat ad altare aliquādo ante percipiōnem aliquādo post labebatur. tenebat traheretur. m̄c mentis excessum. m̄c corporis defectum incurrens; ita

ut dicere posset cum iheremia. Factus est quasi ignis flammigerans in ossibus meis: et defeci sufferre non sustinens. Videntes hec sacerdotes sepe turbabantur: et circumstantes admirati sunt. Hec de sacerdotibus digne celebrantibus dicta sufficiant. Vis nunc audire aliqua de hijs qui digne accedunt: et tamen sacerdotes non sunt. **Non Volo et desidero ualde. Non** Quantū apud deum mereantur glorie et dulcedinis. quantū gratie et fortitudinis. quantū salutis et honoris digne communicantes seu communicare desiderantes: uariis tibi pandam exemplis. **De femina religiosa brabancie quā xps proprijs manibus coicauit.**

Nondum duo anni .**xxx.** elapsi sunt quod quedam religiosa femina in brabantia uida nomine de uilla que thozinibus dicitur ardentius nimis communicare desiderans. gratiam esurientem sibi a sacerdote suo impartiri humiliter et instanter postulauit. A quo repulsam passa. dicit se illo non debere feminas laicas participatione suo communicare. sed certo tempore. fleuit illa et ingemuit. Cuius ardorem summus sacerdos attendens: qui diu eam passus non est fraudari a desiderio suo. Eadem enim nocte cum in stratu suo iacens uigilaret. et orationibus uacaret: saluator cum multo splendore cubiculum eius ingressus: pyxidem in qua corpus eius in ecclesia solebat poni: proprijs manibus portabat. Erat quoque circa eum fragrantia miri odoris et multitudo angelorum in circuitu eius: qui con-

corditer cantabant antiphonā. Speciosus forma pre filiis hominum. **Et cetera.** Cumque illa beata ad tantam gloriam extupesceret: stans coram ea dominus ait. Quia sacerdos ille corpus meum tibi negauit: ego meis manibus te communicabo. Quod et fecit: hostiam unam de pyxide tollens. Sicque recessit. Erat autem alia femina religiosa eius socia. in eodem cubiculo iacens et ipsa uigilans: que omnia que dicta sunt uidit. Quod cum ignoraret altera estimans eam sopore depressam: mane suscitata est ab ea. utrum nam aliquid uidisset. Que respondit. Etiam. Hec et hec de te uidi. Tunc certior de uisione effecta mox ecclesiam intrauit: altare adiit. sacerdotem per quosdam uerborum ambages quid de corpore domini facere uel ubi illud reponere soleret interrogauit. Cui cum locum ostendisset: subiicit. **O**si michi liceret semper hic uersari: et respicere ad locum hunc sanctum. Petiuit etiam sibi thesaurum referari. Quod cum factum fuisset: ait sacerdoti. **N**ostis domine quot hic repositis particulas. Sic enim hostias uocare solent. Respondente sacerdote. etiam optime: subiicit mulier. **R**ogō ut numeretis illas. Quod cum ille fecisset. et una minus reperisset: ex nimio terrore pene amens effectus. corruit et fleuit. Cuncta siquidem firmacula. tam sermum quam pyxidem salua inuenerat. Tunc eum femina consolata est. quid uideris uel quid te hostia actum sit. exposuit: monens ne de cetero a tanta gratia tam uehemens desiderium repelleret. **Hec nobis**

relata sunt a iohanne monacho nro
qui eodem tempore de predicta uilla
ueniens ueraciter ea ibidem contigisse
cognouit. **No** Benedicta sit gloria
dñi de loco sancto suo. **Mo** Non mino-
ris glorie est quod sequitur: et si non
tam manifestum. **De hildegunde uidu**
a quam xps per scriptum coicauit.

In uilla lubbelare **Capl. xxxvi**
que duobus miliaris distat a colo-
ma. uidua quedam honesta et religi-
osa erat hildegundis nomine: amica
dñi henrici abbatis nri. Hec more
illius uidue euuangelice pene nuq̄
recedebat de templo. ieiunys et obse-
cracionibz seruens deo: habebat au-
tem filiu militem iuuenē nomine
wilhelmū: a quo modicu ei impende-
batur honoris amoris et consolatio-
nis. Et cum habundaret iuuenor na-
ture sinebat illam egere: multis mo-
dis eam exasperans. Non est recorda-
tus scripture dicentis. Maledictus a
deo qui exasperat matrem. Similia
perpeffus est a muru: uore filij. Que
cum infirmata ad extrema deuenisset:
dixisset q̄ ancille. **Fac me habere sacer-**
dote ut comunicem: illa uerba eius
ad murū dicens. **Dña mea petit sacer-**
dote. Cui illa sub stomachando respō-
dit. **In ebdomada ista accepit corpus**
dñi. et tamen uidetur michi q̄ adhuc
uiuat. Et adiecit indignādo. **Vade**
uoca illum. Qui cū uenisset cū corpore
dñi: ait infirma. **Quare uenistis**
dñe. Respondente sacerdote. ut com-
municem uos: illa subiecit. **Dñs me-**
us ih̄s xpc cuius corpus petiui iam
hic fuit presentialiter: et suis māibz

me comunicauit. **Ex hoc nuq̄m suspi-**
piam illud ab homine. Post aliquot
uero dies defuncta est. Et quia scriptū
est: qui non honorat patrem et ma-
trem. non letabitur in filijs. **Dñs ea-**
dem ebdomada wilhelmū primogeni-
tum extinxit: reliqui uero eius libe-
ri cum fere essent duodectim secundu
ordinem infra breue tempus omnes
defuncti sunt. **De conuerso liuone q̄**
coicare desiderans hostiam reperit in

Retulit nobis **ore suo. xxxvii.**
Dñs bernardus de luppa abbas
liuonie. nūc episcopus ibidem: rein-
satis gloriofam. Cum quidam sibi
memini conuersus qui nuper fidem
susceperat. monachos comunicare
uidisset. et sibi hoc minime licere cog-
nouisset: stans contra altare comu-
nicandi desiderio suspirauit. Et ecce
pius dñs sine sacerdotis ministerio
de altari per sacramentū descendere
dignatus est in os eius. **Qui mox**
hostiam aperto ore ostendens et cau-
sam tante gracie manifestans cūc-
tos qui aderant in stuporem conuertit.
Canem enī hostiam defuisse repere-
rent in altari. Simile huic contigit
ante hoc bienniu: quod tanto erat
mirabilius quanto sensu humano
profundius. **Item de erkenbaldo cui**
idem contigit cū ei ob occasione cog-
nam sacramentū fuisset negatum.

Erkenbaldus de **xxxviii.**
burban uir nobilis erat et po-
tens: tantus amator iusticie. ut nul-
lam in iudicis reciperet personam.
Hic cum grauiter infirmaretur lec-
tog decumberet: in proxima camera

tumultū. clamoresq; femineas audiuit. Qui cū de causa suscitaretur. nullus ei circumstantiū ueritatem dīcē presumpsit. Tunc mittens unū de pueris. ait. Precipio tibi sub iuramentatione oculorū tuorū: ut dicas in iocram ueritatem. Cui ille pauens respondit. Dñe domnicellus meus filius sororis uestre feminā in opprimere uoluit: et hec fuit causa clamoris. Ad quod uerbum ualde cōmotus: dicit militibz. Ite et suspendite illum. Milites obedientiam simulantes: post qm̄ egressi sunt dixerūt ad iuuenem. Si occiderimus hunc iuuenē nobilem. et dñs noster sicut opinabile est mortuus fuerit: uel morte multabimur uel erimus extores. Omnia tamen iuueni intimātes. et ut presentie sui auūculi se subtraheret cōmonētes: post horas aliquas ad dñm suū ingressi. se eius implese mandatū affirmauerūt. Quinto uero die iuuenis estimans auūculum de culpa esse placatum uel firmitatem: aperto ostio introspexit. Quem ut infirmus conspexit: uerbis blandis iuxta se sedere precepit. Vno uero brachio collum eius stringens. et manu altera culcellum suū clam extrahens: gutturi eius infixit et occidit. Qui cū planctu et dolore multorū sepultus: toti prouincie incussit horrorem. Sed et ekkē baldo additus est dolor dolori. adeo ut in ualescente infirmitate pro episcopo mitteret. petens sacrū sibi corpus dñi deferri. Qui cum uenisset: ille cū multis lacrimis et contritione cordis omnia peccata sua confessus est: taci-

ta tamen iuuenis interfectione. Super quo episcopus miratus respondit. Quare subitocitis parricidium quod cōmissistis in cognatū uestrū: Dicente illo. fuit ne hoc peccatum. Subiecit episcopus. Etiam crudele mihi. Et ille. Ego neq; pccm̄ iudico neq; a deo michi remitti deponso. Respondente episcopo. ego uobis xpi corpus non tradam nisi parricidiū idem cōfiteamini: subiūxit uie nobilis. Scitis me dñe illum non occidisse ex aliquo rancore sine motu ire: sed solummodo ex dei timore. Zeloz uultu. Nunquā aliquis filiū sororis plus diligere potuit: qm̄ ego illum iulxi. Si michi corpus dñi mei negaueritis: ego illi corpus et animam meā cōmitto. Hec enī dixit et egit propter exemplū: ne iusticie et iudicis derogare uideretur. Vix enī pontifex huius domus egressus fuerat: et ecce egrotus eum reuocauit dicens. Reuertimini dñe episcope. reuertimini Videte si in picide habeatis corpus dñi. Quod cum fecisset nec aliquid in ea reperisset: subiūxit ille. Ecce quem michi negastis. ipse se michi non negauit. Apparuitq; hostia in ore eius. Et impletum est in eo quod per sapientem dictum est. Diligite iusticiam: qui iudicatis terram. Scitite de dño in bonitate et in simplicitate cordis querite illum. quoniam inuenitur ab hijs qui non temptant illum: apparet autem eis qui silentium habent in illum. Episcopus uero pauens tantū intra oculū ubiq; diuulgauit: per quem etiam quibusdam

abbatibus ordinis nri innotuit. qui
 anno preterito illud in capulo generali
 recitauerunt: cunctis deū glorificant
 bus. qui facit mirabilia magna solus.
No Valde me letificat horū relatio. **Mo**
 Aduerte nunc quanta sit in corpore
 xpi dulcedo. **De corporali dulcedine**
scamoniatis quā precepit in cōmione.

Noui quādam . rrrr.
 sanctimoniam ordinis nostri:
 que illam a dño accepit gratiam. ut
 quādo cōmunicat tantam ex ipso sa
 cro corpore dulcedine sentiat: ac si
 mel receperit. Non saporem panis s;
 mellis ut dicit in masticatione sentit
 tota illa die. maxime ante pceptionē
 cibi corporalis: saluā habens melli
 fluam. Nec mirū. Legitur em̄ de mā
 na q' gustus eius fuerit quasi simi
 le cum melle. Est autem eadem scā
 monialis uirgo uite uenerabilis.
 cuius psonā supprimo. eo q' adhuc
 uiuat: et se prodi non pmittat. **Itē**
de abbatisa q' mirā sentit dulcedine
in sacra cōmione. xl.

Similem gratiam et forte maio
 rem audiri collatam fuisse
 dñe aleydi prime abbatisse monas
 tery ciuitatis westfalie. Hec quon
 ensuumq; corpus dñi a sacerdote sus
 cepit. non panis soliditatem inter
 dentes. neq; panis saporem intra os
 sensit: sed ipm sacramentū quasi
 fauū mellis sine masticatione per
 guttur eius defluxe: sicut mira
 suauitate omnia eius interiora re
 plerentur. Quando defuncta est
 dñs florentius abbas de campo scē
 marie qui pater eius fuerat spiri

tualis. atq; confessor: post sepulturā
 eius omib; qui confluerant eandē
 gratiam predicauit. **No** Si de cada
 uere leonis ut legitur in libro iudiciū
 egressa est dulcedo. non miror si de cor
 pore xpi qui est leo de tribu iuda dul
 cedo egreditur. **Mo** Iuste moueris.
 Videtur huic bte congruisse illud spō
 si in canticis canticorū. Fumus distil
 lans labia tua sponsa. subaudiis est
 tibi corpus meum. **No** Que tibi uide
 tur fuisse causa illius dulcedinis in
 sacramento atq; liquefactionis. **Mo**
 Ardor perfecte caritatis qua estuabat
 Nam cum esset naturaliter uel poti
 us ex abstinentia et laboribus semp
 pallida atq; maculenta. quociens eā
 cōmunicare contigit. ita inflāma
 batur: ut facies illius igneo calore
 resplenderet. Legitur in exodo q' in
 calefcente sole. liquefiebat manna.
 Manna sua albedine atq; dulcedi
 ne significat xpm. qui ait. Ego sum
 panis uitę qui de celo descendi. Et
 bonū sit bonis cōmunicare: dicitur
 tibi pandam exemplis. **De cōuerso q'**
cōmunicaturus uidit xpm sanguē
suū quasi stillare in calicem. xli.
In claustris cuius sepe meminim sicut
 michi scripsit quidam ex sacerdotib;
 domus eiusdem. in quadam sollep
 nitate uarietatis dñi. fratres ad
 sacram cōmunionē se preparabāt.
 Cumq; pacem iam accepturi post
 agnus dei terre ut moeris est prociui
 berent: uidit frater quidā puerū
 ihesum. non tamen quasi recenter
 natum: sed in cruce quasi passum.
 cuius omnia uulnera cruore stilla

bant: quem tamen calice sanctus subter positus totum recipiebat. Unde frater ille tantis sumendis sacramentis se indignum reputans: ad superiorem stallam diuertit, alijsq; inuentibus ut procederet se non processurum signauit. Prima autem cantata alijs ad caplin exeuntibus: ipse ad orationem faciendam diuertit. Veniens q; ad altare sancte crucis orationem itedit: et uidebatur ei tempus breue pre deuotionis magnitudine. Cumq; orationem protraheret, et abire tempus non sentiret: apparuit ei beata dei genitrix maria et alloqui eum dignata est. **Cur inquit hodie sacrosanctum corpus et sanguinem dilecti filii mei non sumpsisti?** At ille non ore sed corde se indignum clamabat. Ad quod beata uirgo maria respondit. **Tu te indignum cogitas: et quis putas tanta re dignus esse potest?** Hanc igitur offensam tibi condonabo: sed uide ne de cetero simile feceris. Igitur cum orationi intentus et confabulatione beate marie uirginis delectatus, quasi in extasi captus esset tandem ad se rediit: et ad caplin post alios accurrere festinabat. Ibat: et ecce occurrerant illi aliquanti fratres sacra altaria circumuidentes: caplin uero finitum erat. Ipse autem nesciens et se tempestine ad caplin accurrere estimans ad huc orabat: sed subsequens monachus signum tercie pulsauit. Tunc demum intelligens que circa se gerebantur: sed ab hac noxa se illi ad soluendum commisit: qui eum sic absentauit. **De conuerso qui uidit sacerdotem in**

os alterius conuisti mitte pulcherrimum bat post hec in cena **puerum .xlii.** dñi quidam frater ad sacram communione. Fuit plane in maxima corpore et diffidentia: ita q; etiam si fieri posset uellet se sacre communioni non interesse. Procebat igitur ad altare uel potius eundo se quasi subtraherebat: adeo ut sequentibus esset molestus ipmq; propellerent. Cumq; uentum esset ad gradum presbyteri: conuersus uidit alium fratrem de quo supradictum est sequentem. Venitq; illi in memoria uisio quedam quam ab illo didicerat, ac subito imitatus in uerum alterum: ibat spirans et anhelans spiritu inditi et ardoris accensus quasi furnus et inflamatus, ita ut se uix capere posset. In tali ergo spiritu cum esset, et iam ad altare alacriter festinaret: uidit ille subsequens ex signis apparentibus interioris hominis illius statum coniecit. Iurabat ante se uisus ille iste posterior puerum speciosissimum manibus sacerdotis desuper altare accipi: et in os illius fratris deponi. Et cum uideret terre prostratus ipm quem uiderat adorauit. Non sine autem super hac uenia illius quidam, eo q; inordinate fecisse uideretur. Et conuenit eum unus in audientia plurium: se eum proclamaturum. At ille causam ei qui sciebat commisit, ut ab hac eum uerecundia tueretur. Qui inuisus ei spm silentii et quietis: et non mouit illum. Porro ille qui puerum ihesum susceperat et portabat: ibat et reuertit

batur in similitudine fulguris cho-
ruscantis. Incedebat et ferebatur in
iribulo cordis. in ardore spiritus uehe-
mentis: et in tantam sp̄e ebrietate
deuenerat. ut quasi a sensu alienat⁹
prope modū se non sentiret: et uix
ad stallū suū sine titubacōe rediret.

No Si se a sacra cōmunionē subtra-
hentes. a b̄ta dei genitrice maria sic
corripuntur: si ip̄e dei filius sub eodē
sacramento tam ueraciter et glorio-
se percipitur: et ex ip̄a p̄ceptione ca-
ritas incenditur: ammodo libētius
cōmunicabo. **Mo** In sacra eucharis-
tia qm̄ multiplex sit gratia. uirtus
et medicina: subiecta declarabunt
exempla. **De episcopo parisiense q̄
in fine suo per sacram cōmunionem sen-**

sum recepit. xliij.
Magister mauricius parisiēsis
episcopus ante mortem suam tam
grauiter infirmatus est: ut materia
capta in cerebrū sensum ei subtraxe-
rit. In tali defectu positus. cum corp⁹
dñi cum instantia postulasset. et h̄ij
qui circa eum erant propter sensus
inopiam illud ei dare non auderent:
procuauerūt cum sacerdote ut hosti-
am non benedictam apportaret. Qu-
am uenisset cum multa reuerentia
qualiter debebat ep̄m cōmunicare:
mor ut limen domus sacerdos atti-
git: episcopus clara uoce clamauit.
Tolle tolle: non est dñs deus. Reuela-
uerat deus auriculariam eius: ut intel-
ligeret quid circa se ageretur. Scrupē-
te sacerdote. nec non et alijs qui ad-
erant: reuersus est uerū corpus xpi
deferens. Quod cū uerbis catholicis

ualde atq; compunctius adorans.
deuote suscepit: cum quo et sensum
ad dei gloriam subtraxerit perfecte
recepit. Sic q; in bona confessione
plenus fide et caritate migravit ad
dominū. **De puerulo qui hostiā nō
benedictā nō esse corpus dñi cep̄hēdit.**

Simile contigit. **xliiij.**
Siquidam infantulo: sicut fr̄es
eius carnales ludolphus et heydenni-
cus monachi n̄ri michi narrauerūt.
Qui cum infirmaretur spiritu sc̄o
afflatus. corpus xpi sibi dari petiuit.
Cumq; eum parentes compescerent:
ille fortiter clamauit. Date michi
corpus dñi. Delatum est uerbū ad
sacerdotem. Qui cū diceret. non est
securū tali puero qui non intelligit
quid sit. dare corpus dñi: hostiam ei
detulit non benedictam. Quam cū
ei porrigere uellet et diceret. ecce hic
est corpus dñi: ut dñs ex ore infantis
perficeret laudem et destrueret p̄fidia
multorū. qui de eodem sacramento
male sentiūt: inspirauit puero ut
responderet. Quare me uultis decipe-
re: Non est corpus dñi quod michi of-
fertis. Ad quod uerbū sacerdos amirās
et puero aliquid diuini inspiratum
arbitrans. sacram ei cōmunionem
actulit: quam ille deuote satis susce-
pit. **No** Sicut considero per desideria
eucharistie. uterq; istorū meruit sp̄m
propheticie. **Mo** Tante uirtutis est illi-
us desideria. ut per spiritū quidā etiā
reuelationibus illustrentur. Verbi
causa. **De cōuerso qui per desideria cō-**

uersus quidam. xlv.

de campo sctę marie cum in quadam sol
lemnitate peteret a magistro suo licen
tiam eundi ad monasteriũ gratia cõ
municandi. et ille non concederet: cete
ris euntibus ipse tristis remansit. Ha
bebat enim maximũ desiderium cõicandi.
Eadem nocte et sequenti die. omnia q̃
intra monasteriũ spiritualiter age
bantur: diuinitus ei sunt reuelata.
Et licet absens esset corpore spiritu tñ
presens fuit: cõmunicans spirituali
ter. et si non sacramentaliter. Reuersis
fratribz ipse eis per ordinẽ indicauit.
quis missam maiorem celebrasset: q̃s
legisset epistolam. quis euangelium:
similiter ad uigilias. qui monachi q̃s
lectiones uel que responsoria cantas
sent. cunctis mirantibus exposuit. **No.**
**Quantũ ex hoc loco conuicia: non bene
faciunt qui tam salubre desiderium im
pediunt. No.** Hoc uerum esse sequens
narratio declarabit. **De femina reli
giosa que cõmunionẽ sibi negata
dulcedinẽ eius sensit in gusture silit
odore ex remoto percipiens. xlvj.**
Quedam religiosa uirgo secula
ristamen: cum a sacerdote suo
corpus dñi peteret. ille iratus cũ indign
natione respondit. Vos mulieres sp
imultis cõmunicare scdm libitũ ur̃m:
et non dedit ei. Illa uero per totam
missam et postea diu in ore et i gut
ture suo tantam sensit dulcedinẽ: ut
non dubitaret adesse totius dulcedi
nis auctorem. Eadem uirgo cũ die
quadam ex remoto uideret deferri cor
pus dñi: miri odoris sensit ex eo fra
glanciam. Quam tanto plenius p
cepit: quanto Sacramento plus ap

proximauit. Gerlacus superior nũ
hec michi retulit: dicens se ab ore pre
dicte uirginis audiuisse ea. **No.** Cũ
corpus dñi tante sit dulcedinis tãti
q̃ odoris: miror quare solo eius elu
corpora non sustententur. **No.** Corp̃
dñi licet ore percipiatur. magis tamẽ
abus anime qm̃ corpus est: nec nobis
incorporatur sed xpo nos incorporat.
Atamen q̃ corpus cõmunicantes
quandoq̃ sustentetur illo. duplia ti
bi pandam exemplo. **De femina q̃
solo corpore dñi nri ihu xpi uixit.**
Femina quedam sicut . xlvj .
monachus noster beynerus qm̃
q̃ scolasticus sancti andree michi re
citauit: ex multa deuotione sepe so
lita erat cõmunicare. Que quanto
plus abum celestem cepit appetere:
tanto amplius corporalem cepit fal
tudinẽ. Quod ubi sensit: ex pmissioẽ
sui sacerdotis. singulis diebus dñias
cõmunicauit. Cui abus ille uitalis
tantam contulit fortitudinẽ: ut sine
omni esurie corporali proximã expecta
ret dñicam. Hoc multo tempore ac
titans: gratiam sibi collatam p̃dicto
sacerdoti confessa est. Ille uero cũ ep̃o
loca rem tam mirabilem recitasset:
timens episcopus aliquid fallacie eẽ
in causa. sicut uir sapiens respondit.
Cum denno uenerit ad te loco dñici
corporis hostiam ei porrigas non be
nedictam: per quam citius rei huius
experieris ueritatem. Quod cum fe
cisset sacerdos. femina temptatam
se ignorans. mox ut domũ rediit. tam
uehementer esurire cepit: ut mortu
tam se crederet si nõ oculus māducaret.

Currens tamen prius ad sacerdotem et eandem famem p̄cis suis imputās. pedibus illius se prostravit: et gratiam diuinitus collatam sibi subtractam lacrimabiliter exposuit. **Quo** ubi ille audiuit: gauisus ualde grās egit deo qui facit mirabilia magna solus. Et dedit ei uerū xpi corpus. Cuius uirtute mox omnis esuries cessit: et gratia subtracta accessit. **Ep̄s** uero hoc audiens a sacerdote: et ip̄e deum glorificauit. **Mo** Item uitas ualde miraculosam. **Mo** Si helyas propheta in fortitudine panis orteci ambulauit quadraginta diebus et quadraginta noctibus usq; ad montem dei oreb: quid miraris si femina hec incolumis potuit uiuere pasta pane uite. Aliud habes supra exemplum de uirgine de quida. que preter xpi corpus nichil comedit excepta uina quam sugebat. In distinctione septima. caplo uicesimo hoc rep̄es. Audi nūc rem satis gloriosam.

De milite qui uirtute s̄c̄e cōmunionis in duello triumphauit. xlviii.

Ludowicus comes losensis pater huius qui adhuc super est: etiā comitiā tenebat de renhecke. Cui propter absentia miles quidam ministerialis bene natus. multas inferebat iniurias: sua sibi usurpando. et homines ad comitiā pertinentes depredando. Quod cum quibusdam amicis suis comes conquereretur: et die quadam diceret nobili uirto qui ab eo bona tenebat. quare michi nō capitis illum predone. respondit. Bene eum caperem si essem securus q̄ a uobis in

corpore non lederetur. Quē cū accepta fide cepisset: comes sophisma faciens. protinus sepulchrū fieri iussit. in quo militem mollibus inuolutū sine pena pom fecit: sic q; terra opertū extitit. Cuius cognati mox furentes corā imperatore friderico auo huius qui nūc regnat. contra prefatū uirū tribilem cum multa uociferatione querimontam deposuerūt: dicentes q; accepta pecunia comiti illum tradiderūt. Cumq; imperator sciret innoctē dampnare uolens: miles quidam honestus ascenso scamno. loquēdi licentiam petiuit et obtinuit. **Dñe** inquit: medietatem uir uerborū audi uistis. Si miles presens esset: forte se bene excusaret. Respondete imperatore. licentiam habeas adducendi eum: miles militem adduxit. Cui cū per aduocatū plene se excusasset: instigantibus aduersariis impator respōdit. Verba sunt: non sic penam euadet. Resistente ei milite qui illū adduxerat. et dicente: dñe. si eum leseritis nūq̄m de cetero uerbis uestris credetur: placatus imperator adiecit. **Mo**do liber abscedat: et si a me uel a meis postea captus fuerit. traditionis penā exsoluet. Cumq; uir nobilis uenisset ad lumen palatii. sciens longas regibus esse manus: stans et apud se deliberans rediit ad iudiciū dicens. **Dñe**. non possum effugere manus uestras. tantū presumo de mea innocētia et dei misericordia. ut in instanti paratus sim me defendere sedm q; iusticia dictauerit. Et cum sim nobilis. iuri meo cedo. **Respō**dit imperator. **Mo**do loqueris sicut

probus uir. **Q**uesitus est in parte ad
uersaria miles fortissimus: qui cum
singulari duello impeteret. Die uero
altera uir nobilis pmissa confessione
corpus dñicū suscepit: sic q̄ spem ha
bens in eodem sacramēto. cū aduersario
suo circulum pugnatiuus intrauit.
Quem cum ille sicut uir ualidissimū
impelleret et propelleret. et uenisset
simul ante imperatorem: audiēte tā
imperatore q̄m circumstantibz prin
cipibus. pugil clara uoce ait ad milite.
Dic michi comedisti aliquid hodie. **R**e
spondente milite. etiam. corpus dñi
mei comedi: miser ille subiūxit. **E**tā
si dyabolum comedisses: hodie te pro
sternam. **U**t autem pius dñs sacra
ti uirtutem ostenderet. mox post uer
ba blasphemie uires blasphemio sub
traxit: et militem suū adeo roborauit:
ut illum coram se minaret ut puerū
nec stare posset. **Q**ui tandem se reddi
dit. **S**ic q̄ per esum dñici corporis mi
les fidelis uictoriam adeptus. cū multa
gloria ad sua liber repedaui. **H**ec no
bis retulit theodericus monachus iſt
quādoq̄ comes in weda. qui duello in
terfuit: et hec que dicta sunt uidit et
audiuit. **I**gitur sacra cōmunio salus
est anime et corporis. **De milite qui**

suspensus mori nō potuit dñi cōitari

Miles quidam nobilis . **xlx.**
terram habens et castra. apud
predictū fridericū a multis accusatus
est q̄ prouinciā spoliaret. **Q**uem cū
sepius citasset et non compauiisset.
tandem proscripsit: mandans suis
ut illum caperent. **Q**ui cum lateret
non tamen minus captinas exercebat:

calu a quodam ex officio captus.
patibulo scdm q̄ imperator precepe
rat appensus est. **T**ercia die miles
quidam preteriens cū uideret illū:
ait seruo suo. **D**eus q̄m pulcher hō
iste erat. **R**espondente seruo uir ille
nobilis est consanguineus uester:
accesserūt propius ut depositū sepe
lirent. **A**d quos ille de patibulo cla
mauit. **D**epouite me: adhuc enim ui
uo. **E**stimantibus illis quia fantas
ma esset: subiūxit. **N**olite timere:
quia homo xpianus sum. **D**eposito
uero sic ait. **M**odicū obsequi ego pec
cator deo impendi: propter quod mi
sertus est mei. **S**ingulis diebus tres
orationes dñicas cum totidem ueni
is sancte trinitati dicere consuui:
angelica salutatione premissa. **Q**ū
q̄ uero orationes cum quinq̄ ueniis
et aue maria quinq̄ vulneribz xp̄i.
Simili modo unā orationē dñicam
angelo cui cōmissus sum. **I**tem eodē
modo unā orationē dñicam corpi
xp̄i. quod singulis diebus conficitur
per uniuersum unū dū: quatenus
in fine uite mee tanto uiatico muni
ri mereer. **Q**uod et dñs prestabit
michi sua misericordia. **U**nde rogo
ut uocetis michi sacerdotem: a quo
illud suscipiam. **Q**ui cum uenisset
confessione premissa cōmunicauit:
mox q̄ sp̄m emittens. ad eum cui
incorporatus fuerat felicitate mig
uit. **Q**uem i cimiterio sepelientes:
tam grande miraculū diuulgane
rūt ubiq̄. **N**o Bene iam ex hoc con
sidero q̄ sacra cōmunio salus sit me
tis et corporis. **M**o **Q** salus sit metis

habes exemplū in distinctione scda. caplo decimo sexto. de milite remensi qui eius esu compunctus est ad penitentiam. **Quo** uero salus sit corporis nō solum exemplū est nobis miles p̄sens sed et subiecto plenius cognosces exemplo. **De ancilla sacerdotis q̄ gr̄a dñi corpus sensū recepit. I.**

Anno preterito in uide ciuitate westfalie cum ancilla sacerdotis de domo sero exiret. et dyabolū in forma cuiusdam a quo amabatur conspiceret: et aspectu illius horrens se signauit. et monstrū mox disparauit. Cui dyabolus iterū apparens ait. Si non fecisses hoc signū. domū uia non intrasses. Quam cum uocaret et illa exire rēueret: subiūxit. Tolle uestem istam. Erat enī stragulata. Que tam in uoce qm̄ in horrore dyabolū intelligens retrorsū cecidit: et sensum penitus amisit. Sacerdos uero hostiā quasi pro remedio nutēs in os eius non benedictam. cū nichil ei prodesset: digito salua madefacto corpus dñi tetigit. Quem cum in os misisset mulieris. mox illa sensum recepit: locuta est et sana surrexit. Hec apud nos canonicus quidam premonstratenſis recitauit: asserēs se eodem tempore fuisse in predicta ciuitate. Predictū miraculū etiam audiui a quodam religioso abbate nigri ordinis. **Aduerte nūc quātū consequētur honoris xpi corpus honorantes. De milite qui coram xpi corpore in luto uentā petēs inuidia?**

Tempore non sensit. II.
 Confirmatis inter philippum et

ottonem. dñs wido cardinalis aliqñ abbas asteruensis cū missus fuisset coloniam ad confirmandā electionem ottonis: bonam illic consuetudinē instituit. Precepit enī ut ad eleuationem hostie. omnis populus i ecclesia ad sonitū uole ueniam peteret: sic q̄ ad calias benedictionē prostratus iaceret. Precepit etiam ut quoties corpus dñi deferendum esset ad infirmū. scolaris siue campanarius sacerdotem p̄cedens per nolam illud p̄deret: sic q̄ omnis populus tam intratis qm̄ in domibz xpi adoraret. **Retulit eis eodem tempore caliam factis miraculosam. Miles quidam in francia tante fuit deuotionis: ut quocumq̄ corpus eleuari siue deferri uideret. prostratus illud adoraret. Cōtigit ut die quadam uestibus suis preciosis indutus intraret ciuitatē. Cumq̄ platea in qua equitabat nimis esset lutosa: ex improviso obuiā habuit corpus dñi. Quo uiso modicū intra se deliberans ait. Quid facies modo? Si in tanta profunditate te p̄straueris. perditā sunt hec uestimenta tua: si uero non descenderis saluberrime consuetudinis tue transgressorem te semper accusabit conscientia. Quid plura? Preualeſcente deuocōe de equo profiliens in lutū se misit: in quo flexis genibus manibus eleuatis xpi corpus adorauit. Et quia dulcissimus dñs honorantes se nō solum in futuro remunerat. imo etiam in presenti nō nūquam rehonorat: hoc egit sua potentia. ut totius luti nec una quidem queta uestimentis eius**

adhereret. Tunc equum cum multa admiracione resalcedens: amplius confortatus in fide dei glorificauit. **S**imile contigit cuidam religiose femine in prouincia nra. **¶ No.** Satis delector in istis miraculis. **¶ No.** Hoc etiam noueris quia sicut dñs sua sacramenta ut predictum est honorantibus repperdit honorem: sic blasphemantibus illa non nunquam in presenti penalem inducit confusionem. **De hereticis qui in ecclesijs furati sunt corpus dñi vno pp̄ hoc suspirio**

Non est diu q̄ quidam. **¶ In.** sub scemate religionis uenientes in dyocesi coloniensem: in diuisis ecclesijs corpus dñi furati sunt. De reliquis uero ornamentis calicibus libris. siue indumentis sacerdotalibus: nulla eis cura fuit. Ex quibus vnus in prouincia nra deprehensus. et ubi nam fesset corpus dñi requisitus: respondit. Inlutum iactauit illud. Propter quod miser suspensus: proiectus est in cloacam inferni. In proxima uero synodo a dño engelberto episcopo preceptum est: ut in omnibus ecclesijs dyocesis sue corpus dñi sub clausura seruaretur. **¶ No.** Quid est q̄ heretici hoc sacramentum tam uehementer p̄sequuntur? **¶ No.** Quia fideles illud ante omnia uenerantur: idcirco heretici idem sacramentum illis in odium maxime exortantur. Multa i distinctione quinta. capio uicesima scdo. de errore hereticorum dixisse me recolo: et forte nimis. times enim aliquis ibi posse scandalizari: sed quid quid ibi dictum est: sicut testis est michi

dñs dixi ad gloriam xpi atq; catholicozum. et ad confusionem hereticorum. **¶ No.** Satisfactum michi fateor. quantum gratie mereantur digne comunicantes: nunc ad indignis conficientes sermo procedat. **¶ No.** Prius tibi ex scripturis ostendam qm̄ periculose. et qm̄ grauitur peccent sacerdotes indignis conficientes. **De sacerdotibus digne conficientibus. ¶ In.**

Sicut legitur in libro regum. Oza sacerdos bobus recalcitrantibus ad archam ne declinaret manum extendit: et mox super temeritate eum dñs occidit. Dicitur eadem nocte fuisse cum uxorē sua. Si sacerdos accedens ad archam figuralem subleuandam ob iam dictam causam morte multatus est: quid putas pene merentur sacerdotes adulteri et fornicarij manibus uerū xpi corpus tangentes? Si iohannes ut ait augustinus a puericia in heremo conuersatus. in utero matris sanctificatus. ausus non fuit illum tremendum et reuerendum angelis dñi uerticem tangere: quomodo tu peccator et pollutus. non dico uerticem. sed totum xpm̄ deum et hominē nō solū tangere. sed in ergastulo pollutū corporis quasi includere et in carere rare presumes? Multa alia contra malos sacerdotes proferre tibi posse testimonia: sed magis te edificant exempla. **De sacerdote in hademare q̄ carbones uisus est manducare in**

In p̄cepto sac̄m̄ti. ¶ In. hademare uilla dyocesis treuerensis. cum quidam sacerdos

qui adhuc uult missam celebrare: theodericus monachus eberbacensis in hora sumptionis carbones nigerimos illum uidit masticantē. Est enim sacerdos simplex et rectus: et multa ei diuinitus reuelantur. Existente me anno preterito cum abbate meo in eadem uilla. habet enim domus de eberbacho grangiam in predicta uilla. et ad eum spectat diuina illic procurare: retulit nobis magister graue dicens. Tantū pecunie oportet me dare predicto sacerdoti. ne ecclesia diuinis careat: est enim homo uite puer se ac luxuriosus: tres missas frequenter in die celebrans. Cui abbas respondit. Prius ei darem pecuniā ne celebraret. Qui enim manducat et bibit indigne: iudiciū sibi manducat et bibit. **No** Quid significat qd carbones uisus est manducare: Sumunt ne mali corpus dñi? **No** Sumunt sicut et boni: sed tantū sacramentaliter. Carbonē ignis creat: et est carbo extinctus ignis uintrinsecum. Et enim indigne xpi corpus tractat et manducat. gehennā sibi preparat: et nisi tanta culpa peniteat: erit in combustionē et abus ignis eterni. **De sacerdote frisone qui calcauit super corpus**

Retulit michi anno dñi. **lv**. preterito prelatus quidam religiosus de partibus frisie rem miris horrendam de quodam sacerdote. Habebat enim manus tam tremulas. ut corpus dñi non nisi per fistulā posset sumere. Die quadā cum ex eius manibus sacramentū super terrā cecidisset: timens ne ab aliquo posset uideri

qui culpam proderet: timens etiam ecclesie sue plus quā anime: pede illud dicitur conculcasse. **No** In omnibus xpi passionibus non legi talem contemptum. **No** Idcirco dicit augustinus super illum locū. dederūt in escam meā fel. de crucifixoribus eius. Quibus similes sunt indigne inquit sumētes et conuenientes. Brauius enim peccant contempnētes xpm regnantē in celis: quā qui crucifixerūt ambulantē in terris. Quēro ab eis conculcatur: alibi dicit. Conculcat xpm qui libere peccat. et qui eo indigne participat. **No** Si mali sacerdotes xpi corpus in altari ut michi uidetur crederent: nūquā talia presumerent. **No** Quidā credit quidam nō credit. Ut enim taceam de malis: de bonis sacerdotibus referam tibi exemplum. **de petro medico qui sub specie panis tñ credidit et sacriū et non rem facinorū. lvi.** **Q**uoniam in ecclesia sancti Andree canonici quidam extitit ordine sacerdos. arte medicus: nomine petrus. Cum die quadam quidā ex eius canonicis infirmus. eo presente esset communicaturus. et ei sacerdos diceret: credis hoc esse uerū corpus dñi. quod natum est de uirgine. et pro te passū in cruce: et ille responderet. credo. prefatus petrus utraque uerba notās expauit. Postea solus conueniens euerhardum scolasticū ecclesie. qui et ipse cōmunioni intererat. ait. Interrogauit sacerdos infirmū illū bene. et respondit ille bene: Etiam inquit. Quā aliter credit hereticus est. Tunc petrus etulans. petrusq; tundens. exclama

uit dicens. **Ve** michi misero sacerdoti: quomodo hactenus missas celebraui: **Na** usque ad hanc horam putabam specie panis et uini post consecrationem tantum esse sacramentum. id est signum et representationem domini corporis et sanguinis. Postea uero ad delectionem eiusdem ignorantie que nimis erat crassa in honore beate marie magdalene in stolingasse capellam et hospitale in quibus nunc habitant predicatores edificauit. **Si** uero sacerdos litteratus et bone ad modum uite. sic errare potest. **quid dicam de idiotis et malis. no** **Si** christus in altari tam a malis quam a bonis tractatur et sumitur: puto quod malos ualde indigne respiciat. **Mo** Respectus christi non potest esse sine misericordia sed in subsequens exemplum: quod periculosius est faciem auertit ab eis. **de sacerdote malo a quo isaiaus christus in missa faciem auertit. Iohn.**

Sacerdos quidam cum missam diceret. et christi corpus in manibus haberet: quidam ex circumstantibus in manibus eius puerum uidit faciem ab eo auersa. **Quod** ubi agnouit: auersionem eandem merito peccatis suis imputans turbatus est: ita ut dicere posset cum psalmista. **Auertisti faciem tuam a me. et cetera. Spe** ro quod postea uitam suam emendauerit. **Quibusdam** etiam sacerdotibus indignis conficiendis. pius dominus sacramentum subtrahit: ne sibi ad iudicium illud sumant. **De erwino sacerdote qui corpus domini in missa perdidit.**

Quidam sacerdos. **Iohn.** nomine erwinus. colonie in

ecclesia beati petri ad altare sancte crucis missas celebrare consueuit. **Hic** cum die quadam post factam transubstantiationem hostiam deponeret: de altari rotabatur. **Quam** cum ubique circa altare querebat. et populus cum eo: non est inuenta. **Hanc** dubium quin per manus sanctorum angelorum perlata sit in sublimem altarem dei: ne sacerdos luxuriosus eam sumeret ad suam damnationem. **Habebat** enim concubinam suam manifeste. **Simile** habes in distinctioe secunda. capitulo quinto. **Alii** sunt sacerdotes circa sacramentum altaris tam negligentes et tam inuenoti: ut ex consuetudine corpus domini conficiendi. a ceteris aliis non discernant. **de** **damele abbate qui in calice reperit crum**

Abbas damel **carnem. Iux.** de scondania cum prior esset apud nos: sicut ipse nobis retulit celebrandi gracia capellam sancti reynoldi que sita est iuxta ecclesiam sanctorum apostolorum in colonia intravit. **Qui** cum sacerdotalibus fuisset indutus. et populus ad audiendam missam per uolam conuocatus: cum calicem prepararet. particulam crude carnis illi intrinsecus reperit adherentem. **Territus** ualde cum deliberaret utrum sibi esset celebrandum uel cessandum: populum timens scandalizare si uestes exueret. panem calici superposuit. uinum et aquam infudit: sicque celebrans totum simul simpliciter. **Ducta** missa requisit ab inclusa cui calix commissus fuerat: quis nouissime in

eodem calice celebrasset. Que respondit
 Dñs talis ex nomine eū designans. **E**
 rat enim dicte ecclesie sanctorū aplōrū
 canonicus. sacerdos secularis nimis
 modicū uel nichil habens religiosita
 tis. deuotionis. sine diuini timoris.
Ego puto me eidem misse interfuisse
 Confessus est nobis prefatus daniel
 et si tūc non michi: nūquā se in aliq̄
 missa tantū habuisse consolationis
 ante uel postea quancū nulla. **P**oste
 a cum idem bertolfus hospitaretur
 apud nos abbas noster negligenti
 am ei recitauit: sed nescio qualiter
 deo satisfecerit. **N**o Melius esset tā
 misere uite sacerdotibus tacitis ūbis
 et remota intentione simulatorie
 celebrare. **N**o Plus istos quedam
 auctoritas dicit peccare: quia nichil
 simulatorie uel aliter qm̄ institutū
 est in ecclesia in hoc sacramēto fieri
 debet. **I**dem sentiendū est de hys qui
 sine ordinibus celebrant. **N**o. **V**nde
 hoc probas. **M**o Ozias rex iuda cū
 ex nimio feruore deuocōis officium
 sacerdotale sibi usurparet: a dño le
 pra percussus est. **N**on puto quin ml̄
 ti fuerit sub eo mali sacerdotes idigne
 offerentes: qui tamen puniti nō sūt.
Ex pena cognoscitur culpa. **A**udi de
 hoc recens exemplum. **de sacerdote**
sine ordinibus celebrāte cui sac̄ ignis
sicut michi manū exussit. lx.
Sicut michi manū exussit. **lx.**
 recitauit idem daniel sup̄ dictus
 clericus quidam quādo parisijs stu
 diuit horrendū satis spectaculum ī
 ecclesia sancte dei genitricis marie
 populo prebuit. **N**am sacer ignis pe
 ne manus eius deuorauerat. **Q**uem

secretius cum campanarius interro
 gasset: sacerdos subiūxit. **N**umquā
 sacro crismate manus iste peruncte
 sunt. **S**entiens ille spiritu prophético
 se deprehensum: confessus est culpam.
Quancū xp̄o tanta presumptio displi
 ceat: sequens exemplū manifestat. **de**
de alio qui sine ordinibus celebrans
crucifixū uidit lacrimātem. lxi.

Dyaconus quidā steinueldensis
 de ordine premonstratensi. ger
 hardus nomine apostotans. circa q̄
 tuor tempa se ordinē sacerdotalem
 suscepisse finxit: et colonie in basilica
 sancti michaelis que in porta martis
 posita est. quasi primā missam instru
 ente eū sacerdote miserimus celebra
 uit. **E**go eidem misse tunc scolaris in
 terfui et multas recepi oblationes.
Confessus est postea sacerdoti qui ei
 assistit. a quo ego audiui: q̄ quociens
 se uertit ad populū. crucifixū contra
 se stantem uidere lacrimātem. **E**st
 enim ymago eadem antiqua et sculpa
 ta: magna satis. **N**am pius dñs q̄
 olim fleuit super malicia ruiture
 ciuitatis iherusalem: et de presump
 tione tanta lacrimat dignatus est.
Et lacrimis uero ymaginis diuine
 considerans magnitudinē culpe. pe
 nitentia ductus sedem apostolicam
 petiit: et in eadem uia uitam finit.
Hec dicta sufficiant de sacerdotibus
 indigne conficientibus. **D**e indigne
 sumentibus aliqua tibi dicam exem
 pla. **Quomodo eucharistia sumi**
n debeat. lxii.
Ierodo precepit dñs agnū pascha
 lem comedi assum igni: et cū lactus

agrestibus. rembusque succinctis. Si de agno figurali per significationem hec precepta sunt: quomodo aliquis audebit accedere ad esum ueri agni sine igne caritatis: sine amaritudine cordis. et castitate corporis. Archodemus attulit mirre et aloes quasi libras centum. et inuoluit dominum syndone munda. et post sepeliuit in monumento nouo in quo nondum quisquam positus fuerat: et tu quisquis in peccatis es sine mirra et aloes. id est sine amaritudine penitentie. cordis que contritione. dominum in sepulchro fendo reponis. Agnus paschalis decima die mensis tollebatur. et quartadecima immolabatur: per quod ostenditur quod non debet accedere ad eucharistiam. nisi qui impleuerit precepta decalogi et precepta quatuor euangeliorum. Audi nunc quid mereantur indigne communicantes. **De conuerso uirico qui carbores sumere uisus est loco sacramenti.**

In hennemrode conuersus quidam. **Item.** fuerat nomine uiricus. Hic ante conuersionem male uixit: et in ordine se modicum emendauerat. Die quadam cum iret ad sacramentum communionem cum ceteris fratribus: in hora illa qua ei sacerdos corpus domini porrigebat. alius quidam conuersus religiosus uisit in os eius mitti non sacramentum sed carbonem nigerimum. Rationem supradictam capitulo quinquagesimo quarto. hic assigna. Quosdam dominus corpus suum sumere non sinit: ut culpam eorum manifestet. **De monacho proprietario qui corpus domini nostri ihesu christi sumere non potuit.** **Item.**

Uix duo anni sunt elapsi quod conuersus quidam de ordine nostro grauius infirmatus est. in pictauidomo que dicitur fumoingens. Cuius confessionem cum abbas audiuisset. cumque satis diligenter ad emundationem conscientie monuisset: allatum est ei corpus domini. Quod quidem apertore suscepit: sed os ad manducandum claudere non potuit. Mirantibus ueris qui aderant. sacerdos sacramentum extrahens alteri dedit infirmo: quod ille deuote satis sine omni impedimento suscepit. Non multo post conuersus idem mortuus est: et causa salutem eius impedire declarata est. Nam quicquid solidi non argentei. sed erei. cum esset ablatum circa eum inuenti sunt. Non enim ei licuit habere pecuniam. Et glorificauerunt deum uidentes hec. Ad mandatum uero abbatis in capite sepultus est et super eum idem solidi proiecti. dicentibus omnibus qui aderant. pecunia tua tecum sit in perditionem. Hec cum idem abbas recitasset in proximo capitulo generali: subiunxit. Et ut sciatis nullam fuisse infirmitatem in causa. quare corpus domini sumere non posset: eadem die gallinam integram comedit. Et inno tibi iam satisfactum quod sub specie panis sit uerum corpus christi. et sub specie uini post consecrationem uerus sanguis christi. et quod digne conficietes atque sumentes mereantur gratiam. indigni uero culpam. **No.** Etiam si de his dubitarem: amodo dubitare non possem. **No.** Dicam tibi

in fine mīe huius distinctionis **I**ntū
 deo placeat si mūde et sollicitē fuerit:
 que tanto sacramento fuerint neces-
 saria. **De hostia que in bell de corpali
 resiliuit ob uerme i ea deo dū.** **lxxv**
Quia hoc biennū iuxta coloniā
 in uilla que uelle uocatur. ges-
 tum est quod dico. Die quadam cū
 sacerdos missam celebraret et dicto e-
 uangelio ut secularibus mos est. mi-
 nistrante scolare hostiam patene su-
 perpositam super corporale locasset:
 mox illa resiliuit. Putans hoc sacer-
 dos casu accidisse neq; hostiam bene
 locatam. denud tam superposuit: q̄
 remotius eo intente resiliuit quam
 prius. Cumq; tertio id temptasset;
 quasi turbine impulsā proiecta est
 de altari. Quo uiso territus est ualde:
 et se tanto ministerio indignū repu-
 tans. precepit scolari. ut eadem hostia
 reseruata aliam superponeret: q̄m
 et consecrauit. Dicta uero missa col-
 lens secum hostiam predictam colo-
 niam properauit: inueniensq; p̄-
 ores apud sanctos apostolos hostiā
 eis ostendit: quid de ea actum sit re-
 ntauit. Cunctis causam mirantibz
 vnus clericorū hostiam contra lucē
 leuans: maculam in ea contēplatus
 est. Quam cum in aspectu multorū
 fregisset: ciner qui vulgo pediculus
 parietinus dicitur. apparuit in ea
 deo dū. Et glorificauerūt deū om-
 nes qui aderant. Hanc dubiū quin
 a sanctis angelis reiecta sit: qui nō
 sunt passi. ut panis tam fetido uer-
 miculo corruptus. per ministeriū
 sacerdotis transiret in corpus dñi sui.

Helvicus prior montis scē walbur-
 gis. testatur se eandem hostiam ui-
 disse. Sacerdos adhuc uiuit: qui mi-
 chi minus credit. Interroget illū. Vi-
 des quanta sit negligentia sacerdotū
 nōrorū. Olim sacerdotes legales ad
 panes propoficiōnis agros q̄m exco-
 lebant: seminabant. triticabant.
 molebant. pinsebant. panes forma-
 bant. et coquebant. Erant q; de simi-
 la mūdissima. Atamen in illis pani-
 bus sola erat figura. Hec modo pa-
 nes sub quibz est ueritas id est corpus
 xpi post consecrationē. modo pinse-
 formant et coquūt negligentē uro-
 res campanariorū: et ideo tales eue-
 niūt negligentē. Vnde cum abbas
 noster die quadam celebraturus esset
 missam in quadam ecclesia. et essent
 hostie nigerrime: aut campanario.
 De quo grano sunt hostie iste. Res-
 pondente illo. de auena. noluit celebra-
 re: ualde arguens illum. dixit q; nich-
 il ibi fieret. **Mo** Quid sententiū est
 de spelta. **Mo** Requisitus de hoc dñs
 papa honorius per litteras cuiusdā
 abbatis ordinis nōri. respondit. Spel-
 tam magis pertinere ad ordeū q̄m
 ad triticū. De corporali uero tibi etiā
 referam exemplum. **de corpali quod
 ob tactū sc̄m̄ialis impregnate s̄ḡne
 am cōtraxit maculam.** **lxxvi.**
In domo quadam sancti monialium
 cum custos cenobij eiusdem femina
 religiosa. die quadam corporale la-
 uisset: inueniuit quendam que ei
 ad solaciū fuerat deputata cum ea
 lotum extendit ad sic arandum. Ad
 cuius tactum mox macula s̄ḡnis

apparuit. Quia uisa custos iterum
corporale lauit et maculam abluuit:
sed mox ut iuuenula manu apposu-
it. mox eadem apparuit. Delatum est
miraculum ad magistram: munita
sunt orationes. reuelata est causa:
quesitum est et inuentum. Fuerat e-
ni impregnata occulte: et ideo tac-
tu corporalis indigna. Quatuor deo
munde manus placeant ad idem mi-
nisterium. sequens docet exemplum.
**De corporali quod godeschalcius per medi-
um et diuina uirtus reparauit.**
Godeschalcius **Capitulum lxxvii.**
de uoluntate cuius supra
memini. cum die quadam corporale
cum sacrista extenderet ad polendum.
illudque per medium ruperit: custos
illud complicans in theca reposuit.
Postea illud explicans cum integrum
repperisset miratus est ualde: sancti-
tati predicti sacerdotis illud ascribens.
Quantum gratie in exercitatione uir-
tus corporalis meruerit uirgo de qui-
to: habes supra in distinctione sep-
tima. capitulo uicesimo. Igitur pascha
nram immolatus est christus. Ipse enim uerus
est agnus: qui abstulit peccata mun-
di. Sine esu huius agni securi non
egrediemur de egypto: id est de hoc
mundo. Differentia et modus comest-
ionis uentilata sunt. Sic illum come-
dere studeamus. ut eius uirtute de-
deserto nostre religionis puenire uale-
amus in terram uere promissionis.
in qua per christum et cum ipso ultimo et
eterna pascha celebrare mereamur.
Amen. **Explicit nona distinctio
de Sacramento corporis christi.**

**Incipiunt capitula deame distinctionis
de miraculis. Capitulum.**
Quid sit miraculum. **primum.**
a quo uel a quibus fiant. seu
in quibus. que etiam sit causa miraculorum.
De uinando qui infra unam horam
ab iherusalem translatus est in dyoclesim
leodiensem. **iii.**
De monacho icota qui in sompnis
accepit gratiam predicandi. **iiii.**
De clerico qui per minucionem litteratu-
ram perdidit. et rursus recepit eandem
anno reuoluto sanguinem minuendo.
De conuerso eberbacense cuius
tactu infirmi sanabantur. **vi.**
De monacho contemptore temporalium
cuius tactu uestimentorum infirmi curabantur.
De rustico foruati in hermersbath
incluso et per sanctum iacobum liberato.
De abbate qui in caritate a
monacho suo admonitus carnes comedit.
De monacho qui carne fendit
cepit comedere cum abbati suo obedire
nollet ad esum carni. **x.**
De femina a demonio liberata et
ab eodem ob inobedientiam contracta.
De demone quem albertus
scodehart ioculariter eiecit. **xiii.**
De theoderico milite de rulant qui in
fluxu sanguinis laborans sarracenos
miraculose fugauit. **xiiii.**
De milite cuius uinea collecta ob
perfectionem decimationis repleta est
miraculose. **xv.**
De conuerso cuius oratione olla
contracta miraculose reparata est.
De conuerso ob cuius
obedienciam pisa in agro sicans mira-
culose uersa est. **xvi.**

De sophia abbatissa cui tenuis ceruicia
uerfa est in vinu. **xvii.**

De peltreice blasphemante cuius pasta
uerfa est in funu. **xviii.**

De octone de schonerburgh qui per tota
quadragesima carnes comedit et post pas
cha illis uesci non potuit. **xix.**

De cruce fixo apud sanctu goarem vulue
rato de quo sanguis exiit. **xx.**

Item de cruce lanceata cui silu contigit.

De furibus qui in traiceto **xxi.**
crucein furati sunt et suspensi. **xxii.**

De matrona que sine dolore peperit cu
consensu daret in mariti signacione. **xxiii.**

De diuisione solis in tres partes. **xxiiii.**

Item de eclipsi solis in **xxv.**
morte philippi regis. **xxvi.**

De stella que uisa est colome post meridiu.

Item de stella maxima que **xxvii.**
apparuit post solis occasum. **xxviii.**

De tonitruo et fulmine in uigilia sei
mathie apostoli. **xxix.**

De theatro in saronia fulminato. **xxx.**

De sacerdote in elyzacia fulminato.

De richuino per tonitruu **xxxi.**
a pretombus liberato. **xxxii.**

De uidua que mensuras suas ponens
contra ignem domu suam ab incendio
liberauit. **xxxiii.**

De aue suscitense cuius uestis cobusta
est cruce custodia miraculose. **xxxiiii.**

Item de ponte combusto zona crutis
que circumligata fuerat illa. **xxxv.**

De clerico qui a meretrice infamatus
incendiu non sensit. **xxxvi.**

De piscatore fornicario que candens fer
ram ab confessione non leuit et postea
recidit ante aqua frigida combussit.

De uatore incendiario quem **xxxvii.**

frigidum ferru iussit. **xxxviii.**

De crucibus que apparuerunt in frisia
in aere tempore predicacionis crucis.

Item de cruce que apparuit **xxxviiii.**
in suterhusen iuxta solem. **xxxix.**

Item de alia cruce que uisa est in uilla
dochne prouincia frisie. **xl.**

Item de crucibus que uise sunt eodem tepe
iuxta coloniam in uilla hellendorp. **xli.**

De nube que in saronia cadens multos
submersit. **xlii.**

De puero monstruoso post baptismu
sanato. **xliiii.**

De pagano apud babylonem baptizato
et sanato. **xliiiii.**

Item de auctore huius dyalogi qui
beneficio baptismi conualuit. **xlv.**

De cane qui a scolariibus baptizatus
uersus est in rabiem. **xlvi.**

De richardo rege anglie et periculo
eius in mari. **xlvii.**

De pressuris que facte sunt nris teyibus.

De terremoto in cypro. **xlviii.**

De terremoto in brisa. **xlix.**

De terremoto in coloma. **l.**

De igne qui de celo cadere uisus est in li.
terra comitis de monte. **li.**

De homine de fodina in qua p annu
iacuerat obrutus mirabiliter liberato.

De homine qui sacramentu cineru **liii.**
irridens puluere suffocatus est. **liiii.**

De conuerso subulco et arbore eius
meritis salva. **lv.**

De puella et silice in signu stabilitatis
eius salva. **lvi.**

De auricula meritis sancti Thome epis
copi a miluo liberata. **lvii.**

De columbis quibus miles licentia
dedit audlandi. **lviii.**

De cyonius quibus pinoz asseriensis **lxviii.**
 benedictione dedit. **lxix.**

De hoc qd hyrudines semper soluta re-
 petant habitacula. **lxx.**

De cyonia propter adulteriu occisa. **lxxi.**

De anulo conradi ipoliti tesore repecto

De aquis in sanguine uerlis **lxxii.**

et piscibus earum. **lxxiii.**

De bubalis qd custodem suu interfecerunt.

De lupa que scolarem interfecit **lxxiiii.**

in carpania. **lxxv.**

De homine cuius omnes liberos lupi

suffocauerunt. **lxxvi.**

De lupo qui puellam traxit in nemus

ut os de gutture loci erueret. **lxxvii.**

De bufone qui psequutus est theode-

ricum cognomento sanctum. **lxxviii.**

De bufone qui in phryla bibuli sacro-

dis repectus est. **lxxix.**

De bufone qui repectus est super altare

iudeoru cum celebrarent scenophegia.

De serpente qui vulnus **lxxx.**

satellitit luxit et sanauit. **lxxxi.**

De matrona flandrensi que serpente

in orbita bibit et in partu eunde effudit.

Item de muliere cui dormienti **lxxxii.**

serpens per os ingressus est et per partu

egressus. **E**xplicuit capitula. **amv**

Quid sit miraculu. **A**quo uel a quibz

fiant. **S**u in quibz. **Q**u sit ca miraculoru.

Capit. j.

Non sine ra-

tionem post

sacramen-

tu corpus

epi tracta-

tu suspiat

de miraci-

lis: quia

qui digne illud conficiunt uel eo par-
 ticipant. non nunquam gloria miraculo-
 rum illustrantur. licet est omnia qd
 in superioribus distinctionibus dicta
 sunt satis sint miraculosa. actamen
 in presenti distinctione aliqua de rebz
 miraculosis dicere proposui. Et bene
 hoc fieri arbitror in distinctione deci-
 ma: eo qd egiptus decem plagis ualde
 miraculose sit percussa. **Q**uid e
 miraculu? **N**o Miraculu dicimus.
 quidquid fit contra solitu cursu na-
 ture unde miramur. Sedm causas
 superiores miraculu nichil est. **N**o
Aquo uel a quibus fiunt miracula?
No Miracula fiunt deo auctore. sedm
 qd in psalmo legitur: tu es deus qui
 facis mirabilia. **F**iunt etia miracula
 tam per malos qm per bonos. **D**e bo-
 nis questio non est. de malis uero sal-
 uator dicit in euangelio: multi dicunt
 in illa die. dne. nouerim te in nomine tuo
 prophetauimus: et in nomine tuo de-
 monia eiecimus. **E**t cetera. **Q**uibus tamen
 dicit. nescio qui estis. **Q**ue e cau-
 sa miraculoru? **N**o Causa multi-
 plex est: nichil qd inexplicabilis. **A**liqui
 deus miracula operatur in elemē-
 tis: ut mortalibus ostendat suam po-
 tentiam. **A**liqui genera dat linguarū
 sine spm prophete: ut manifestet
 suam sapientiam. **A**liqui gratiam
 dat sanitatu: ut suam magna nobis
 reuelet misericordiam. **N**o **I**n quibz
 fiunt miracula? **N**o **I**n hominibus.
 in elementis igne scilicet aere aqua et
 terra: in aurbus piscibus animalibz
 et reptilibz. **Q**ue ut magis tibi fiant
 nota: aliqua de singulis tibi subiuga

exempla. De sanctis uero qui nostris
 fuere temporibus miracula plurima
 tibi dicere possem: sed scripta aliorum
 silentium michi imponit. Aliqua tibi
 tibi referam unde satis miraberis. Nos
 tris enim contigit temporibus quod se
 quitur. **De uirgato qui infra unam horam
 ab iherusalem translatus est in diocesi leodiense**
**in diocesi leodiensi uilla que .ij.
 elselo dicitur. laicus quidam habita
 bat religiosus nomine uirmandus:
 matris uirmandi monachi nri a quo
 nomen traxit auunculus. Hic tempe
 quodam peregrinationis gratia. cum
 quibusdam prouincie sue hominibus
 iherosolimam profectus est. In die uero
 pasche cum post sollempnia missas
 se ad reditum illi prepararent: eisq; p
 dictus uirmandus ut homo deuotus
 suaderet dicens. conueniens est fratre
 ut in hac sacratissima die quiescentes.
 omnes horas peraudiamus: psuade
 non potuit. Festinantibus eis ad por
 tum ipse remansit: omniaq; diei illius
 officia peraudiens. solus post eos die
 sequenti iter arripuit. Cui persona
 magne reuerencie in equo occurrens.
 atq; salutans. ait. Cur sic bone homo
 solus incedis uel unde uenis? Respon
 dente eo ab iherosolimis uenio. et sic
 atq; sic michi contigit: ille protinus
 subiuit. Ascende et sede post tergum me
 um. bene insequemur socios tuos. Quid
 cum fecisset. eadem die iuxta predictam
 uillam eum deposuit dicens. Cognos
 cis ubi sis? Dicente illo. prouinciam quidem
 agnosco. sed quid circa me agatur ig
 noro. Eques adiecit. Quia xpm hono
 rasti: idcirco missus sum ut te reduce**

rem. Ecce dominus tua: uade et enarra
 miracula eius que circa te gesta sunt.
 Quem cum noti eius uidissent. dixisset
 q; ubi sunt socii tui: respondit. Hodie
 fui in iherusalem. et reliquerunt me
 heri ibidem: precedentes me. Et non
 crediderunt ei dicentes. Senex iste delirat.
 Qui statim conciuum subsannacoens
 declinans. cum pecunia que ei superat
 et gratia celestis uectoris. limina beati
 iacobi apoli petiuit: et antequam socii eius
 redirent ipse rediit. Duplex ergo testi
 monio glorificatus. peregrinorum
 uidelicet q; in pascha in iherusalem
 sit relictus. et conciuum q; die sequenti
 in elselo sit uisus: ab utrisq; magnifi
 catus est dñs. tanta miracula ubiq;
 diuulgantes. Audi nunc aliqua de p
 sonis ordinis nri miracula. **De mo
 nacho idota qui in sompnis accepit gra**

Relatione nra predicandi. iij.
Relacione nra predicandi. iij.
 quorundam abbatum ordinis nri
 didici quod diciturus sum. Monachus
 quidam per uisionem nocturnam in ce
 leste templum se transpositum uidit: in
 quo alba et stola indutus coram dño
 euuangelium legit. Erat enim dyaconus
 et idota. Qui cum legendi benedicti
 onem postulasset a dño: huiusmodi
 responsum accepit. Ab hac hora habe
 as scienciam atq; uirtutem predican
 di uerbum dei: quocumq; tibi iur
 tum fuerit. Lecto uero euuangelio eu
 gilans: intellexit q; sompnum esset.
 Miratus tamen de tam manifesta vi
 sione dicebat intra se. Hodie lecturus
 es euuangelium ad missam. si eiusdem co
 loris inuenieris stolam qualem in celo
 uidisti. uera est uisio. Flutu uero sem

est dei. ut a sacrista stola consimilis expo-
neretur. **M**ox quasi de uisione certifica-
tus: quid uiderit abbati exposuit. **A**
quo iussus loqui uerbu dei usq; hodie
spremeditate tam excellenter et tam
efficaciter illud proposuit: ut omnes
suos auditores in stupore conuertat.
Alys siquidem temporibus nullus
est litterature. **N**o Miraculu salo-
monis qui in sompnis sciencia accepit
in isto resultat. **N**o Deus em sciencia
aru dñs est: aly sciencia miraculose
ut dictu est conferendo: alys non mi-
nori miraculo habitam subtrahendo.
**De clerico qui per immutione lecturam
perdidit et cursu anno reuoluto im-
muto sanguine recepit eandem. iiii.**

Abbas de lapide sci michaelis. **o**
tempore capli generalis per he-
mentode transiens casum mirabilem
nimis ibidem recitauit. **F**uit apud no-
miquit clericus boue ad modu litera-
ture. **H**ic cum die quadam in uena
sanguine minueret: sic omne scrip-
turaru scienciam perdidit. ut eam p
sanguine effudisse uideretur. **L**ictura
ab illa hora non cognouit. **L**atini ser-
monis nec unu quide uerbu intellige
uel proferte potuit. **E**t ut nouitris pri-
uatione sensus non fuisse in causa. s;
diuina potentia: omi reru prius ha-
bitaru plene retinuit sciencia. **Q**ui
cum tam mirabilem litterature sue
iacturam cum dolore multis exposu-
isset: quidam ei suasic dicens. **A**nno
reuoluto. eodem die et eadem hora iter
minuas: forte subtracta recipies. **Q**u-
cum fecisset: sciencia pristina recepit.
Ad dno factu est illud sicut ex pordencia.

et est mirabile in oculis nostris. **A**lys
etiam per alios dñs tribuit gratiam
sanitatum. **De conuerso eberbaco cui
tactu infirmi sanabantur. v.**

En eberbaco conuersus quidam erudit
homo simplex et bonus: etatis decrepi-
te. **H**uic dñs tantam contulerat gra-
ciam: ut tactu manus eius diuerse in-
firmitates fugarentur. **Q**uod ubi se-
cularibus compertum est: ex utroq;
sexu tam diuites qm pauperes. gra-
sanitatu ad monasteriu confluentes:
uirtutem benedictionis eius seuserunt.
Ex quoru conarsu uidens abbas fra-
trum quietem turbari et domu in-
expensis non modicu grauari: eide
conuerso ne alicui seculari de cetero
manus imponeret precepit. **E**t cessa-
uit ex illa hora in eo uirtus miraculo-
rum. **H**ec michi ante hoc bienniu cu
essem in eberbaco. a monachis trata-
ta sunt. **E**go uero uicu sanctu adu:
et cum rogassem eum ut pro me ora-
ret. simpliciter respondit. **C**otidie
oro pro te et pro toto mudo. **N**ouit
Quibus operibus meretur tanta
gracia. **N**o. **E**xemplo respondeam
tibi non uerbis. **De monacho contem-
ptore tyalli cui tactu uestimetoru
infirmi curabantur. vi.**

Retulit nobis nuper abbas qui-
dam ordinis nri. de quoda monacho
cui tanta a dno concessa est gratia:
ut uirtute uestimetoru eius multi
sanarentur. **S**epe si tamen adhuc
uiu. dum fratres uestes eius indu-
unt. uel cingulo se cingunt: sanantur.
Quod cu tempore quodam abbas
eius considerasset. nec aliquid specta-

litatis in eo uidisset. hys uerbis eum
secretius allocutus est. **D**ic michi fili:
que est causa tantorum miraculorum?
Respondit ille. **N**escio dñe. **N**ō plus
ceteris fratrib; oro. non plus ieiunio.
non plus uigilo. non plus laboro: s;
unū scio. q; me extollere non potest
prosperitas. neq; frangere aduersi-
tas: siue de persona mea sit siue de
alio. **C**ui cū dixisset abbas. non te
turbauit q; miles talis nuper gran-
gram nrām incendit: respondit. **N**ō.
Totum est deo cōmissi. **S**i modicum
habeo. cū gratiarū accipio actione?
si multū iterū gratias ago. **E**t cog-
nouit abbas q; causa tante uirtu-
tis esset amor dei: et contemptus re-
rū terrenarum. **S**ancte uirtutes
fides uidelicet spes caritas iusticia.
humilitas. obediencia. zelus disci-
plinae. atq; compassio. sepe gloria mi-
raculorū remunerantur: sicut sub-
sequentibus exemplis declaratur.

**de rustico fornicat in hemothoch
apostoli iacobū liberato. VII.**

Turta coloniam due generationes
rusticorū inter se graues satis ini-
micias exercebant. **E**t quibus una in-
firmior. in castrū uicinū he merzbach
se transtulit. **D**e quo partem aduer-
sam satis dampnificans. anni die qua-
dam unū ex eis cepissent: uolentes tres
ex eis aliquid pecunie ab illo extorq̄-
re. dicebant. **S**i non dederis nobis pe-
cuniam: puniemus te. **Q**uibus ille
respondit. **T**res obulos habeo: emite
ex eis cuneos et comedite. quia nichil
amplius habebitis. **F**idemq; habēs
in deo et in sancto iacobo. subiecit.

Quinq; marcas domi habeo iusta
mea et calceamenta noua. quibus
limina petam sancti iacobi. nō uobis
dabo illam pecuniā. **I**n die sancti
stephani profecturus sum: et ante
ortum diei a uobis recessurus. **M**u-
rantibus eis uerborū eius constan-
tiam. duos illi conpedes iposuerūt.
et in fornacem illum mittentes. octo
uitas nocte illa ad custodiendū. ei
deputauerūt. **Q**uem semel ac secūdo
interrogantes utrū adhuc ibi esset: q;
ille tot uicibus respondisset etiam ad-
huc sum hic: tertio eadem sciscitantib;
nichil respondit: quia uirtus fidei
iam illū clausa fornace eduxerat. **D**e
spe in superioribus multa dicta sūt:
uirtutem uero caritatis sequentia
deklarabunt. **de abbate qui i caritate
a mocho suo amonitus carnes dedit.**

Abbas quidam ordinis nrī. **VIII.**
monacho suo infirmo p̄cepit
in caritate carnes manducare. **I**lle
mor obediens licet inuitus: abbati
respondit dicens. **E**t ego uos rogo
in caritate eadem: ut meū illas come-
datis. **Q**ui statim deprecanti cōsen-
suetis resedit: morsellū de sartella tu-
lit et comedit. **S**equenti die si bene
memini in ecclesiam ubi homo qdā
a demouo uerabatur deuenit. **R**oga-
tus a circumstantib; ut eū adiuua-
ret: abbas uero in hec uerba prorupit.
Adiuro te in nūde spiritus in ea cari-
tate qua pridie propter monachū
meū carnes comedi. ut exas ab hoc
hominē. **Q**ui mor ad idē uerbum
erexit et fugit: ac si caritatis mēdiū
sufferre non posset. **Q**uantum deo

caritas placeat: ex uicio inobediencie plenius ostenditur. **De monacho qui carne fetidū cepit comedere cū abbi suo obedire nolleret ad esū carniū. ix.**

Alius quidam abbas cū haberet monachū infirmū, ut ad recuperationē uirū carnes comederet p̄cepit: sed ille pertinax nimis precipienti nō acquieuit. **U**t autem dñs ostenderet meliorem esse obedientiam qm̄ stultorū uictimas: inobediens monach⁹ mor̄ in tabiem uersus in agrū cucurrens, ubi canē mortuū inueniens, carnes eius fetentes auidissime comedere cepit. **E**t quia in carnibz peccauit: ī carnibus punitus est. **Q**uid postea de eo actum sit ignoro. **H**ec duo miracula michi narrauit magister iohes decanus aqueuisis, asserens sibi illa ueraciter recitata. **A**udiant hec monachi et obediant: neq; in conditam abstinentiam caritati preponant. **A**liud adhuc referam exemplū, per quod cognoscas qm̄ bona sit uirtus caritatis, et qm̄ periculosū sit uiciū inobediencie. **De feiā a demone liberata et ab eodē ob inobedientiam confracta.**

Nobilem quādam feiā .x.
In saxonia dyabolus obsidens, durissime uexauit. **Q**uam dum pro remedio sanitatis ad diuersa scōrū limina ministeriales eius durissent die quadam sacerdos quidam superueniens forma quidem despectus, sed gratia dei peditus: uexationi illius compassus est. **E**t multa eū caritate dñm exorans, demoniū eiecit: femina sanitati restituta. **C**ui tēdie in mandatis ut per dies triginta ī

eodem loco manens cotidie cōmunicaret: et singulas horas canonicas predictorū dierū peraudiret. **Q**uod cum fecisset nouem diebus, nichil sui deinceps suspicantes abduxerūt eā. **I**n uia turbite impulsā in armo atq; terecta sic totaliter contracta est a dyabolo: ut omnia eius membra humanis uisceribus similitima apparent. **Q**ue fuit causa pene tam crudelis? **M**o Inobediencia. **S**imile habes in dyalogo s̄a gregori de quodam clerico obsesso, et a s̄o benedicto liberato. **C**ui cū p̄cepisset ne unq̄m ad sacros ordines accederet, et ille post multos annos transgressor existeret: mor̄ eū dyabolus inuasit tam diu uexans donec spiritū eralaret. **De demone quē albertus schothart loculariter eiecit. xi**

Abbas de nuenburgh que est abbatia ditissima nigri ordinis in saxonia: nuper per nos transiēs, retulit nobis miraculum de curate cuiusdā obsesse uicidissimū. **E**t inquit apud nos miles quidam religiosus albertus nomine cognomēto scothart. **H**ic ante conuersionē in armis erat tam strenuus, in milia tam notuatus: ut pene om̄s nobiles terre nre certatim sua uineta, detrata uidelicet et uestimenta preciosa dirigerent: quatinus illum sibi associarent. **D**ie quadā dum quedam puella duodecim annorū cuiusdam militis filia, in quadam sedens ecclesia exorzaretur: īrisim resoluta clamauit. **E**cce amicus meus uenit. **R**equiritibus de

quo diceret: respondit illa. Bene uidebitis eum. Dicebat enim de predicto milite: qui eadem hora satis remotus fuerat ab ecclesia. Qui quanto plus propinquauit: tanto plus illa exultauit. Et cum ecclesiam intraret: illa ei assurgens et manibus plaudens. salutauit eum dicens. Ecce iste est amicus meus: redite. sinite illum appropinquare. Erat enim indutus uestibus purpureis atque cultellatis. Qui cum accessisset ad eam. et dixisset ad illam. sum ego amicus tuus. Respondit per os puellae dyabolus. Etiam amicus meus optinuis. omnem enim uoluntatem meam facis. De quo uerbo miles satis turbatus est: licet dissimularet. Subridens tamen sic ait. Tu demum stultus es et fatuus. Si prudens esses nobiscum ad torramenta pergeres: in quibus homines capiuntur et occiduntur. Ut quid sine causa ueras puellam hanc inuocam que non peccauit. Dicente dyabolo. si uis ut tecum pergam sine ut intrem in corpus tuum: respondit miles. Certe non intrabis in me. Et dyabolus. Concede ut sedeam in sella tua. Quod cum negasset. petiuit in aliqua parte equi uel feni: que omnia negata sunt ei. Ad quem cursu dyabolus. Non possum pedes currere: si uis ut tecum uadam. aliquem michi saltem locum concedas circa te. Si uero puellae compassus: aut demoni. Si illam uolueris deserere. concedam tibi unam lingulam pallii mei. tali conditione ut in nullo me ledas: et tam diu michi adhaereas quam diu torramenta quero. Quando tibi precepero: uo-

na tua uoluntate sine contradictione recedes. Et iurauit ei dyabolus dicens. Non te ledam sed promouebo. Erigens se de puella lingule pallii eius insedit: mirabili motu se prodens. Ab illa hora tantum glorie in toramentis militi accessit: ut quos lancea decere uellet deceret. quos capere caperet. Cum eunte ibat: et cum loquente loquebatur. Quando prolixius in ecclesia orabat: dicebat. Modo mirumuras nimis. Quando aqua benedicta se aspersit: iterum aiebat. Vide ne me tangas. Cui miles. Si una gutta te tetigerit: non michi placebit. Tempore illo quo crux iudicabatur: cum miles intraret ecclesiam grana signationis: dyabolus illum retrahere nisus est. Quid hic agis? Respondit miles. Deo propono seruire: et tibi renunciare. recede ergo a me. Hec dicente milite: respondit sathan. Quia tibi in me displicuit: Numquam te lesi: sed ditauit. Per me gloriosus factus es inuis. Attamen tecum manere non potero nisi consencias: quia hoc promisi. Tunc miles. Ecce crucem iam suscipio: et ut illico nunquam reuersum recedas a me. in nomine crucifixi te adiuro. Et reliquit eum dyabolus. Qui mox cruce signatus mare transiit: ubi duobus annis christo militans reuersus hospitale magnam atque ditissimum peregrinis et pauperibus edificauit. Habebat enim annuatim in redditibus plus quam trecentas libras argenti teste prefato abbate. In quo hospitali usque hodie cum uxore sua in habitu religioso membris christi seruit.

Decima distinctio

religiosorum omnium maxime ordinis nostri
susceptor deuotus. Quibus in uoco di-
cere solet. Vos domini abbates et uos mo-
nachi non estis sancti. nos milites re-
namentis operam dantes sancti sumus:
quia demones nobis obediunt: illos quod
ei amus. **Ad** Nesciui demones sic uo-
culariter eici posse. **Mo** Non uocus
sed uirtus compassionis illum erexit.
Quantum apud deum posuit caritas atque
fraterna compassio: subiecto declarat
miraculo. **de theoderico milite de rulant**
quod in fluxu sanguinis laborans sarcinam
miraculose fugauit. xii
Frater walterus monachus in
hemerode referre solet miraculum
mirabile: cui se inter fuisse memorat.
Cum peregrini in prima expeditione
obsiderent ciuitatem acharon. contigit
quadam die ut egressi sarcinam ma-
nu uolenta propellerent christianos in
castra sua. Erat autem tunc ibi miles
quidam iuuenis theodericus nomine:
frater domini cononis de rulant qui ad
huc uiuit. Is fluxu sanguinis adeo
laborabat et infirmabatur: quod in lecto
suo non per se sed in iureamine uer-
tebatur. Hic audito strepitu et clamore
fugientium: interrogauit quid hoc
esset. Et cum audisset rem. iussit sibi
afferi arma sua: et se armari in lecto
sedendo. Tandem strato dextrario suo
et accinctus ense iussit se leuari super
equum suum: et fluebat sanguis etiam in
sellam. Accepta quod lancea exiit dicens
Deus adiuua me et sancti sepulchrum.
Cum tanta uehementia prorupit in sar-
cenas transiens et circumquans. pau-
ciens et propellens: quod omnes christiani

animati et confortati sunt per eum
solum: adeo quod eiecerunt hostes a castris.
Quo facto rediit ad lectum infirmita-
tis sue: et tertia die mortuus est. Au-
di nunc de iusticia miraculum satis glo-
riosum. **de milite cuius uinea collecta**
ob perfectione decimarum repleta est

Miles quidam miraculose. **xiii**
in dandis suis decimis tante erat
deuotionis ac iusticie. ut ei summi esset
studium illas soluere sine mora sine do-
lo sine ueracione. Habebat autem
uineam quadam que circa decem car-
ratas uini annuatim facere solebat.
Tempe quodam ut post patuit ma-
gis ex dei dispensacione quam ex aeris
intemperie. postquam collectum est ui-
num expressum: una tantum inuenta
est carrata. Quo audito miles sermo
suo uerbum memoria dignum respondit.
Quod meum erat inquit michi dominus tu-
lit. ego illi portacionem suam non aufe-
ram: uade et da sacerdoti carratam
hanc pro decimis. Quod et factum est.
Eodem tempore miles germanus
sacerdos quidem iuxta predictam ui-
neam transiens. eam uis uideret
uidit: mox quod ad fratrem intrans
de negligentia illum arguit dicens.
Quare nondum collecta est uinea ue-
stra: Respondente illo diu collecta est.
sacerdos subiunxit. Nequaquam: iam
illam plenam uidi. Quisquam est et
inuentum: nec unquam aliquo anno
uberiores fructus fecit quam in illo.
Hec nobis eodem tempore recitata sunt:
et satis doleo quod nomen militis siue lo-
ci non retinuit. Aliud tibi referam de
humilitate miraculum satis magni.

De conuerso cuius oratione olla contracta miraculose reparata est. xiiii.

Hic in heineuade conuersus quidam nomine euerhardus, custos medie porte. Is aliquando egressus cum fratribus carpentariis tempore hyemis in siluam: eorum utensilia custodiebat et abaria preparabat. Una die cum solito tardius surrexisset ad uigilias, egressis fratribus ad laborem, ipse orationes suas accelerabat: ut illis pulmentaria tempestiuus preparare potuisset. Inter orationem apposuit ollam exani foco: sed aquam oblitus est infundere. Post horam olera impositurus inuenit ollam candentem: subito turbatus et factus sine consilio, ut subueniret olle aquam frigidam infudit. At illa ut sue nature est, dissiliendo statim contracta est. Illa uero ollam in qua laborantes procuraret non habens, genua ad orationem flexit: et cum lacrimis deum suppliciter implorauit, ut misericordiam et consilium sibi daret: quatenus pro nomine suo laborantes respectato non priuarentur edulis. Dominus humilitatem ministerii eius attendens: orationem eius exaudiuit. Qui surgens ab oratione, ollam eandem iuxta se integram stare conspexit. Graciam igitur deo agens, ollam accipit: aquam infudit: ignibus admo-uit olera imposit: et ea quam uelociter potuit coxit. Quibus sufficienter decoctis, horam tertiam signauit: et fratres oratione completa ad refectendum conseruit. Post refectum

autem profecti sunt: quia toto illo tempore quo ibi demorati fuerant, tam bona olera non comedissent: simul et mirati sunt, quod citius solito tertiam signasset: cum ille ex diuerso ipsos indignantes putasset, quod tardius solito eam pulsasset. Admirum in deo tunc illa horam sibi plurimam preterisse crediderat, quia diuine cooperationis inestimabilem dispensationem non plene sentiebat. De obedientia uero subiugam miraculum: iam in deo excellencius.

De conuerso ob cuius obedientiam pisa in agro sicca uersa est.

In prefata domo conuersi. xv.
Pisa messuerant. Que dum ad siccandum sparsa iaceret in agro: uenerunt idem conuersi ad priorem dicentes. Nisi totus coniectus ortus exeat nec non et infirmi, pisa uertant: tota peribit. Timebant enim pluuiam imminere. Et precepit prior omnibus qui ire possent, ut se prepararent. Mox ex infirmitate conuersorum frater quidam simplex exiens, ex multo feruore obedientie ante omnes festinabat: et cum illi agro in quo pisa iacebat propinquasset, illa mirum in modum in oculis eius per diuersa loca se uertebat. Quod ubi uidit: deo gratias agens rediit. Cui prior occurrens ait. Cur reuertaris frater? Respondit ille. Domine non est necesse ut procedatis: quia pisa totaliter uersa est. Quis inquit uertit illa? Respondente humiliter conuerso, ille qui bene facere potuit: prior ut ita esse comperit, non absque multa admiratione cum conuerti reuersus

est. **No** Jam non ambigo quia magna sit uirtus obedientie: que tanto miraculo remuneratur. **Mo** Sicut deus obedientiam in subiectis: ita zelum discipline diligit in prelatiis. **De sophia albilis cui tenuis ceruicia in uouene uersa est in uinum. xvi**

Idomo sanctimonialis ordinis nri q̄ abbati nro comissa est anno preterito abbatissa quedam defuncta est: nomine sophia. Hec tam feruens et tā rigida fuit circa disciplinam: ut sorores sepe turbate quod erat uirtutis uiciū iudicarent. Huic aliquādo tenuis ceruicia est in uinum conuersa. Quam etiam angelus qm̄ quadam nocte cum de matutinis exiret cū laterna anteiret. Hec duo miracula in extremis confessa est abbati nro dno henrico. Hic cum canonicus esset in ecclesia hincensi. et ipsa sanctimonialis in dpt̄ burthen que est domus nri ordinis. deo inspirante ille relicto omnibz conuersionis gratia ad domū nrām uenit: et ip̄a pro eius perseverantia quanto intentius potuit dno supplicauit. Pauca diebz elapsis cū a fratribus suis carnalibz ui fuisset reductus. ante habitus susceptionem: ip̄a iam desperans dimisit orationē. Quam ip̄e mox i sompniis q̄ hoc arguens. et ut omillas orationes reciperet amonens. adiecit. **Prima missam meam audies in ordine cisterciensi. Quod ita dei nutu factū est. Nam ip̄e ad nos rediit. et ip̄a habitū mutauit: sicq; in mōte scē walburgis ubi tūc priorissa fuit primā eius missam audiuit. Sicut**

autem deus bonis et amara quecum granarū actione gustantibus conuertit in dulcedinē: ita aliquādo ingratis dulcia in amaritudinē. **De pistrice blasphemate cuius pasta in finū uersa est. xvii.**

Quam post confirmationē octo mis in regno tanta esset habūdācia annonę. ut in episcopatu coloniensi maldrū quicq; uel sex denariis multo tempore uenderetur: contigit in quadam eiusdem dyocesis uilla cuius nomen exadit miraculū dignū memoria. Pistrice quedam panes ad coquendū formauerat. Et q̄a tempe habūdancie pistrices modicū lucratur: illa comota clamauit ad puerū suū. **Micchanus** hunc finū in cuba nū. Iusto dei iudicio finū est ei scdm̄ uerbi suū. et pasta pulcherrima p̄ decoctionē conuersa est in finū. Extrahentes uero panes cū reperissent formā non substantiā. extrinuit: et finū fino miscens tantū miraculū celare non potuit. **Marcmanus** monachus noster tūc temporis cellerarius partem unius panis nobis attulit: quem curiosius considerantes nichil in eo uidimus nisi finū conglutinatū. Valde enī celebre finū est hoc miraculū tempe eodem. Sepe enī deus homines in ea re qua peccant punit. Verbi gratia. **De ottone de schoneburg qui p̄ totam quadragesimā cenes cōedit et p̄ pascha**

Nobilis uir octo **ill uelū neq; xviii**
De sconeburgi patre suo exi-
 tente ex illa parte maris in seruitio
 dñi: ipse inique egit contra dñm et

aduersus seruum eius parentem proprium.
 Nam sicut ipse suis auxiliariis condixit.
 cures quidem quod iam dicto castro
 attinet dolose quasi aliquid cum
 eis tractaturus. capere et exactionem
 in eos facere proponebat. Qui cum
 imminuti fugissent: uxores eorum et
 liberos spoliavit. Et quia tam iniquum
 egit contra suos: dominus plaga insana
 bili illum percussit. Addita est et pe
 na mirabilis. Nam in preterita qua
 dragesima. tantum appetitum habuit
 carnes comedendi: ut non solum eis
 non carere uellet. imo etiam eorum
 suum ad comedendum illas secum vi com
 pelleret. Quas cum pertinacius man
 ducasset per totam quadagesimam
 usque ad sextam feriam ante pascha.
 dixerunt ei quidam. Domine. hodie dies
 est dominice passionis. dies christiane afflic
 tionis: hodie carnes omnino come
 dere non licet. Quibus respondit. E
 go hodie comedam sicut hactenus
 comedi. **Miraculum.** In ipso sacratissimo
 die pasche quando carnes benedicuntur.
 et fidelibus per sacram communionem
 illas comedere licentia datur: ipse illis
 ob predictam transgressionem iusto dei
 iudicio ueluti non potuit: piscibus
 deinceps utens usque in diem mortis
 sue. **No.** Justus est dominus. **No.** Ad hono
 rem domini saluatoris de eius sacra yma
 gine aliqua subnectam exempla:
 deinde ueniam ad elementa. **De**
crucifixo apud sanctum goarum vulne
ratum de quo sanguis exiit. xx.

Tempore discordie inter othone
 et philippum in oratorio sancti
 goaris confessoris quod situm est in

territorio treuerensi. et est firmissi
 mum. tamen propter situm loci. tum propter
 structuram: provinciales se sua que
 transtulerunt. Quo cognito wernerus
 de bo lant uir potens et diues. cum ad
 expugnandum illud arietes machinas
 que applicuisset. nec tamen profecisset:
 ymaginem crucifixe ligneam huius qui mi
 rus erant contra hostes in quadam
 fenestram posuerunt. sperantes quod ob
 illius uenerationem loco parcerent. Qui
 dam uero ex balistarum de cruce non
 curans. imo locanti illam indignas
 telum misit: et sacram ymaginem in bra
 chio profunde satis vulnerauit. **Miraculum.**
 mirum in modum antiqua renouatur
 miracula: et ad instar uene humane
 sanguis de loco vulneris cepit stil
 lare. Timore tanti miraculi postea pre
 dictus wernerus cruce signatus est.
 Audiens tanta mirabilia dominus philip
 pus octoberburgensis locum adijt: de rei
 ueritate inquisiuit. Cui cum ab omnibus
 hoc quod predictum est diceretur: iude
 us qui tunc casu affuit abbatem in
 partem traxit dicens. Vere domine: ue
 rissimum est quod audistis. Et sicut ipse
 michi tetulit: multo amplius delect
 abatur in testimonio mirum. Ad
 huc telum ibi reseruatur: adhuc uul
 nus et sanguinis stigmata illuc ostē
 diuntur. Virumque abbas noster se
 uidisse testatur. **Itē de cruce laurentis**
ad simile contigit. xx.

Quoniam idem tempus octo contra
 philippum ascendens cum exercitu
 usque wilsenburgh peruenit. Vbi satel
 litibus eius quadam ecclesiam intra
 tabus. unus ex illis crucifixum in loco

enimmeti positum. tunica linea et cum multo studio confecta tertium uidit et concupuit. Quam cum manu non posset attingere: lancea misus est extrahere. Et quia firmiter ymagini conuicta fuit: in diuersis locis illam pupugit. Dominus uero ut sibi factum ostenderet quiddam eius ymagini in uirgine uel contemptus irrogatur: egit sua potentia ut de singulis puictionibus sanguis ubertim emanaret. Semel enim adhuc mortalis confusus atque lanceatus est in terris: et tamen cotidie sedens ad dexteram patris se configi per prophetam conqueritur dicens. Et me crucifigit gens tota die. Quanta uero pena tales sequatur: sequens miraculum declarat. *De furtibus qui in templo crucem furati sunt et suspē*

Apid si. Capit. xxi. *o*
inferius traiectum hoc anno sacrarum in ecclesia sancti Martini fures effringentes: quosdam thesauros una cum cruce preciosissima gemis et auro decorata, asportauerunt. Qui cum essent plures duobus crucem committentes: ipsi cum thesauro abierunt. Mane cum tantum sacrilegium ad noticiam episcopi atque canonicorum puenisset: dolentes ualde, maxime de cruce obportione ligni domini: milites per diuersas uias miserunt: qui fugientes insequerentur. Hi uero qui crucem portabant: per stratam publicam mcedebant. Ad quos cum puenissent milites: nichil de eis mali suspicantes, pertransierunt. Christus uero in quem peccauerunt fures a sensu alienati, gressum fecit: ita ut a strata declinantes

paludem intrarent, nec tamen motis pedibus procedere possent. Altera uero die predicti milites reuersi: cum eos pene in eodem loco et maxime lutum calcando uidissent mirati dixerunt. Isti sunt quos heri hic dimisimus. Ad quos cum unus clamasset, boni homines male inceditis, quare non ascenditis stratam tertiam? Responderunt illi. Bene incedimus: non uos sollicitet iter nostrum. Tunc unus ex militibus deo inspirante dixit ad socios. Aliquid istud portendit forsitan rei sunt: teneamus illos. Ad quos cum descenderent: crucem paludi misert. Interrogati uero de furto: responderunt. Nos crucem tulimus, ubi sic sumus: sed nisi certi de uita simus, nunquam illam ostendemus. Quid plura? Ducuntur ad episcopum grana crucis promittitur immunitas: cruce ostensa reportatur, extra prouinciam conduuntur. Et quia iustus iudex nullum peccatum relinquit inultum, et sepe peccato puniit peccatum: permisit ut sequenti die iterum ecclesiam infringerent: in qua capti sunt et suspensi. *Adiu*
Satis euidentis fuit hoc miraculum. *Mo* Tanta est uirtus crucis: ut et suis contemptoribus ut dictum est inferat penam, et uenerantibus illam restituat sanitatem. *De matrona que sine dolore peperit cum consensu daret in mari signatorem. xxi.*
Qum oliuerus scolasticus coloniensis crucem predicaret in flandria, sicut ipse nobis retulit: inter reliquos signatus est ibi miles diues et honestus. Quod ubi uxor eius cognit:

afflicta est usque ad mortem. Erat enim uicina partui. Adquam oliuerus consilio mariti ingressus: inter uerba consolationis addidit et hec. Si consilio meo acquiesceris, et uicū tuū xp̄o militare permiseris: ab imminenti piculo sine dolore liberaberis. Cumq; illa uerbis eius placata fuisset: scolasticus subiecit. Tempore partus ueste mariti tui signata, te contegas: et crucis uirtutem senties. Solebat enim cū maximis cruciatibus parere. **Miraculi de clemencia.** Instante hora pariendi, illa non in memor consilij, pallio utri se texit: et pene sine omni dolore partum effudit. **Alia de cruce eque miraculosa in sequentibus tibi recitabo: quia ad elementorū miracula festino. Non.** Quot sunt elementa? **Non.** Quatuor ignis uidelicet, aer, aqua, terra. De igne elemento q; superiori ad quod stelle pertinent, primo loco dicendū est. **Postea de ceteris per ordinem. De diuisione solis in tres partes. xiiii.**

Anno dñi Milleſimo ducentesimo sexto, philippo rege celebrante curiam sollempnem cū principibus: signū magnū apparuit in sole. In tres siquidem partes diuisus est: ita ut interualla essent inter partem et partem, ad instar lily tres flores habentis. Quod ubi notari cepit, multi concurrerūt: super tanto miraculo disputantes. **Hermanus** uero langrauius interpretatus est, q; unus ex principibus imperij eodem anno moriturus esset: nec erat idonea interpretatio eius. **Post multā horā conuenerūt partes, et redintegratū**

est corpus solare. **Abbas karolus uilariensis, nec non et monachus eius wigerus eadem curie interfuerūt, que dicta sunt uiderunt: nobis eodē tēpe uisa referentes.** **Facta est hec uisio tercio kalendis february. Item de eclipsi solis in morte philippi regis. xiiii.**

Mense sequenti scilicet pridie, v kalendis martij aliud signū apparuit in sole: non dico miraculosū quia naturale, sed magne rei prenoscitū. **Facta siquidem est eclipsis solis tam magna tēpe meridianis: ut uix aliquid splendoris superesset. Multi uidentes extimuerūt: dicentes aliquid magni fore uenturū.** In luna uero signa non defuerūt: que eclipses magnas solito crebrius passa est. **Et si in stellis signa quæris: quod uidi referam. de stella que uisa est colome post meridiem. xv.**

Post mortem henrici imperatoris cum de successore colonie in palatio tractaretur, post meridiem uisa est stella lucidissima: concurrentib; nobis in curiam episcopi omnes illam uidimus, sed quid portenderet uisio tam insolita scire non potuimus. **Item de stella maxima que apparuit p̄. solis occasum. xvi.**

Similiter hoc anno **casum. xvi.** per duas ebdomadas uisa est post solis occasum stella tante magnitudinis, ut ad instar ignis splendorē de se emitteret. **Iudei asserunt eā signū fuisse sui messie aduentus. Hec dicta sunt de signis stellarū. Porro de igne ethereo, fulmine scilicet atq; tonitruo, que ex collisione nubium gignūt: aliqua proferam exempla, ut noueris**

secundum uerba saluatoris terrores de celo
et signa magna etiam hijs temporibus
contigisse. **De tonitruo et fulmine**

in nocte sancti Mathie, xxvii.

In uigilia sancti mathie apoli erit biennium
quod in colonia contigit res satis miracu-
losa: quia insolita. In crepusculo eius-
dem noctis ignis cadens de celo turri
sancti andree incendit: similiter et
sepem circa curiam cuiusdam cano-
nici. que per multos ciuium labores
extincta sunt. Eadem autem nocte
glacies fuerat congelata. unde et mi-
raculum reputabatur: quod tonitrua
audiri et fulmina uideri poterant.

Aliud tibi referam exemplum terribi-
le satis. **De theatro in saxoniam ful-**
minato. Cap. xxviii.

Sacerdos quidam de saxoniam in
michi retulit miraculum stupen-
dum. Hoc inquit anno in terra nostra
in quodam theatro fulminati sunt
viginti homines: solo sacerdote euadente.

Fugit enim cum alios ardere uideret.
Decebat enim ut ignis quo nichil leui-
us est: leuitatis amatores puniret.

Mo Miror quod sacerdos non est punitus:
cum ipse plus ceteris credatur peccasse.
Mo Sepe deus sacerdotibus parat.
propter ordinem. sicut legitur de aaron
quem non percussit lepra sed sororem:
cum tamen legatur sorore non minus
peccasse. Vel forte aliquid boni deus
in eo preuidit: propter quod illi peccat.
Quod uero aliquando ob huiusmodi
leuitates deus sacerdotes puniat: post
est exemplum. **De sacerdote in eliza-**

ria fulminato, xxix.
Et uilla in episcopatu treuerensi

elyzaria uocata: in qua anno preterito
quarta feria ante natiuitatem sancti
iohannis. contigit hoc grande ac terri-
bile miraculum. Sacerdos loci hericus
nomine. dum sederet in taberna: facta
est intemperies aeris maxima. Quo
festinate cum campanario suo in ec-
clesiam: campanas pulsare cre-
uit tempestas et nebula. et menarra-
bilis strepitus in ecclesia. Veniensque
repente ictus turbine prostravit u-
triuosque clericum et campanarium: ita
quod campanarius sub clerico iacebat.
Campanarius uero in nullo lesus est:
clerico extincto. Cuius genitalia ex-
usta sunt: reliquo corpore intacto. Que
fuitus eius accurrens calcando extin-
xit. et auulsit. Ex quo patet. fornicato-
rem illum fuisse. Vestimenta uero eius
ita sunt lacerata. ut nulla particula
cohereret solide parti. nec solida esset
excepta illa particula in qua depende-
re solebat manipulus in sinistro bra-
chio. Sed et stualia sua que noua e-
rant ita sunt dilacerata: ac si fulminis
dissipata essent. Solee uero sic sunt
facte: ac si in aqua feruida fuissent
decocte. Campanarius autem in maxi-
mo timore ac stupore lateus. uidit
demones insultum facientes in ecclesia:
sed et capsula que erat post altare. p-
siliit super altare. et apertura facta
est in ea que adhuc ita remanet. Si
uero quorum reliquie ibi sunt. egressi
fortiter resistebant demonibus: et
fratrum est ibidem uehementissimum certa-
men. Tandem deuicti demones. cum
corpus asportare non possent: premi-
tekti secum abstraxerunt. Refert idem

campanarius q̄ corpus sacerdotis usq̄
ad tectum turris sub qua pulsantes
steterūt. et sub qua prostrati iacebāt
uolencia demonū aliquoacens sic rap-
tum: sed beneficis sanctorū relapsū.
Aut clericū eūdem tūc de nouo acq̄
sisse coronam corizando: quā quasi
uictor iuxta domū suam suspendit.
ut ibi stulti homines iudicent: duce-
rent q̄ choreas. Hoc etiam te scire uo-
lo et probare exemplo: q̄ sicut deus ut
dictum est malos per fulmina atq̄
tonitrua de celo punit: ita per eadem
aliquādo bonis succurrit. **De richwino**

a p̄donib; p̄ tonitruū liberato.
Richwinus cellerarius **xxx.**
noster cū die quadam tempe
discordie inter sepe dictos reges de co-
lonia exiret: non procul ab urbe plu-
res armatos ex latere strate publice
in suis dextrariis sedere conspexit. Qui-
bus uisis cum satis timeret. uinis ex-
cis cursu rapidissimo ad eum uenēs:
equū eius per frenū tenuit: quē hys
uerbis superbe allocutus est dicens.
Dñe monache descendite: oportet me
habere equū istum. Dixit uerba finierat:
et ecce dñs non uerbo sed tonitruo pre-
domi pro seruo suo respondit. Nam cū
tota illa die nulla fuissent audita to-
nicua. ictus tam ualidissimus ino-
pinate perlonuit: ut equus satellitis
gembus terram peteret: et ipse in tan-
tis tergo uix inhereret. Mor q̄ manū
a freno monachi retrahens: ait satis
humiliter. Ite in pace: bonus enī uir
estis. Cui ille regratius letus p̄cessit:
diuinitus se liberatū recognoscens.
Hec michi idem richwinus ore suo cō-

fessus est. **No** Valde timendus ē. cui
sic ether famulatur. **Mo** Non solum
ignis ethereus. sed et terrenus q̄ lignis
nutritur et ab hominibus succeditur
ei deseruit: nūc ad creatoris nutū vim
naturalem cohibendo: nūc in re frigida
non minus miraculose eandem ex-
terendo. **De uidua que mensuras suas**

ponens contra ignē domū suā ab incendio
libauit. xxxi.
Uidua quedam ceruisiā braxare
ac uendere solebat. Die quadam cum
ciuitas casu fuisset incensa ip̄m q̄ ince-
diū domui eius appropinquasset: illa
non habens spem in auxilio humano.
ad diuinū confugit. Nam omnia sua
uasa quibus ceruisiam emptoribus
mensurare solebat: ad ostiū domus
contra flammās ponens. in multa
cordis sui simplicitate sic orauit dicens.
Dñe deus iustus et misericors. si vni-
qm̄ aliquē hominū hys mensuris
decepi: uolo ut domus hec cōburatur.
Si autem feci quod rectū est in oculis
tuis. precor iusticiam tuā: ut in hac
hora misericorditer respicias necessi-
tatem meam: et michi meā supellec-
tili parcere digneris. Mira fides fidei:
mira dei humilitas. Is qui dixit. qui
mensura mensi fueritis remeatur
uobis. ac si ei oratione fidelis seruus
conclusum fuisset: flammās omnia
in circuitu deuorantes. a domo eius
compescuit: cunctis stupentibus q̄
ignis furcens materiam cremabilē
lamberet nec incenderet. Audi uinc
alia eque miraculosa. **De uie susanē**
se cuius uestis combusta est. cruce

custodita miraculose. xxxii.

Apuđ susannam ciuitatem diocesis
coloniensis cuius quidam in hac
ultima expeditione cruce signatus
fuit. Eodem tempore ut militem suū
dñs temptaret sicut sanctum iob; p
misit ut domus eius incendio periret.
Flānis uero sopitus cum omnia que
incendi poterant in cinerem fuissent
redacta: particula uestis eius quam
cruce occupauerat integra inter fauul
las reperta est. Et mirati sunt omnes
tantam scē crucis uirtutem ubiq; di
latantes. Simile miraculū in alio lo
co contigit: sicut audiuit a magistro
iohanne decano aquensi. *Itē de pomio
cōbusto zona crucis circūligata et il*

Retulit michi. lēsa. xxxiii.
Ret aliud de uirtute sancte crucis
miraculū. Matrona quedam iquit
cruce susceptam pomio circūliga
uit: sic q; super asserem iuxta p̄cipiū
in quo ignis ardebat utrumq; simul
ponens abscessit. Casu. imo quod ve
rius est dei muti. pomii cum cruce
in carbonem lapsū est. Post modi
cum femina reuersa cum repositū
quereret nec inueniret: tristis de cru
ce ignem per scrutata est. Et ecce po
mii uidē in carbonē redactū: zonā
uero leuauit intactam. Quod pro
magno miraculo reputans: predicto
iohanni retulit. *Ad* Satis est mira
bile q; idem elementū eodem momento
sic in re diuersa naturam suā muta
uit. *Mo* Hoc fieri pro diuersitate me
ritarum: quibusdam tibi pandam
exemplis. *de clerico qui a meretrice
ifamatus incendiū nō sensit. xxxiiii.*

Oerungus scolasticus bimensis
nuper ueniens de studio parisi
ensi. historiam retulit satis mirabilē:
recentiori tempore illam asserens
gestam. Familiam inquit cuiusdā
uiri nobilis atq; potentis de francia:
meretrice speciosa sequebatur. Cum
qua cū multi indifferenter peccarēt:
clericus quidam religiosus eiusdā
nobilis capellanus de subuersione
familie dolens. dñm hys uerbis allo
cutus est dicens. Omnis pene fami
lia uestra meretricis huius contuber
nio corrumpitur: quorū p̄ca omnia
deus de manu ur̄a requiret. Et hoc
sciat nobilitas uestra. q; meo seruitio
carebitis si non fuerit amota. *Mox*
illa uocatur. uerba ei sacerdotis inti
mantur: ad que sic respondit. Dñe.
ex inuidia loquitor hec. Quia uolup
tati eius consentire nolui: idcirco me
persequitur. Illo respondente. mēt̄ris.
uir eū castus est: illa mox subiūxit.
Ego celerius faciam uos experiri ue
ritatem. Statim accedens ad clericū.
sub forma penitentis lacrimis per
fusa post fictam confessionē adiecit.
Dñe tam uehementer de persona ur̄a
temptata sum. nisi michi consensie
do ignem a uobis succensū extingua
tis: uiuere non potero. Ad quod uer
bum cum se uir iustus signasset: illa
uerbis quibus poterat submo
uisset: sequenti die iterū uenit. ubi
iam dicta repetiuit: hoc etiam adici
ens. Si non feceritis quod postulo:
ecce me ipsam interficio. Quo audi
to cum plurimū timeret. nec tamen
aliquo modo libidini consentire pro

poneret: respondit. **E**cce tali die in tali loco si uolueris tecum dormiam: dummodo te non interfeceris. Sic illa leta animo recedente. dominum suum mor adijt: et quia capellanus suus sibi talia promississet: uerbis procaebz indicauit. Interea clericus scolari suo precepit. ut in designato loco lectum ex lignis planis componeret: ligna arida cum stramine subiceret: deinde lintheamne decenter super tenderet. **Q**uod et factum est. Die uero statuto uenit clericus. uenit et mulier: sed clericus stipula prius succensa. lectum ascendit: illam ut simul ascenderet uocauit. **Q**ue flammis ex omni parte cernens exsurgere retrocessit: crebriusque uocata. ad tam horrendos amplexus uenire recusauit. **C**lericus uero dei adiutus gratia. non aliter sensit illum ignem quam uentum rogis flantem: nec est adustus capillus eius. neque uel timentia eius in aliquo sunt lesa. **Q**uod ut misera illa uidit. territa. et ad horam de tam grandi miraculo concupuncta: tam domino suo quam ceteris publice confessata est. quod sicut uirum sine causa ex solo rancore et inuidia ob uindictam premissa accusationis infamasset. Ipse uero uir uenerabilis non ingratus deo: ad ordinem se transtulit predicatorum.

de piscatore fornicario quem cades ferrum ob confessionem non lesit et postea

Referre solet **aq. combussit. xxxv.**
Rodius bernardus de lippa quondam abbas nunc episcopus in luonia quoddam miraculum dicens. **N**ouit inquit piscatorem in episcopatu traictensi qui cum quadam femina multo tempore fuerat fornicatus. Et quia eius peccatum

nimis erat notorium. tempore quodam in synodo imminenti accusari timens. dicebat intra se. **Q**uid nunc facies miser: **S**i in hac synodo de fornicatione accusatus fueris. et confessus: illam in matrimonio mori ducere cogeris. si autem negaueris: candenti ferro conuictus amplius confunderis. **S**tatisque ad sacerdotem ueniens. magis ut post patuit timore pene quam amore iusticie peccatum confessus est: consilium quesitum et inuenit. **S**i habes inquit sacerdos firmum propositum nunquam peccandi cum illa. candens ferrum secum potes portare: ipsumque peccatum negare: spero autem quod uirtus confessionis liberabit te. **N**on ita factum est: cunctis stupentibus quibus fornicatio innotuerat. **E**cce hic ignis dei potentia sicut in superioribus exemplis contra naturam uiam suam restringit: et sicut in sequentibus audies. mirabiliter incanduit. **Q**uid plura? **A**bsoluitur homo. **P**ost dies plurimos cum alio quodam piscatore officij sui causa. in flumine nauigans. cum domum predictae mulieris uisissent ait alter alteri. **V**alde mihi nocet et inuicem. quare te in synodo non misisset ferrum: cum tam manifestum fuisset tuum peccatum. **I**lle de gratia sibi collata indigne gloriatus. eo quod tam uoluntate fornicandi cum illa concepisset: manu aquam fluminis percussit et ait. **E**cce tantum mihi nocuit ignis ille. **M**ira dei iusticia. **Q**ui misericorditer penitentem custodiuit. iuste et miraculose readiuantem nimis puniuit. **M**ox ut aquam tetigit: candens ei ferrum fuit. **Q**uam statim cum clamore ualido

retrahens. pellem dimisit in aqua: oia
circa se gesta socio referens. sera ductus
est penitencia. Non discordat ab hoc mi
raculo. quod monachus nosse lamber
tus recitare solitus est. *de uia uoce inter
diario que frigidu ferru iussu. xxxvi*

Rusticus quidam contra aliu
habens inimicias: cuiusdam ma
ligno homini de ordine uiatoru quale
multi sunt. pecuniam dedit: ut domu
illius incenderet. Qua sub specie reli
gionis intrauit: et tempe conuenienti
succendit. Immemor miserimus hos
pitalitatis: postquam fuisset reedificata
accepto precio renouauit incendium.
Turbatus homo de dampno repetito.
omnes de quibus suspicionem habuit
accusauit: qui per ferru candens se
expurgauerunt. Deuio domus incesa
reedificata est: et ferru idem in angulo
eius proiectum. Quid plura: Venit
cursum pseudo uiator ille: antiqua
corruptus auaricia. Humane satis
susceptus. cu ferru iam dictu uidisset.
et quis eius usus esset interrogasset:
respondit ille. Nescio quis domu hac
en altera uice succendit: et cum de qui
busdam habuissent suspicionem cades
illud portauerunt: sed non sunt exusti.
Tunc ille. Ad aliquos usus posset con
uerti. Quod cu nutu dei leuasset: sic
in manu adustus est. ut cum clamore
illud iactaret. Quod ubi pater fami
lias uidit: incendiariu per uestem te
nens exclamauit. Vere tu es reus. Mor
ad iudicem ductus. culpam nollet
uellet est confessus: sicq; pena rotali
dampnatus. Multa enim huiusmodi
miracula inuenies in distinctione

confessionis. Unde hys omissis uidea
mus quid deus miraculoru nr̄is tem
poribus operatus sit in aere. Qu ipse
uero dei filius ih̄c xp̄e uisus sit in nubib
bus celi. non tamen in maiestate: sed
in humilitate. exemplis ueris tibi po
tero demonstrare. *de cruce que apparuit
in frisia i aere tempe iudicandis criminis*

Qum oliuerus scolasticus. xxxvii.
cuius uerbis hic uitor. crucem p̄
dicaret in frisia in diocesi monasteri
ensi. uilla bedian. mense maio. sera
feria ante penthecosten: triplex forma
crucis apparuit in aere. vna candida
uersus aquilonem: alia uersus meri
drem eiusdem coloris. tertia uero me
dio colore colorata: habens crucis pa
tibulu et figuram hominis in ea suspē
sam. eleuatis brachijs et extensis. cum
infirmitate clauoru in manibus et pe
dibus. et capite inclinato. Hec media
fuit inter duas alias: in quibus no
erat effigies humani corporis. *Idem
cruce que apparuit in sinterhuse iux sole*

Alia uice et alio loco. xxxviii.
in uilla frisee sinterhulen. tempe
predicte predicationis crucis: appa
uit iuxta solem vna crux cerulei co
loris. *Item de alia cruce que apparuit i*

Tercia in uilla dochem. xxxix.
fuit apparitio in dyoteli traue
tensi. in uilla dochem ubi sanctus bo
nifacius coronatus fuit martirio: ubi
in die martiris eiusdem. cum multa
milia accessissent ad iudicam statio
nem. apparuit crux alba et magna:
ac si trabs ex transuerso trabis artifi
cialiter composita fuisset. Hoc signu
uidimus omnes. Verba sunt predicti

olueri. Mouebatur autem paulatim ab aquilone ad meridiem. Huic uisioni interfuerunt dñs henricus abbas nost. et wimandus monachus eius. qui et ipi uiderunt. **Itē de crucibus q̄ uise sunt iuxta coloniā in uilla ellendorpe. xl.**

Retulit michi quedā femina religiosa hoc anno. q̄ modico tempore ante crucis predicationē in uilla ellendorp. non multū distans a colonia. post soles occasum duas cruces uiderit in aere: vnā maiorem et alteram minorem. que paulatim mouebantur ab occidente ad orientē. Volens habere testes tanti miraculi quosdam aduocauit: qui et ipi uiderunt. Audi adhuc miraculū de aere factum: terribile ualde. **de nube que**

in Saxonia cadens multos submersit. xli.
Hoc anno in Saxonia nubes integra de aere cadens inter duo montana: multis tam in corporibus qm̄ in rebus fuit dampnosa. Tantis enī aquis habūdabat. ut monasteriū in ualle sitū peruaderet: et omnē in eo animā uiuentem ab homine usq̄ ad pecus extingueret. Officinas euerit. supellectilem deuexit: sepes destruxit. Quōq̄ tantū monachi in turrin fugientes: ex omnibus saluati sunt. Vocatur autem idem monasteriū wimēdenburgh: et est de ordine nigrorum. Deinde idem torrens intolerabilis impetu suo ciuitatem uicinā inuadēs. cui uocabulū est illeue. similia operatus est ibi mala. Omnesq̄ ecclesias. necnō et omnia ciuitatis habitacula uolenter intrauit: homines atq̄ iunēta submersit. Et quia deo non est cura de bobz

sed de hominibus: magnū et memoria dignū in suffocatis ostendere dignatus est miraculū. Nam omnes qui transacto diluuis in ecclesijs siue domibus reperi sunt: niues candore nitabant. Et autem in theatris siue in tabernis extincti erant: carbonibus nigrores apparebant. Tali enī caractere reus bonos distinguebat et malos. Et q̄ enī loqui cepi de aquis: ostendere tibi uolo quanta deus miracula etiā nris tempibz operatus est in illis. **De puo monstruoso post baptismū sanato.**

Odefridus magister . xlii. nouiciozū nostrorū. ante cōuersionem perrochiam quādam regebat. Hic annū die quadam puerū baptizaret de cuius latere pendebat caro ruri horrois: mox ut infantem in nomē scē trinitatis tribus uiribus inuēsi extraxit: monstruosū illud apostema nusq̄m comparuit. Quo uiso hi qui aderant glorificauerūt deum: baptismū uirtutem ubiq̄ predicantes. **de pagano apud babilonē baptō et sanato. xliii.**

Quando p̄cis nris . xliii. erigentibus in obsidione babilonē. xpianus exercitus ex p̄te datus est in manus sarracenorū: episcopus beluacensis ductus est in babilonem captiuus. et cum eo multi. Cuius satis humane a soldano tractaretur: femina quedam pagana cuius babilonica filiū habebat sic infirmū. ut nulla spes uite esset nullo. Hecle quadam ostensum est ei in sompnis. ut si predictus episcopus illū baptizaret: mox omnē corporis sospitatem recuperaret. Illa sollicita de filio mane

cum familia ac parentibus ad episco-
pū venit. quō uiderit exposuit: bap-
tizare illum humiliter petiuit et ob-
mitti. Sicut retulit henricus miles de
plimene qui presens erat. baptisteriū
pagani circumsteterūt et riserunt:
quorū risus uersus est in āntracio-
nem. Nam adolescens qui desperatus
intrauit: baptizatus sanissimus exi-
uit. Spero q̄ usq̄ hodie in fide xp̄i per-
seueret: et forte alij eius exemplo credi-
derūt. Sed quid baptismi uirtutem
in alijs cōmendo: cū illam mirabili-
ter satis expertus sim in memetipso.

**De auctore huius dyalogi q̄ uirtute
baptismi conualuit. xliii.**

Qum adhuc scolaris paruulus
tempore quodam i acutis labo-
raret: et semel ac scdo post chrisim
uodiuassem. contigit ut puella q̄dā
pagana quā matertera mea pecu-
nia comparauerat. baptizaretur.
Habebat enī circa decem ānos etatis
Suasum est matri mee ut eodem li-
thesamine quo illa de baptismo ce-
erat. adhuc madido me inuolueret:
et seret q̄tānam sanitatis celerius
secuturam. Quod cum factū fuisset:
contactu illius aque sacratissime mor-
tu sudorem erupi et conualui. licet
enī baptismus medicina sit anime:
multi tamen uirtute illius sanitatē
corporū consecuti sunt. sicut legitur
de tranquillino et chromacio uerbis
prefecto. **Ad** Vellem aliquod au-
dire miraculū in aquis simplicibz
factum. quibus nec consecratio nec
sacri crismatis infusio tribuit uir-
tutem. **Mo** Deus tibi adhuc unū

referam de baptismo: cuius uirtutē
amplius in re etiam aduersa cognos-
tes. **De rane qui uersus est in rabiem**

Tū scholares cū baptizem. xlv.
Tempore quodam quidam scolares
sacerdotū morem imitantes. in quo-
dam flumine ranem sub inuocacōe
trini nominis baptizauerūt. Ranis
uero uirtutem tanti noīs sustinere
non ualens: mox illis uidentibus
uersus est in rabiem. Audi nūc de
quo satis mirari poteris. **De curando
rege anglic et de periculo eius i mari.**

In prima expeditione **Capit. xlii.**
iherosolimitana r̄ richardus rex an-
glorum. cū multitudine peregrinorū
copijs q̄ maribus transfretauit. Die
quadam circa crepusculū orta est in
mari tempestas ualidissima: ita ut
naues procellis concusse. et ui uētorū
impulse: morte omnibz intētarēt.
Rex uero sicut et ceteri mortem ante
oculos habens: tota illa nocte cla-
mavit. **O** quanto erit tempus in
quo grisei monachi surgere solent
ad laudandū deum. **T**anta enī bona
illis feci: ut non dubitem quin mor-
tu ceperint pro me orare. dñs nos
debeat resuscitare. **M**ira fides regis. do-
minus uero euidenti miraculo fidē
regis remunerauit. Nam circa octa-
uam horam noctis tempe mariti-
nali monachorū surgencū dñs ca-
nombus excitatus. et ipse y potentia
consurgens imperauit uentis et
mari: et facta est tranquillitas mag-
na. ita ut omnes mirarentur. **R**e-
uersus uero rex. gratia eiusdem mi-
raculi amplius ordinē honorauit:

quasdam domus elemosinis ditando,
de nouo alias construendo. Hec de mi-
raculis aquarū sufficiant: quia ad-
miracula terre festina. **De pressuris
que facte sunt nris temporibus.**

Uidetur nris temporibus **xlvi.**
impletū: quod dñs in euuāgelio
dicit. Surget gens contra gentem, et
regnū aduersus regnū: et terremotus
magnum erūt per loca, et cetera. Iacet de
his aliqua dixerim exempla: sup ad-
dam nūc plura. Nostros temporibus
gens sarracenorū duce salatino rege
syrie surrexit contra gentē xpianorū:
a quo capta est iherusalem cū terra
sancta. Contra quā gentē perfidam,
tres uidimus expeditiones maximas
fidelū. Prima fuit sub frederico impe-
ratore, secunda sub henrico filio eius,
tertia sub frederico qui hodie imperat.
De pestilencijs et fame legimus satis:
non in libris sed in pressuris nostris.
Post mortem predicti henrici impera-
toris tanta fames erat, ut malorum
seliginis in alemania marca coloni-
ensiu, et in quibusdam prouincijs
decem et octo solidis uenderetur: et ex
magnitudine famis populus inu-
merabiles extingueretur. De tremo-
tibus per loca, noua et magna tibi re-
feram miracula. **De tremotu in**

in anno Cipro, xlviii.

In millesimo ducentesimo uicesimo scdo
ab incarnatione dñi, sicut narrat quidā
de eisdem partibus uenientes, due ciui-
tates in cipro a tremotu corruerūt.
In una uero illarū dñm episcopus i
altari staret missamq; celebraret: ec-
clesia tremefacta cecidit, et tam qm

qm reliquū populū extinxit. **De
tremotu in brixia, xlix.**

In aduentu dñi heretici mediolanēses
hereticis qui erant in brixia multa cū
iuctualibus plaustra transiuerūt.
In ipa uero die natiuitatis dñi cum
cōuenerent, dñs terram concussit: et
cadentibus edificijs plus qm duodecū
milia hominū extinxit. Alii fugiētes
in campū cum audirent clamores
mortentū, non fuerūt ausi redire in
ciuitatem ad illorū succursum. Medi-
olanenses uero ciuitate deserentes, plus
qm octo dies in tentorijs habitabant:
timore eiusdem tremotus. In ppgamo
in Cunitis, in uenecia, in Cipro, ipapho
et in alijs multis prouincijs atq; ciui-
tatibus eodem tempore multos terre-
rūt tremotus. Nec mirū. Tot turre
tot edificia corruerūt: ut nichil aliud
nisi finis mūdi instare uideretur. **De
tremotu in Colonia, l.**

Paruo interuallo post iam dictū
tremotū, id est tercio idus ia-
nuarij, factus est colonie et circa, no-
uus tremotus tam ualidus: ut pa-
rietes edificiorū concussi, ruina mira-
rētur. Eadem hora abbas noster in
monte sancte wallurgis erat ante
solis ortū missam celebraturus, sic
concussus est: ut ex eodem motu eccle-
siam lapsuram: et altare cui astabat
a terra degluendū esse formidaret.
Deinde circa tempus quartū ebdoma-
darū: aquenses aliū tremotū sente-
rūt. Veni etiam tam ualidissimi his
temporibus ut nosti fuerūt: ut nob nō
modicū terrore incuterent. In eodem
anno de quo nūc loquimur, contigerūt

duo supradicta miracula. scilicet conflagratio theatri. et calus nubis: ut habes in presenti distinctione. **De igne**

qui de celo cadere visus est in territorio

in hac septimana montensi. li.

In hac septimana montensi. li. uigiles cuiusdam castri comitis de monte. sicut ueraciter audiui contra celum respicientes: uiderunt celum ipsum aperiri: ignemque de ipso exire. Qui ad aerem inferiorem descendens. ad diuisa loca terribiliter satis ac mirabiliter mouebatur: alicuius magne rei portentum se ostendens. Adhuc habeo quod tibi dicam de miraculis terre. **De hodie**

de fodina in qua per annum iacuerat obrutus mirabiliter liberato. liij.

In diocesi treuerensi uilla cuius nomen est wanebach. iuxta ecclesiam eiusdem uille duo homines in argenti fodina laborabant: unus uero inferius: alter superius in margine fosse. Inter lateribus fosse collapsis. homo qui in fundo erat mobilibus terre atque petrarum obrutus: superior uero cum illis cadens sic contritus est. ut tertia die moreretur. Vxor autem obruti putans eum defunctum: missam pro eius anima celebrari fecit. Et quia paupercula erat nec sufficere potuit ad celebrationes missarum: singulis diebus in ecclesia coram altari pro remedio anime eius thus incendit. tribus tantum diebus neglectis. Quod cum fecisset per annum integrum: homines lucri causa purgare ceperunt fodinam. Cumque instrumentis suis obruto propinquassent: clamauit ille. Parcite. parcite: massam sic competentem reicite. ut non obruantur. Illi primum putantes fantasma

esse: cum uocem eius cognouissent. fecerunt ut postulauerat. Audatus autem cum interrogatus fuisset. quomodo ibi tanto tempore uiuere potuisset: respondit. Singulis diebus tali hora diei quodam odore aromatico. ita sufficienter refectus sum: ut tota illa die usque ad eandem horam neque manducare neque bibere delectarer. In toto hoc anno per tres tantum dies eodem odore carui: et tunc fame pene mortuus fui. Non tamen exprimere potuit uirtutem uel causam eiusdem odoris. Vxor eius de hoc requisita: mox intellexit. quid pro anima eius fecerit. ut predictum est omnibus exposuit. **Ad.** Si spiritualia animabus impensa sic prosunt corporibus. puto quod illis in penis positus multum possit prodesse. **Mo.** De hoc satis audies in sequentibus. Quantum enim prodest humilibus in sacramentis ecclesie fides et deuotio. tantum stultis ac superbis eorumdem sacramentorum obest irrisio. **De homine qui sacramentum cinerum uertens puluere suffocatus est. liij.**

Reculit nobis theodericus monachus noster quoddam comes in weda. rem satis mirabilem. Noui inquit in confluencia carnificem hominem in officio suo probum satis. nomen illius exprimens. Hic cum tempore quodam tertia feria ante cineres. totam perne noctem in comestacionibus expendisset: mane quasi ad abluendas carnes cum quodam suo collega tabernam intrauit. Cumque ad officium missae pulsaretur. et fideles ad ecclesiam confluerent. nec non et eadem

De miraculis

taberna: iam q̄ soli hy duo illic rema-
nentes potarent, aut alter carnicia.
Certe modo nimis diu expectamus:
eamus ergo ad ecclesiam propter sa-
cros cineres. Cui ille misteriu cinerū
irridendo, respondit. Sede: ego tibi da-
bo cineres, et tu michi. Tollens q̄ cine-
res de lare: iactavit super caput eius.
Et ecce mox pena irrisionis subsecu-
ta est. Nam statim circa caput et fa-
ciem tantū sensit pulverem: ac si
foliibus ei insufflaretur. Cumq̄ ter-
ritus exclamaret: tantū ore cineris
hausit: ut pene suffocatus fuisset.
Accurrerūt multi: plagam tam mi-
rabilem uidentes. Ductus est in prox-
imā insulam, in qua non pulvis sed
gramen erat: sed nichil ei profuit. In
reuo, in pomerio, in solatio, neq̄ in
aliquo loco a turbine cinerū se defen-
dere potuit: a quibus tandem suffo-
catus, penam luit irrisionis. Ecce,
homo de quo supradictū est, deuotōis
gracia etiā sub terra uiuere potuit:
hinc in aere iam dicta culpa suffoca-
uit. Duo nūc subitiam miracula:
primū meruit uirtus humilitatis

de conuerso
subulo et arbore eius meritis scissa

Siphardus cuius . lvi.
memini in distinctione q̄tra,
caplo quarto, conuersus fuit in hē-
mentode. Hic cum esset homo bene-
natus, ut per humilitatē amplius
mereretur, porcos monasterii pasce-
re non desperit: immo precibus idē
officiū obtinuit. Die quadam cum
iuxta nemus gregem porcorū pa-
uisset: uidit ibi duas arbores que de

uno trunco processerant. Cui tū una
placuisse, dirisset q̄ in corde suo, deus
qm̄ idonea esset hec arbor ad aluedolos
porcorū: mox cecidit, ac si securi suc-
cisa fuisset. Ecce non oranti sed cogi-
tanti lignū obediuit. Audi nūc ali-
ud de castitate. **De iuella et silice i
signū stabilitatis eius scissa, lv.**

Alardus nouicius noster
sicut ipse michi retulit, habet
materterā nomine iuctam: q̄ ante
conuersionē licet corpe fuisset casta,
gestibus tamen nimis ostendebatur
leuis ac lasciuia. Erat etiā mabilis.
Hec cum die quadam cum sororibus
luderet, germanus eius magne gra-
uitatis clericus affuit. Qui dolens
de sororis leuitate, silicem solidissimū
de flumine tulit et ait. Prius scan-
detur lapis iste in manu mea: quam
soror mea iuxta stabilis fiat ac mo-
nialis. Deus uero ut ostenderet ho-
minē non esse iudicandū scdm̄ faci-
em: mox silicem in manu eius sci-
dit. Quod ubi illa comperit, tū uō
fratris, tum miraculo lapidis com-
puncta: mptis ac seculo ualedixit:
et in claustro sanctimonialū cui
uocabulū est bethbure, religionis
habituū suscepit: eundē lapidē usq̄
hodie in testimoniū castitatis atq̄
conuersionis sue reseruans. Hec dic-
ta sunt de elementis. Placet nūc au-
dire aliquid miraculosi de his que
in illis mouentur: auius scilicet
piscibus, animalibz ac reptilibus.
No Placet. **Mo** Quod diciturus
sum utriū scriptū sit an non, ignoro:
ego em̄ illud didici non ex lectione.

sed ex cuiusdam religiosi uiri relato.

**De auicula meritis s^ci thome epⁱ a
Matrona miluo liberata. lvi.**

Meredam b^en^edⁱc^tum thomam cantuari
ensem plurimum diligens, assiduis infir
mitatibus laborabat: et cum doloribus
angeretur, eundem martirem hys uerbis
inuocabat. Sancte thoma adiuua
me. Habebat autem nescio cuius ge
neris auiculam, que ex assiduitate
audiendi: eandem absolute satis pro
ferre didicerat oratione. Die quadam
extra domiculam miluus ea uidens
rapuit: et auolauit. In ipso captu dum
unguibus illius auis premeretur: tunc
tis audientibus qui aderant de aere cla
mauit. Sancte thoma adiuua me.
Et autem mirabilis deus martiris
sui merita preciosa demonstraret:
miluo ut auiculam dimitteret pre
cepit. Que statim cum multa alacri
tate rediit ad dominam: et ille rapine
sue penam luens, mortuus cecidit
in terra. **Mo** Quid est quod sanctus suc
currit periclitanti auicule: et non
egrotanti famule? **Mo** Quia illa
aliani uitam non habebat: quam
ista per fidem expectabat. Voluit et
iam ei ostendere, quod dilatio curacionis
eius non foret ex impotentia, sed ex p
uidencia: quia uirtus in infirmitate
perficitur. Audi aliud miraculum.

De columbis quibus miles licentia

reddi auolandi. lvi.

Miles quidam anselmus nocte
de uilla h^ere, columbas plurimas
nutrire solebat. Dictum est ei quia gra
uiter nutriendo illas peccaret: eo quod
sata et granaria lederent proximorum.

Die quadam eis ad comedendum anno
nam proiciens: cum omnes essent in
vni coram eo congregate, clara uoce
cunctis qui aderant audientibus dice
bat. Vos columbe, si dei uoluntas est
ut penes me habitetis, manete: si ma
tem, precipio uobis in eius nomine,
ut statim recedatis. Ad quod uerbum,
mor omnes columbe simul se leua
tes auolauerunt: neque ultra reuerse
sunt ad illa domicilia. **Mo** Quomodo
ibi manere potuerunt contra uolun
tatem diuinam? **Mo** Non fuit dei uo
luntas, ut miles easdem columbas
nutriret. Putas deo placere, cum mli,
accipitres, grues, et ceteri huiusmodi
aues ad leuitates nutriuntur? Absit.
Possunt tamen aliquae utputa cyco
nie ad necessitates a religiosis nutri
ri, siue hospitari: de quibus propter
ocasionem miraculum tibi recitabo,
De conis quibus prior benedictione
reddi et auolauerunt. lvi.

Apuud asterium ubi caput est
ordinis n^ri, plurime nidificat
cyconie. Quod ideo a fratribus religi
onis permittitur: quia per illas non
solum monasterium, sed omnia in cir
citu loca ab inuidis uermibus mu
dantur. Hieme appropinquante
recedunt: et tempore certo redeunt.
Die quadam cum acies suas ordina
sent ad peregrinandum: ne hospitalita
tis concessa inmemores esse uiderentur,
conuentum qui eadem hora in campo
laborabat petentes: eumque crebrius
grutillando circumuolantes, omnes in
amiracione uerterunt: ignorantibus
quid peterent. Ad quos prior. Puto quod

licentiam petant recedendi. Fleuansq;
manū benedixit eis. **N**ox mirū in mo-
dum cū multa alacritate simul auo-
lantes: monachis exeuntib; in uiam
qui regularem benedictionē accipere
sue expectare p̄uipendit, magnam
uerecūdiam incusserūt. **E**t hoc est qđ
dñs p̄ iheremiam populo suo impro-
perat dicens. Turtur et hyrundo et cy-
coma. custodierūt tempus aduētus
sui: populus autem meus non cogno-
uit iudiciū dñi dei sui. **N**o Vbi habi-
tant aues iste in hyeme? **N**o In locis
utiq; calidis. **De hoc qđ hyrūdines sēp̄
solita repetant habitacula. Ix.**

Sicut michi retulit quidam
sacerdos. pater aliquis famili-
as plurimos habens nidos hyrundi-
nū in domo sua. et hoc ip̄m de quo tu
queris discere desiderans: unā ex eis
cepit: cartulamq; hec uerba contine-
tem. o hyrundo ubi habitas in hyeme
pede eius alligans: abire permisit.
Sciebat enī experimēto: quia semp̄
loca nec non et habitacula solita repe-
terent. Illa cum ceteris in asyā ueni-
ens: in domo cuiusdā petri indificauit.
In cui⁹ pede cum propter ingressus
uel exitus cottidianos. predictam car-
tulam contempleretur: scire uolens
quid esset. auem cepit. cartulā legit.
et amouit: alteram q; anectens tali
modo interrogacioni respondit. In
asyā in domo petri. Quod cū sup̄dic-
tus paterfamilias in reuersione sue
hyrūdinis didicisset: historā hanc
pro miraculo multis recitauit. De
cycomis uero multa ammiracione dig-
na tibi re- tate possem. si non ad uti-

liora festinarem. **M**asculi suas feminas
ualde zelant: adulteria grauissime iū-
dicant. **H**abent tamen femine unū re-
mediū satis miraculosū. **S**i ante aduē-
tum sui comparis aquis se immergere
potuerit. culpam adulterij ille minime
cognoscat: sic q; mortem euadit. **De
cycoma propter adulteriū occisa.**

In curia cuiusdam militis sicut . **Ix.**
a quodam religioso uiro ueraciter
audiui. indus erat cycomiarū: maris
et femine. Illa absente masculo. adul-
teriū admittens: frequenter paludi
que domui proxima erat se immerfit.
Quod cum miles notasset: causam
scire uolens. fossam sepibus operiri
precepit. Quid plura? Cum illa ad-
missio scelere. solitam aquā peteret:
nec ei ingressus pateret: interim mas-
culus uenit. crimen agnouit: adul-
teram costro impetiuit. Ad cuius i-
terfectionem cū solus non sufficeret:
cum furore auolans. et post horam
rediens. multis cycomis sibi associat̄
in oculis om̄m qui in curia aderant:
miseram interfecit. **S**epe enī in scrip-
turis deus auibus se comparat. **C**ui⁹
sponsa anima fidelis est. **A**dulteriū
uero om̄ne peccatū mortale. quod a dō
sepat et dyabolo coniūgit. **A**qua bap-
tismus est uel penitencia. que semper
reiteratur. et culpam abluit: ne deus
illā uideat ad uindictam. **H**is dictis
etiam de piscibus qui de aqua facti
sunt unde aues. aliquid tibi miracu-
losi recitabo. **De anulo comradī pre-
positi in esoce reperto. Ixi.**

Conradus prepositus sancti
Seuerini in colonia. etiā ip̄positus

erat rancientensis. Hic cum tempe quodam
ad idem opidum nauigaret. et manus
extra nauim in flumine lauaret: anu-
lus aureus bonus ualde ex eius digito
labens. cecidit in renu. Anno uero se-
quenti cum ad iam dictum opidum iterum
nauigaret. circa eundem locum in quo
anulu perdidit. piscatores obuia
habuit: a quibus si aliquos haberet
piscas inquiri precepit. Responderunt
illi. Habemus esocem unum qui prepo-
sito rancientensi debetur: quem uendere
non audemus. Quibus cum dicerent
ecce prepositus presens est: piscam ei
obtulerunt. Quem cum cocus exente-
rasset: anulus prefatus in eius uisce-
ribus est repertus. Quem cum celare
non posset nec uellet. preposito eum
ostendit: quem ille mox agnouit. et
non absque magno miraculo recepit.
*De aquis in sanguinem uersis et piscibus
et monachus de ordine nigro.* lxxi
anno preterito retulit michi de aquis
et piscibus rem ualde miraculosam.
In prouincia inquit nostra sicut multi
sunt testes. tempore quodam omnes
paludes et fluencia: in sanguinem
uersa sunt. Quorum amaritudinem
cum pisces sustinere non possent: re-
lictis aquis aridam petuerunt. An-
gulle uero sepes ascendentes. illis que
herentes: sic inuete sunt. Multitudo
autem piscium in aquis mortua est:
ad instar vntus plage egypti. Aliquid
nunc subitaneam de bestis et animalibus
que in terris gradiuntur: quod mira-
culosum sit. *De bubulis qui custodes
suum interfecerunt.* lxxii.

Qum wilhelmus nouicius noster
in prima expeditione iherosoli-
mitana rediret roma. casum ibi tunc
recente audiuit: unde multi miraba-
tur. Bubulcus quidam bubalos iux-
ta urbem pauerat: uiginti annis
et amplius. Die quadam cum non
procul a pascentibus in agro dormiret:
quatuor ex eis conuenientes. fronte
quasi ad colloquium coniugebant: et
post horam ad suum pastorem curren-
tes. tum pedibus calcando. tum cornibus
uentilando: eum in frustra diuidentes
interfecerunt. *De lupa que scolares
interfecit in carpantia.* lxxiii.

Retulit nobis abbas daniel. de
lupa rem satis mirabilem. In
carpantia inquit ubi scolasticus era.
scolaribus die quadam licenciatus fue-
rat ire ad siluas. Qui in uenore lype
antrum reperientes: catulos omnes
eiecerunt. Quorum pedes unus bipem
sua amputauit. Quibus recedentibus
lupa rediit: et ut catulorum pedes pisa-
sos uidit. recedentes insecuta: solimo-
do eum qui hoc egerat nimium furens
impetiuit. Ille uero timens: arborem
ascendit. Quem cum insequi non
posset. cepit unguibus circa radices
fodere. Et cum sic non proficeret: ali-
os lupos aduocauit. Interim nuntii
antibus scolasticis. homines de uil-
la cum gladiis. cuspitibus. et baculis
ei in auxilium uenientes. lupos abege-
runt: in medio sui illum ducentes. Lu-
pis inuitatis ad horam sequentibus
et recedentibus: illa sola perseverauit.
uindicare se temptans. multis cona-
tibus. Et cum essent prociui uille:

lupa se periculo dans in ulionem
 catulorum. armatorum custodias ir-
 rupit: et scolaris gule insiliens ipm
 extinxit. Que statim occisa est. **No**
Satis inicoz q scolarem illum pre-
 ceteris cognoscere potuit. **Mo** Mul-
 ta huiusmodi fiut dei iudicio: ex qb;
 vnu est quod sequitur. **De homine**
autus omnes liberos suffocauerit.

Homo quidam **lupi.** **lxv.**
 iuxta aquisgram tres habuit
 liberos. Eo uero tempore quo philipp^{us}
 ibidem coronatus est: multi in prouin-
 cia lupi uidebantur. Ex quibus unus
 iam dicti hominis infantem extra do-
 mu reperiens, rapuit: quem collo suo
 micans siluas petiuit. Miles quida
 casu per uiam equitans, misertus in-
 fantis, post liquam circumsitauit: cuiq;
 uiuū et incolumē ex dentibus eius
 excussit. Non multo post idem puer,
 nescio quo dei iudicio a lupo rapitur:
 suffocatur et comeditur. Habebat itē
 infans sororem maiorem se: que cum
 die quadam missa fuisset in agrum
 ad hauriendam aquam de fonte. Lu-
 pus multis uidentibus ad illam cucur-
 rit: et anteqm homines subuenire
 possent, puellam extinxerat, intestina
 eius deuorans. Sic homo ille duobus
 liberis priuatus, cum tempe quoda
 guerre uxorem cū suppellectili sua in
 ciuitatem transtulisset: tertiū puerū
 ad custodiam domus sue quo ad usq;
 reueteretur dimisit. Quem reuer-
 sus non inuenit, nec postea uidit: et
 uerisimile est q a lupo sicut ceteri fu-
 erit captus atq; suffocatus. Ex quo
 loquimur de lupis, referam tibi de

lupo quod nuper audiui: unde satis
 mirabar. **De lupo qui puellā traxit**
in nemus ut os de gutture dicitur

Iuxta uillam exueret. **lxvi.**
 cui^{us} nomen exadit, lupo puellam
 adultam inuasit: dentibus brachiū
 illius tenens. Quam cum seū tra-
 heret, quociens illa clamare cepit, cla-
 mantem durius pressit: et tacenti
 pepercit. Ducta est ab eo in siluam
 ad aliū lupū: cuius gutturi os fue-
 rat infertū. Qui cū nimis torqretur,
 per os alterius lupi manus puelle
 in gutture hyantis inuertitur: a qua
 os quod inheferat extrahitur. Sa-
 natus uero mor cū suo collega: pu-
 ellam ad uillam propriam reducit.
 Hec de bestijs dicta sunt. Nunc uero
 de uermibus aliqua subiūgam: sic
 q distinctionē concludam. **De uerso**
ne qui persecutus est theodericum
cognomento cancer. **lxvii.**
 in uilla diocesis coloniensis nomine
 carpantia, homo quidam fuerat de
 quo michi non constat utrū adhuc
 uiuat, religiosus, sed cecus: theoderi-
 cus nomine, cognomento cancer.
 Hic tempore quodam iuuetutis sue
 dum in agro tribulos aridos leuasset:
 bufonē sub eis magnū offendit. Qui
 cum se contra eum in pedes suos pos-
 teriores quasi ad pugna exerisset:
 ille iratus arrepto ligno uernē occi-
 dit. Mirabile dictū. Cum theodericus
 nichil minus suspicaretur: uidit bu-
 fonē extinctū sua insequi uestigia.
 Quem cū denuo transdidisset, et mul-
 tociens concremando incinerasset:
 non tamen profecit. Non fuit locus

adco remotus neq; mūdus: qui ei ad dor-
miendū esset tutus. Noctibus per clipe-
um timore illius ad trabem suspende-
batur. Cum tempe quodam equitaret
cū alio uenatore socio suo. eiq; tanta mi-
rabilia conquerendo recitaret: ecce uer-
mem eundem ille uidit caude equi eius
inherentē: celeriusq; ad eū scandentē.
Qui mox exclamauit. **C**auē. caue: en-
dyabolus equū tuū ascendit. Mox il-
le desiliens: occidit eum. Alio itidē tēpe
sedente eo cū sortis suis. conspicatur
sepedictū uermē in poste proximi pa-
rietis. Ecce inquit ubi dyabolus ille.
Cumq; ab eo liberabor: nisi se uin-
dicauerit. Mox q; nudata coxa: sine-
bat uermē accedere. Quem cū momo-
differ. uordenem. manu iactauit: ip-
sumq; morsum celerius rasorio ad-
hoc preparato abscidens. longius p-
iecit. Et mox ip̄a presalura ob infec-
tionem ueneni ad instar pugni intu-
muit: et crepuit. Sicq; liberatus est a
uerme illo imūditissimo. Postea idem
theodericus a quodā milite innocenter
exoculatus. tante effectus est religio-
sitas: ut semper nudipes incederet:
sicq; limina btorū ap̄torum petri et
pauli. nec non et sancti iacobi apud
compostellam: multis uicibus frequē-
taret. Referam tibi nūc aliud exēplū.
De uifone qui in phiala sacerdotis reper-
n berghe uilla diocesis tus est. lxxviii
coloniensis sacerdos quidam celebrat:
homo satis mirabilis. et gule totus de-
ditus. Nolo eum nominare: spero q; ad
huc uitam suam debeat emendare. Hu-
ic consuetudo est tempe estiuo. prop̄
incitamenta gule tantū in phyalis

bibere. id est in caphys uitreis. Die qua-
dam phialam suam uino repletam
tolleus. cū nescio cui ad potandū illā
porrigeret: uifone magnus fundo isedit.
De qua uisione ualde territi. mirabā-
tur quomodo corpus tam magnum
intrare potuisset: cū eidem uasi quod
inferius diffundebatur. esset collum
longū et exile nimis. Cumq; sacerdos
non posset uermē eicere. neq; uas uel-
let frangere: in locum unde ip̄m tulerat
reposuit: et post horam reuersus:
nichil in eo reperit. Admirū liquor ille
miraculose conuersus fuerat in uer-
mem horridū: ut eius exemplo sacer-
dos abhoreret ebrietatem. **De uifone**
qui repertus est sup altare iudeorum

cu celebrarent stenophyga. lxxix
Non est diu q; per huiusmodi
uermem deus iudeos qui corpore et
cultu omnino imūdi sunt: miraculo-
se satis confudit. In uilla proxima q̄
wintere nominatur: tempe quodā
iudei illic cōmorantes in domo cuius-
dam militis quam condixerant. q̄sdā
sollemnitates celebrabant. Cumq;
altare pannis multis ac mūdus ope-
ruissent: tempe sacrificii uespertini
simul intrantes. sacerdos ad altare
accedens. postq; pannos reuoluit:
sub eis circa mediū altaris maximū
uifonem inuenit. Qui cū ex nimio
horrore clamasset: accurrere iudei. ac-
currerūt et xp̄iani: nec potuit latere
uisio tam monstruosa. Phores em̄ mi-
lites et eorū uxores ad spectaculū con-
fluxerant: qui in risum resoluti. ui-
deorū confusionem augmētauerūt.
Per quos etiam recitatum est tunc

temporis dño geuardo abbati nrō: a quo ego audiui. Noueris etiam uermes uenenatos. aliquas uirtutes habere naturales. *De serpente qui vulnus satellitis suū et sanauit.*

Reculit nobis henricus .lxx.
De foresto miles honestus et uerax: rem de serpente mirabilem. *Satelles inquit quidam iuxta nos anno preterito vulneratus in latere et male sanatus: erumpente sanie amplius torquebatur. Die quadam eū nudato latere super truncū succise arboris se reclinasset. ut sanies efflueret: obdormiuit. Interim serpens aduenit: et vulnus suū. Expergetactus ille. serpentem excussit. Et hoc territus fuisset propter uenerū: magnū tūmor sensit remediū. Suasum est ei ut demuo in eodem loco. predicto nrō colubro copiam sugendi daret: forte sanitatem omnino reciperet. Quod ita factum est. Sanissimus uero effectus. in tantū a serpente cepit diligi: ut uix in aliquo loco dormire posset. quin ad eius lectum ueniret. Cuius consortiū homo abhorrens. prouinciam mutauit: interimq; per annū fere dimidiū illum non uidit. Reuersum demuo serpens sequitur: et cum non posset intrare ubi ille cubabat. mane ante ostiū repertus est. Suasū est ei ut monstrū occideret. Respondēte illo. curatorem meū non occidam: tandem inopportunitate serpentis exasperatus. occidit illum. Sicq; ab eo liberatus est. Quāntū serpentes hōib; parcauit. duobus tibi pauidam miraculis. *de matrona flandrensi que i**

orbina serpentem bibit et in partu illū

Matrona effudit. .lxxi.
Quedam in flandria sicut inq; audiui a wigero monacho uilariensi cum infantem peperisset: circa illius corpusculū serpens maximus se cōplicauerat. De quo cum disputatum fuisset. quomō foret sine periculo in fractis abstrahendus: consilio cuiusdā gladius super eum positus est. Ad cui frigiditatem coluber territus se erexit: et ab infante cecidit. Qui baptizatus: paucos superuixit dies. In orbita eundem serpentem matrona fertur bibisse. *Item de uulnere cui dormiēti serpens p os ingressus est et in partu*
Simile pene egressus. .lxxii.
Contigit in dyoceli traiectensi in uilla dulce. Nutrix alardi nouici nostri sicut ipse michi reculit. cū quadam die iuxta aluicola apum dormiret: ingens serpens per os uentrem illius intrauit. Adueniente eius marito ut dormientem excitaret: uidit caudam ad mensuram digiti eiusdē serpentis adhuc superesse. Quem cū retrahere non posset: illa euigilauit dicens. Valde in cōmode soporata sum. Et noluit ei maritus indicare quod acciderat: ne ex ipso timore moreretur. Erat enī uicina partui. Cui a matre consilio uiri lac et dulcia queq; ministrabantur: ut serpens eisdem potatus quiesceret. In hora uero partus: mulier cum infante serpentem effudit. Quem cum uir extracto gladio expectasset. et ille sicut est naturaliter prudens ad feminā rediret: preoccupatis eius itinerib; occisus est. Si oīa recitare

uellem que meis temporibus miraculose
 id est contra solutum nature cursu facta
 sunt: ante me tempus deficeret quam co-
 pia dicendum. Interim ista teneas. In his
 delecteris: quia ad ea que magis utilio-
 ra sunt festino. Quia scriptum est de
 deo. merentote mirabiliu eius que
 fecit: horu que dicta sunt recordemur
 dicentes cum propheta. Tu es deus qui
 facis mirabilia solus. Non nobis dñe
 non nobis: sed nomini tuo da gloria
 Nomen patris xpi est: per que facta
 sunt omnia. Cui cum eodem patre et spu
 sancto honor sit et imperiu: per omnia
 secula seculoru. Amen. *Explicit decia
 distinctio de miraculis.*

*Incipiunt capitula vnderime disti-
 cionis in qua tractandum est de
 morientibus. .j.*

- D**id sit mors et vnde dicatur. et
 de quatuor generibus morientiu. .j.
- D**e morte meyneri sacerdotis .ii.
- D**e claustra. .iii.
- D**e morte ylenbarði sacriste eiusde cenobii.
- D**e morte sigheer monachi. .iiii. .v.
- D**e morte adolescentis laici cum quo an-
 geli cum moreretur loquebantur. .vi.
- D**e oberto conuerso qui moriens celeste
 audiuit armoniam. .vii.
- D**e conuerso ceco qui audiuit angelos
 officia exequiaru compleere. .viii.
- D**e morte fratris hildebrandi cuius animi
 in specie pueri speciosi conuetus candida
 torum deferebat. .ix.
- D**e conuerso mortuo circa cuius corpus
 frater wernerus candelas stare uidit.
- D**e morte herwica prioris. .x.

- D**e morte meigozi conuersi qui ad
 mandatu giselberti abbatis reuertit. .xi.
- I**tem de morte gozberti conuersi qui reu-
 uiscens uisa reuertit. .xiii.
- D**e finali contricione sacerdotis quandoq
 nigri monachi existens. .xiiii.
- D**e rudingero monacho cui beatus dauid
 finem suu predixit. .xv.
- D**e morte gerungi conuersi quem hoies
 nigri et uultures morientem obseruabant.
- D**e morte conuersi super quem
 residebant corui cum agonizaret qui a co-
 lumba expulsus fuit. .xvii.
- D**e morte kononis de malebergh mona-
 chi in claustra. .xviii.
- D**e morte ludolphi monachi de porta.
- D**e morte alardi monachi de
 lucka cui xpi cum uire et scis morien appuit.
- D**e milite occiso qui ad inuoca
 tionem diuini nominis saluatus est.
- D**e frisione qui sine sacramentis
 obiit. satis a filio monitus. .xxi.
- I**tem de frisione occiso qui ante mortem
 omnia sacramenta suscepit. .xxii.
- D**e wigero milite qui a saracenis occisus
 est.
- D**e theoderico de culant
 qui orans ad sepulchru domini ut morere-
 tur precibus obtinuit. .xxv.
- D**e morte monachi de oelburgh qui ui-
 uere recusauit propter inordinatu abbatu.
- D**e abbate qui in bauuaria
 incendio suffocatus post morte miracula fe-
 cit.
- D**e morte inclusi de sco
 Maximimi in Colonia. .xxviii.
- D**e morte demencie sanctimonialis
 niuelle circa cuius corpus inuenti sunt
 nouem circuli ferrei. .xxix.
- I**tem de osilia leodicense que circulis
 ferreis se ligauerat. .xxx.

De morte gerbrandi abbatis claricampi. **xxx.**
 De morte udellolais sanctimonialis. **xxxi.**
 De morte coradi cellaxii nri. **xxxii.**
 De morte comadi monachi nostri quem richwinus uocauit. **xxxiii.**
 De conuerso de Cumia qui propter obolum reuersus est ad corpus. **xxxvi.**
 De monacho qui propter cucullam qm moriens exuerat prohibitus est intrare paradysum. **xxxvii.**
 De ciue strazburgense cuius anima ad corpus redit. **xxxviii.**
 De magistro thoma theologo qui uidit dyabolum in morte. **xxxix.**
 De usurario metense cui mortuo crumena cum denarijs consepulta est. **xl.**
 De usuraria in frechene que mortua denarios numerantes imitabatur. **xli.**
 Item de usuraria de bachem cuius aia a demonibus in specie coruoru euulsa est. **xlii.**
 De theoderico usurario qui moriens denarios masticauit. **xliii.**
 De morte walteri clerici dispensatoris iuthary prepositi bunensis. **xliiii.**
 De morte godefridi canonici sancti Andree in colonia. **xlv.**
 De morte hermani secundi decani in colonia. **xlvi.**
 De morte legiste in saxoniam cui morientis lingua diuinitus subtrahata est. **xlvii.**
 De henrico rustico qui moriens uidit capiti suo lapidem ignitu imminere p que alienos agros proprio subtraxerat. **xlviii.**
 Item de rustico cui dyabolus palum igneum mittere in os morienti minabatur ob eandem culpam. **xlix.**
 De clerico mortuo qui rediens se indicatu et in manus impioru traditu exclamauit.

Item de clerico moriente qui se tuba infernalem audiuisse testabatur. **li.**
 De morte comitis fulkenis heretici ob blasphemiam occisi. **lii.**
 De morte iohannis dani qui dyabolum uidit in morte. **liii.**
 De quodam seruo quem duo canes cu se episcopum simularet lacerauerunt. **liiii.**
 De morte Bernardi monasteriensis ciuis qui sorariu suu occidit. **lv.**
 De latronibz colome in totis positis. **lvi.**
 De rustias qui post mortem in sepulchro contendebant. **lvii.**
 De subita morte conuersi conspiratoris. **lviii.**
 De morte canonici qui uelatam sanctimonialē stuprauerat. **lix.**
 De morte puelle in cuius sepulchro canes semuicem inuordebant. **lx.**
 De muliere maga quam demones transferebant. **lxi.**
 De hospitalario qui serpm in aqs suffo. **lxii.**
 De matrona agonizate quam mors desecans clericu iuxta se stante. **lxiii.**
 Item de monstro quod in specie femine interfecit familia duaru curiaru cum in eas respiceret. **lxiiii.**
 Item de monstro quod bunc de vno sepulchro exiit et aliud intrauit. **lxv.**
 De monacho qui in alna cadens exspirauit dum legeretur euuangelu. **lxvi.**
 vigilate quia nescitis. et cetera. **lxx.**

De morte gregory armeny quem mater defuncta uocauit. **lxxiii.**

ndecima hora
diei. solem tra
hit ad occasum
Hec est etas de
crepta: q̄ mor
ti uicina est.
Non sine mis
terio in vnde
cima distinctio

de morientibus tractandū suspicor:
quia vnderarius eo q̄ denariū ī quo
precepta legis diuine consistūt. pri
mus: ascendat: transgressionē de
signat. Per transgressionē enī protho
platorū: mors introiuit in orbem
terrarū. Vnde mors a morſu nomē
accepit. Mor ut homo pomū uetite
arboris momordit. mortem incurrit:
et tam se q̄m totam suā posteritatē
necessitati illius subiicit. Dicitur etiā
mors ab amaritudine: quia ut dicitur
nulla pena in hac uita amarior
est. separatione corporis et anime. Sūt
autem tria genera mortis ut dicit y
sidorus. acerba. imatura. naturalis.
Acerba infantū. imatura iuuenū.
naturalis senū. Et quia de morientibz
loqui propontur: noueris quatuor
esse genera hominū morientū. Qui
dam bene uiuūt. et bene moriūtur.
Alij et male uiuūt. et male moriūtur.
Alij male quidem uixerūt. sed dei grā
bene moriūtur. Et sunt qui quidē bene
uixerūt: sed iusto dei iudicio male mo
riūtur. Hanc diuersitatem per ezechi
elem dñs satis expressit. Audi ergo.
Petrus bene uixit: et bene finituit.
Symon magus contrario male uixit
et male finituit. Iacō in cruce male

quidem uixerat: sed bene consumauit.
Nicolaus aduena creditur prius bene
uixisse: sed non bono fine concludit.
Mo. Que est mors bona. et que est mors
mala? **Mo.** Qui in caritate deditur:
per lumen eius uidebit lumen eternū.
Hinc est q̄ foris morientes lumen ar
dens tenent in manibus. Qui uero
sine caritate moritur: mittetur in
tenebras exteriores. Vna enī sentētia:
omnis hec diuersitas concluditur.
Qualem inquit te inuenero: talem
te iudicabo. **Mo.** Satisfactū michi
fateor: per sententias: nūc precor ut
exempla subiūgas. **Mo.** faciam q̄
hortaris: et hoc scdm ordinē predic
torū. Quā p̄iosa sit in conspectu dñi
mors sanctorū eius. et mors p̄corū
q̄m pessima: subiecta declarabit: exē
pla. **De morte meyneri sacerdotis**

Em h̄m̄enrode. Capl. ij.
Quo tempore quo beatissimus
dauid monachus claustrensis ab hac
luce migravit: facta est in eadem domo
que alio nomine h̄m̄enrode uocatur.
mortalitas magna. dño eligente sibi
eos quos uita cōmendabat sanctior.
Frat ibi sacerdos quidam nomine mey
nerus. q̄nq̄ ecclesie sancti symeonis i
creueri canonicus: et salutari amon
tione sancti bernardi abbatis ad ordi
nem conuersus. Amplius q̄m triginta
annos in ordine fecerat: et per pluri
mos labores ad sublime sanctitatis
culmen peruenerat. Cumq̄ in eadem
domo ob suam probitatē ad diuersa
electus fuisset officia. omnibus irrepre
hensibiliter am̄ministratis. grauit̄
infirmatus: mortem adesse dolor ue

hemens indicauit. Cuius labores abbas considerans, in domū secretiorem eum poni fecit: quatuor ad ministeriū eius deputatis. Ille uero licet de solitudine gauderet: tristabatur tamen de exhibito honore, dicens abbati. **Frēs isti uigilando atq; laborando sūt lassī: neq; michi sunt necessarii. Grata est michi solitudo: neq; minus solus ero cū solus fuero. Non enī solus est: cui presul et custos est dñs. Si careo hōm obsequio: credo q; non deerit presidū de celo. Abbate recedente, et ad sermōes eius minus attendente: ipse fratres abire compulit, lucernam q; extinguit. Media nocte priore iubente in eādē domū ad dicendū horas minuti cōueniūt: et ignis accensus est q̄a hypemis erat. Dictis matutinis uisitauit eum prior: fratribus lectum eius circūstātib;.** Quibus ait. **Nocte ista sollempnizabam. Si centū linguas haberem, interne iocunditatis gaudiū explicare non possem. Vidi deificū lumē, audiui celestem armoniam: interfui choris psallentiū in celo. Ach qm̄ ordinate, qm̄ distince, qm̄ reuerenter psallebant. Voces quidem erant multe et diuersę: sed quemadmodū in cathara uarietas cordarū unifornē reddit cōcentū: ita concors illa diuersitas i unā conueniebat melodīā: supra humanū sensū delectabilem. Grauib; succinentibus, puellares uoces ascendebāt: facientes dyapason. Cuius organi suauitatem: humana infirmitas estimare non potest. Admiranti michi super his: astitit quidam in habitu uenerabili dicens. **Hec est laus uerbi dei. Et cū****

hec dixisset psallentibus aduictus est: et tota uirtute psallebat. **Interea gratum occurrit spectaculū. Videbā strātam speciosā super me directā: iter e terris in celū prebentē. Unus ex nr̄is subito de medio factus: hanc ingressus superna regna petebat. Ieta bundus et laudans, angelorū uallatū copys: nullū q; passus omnino discrimen celo receptus est. Verumptamen frater ille non est designatus ex nr̄e. Qui autem calumpniabātur fratres nr̄s duo obitantes, scilicet q; defūctis fratribus debitam pensionem negliger perfoluerent: et ueteres tunicas non statim cum nouas reciperent redderent. In altero me reprehensibilem doleo: propter urgentes enī causas, missas nondū perfolui quas debeo: sed qm̄ plura psalteria dixi. Deo enī gratias ago: labia mea nūq̄m otiosa fuerūt, a laude dei. Hec prosecutus est: et consequenter ab hac luce subtractus. fide fecit dictis. **Auit de eo q; in exterioribus agens, sepe per diem duo psalteria dicere solitus esset. Persequūtū est q; frater ille qui subito de medio factus cū honore celesti deduci uisus est, qm̄ ineyerū eleganter expressit, euidenti declarans iudicio: q; uelocius morte subueniente sine omni discrimine transiturus esset de pressuris ad gloriā, de morte ad uitam, de mūdo ad xp̄m: cui est honor et imperiū in secula seculorū amē.****

de morte ysenwardi sacriste eiusdem
Agrotabat cenobij. iii.
Qui in eodem cenobio sacerdos ysenwardus nomine, custos ecclesie, plus qm̄ tricēsimū annū agens in ordine:

et ad extrema per ductus est. Media nocte cum super eum ministrorum uigilaret diligentia: audierunt eum leui susurro uerba sonare. Trementesque memoriam proptinus aliena loqueretur: ore loquentis aure adhibita. intellexerunt uerba sublimia edificacionis plena. de gloria celestium et inenarrabili leticia sanctorum. Dignum ergo iudicantes testem hys idoneum adhiberi. nunciauerunt abbati: qui statim uocatus affuit. Interim cecidit horologium. et occasione sumpta sic facti cepit. Ach quoniam suauem noctem exegi. quoniam delectabili horologio temperando operam dedi: quoniam dulces concentus audiui: choris in celo psallentium interfui. In fatigabiles deum laudare non cessant: quia quanto plus laudant. tanto plus crescit amor laudandi. et ineffabili modo hoc prouenit in usum gratissime quietis. quod nunquam uacant a laude creatoris. Hys aliisque multis dictis. faucibus arefactis uerbisque exhaustis: defecit loquens. Post modicum uocante domino sancta illa anima carne soluta est: ad dolores corporis ultra non reditura. sed ut credimus immortalitatis luce uestienda: et perhennium gaudio suauitate reficienda. **de morte**

Sigeri monachi de claustris. iiii.

Sigeri in eadem domo sacerdos nomine sigerus. etate iuuenis. amator ordinis. sui corporis seuerus castigatoz: qui inter cetera opera uirtutum. sanctam dei genitricem et uirginem mariam ardentem diligebat: et quibus poterat modis alios ad amorem eius accendebat. Cum autem ac-

cessione sue hora inimebat. eo quod infirmaretur et languor esset fortissimus: quidam conuersus homo sancti huiusmodi uisionem uidit. Visa est et tabula defunctorum pulsari: et ire cepit ad munientium fratris exitum. Et transitum habens per palatium operis mirifici. inuenit residentem in eo matronam reuerende dignitatis. cuius facies angelicam referebat gratiam. et niuem indimera candorem. Denique tante diuinitatis presentia ausum prebente propius accedit. et familiariter uerba conserit dicens. Amantissima domina. quid cause habes ingredi ad nos. cum hoc non sit licitum matronis? Et illa. Speciali inquit iure fungor in domo ista: et uenio uisitare meos familiares et domesticos. Ille pro fratribus gerens sollicitudinem. ait. Ecce fratres nostri decedunt. iuuenes et senes et mediocres: et non est personarum acceptio. Quid inde nobis sciendum est? Et illa. Debetis decantare. te deum laudamus. Cum plura responderet: hec tantum uerba retinuit uir simplex et sine literis. Interim uo pulsata est tabula: et credimus patris dei genitricem utpote matrem misericordie fidei suo in morte non defuisse. **de morte adolescentis laici cuiusdam angeli cum moreretur loquebatur. v.**

Sua tempestate uenit ad conuersionem adolescens laicus. carnis integritate seruata: quod est magni diuine misericordie beneficii. Hic cum se caplo presentasset: consequenter languore correptus iunctus est. Quo iuncto: alius defunctus est. Cuius ex-

quus cum omnes interessent. infirmis interim sine custode relictis; audiuit a dolescens ille choros angelorum obsequia funeris agentium. et suauitate psallentium nimis delectatus est. Insuper quidam ex ipis presentialiter astiterunt ei: et allocuti sunt dicentes. Amice tu quid dicas: Placet ne tibi hac uice uenire ad nos: Et ille. Vehementer cupio dissolui et esse cum christo. Et angeli. Esto paratus. expletis presentibus exequiis: statim nobiscum ibis. Ille promissi haut dubius superni futurorum gaudiorum primitias iam corde presentiens: letus et hylaris redeunte infirmario rempandit per ordinem. Et adiecit. Sternite matiam. et pulsate tabulam. et que paranda sunt parate celerius: iam enim iturus sum ad dominum. Quod et ita factum est. **de oberto conuerso qui mouens celestem**

Scat in auduit armoniam. vi.
 Eadem domo laicus conuersus nomine obertus. uir moribus ornatus et actione circumspectus. a primis adolescentie annis deseruiens in ordine: ad omne iubentis imperium hylaris et promptus. Hic annis circiter triginta cum fratribus infirmis tam deuotum quam sedulum exhibuisset obsequium: ipse quoque diuersa inequalitate correptus est. et in magnis laboribus supiuuens annis quasi uiginti longum trahebat martirium. Verum tamen haec corpe inualidus. animi prouidentia non deerat. fratrum necessitatibus prudenter disponens omnia. Tandem languore inualecente: diem suum functus uita simul et doloribus ereptus est. Nocte beati stephani que proxima est natali

domini. pulsata est tabula defunctorum pro eo: et surgentes festinater aduenierunt fratres. orationibus munientes fratris exitum. Positus super matiam. extremum trahens spiritum. Dicta letitia cum adhuc uiuere uideretur: incepti sunt septem psalmi. Inter dicendum tamquam de leui sompno excitatus reuixit. circumferens oculos: iubente abbate repositus est in lectum suum. Quidam autem manserunt circa ipsum: cupientes audire aliquid ab eo. Postquam autem sibi reditus est: ita dicere cepit. Hic ego quid facio: Certe hic esse nolo. modo eram inter angelos. celestis armonie suauitate demulcebar: deputatus enim beato prothomartiri stephano. glorie ipsius consors et collega futurus. Hic ego quid facio: redire uolo. Post modicum uerum tabula pulsata est: et feliciter obdormiens in domino. prehabiturus in sorte sanctorum. **de ceto conuerso qui audiuit angelos officia**

in eadem exequiis complere. vii.
 In eadem domo cetus quidam conuersus fuit. cui deus interioris hominis lumen contulit: dampna corporis celesti munere commutans. Dedit enim ei diuinas uidere uisiones: aliquando gloriam sanctorum frequenter penas malorum: assidue ipsum demonem flammis omnes globos eructu autem. Mira sunt haec et munera dei. Ea tempestate cepit iste in exequiis defunctorum audire choros angelorum psallentium. modo cum monachis modo diuisim. Cum autem efferebantur corpora precedente conuictu. manebant angeli in choro. exequiarum officia complentes. Inter sanctus et pater noster

ineffabiles solebat audire iubilos: et
 supra humanam estimationem dulces.
 Hec celestis modulatio post deposicio-
 nem domini dauid. dulcor et magis intel-
 ligibilis audiebatur. Diligenter autem
 premonitus est ab abbate. ut diuine
 gratie gratus existens. omnem humanam
 gloriam excluderet: diuinum apud se
 munus occultans. nec sanctum daret
 cambus. Et respondit se tantum hoc
 unico fratri suo carnali dixisse. Et in-
 telligit abbas lapsum hominis. Post
 dies aliquot reuerso abbate. humili-
 atus coram eo. celesti se carere benefi-
 cio lacrimose confessus est. Et illucta
 ei graui penitentia. que superbiensi
 subtrahata fuit. penitenti restituta est
 gratia. *de morte fratris hildebrandi cuius*

sancti in spe uerit speciosi. dicitur candidator
Qum in extremis *deserebat. viii.*
 ageret frater hildebrandus. ca-
 bula pulsata conuictus accurrat. Quo
 morientem circumstante. et exequias
 celebrante: stetit frater quidam inter
 alios. cui talem uisionem dominus ostendit.
 Vidit. et ecce alius conuictus supueit
 hominum albatorum: qui in loco quo
 moriens iacebat speciosum ualde
 puerum accipiens: cum gaudio mag-
 no et cantibus abiit. Itaque genuina se-
 lias huius fratris substantia. a genio
 conuictu delata atque deducta est. *No*
Quid est quod in quorundam uultuum
 morte tam mirifica uidentur: *Mo*
Vna causa est. ut latens sanctitas
 morientium uiuentibus manifestetur.
 Alia. ut eorum uirtutes quibus hoc
 meruerunt imitentur. Tercia ut uul-
 torum innocentia demonstraretur. *Dec*

in causa. de conuerso mortuo circa
cu corpus candelae stare uise sunt.
 In eodem cenobio quodam fratre. *ix.*
 fauore nomine wernerio. conuersum
 aliquem quidam ex fratribus calump-
 niati sunt sine causa: ita ut eiceretur
 ab illis. Contigit post hec ut frater de-
 moreretur: et iam dictus wernerus
 interellet commendationi eius. Mors
 autem tunc erat. ut aliquo super matram
 posito. fratres sicut occurrerunt ita
 sine ordine steterunt: laicos fratribus
 circa monachos stantibus. Corpore
 mortui loto. uidit idem wernerus
 multas candelas circa feretrum stantes:
 et omnes ardentes. In parte autem qua
 ipse stabat omnes candelae extincte sunt.
 Unde miratus et territus. cum corpus
 in ecclesiam delatum fuisset: ipse do-
 minum sifridum traxit in partem. con-
 fessionem fecit. extinctionem candelarum
 peccatis suis imputans: et innocentie
 fratris manifestande. Reuersus in
 ecclesiam. candelas inuenit: et omnes
 ex omni parte ardentes uidit. *De*
morte herwini prioris. x.

Anno preterito defunctus est ibidem
 dominus herwicus prior. uir gran-
 deuis et circa disciplinam feruentis-
 simus. Qui cum sero putaretur mo-
 riturus esse: multis qui conuenerat
 clara uoce dicebat. Non modo mo-
 riar sed crastina die hora nona ero
 ante summum iudicem: de omnibus opo-
 ribus meis ibidem redditurus ratio-
 nem. Eadem siquidem hora exspira-
 uit. In cuius transitu quidam confessi
 sunt se angelos audiuisse. *No* **Sancti**
mortui qui sic in domino moriuntur. Mo.

Quanta sit in dno morientium beatitudo subiecta declarabit exempla. **De morte mengozii q̄ reuerti ad mādānū**

In sepelito abbatis. xi.
 In sepelito claustris quidam fuit noie mengoz. uir simplex et religiosus: in coquina comictus seruientis. Accidit ut die quadam cum iuuenē quodā monacho. ebdomadario coquine hngna maderet. Qui cū minus caute pedem ad scandendū seruaret: monachus eūdem pedem diuisit. Deportatus in infirmitoriū cum nimis torqueretur. iunctus est. Instante tempore eundi ad caplin generale: dixit ei bone memorie dñs giselbertus abbas. Frater mengoz. non debes mori: sed expectabis me. Respondente illo. si in me fuerit sciam: subiūxit abbas. Ego precipio tibi. fuit ergo ad caplin. et moratus est diuicius. Reuerso eo et ueniente ad portam: pulsata est tabula et campana. Interrogauit abbas cui pulsaretur. Dicente portario: quia fr̄ mengozo. respondit abbas. Ego deberem ei adhuc loqui. festinansq̄ ad orationem. cū uenisset in infirmitoriū: ille exspirauerat. Et cum se inclinasset ad mortuū: alta uoce dicebat. Frater mengoz. Et non erat ibi neq̄ uox neq̄ spiritus. Cumq̄ sedo idem nomen repetisset: respondit prior. Nolite uos fatigare. exspirauit em̄. Tūc abbas se ad illius autem magis inclinans: clamauit dicens. Ego tibi preceperam ne morerere donet uenirem: iterum ego tibi precipio ut respondeas michi. Ad quod uerbū ille quasi de graui sompno excitatus: oculos

aperuit et ingemuit. Och pater inquit quid fecisti? Bene eram: ut quid me reuocasti? Vbi inquit eras? Respondit conuersus. In paradiso. Posita michi erat sedes aurea secus pedes dñe nostre sancte marie: et cū me reuocares adueuit dñs ysenbardus sacrista noster. trahensq̄ me de sede eadem dicebat. Nō hic sedebis. inobedienter huc uenisti: reuertere ad abbatem tuū. Sicq̄ reuersus sum. Attamen promissū est michi q̄ eadem sedes michi foret seruanda. Vidi eundem ysenbardū in multa gloria: in cui⁹ pede apparuit macula. eo q̄ nobiscum existens inuitus iret ad labores. Post hec cum postulasset licentiam redeundi: respondit abbas. Modo uadas in pace. Et benedixit ei. Ad quod uerbū mor oculos clausit: et exspirauit. **Itē de morte gozberti q̄ reuiuiscens uisa uitaunt. xii.**

Simile miraculū contigit in eadē domo. Cum esset ibidem nouicius dñs hermannus nūc abbas loci scē marie: sicut ip̄e michi retulit. uenit ad eum die quadam aliquis de senioribus dicens. Venite mecum. ego faciam uos audire in continenti que hūbetis audietis. Et dixit eum ad quēdam conuersū gozbertū nomine: q̄ mortuus fuerat et reuixit. Quem comitū nescio quot sunt secuti: sperantes q̄ noui aliquid essent audietis. Ad quos ille. Vos dñi muneratis ānos conuersionis uestre: alius quadraginta. alius uiginti. alius decem. Ego uobis dico q̄ hūis est manachus ille siue conuersus. qui bene vno anno. uel mense. uel quod minus est vna

ebdomada. in ordine conuersatus est.
Quibus cū amplius dicere noller: re-
cesserūt. Ad quem nouicius. Rogo uos
bone frater: ut aliquid michi refera-
tis quod me edifice. Respondit ille.
Ego cum inper infirmarer. et essem
in doloribus maximis: uenit ad lectū
meū nescio quid. Cumq; primo teti-
gisset pedes meos. gradatim ascende-
do tetigit uentrem meū et pectus: nec
tamen ex eodem tactu aliquid mali
sensi. Tacto uero capite meo mor ex-
spirauit. ductus q; sum in locū ante
missiuū et minus deliciasum: in quo
diuersi generis arbores. ac multi colo-
ris flores asperi. Occurrerūt et michi
iuuenes speciosissimi: a quibus officia-
losissime sum salutatus. et ante dñam
nrām celi reginam uirginēq; mariā
cum multa alacritate deductus. Do-
sita est michi sedes secus pedes eius.
In qua cum sederem in multa cordis
mei iocunditate: iussus sum redire
ad corpus. De quo cū plurimū dolerē:
consolati sunt me dicentes. Ne triste-
ris. quia sedes hec tibi reseruabitur:
et post dies paucos redibis ad eam.
Quos cum iturus interrogasse
de statu futuro domus nrē: responde-
runt. Bonus est status eius presens
sub abbate hoc giselberto: neq; plus
ab eis obtinere potui. Circa terciū uo-
diem rursū expirauit idem goz-
bertus. Audi miē quanta sit miseri-
cordia dei. **de finali contritione sacer-**
dotis quiq; nigri monachi extemis

Hunc aliquot annos **.xiii.**
in claustro sacerdos quidam
defunctus est: cuius uita talis erat.

In ordine quidem nigro factus fuerat
monachus et sacerdos: in quo tantū
profecerat ut prioratus officium adi-
pisceretur. Sed faciente inuidia dya-
boli et propria temeritate. desertis casti-
tatis et innocencie castris. abiit in
regionem dissimilitudinis: pactum
facere cum delectationibus suis. Ali-
quando autem penitencia ductus: p̄
monstratensis ordinis regularis ef-
fectus est. Rursūq; circumuētus
a sathana: in pristinos cecidit erro-
res. Dehinc ad nrām ordinē se contu-
lit. Iterūq; factus apostota uilis.
uoluptatibus frenā laxauit: non
erubescens domesticam uxoris coha-
bitationē. Nonnullis diebus istis
respectus a deo patre luminū. seculū
cum concupiscencijs deseruit: ueni-
ens q; hēmentode ingressum petiuit
et obtinuit. Mor ad arma peniten-
cie conuolans: confessionibus assi-
duis. lacrimis. oratione. et ieiunijs:
omnibus uere penitendi formam
prebuit. Decurso breui tempore: ā
no necdum dimidiato. tactus infir-
mitate lecto decubuit: uon tamen
indulgentius circa se agens. ceptū
uiriliter consumabat agonē: mō
psallens. modo orans. modo sanctā
rei genitricem mariam salutans.
Habebat etiā quosdam ipsius salua-
ciones. sine quibus nec uigilans nec
dormiens inueniri poterat: quas
ante horam exitus sui collo suo cir-
cumligauit in testimoniū fidei
et bone spei sue. Rogabat autem as-
sistere sibi dñm abbatem cū paucis
fratribus: quib; sic prolocutus est.

Reuerende pater et dñi. peccator ego et penitens. testes uos michi apud deum esse cupio sincere confessionis et uere penitentie. Paratus enim sum ad omnem satisfactionem. quolibet tormēta quolibet subire labores: si deus michi uitam donauerit. Nichil durū nichil difficile. nichil impossibile amant et uere penitenti. Sic uere compunctus et uere penitens benedictiones et gratiarū actiones adhuc in ore habens: deo felicem reddidit spiritum.

Flou. Puto qd hy qui sunt in fructuone. sepe pro suis fratribus adhuc peregrinātibz deum exorēt. **Mo.** Hoc sermo sequens declarat. **De rudingero mo cu bēs dauid finē suū p̄dit.**

Huit in eodem claustrō. **Am.** monachus quidam rudingerus nomine: sed in nomine suū rudis satis in conuersatione. In ordine sūcē minus ordinate uixerat: et quod deterius erat sepius apostotando. tempore penitentie sibi concessē inutiliter consumpsit. Circa finē uite sue reuersus et ceptus: ydropisi morbo percussus est. Qui cum die quadam ante lectū suū sederet et orationes aliquas diceret: beatus dauid ante annos decē defunctus in effigie nota ingrediens cum duobus equis defunctis. ait. fiat rudingere: quid agis aut quomodo habes. Sic respondebat illi. Sicut homo pauper et infirmus. Corpus per tumorem distenditur: et quod me plus angit. multorū criminū mole conscientia grauatur. Quē sanctus consolans dixit. Qui quidem male uixisti: sed hodie scias te moriturū.

Ego dñam meam sanctam mariā dei genitricem. et reliquos sanctos pro te rogauit. et duos eos inueni: et nisi exauditus fuero totū celestem exercitū mouebo. Sic qd disparuit. Quod cum ille dño hermano abbati quōq; sanctorū apostolorum decano tunc priori in hēmentode recitasset: respondit ille. Bone dñe rudingere uos estis uir proeete etatis et infirmus et cito moriemini: nolite dicere nisi ueritatem. Bene nouerat uitā eius. Respondit infirmus. Si non fuero mortuus hora nona diei: falsa sunt que dici. Quid plura. Hora predicta monachus mortuus: et de uisione prior certificatur. **Mo.** Puto demones multū fecerere cū tales eis subtrahūt. **Mo.** Sicut s̄i angeli morientū animas deducere nitūt in celum: sic angeli mah eas detruere conantur in infernū. **de morte gerūgi conuersi quem hoies nigri et uultures obseruabant. xv.**

Mortuus est in eadem domo qdā conuersus nomine gerūgius iste ante conuersionē quorūdam eius coporū treuerensū. succellere tamē fuerat dispensator: et durus uarpe rū exactor. Tandem quorūdam amonitione persuasus. hēmentode uenit ubi in habitu seculari tempore aliquāto de proprio uixit. Factus graui infirmitate: magis timore gehenne qm amore paritē habitū induens: in infirmitatē conuersorum deportatus est. Qui cum ad extrema deuenisset. et in lecto suo solus iaceret: aspiciente quorūdam

conuerso nomine ludone: vultures
 aduolantes, in puca lecti eius resede-
 runt: cum quibus homines tetri,
 magni atq; deformes nutantes, cu-
 dem circumsteterunt. Iam dictus ludo
 de uisione primū admirans, & post
 paululū q̄ demones essent qui mori-
 entū animas quasi elatum presto-
 lantur recogitans: alta uoce clama-
 uit. **Quid statim ibi o dñi? Egre-
 ditur.** Qui dñm minime obediret:
 secundo clamauit. **Ego uobis pre-
 cipro in nomine dñi ut exeat. Ad**
 quod uerbū mox uici egredientes, &
 vultures auolantes: inuicem com-
 paruerūt. **Iacebat autem idem ludo**
 infirmus in lecto opposito, uir senex
 et religiosus: corpore uirgo. **Quātū**
 uero agonizantib; fratrum prese-
 ctiū prolixo oratio: eadem uisione de-
 clarabitur. **de morte conuersi super**
quem residebant corui cū agoniza-
ret q̄ a colūba expulsi sunt. xvi.

Circa idem tempus alius qui-
 dam conuersus illic morieba-
 tur. homo ponderosus et tardus: et
 ideo ceteris despectus. Qui cum po-
 situs fuisset super mattam, finisq;
 eius adesset: duo corui aduolantes
 iniquitate grauauerūt circa illū: tādē
 in trabe que capiti eius inniebat,
 residentes. Quos ut uidit frater hē-
 ricus cuius sepe in superiorib; me-
 mini. demones illos esse suspiciens:
 quid miri facturi essent exspecta-
 uit. **Interim pulsata est tabula:**
atq; de conuentus. Cumq; cruce
transferebatur, columba in uca illā
procedens, ostiū infirmorum prior

intravit, et super iam dictam trabē
 uoluitans: inter eosdem coruos media
 resedit. **Cumq; cum illis decertaret,**
 hinc inde alis eos uerberans, tandem
 adeptā uictoria et de domo elimina-
 tis: quā in loco coruorū tam diu resi-
 debat, donec conuersus exspirasset:
 et donec locus et feretro impositus
 eodem loco restitutus fuisset. **Quē**
 cum in oratorū fratres deportaret,
 columba eadem auolans cruce
 precebat, sicq; inuicem comparuit.
Quantū illic sic demonū conuulsū
ubi hī moriūtur qui eis seruierūt:
 sermo sequens ostendet. **de morte**

Hononis de malberg mōchi i clau-
 tro. xvii.
Bquo dominus de malberch, uir potens et diues
 in seculo, tam ualens in militia ne-
 dicam in malicia, quā uigens in pru-
 dentia seculari, ante finem uite in
 hēmenode habitū suscepit regula-
 rem. **Et quia temporis longinquita-**
te non poterat, morū probitate dies
suos diuiditare satagebat. Vni adeo
profecto, q̄ qui uocauerat eum ad
suū seruitiū non solum ei ueniam
prestitit delictorū: sed et tali ordine
precoquitū ei fecit finem suū. Habe-
bat conuentus protholariū pulcher-
rimū: quem equitae sue propter seu-
nobilem deputauerat. Quem cū ut
nobilis henricus de ysenbergh concu-
pisceret: neq; precio habere posset, hoc
actum est, ut absconle subtractus ei
transmitteretur. Quem cū minime
redderet, missus est, predictus hono-
qui eidem henrico fuerat in seculo
amantissimus. Et cum nichil proficeret:

uidens hominē obstinatū. irruente in
 se in post patuit spiritu dei. ad diuinū
 eum iudiciū appellauit: diem ei pre
 figens. **H**enricus uero appellationē
 contempsit: et homo domū rediens oī
 bus modis quibus potuit. ad eundē
 diem se preparauit. Dicebat igitur
 abbati. **D**ñe sexta feria crucē accepi.
 sexta feria transfretauit. sexta feria ī
 capella mea me uobis tradidi: sexta
 feria habitū suscepi regularem. deus
 sexta feria laborū meorū michi resti
 tuer mercedem. **E**xpletus uero in tribus
 annis in sancta conuersatione: febre
 correptus est. **V**isitatus ab amicis:
 se dixit tertia die moriturū. **E**t factū
 est ut moreretur die tertia sicut ipse
 predixerat. **E**o tempore erat mulier
 oblecta in meyen que hora mortis
 eius liberata est: et uenit ad sacerdo
 tem suū dicens demonē exisse. **P**ost
 paululū uero rediens dyabolus: gra
 uis uerare miseram cepit. **A**dducta
 est ad sacerdotem. qui quasi conuicia
 is cum dyabolo cepit eum interroga
 re et dicere. **M**iser tu eretas. **I**ta est
 inquit. **E**t ubi ait fuisse infelix. **R**es
 pondit hēmentose. **E**t quid inquit
 ibi fecisti? **A**d quod dyabolus. **R**oni
 cho ibi iacebat super matham: et de
 bebatur mori. **A**d cuius transitū festi
 nantes pene quindecim milia sociorū
 meorū. cū maximo tripudio hic tra
 sibat. **E**t uidebar michi nūquam
 gaudiū aliquod habiturus: nisi cū
 eis iuissem. **S**ciens autem uas istud
 michi traditū me amittere nō posse:
 reliqui illud ad tempus. et iui cum
 eis. **D**ixitq; sacerdos. **Q**uid actū est

ibi: **R**espondit dyabolus. **S**i puenie
 rūt maledicti confutari illi. et circū
 stantes cadauer ita valide populare
 ceperūt: q̄ nullus nr̄m propius acce
 dere ausus fuit. **D**ixit iterū sacerdos.
Et ubi deuenit anima: **R**espondit de
 mon. **A**d pedes altissimi. **E**t uidete bo
 ni homines. quanta uobis iuria sit
 illata. **H**omo iste uobis serui erat pl̄
 qm̄ quadraginta annis. ad omnem
 uoluntatē nr̄am nocte ac die paratiss
 simus: et modo tribus annis tantū
 alteri seruiuit dño. et ille uobis abstu
 lit eum. **C**um igitur uobis anima
 auferretur: furore cōmoti. inuicem
 tota debachacione grassati sumus.
Et ego modo non habeo ubi me uin
 dicem. nisi in hoc uasculo quod michi
 traditū est. **T**ransactis autem paucis
 diebus postq̄m res p̄missa comperta
 est claustro: heruicus quidā mona
 chus per partes illas transitū habe
 bat. **Q**ui sciens quia dyabolus men
 dax est. et pater mendacii: experiri
 uoluit huius rei ueritatem. **D**iver
 tens igitur ad oblectam mulierem:
 inter signū quo credi posset q̄stuit
 a demone. **A**t ille primo noluit confi
 teri: sed a monacho iuramentis con
 strictus. dixit. quia abbatulus eius
 manū morientis in manu sua tenu
 it. **C**ui rei monachus ille constans. a
 lus eius uerbis credi posse consensit.
Henricus uero de r̄senburgh audires
 eum prefixo die defunctū. pelli sue
 ualde pertinuit: et cū multa festi
 natione ad claustrū uentens. dexte
 rā super be retentū. uindis pedibz
 manu propria ad defuncti sepulchrū

adduxit: penitentiam agens apud il-
lum. Hec michi de obitu monachoru
claustrensiū comperta sūt. Mors ko-
nonis aliorū militū obitus ad memo-
riam michi reuocat: qui male quidē
uixerant. sed felici fine decesserunt.

De morte ludolfi monachi de porta.

Erat quidam **Capl. xviii.**
miles in saxoniam ludolfus no-
mine. tirānis actioe. Hic cum die
quadam uestibus nouis atq; scarla-
tis indutus in uia equitaret: rusticū
cum curru obuiū habuit. Cuius cū
uestimenta ex rotariū impulsu luto
aspergerentur: ipse utpote miles sup-
bus cōmotus ualde. extracto gladio.
homini pedem amputauit. Qui pos-
tea deo miserante de peccatis suis dolēs:
in domo ordinis nr̄i que porta uocat
factus est monachus. Non multo post
in grauem infirmitatem incidens. cū
coctiore mala a se cōmissa deplangēt.
et maxime abscisionem iamdicti pe-
dis: infirmario se consolanti respōdit.
Non potero consolari: nisi uidero sig-
na iob in corpore meo. Et ecce post dies
paucos cicatricem ad instar filii coccinei
contemplatus est circa talū suū: in eo-
dem pede et in eodem loco ubi rustico
pedem truncauerat. Qui paulatim
cepit cōmputrescere: ita ut uermes de
eo scaturirent. Tunc repletus gaudio
ait. Modo de uenta spero: quia signa
iob in corpore meo uideo. Sicq; in mul-
ta cordis contritione atq; gratiarū
actione inualecente morbo. spiritū
reddidit. Hec michi relata sunt ab ab-
bate huonice: qui filius est domus su-
pradictę. **De morte alardi monachi cui**

xpi cum matre mortuo apparuit.

Hierius cuiusdā . **xix.**
militis mortem ualde p̄nosam
retulit michi adān monachus de luc-
ka cuius sepe uicini. Erat inquit
in saxoniam miles quidam alardus
noīe. qui uir tante probitatis fuerat:
ut in primo tornamento in quo mi-
les factus est manu propria quatuor
denari dectarios acquireret. Qui sicut
uir prudens eundem honorem tempo-
ralem non suis uiribus sed deo ascri-
bens omnia restituit: et sodalibus
cum seculo ualedicens: in lucka mo-
nasterio nr̄e religionis habitū susce-
pit. Et quia electos suos probat dñs:
tanta illū infirmitate flagellauit.
ut uermes de eius corpore indefinēter
scaturirent. Quorū fetorem simul et
horrorem cū ministri sustinere non
possent: ait abbas predicto adē. Quid
faciemus frater cum homine isto.
Respondit ille. Dentur michi quatuor
lintheamina: et ego pro xpi noīe
curam illius suscipiam. Quod cum
factum fuisset. assidua pannorum
mutacione fetorem temperauit tam
sibi qm̄ egrotō. Cumq; dies adesset re-
muneracionis tante paciēcie: ait
adē. Stermite michi mactam et pul-
sate tabulam: quia dñs uocat me.
Et fecit sic. Veniente conuentu post
dictam letaniam. cum omnes pene
ad lacrimas uerbis compunctis
mouisset: subiūxit. Modo ue dñi
mei dilectissimi. et dicite nullas nr̄as
quia saluator mūdi et gloriosa eius
genitrix uirgo semper maria. cum
angelis et multitudine sanctorū.

illuc uenturi sunt. Postea reuertuntur
cum eis: quia animam meam suscipient.
Interim dum missas dicerent sicut
michi retulit adam: alardus spiritu
propheticis omnia que in oratorio
agebantur indicauit dicens. Tales mis-
se a talibus sacerdotibus. ad talia al-
taria celebrantur. *Et miratus est ual-
de. de homine laico. Rediunte conuerti:*
ille uultu iocundo sic ait. Ecce xpc cum
matre et sanctis suis presens est. ha-
bentes manus sub mento meo: et iam
suscipient animam. *Nec michi creda-
tis: si in instanti mortuus non fuero.*
Ad quod uerbum mox exspirauit: morte
uerba confirmans. De cuius corpe
statim tantus odor exiit: ut omnes
illius suauitate reficerentur circu-
stantes. *de milite occiso qui ad inuo-
cationem diuini nominis saluatus est.*

Miles quidam sceleratissimus. *xx.*
Ab inimicis suis captus et occi-
sus est. Qui cum moreretur: hec illi
ultima uerba fuerunt. Dne miserere
mei. In cuius morte quidam obsessus
est. Quem cum post dies paucos atro-
cius ueraret. interrogatus respondit.
Multi congregati fuimus in morte
militis illius. sed quia nichil ibi opti-
num: amplius in hoc uero uascul-
lo me vindico. Requisitus de causa:
subiecit. Tria tantum uerba mo-
riens protulit: propter que potestate
meam euasit. Ecce huic preconi ob-
inuationem diuini nominis sicut
lateoni in cruce. tormentum uersum
est in martirium. *No* In hoc exemplo
satis considero: quod penitencia uera nun-
quam sit sera. *No* Duo subiugam

exempla: per que cognosces quod extre-
ma contritio sit ex multa misericor-
dia dei. *De frisione qui sine sacramen-
tis obiit satis a filio suo pimonitus.*

Tri frisia nuper homo quidam. *xxi.*
diues infirmatus est. Habebat autem
filium monachum et sacerdotem in clauo
campo domo ordinis sui. Pro quo
cum misisset quasi pro salute anime
sue: nescio quo dei iudicio sine confes-
sione. sine uiatico: et sine functione
mortuus est. *Ita de frisione occiso qui
ante mortem omnia sacramenta suscepit.*

Circa idem tempus. *xxii.*
In eadem prouincia alius qui-
dam friso hostibus suis occurrens:
vulneratus est ad mortem. et occisi
sunt duo filij eius. Cumque patrem
occisores estimarent mortuum: abierunt.
Comperto tanto scelere magister
grangie in bethwerde. adducto plau-
stro oculos superposuit: et cum patrem
adhuc spirare uidisset. clamauit. Vi-
uitis adhuc dne? Cui cum ille minime
responderet. timens hostes esse: sub-
iecit conuersus. Ego sum ne timea-
tis. Tunc ille. Adhuc enim uiuo. Mor-
tuatus in uehiculo. deportatus est
ad grangiam: peccata sua confessus
est. communicauit et inunctus est. Sic
que spiritum reddidit. Ecce prior cum
tempus haberet penitendi. et filium
eum de salute cotidie moneret: om-
nia neglexit. moriens impenitens. Al-
ter uero semimortuus. oleo miseri-
cordie et uino penitencie ueri sama-
ritani confortus: de stabulo transiit
ad palatium. Et est in his impletum
quod scriptura dicit. Cui uult mise-

retur. gratiam infundendo. et quē vult
inducat. gratiam non apponendo. **de**

Wigero milite q̄ a Sarracenis occisus

in dyocesi traiectensi est. xxiii.

Wigero quidem extitit nomine wigero
in actibus milicie nominatissimus.
In prima expeditione dei munere com-
punctus. cruce signatus mare tran-
siit: tam fortiter et instanter sarrac-
enos impugnans ut tam regi ihero-
solimitano qm̄ ceteris xpianis esset
dilectus et acceptus: et inimicis cristi-
nims odiosus. Qui cum per annū
integrū saluatori ibidem strenue mi-
litaasset. et repatriare cogitasset: die
quadam in oculis eius in conflictu ser-
uus eius occisus est. Cuius animā in
specie columbe celos uicens penetrare:
compunctus de uisione dicebat intra-
se. Quid agere proponis o miser: Si
reuersus fueris uicia reperes dimissa.
et erūt nouissima tua peiora prioribz
Et tunc fortius agens solito: die qua-
dam conflictū intrauit et occubuit.
Cuius caput sarraceni presidentes.
cum multa gloria circumtulereunt:
xpiani uero corpus capientes atqz se-
pelientes: ecclesiam super ipm̄ fabri-
cauerunt. **de theoderico de rulan q̄**
orans ad sepulchriū dñi ut moreretur

opreabz obtinuit. xxiiii.

Qirca illa tempa theodericus de
rulan. uir potens et diues: deuocōis
gracia profectus est iherosolimā. Pro-
stratus ante sepulchriū dñi: huiusmo-
di fudit oracionē. Dñe ihu xpe qui oīa
uolsti. si non habeo me emendare a vi-
cijs pristinis. non me permittas uertere
in terram meam: sed ut hic michi mo-

ri liceat concedere. Audiuit hanc orōnē
alius miles compater eius. et ait. O-
raſtis ne bene hodie compater: Ecā
inquit. Dicente illo: et cui uultis dimin-
tere uxorē et liberos uestros: Respō-
dit theodericus. Melius est ut illos de-
seram: qm̄ animā meam perdam.

Et exaudita est oracio religiosi mili-
tis. Et post paucos dies defunctus ē:
coniūctus ciuibz celestis iherusalē.
Cū prope sc̄ dñs om̄ibz inuocan-
tibz eum in ueritate: mors alterius
demonstrat. **de morte monachi qui**
uiuere recusauit propter abbate

in ostbrug / inordinatum. xxv.

Monasterio dyocesis traiectensis. mo-
nachus quidam fuit tenax iusticie:
Zelum habens discipline. Cūqz mo-
tuo illius tempis abbate. et is q̄ hoc
anno defunctus est ei per electionem
substueretur: ille sciens eum uirum
secularem atqz incontinentem. inge-
muit dicens. Heu modo disciplina
domus nre peribit. Est enī de ordine
nigro monasteriū aliqui diues satis:
et ait. Dñe ihu xpe peto ne simas me
diucius uiuere: ne uideam desolatio-
nem huius monasterii. Cumqz indu-
ci non posset ut eundem eligeret siue
professionē faceret: ait ad eum mēte
tranquilla. Deus nouit q̄ diligam
uos: sed scio q̄ religio domus huius
destruetur per uos. Mane dca missa
ab eodem abbate iungi se petiuit: et
uix obtinuit. Contradicente abbate
eo q̄ sanissimus uideretur: respōdit.
Hodie oportet me mori. Deinde strata
matta se in ea reposuit: et per tabulā
comentū uocari fecit. Perdicitis ora-

de moribus

tionibus cum minime moreretur. Surrexit: stolamque in qua missas dicere consueverat collo imponens. coram altari more agonizantium se reposuit: hanc fundens orationem. *Dñā sacta uirgo maria. si unquam per hanc stolā missam celebraui tibi placente: suscipe animā meam in hac hora. Exauditus est iustus et exspirauit: et secundū uerbū eius dominus illa tam ī spūalibz qm̄ in temporalibz ualde defecit. Nec michi relata sunt a quodam abbate ordinis nr̄i: nec non ab euerhardo monacho eiusdem cenobij. **De abbate q̄ in bawaria incendio suffocatus post mortē miracula fecit. xxvi.***

Hic hoc quinquēntū dux bawarie unū ex abbatibus ordīs nr̄i ad se uocauit: nescio quid cū eo tractaturus. Nocte preparatus est ei lectus in horreo. Qui dum dicto cōpletorio isset cubitū: lumen quod a conuerso positi fuerat infixū. in stramē cecidit et in flāmas profecit. A quibus abbas excitatus. cum ostiū exire non posset: in modū crucis se in terram prosternēs. exitum suū dño cōmendauit. Comperto incendio dux cum militibus et omnibus qui aderant occurrit: reiectisq; lignis ac stipulis abbatem semiuisum extraxerunt. Et ecce circa pectus eius apparuit capella cum reliquijs: uentrē uero illius cathena ferrea stringebat. Quibus uisis dux compūctus dicebat. Videte q̄ sancto uiro isti uestimētōrū asperitas sufficere non potuit: nisi etiam cathenam superadideret. Sepultusq; est transbone in ecclesia maiori. Post

dies paucos cum duo milites in eodē loco missam audirent: unus sepulchri eius ascendit. Ut autem deus ostenderet qualis esset meriti illic tumulatus: miles tam uehementer in pedibz ardere cepit. ut resiliens clamaret. Q̄ comperto alter respondit. Sepulchrū est illius combustū abbatis. Et illa die habitus est in magna ueneratione.

de morte inclusi de sctō Marimino ī ecclesia coloma. xxvii.

Incus marimino in colonia tempore meo quidam fuerat inclusus. cenobij eiusdem inuicator. Est enī illic congregatio sanctimonialū. Hic ante conuersionē concubinā habuerat. Et q̄ simul peccauerat. similem suscepit penitentiam adeo duram: ut interq; cingulo ferreo uentrē suū ligaret. Ipse uero in predicto loco se includens: missas suas celebrando dño uacabat. cui illa foris in habitu religioso necessaria ministrabat. Adueniente tēpe uocationis eius dñm euffridū terranū sancti andree uocauit: confessionem fecit. uitam reuelauit. Cui ille in uirtute sancte obedientie precepit. ut cuculū sine re deponi: quod et fecit. Sicq; eo defuncto mulier post paucos dies cepit infirmari: et quia timuit qd̄ sacerdoti acciderat. secretū suū prodere noluit. Cuius uirtutē deus nō sinebat esse occultam. In hora uero qua exspirauit. uinculum eius dirupit. Cumq; fines illius ligature ferree. tunicam ī qua moriebatur ex utroq; latere suspēderent: multe matrone femine sancte exitū prestolantes. postq̄m rem cognouerūt: de tanto miraculo deū glori-

cauerunt. Hec michi relata sunt a filia
sororis predicti sacerdotis. **De morte de
metre sanctimonialis niuelle circa cuius
corpus nouem circuli reperiuntur. xxviii.**

Ninbrabantia apud niuellam monaste
rio sancte gertrudis uirginis. puella
quedam nobilis extitit: clemencia nomine
Hec cum suadente dyabolo lapsam
carnis incurrisset: tunicam innocencie
quam polluerat, cotidiana lacrimis
mūdare satagebat. Sic dedita erat o
peribus misericordie. ut omnes suos
redditus pauperibus erogando: nichil
pene sibi retineret. Tempe quodam
circa hyemis principiu. cum fere nuda
esset. nimisq; egeret: sedens iuxta alta
re sancte gertrudis sic orauit. O dulcis
sua dñia quomodo tibi seruiam in
hac hyeme. cum nichil habeam. Eade
hora supueniens quidam peregrin⁹
cum ad memoriam iam dicte uirgis
orasset: quūq; solutos in sinu clemencie
iactauit et abiit. Hoc quasi pro mi
raculo ip̄a wigero monacho uilari
ensi retulit et ipse michi. Cum autē
moreretur. inuēti sunt circa corpus
eius nouem circuli ferrei. **Itē de osilia
leodicensis que circulis ferreis se liga**

Non est diu uerat. xxix.
Non est diu uerat. xxix.
q; uirgo quedam leodicensis
osilia nomine: cui quidam nupserat
meteri. Quo mortuo quia pulchra
erat ualde. canonicus quidam leodicē
sis illam duxit in tantū illā amans:
ut per clausuram ab humanis aspec
tibus illam remoueret. Post cuius
mortem illa de suis peccatis dolens. iux
ta ecclesiam sancti seuerini se reclusit:
ubi ex nimia contricione sepe lacrimas

sanguineas fudit. Insuper et uinculis
ferreis se ligari fecit. Cum quibus cū
sterisset in oratione: omnia dirupta sūt.
Timens uero eadem uincula deo non
esse accepta: secundo ligata est. Quod
cum confessa fuisset abbati sancti
lamberti: dolentem consolans ait.
Qui dixit marie magdalene dimis
sa sunt tibi peccata tua: ip̄e uincula
tua dirupit. Sicq; consolata est. **De
morte gerbrandi abbatis claricampi.**

Ante quadringentiū **xxx.**
gerbrandus abbas claricampi
in frisia cum abbate nro de capitulo
rediens generali. in uia infirmari ce
pit: ita ut cum maximo labore soma
cum pueniret. Ibiq; diem clausit ex
tremū. In ip̄a hora mortis eius: sanc
timonialis quedam de syon que dom⁹
est ordinis nri ptinens ad clarūcāpū.
facta in mentis excessu: uidit animā
eius ab angelis in celum deferri. Expres
sit etiam domū et locum sepulture ec̄:
nec non et habitū in quo sepultus est.
De morte udelholdis sanctimonialis.

Nin monte scē wallburgis **xxxi.**
sanctimonialis quedam fuit udelhold
nomine: femina bona et satis feruens
in religione. Hec cum iam agoniza
ret sicut auditu a sororibus que presē
tes erant: manū extendit contra osti
um dicens. Ecce nūcius dei foris stat:
expectans animā meam. Sicq; post
modicū reddidit spiritū: ab eodem ā
gelo deducendū in paradysum. Hoc
etiam scias q; sepe a mortuis uini uo
cantur. Verbi causa. **De morte con**

radi cellerari nri. xxxii.
Ante paucos annos haedicus

sacerdos et cellerarius noster maior. in sompnis apparens successori suo conrado: tunicam propriam ei tradidit induendam. Quam cum ille induisset: infirmitate preuentus pos dies paucos defunctus est. **De morte conradi monachi nri que richwinus uocauit**

Nondum annus elapsus **xxxiii.** est. q̄ lambertus monachus nri nocte dñica in choro obdormiens. richwinum cellerarium nri ante aliquot annos defunctum chorū intrare conspexit. Et cum ānueret ei manu dicens. frater lamberte ueni simul ibimus ad reuū: ille sciens eum mortuum. reuuit et ait. **Credite michi non ibo uobiscū. A quo cum repulsam pateretur. ad oppositum chorū se uertens. quēdam senem monachū qui circa quinquaginta annos militauerat in ordine. simili signo ac uerbo uocauit. Quem ille insequutus est. capucio capiti imposito. Sequenti die infirmari cepit: et post breue tempus defunctus est. et in eadē cuculla sepultus. **De morte gregorii de armenia que mater defuncta uo-****

cauit. xxxiiii. **H**eremita quēdam religiosa de armenia cum filio et filia ueniens coloniā. in maiori ecclesia ieiunijs et orationibus deo seruebat. Vocabatur autem filius gregorius: homo simplex et sacerdos. Nomen sororis maria. Matre autem defuncta. infra tricenarium gregorius eam ad extrema deductus est. Cūq; soror coram illo sedens lacrimaretur: ille consolans eam ait. Noli flere. quia mater nostra uocat me. Et illa ubi est? Respondit. Ecce coram me stat. Sicq;

anima illa sancta carne soluta est. Corpus uero inter canonicos sepultū est. **De conuerso de Cuma qui propter obitū reuersus ē ad corpus. xxxv.**

Conuersus quidam de cumā que domus est nri ordinis cū die quadā missus ab abbate suo nauigio trāstret per fluuiū quod fluit per saxoniam: nauita ab eo nauilū requisuit. Qui cū diceret se non habere. respondit. Date michi pro pignore cingulū uel cūtelum uestrū. Non possum inquit hys carere. Et adiecit. Ego promitto uobis cum ordine meo: q̄ dimidiū denariū uobis reuictam. Et dimisit eū nauita. hęcedens ab eo conuersus. eo q̄ res modica uideretur promissū p̄pendere: nichil reuictens. Non multo post infirmatus. cum omnib; qui aderant mortuus uideretur: anima egressa. cum ad requiem ascendere uellet. predictū dimidiū denariū cuius in cōfessione non meminuit ante oculos habebat. Qui adeo creuit: ut mūdo maior uideretur. Cumq; sursum nitenti sep̄ obliteret. neq; aliud esset quod animā impediret: ad angelorū petitionē p̄missa est redire ad corpus. Mirātib; cunctis uisionem retulit: et missus est ab abbate nauite integer denarius: sub omni celeritate. Quem ut ille recepit: eadem hora conuersus exspirauit. Hęc michi narrauit abbas lunonie. alserens sibi recitata a predicto abbate. **De monacho q̄ propter cucullā quā mortuū exuerat prohibet ē ite paradisi**

Hite annos paucos in regno **xxxvi.** francoꝝ quadam domo ordinis nri. monachus quidam bone uite

laborabat in acutis. Qui dum duplici calore torqueretur. infirmitatis et aeris: rogauit infirmariū quatinus sibi liceret cucullam exuere: et induere scapulare. Quod ille concessit: compassus infirmo. Qui cum abiret: reuersus infirmū reperit exspirasse. Non modicum ex hoc turbatus. domū clausit. scapulare extraxit. cucullam ei induit: sicq; in matram illum ponens. tabulam pulsauit. Deportatus in oratoriū. proxima nocte cū monachi scdm consuetudinē circa corpus psalmos legerent: ille in feretro se erigens et circumspiciens monachos uocauit. Qui cum territi fugerēt omnes in dormitoriū excepto subpore qui constancior erat. ait illi. Nolite timere ego sum ille frater uester. q̄ mortuus fui et reuixi. Vocate michi abbatem. Accedente abbate. ait ille. Dñe cōfiteor uobis. q̄ sic atq; sic mortuus sū. Ductus uero ab angelis ad paradisi. cum putarem me libere posse intrare: accessit ad ostiū sanctus benedictus et ait. Quis eñ es tu? Qui ego respondi. Monachus sum cisterciensis ordinis: subiecit sanctus. Nequaquā si monachus es. ubi est habitus tuus? Ille est locus quietis: et uenis cum habitu laboris. Qui cum circumgrasset in muros eiusdem felicissime mansionis. et seniores quo scā magne reuerētie illic conspexisset: vni illorū qui ceteris benignior uidebatur. ut pro me intercederet supplicauit. Cuius interuētū permittus sum ad corpus redire: ut sic a te habitu recepto merear ad promissā beatitudinē introire. Quo audito abbas cucullam in qua iacebat ei extraxit:

cucullam qm̄ in infirmitate exuerat ei reinduebat. Sicq; accepta benedictōe: rursum exspirauit. Vocatur autem domus in qua contigerūt. szere. Abbas de relazhusen per nos transiens retulit nobis hoc miraculū. dicens se audiuisse a priore et conuentu iam dicte dom̄. *de cūe stratzburgense cuius anima*

ad corpus redit. xxxvii.

Simile ex parte contigit hoc anno apud stratzburgh. Cum quidam cuius ibi defunctus fuisset. et in feretro positus: anima eius ad corpus reuersa est. Et cum clamaret. quomō ueni huc: uocata est uxor eius. Ad quam ille. Dei misericordia reductus sum: et hoc tibi dico nisi omnia que habemus relinquamus. non poterimus saluari. Sicq; omnibus prout poterat salubriter dispositis: infra triduiū mortuus est. fuerat eorum substantia de malo acquisita. *Ad* Quid est quod maxime morientibus possit subuenire? *Adi.* Confessio pura atq; contritio. Ecce exemplum *de magistro thoma theologo qui uidit dyabolū in morte. xxxviii.*

Magister thomas theologus cum presenti expeditione in castro peregrinorū in camera quadam esset moriturus: uidit dyabolū in angulo stantem. Quem cum cognouisset: uoce ut beatus martinus allocutus est eū dicens. Quid hic astas cruenta bestia? Dic michi quid est quod maxime uobis noceat? Cumq; ille nichil responderet: scolasticus subiūcit. Aduro te p̄ deum uirū qui iudicaturus est uiuos et mortuos et seculū per ignē: ut dicas michi huius interrogacionis ueritatē.

Ad quod demon respondit. Nichil est in ecclesia. quod tantum nobis noceat. quod sic virtutes nostras enervet: quomodo frequens confessio. Quando inquit homines in peccatis sunt mortalibus: omnia membra ligata sunt. et non possunt se mouere. Cum uero peccata eadem confitentur. Statim liberi sunt. et mobiles ad omne bonum. Quo audito doctor ille bonus. et crucis Christi fidelis predicator: letus exspirauit. De morte iustorum hec dicta sufficiant. Quoniam misere quam horribiliter moriantur usurarii et auari: quibusdam tibi pandam exemplis. **De usurario merente cui mortuo crumena cum denariis consepulta est. xxxix.**

In ciuitate merensi sicut michi narrauit abbas quidam ordinis nostri. usurarius aliquis defunctus est: auarus nimis. Qui cum moriturus esset supplicauit ut ori sue. ut crumena denariis refertam iuxta se poneret in sepulchro. Quod cum illa fecisset quanto secretius potuisset: tamen latere non potuit. Accedentes aliqui sepulchrum latenter aperuerunt: et ecce duos ibi conspiciuntur bufones. unum in ore crumene. alterum in pectore. Ille denarios ore de crumena extraherat: iste suscipiens cordi eius inmittebat. Ac si dicerent. Nos pecunia faciabimus mortuum insatiabile. Quibus uisus illi timore percussis: terram reiectes fugerunt. Non minus horrendum est quod sequitur. **De usuraria in frechen que mortua denarios numerantes imitabatur. xl.**

In uilla frechen **batur. xl.** que ad unum miliarium distat a colonia. matrona quedam morabatur. iuxta nomine: moribus suis composita.

sed usuraria. De quo uicio cum sepius argueretur a gerlaco superiore nostro. qui tunc temporis ecclesiam iam dicte uille regebat: emendacionem promisit sed non seruauit. Tandem in peccatis suis mortua est: et propter timorem corporis ne feteret posita super terram. Et ecce dyabolus manus eius et brachia mouit. ad instar numerantis pecuniam. Missum est pro gerlaco. ut dyabolum a ueracione corporis exorcismis cohiberet. Quod cum fecisset corpus quieuit. Et cum aduicere cessaret. illud non cessauit: nunc crura nunc manus mouedo. Tunc tollens haristas aque benedictę intinxit. et ori eius inmisit: que illa audissime masticare cepit. Tandem tolles stolam cum exorcismo collo eius circumligauit: sicque demonem ab eius corpore compescuit. Erat ibi eodem tempore rusticus quidam qui dicebat sacerdoti. Sciat is domine. quod dyabolus in hac nocte stupenda operabitur in corpore hoc: referam enim uobis simile quod temporibus contigit puericie mee. **Itē de usuraria de bachem cuius anima a demonibus in spece coruorum emissa est. xli.**

Auerat in bachem uilla prima famosa quedam usuraria. Hec cum moritura esset: campum totum coruis ac coruicibus uidit repletum. Et clamauit fortiter. Ecce modo appropinquauit ad me. Et adiecit. Oui. ovi. modo sunt in tecto. modo in domo. modo pectus meam lauiant: modo animam extrahunt. Sicque cum ululatu efflauit spiritum. Demones eadem nocte corpus de feretro multis qui aderant uisceribus tollentes. usque ad tectum leuauerunt:

et cum trahi nupingeret. iuxta limen
ostii illud cadere sinentes confregerunt.
Extincta sunt luminaria. fugerunt
homines; mane in iam dicto loco corp^s
reperientes. Quod bestiali sepulture
tradiderunt. *de theoderico usurario si
morrens denarios mastrauit. ∞*

In dyocesi coloniensi .xlii.
ante paucos annos miles quidam de
functus est. nomine theodericus; usura
rius admodum nominatus. Hic tandem
infirmatus; materia ascendente in
cerebrum factus est freneticus. Qui cum
cotidie dentes et os moueret; dicebat
ei ministri sui. Quod comeditis domine?
Respondit ille. Denarios ego mastico.
Visum ei fuerat. quod denarios ori eius de
mones infunderent. Non possunt sicut
sustinere demones istos. Portate me ad
monasterium vobis. boni illic homines
sunt; forte auxilio illorum ab his dya
bolis liberabor. Quo cum delatus fuis
set; clamauit. Reportate me; plures
hic demones uideo quam in domo mea.
Erat enim de uilla wurme. Sic miser re
latus. et a demonibus agitatus; exspi
rauit. Quam execrabile uitium sit usura;
in suis tormentis multis ostendit. A
uaria heu non solum in secularibus.
sed etiam in personis ecclesiasticis reg
nat nimis. *de morte walteri clerici dis
pensatoris lutharii prepositi bunnensis*

Lutharius prepositus .xliii.
bunnensis. clericum habebat nim
auarum; monasteriensis ecclesie cano
nicum. Et quia ex eius consilio idem pre
positus pendebat; multam pecuniam
walterus congregauerat. Qui cum
moreretur; nec unum quidem denarium

pro anima sua legauit. In ipsa hora mor
tis eius. godefridus ecclesie sancti an
dree in colonia canonicus. coram domino
suo adolpho archiepiscopo in porta
clericorum dormiuit. Cui talis uisio oste
sa est. Visum est ei quod predictus walte
rus pecuniam de magno cumulo in ta
bula numeraret. et quod demon in alia
parte in ethiopsis effigie residens; ille
computationem diligentissime consi
deraret; walterus frequenter ex ipsa
pecunia aliquid furtiue uesti prope
submisit. Tunc demon in hec uerba
prociuit. Computat argentum wal
terus subtrahit illud. Denique manibus
compolis subiecit. Plus quam ducenas
subtraxit waltero marcas. Sic ex quodam
superbia uocari solebat. Gratans do
minum suum godefridus. quid uiderit re
citauit; et compositum est quod eadem hora
exspirauerit. *de morte godefridi ca
nonici sancti Andree in colonia. xliiii.*

Godefridus uero non minus mi
serere defunctus est. Erat enim au
rus ualde. et magnam in curia pecuniam
collegerat. Die quadam philippi regis
comauit magnam in domo sua debito
ribus domini sui fecerat conuiuium. Ante
enim quam de eodem conuiuio gustasset. a
popleria tactus obmutuit; et sine con
fessione atque sacra communione spiritum
exalauit. Post cuius mortem quidam
sacerdoti talis de eo uisio ostensa est.
Vidit eum colonte ante monetam iacendi
impositum; quem iacobus uideus. uide
orum episcopus. cui fuerat familia
ris malleo extendit usque ad denarium
tenuitatem. Fuerat enim godefridus
magister monete. et monetariorum

de morientibus.

locus. Et quia multa ibi congregauerunt pecunia. luere ibidem uisus est auaricie penam. **De morte hermanni secundi decani in Colonia. xlv.**

Que de morte hermanni secundi decani in colonia percepti; non tacebo. Erat idem hermannus homo multum auarus: et amator pecunie. Accidit autem ut canonicus quidam bunnensis. wircius nomine moreretur. Qui statim post mortem ex wimo maioris ecclesie in colonia canonico. in sompnis apparens ait. Rogo te ut ad diem uenias. ante capellam sancti nicolai. Quod cum erwimus tenueret sciens eum mortuum: subiecit ille. Peto ut hoc ipsum dicas secundo decano: quia dies erit octauo die. Ille euigilans. et de uisione ammirans: quid uiderit. uel quid wircius mandauerit. mane decano recitauit. Qui statim uisum intelligens respondit. Ego satis timeo quod eius diem cito obseruare debeam: quia homo senex sum et debilis. Statim eadem die percipere cepit habere: ita ut predicto die moreretur. Inter auaros penas soluent aduocati: qui modo salaria pingua recipiunt. et causas subuertunt. **de morte legiste in saronia cui morienti lingua diuinitus subtrahata est. xlvii.**

Narrauit michi ante paucos menses aliquis sacerdos de saronia. dicens. Nuper in terra ista quidam nominatus decretista mortuus est. Qui cum haret lingua in ore defuncti non est inuenta. Et merito perdidit linguam moriens: qui illam sepe uendiderat uiuens. Et hec dicta sunt de auaris. De dolosis uero quibus obuia

est auaricia: nunc aliqua subiciam exempla. **de henrico rustico qui moriens uidit capiti suo lapidem ignitum imminere quem alienos agros subtraxerat. xlviii.** In dyocesi coloniensi uilla bude rusticus quidam fuit henricus nomine. Hic cum morti proximus esset. lapidem gradem et ignitum supra se in aere pendere conspexit. Ex cuius ardore cum eger nimis estuaret: uoce clamauit horribili. En lapis capiti meo imminens totum me incidit. Vocatus est sacerdos. confitetur: sed nichil illi profuit. Recordata inquit sacerdos: si aliquem lapide isto defraudaueris. Ad quod uerbum ille in se reuersus ait. Recordor me eundem lapidem ut agros meos ampliarem. in alienos terminos transtulisse. Respondente sacerdote. hec est causa: ille culpam confitetur: satisfactionem pollicetur: et a terribili uisione liberatur. **Ita de rustico cui dyabolus palum igneum in os mittere minabatur. xlviiii.**

Simile contigit in uilla rothetm. Rusticus quidam ibidem moriturus esset: dyabolus assistens palum igneum ori eius immittere minabatur. Ille culpam non ignorans: quocumque se uertebat. semper dyabolum cum palo presentem habebat. Palum siquidem eiusdem quantitates et forme de agro suo in agrum cuiusdam militis godefridi nomine transtulerat: sibi addendo quod illi subtraxerat. Ad quem suos misit. ablata restitueri promisit: per quos ut res ignosceret supplicauit. Quibus respondit miles. Non ignoscam: si uice filium mulieris bene torqueri sterum terretur ut prius. iterum nuncios

mittit: sed uentiam non consequitur.
 Tercio eis cum lacrimis uentibus
 et dicentibus. rogamus uos dñe itutu
 dei ut uestra recipiatis et misero culpā
 remittatis: quia mori non potest neq;
 uiuere licet. Respondit. Modo bene uin
 dicatus sum: modo remittam. Ab illa
 hora terror omnis dyabolicus cessauit.
 Audi nūc quod te tibiq; similes conso
 letur: de diuitibus ac superbis. **De
 clerico mortuo qui rediens se iudicatu
 et impijs traditū exclamauit. rlx.**

Fuit in regno francorū clericus
 quidam nobilis ac diues. q̄ duo
 hominē sepe extollit: multisq; uicis
 subiciuit. Qui cū mortuus fuisset et
 in feretro positus: multitudine ppli
 circūsedente. tam ex clericis qm̄ ex lai
 cis. ipse se erexit: et cunctis audientib;
 clamauit dicens. Iustus iudex iudi
 cauit. iudicatu condempnauit: con
 dempnatu tradidit in manus impiorū.
 Quibus dictis se redmans. de requie
 transiit ad laborem: de delicijs ad mi
 seriam. **Itē de clerico moriente q̄ tubā
 infernalem se audiuisse testabat. I.**

In eodem regno alius quidam clericus
 fuit: et ipse uiciosus ualde sicut et supe
 rior. Qui cū amonitus fuisset de con
 fessione. essetq; ei allatu corpus dñi a
 sacerdote. accipere noluit: uertensq;
 se ad parietem. sic ait. Tuba canit a
 pud inferos: canis hinc. Sicq; exspi
 rans. tubam secutus est infernalem.
Mo Si sic deus execratur diuitias
 atq; superbiam: puto q̄ ualde puniat
 blasphemiam. **Mo.** Valde deus pu
 nit quandoq; illud uiciū. etiam in iu
 delibus. **De morte comitis fulkensis**

hēn ob blasphemiam omni. li.

Qomes fulkensis hereticus et here
 ticozū coadiutor: cum ultimū
 castrū suū rehabetet. in tantā erupit
 blasphemā. ut diceret. Velit nolit de
 us. uelit nolit ecclesia romana et om̄s
 sancti: ego terram meam rehabeo.
 Morq; de equo cui insedebat ruens hor
 ribiliter torquebatur: et cū a militib;
 esset eleuatus. demuo cuit. penam sol
 uens blasphemie. Reductus uero in
 domū suam. primū torqueri cepit ī
 cruribus et pedibus: postea in pecto
 re. Et cum ei relictū fuisset officiu lin
 gue si forte penitere uellet. ipsamq;
 confessionē proorsus contempneret:
 circa quatuor menses spenitens exspi
 rauit. Quanta uero pena peccatorib;
 preparata sit: finis unius ostendat.
**De morte iohānis dani qui dyabo
 lum uidit in morte. li.**

Circa illud tempus quo philipp^{us}
 rex imitabatur coloniensib;
 propter octonem. satelles quidam
 iohannes nomine cognomēto dan^{us}
 prouinciam depredatus est. Hic cū
 post multa mala esset moriturus: dy
 abolus morienti in mis īportunus
 fuit. In cuius aspectu pallens ac tre
 mens: ad circumstantes clamabat.
 Date michi gladiū: ut repellā a me
 hunc qui me infestat uirū uigerrī
 mū. Dicentibus eis. neminem hinc
 uidemus. muoca deum: miser ille
 desperatus respondit. Quid michi
 posset prodesse. si modo illū muoca
 rem. Multū inquit. Tunc ille. Ds
 si potes adiuua me: sicq; exspirauit.
De quodam seruo quē duo canes

cū se ep̄m simularet laterauerunt.

Eodem tempore seruus quidā .lvi.
aliquādo cursor ortonis archidp̄
aconi leodicensis; officium suū deserens
multitudinē predonū se associauit. Inter
quos episcopū se nominās. et episcopū
per insulam se representans; sociis fa-
cere consueuerat peccatorū absolu-
tionem. Die quadam duobus ex eis uide-
tibus duos canes dñs eis imisit; a quibz
totus laceratus et extinctus. penam sol-
uit depredationis atq; irrisuonis diui-
norū sacramentorū. Audi nūc aliqua
exempla; de morte miserabili homici-
darum. **de morte bernardi cuius mo-
nasteriensis q̄ sororū occidit. lvi.**

Que duo anni elapsi sunt q̄ cuius
quidam monasteriensis defunctus
est. Hic cum domū et pecunias multas
filio suo unico dimisisset; ille luxurio-
se uiuendo cum meretricibz et in taber-
nis omnia sua mobilia consumpsit.
Domū uero sororo suo uendens; abi-
ens pretiū illius in breui dilapidauit.
Necessitate compellente; ad eundem
suū sororū rediens. ab eo tū propter
uicium. tum propter uenditam pos-
sessionē detentus est. Quem cū p̄mū
honeste satis ac deinde negligentius
tractaret; ille ex indignatione eum
deserens. domū uenditam repetiuit;
se circumuentū conquirens. A quo cum
nichil per iusticiā suā per uinas ob-
tinere posset; bipēn illū in medio fo-
ro occidit. Mox in ecclesiam s̄c̄i pauli
fugiens; clericis cantātibz clamare
cepit. Vos dñi defendite libertatem
uestram. Quod et fecerūt. Post pau-
lulum ueniens vnus ex sodalibus ei⁹

uocans eū. ait. Si bernarde eri; uinū
optimū in tali uenditur taberna. Quē
secutus post modicū proditus est; et
captus. Requisite cur exisset de ecclesia;
respondit. Ita michi ardere uidebatur
pauimentum sub pedibus meis; ut sus-
tinere non possem. Postea eo in rota.
cum mane scolares ad eum uenisset.
et dicerent; bernarde uiuus adhuc; si
erat enī literatus. respondit. Adhuc
uiuo. Mox q̄ subiecit. In nocte ista cā-
pum istum plenū uidi demonibus.
Nullum tamen signū uel uerbū pen-
titudinis audire ab eo potuerunt. **De
lacronibz colonie in rotas positis.**

Qum tempore quodam .lv.
tres lacrones iuxta coloniam
rotali pena pleri fuissent; ego altera
die cum ceteris scholaribus accurrens.
que ab uno illorū qui adhuc uiuebat
dicebantur audiui. Requisite qua
hora mortui fuissent socii eius; respō-
dit. Hac nocte quando mortuus ē iste
qui iuxta me sedet; totus campus cor-
uis repletus est. Quos demones intel-
leximus; in specie coruorū animam
egressam expectantes. Et cū hec miser
ille uidisset. nec vna quidem uice nobis
audientibus deum inuocauit; nichil
habens contritionis. Quā crudele pec-
catum sit sanguinē fundere. et dissen-
siones fouere; presens est exemplum.
**de rusticis qui post mortem cōtēderūt
in episcopatu in sepulchro. lvi.**
coloniensi due generationes rusticorū
inimicitias mortales exercebant. Ha-
bebant autem duo capita; duos rusti-
cos magnanimes ac superbos. q̄ semp
noua bella suscitabant; nullamq;

pacem fieri permittebant. Diuino igitur nutu factum est; ut ambo uno die morerentur. Et quia de vna erant prochia. nomine muenkirchen. quia sic dno placuit. in vna fossa corpora eorum sunt posita. Mura res et maudita. Cunctis qui aderam uidentibus. corpora eadem dorsa uerterunt adinuicem; capitibus. calibus. ipsisque torsis. tam impetuose collidentibus. ut caballos indomitos putares. Morvnu extrahentes remocuis in alio sepulchro tumulauerunt; et facta est rixa eorumdem mortuorum. causa pacis et concordie uiuorum. Quae eadem uicia deus plurimum abhorreat in personis claustralibus; sequens declarat exemplum.

De subita morte conuersi conspiratoris

Non est diu quod in quadam **lvii.** domo ordinis uiri edificium quoddam ad usus monachorum factum est. Quod quidam conuersorum uidens. et inuidens; aliquos ad deiectionem eiusdem operis incitauit. Qui cum uenissent cum instrumentis suis ante refectorium monachorum; auctor tante conspirationis corruit et exspirauit. Quo uiso ceteri ualde timentes. cum multa festinatione et humilitate uenerunt ad pedes abbatis; peccatum suum confitentes; et penitentiam susceperunt. Corpore uero conspiratoris in campo sepultum est. Referam tibi nunc aliqua exempla de uicio luxurie; que luxuriosos satis terrent. **De morte canonicum qui uelata sanctimoniam suppraxerat. lvi.**

Apud traiectum inferius sicut michi retulit eius concanonicus clericus quidam defunctus est; qui sanctimoniam uelatam correperat. De

autem xpc ostenderet quoniam grauis sit culpa sponsam quous uiolare; tale signum in defuncti genitalibus posuit. quod cunctis qui uidere uel audire poterant esset terrore. **De morte puelle in cuius sepulchro canes semitiam momorderunt nulla debant. lvi.**

Quadam dyocesis coloniensis que luszheim dicitur. puella quedam cuiusdam honeste persone ancilla. Que satis luxuriosa erat et uaga. Nocte quadam in sompnis ante christi tribunal capta est; in cuius circuitu uidit angelos et apostolos martires et reliquorum ordinum sanctos infinitos. Animabus in medium deductis. ille ad gloriam. iste ad supplicia iudicabant. Cumque hec ancilla uideret et tremiret; accusante conscientia. manus suppliciter ad iudicem tetendit. Cuius ille misertus ait. Quid me oras? Da michi minimum digiti tui; et ego dabo tibi manus meas. Ac si diceret. Da michi modicam fidem quod te de tuis uitiis emendes; et ego dabo tibi gratiam meam. Sicque euigilauit. Que cum insomni retulisset eandem religiose matrone nomine aleidi de gurtzenich. respondit illa. Misera emenda uitam tuam; satis comonita es. Illa primum quidem timuit; sed timor acutus cessauit. Cumque ut prius uiciis pristinis subiaceret; ammonitioni flagella adduntur. Nam cum aceruimas passa infirmitates exspirasset. et linteamine tantum tecta super terram posita fuisset; duo canes ante domum in curia se momorderunt. Superuenit tertius et quartus. Deinde quis canes

hugo uocabatur. Nocte quadam cum iam dictus guntperus esset in partibus transmarinis. ancilla pueros eius antequam irent cubitum ad requisita nature in curiam ducebat. Que cum staret iuxta illos: ecce spesnes quedam mulieris in ueste inuea et facie pallida. contra ipsos ultra septem respexit. Que cum nichil loqueretur et ancilla in aspectu eius horreret: monstrum idem possessionem hugonis que proxima erat adiens. ultra septem illius etiam respexit: deinde ad cimiterium de quo uenerat rediens. Post paucos uero dies infans guntperi maior infirmatus. ait. Septimo die moriar. Post alios septem dies morietur domina soror mea. Deinde post ebdomadam morietur soror mea minor. Quod ita factum est. Post mortem uero infantium: mater et ancilla defuncte sunt. Eodem tempore obiit hugo et filius eius. Horum testis est subprior noster gerlacus. **Item de monstro quod de uno sepulchro exiit simile aliud intrans. lxxiii.** Contigit in ecclesia bunnensis. Tempore quodam dictis uesperis. cum scolares in ipso crepusculo ludos exercebant in claustris: uiderunt de uno sepulchro cum in quibus canonici sepeliri soleant. speciem quamdam humane forme egredi: que super aliqua sepulchra deambulans. in quoddam sepulchrum se demisit. Post breue tempus mortuus est quidam canonicus: et in eodem tumulo de quo fantasma illud egressum est. positus. Deinde post paucos dies. alter canonicus in eadem ecclesia moritur: et in loco ubi ingressum fuerat

sepelitur. Christianus bunnensis monachus noster. eidem uisioni interfuit. Huiusmodi uisionibus quamdam futura presignatur. **Ad** Scdm hec que dicta sunt: bñ quos dñs inueniret uigilantes. **Mo** Occasione huius uerbi: referam quod mihi audivi.

De monacho qui in alna cadens exspirauit dñi legere tur eum. Vigilate

Qum in alna domo **et c. lxxv.** Ordinis nri dyaconus legisset euangelium de confessoribus. scilicet. **Vigilate** quia nescitis qua hora dñs uester uenturus sit: uerbis eisdem completis. quidam monachus in choro cecidit et exspirauit. Et tinnuerunt omnes uerborum domini effectum considerantes. **Vnde** scater quia nescimus qua hora dñs noster uenturus sit: uigilemus fide. uigilemus et opere: ut cum uenerit et pulsauerit per mortem. confestim et leti aperiamus ei. **Quod** nobis prestare dignetur dñs noster ihesus christus: qui uenturus est iudicare uiuos et mortuos et seculum per ignem. amen.

Explicit vndecima distinctio de morientibus

Incipiunt capitula duodecime distinctionis de pñis mortuorum. i.

- D**e penis et gloria mortuorum. ii.
- D**e pena lodewici langraui. iii.
- D**e pena cuiusdam pñaps almanie. i.
- D**e clerico cuius corpus dyabolus in loco anime uegetabat. v.
- D**e pena wilhelmi comitis iudicentis. vi.
- D**e pena sacerdotis cuius animam perrochiani sui agnauerunt in puteum. vii.
- D**e pena sculteti de kolmere qui viii.

missus est in vulcanū. **viii.**

Item de sculteto de lechemch qui missus
est in eundem montem. **ix.**

Item de Brunone de Flyter qui in eūde
vulcanū proiectus est. **x.**

Item de pena brunonis filij eius cui in
inferno propinatum est. **xi.**

De euerhardo milite q̄ se erexit i feretro.

De decano paler nense quem rex
archurus inuitauit ad montem giber. **xii.**

De pena bertolphi ducis ceringie
qui missus est in vulcanū. **xiii.**

De pena friderici militis de kelle. **xv.**

De henrico noto qui post mortem mil
tis uisibiliter apparuit. **xvi.**

De tornamento occisorū iuxta nocte uache.

De waltero de milene. **xvii.** **xviii.**

De milite mortuo qui nocte serpentes
et bufones loco pisciū ante portam filij
suspendit. **xix.**

De barvaro qui post mortem uxori
apparens dixit sibi elemosinas nichil p̄fuisse.

De pena concubine cuiusdam
sacerdotis quam dyabolus uenabatur. **xx.**

De sanctimoniali que infante
a se oculum ignitum circumferebat. **xxi.**

De iordano cardinali. **xxii.** **xxiii.**

De euerwaco ad infernales p̄s deducto.

De purgatorio cuiusdam
usurarij leodicensis. **xxv.**

De purgatorio cuiusdam prioris
de daraualle. **xxvi.**

De purgatorio marie in frisea. **xxvii.**

De purgatorio cuiusdam matrone
propter artes magicas. **xxviii.**

De monacho qui post mortem socio
apparens dixit. non putabam dominū
ita fuisse districtum. **xxx.**

De scolastico qui post mortem in pruli

tabulam percussit et scdit. **xxx.**

De iohanne sacrista uilacienli qui
apparuit abbati. **xxxi.**

De purgatorio abbatis qui inuitus
iuit ad laborem. **xxxii.**

De mortuo qui elemosinas preposuit
orationibus. **xxxiii.**

De mortuo qui petiuit tres missas in
ordine nostro. **xxxiiii.**

De purgatorio xp̄istiani monachi
uallis sancti petri. **xxxv.**

De purgatorio sanctimonialis in
rijndorph cui sc̄s benedictus assistit. **xxxvi.**

De purgatorio margarete samonia
lis de sancto saluatore. **xxxvii.**

De purgatorio wilhelmi monachi. **xxxviii.**

De purgatorio sc̄i patricij. **xxxix.**

De monacho qui idem purgatorium
intrare uoluit. **xl.**

De pena abbatis corbeje. **xli.**

De pena rudingeri et potu eius.

De pena sacerdotis propter
sc̄lauiuam peregrini. **xlii.**

De gloria t̄metrudis abbatisse in
dyetkurchen. **xliiii.**

De gloria samonialis que a zelme
apparuit in sp̄era ignea et de tunica sc̄i

De gloria monachi **xlv.** dauid.
cuius anima ad militar sagute fuit añ dei.

De scolare cuius anima in
sp̄era columbe assumpta est. **xlv.**

De manu scriptoris in arinsburgh.

De odore magistri pet̄ catoris. **xlviii.** **xlx.**

De predicatore ordinis p̄monstratensis.

De ciue in cuius crucibus
scriptum erat aue maria. **li.**

De conuerso qui dixit petrus sicut quasi
lapide marino premiti cū moretur.

De morte theoderici et guthheri. **lii.**

De comerso qui dixit astrictensam **liii.**
 ordinem maximū habere premiū in celo.

De glificacōe pedū cuiusdā mgti. **liiii.**

De dauid monacho qui oculos **lv.**
 in solem defixit. **lvi.**

De totul; electorū post resurrectionem.

De epimpho templario. **lvii.** **lviii.**

De sancta maria que obtinuit ne an-
 gelus secundo bucinaret. **lix.**

De celesti iherusalem et gloria sanctorū.

De penis et gloria sanctorū.

Capit. I.
 iat hora
 vndecima
 diem ad
 occasum
 trahit: na
 duodecia
 eundem
 concludit.
 Bene autē
 in duodeci

ma distinctione tractandū de p̄nīs
 mortuorū arbitror: quia die com-
 plecto laborantes in uinea remun-
 rantur. Unicuiq; hominū dies suus
 est presens uitā: uideat quomō labo-
 ret in ecclesia. Dies hec quibusdā
 breuitor. quibusdā longior: quibusdā
 clarior. quibusdā obscurior efficitur.
 Duo sunt loca eternaliter a deo sp̄ara-
 ta. in quibus labor diuinus remun-
 ratur: celum saluorū et infernus. In
 celo merces est iustorū: in inferno mer-
 ces reproborū. Quanta sit merces
 iustorū. qm̄ ineffabilis: ysaias breui
 sermone concludit dicens. Oculis nō
 uidit: auribus nō audivit: que prepara-
 sti diligenti bus te. De penis inferni que

innumerabiles sunt. nouem specialius
 notantur: que sequenti uersiculo com-
 prehendantur. Dixit. m̄. n̄. uermis.
 flagra. uincula. pus. pudor. horro-
 r. Hec tormenta nouem: sine modo q̄-
 earent. Est adhuc tertius locus post
 hanc uitam quibusdā electis ad pur-
 gandū deputatus: et a re purgatori
 inn̄ uocatus. Hic temporalis est du-
 rans usq; ad diem iudicij. Quanta
 uero sit futura gloria bonorū. siue
 pena malorū. quibus etiam suffragi-
 is iuuari possunt hi qui in penis sūt
 purgatoris: et si non plene quod pe-
 sus est impossibile. ex his tamen q̄
 sequuntur exemplis maiora poteris
 perpendere. **De pena Iodewini Lang-**

Iodewicus **grauis.** **h.**

Langraucus maximus citan-
 fuit: de quo supradictū est in distinc-
 tione prima. caplo tricestimoquarto.
 Hic cum moriturus esset: precepit
 amicis suis dicens. Nō ut mortuus
 fuero. cucullam orditis astrictensis
 michi induite: et ne hoc fiat me uiuē-
 te diligentissime cauate. Obedierūt
 illi: mortuus est et cucullatus. Quod
 ubi miles quidam uidit: cōmilito-
 nes yronice allocutus est dicens. Vē
 non est similis dño meo in omni uir-
 tute. Quando miles ceat nō habuit
 parem in actibus milicie: factus uō
 monachus om̄ibus est forma disci-
 pline. Anima uero eius cum cōducta
 fuisset de corpore principi demoniorū
 presentata est: sicut cuiusdam mani-
 festissime reuelatū est. Sciente eorū
 tartarice super puteū. et cyphum i
 manu tenere: huiusmodi uerbis

lantgramū salutavit. Beneueniat dilectus amicus noster: ostendite illi tridinia nra: cellaria nostra: sicq; eū reducat. Deducto misero ad loca penarum in quibus nichil aliud erat. nisi plangens fletus et stridor dencū. et reducto: sic princeps principē affatur. **H**abe amice de cypho meo. Illo ualde reluctantē cum nichil proficeret. imo coactus biberet: flāma sulphurea de oculis aurib; naribusq; eius erupit. Post hoc sic inquit. **M**odo considerabi puteum meum: cuius profunditas sine fundo est. Amoto q; operimēto: eum intus misit et remouit. Ecce iste est puteus in quo eum clericus uidit. sicut predictum est in prefato caplo. **De pena cuiusdā principis alemannie.**

Non est diu q' alter **Capl. iii.** quidam princeps alemannie mortuus est. Post cuius mortem cū quidam sacerdos an multa bona fecerat. die noctuq; lacrimis et gemitu deo pro illius anima supplicaret: uelut q's sanctorū ei in oratione assistens. ait. **Q**re tantū laboras pro homine hoc dāpnato: Nichil enī illi prodest: imo magis obest. eo q' anima eius in profūdo inferni dimersa sit. Respondente sacerdote. dñe multa bona fecit michi multū enī illi teneor: sed subiūxit. **C**essa pro eo orare. quia anno integro anteqm sepeliretur mortuus est: cuius corpus malignus spiritus loco aīe uegetabat. **F**uerat idem princeps tirānus maritimus. uir magnanimus modicū habens timoris dñi. **de clerico**

Quī corp' dyabolus uegetabat clericus quidam loco aīe. **iiii.**

tam egregiam et tam dulcem uocem habuit: ut audire illam deliciae reputarentur. Die quadam uir religiosus superueniens. et uocis illius dulcedinē audiens. ait. **V**ox ista hominis non ē: sed dyaboli. Cunctis uero admiratibus demonem adiucauit. et exiit: cadauere mor corruēte et fetente. **E**t intellexerūt omnes idem corpus a demone diu fuisse ludificatū. **N**ūc reuertamur ad tormenta tirānorum. **De pena wilhelmi comitis juliacensis. v.**

In uilla entenich que in territorio būnensi sita est. miles quidam nobilis walterus nomine habitauit: tam domui nrē qm ordini satis obsequiosus. **H**ic cum grauitate infirmaretur solus q' taceret: dyabolus illi ad pedes lectuli uisibiliter apparuit. In cuius aspectu cū primū terreteretur: postea confortatus ait. **V**nde uentis uel quid queris? Respondit ille. **D**yabolus sum. aīam tuam tollere ueni. Dicente milite. **r**ecede leccator: certe aīam meam nō tolles: xpo me cōmendo. **C**ū ergo miles iā loqui cum ipso delectaretur. ait. **H**ic in ubi est anima dñi mei wilhelmi comitis uelacensis? Respondit demon. **N**o sū castra uicina. wolkimburch cu bra chinfels. **P**auit inquit. **E**t ait. **P**er fidem meam tibi dico. si ferrea essent tā castra qm eorū montana. et in illū locum mitterentur ubi aīa wilhelmi ē. anteqm supercaliū superius inferni iūgi posset. liquescerent. **Q**uo dicto: mor cachinnādo subiūxit. **A**dmiste balneū lacteum ei est: in futuro quādo corpus suū anima resuruet tunc primū penam debitā recipiet. **R**esistis

de anima henrici comitis leynensis: res-
pondit. Certe nos illam habemus. De
pena tamen illius nichil expressit. Au-
di nunc qualis predicti comitis finis
fuerit et pena. Infirmatus uero in castro
suo nydecke: pro quadam contumelia
sibi ulata uenit coloniā. Qui cum
rediret: in uia defectum cordis incurrit
et ait. Ochy nūquā de cetero uidebo colo-
niā. Qui in terram depositus. cū me-
dicus diceret mortem esse in ianuis:
sibi dicit. Consulo tibi ut uixorem tuā
recipias. Respondente illo non faciā:
supplicauit ei pro quodam milite quē
diu incarcerationat. Nequaquā egre-
diatur me uiuente. Tunc medicus.
Ergo ante diem crastinū egredietur.
Quod ita factum est. Cum uero mori-
turus esset. in sinu cuiusdā matrone
quā uirō proprio tulerat iacebat. Qui
cum illa diceret. dñe quid faciam post
mortem uestram: respondit. Iuueni
rubere debes milite. Hec ei uerba ultia
fuisse. Eadem nocte sanctimonialis q̄
dam s̄c̄i mauricij in colonia. in locū
penarū transposita est: in quibus
puteum magni horroris ignes tectū
operculo. inter flāmas uidit sulphu-
reas. De quo cū s̄c̄i ductorem inter-
rogasset: respondit ille. Que tantū
anime in illo sunt: anima uidelicet
miserentij imperatoris. et anima co-
mitis uiliacensis. Mane uisū retinās
cum eadem die rumor inuolauisset co-
lonie de morte eiusdem comitis: uisio-
nem fuisse ueram intellexit. Iustum
enī fuit. ut qui patres erant in culpa:
conformes fierent in pena. Anno pre-
cico canoniceus quidam aquensis. re-

tulit michi de eodem comite uisionē
satis terribilem. Post mortē inquit
suam cuiusdam incluse cui benefecerat
uisibiliter apparens. vultu lurido ac
macilentio ait. Ego sum miser ille
wilhelmus. quandoq; comes uiliacē-
sis. Quem dum illa interrogasset de
statu suo respondit. Totus ardeo. Et
cum leuasset uestem uulsiimā qua
indutus uidebatur. mox flamma eru-
pit: sicq; cum ciuitati disparuit. Au-
di nunc de pena cuiusdam mali sacer-
dotis. *de pena plebani cuius dñm
prochiam sui in puteū agrauerūt.*

Erat in quadam .vi.
uilla sacerdos miserimus.
luxurie et comessacionib; uacans:
animasq; sibi commissas omnino neg-
ligens. Qui cū mortuus fuisset. per
prochiam sui sub eo defuncti. sarcis cō-
prehensis in locis infernalibus illū
arrare ceperūt et dicere. Tibi commissi
fuimus. tu nos neglexisti: et cū pec-
carentus neq; exemplo nos reuocasti.
Tu occasio nr̄e dampnationis fuisti.
Quem cum agrauerūt lapides post
eum mittendo: ille in puteū cadens
nusquā comparuit. Hec autem
religiose de illo s̄c̄i ostensa. *de pena
sculteti de kolme qui nullus est in
tempore quodā vulcanū. vii.*

Uscius quibusdam peregrina-
tionis gratia profectus iherosolimā:
cum in reditu nauigarent iuxta
montem vulcanū. cuius perpetua
sunt incendia: noces huiusmodi de
illo reformuerūt. Beneuolent amico
noster scultetus de kolmere. frigus
est: ignem ei copiosum preparat.

illi personam cognoscentes diem et horam
notauerunt: et cum ad propria redi-
sent. eundem scultetum die et hora eadem
defunctum fuisse reppererunt. Tunc accer-
sientes eius uxorem: quid audierint
indicauerunt. Quibus illa respondit.
Si sic res se habent: dignum est ut illi
succurrant. Moxque omnibus relictis
loca circuit sanctorum: elemosinis
et orationibus pro anima illius deo
supplicando. *Itē de sculteto de letheuich
qui eam missus ē in vulcanū. vni*

Alio tempore quidam flammigi
cum mare transiret: de eodem
monte vulcano uocem huiusmodi
audierunt. Bonus amicus noster sy-
uardus huc uenit. suscipite illum: qui
cum multo stridore missus est in vul-
canū. Nam et ipse scultetus fuerat in
letheuich. Illi notantes tempus et no-
men persone. reuersi iam dictam uillam
intreuerunt: et cum de sculteto require-
rent. eum eadem die et hora qua uocem
audierunt in mari. obisse reppererunt.

*Itē de brunone de flutert q̄ etiam in
vulcanū ductus ē. ix.*

Simile vulcanū ductus ē. ix.
est quod sequitur. Cum tempore
quodam concadus sacerdos de rya-
cassel. cum alijs prouincie nre pere-
grinis mare transiret: ante vulcanū
uox talis in eo audita est. Hic uenit
bruno de flutert: suscipite illum. Que
uox cum ab omnibus fuisset audita:
ait predictus sacerdos confratribus
suis. Testes estis uos omnes huius
uocis: et statim notauit in tabula.
eis presentibus diem et horam dicens.
heuerat. dñs bruno mortuus est. Cū
uero redirent a iherosolima: obuios

habuerunt peregrinos prouincie sue.
Quos cum interrogassent de statu
predicti brunonis: reppererunt ab eis
quod mortuus esset. De tempore autem
salsacantes. inuenierunt eundem diem
quo uocem in vulcano audierunt.
Concadus uero non multo post factus
est monachus in bergis. *Item de pena
brunonis filij et̄ aut in inferno pro
dem brunno p̄natum est. x.*

Brunonis sui filium reliquit: quem pleni-
us suis uicis quam possessionibus here-
ditauit. Erat enim ipse sicut et pater a-
uarus ualde. pauperum exactor: et sim-
modum luxuriosus. Ipse est brunno de
flutert: p̄ncerna comitis de monte.
In cuius obitu obsessa quedam libera-
ta est a demone. Cuius die quādam demo-
o ueraretur: direxit quidam ad de-
monem. Dic nobis. ubi fuisti uel quare
reuersus es? Respondit ille. Vero mar-
tinū festum habuimus. Ad obitū
brunonis congregati fuimus ad in-
star pulueris terre. Cuius animam
cum gaudio deducentes ad inferos.
locauimus eam in sede debita: potu-
lum infernalem ei propinantes. *de
euerardo milite qui se erexit in fe-
retro. xi.*

Eodem tempore *retro. xi.*
mortuus est in eadem prouincia
alius miles euerhardus nomine. et
ipse uir criminiosus sicut superior.
Media nocte dyabolus corpus eius
erigens in feretro: cunctis qui aderant
terrorem inculcavit. Trementes amici
eius ludificationem demonum: corpus
ligantes ante missam illud sepelie-
runt. *de decano paleruesse quē rex
arcturus iurauit ad montē giber.*

Eo tempore quo henricus .xij.
Imperator subiugavit sibi siciliam: in ecclesia palerrensi quidam erat decanus. natione theutonicus. Hic cum die quadam suū qui optimus erat perdidisset palefredū: seruū suū ad diuersa loca misit. ad querendum illum. Cui homo senex occurrens ait. Quo vadis aut quid queris? Dicit illo: equū dñi mei quero. subiecit homo. Ego noui ubi sit. Et ubi est inquit. Respondit. In monte gyber: ibi eum habet dñs meus rex archurus. Idem mons flāmas euomit sicut vulcanus. Stupente seruo ad uerba ei: subiecit ille. Dic dño tuo ut ad dies quatuordecim illuc ueniat. ad curiam eius sollempnē. Quod si ei dicere omiseris grauitet punieris. Reuertens seruus que audiuit dño suo exposuit: cum timore tamen. Decanus ad curiam archuri se inuitamū audiens et uertens: infirmatus die prefuro moruus est. Hec godeschalcus canonicus hūrensis uobis retulit: dicens se eodem tempore ibidem fuisse. **De pena bertolphi ducis ceringie missi i vul-**

Canū. xiii.
Quia hoc triēniū **canū. xiii.**
homines quidam ambulātes iuncta eundem montē gyber: uocem ualidam in hec uerba audierūt. Prepara focum. Modico facto interuallo: idem clamātū est. Cumq; tertio clamaret: respondit nescio quis. Cui p̄parabo? Et ille. Dilectus amicus m̄: hic uenit dux ceringie: qui plurimū uobis seruiuit. Illi notantes diem et horam per litteras audita regi frederico mandauerūt: interrogantes si aliq̄s

in eius imperio fuisset mortuus dux ceringie. Et compertū est eadem hora bertolphū ducem fuisse defunctum. Erat autem idem dux tirānis imans. tam nobiliū qm̄ ignobiliū exhereditator: et fidei catholice desertor. Qui cum non haberet prolem. instigante uicio auaricie plurimā congregauerat pecuniam. Cum autem moriturus esset: rogauit sibi familiares. ut omnes suos thesauros conflarent in massam. Requisitus de hoc: respondit. Ego noui q̄ cognati mei de morte mea gaudentes. sibi diuident thesauros meos. Si autem in massam fuerint redacti: inuicem se occident. Vides quanta inuidia: he fecam tibi nūc aliqua exempla de penis predonū. **De pena frederici de kelle militis. xiiii.**

Quis quidam andernatenis **o**
eckinbertus nomine. cum die quadam ante lucem iret ad quoddā plantū. quibam ei occurrit in dextrario nigerrimo: de cuius narib; fumus et flamma procedebāt. Nunc uiam trepidam tenebat: nūc exorbitans in campū discurrebat. Hec uidens eckinbertus primū ualde territus est: et quia declinare non poterat. seipsum confortans. cruce se signauit contra dyabolum: dexteram armans gladio contra hominē. Ignorabat enī quid esset. Cui cum propinquasset. cognouit eum quēdam militem fuisse nōiatū imper defunctū. nomine fredericum de kelle. Videbatur enī circū amictus pellibus ouinis: molem terre gestās in humeris. Ad quem eckinbertus. Et tu uos dñs fredericus? Respondete illo

de iunio mortuorum

ego sum; subiecit. Unde uenitis; et quod significant ista que uideo; Ego inquit in maximo penis sum; pelles istas cuiusdam uidue tuli. quas nunc ardetes securo. Similiter partem cuiusdam agri michi iniuste uendicavi; cuius pondere modo premo. Si filij mei ista restituerent; multum penam meam alleuiarent. Sicque ab oculis eius euauit. Qui cum recitasset die altera uerba patris filijs. maluerunt illum eternaliter in penis manere; quam dimissa restituere. *De henrico nodo qui post mortem milites*

n episcopatu apparuit. xv.
Treuereusi alter quidam miles erat henricus nomine. cognomineo nodus. Nam et ipse maliciosus ualde; rapina adulteria. incestus. peruria. hijsque similia uirtutes iudicans. Hic cum mortuus fuisset in prouincia meyneueli. in pellicio ouino quo uti solebat uinum mulctis apparuit; domum filie marie frequentans. Non crucis signa. non gladio poterat fugari. Gladio sepe cedebatur; sed non poterat vulnerari. Cuius anima cum super hoc consulerent dominum episcopum treuereusem iohannem; dedit consilium ut aqua clauo diuino superflata. domus et filia nec non et ipse si adesset aspergerentur. Quod cum factum fuisset; de cetero non comparuit. Eandem filiam genuerat de ancilla sua. cum tamen haberet legitimam; quam cum fuisset adulta. miser corrupit. Non est diu ex quo ista contigerunt. Quantum autem delectentur demones in mortibus illorum qui innocentes impetunt; subleuens declarat exemplum. *de torneamento occisorum iuxta montenake*

xvi.
Sequenti nocte quando exercitus ducis louanie a leodiensis occisus est; seruus quidam comitis losensis iuxta montenake. locum scilicet occisionis transiens; circa noctis principium maximum ibi uidit torneamentum demoniorum. Neque inuidis spiritibus estimo tantam fuisse exultationem; si non magna illic cepissent predam. De hijs uero qui in torneamentis cadunt nulla questio est. quin uadant ad inferos; si non fuerint adiuti beneficio contritionis.

De waltero de milene. xvii.

Sacerdos quidam de helbania prope castrum comitis losensis dum in crepusculo noctis transiret de uilla in uillam; uidit in campo uicino maximum torneamentum mortuorum. ualde clamantium; domini waltere de milene. Erat idem walterus in militia nominatus; nuper defunctus. Intelligens sacerdos illos esse qui militum mundanas excrabilia representabant; subsistens circulum circa se fecit. Cumque uisio cessaret. et ipse procederet; iterum illos uidens fecit ut prius; sic usque ad lucem laborans. Referam tibi nunc exemplum de pena usurariorum. *de milite mortuo qui nocte serpentes et bufones loci piscium suspendit ante portam filij. xviii.*

Miles quidam moriens bonis de usura conquisitis filium suum hereditauit. Nocte quadam ad ostium fortiter pulsans; cum puer occurreret. et quid ibi pulsaret interrogauit; respondit. Intromittite me; ego sum dominus huius possessionis. nomen suum exprimens. Puer per foramen sepsit

prospiciens. amiq; cognoscens respon-
dit. *Certe dñs meus mortuus est; non
uos introiitum. Cumq; mortuus
pulsando perseveraret. nec proficeret:
novissime dicit. Defer pisces istos filio
meo quibus ego vescor: ecce ad portā
illos suspendo. Mane exivites. repere-
rūt in quodam ligamine multitudine
nem bufonū atq; serpentū. Revera
iste est abus infernalis: qui igne sul-
phureo decoquitur. *No* Quid sentis
de hys qui male vivunt. et tamen eleo-
sinas multas faciūt. *Mo* Nichil eis
prodest ad vitam eternam. *De bawaro
qui post mortem uxori apparens
dicit sibi eleosinas nichil profuisse. rix.**

Non multi anni sunt elapsi q;
quidam ducissimus ministeri-
alis ducis bawarie defunctus est. No-
cte quadam castrū in quo uxor eius dor-
miebat sic concussim est: ut terremo-
tus fuisse uideretur. Et ecce ostio ca-
mere aperto. quodam gigante niger-
rimo cum scapulis impellente ma-
ritus eius ingressus est. Quem cum
uidisset et nouisset: ad se illū uocās
super sedile lecti sui residere fecit. Nichil
uero territa eo q; frigus esset partem
operimenti sui scapulis eius suppo-
suit. Quem cum de statu suo interro-
gasset. tristis respondit. *Penis eter-
nis deputatus sum. Ad quod uerbū
illa territa nimis: respondit. Quid ē
quod dicitis? Nonne elemosinas
magnas fecistis. ostiū ur̄m peregre-
nis om̄ib; patuit? Non profunt uo-
bis beneficia ista: Respondit ille. Nichil
michi profuit. eo q; ex uana gloria. nō
ex caritate a me facta sunt. Quem cū*

de alijs interrogare uellet: respondit.
*Concessum est michi tibi apparere: s;
non licet hic morari. Ecce ductor meus
dyabolus foris stat expectans me. Si
enī omnia folia arborū uerterentur
in linguas: tormenta mea exprimere
non possent. Post hec euocatus et im-
pulsus. totū castrū ut prius concussit:
uoces euulatus eius diucius audiūtur.
Et hec est scriptura que dicit. Potētes
potenter tormēta patientur. Quam
graue peccatū sit luxuria sacerdotū:
sequens probat exemplū. *de pena con-
cubine cuiusdā sacerdotis quī dyabo-**

Concubina uenabatur. *ix.*
Quidam sacerdotis cum esset
moritura. cum multa instancia calce-
os sibi nouos. et bene tactimacos fieri
petiuit dicens. Sepelire me in eis: ual-
de enī michi erūt necessarij. Quod cū
factum fuisset: nocte sequenti longe
ante lucem luna splendente. miles qui-
dam per uitam cum seruo suo equitās.
femineos euulatus audiuit. Miranti-
bus illis quid nam hoc esset. ecce muli-
er rapidissimo cursu ad eos properās
clamauit. *Adiuuate me. Nox miles
de equo descendens. et gladio circum
sibi circumducens: femina bene notā
infra illum recepit. Sola enī canisia
et calcis predictis induta erat. Et ecce
ex remoto quasi uox uenatoris terribi-
liter bucinātis: nec non et larratus
canū uenatorū precedentū audiūt.
Quibus auditis illa diuini nimis tre-
meret. miles cognitis ab ea causis. e-
quū seruo cōmittens tercas capillorū
eius brachio suo sinistro circū ligauit:
dextra gladiū tenens extētiū. Approci-*

manente infernali illo uenatore: aut mu-
lier militi. **S**imite me currere: ecce ap-
propinquat. Illo fortius eam retine-
te: misera diuersis conatibus milite
pulsans tandem ruptis capillis effu-
git. **Q**uam dyabolus insecutus cepit
equo suo eam inueniens: ita ut caput ei
brachius penderet ex vno latere: et cru-
ra ex altero. **P**ost paululū militi sic
obuians: captam predam deportauit.

**De sanctimomali q̄ infantē oculū
a se ignitū arūserat. .xxi.**

Sanctimomialis quedam de mo-
nasterio nobis uicino quod no-
minare nolo. cum tempore quodam
concepisset: ne proderetur eius stuprū
partū intra se necauit. **P**ostea infirma-
ta grauissime. ob nimiam uereturā
confessis omnib; alijs stuprū et parti-
cidū tacuit: sic q; exspirauit. **P**ro cuius
anima cum quedam eius cognata plu-
rimū laboraret: defuncta ei in oracōe
uisibiliter apparens. infantem ignitū
in manibus gestauit dicens. **I**nfantē
hūc concepī et parturīui. animatum
interfecī: unde illum indestinenter cir-
cumfero in tormentis. et est michi igni
ardens et deuorans. **Q**uod si de hoc maris
peccato moriens confessionē fecissem:
graciam inuenissem. **E**x quo colligit
q̄ peccā que hic detecta non fuerunt p̄
confessionē: in futuro per penalem
dereguntur confusionem. **☩**

De iordano cardinali. .xxii.

An te paucos annos romē quidā
cardinalis defunctus est nomine
iordanus. **D**e ordine cisterciensi assūp-
tus fuerat: sed uita ordinis minime cō-
cordabat. **E**rat enī auarus ualde: sicut

a quodam abbate audiui. **H**abebat
autem notariū nomine pandolphū.
Hūc cum pro quodam negotio misis-
set: interim exspirauit. **E**adem hora
cum ille expleto negotio rediret: mane
ante lucem turbam miserabilem in
agro uidebat. **S**edebant homines in
iumentis. in ore caudas habentes: uer-
sis dorsis ad capita illorū. **Q**uos iorda-
nus cuculla indutus nudis pedibus
sequebatur: duobus demonibus se-
ducentib;. **I**n quorū aspectu dū nota-
rius nimis horreteret: clamauit cardi-
nalis. **P**andolphe. pandolphe. **S**ubsis-
tente clerico. et dicente: quis es aut qd
clamas: respondit ille. **E**go sum ior-
danus dñs tuus. **D**icente illo: quo du-
cimini: **R**espondit. **A**n te tribunal xp̄i.
Et ille. **P**ostis quid de uobis sit futurū:
Non noui inquit deus scit. **S**ed cū illuc
uenero. beatus petrus de cardinalia
mea pro me redditurus est rationē:
sanctus benedictus de cuculla. **Q**uod si illā
michi obtinere potuerit: saluabor.
Sin autem dampnabor. **S**ic q; oculis
eius subtractus est. **R**efecam tibi nūc
quod ante biennū audiui. **De euerwa-
co ad infernales penas deducto.**

Theodericus traictensis. .xxiii.

Episcopus seruū quēdam habe-
bat nomine euerwach. prouidū satis
qui in diuersis locis bona illius dispē-
sauit. **E**rat enī in cōmissio fidelis. in ani-
ministracōe utilis. diligens ac circū-
spectus. **P**ropter quod a dño suo ama-
batur. **U**nde quidam ex officialibus
ei detrahentes: ex inuidia accusabant
illū apud episcopiū dicentes. **D**omine:
non fideliter ut estimatis euerwach bō

uestra dispensat: consulimus ut cum eo
computetis. Quod cum factum fuisset:
tanti rationabiliter computauit. ut
omne episcopo tolleretur suspicionem.
Habebat enim omnia notata in cartula
Salsuantibus accusatoribus de compu-
tatione: cum episcopus respondisset
optime computauit: dixerunt illi. Ne
quaquam: sed computet nobis audientibus
et conuincetur maxime uobis dampnum
intulisse. Quod cum ei intimatum
fuisse ab episcopo: ille timens emulorum
insidias. maxime quia cartulam perdi-
derat: ait intra se. Si aliquid modo in
computatione titubauero. oportet me
torqueri in corpore: uel usque ad mortem
incarcerari. In missione igitur dyaboli
cuius instinctu ab iudis indebite uer-
satus: campum solus intravit: ipseque
dyabolum aduocans: sic affatur dicens
Dne. si michi occurreris in ista necessi-
tate. hominum tibi faciam: et in omnibus
tibi parebo. Cui dyabolus respondit.
Si abrenuiciaueris altissimo matrique
illius. te suscipiam: et de omnibus pericu-
lis cum multa confusione tuorum
emulorum a me liberaberis. Quid plu-
ra: Abrenuiciauit miser christo. hominum
facit dyabolo: prospere succedit compu-
tatio. Ab illo tempore cepit dyaboli uir-
tutes magnificare: christum uero blasphe-
mare. Qui cum undecim annis in hac blas-
phemia perseverasset: accidit ut magi-
ster oliuerus scolasticus coloniensis.
illudem crucem predicaret. Cuius predi-
cationi ille intantum restitit: ut quadam
die commotus oliuerus diceret ei in audi-
entia totius populi. Tace miser. Vas
enim dyaboli es: qui et loquitur per os

tuum. cum tamen statum eius ignora-
ret. Quapropter oliuerum occidere co-
gitabat. cupiens per hoc domino suo gra-
tium obsequium prestare. Et ecce tertia
die subitanea infirmitate prooccupatus
post paucos dies inpenitens defunctus
est: et ab eo cui se reddiderat ad loca
penarum deductus est. Demum loco sicut
ipse resurgens a mortuis confessus est.
missus est in ignem intollerabilis ar-
dor. ut diceret si ex omnibus mundi lignis
unus ignis esset confectus: mallem in
eo usque ad diem iudicii ardere. quam per-
spacium unius hore illum sustinere. Ex
quo extractus. iactatus est in locum
tam frigidissimum: ut optaret redire in
ignem. Demum ductus est in tenebras
palpabiles. tantisque horroribus: ut diceret
intra se. Si seruuisses deo centum annis.
bene te remunerasset: dimodo liceret
tibi redire ad frigus. In hunc modum ser-
reliquas penas quas scriptura enume-
rat pertransiuit. Quo in extrema pe-
na posito. dominus opera eius priora confi-
derans: et ut passa uiuentibus recitaret.
misertus illius. angelum suum misit qui
diceret ei. Ecce talem mercedem accipit:
qui seruauit dyabolo. Et subiicit. Si
tibi liceret redire ad uitam. uelles pro
peccatis tuis satisfacere deo: Ad quod
uerbum ille suspirans ait. Dne si hoc est
possibile: nullam abinuerem satisfacti-
onem. Tunc angelus. Domino placet ut
ad corpus redeas: et quia in cruce pec-
casti: per crucem satisfaceres. Mor se in
feretro erigens: omnes exceptis duobus
in fugam conuertit. Quibus ait. Ne ti-
meatis quia ego sum. Statimque sacerdo-
tem accersiens. peccata sua confessus est:

de primo mortuorum

et crucem suscepit. cum dno octone epō
transiret. In uia singulis diebus
in pane et aqua ieiunauit: iuxta equū
suū in quo uestes et arma eius porta-
bantur. nudis pedibus cucurrit. Et cū
petris secantibus sanguis profluens
uiam creuentaret: satis a confratribus
arguebatur. Quibus respondit. Ma-
iora horū sustinui. Qui cum pene oīa
sua in xpī seruiuo expendisset: cū pōm
episcopo rediens mare transiuit. Qui
cum reuersus fuisset ad uiridem suam:
sacro igne tactus est. Cui ardentī qua-
dam nocte in sompniis dictū est: quia
si ad ecclesiam scti nicolai accederet: sta-
tim conualesceret. Vbi dum orās qua-
tuordecim orationes dixisset nec conua-
luisse: desperatus ait. Sancte nicola-
e quid moraris. Mor ut quītrādecimā
incepit: perfecte cōualuit. Cū ecclesiā
de suo p̄monio reedificans: in ha-
bitu religioso cū uxorē suā deo et sctō
nicolao deseruiuit. Nunc de penis pur-
gatoris aliqua tibi proferā exempla:
causas purgatorii utiles satis subne-
cendo. **De purgatorio cuiusdam usu-
carii leodiensis. xxiii.**

Usurarius quidam apud leodiū
defunctus est: et ab episcopo de
cimiterio erectus. Uxor uero illius sedē
apostolicam adiens. cū pro cimiterio
supplicaret. et papa non annueret: i hūc
modū pro eo allegauit. Audiuī dñe q̄
uir et mulier vnū sint. et q̄ apostolus
dicat. virū infidelem posse saluari per
mulierem fidelem. Vnde quidq̄ minus
factū est a uiro meo. ego que pars cor-
poris eius sum libentissime supplebo:
parata enī sum pro illo includi. et deo

pro eius satisfacere peccatis. Supplicā-
tibus uero pro ea cardinalibus: ad mā-
datum dñi pape cimiterio restituitur.
Iuxta cuius sepulchrū illa domiciliū
fieri fecit: in quo se includens. elemosis
ieiuniis. orationibus. et uigiliis. die
noctūq̄ deum pro illius anima placa-
re studuit. Septem uero annis expletis:
ille ei apprensus in ueste pallida. gra-
as egit dicens. Reddat tibi dñs. quia
propter tuos labores erutus sum de
profundo inferni. et de penis maximis.
Et si adhuc alius septem ānis similia
beneficia impenderit omnino liberabor.
Quod cum illa fensset. iterū ei in ueste
alba et facie iocunda apprensus. ait. Gra-
nas deo et tibi: quia hodie liberatus sū.
Nequaquā predictus usurarius fuisse
a penis liberatus: si non habuisset fi-
nalem contritionem. Quantū uero
uicū auaricie deus in suis electis pu-
nat: sequens sermo declarat. **De
purgatorio cuiusdam prioris de**

n monasterio clareuallē. xxv.
clareuallis prior quidam mortuus ē.
ut ad modū religiosus. et amator dis-
cipline p̄cipuus. Hic post mortē ante
dei azelme in oratione uisibiliter appa-
rens: forma et habitu statū suū satis
ostendit. Erat enī facies eius pallida
ac maalenta: cuculla tenuis et atrita.
Quem cum interrogasset quomō habe-
ret: respondit. In magnis penis hacte-
nus fuit: sed gratia cuiusdā fratris qui
michi plurimū astutit. in proxima sol-
lemnitate sctē marie dñe nre. liberabor.
Stupente illa ac dicente. nos putauim⁹
uos esse ualde sanctū: respondit. Nichil
aliud deus in me putauit: nisi q̄ nimis

fui sollicitus ampliare possessiones monasterii. sub specie uirtutis uicio auaricie deceptus. Audi nunc aliquid de pena luxurie. *De purgatorio marie in hoc tempore. frisa. xvi.*

H quando dominus henricus abbas noster uisitaret in clarotampo; etiam sorores in nazareth uisitauit. Eadem nocte dictis matutinis. cum se paululum reclinasset: huiusmodi uisionem uidit. Vidit enim se esse in quodam loco parietibus clauso. in quo grauissima suspiria audiuit: sed neminem ibidem uidere potuit. Cumque audita suspiria duraret: causam admirans sic ait. Adiuuro te per dominum nostrum ihesum christum: ut quid tu sis: dicas michi. Tunc quasi aliquid accedere propius sentiens. nichil tamen uidentis: audiuit responsum. Ego sum una misera anima. Et ille. Satis misere gemis. cum tamen ignorem causam miserie tue. Respondit illa. In acerbissimis sum penis. Ad quod abbas. Que est causa penarum tuarum? Cui illa. Quia non seruauit castitatem. Et ille. Fuisi masculus an femina? Respondit. Femina. et nomen michi maria. Abbas subiunxit. Poteris ne uiuari. Et illa nichil respondit: sed ad preces conuersa sic ait. Rogo uos per omnipotentem deum. ut dicatis michi ad minus psalterium unum et aliquot missas. Cuius precibus cum libens amulset: subiecit. Possem ne uidere te? Et ecce uidit coram se stare pulchram iuuenulam. conspuratam more claustralium. et sub nigra tunica. Et statim expergefactus est. Dicta uero prima quid uidetur michi et ceteris qui tunc presentes eramus. retulit. Recitata est uisio

etiam sororibus de nazareth: sed non est mueta ibi maria. Cum uero uenisset in syon que etiam est domus sanctimonialium. post uerba exhortationis. uisionem retulit: maria suam inuestigans. Et ecce una sanctimonialium matertera eadem marie hec audiens: secretus abbi dixit. Domine maria hec filia sororis mee fuit. sanctimonialis nigri ordinis: et est ante octo annos defuncta. Que cum fuisset in quadam grangia monasterii: quidam clericus eam corripuit et impregnauit. Cumque in partu periclitaretur uocans parentes cum reliquis amicis confessa est eis peccatum suum cum gemitu cordis. sicque exspirauit. Illi uero de salute anime eius desperantes: nichil ei benefici impenderunt. Audiens hec abbas gratias egit deo. qui non tradit bestias animam confitentem sibi: plurima psalteria. orationes atque missas in monasterio. et in domibus religiosis ei obtulit: exceptis his que ipse ei specialiter impendit. *De purgatorio cuiusdam matrone propter artes magicas. xviii.*

Miles quidam ueniens ad sororem bertradam inclusam de uolmestene. pro anima uxoris sue nuper defuncte illi supplicauit. Cui orati illa appaerens. in penis magis se esse conquesta est. Que dum causam requireret penarum. eo quod pro honesta et bona muliere haberetur: respondit illa. Parte magica. Tenui enim ne maritus meus cum alijs mulieribus peccaret si me odiret: et ego illi essem causa ad ulterius. Unde quibusdam artibus sicut edocta fueram: ad amorem meum illum inflamaui. Et quia in causa

non fuit libido, sed pia intentio: bene poterat iuuari. *Hec cum relata fuisset militi: uxori ualde condolens, orationibus ieiunijs et elemosinis illi succurrere studuit: animam eius quibuscumque poterat commendans.* *Novi Terribile est quod deus iudicio nro tam minima, ita grauiter punit.* *Mo.* De hoc referat exemplum. *De monacho qui post mortem socio apparet dixit non putasse dnm fuisse x. xviii.*

Monachus quidam ordinis nri nuper cuidam post mortem apparet, requisitus de statu suo sic respondit. *Aut qui putassem dnm fuisse tam districtum Nam minima que hic non fuerint per satisfactionem deleta: obseruat. Deinde subiicit et hoc. Deus inquit ignoscat prelati nris, quia magnus et multas sepe nos subiciit penis. Valde illorum precepta ligant. Quando enim idiscere aliquid precepit, et subditi hoc minus attendunt, uel perpenderit: futuro iudicio referuatur.* *Audi nunc de uicio pertinacie exemplum. De scolastro qui post mortem in pruli tabulam percussit et incidit*

in regno francie domus est. lxx. que pruli dicitur: ordinis nri. In hac contigit res satis mirabilis. Adolescens quidam in eadem domo factus est nouicius: quem magister suus mox secutus est. Qui cum factus fuisset monachus: ita districte se habuit: ita singularis fuit: ut abbas timeret, et per indiscretum feruore sepius argueret. Ille uero salutaribus monitis non acquiescens, in pertinacia sua perseuerauit: sicque post aliquot annos defunctus est. *Nocte quadam cum abbas quarta*

feria ad laudes staret, et contra altare respiceret: tres personas quasi tres candelas ardentes ad se uentre conspexit. Quibus propius accedentibus cognouit omnes. *Medius fuit predictus scolasticus, et ex utroque eius latere duo conuersi, nuper omnes defuncti.* Tunc abbas memor pertinacie scolastici: interrogauit eum dicens, *Quomodo habes?* Respondente illo, bene: mox subiicit, *Numquid aliquid passus es pro inobedientia tua?* *Etiam inquit multa et maxima tormenta. Sed quia intentio mea bona licet indiscreta fuerit: dnm mei misertus est, nec sum dampnatus. Intere choro cantante uersiculū, pedes sanctorum suorum seruabit: scolasticus signa sue presentie ibi relinquere uolens, tabulam substracam tam fortiter calce percussit: ut frangeretur. Sicque disparuit. Abbas tabulam fractam reparari non potuit: in testimonium tam manifeste uisionis.* *Sicut quidam nimis sunt pertinaces: ita alii uerbis et signis nimis sunt leues.* *De Johanne sacrista uilariense qui apparuit abbati. lxx.*

Sacrista quidam apud uilariū meis temporibus defunctus est, iohannes nomine. Hic quidem religio sus satis fuit: sed in uerbis atque signis leuem se exhibuit. Die quadam post mortem eius cum dñs henricus tunc abbas intraturus esset oratorium: et unum pedem intus posuisset, clara luce p̄dñs iohannes illi apparet: ad pedes eius procedit orationes postulans. Quo uiso abbas territus pedem retraxit: ostium post se clausit. Et iudicatum est a fratribus causam purgationis eius

maxime fuisse leuitatem. **Ad** Quid si ipsi abbates ordinem suum minus custodierunt? **Ab** Sicut subiecto probabitur exemplo pene subiacebunt.

De purgatorio abbatis qui multus iuit ad

Recitauit michi labores. **xxxi.**
 Imperator henricus maior cellerarius de claustro uisionem notabilem. Contigit ut die quadam haberem socium uie monachum ordinis nostri qui dixit michi. Habebamus abbatem uirum in disciplina satis perfectum: excepto hoc solo quod pene nunquam cum fratribus exire uoluit ad labores manuum. Hic cum moriturus esset. et monachus quem pre ceteris diligebat ei seruiret: ait ei idem monachus. Domine rogo uos intuitu caritatis: ut infra hos triginta dies de statu uestro me certificetis. Respondit abbas. Si michi concessum fuerit: libenter faciam. Sicque defunctus est. Monachus uero quia multa fecerat ei bona. cotidiana lacrimis in oratione deum pro illius excessibus placare studebat. Tricesima die cum iam monachus de abbatis reditu desperasset: illi oranti apparens ait. Ecce hic sum sicut promisi tibi. Erat a cingulo et sursum tam corpore quam ueste ualde clarus: crura uero eius ulcerosa ad instar carbonum nigerrima. Requisitus de statu suo respondit. Tormenta que in crucibus sustinui: nulla lingua posset exprimere. Dicite monacho que fuit causa tantorum tormentorum? **Ille** subiicit. Quia frequenter de labore mansi. nulla certa necessitate me detinente. In residuo corpore: nichil penarum passus sum. Roga ergo aduentum ex parte mea. ut aliquas ora-

ones pro me deo offerat: et spero me citius fore liberandum. Unde inquit sancta uos esse liberatum. Respondit ille. Ante hoc altare tibi apparebo. Dicta sunt hec priori. inuiguntur orationes. apparet iterum monacho: ab omnibus penis se exemptum gratulatur. **Non** Miror: utrum plus mortuis ualeant orationes uel elemosine? **Ab** Audi de hoc solutionem cuiusdam mortui. **De mortuo qui elemosinas preposuit orationibus**

Quidam post mortem. xxxii.
Quamuis suo apparens. cum ab eo interrogaretur utrum sibi magis uellet impendi orationes siue elemosinas: respondit. Elemosinas elemosinas: orationes enim tepide sunt. Hic deuote uisitorum orationes excluduntur. **Non** Quid sentis de nullis? **Ab** Nulla oratio nulla elemosina ad exemptionem animarum misse potest comparari. In missa christus orat: cuius corpus et sanguis elemosine sunt. Has elemosinas pauper quedam anima sibi dari post mortem rogauit: sicut sequens docet exemplum. **De mortuo qui petiuit tres nullas in ordine nostro.**

Adolescens quidam. xxxiii.
Anobilis ad clarauallam ueniens receptus est in conuersum. Qui non alta sapiens sed humilibus consensans: ad quendam grangiā missus. factus est ibi opilio ouium. Qui cum die quadam oues sibi commissas in agro pasceret. apparuit ei quidam suus consobrinus in adolescentia defunctus. De cuius inopinato aduentu dum admiraretur et diceret. unde tam subito aduenis. et quid queris: respondit. Mortuus

sum et penus marinis crucior. Et conuersus. Poteris iuuari nec ne? Respōdit. Si poteris habere tres missas in ordine uro: mor liberabor. Audiēs herēduerfius cum licentia magistri sui ad clarāuallē festinauit: et quid uiderit uel audierit priori reuelans. tres missas iam dicto defuncto impendi supplicauit. Cui prior gratanter amicus respondit. Ego unā celebrabo: duobus sacerdotibus alias duas iūgam. Dictis uero missis. mortuus iterū conuerso apparens gratias egit et dixit. Beneficio triū missarū que pro me dicte sunt: ab omnibus penus meis liberatus sum. Nec mirari debes si tantū ualeat dñia corporis imolatio: cum quibusdam animabus ad liberationem proficere uerborum absolutio.

**De purgatorio xp̄iani monachi ual-
lis sancti petri. xxxiii.**

Qum moreretur bone memorie xp̄ianus monachus noster: abbas geuardus domi non fuit. Qui cū septimo die caplo presideret. et cantor diceret scdm̄ consuetudinē ordinis: dñe absolute fratrem nr̄m defunctū: hys uerbis eum absoluit. Requiescat in pace. Eadem nocte xp̄ianus quidā seniori presbitero nomine sifrido. tūc temporis nouicio. et nichil profusus de hac absolute scienti apparens in sompnis. ait. Hodie liberatus sum. Qui cum uisionem magistro suo ludolpho recitasset: ille absolute eius recordatus. satis ammiratus est uerborum uirtutem. **Non** Miror si sancti sub quorū regula religiosi uiuūt. post mortem ceteris sanctis eis magis

succurrant? **Mo.** Etiam sicut hic declarabitur. **de purgatorio sanctimonialis in rindorp cui sanctus benedictus**

Non est diu q̄ **astitit. xxxv.** Sanctimonialis quedam in rindorp. quod iuxta b̄nam sitū est elizabeth nomine. defuncta est. Est autem monasteriū ibidem de regula sancti benedicti abbatis. Diligebat eū eadem elizabeth specialiter sc̄m iohannem euuangelistam: quidquid poterat honoris illi impendens. Habebat carnalem sororem in eodem monasterio: que aleidis uocabatur. Hec cum nocte quadam dictis matutinis. in lecto suo sedens officiū defunctorum decantaret: uocem circa se audiuit. Et cum requireret que esset: respondit. Ego sum elizabeth soror tua. Et illa. Quomō habes soror? Respondente illa. male quidē habui: sed modo bene sum. aleidis subiūxit. Profuit tibi aliquid sanctus iohānes quem tam ardentē dilexisti. Respondit illa. Vere nichil. Qui michi astitit: sanctus pater noster benedictus fuit. Ipse eū gemma sua flectit pro me ante deū. **de purgatorio margarete sanctimonialis de monte sc̄i saluatoris.**

Quia hoc triēniū **xxxvi.** puella quedam paruula uouē ut puto annorū. in monte sc̄i saluatoris: in aduentu ip̄ius saluatoris mortua est. Defuncta uero clara luce conuētū stante in choro. chorūm intrauit: ante altare profunde satis inclinauit: sic in locum suum ubi stare solita erat. sedens. Quā iuxta se alia puella pene eiusdem

etatis stare uidentis. et mortuam cognoscens: tanto horrore concussa est ut notaretur. **R**equisita uero a dña benigna abbacissa cur ita in choro concuteretur: respondit. **S**ic et sic soror gertrudis in chorum uenit: et cum dictis uesperis commemoratio fieret dñe nre scē marie uirginis. ad collectam se in terrā prostravit. finita collecta se erigēs: abiit. **H**ec fuit causa horroris mei. **A**bbas sa illusiones timens dyabolicas. ait puelle. **S**oror margareta. si denuo uenerit ad te soror gertrudis: dic ei. **B**one dñe: et si responderit tibi dñs. interroga unde ueniat. uel quid querat. **S**equenti die iterū illa uenit. et salutata cum respondisset dñs. puella subnixit. **B**ona soror gertrudis. unde tali hora uenit. uel quid queris: Respondit illa. **N**o satisfactionē huc ueni. **Q**uia libere tecum in choro susurravi. semper na uerba proferens: idcirco in eodem loco iussa sum satisfacere: ubi me contigit peccare. **E**t nisi tibi de eodē uicio caueas: eandem penam moriens sustinebis. **C**um quarta uice predicto modo satisfecisset: ait consorori. **M**odo satisfactionē meam compleui: de cetero me non uidebis. **Q**uod ita factum ē. **N**am ea aspiciente tendebat uersus cimiteriū: mirabili uirtute murū eius transcendens. **E**cce tale fuit purgatoriu huius uirginis. **Q**uibusdā sola carencia diuine uisionis purgatoriu est: sicut in hoc patet exemplo. **D**e purgatorio wilhelmi monachi.

Monachus quidam . xxxvii. wilhelmus nomine. apud nos defunctus est. **P**uer quidē ad ordinem

uenit: quia purus et impollutus. **D**e nere nobilis erat. sed uirtus mentis magis illum nobilitauit. **C**ompleto anno probationis. sequenti die cepit infirmari: et post paucos dies sancto fine decedens. **Q**ui statim post mortē cuiusdam monacho apparens. cum de statu suo requireretur: respondit se esse in penis. **D**e quo uerbo cum ille territus fletet et diceret. si tu es i penis qui nūquā peccasti. quid fiet de me peccatore meiq; consimilibus: consolās cum defunctus ait. **N**oli flere. quia nullam aliam patior penam nisi q non dū uidi deum: ipam dilationem glorie penā reputans. **E**t adiecit. **A**ch qm clarum erit. quod statim ueniet ante deum. **R**ogate inquit ex parte mea dñm abbatem. ut in capitulo orationes miūgat pro me ad tempus et ut ipse pro me dicat collectam: sicq; liberabor. **D**icente monacho. unde erit collecta illa: Respondit. **D**e scō michaele. **M**ane cum uisio recitata fuisset dño henrico abbati. nre de archangelo statim celebravit: et i caplo psalmū. quemadmodū desiderat ceru ad fontes aquarū. dicendū per septem dies omnibus pro eo in iūgens. **A**ltra uirtus orationū. **C**onrado nūc pride loci sancte marie stante in choro cum in uno uersiculo leuiter dormitaret. sepe dictum wilhelmū sub pallio bē dei genitricis marie stare conspexit: cum multa gratulatione dicentem. **M**odo omnino liberatus sum. **E**odē tempe predicto monacho scdo apparēs testatus est tantū septem diebus se fuisse in purgatorio: id est in carēna

diuine uisionis. *De purgatorio s[an]c[t]i
patricii et penis eius. xxxviii.*

Loquamur n[un]c aliquid de purga-
torio. *Q[ui] ubi est purgatoriu[m]?*

*Q[ui] quantum ex uarijs colligitur
uisionibus. in diuersis locis huius uniu[er]-
si. Paschasius teste gregorio i[n] calore
transmarini purgabatur: monachus q[ui]
dam sancti eucharu[m] in rupe quadam
iuxta treuerim post mortem anno i[n]
regro stetit. et aeris inclemencia[m] ibide[m]
sustinuisse narratur. Qui uero de pur-
gatorio dubitat. sciam pergam. pur-
gatoriu[m] sancti patricii intrat: et de pur-
gatorio penis amplius no[n] dubitabit.*

*Q[ui] Vellem aliquid certi nosse de eode[m]
purgatorio. **Q[ui] Cum sanctus patri-
cius gentem illam conuerteret et de pe-
nis futuris dubitarent: precibus obti-
nuit a deo illum locum. Est aut[em] fossa
humilis muro uallata: et sunt ibi regu-
lares. Non est peccator adeo magnus
cui alia satisfactio iniungatur. q[ui]m ut
una nocte in eodem sit purgatorio. Vo-
lentem intrare. premissa confessione.
co[m]municant et inungu[n]t: thurificant
et instruunt. Videbis inquit hac nocte
insultus demonu[m] et penas horribiles:
sed non poteru[n]t te ledere: si nome[n] ihu
semper habueris in ore. Et si demoni-
bus blandientibus siue terrenis
conseris. et ihu[m] inuocare neglere-
ris: peribis. Quem in uespera ponen-
tes super fossam. locum claudunt. et
mane reuertentes: si non co[m]paruerit
ultra non expectatur. Multi ibi peri-
erunt. multi etiam reuersi sunt: quoru[m]
uisiones a predictis fratribus conscrip-
tae sunt. et uolentib[us] intrare ostenduntur.***

*De monacho qui idem purgatoriu[m]
intrare uoluit. xxxix.*

Monachus quidam ordinis nostri
ex licentia proprii abbatis purgatoriu[m]
sancti patricii intrare uolens. distradit
tibus sedm morem fratribus et priore:
super marginem fosse positus est i[n] uespa
Mor locus est uersus in baratu[m]: et ecce
demones quasi de abyssu ebullientes.
dixeru[n]t monacho. Si uis intrare ad
nos deponere crucem: cuiusdam ad istar
crucis formatam sic uocantes. Quib[us]
ille respondit. Vestem meam no[n] depo-
nam. Paratus sum intrare. paratus
sum uobiscum contendere: sed no[n] sine
ueste professionis mee. Cumq[ue] tota
nocte in hunc modu[m] cum eo uerbis dis-
ceptarent. nec tamen tangerent: ma-
ne in eodem loco ubi fuerat dimissus
reperitus est.

De uena abbatis corbeie. Capl. xl.

Tempore scismatis inter octone[m]
et philippu[m]. peregrinus quida[m]
de transmarinis ueniens partibus.
sclauinam suam pro uino quod ni-
illis partibus fortissimu[m] est exponens:
intantu[m] bibit. ut inebriatus a mente
sua alienaretur: sic ut mortuu[m] eum
estimarent. Eadem hora ductus est
spiritus eius ad loca penaru[m]: ubi sup[er]
puteu[m] igneo operculo tectu[m] residere
conspexit principem tenebraru[m]. Interi-
m inter ceteras animas adductus est ab-
bas corbeie: quem ille multu[m] salutis
cum calice igneo potum sulphureum
ei ministravit. Qui cum bibisset. amo-
to operculo missus est in puteu[m]. Pere-
grinus uero cum ante limina inferna
haeret. et talia uidendo tremere: dy-

abolus fortiter clamauit. **A**dducite etiam michi dominum illum qui fortis stat: qui sero uestem peregrinationis sue pro uino exponendo inebriatus est. Quo audito peregrinus ad angelum domini qui eum adduxerat respiciens: permisit quod nunquam inebriaretur. dummodo illa hora de imminenti periculo liberaret eum. Qui mox ad se reuersus. diem et horam notauit: rediensque in terram suam. eodem tempore predictum abbatem obisse cognouit. **De pena rudingeri et potu eius. xli. ∞ ∞**

In diocesi coloniensi. non procul a colonia. miles quidam erat nomine rudingerus. sic totus deditus uino: ut diuersarum uillarum dedicationes tantum propter bona uenia frequentaret. Hic cum moriturus esset: filia eum rogauit. ut infra triginta dies sibi appareret. Quo respondente. hoc faciam si potero. exspirauit. Post mortem uero filie per uisum apparet: ait. Ecce presens sum sicut postulasti. Portabat enim cruce lignum in manu sua: in quali in tabernis potare solebat. Dicente filia. pater quid est in uase illo: respondit. Potus meus ex pice et sulphure confectus. Semper ex illo bibo: nec eum epotare ualeo. Sicque disparuit. Et statim intellexit puella. tam ex precedenti uita quam ex pena. modicam uel nullam esse spem saluationis eius. Vinum quidem hic blande ingreditur: sed nouissime mordebit ut coluber. **De pena sacerdotis propter sclauiniam peregrini. xlii.**

Anne illud tempus quo occisus est contradius episcopus hildensis

hildensis: peregrinus quidam in uilla quadam moriens. sclauiniam suam sacerdoti legauit: animam suam dum commendans. Quam uestem sacerdos suscepit: sed de anima modicum curauit. Serui uero siue pueri: noctibus se illa tegebant. Non multo post idem sacerdos. in ordine nostro factus est nouicius. Nocte quadam in dormitorio iacens et dormiens: per uisionem captus est ad loca penarum. In quibus maximus erat demouum conuulsus: et occisus. Alii animas deducebant. alii suscipiebant: alii tormentis debitis inuidebant. Magnus illic erat clamor et tumultus: gemitus et plangit. Interim predictus episcopus claustris infernalibus presentatur: sed princeps tenebrarum uoce lugubri presentans sic affatur. Reducite reducite illum: non enim nostrum est. innocenter occisus est. Sacerdos talia uidens et pauens: post ostium se occultauit. Videns dyabolus in angulo quodam predictam sclauiniam dixit. Cuius est uestis illa? Respondit sacerdotis illius qui stat post ostium. Quam cum a quodam peregrino in elemosina recepisset: nichil benefici anime illius impendit. Ad quod dyabolus. Valde occupati sumus: expediamus nos statim ab illo. Tollensque uestem quasi in fetidam atque bulientem lreuiam intinxit: de qua cum faciem et collum sacerdotis percussisset: ille exortatus fortiter clamauit. Adiuuate adiuuate. Quem cum signo uocis compescerent: respondit. Eum moride en incendio. Tunc surgentes inuenerunt caput eius totum multum:

sicq; in infirmitatū deportauerunt
semitū. Nullam enī fecerat de eadē
negligentia confessionem. Hys ergo
que tristia sunt omillis: ueniamus
ad premia patrie celestis. **De gloria**

irmetrudis abb. in dietkirchen
in monasterio sanctimonialiū .xlii.
quod dietkirchen dicitur. abbatissa
quedam fuit nomine irmetrudis. Erat
enī uirgo corpore et amatrix disci-
pline: et totius norma iusticie. Cum
uero mortura esset. passionē coram
se legi fecit: et cum uentū fuisset ad lo-
cum illum. in manus tuas cōmendo
spiritū meū. et multa pietate cordis
hec uerba que ei ultima fuerūt dixit

O amantissime uirgē. Scatunq; a-
gouizans. cum xp̄o in manus xp̄i
spiritum emisit. Que post mortem
cum b̄tē aczelme apparuisset. et illa
de statu eius fascitaretur: respondit
Scatim in ip̄a hora quando anima
mea egressa est de corpore: fuit ante
deum. Et illa. Quare soror non appa-
ruisti michi per hos triginta dies.
Respondit. Ego sum in gloria. et tu cir-
ca reliquias sanctarum vndeā uniu-
uirtū cras occupata: nec te uolui
impedire. **De gloria sanctimonia-**

lis que azelme apparuit in specia ig-
nea et de tunica. s̄i dauid. .xliii.

Hec aczelma habebat quādam
sororem spiritualementi in congregacōe
unice dilectam. Que cum mortura
esset. rogata est a b̄tē aczelma ut sibi
post mortem appareret: quod et fecit.
Nam cū die quadam staret in orōne
azelma. soror defuncta apparens ei
in specia ignea. fascitanti de suo statu.

uerciculo dauitico respondit dicens.
Sicut audiuimus sic uidimus in ciui-
tate dñi uirtutū. in ciuitate dei n̄r̄i. et
Nichilq; aliud loquens: oculis eius sub-
tracta est. Cum mortuus esset beate
memorie dauid monachus claustrē-
sis. cuius uita signis et uirtutibus ual-
de exstuit illustris: data est predicte
aczelme una ex tunicas eius. Quam
cum propter uiri sancti amorē ualde
ueneraretur: ille quadam die ei appa-
rens dicit. Bona soror. tunica mea nō
est tibi necessaria: sed quidā peccator
conuersus est in claustro gerhardus
nomine. cognomento washart. illi des-
eam. Quod et fecit. Sciens hoc frater
eius carnalis fridericus monachus
noster: partem sibi dari petiuit. Cū
ille per mediū scindēs partem sibi re-
tinnit: reliquam fratri transmisit. P-
quam plurime sanitates apud nos
facte sunt. **De gloria monachi cuius**

aiā ad instar sagite fuit ante deum.

Monachus quidā .xlv.
ordinis n̄r̄i alteri quidam mo-
nacho sibi familiari apparens post
mortem in gloria n̄r̄i: cum de sta-
tu suo requireretur. respondit. Sūq;
sagitta de arcu emissā tam cito uola-
re potuit ad locum destinatū: quam
anima mea de corpore egressa fuit
ante deum. Nec mirū. Quadragita
enī annis xp̄o in ordine seruierat: ad
instar sagite multos salubriter vul-
nerans exemplo recte conuersationis.
pennis subleuatus contemplationis.

de scolare cuius aiā in specie colūbe

assumpta est. .xlvii.
In ciuitate būnensi. ∞

quedam inclusa erat habitans: religi-
osa satis atq; deuota. Hec cum nocte
quadam riuulis colle sue splendorem
in uchi cerneret, et diem esse putaret:
terreica propter horas nondū dictas,
surrexit, fenestram uersus orientem
aperiuit: et ecce iuxta caput sepulchri
cuiusdam scolaris recenter illic sepul-
ti, miri decoris femina stare cōspexit.
Gloria corporis eius eandem lucē crea-
uerat. Stabat et columba uinea sup
tumulū: quam illa capiens misit in
sinū suū. Includa uero licet tam intel-
ligeret que esset: tamen cū reuerencia
que nam foret requisit. Cui illa. Ego
sum mater xpi. et animā scolaris hui?
qui uere martyr est tollere ueni. Reuera
scolares si innocenter uiuūt, et libenter
discunt, martyres sunt. Et si postea
artes doctas in caritate maxime i dei
seruicio exercuerint: magnā ex hoc
mercedem consequentur. *De manu
scriptoris in arnisburgh.*

In arnisburgh monasterio .xlvi.
ordinis premonstratensis, scriptor
erat richardus nomine: anglicus
natione. Hic plurimos libros in eodē
cenobio in manu propria conscripserat:
mercedem sui laboris prestolans i celis
Hic cum fuisset defunctus, et in loco no-
tabili sepultus: post uiginti annos
tumba eius aperta, manus eius dex-
tera tam integra tam uiuida est reper-
ta: ac si recenter de corpore animato p̄-
sata fuisset. Reliqua caro in puluerem
redacta fuit. In testimoniū tanti mi-
raculi, manus eadem usq; hodie in
monasterio reueruatur. Hec erat op̄
huius scriptoris caritate informatū.

De odore magistri petri cantoris.

Magister petrus .xlvi.
cantor parisiensis, uerbo, uita
et exemplo multos edificauerat. Hic
in fontenella domo ordinis nri factus
nouicius, infra annū probationis
defunctus est: et in caplo sepultus. Cū
q; postea necessitate edificiorū corpus
eius esset transferendū, aperto sepul-
chro, tam magnus et suauissimus
ex illo odor efferuit: ut nares om̄i
illius fragrantia reficerentur. Odo-
r ille signū erat eximie eius doctrine:
cuius mercedem receperat in celo.

De predicatore ordinis premonstratensis

Sacerdoti cuidam .xlvi.
ordinis premonstratensis i hac
que fuit expeditione, preceptum erat
contra sacraenos crucem predicare.
Cumq; in tpa predicatione corporali
molestia tactus hominē deponeret:
cuidam loco suo post mortē apparuit
Quem cum ille interrogasset quomō
haberet, uel si aliquid molestie morēs
pertulisset: respondit. Videbatur mi-
hi pena mea satis longa. Cumq; mo-
rerer, non nisi demones circa me uidi:
qui animā egredientē ceperūt abdu-
cere. Et quibus unus dixit, Numquā
bene seruasti professionē tuam, neq; o-
bedientiā abbati tuo promissam. Et
subiūxit statim alter, Numquā pre-
dicasti sincere dñm tuū, id est gratis.
Et intellexi statim accusante conscie-
tia, quia uterq; uerū dixisset. Cumq;
in hūc modū diuersi diuersa contra
me proponerent: et ego iam positus
fuissem in desperationē, eo q; nō esset
qui pro me responderet: maxime cū

circumspiciens neq; beatam dei genitricem
 mariam. neq; aliquem angelorum uidi-
 sem: ecce xps adueniens manu tenuit
 me dicens. Sequere me quia tu predicasti
 me. Mor tua omnis spirituum san-
 ctorum disparuit ad instar fumi: et ego
 xpm secutus sum ad gloriam. Nullam
 enim aliam penam excepto illo terrore
 passus sum. Hys etiam qui libenter
 orant: referam exemplum satis incen-
 tum. **De aut maius crucibus exist
 scriptum. Ave maria q' pl. .1.**

Quies quidam colonien-
 sis illam habebat consuetudinem: ut quo-
 cunctis solus esset semper oraret. Cundo
 ad ecclesiam siue redeundo. uel i curia
 sua deambulando: angelicam maxime
 cum inabat salutationem. Qui cum
 mortuus esset. quidam nepti sue in
 habitu splendido apparebat. In quo
 maxime tamen in caligis et in calceis
 scriptum erat p totum. uersiculus aue
 maria gratia plena. & c. Quia ut dixi
 eundem uersiculum deambulando fre-
 quenterauerat: crucibus eius et pedibus
 crebris inscriptus apparebat. Quod
 anima non potest a corpore separari
 sine magna acerbitate: subiecto decla-
 ratur exemplo. **De conuerso q' dixit
 pectus suum quasi lapide marino pre-**

Ami cum moreretur. **.ii.**
 Ante hoc quadringentum cum
 prior quidam de ordine regularium i
 quadam curte monasterii sui hospites
 collegisset: et iam mensa esset preparata.
 ipse tanto sopore cepit affici: ut nisi o-
 culi dormiret moreretur. Qui cum in-
 lecto se reclinasset: mox quidam eius
 conuersus. qui alteri grangie preerat

dormitanti affuit dicens. Dne cum
 honora ura uado. Et ille. Quo uadis?
 Respondit conuersus. Ad deum uado: qm
 mortuus sum in hac hora. Et prior.
 Cum multi perfecti uiri transeant per
 purgatorium. quid est q' tu tam absolute
 dicas te statim esse uentum ad deum? Ad
 quod ille respondit. Habebam consue-
 tudinem ut quocumq; transirem coram
 crucifixo hanc dicerem orationem. Dne
 ihu xpc per illam amaritudinem qua
 sustinisti propter me in cruce. maxi-
 me quando anima tua egressa est de
 corpore tuo: miserere anime mee in
 egressu suo. Et exaudire orationem
 meam dñs: meiq; misertus est. Et dixit
 prior. Quomodo fuit tibi moriens?
 Respondit. Videbatur michi i agonia
 q' totus mundus esset lapis unius: et p
 meret pectus meum. Viri enim perfecti
 propter uitam futuram. quandoq;
 ualde ardentem desiderant mortem. **de
 morte theoderici et guntieri. .iii.**

Tres iuuenes de ciuitate
 bunnensi conuersionis gratia.
 ad nouum castrum domum ordinis nostri
 uenientes: omnes ibidem recepti sunt.
 Ex quibus unus theodericus. alter
 gunterus: tertius uocabatur sigerus.
 Primo mortuo. gunterus remissus
 sine peregrinationis et superne beati-
 tudinis. ad quam suum conuitem iam
 uocatum crediderat: cotidie ad illius
 tumulum fleuit. Quem die quadam
 uox de sepulchro hys uerbis alloquitur
 est. Consolare frater consolare: quia
 acius uenies ad me. Cuius unquam
 abbas tristem cerneret. et causam
 tristitie ab eo requireret. et ille dicere

reueret: ut ab eo extorquere potuit
 paucis diebus elapsis et ipse uocatus
 est: illi conuictus in celo. cui cum multa
 lacrimis associari desiderauit in mu-
 do. Hec a siphero bene recitata sunt.
No Puto quod merces uistorum multa
 sic in celo: **Mo** Hoc tibi ostendam in
 sequenti capitulo. **De conuerso qui dixit
 ceteraensem ordinem maximam habere
 in celo premium. liii.**

Conuersus quidam nigri ordinis
 defunctus est. Die quadam duo-
 bus monachis cenobii sui in conclaui
 sedentibus: ille ostio latenter aperto
 ingressus est ad eos. Quo uiso cum ter-
 rerentur scientes eum mortuum: ait ille.
 Cognoscatis ue me: Respondentibus
 eis. bene te cognoscimus. tu es talis fra-
 ter noster: ceperunt eum interrogare
 de statu quorundam animarum. Quos
 ille de singulis expeditur dicens. qual-
 dam esse male. quosdam ualde male:
 quosdam etiam bene. quosdam ualde
 bene. Quem cum etiam interrogassent
 de griseis monachis: respondit. Pre-
 mium illorum maximam est: et lucet sicut
 sol in regno celorum. Hec michi relata
 sunt a quodam abbate nigri ordinis
No Claritatem corporum uellem michi
 aliquo exemplo probari. **Mo** Ut eum
 taceam de transfiguratione diuina corpo-
 ris: referam exemplum quod mihi au-
 diui. **De glorificatione cuiusdam nigri
 de glorificatione corporis hesitantis. liii.**

Magister quidam parisiensis
 infirmatus. cum de glorifica-
 tione corporum cogitaret. et hesitans in
 corde suo diceret: quomodo poterit esse
 ut corpora ista fictilia et putrida lucere

possint in futuro sicut sol: ad pedes
 suos quos de operimento ereperat res-
 pexit. Et ecce tantus splendor de illis ex-
 iit: ut oculi eius reuerberati eos in-
 tueri nequiterent. **Mo** qz ad se reuerlus
 gratias egit xpo: cuius uirtute anqum
 moreretur ad fidem resurrectionis
 reductus est. **No** Quomodo poterunt
 oculi tantum fulgorem sustinere? **Mo**
 Ut dicit augustinus longe erunt tunc
 alterius potentie quam modo: nam et
 ipse glorificabitur. **De dauid monacho
 qui oculos in rotam solis defixit.**

Qum scilicet recordacois .lii.
 dñs dauid monachus claustris
 adhuc esset in corpore: sepe sedens
 in labore. in ipsum globum solarem re-
 uerberans oculis ad instar aquile
 respexit. Huius rei testes sunt seniores
 nri: qui sepius uiderunt. Si enim deus tam
 tam uirtutem tribuit oculis infirmis.
 quod hoc miraris de oculis gloria
 glorificatis? **No** Dic queso que erit gloria
 corporum. uel que gloria animarum? **Mo**
 Vtriusque homines gloria nobis im-
 plicabilis est. **De doulus electorum
 post resurrectionem. lii.**

In nouissimo die ut dicit apostolus.
 omnes resurgentis: sed non omnes in-
 mutabimur. Solum electi immutabuntur
 per glorificationem utriusque hominis.
 Gloria corporis consistit in quatuor: in
 tibus. id est in subtilitate. claritate. in-
 mortalitate. agilitate. Quatuor erunt
 partes corporis. ut omnis eius natura
 glorificetur. Corpus constat ex quatuor
 complexionibus. id est sanguine. co-
 lera. melancoli a. flegmate. que cum
 quatuor elementis concordant. Sanguis

cum aere. colera cum igne. melancoli a
 cū terra: flogma cum aqua. Quidquid
 enim corpus humanū habet de aere. tra-
 sibilis in subtilitate. quid de igne in clari-
 tatem. quid de terra in immortalitatem:
 quid de aqua in agilitate. De his qua-
 tuor dotibus scriptū est. Fulgebunt iusti
 et tamquam similitudo in arundineto dis-
 current. **¶** Dotes uero anime sunt ag-
 nicio. dilectio. fructio. Anima beata deū
 agnoscat. agnitiū diliget: dilecto fruetur.
¶ Post resurrectionē generalem. septe-
 narius iste trinitati personarū uige-
 tit: et felix tūc ille denarius electis re-
 promissus perficietur. **¶** Dotes debeant
 inaequales esse: dicit apostolus. Sicut
 inquit stella a stella differt in clarita-
 te: ita erit et resurrectio mortuorum.
¶ **No** De die iudicij uellem nūc aliquid
 certificari. **¶** **No** De die illo nemo scit:
 quia dies dñi sicut fur in nocte. id est
 inopinante et improuise ita ueniet. **¶** **No**
 In qua forma apparebit xp̄s. **¶** **No** In
 forma serui omnibus apparebit. sed glo-
 rificata. **¶** **No** Exhibebit omnibz eūdem
 uultū. **¶** **No** Non. Bonus apparebit ius-
 tis: malis terribilis. **De cynolpho**
¶ Circa hoc **templario. lvi.**
¶ biennū sacerdos quidam mor-
 tuus est in briseke de ordine templario-
 rum. nomine cynolphus: uir satis reli-
 giosus. **¶** Que de illo dicturus sum. ip̄e
 michi sepius recitauit. **¶** Cum adhuc pu-
 er esset. in domo matertere sue infirma-
 tus: sacram cōmunionē suscepit. **¶** Et
 iunctus est iam tamen anima egredi-
 ente. **¶** Egressam uero angelus dñi. dño
 uultū presentauit. **¶** Quē uultū puer q̄
 si p uelamē contēplabatur: ei q̄ seuer?

ualde uidebatur. **¶** Et ecce mor dyabolus
 affuit. **¶** Qui cum puerū accusare uellet
 nec causam inueniret: ait ad deū. **¶** Dñe
 puer iste obulū germano suo furaba-
 tur: nec umquā inde egit penitenciam.
¶ Iustus es: et iuste iudicare debes. **¶** Non di-
 mittes reatum: quia non restituit ab-
 latum. **¶** Cui dñs respondit. **¶** Velles ut p
 tantillo puerū hunc dampnarem?
¶ Mea iusticia non est absq̄ misericordia.
¶ Supplicanti bus pro anima. uiginti qua-
 tuor senioribus qui in circuitu sedis erāt
 culpa remittitur: mor q̄ ad preceptū
 dei deducta in puteū igneū proiecta est.
¶ In quo tantā penam pertulit: ut post
 ea eam uerbis explicare nequirit. **¶** Post
 horam ab angelo a quo missa fuerat
 extracta: iudici presentata est. **¶** Cui fa-
 ciem tunc amoto uelamine perspi-
 cue uidit: tantam familiaritatē. iocū-
 ditatem atq̄ dulcedinē puero exhibēs.
 ut deosculari potuisset si uoluisset. **¶** Et
 cum ante culpam in humana forma
 xp̄m uidisset: post purgatorū in di-
 uinitate eūdem meruit contēplari.
¶ Juxta quem uidit gloriosam eius ge-
 nitricem semper q̄ uirginē mariam
 in solio splendido residentē: et in circu-
 itu eius multitudinē angelorū. patri-
 archarū. apostolorū. martirū. confes-
 sorū. uirginū: aliorū q̄ iustorū. **¶** Dya-
 bolus uero timens animā perdere: ait
 ad deum. **¶** Bonū est ut reducatue ad
 corpus: ut amplius adhuc tibi seruiat.
¶ Cui dñs respondit. **¶** Hoc non dicit prop-
 ter eius salutem: sed propter tuā neq̄-
 tiam. **¶** Speras enī q̄ per corpus peccāto
 cedere posses in partem tuam. **¶** Data
 tamen sententia. aīa corp̄i restituitur:

mirantibus cunctis qui aderant. quia per signa que in puero uiderunt: uerbis eius credere compulsi sumus. Puer uero tum amore glorie. tum timore pene patriam suam deserens: conuersionis gratia ad quendam domum ordinis nostri uenit. Cuius desiderium cum conuersus. homo nequam ac superbus. qui hospicio preerat. cognouisset: eo audiente sic ait. Videte quando tales gariones monachi fuerint effecti: statim uolunt esse domini nostri. In cuius uerbis puer adeo scandalizatus est: ut a proposito resisteret. et ad ordinem templariorum se transferret. **Ro** Multe uisiones de consummatione seculi cotidie recitantur: nescio si eis fides sit adhibenda. **Mo** Quia de aduentu antixpi. et consummatione seculi. multi sunt decepti: que de hys audiri scribere nolui: quia propter orationes sanctorum iudicij tempus differitur: sicut subsequens uisio ostendit. **De sancta maria que obtinuit ne angelus secundo hinc in claravalle naret. Iam.** Sacerdos quidam est willihelmus nomine. cuius mentionem feci in distinctione octaua. capitulo quadragesimonono. hinc diuinitus multa reuelantur. Anno siquidem presenti cum in oratione staret: factus in excessu mentis raptus est ante tribunal domini. Ad cuius dexteram angelum cum tuba stare conspexit. Que ipse clama uoce cunctis angelis patriam exercitibus audientibus: sic allocutus est. **Su** rina. Quod cum finis fuisset: tam ualida erat uox eiusdem tube. ut totus mundus quasi folium de arbore tremere uideretur. Cui cum deo diceret: bu

ena adhuc semel. mater misericordie uirgo semper maria. sciens mundum si demum hinc in aere consummari: ceteris sanctis tacentibus. surgens: ad pedes filii sui procedit: et ut sententiam differret. mundoque parceret: cum instantia multa supplicauit. Cui ipse respondit. Mater: mundus in tam maligno iam positus est statu. et sic cotidie meis peccatis irritat: ut uel sententiam suspendere. uel homini parcere merito non debeam. Non solum laici. sed et clerici et monachi uias suas peruersas corruerunt: et me de die in diem offendunt. Tunc mater summi regis sic ait. Parce dilecte fili mi. et si non propter illos: saltem propter amicos meos personas ordinis cisterciensis. ut se preparent. Abbates nostri de capitulo generali reuertentes: nobis ista retulerunt. **Ro.** Quantum ex hac uisione colligo: ualde malis prodest uisitorum cohabitatio. **Mo** Si decem iusti fuissent in zodonis: dominus multitudinem pepercisset. Diem uero iudicij esse iam uisus: terremotus per loca et alia signa multa declarant. Sed ualde consolatur. quod saluator hinc fieri incipientibus: iustos ammonet dicens. Leuate capita uestra. id est exhilarate corda uestra: quia appropinquat redemptio uestra. **De celesti iherusalem et gloria sanctorum. Capitulum. Ite.**

Hestitemus ergo ingredi in ciuitatem illam. in qua nulli sunt terremotus. nulli gemitus uel suspensa: sed dei laus assidua. In qua nulla pericula. sed securitas firma: in qua non est mortalitas. sed uita eterna. In qua

rancoz nullus. discordia nulla: sed pax
 plena. In qua nullus eliret nullus fuit:
 quia sacietas illuc perfectissima. Qua
 tuoz hec l. ma in tribus uersiculis pro
 pheta comprehendit dicens. **L**auda ihe
 rusalem dñm. lauda deum tuū syon.
Lauda corde: lauda ore. **Q**uare: **Q**uā
 confortauit seras portariū tuarū: ecce
 securitas. **B**enedicit filius tuus in te:
 ecce immortalitas. **Q**ui posuit fines tu
 os pacem: ecce pax et concordia. **E**t a
 dipe frumētū faciat te: ecce sacietas.
De gaudio ciuū huius bñe ciuitatis
 in alio loco dicit idem psalmista. **S**icut
 letantiū omnium habitatio est in te. **C**ō
 prehendit breuiter. quod longis sermo
 nibus explicari non poterat. **N**ō erit
 em̄ ip̄a letitia qualis hic agitur: ubi
 de filiorū susceptione letantur. uel de
 munere diuitiarū et honorū gratu
 lamur. **Q**uod igitur explicari non
 poterat: sumpta qualicūq; simili
 tudine. dicit ut potuit. **S**icut letantiū
 inquit. id est uere letantiū: ut sit expres
 sio ueritatis et non nota similitudis.
 ut ibi. **T**amquā unigeniti a patre. id
 est uere unigeniti. **I**ustozū letantiū.
 septiformis est actio. **V**iuūt ultra infi
 nibili. sapiūt archana dei: amant de
 um et proximū. **L**audant quod ocl̄s
 non uidet: quia sūt inuisibilia. et qđ
 auris non audiuit: quia sūt in pace
 quietissima: nec in cor hoīs ascendit.
 quia sunt incomprensibilia. **G**audēt
 gaudio ineffabili: ueloces sūt et securi
 ri **B**ñ illi qui illuc dñcente dño puene
 runt. ubi omnis cogitacio uticitur.
 et cūcta desideria superantur: ubi ta
 lis felicitas p̄cipitur. que nulla cōtra

rietate perditur. **N**ō **M**iseri sūt qui
 ad tantam leticiam non suspirant.
Nō **V**erum dicas. **Q**uia dyalogo
 nro finis imponēdus est. simul xp̄m
 qui omnis consumationis finis est
 deprecemur: ut ea que tua interroga
 tione siue mea responsione cōfecta
 sunt. legentibus nec nō et audientibz
 ad meritū proficiant: ut sic edificand
 proximozū nēozū fructus fiat la
 bor. **Q**uod nobis prestare dignetur
 ip̄e de quo loquimur ihesus xpr̄istus
 dñs noster. mūdi redemptor. electozū
 confrater. rex angelozū: et ut breuiter
 concludam. uita merces et leticia om̄
 sanctorū. **C**ui cū patre et spiritu scđ.
 laus honor et imperiū per infinita
 secula seculozū amen. **E**xphat duode
 cima distinctio de p̄nio mortuozum.

Exphat scđa pars dyalogozum dñi
 cesarij.

Codinus Grigui Stilus Auctorem Reu
 alens. **I**ngeros In Medium Veluti Floua Ver
 bula Spargens. **S**ic Ut Mitis Amor Terat Asp̄era
 Mictus Illa. **C**orrigat Ac Mores Adat Jota
 Vera Salubres...

Cesarij munus sumat amica
 manus.

Handwritten text in red ink at the top of the page.

Main body of handwritten text in black ink on the left side of the page, arranged in several columns.

Section of handwritten text in red ink, possibly a heading or a specific entry.

Section of handwritten text in black ink, continuing the main body of text.

Section of handwritten text in black ink at the bottom of the left column.

Main body of handwritten text in black ink on the right side of the page, arranged in several columns.

LADES-
UND-STADT-
BIBLIOTHEK
DOSSELDORF

© The Tiffen Company, 2007

TIFFEN Gray Scale

A	1	2	3	4	5	6	8	9	10	11	12	13	14	15	17	18	19
	R	G	B	W	M	K	C	Y	M								
	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●

TIFFEN Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
■	■	■	■	■	■	■	■	■

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

